

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

STATSRÅDETS
FORHANDLINGER
1848-1863

IV. BIND

28. JANUAR 1852-19. APRIL 1853

Udgivet af Rigsarkivet ved
HARALD JØRGENSEN

I KOMMISSION HOS MUNKSGAARDS FORLAG
KØBENHAVN . 1960

Statsrådets forhandlinger
28. januar 1852–19. april 1853

STATSRÅDETS FORHANDLINGER 1848-1863

IV. BIND

28. JANUAR 1852-19. APRIL 1853

Udgivet af Rigsarkivet ved

HARALD JØRGENSEN

I KOMMISSION HOS MUNKSGAARDS FORLAG
KØBENHAVN . 1960

INDHOLD

Forord	Side VII
Statsrådets forhandlinger 28. januar 1852–19. april 1853	» 1
Navneregister	» 651
Sagregister	» 677
Talerfortegnelse	» 690

FORORD

Efter udstedelsen af den allerhøjeste kundgørelse af 28. januar 1852 trådte gehejmestatsrådet under kongens præsidium atter i funktion, og nærværende bind indeholder referatet af gehejmestatsrådets møder i perioden 28. jan. 1852–19. april 1853. Perioden omfatter således C. A. Bluhmes 1. ministerium. Ligesom ved de foregående bind har man optrykt det fuldstændige indhold af protokollen.

Med hensyn til den tekniske opstilling har man nøje fulgt de principper, der lå til grund for udgivelsen af bind I, og der henvises derfor til dette binds indledning og forord. Teksten er gengivet ord- og bogstavret, dog er vitterlige skrivefejl rettet. En vis soignering af tekst og tegnsætning er desuden foretaget for at hindre alt for mange inkonsekvenser bindet igennem. Dog har man ikke forsøgt at opnå en fuldstændig normalisering. De tyske tekster har voldt visse vanskeligheder, idet man på mangfoldige steder kan mærke, at den, der har konciperet teksten, har haft dansk til modersmål. En række grammatiske småfejl er rettet uden videre, såsom kasusendelser, ie for i, enkeltkonsonant til dobbeltkonsonant o. lign. Ved korrekturlæsningen, navnlig af de tyske tekster, har fhv. lektor Rindom Thomsen assisteret.

Bindet er forsynet med de sædvanlige navne- og sagregistre samt talerfortegnelsen. Resolutioner af kongen, der kun går ud på en tiltrædelse af de forelagte indstillinger, og uden at disse har givet anledning til diskussion i gehejmestatsrådet, er ikke optaget under kongens navn i talerfortegnelsen.

Ligesom det var tilfældet med bind I–III, har rigsarkivaren og statsrådssekretæren haft tilsyn med udgivelsen af dette bind.

København, den 1. juni 1960.

Harald Jørgensen.

Statsrådets forhandlinger
28. januar 1852–19. april 1853

C. A. Bluhmes 1. ministerium

Medlemmer af C. A. Bluhmes 1. ministerium (28/1 1852–21/4 1853) var følgende:

Konseilspræsident og udenrigsminister: tidligere udenrigsminister Christian Albrecht Bluhme – finansminister: tidligere finansminister Wilhelm Carl Eppinger Sponneck – minister for kirke- og undervisningsvæsenet: tidligere kultusminister Peter Georg Bang indtil 3. juni 1852; derefter departementschef i indenrigsministeriet Carl Frederik Simony – justitsminister: tidligere justitsminister, dr. jur. Anton Wilhelm Scheel – indenrigsminister: tidligere kultusminister Peter Georg Bang – krigsminister: tidligere krigsminister Christian Frederik Hansen – marineminister: kommandør-kaptajn i marinen Steen Andersen Bille – minister for Slesvig: tidligere minister uden portefølje, greve Carl Moltke-Nütschau – minister for Holsten og Lauenborg: tidligere gehejmestatsminister Heinrich Anna greve Reventlow-Criminil.

Forhandlingerne for perioden 28. januar 1852–23. oktober 1852 er indført i den i »Statsrådets Forhandlinger 1848–63« bind I s. 29 beskrevne protokol pag. 89–371. Referaterne er indført i protokollen med skriverhånd, og disse referater er underskrevet af konseilspræsidentens sekretær C. F. J. H. Liebe. Indtil 30. juli 1852 anvendes formlen: Paa Statssekretærens Vegne. Derefter nøjes Liebe blot med at underskrive referaterne.

Forhandlingerne for perioden 31. oktober 1852–19. april 1853 er indført i en folioprotokol, der er pagineret 1–451. Protokollen har følgende rygtitel: Geheime-Statsraads-Protocol II, 1852–53. På forsiden af pagina 1 er optaget følgende autorisation: »Denne af 451 Pagina bestaaende Protokol, der er gjennemdraget og forsynet med Vort allerhøieste Cabinets-Segl, ville Vi herved allernaadigst have autoriseret til deri at indføre Forhandlingerne i Vort Geheime Statsraad. Frederiksborg Slot den 19de Mai 1854. Frederik R«.

Også i denne protokol er referaterne indført med skriverhånd og blot underskrevet af konseilspræsidentens sekretær Liebe, der efter statssekretær Lundings død 20. jan. 1853 fungerede som statssekretær, indtil han 3. marts 1854 fik virkelig udnævnelse til denne stilling.

Møder i geheimestatsrådet onsdag d. 28. januar 1852.

Aar 1852, den 28de Januar, var det Geheime-Statsraad atter under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde forsamlet.

Hans Kongelige Høihed Arveprinds Frederik Ferdinand, Ministeren for Holsten, Grev Reventlow-Criminil, Ministeren for Slesvig, Grev Carl Moltke, Krigsministeren, Generallieutenant Hansen, Premier- og Udenrigsministeren, Geheime-Conferentsraad Bluhme, Finantsministeren, Grev Sponneck, Marineministeren, Kammerherre, Commandeur Steen Bille, Indenrigs- og Cultusministeren, Domænedirektør Bang og Justitsministeren, Generalauditeur Scheel toge Sæde i Samme. Statssekretæren førte Protokollen.

Hans Majestæt Kongen fremhævede de Forhold, der havde bevæget ham til atter at lade det Geheime-Statsraad træde i Virksomhed, og idet Allerhøistsamme behagede at sætte det Geheime-Statsraad, udtalte han den Overbevisning, at det vilde slutte sig tæt om ham, og det Haab, at den nu indtraadte Forandring vilde bringe gavnlige Følger, saavel med Hensyn til Landets indvortes som udvortes Forhold.

Premierministeren [Bluhme] fremlagde til Hans Majestæts Approbation og Underskrift en allerhøieste Kundgjørelse, idet han forelæste den saavel i dansk som tydsk Text; hvilken Kundgjørelse derefter forsynedes med Hans Majestæts allerhøieste Underskrift; tillige underskrevs [den] af samtlige Ministre og dateredes den 28de Januar.

Derefter hævede *Hans Majestæt* det nærværende Møde efterat have paalagt samtlige Medlemmer af det Geheime-Statsraad at give Møde senere den samme Dag.

Efterat Statsraadet derpaa under allerhøieste Forsæde atter samme Dag var traadt sammen, yttrede *Udenrigsministeren* [Bluhme], at han maatte antage, at de Noter, der fra Østerrig og Preussen vare modtagne som Svar paa Meddelelsen om det nuværende Ministeriums Program, endnu vare i det Geheime-Statsraads Erindring. Støttende

sig herpaa meddelte han det Geheime-Statsraad den Note, han til Gjensvar paa den første af disse havde udkastet, med hvilken den til Preussen vilde blive conform, idet han fremhævede, at han havde fundet det rigtigst, da det var Hans Majestæts Villie at erklære sig enig i den østerrigske Notes Indhold, at holde sig saa nær til dennes Udtryksmaade som muligt. Ligeledes meddelte han, at han agtede at tilstille Gesandterne i Wien og Berlin en confidentiel Depeche, hvori han instruerede dem til, saafremt derved eventuelle Vanskeligheder ved Rømningen af Holsten kunde fjernes, at give den Forsikring, at man ei havde til Hensigt at udvide den danske Grundlov til Slesvig.

Efterat *Hans Majestæt* havde opfordret det Geheime-Statsraad til at yttre sig over det oplæste Udkast til en Note til Østerrig, udtalte *Krigsministeren* [Hansen] sig derhen, at det burde undgaaes at yttre sig saaledes om Besætningen af Rendsborg, at Hans Majestæt derved kunde antages at fraskrive sig sin Ret til at besætte denne Fæstning med hvilke Tropper, han vilde.

Da *Hans Majestæt* yttrede sig enig heri og bemærkede, at da det var Hans allerhøieste Villie, at hele Armeen skulde betragtes som en Eenhed, han saa ingenlunde vilde bortgive sin Ret til itiden at besætte Rendsborg med hvilke Tropper, han fandt for godt, eller i Almindelighed at anvise sine Tropper de Garnisoner, han maatte finde passende, blev det da af Geheime-Statsraadet tilraadet, og af Hans Majestæt bifaldet, at ombytte Ordet »Besetzung« med »Ablösung«.

Der Minister für Schleswig [Moltke] erklærede sich mit dieser Änderung einverstanden und musste es als das Zweckmässigste ansehen, dass man dem Worte »Ablösung« keine nähere Bestimmung hinzufüge, wodurch deutlicher relewirt wurde, dass nur von dem vorliegenden ersten Wechsel der Besetzung die Rede sei. Mit Rücksicht auf die Furcht, die möglicherweise deutscherseits gehegt werden könne, dass Schleswig und Holstein dadurch der Prægravation blossgestellt wären, dass sämmtliche gemeinschaftliche Minister der dänischen Nationalität angehörten, musste er es für rathsam erachten, dass es hervorgehoben wurde, dass alle Sachen die directen Steuern und Abgaben der Herzogthümer betreffend unter dem Ressort der speciellen Minister für Holstein und Schleswig hingehörten.

Efterat derpaa det Geheime-Statsraads Medlemmer havde udtalt sig om den oplæste Note, behagede det *Hans Majestæt* at bifalde denne, dog saaledes, at efterfølgende Modificationer i samme foretoges:

- 1) Udtrykket »in terminis« udgaar.
- 2) Udtrykket »Rückgabe der landesherrlichen Gewalt« forandres til »Wiederherstellung der landesherrlichen Gewalt«.
- 3) Det brugte Udtryk om, at Hans Majestæt er enig i den østerrigske Note, forandres saaledes, at der udtales, at den østerrigske Note har udtalt sig overensstemmende med Hans Majestæts Mening.
- 4) Udtrykket »sobald wieder thunlich« bortfalder.
- 5) Hvor Talen er om det Geheime-Statsraad siges: »wiederhergestellt und zwar dergestalt, dass wie früher« etc.
- 6) At der, hvor der tales om, at Commissærerne skulle nedlægge deres Mandat, substitueres Udtryk, som gaa ud paa: »dass ihr Mandat als erloschen zu betrachten sei und demnach die Truppen und die Commissaire das Herzogthum verlassen werden«; og endelig
- 7) At, som ovenfor berørt, Udtrykket »Besetzung« ombyttes med »Ablösung«.

Hvorhos *Hans Majestæt* overdrog Udenrigsministeren at gjøre de Forandringer, som en Omredaktion i den vedtagne Retning gjorde nødvendige.

Endeligen bifaldt *Hans Majestæt*, at en confidential Depeche, som den af Udenrigsministeren foreslaaede, tilstilledes Hans Majestæts Gesandter i Wien og Berlin, dog at de kun i yderste Nødstilfælde afgave den Erklæring, hvortil de i samme bemyndigedes.

Derefter oplæste *Udenrigsministeren* [Bluhme] en Skrivelse, som Baron Werther havde modtaget fra Berlin, hvori den preussiske Regjering opstiller tvende Forlangender:

- 1) At Forbundscontingentet kun maa udskrives i Holsten og i Lauenborg.
  - 2) At det kun maa commanderes paa Tydsk, og
  - 3) At Forbundscontingentets Tropper i civile Sager undergives den paa Garnisonsstedet gjældende Lovgivning;
- hvorefter han meddelte det af ham paatænkte Svar.

Krigsministeren [Hansen] gjorde opmærksom paa, at de 2de første Punkter gik ud paa et Indgreb, der var ligesaa uforeneligt med Hans Majestæts Myndighed over hine Tropper, som det vilde være det f. Ex. for Keiseren af Østerrig, og at denne Fordring saameget mere eftertrykkeligt maatte vises tilbage, som den vilde være en Forandring i den af de store Magter ideligen paaberaabte status quo ante. Hvad det 3die Punkt angik, da var det i Medfør af de gjældende Love, at

den danske Lovgivning i enkelte civile Sager var anvendelig paa de Militære i Holsten, og denne Bestemmelse kunde altsaa ei forandres uden at høre Provindsialstænderne.

Efterat *Justitsministeren* [Scheel] havde oplyst de Militæres Jurisdiktionsforhold i Holsten, bifaldt *Hans Majestæt* efter den *slesvigske Ministers* [Moltkes] Forslag, hvori det Geheime-Statsraad havde erklæret sig enigt, at der ikke svaredes Preussen paa de 3 nævnte Punkter, som vare meddelte Baron Werther, men at man underrettede det østerrikske Kabinet om det Forefaldne og anmodede det om at fjerne de Vanskeligheder, som det lod til, at Preussen vilde opstille.

Hans Majestæt paalagde derefter Krigsministeren at tage under Overveielse, hvorledes der vilde være at forholde for Fremtiden med Troppernes Edsaflæggelse, og meddelte det Geheime-Statsraad, at det var hans allerhøieste Villie, at dets Møder indtil videre afholdtes hver Onsdag og Fredag, Kl. 9 Formiddag; hvorefter Allerhøistsamme behagede at hæve nærværende Møde.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe

Møde i geheimestatsrådet torsdag d. 29. januar 1852.

Aar 1852, den 29de Januar, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Expeditionssekretæren, Justitsraad Liebe, førte Protokollen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend einen der vor dem Jahre 1848 bestandenen Ritter- und Landschaft des Herzogthums Lauenburg zu Begutachtung vorzulegenden Entwurf eines allerhöchsten Patents in Betreff der Ordnung und Feststellung der innern Verfassung des gedachten Herzogthums, namentlich in Hinsicht der Landesvertretung.

Nachdem der Minister diese Vorstellung und den gedachten ihr angelegten Patents-Entwurf allerunterthänigst vorgetragen hatte, geruheten *Seine Majestät der König* allernädigst zu bemerken, dass er einigen Zweifel hege, ob es nicht, um eine grössere Gleichmässigkeit der Stände herbeizuführen, richtigst sei, auch den Stand der Geistlichkeit zu der ständischen Vertretung hinzuzuziehen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] fand sich hiedurch veranlasst zu äussern, dass es ihm bekannt sei, dass die ganze Geistlichkeit des Herzogthums Lauenburg durchaus nicht wünsche, zu der ständischen Vertretung hinzugezogen zu werden, und dass er darum angenommen habe, dass in dem Patents-Entwurf nichts rücksichtlich des von Sr. Majestät in Anfrage gebrachten Puncts aufzunehmen, dass es aber abzuwarten sei, ob von Seiten der Ritter- und Landschaft ein Wunsch in der gedachten Richtung ausgesprochen werde. Es könne ja aber auch, wenn es Sr. Majestät gefallen möge, der Ritter- und Landschaft speciell Veranlassung gegeben werden, sich über den genannten Punct zu äussern.

Nachdem mehrere Mitglieder des Geheimen-Staatsraths sich über den berührten Gegenstand geäußert hatten, sprachen *Seine Majestät* Seinen allerhöchsten Willen dahin aus, dass bei der Statt findenden Communication mit Ritter- und Landschaft derselben Gelegenheit gegeben werde, sich speciell darüber zu äussern, in wie fern auch der Stand der Geistlichkeit zu der ständischen Vertretung hinzuzuziehen sein möchte.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] stellte dahin, ob es nicht zweckmässig wäre, bei der mit Ritter- und Landschaft einzuleitenden Communication in Anfrage zu bringen, ob nicht dem Landraths-Collegium einige den andern Ständen angehörende Mitglieder der Landesvertretung beizuordnen sein möchten.

Nachdem *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] sich damit völlig einverstanden erklärt hatte, dass es der Königlichen lauenburgischen Regierung aufgegeben werde, mit Ritter- und Landschaft in Correspondenz über den von dem Minister für das Herzogthum Schleswig so eben erwähnten Punct zu treten, geruhete es *Seiner Majestät dem Könige* allergnädigst zu bestimmen, dass bei der Statt findenden Communication mit Ritter- und Landschaft derselben gleichfalls darüber sich speciell zu äussern Gelegenheit gegeben werde, ob dem nach dem Patents-Entwurfe wiederherzustellenden Landraths-Collegium behufs Wahrnehmung der demselben zuzuweisenden Obliegenheiten einige, den andern Ständen angehörende, für die Dauer der jedesmaligen Wahlperiode zu erwählende Mitglieder der Landesvertretung beizuordnen sein möchten.

Ferner geruhete es *Seiner Majestät dem Könige*, in Übereinstimmung mit einer Bemerkung des *Ministers für die auswärtigen Ange-*

legenheiten, [Bluhme] allergnädigst zu befehlen, dass bei der einzuleitenden Communication mit Ritter- und Landschaft auf Grund der in der allerhöchsten Bekanntmachung vom gestrigen Tage ausgesprochenen, auf die Einführung einer gemeinschaftlichen Verfassung zum Zwecke der Behandlung der der Monarchie gemeinschaftlichen Angelegenheiten gerichteten allerhöchsten Absicht die zur Ausführung derselben in Betreff des Herzogthums Lauenburg erforderlichen weiteren Massregeln vorbehalten werden.

In Veranlassung einer Bemerkung des *Justizministers* [Scheel] wurde es, mit Beziehung auf den betreffenden Inhalt des lauenburgischen Recesses, allerhöchst beschlossen, dass in dem § 1 des Patents-Entwurfs vor dem Worte »Interpretation« die Worte »der authentischen« eingeschaltet werden sollten.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at han maatte anse det for at ville være en hensigtsmæssig Modification, at Præsidiets paa Landdagen ikke vedblev at være arveligt for Landmarschallen, men at det skulde overlades til Hans Majestæts Valg, af hvem Præsidiets skulde føres; og det forekom ham derfor, at det vilde være rigtigt, nu da der skal gives Ridder- og Landskab Anledning til at yttre sig over, hvorvidt der maatte være at tilforordne Landraads-Collegiets Medlemmer af de andre Stænder, ved samme Leilighed ogsaa at bringe hint Punkt paa Bane.

Udenrigsministeren [Bluhme] udtalte sig i samme Retning som Finantsministeren.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemerkte, dass das Recht des Landmarschalls sich auf ein besonderes Privilegium stütze, in dem Recess wiederholt ausgesprochen und dem Besitzer des adeligen Gutes Gudow immer zugesichert sei. Wenn nun Seine Majestät der König sich auf den Standpunkt stellten, das vor März 1848 im Herzogthum Lauenburg verfassungsmässige Recht im Ganzen anzuerkennen, schien es ihm hiemit in Widerspruch zu stehen, wenn Allerhöchstdieselben die Aufhebung der Erblichkeit der Landmarschalls-Würde in Anfrage stellen würde, und er fand keine Veranlassung, dem Finanzminister rücksichtlich dieses Puncts beizutreten.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] äusserte, dass es nur dann möglich wäre, die erbliche Landmarschalls-Würde vom Besitze des Gutes Gudow zu trennen, wenn das Lehn entweder

erledigt oder verbrochen würde. Ein Anderes wäre, die Competenz des Landmarschalls ähnlicher Weise, wie anderswo (wenigstens in Preussen) geschehen, dahin zu beschränken, dass die Functionen als Präsident des Landtages von der gedachten Würde getrennt wurden. Ob nicht eine solche Beschränkung rechtlich zulässig wäre, könne zwar zweifelhaft sein; in jedem Falle könne er doch nicht anrathen, in diesem Augenblicke die betreffende Veränderung zu machen, da der jetzige Inhaber der Landmarschalls-Würde minoren sei und folglich ausser Stande, selbst seine Rechte zu wahren.

Finantsministeren [Sponeck] bemærkede yderligere, at han, ved hvad han tidligere havde yttret, kun havde havt Præsidiets paa Landdagen for Øie og ikke havde tænkt paa forøvrigt at skille Landmarschalls-Værdigheden fra Besiddelsen af Godset Gudow.

Efterat Finantsministeren endnu havde tilføjet, at han maatte erkjende det af Ministeren for Hertugdømmet Slesvig nævnte Hensigtsmæssigheds-Hensyn, som kunde tale for ikke nu i Øieblikket at bringe Spørgsmaalet om Landdags-Præsidiets Adskillelse fra Landmarschalls-Værdigheden i Bevægelse, behagede det *Hans Majestæt Kongen* at udtale, at Allerhøistsamme ansaa det rettest at lade dette Spørgsmaal for nærværende Øieblik bero.

Seine Majestät der König genehmigten danach allergnädigst, dass über den vorliegenden Patents-Entwurf, mit der oben allerhöchst beschlossenen Änderung des § 1 und mit Bezugnahme auf die oben genannten allerhöchsten Beschlüsse, nach Massgabe der allerhöchsten Resolution vom 7ten Juni v. J., eine Communication mit der vor dem Jahre 1848 bestandenen Ritter- und Landschaft des Herzogthums Lauenburg eingeleitet werde, und dass die lauenburgische Regierung allerhöchst autorisirt werde, das zu diesem Behuf Erforderliche wahrzunehmen.

Mit Beziehung auf die so eben gefassten allerhöchsten Beschlüsse und übereinstimmend mit dem allerunterthänigsten Vorschlage des Ministers für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg genehmigten *Seine Majestät der König* ferner allergnädigst eine von den Mitgliedern der Ritter- und Landschaft des Herzogthums Lauenburg gegen den Schluss vorigen Jahrs eingereichte allerunterthänigste Vorstellung, verschiedene Anträge betreffend die Verfassung des gedachten Herzogthums m. m. enthaltend, auf sich beruhen zu lassen.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet søndag d. 1. februar 1852.

Aar 1852, den 1ste Februar, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Ministeren for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg var fraværende. Expeditionssekretæren, Justitsraad Liebe, førte Protokollen.

Premier- og Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste tvende fra Formændene i Folkethinget og Landstthinget modtagne Skrivelser, hvori meddeles Underretning om, at der er stillet Forespørgseler til Ministeriet, dels om naar dette agter at forelægge Rigsdagen de Aktstykker og øvrige Oplysninger, der skulle retfærdiggjøre den Rigsdagen gjorte Meddelelse angaaende Ordningen af Forholdet mellem de forskjellige Statsdele, dels angaaende hvorvidt Ministeriet agter paa denne ordentlige Rigsdag at forelægge Udkast til de Love, som den anser for at være nødvendige paa Grund af den paatænkte Ordning af Monarkiets Forhold.

Efterat have forelæst disse Skrivelser bemærkede Premierministeren, at, ihvormeget han end ønskede, at de med Udlandet førte Forhandlinger, som vise, at den af Hans Majestæts frie Villiesbestemmelse fremgaaede og i den allerhøieste Kundgjørelse af 28de Januar udtalte Beslutning er gennemførlig ligeoverfor Udlandet, og anden Retfærdiggjørelse behøvede efter hans Mening den trufne Foranstaltning ikke, kunde snarest muligt forelægges Rigsdagen, forekom det ham dog at ville være udiplomatisk i dette Øieblik at fremlægge de paagjældende Aktstykker, hvori de fra Udlandets Side givne Tilsagn indeholdes, og idet han mente, at man i denne Henseende først bør afvente det Tidspunkt, da disse Tilsagn blive opfyldte, fandt han, at Ministeriets Besvarelse af den første Del af de stillede Forespørgseler burde gaa ud paa, at Tiden til Aktstykkernes Forelæggelse er efter Ministeriets Omdømme endnu ikke kommet, ligesom heller ikke endnu nogen bestemt Dag kan tilsikkres, paa hvilken Forelæggelsen skal ske. Hvad den anden Del af de stillede Forespørgseler angik, da troede han eiheller, at Tidspunktet nu er til at fremkomme med de omspurgte Lovudkast, selv om Ministeriet allerede var enigt om disse, og han ansaa det derfor rigtigst, at Ministeriets Besvarelse kommer til at gaa ud paa, at Ministeriet endnu ikke kan bestemme det Tidspunkt, da de paagjældende Lovudkast ville blive forelagte.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter at udtale, at han, for-

beholdende sig til sin Tid at tage sin Decision, maatte fortiden aldeles overlade til det danske Statsraad at besvare efter sit eget Skjøn og under sin egen Ansvarlighed de paagjældende i Rigsdagens Thing stillede Forespørgseler.

Indenrigsministeren [Bang] foredrog, at der ved 2den Behandling af det Folkethinget af Regjeringen forelagte Udkast til Lov om en Communalbestyrelse for Færøerne var blevet vedtaget et af Udvalget stillet Forslag, der gaar ud paa, at istedetfor at Lovudkastet har knyttet Valgretten og Valgbarheden til en fast Grundbesiddelse, skal Erlæggelse af Afgift til en af de under Lagthingets Bestyrelse henhørende Fonds eller Ydelse af Tiende benyttes som Betingelse for Valgretten og Valgbarheden, dog saaledes, at hvad Valgbarheden angaar, idetmindste een af de for hvert Præstegjæld Valgte skal i det sidste Aar før Valget have svaret 2 Rbd. i direkte Skat til Staten eller Communen. Hvad den egentlige Realitet af den af Folkethinget saaledes vedtagne Forandring angik, da ansaa Indenrigsministeren ikke Sagen for at være af den Vigtighed, at der for Regjeringen kunde være nogen Betænkelihood ved at gaa ind paa Forandringen; men det som er Hovedspørgsmaalet herved er, om man skal i den enkelte foreliggende Lov optage hint nye Princip for den communale Vælgerret og Valgbarhed, (og det blev ogsaa ligefrem udtalt under Forhandlingerne i Folkethinget, at det ikke var den praktiske Betydning af Udvalgets paagjældende Forslag, men Principet, hvorpaa det kom an). I denne Henseende maatte Indenrigsministeren være af den Anskuelse, at Regjeringen ikke bør i en Lov for de specielle communale Forhold paa Færøerne indrømme et nyt Princip, hvorved hele den almindelige Communallov, som senere skal forelægges, kan præjudiceres; og det var derfor hans Mening, at han til den 3die Behandling af Lovforslaget skulde stille dettes Bestemmelser om Valgret og Valgbarhed som Ændringsforslag, og at der da tillige maatte gives den Erklæring, at Regjeringen ikke kan tilstede, at der i den paagjældende specielle Lov etableres et Princip, der er forskjelligt fra den hidtil bestaaende Communallovgivnings Principer.

Efterat de øvrige Medlemmer af det danske Statsraad havde erklæret sig enige i, at Indenrigsministeren, saaledes som af ham foreslaaet, stiller som Ændringsforslag til Lovudkastets 3die Behandling i Folkethinget Udkastets egne Paragrapher om Valgretten og Valgbarheden, og at han for Thinget fremhæver, at Regjeringen anser det yderst

betænkeligt at inklade sig i denne specielle Lov paa en Afgjørelse af selve Principet for den communale Valgret og Valgbarhed i Almindelighed, men uden at dog iøvrigt Indenrigsministeren allerede paa Sagens nuværende Stadium udtaler sig om, hvorvidt Loven, naar de stillede Ændringsforslag ikke optages, vil blive sanctioneret af Regjeringen eller ikke, behagede det *Hans Majestæt Kongen* at tilkjendegive, at han bifaldt, at Indenrigsministeren indrettede sin Fremgangsmaade i Overensstemmelse hermed.

Hans Majestæt tilkjendegav dernæst, at det er hans Vilje, at Forestillingerne i alle de Sager, der af Ministrene ønskes refererede i det Geheime-Statsraad, tilstilles Allerhøiøstsamme ordentligvis idetmindste 2 Dage forud, ledsagede af en Fortegnelse og en kort Extrakt, samt at der desuden, ligesom tidligere, skal i alle Lovgivningssager og tillige i saadanne andre Sager, hvor Hans Majestæt specielt maatte befale det, forud meddeles hver især af det Geheime-Statsraads Medlemmer en Extrakt af Forestillingen.

Efter derom af *Finantsministeren* [Sponneck] yttret allerunderdanigst Ønske tillod derhos *Hans Majestæt*, at Ministrene kunne i Lovgivningssager, forsaavidt de maatte foretrække det, istedet for den befalede Extrakt tilstille Allerhøiøstsamme og Geheime-Statsraadets Medlemmer et Korrekturaftryk af Lovudkastet med Motiver.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 4. februar 1852.

Aar 1852, den 4de Februar, var det Geheime-Statsraad forsamlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Geheimeconferentsraad, Grev Reventlow-Criminil, var i Embedsforretninger fraværende. Statssekretæren førte Protokollen.

Ministeren for Slesvig [Moltke] refererede en allerunderdanigst Forestilling betræffende Overtagelsen af de hertugelige augustenborgske Godser for den Kongelige Kasses Regning, idet han oplæste Finantsministerens og Udenrigsministerens om den foreliggende Sag indhentede Betænkninger og Forslag, hvilke begge han tiltraadte; hvorefter han oplæste sin allerunderdanigste Indstilling.

Efterat derefter *Hans Majestæt* havde opfordret det Geheime-Stats-

raads Medlemmer til at yttre sig over Sagen, henledte *Udenrigsministeren* [Bluhme] Opmærksomheden paa, at alle de Magter, som havde underskrevet Londonner-Protokollen, som en nødvendig Betingelse for Sikkringen af Monarkiets Integritet og Arvefølge trængte paa, at alle Arvepretentioner bragtes til Taushed, samt at Preussen havde tilbudt at overtage sig de Meddelelser til Hertugen af Augustenborg, som til dette Formaal maatte være fornødne. At afgjøre Sagen ad Forligsveien var nødvendigt, da en Proces vilde udsætte Sagens Afgjørelse til en ubestemmelig Fremtid, og det vilde være forbundet med de største Vanskeligheder at tilveiebringe en af begge Parter anerkjendt competent Domstol. Hvad den foreslaaede Udløsningssum af 1.300.000 Sp. angik, da var der ved denne taget Hensyn paa, at der fra de store Magter var trængt paa, at der ved denne ogsaa burde tages Hensyn til det Offer, som forlangtes af Hertugen med Hensyn til Opofrelsen af sine Pretentioner og Udelukkelsen fra Ophold i Landet; i hvilken Henseende Rusland havde foreslaaet Tillægget af et Kapitalbeløb, der svarede til en Rente af 20.000 Thaler preussisk Courant. Han antog derhos efter de foreliggende Oplysninger, at Staten, ved at overtage Godserne mod den nævnte Sum, ingenlunde i økonomisk Henseende vilde lide noget Tab; ja disses Værdi vilde endog ufeilbarligen stige i den nærmeste Fremtid. Endelig bemærkede han, at Preussen ikke vilde indlade sig paa Underhandlinger med Hertugen, men alene modtage hans Samtykke eller Afslag; indtraadte det sidste Tilfælde, da var det Magternes Bestemmelse at afslutte uden Hensyn til Hertugen. Han maatte paa Grund heraf anse det for at være af yderste Vigtighed, at det Forslag, der gjordes, ei alene var retfærdigt, men endogsaa liberalt, for at være sikker paa, at Preussen uden videre Forhandlinger strax maatte erklære sig enigt; skete dette nemlig ikke, vilde Hertugen sikkert benytte Leiligheden til ved nye Machinationer end yderligere at forhale Afgjørelsen. Ministeren bemærkede derefter, at efter en tidligere Skrivelse fra Dronning Victoria til Hans Majestæt, hvilken han oplæste, kunde det synes, som om England gjorde større Forlangender med Hensyn paa Hertugens Udløsning; men at Sir Henry Wynn senest havde erklæret, at det engelske Kabinet aldeles vilde tiltræde det, som det preussiske og østerrigske erklærede sig tilfredse med.

Finansministeren [Sponneck] udtalte sig derefter i Overensstemmelse med det af Udenrigsministeren Anførte betræffende Nødvendigheden af at gjøre et liberalt Tilbud; han henledte Opmærksomheden

paa, at man ved Beregningen var gaaet ud fra en Rentefod af 4 % for at evaluere Kapitalværdien, medens meget kunde tale for at være gaaet ud fra en Rentefod af 3 %, som i Hertugdømmerne under lignende Forhold var almindelig. Han havde ogsaa under Sagens tidligere Forhandling foreslaaet en Udløsningssum af 1.500.000 Sp., men maatte dog nu antage, at 1.300.000 Sp. var tilstrækkelig liberalt. Næredes der imidlertid mindste Tvivl herom, vilde han for sin Del foreslaa de førstnævnte 1.500.000 Sp.

Forresten vilde han med Hensyn til Indstillingen foreslaa, at der i de af Udenrigsministeren foreslaaede Betingelser under No. 1 istedetfor »Statens Eiendom« sattes »Kronens Eiendom«. Vel var denne Forskjel for Øieblikket uden Betydning, men det var ei umuligt, at den under Sagens Udvikling kunde erholde en saadan. Slutteligen foreslog han til Betingelserne at føie den: »at Hertugen ei maatte erhverve Godser i Hans Majestæts Lande.«

Ministeren for Slesvig [Moltke] erklærede sig enig med Finantsministeren. Hvad imidlertid det sidstnævnte Punkt betræffende Udelukkelsen fra at erhverve Godser i Kongens Lande angik, da formentlig han, at Muligheden af dettes Tilføielse vilde være afhængig af, om og hvorledes de foreslaaede Betingelser allerede vare de fremmede Magter notificerede.

Udenrigsministeren [Bluhme] maatte med Hensyn til Finantsministerens Yttringer om Udløsningssummens Størrelse udtale sig derhen, at han havde hesiteret i det Spørgsmaals Besvarelse, hvorvidt 1.300.000 Sp. var tilstrækkelig liberalt. Han troede det ei rigtigt, at det i denne Henseende gjorde allerunderdanigste Forslag nu forandredes, men efter det, der nu var udtalt, kunde han ei andet end levende ønske, at Hans Majestæt, uden nogen saadan Forandring i Forslaget fra Ministeriets Side, selv forhøiede Udløsningssummen til 1.500.000 Sp. Han troede iøvrigt, at det vilde være gavnligt at sætte Preussen aldeles en fait med alle de Aktstykker, der angik Taxationen og Beregningen.

Krigsministeren [Hansen] maatte frygte, at enhver saadan Forhandling med Hertugen om Renunciation paa hans Pretentioner af ham vilde benyttes som en Anerkjendelse af disse; ligesom han ogsaa maatte anse det for fornødent, at han ei alene renoncerede paa sine egne, men ogsaa paa sine Søønners Vegne.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at Hans Majestæts Regering ingensinde havde anerkjendt nogensomhelst Arverettighed for

Hertugens Vedkommende, altsaa heller ikke kunde forlange nogen Renunciation paa denne, men at, som han tidligere havde bemærket, Sagen stillede sig saaledes, at Stormagterne, saafremt Hertugen afslog det stillede Tilbud, uden videre at tage Hensyn til hans Pretentioner, endeligen vilde afslutte Sagen.

Indenrigs- og Cultusministeren [Bang] maatte ogsaa i Betragtning af den Vigtighed til alle Partiernes Beroligelse i Hertugdømmerne, man maatte tillægge Arvespørgsmaalets snarlige Afgjørelse, levende ønske, at Hans Majestæt forhøiede Udløsningssummen til 1.500.000 Sp. Han nærede den Overbevisning, at Godserne i Kronens Hænder vilde komme til at overstige denne Værdi.

Justitsministeren [Scheel] tiltraadte ikke den Mening, at en Forhøielse til 1.500.000 Sp. vilde være ønskelig, men frygtede for, at det, naar Hans Majestæt selv forhøiede Summen, vilde føre til den Anskuelse i Udlandet, at Evalueringen havde været for liden.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at han ei kunde dele denne Frygt paa Grund af de indtrængende Anmodninger om Liberalitet, der forelaa fra de udenlandske Magter. Med Hensyn paa Finantsministerens Forslag betræffende Hertugens Udelukkelse fra at erhverve Godser i Kongens Lande, hvilket tiltraadtes af *Marineministeren* [Steen A. Bille] og *Justitsministeren* [Scheel] og derefter af de andre Ministre, foreslog *Udenrigsministeren* [Bluhme], at der i Betingelserne tilføiedes: »og selvfølgeligen ei maa tilkjøbe sig Eiendomme i samme.«

Hans Majestæt Kongen resolverede derefter, som følger:

Vi bifalde allernaadigst, at de hertugelige augustenborgske Godser paa Als og paa Hertugdømmet Slesvigs Fastland maa overtages for Vor Kasses Regning under de af Vort Udenrigsministerium og Vort Finantsministerium foreslaaede, i den foreliggende allerunderdanigste Forestilling udviklede Betingelser, dog saaledes at i de af Udenrigsministeriet foreslaaede Betingelser under No. 1 istedetfor »Statens Eiendom« sættes »Kronens Eiendom« og under No. 2 tilføies: »og selvfølgeligen eiheller maa tilkjøbe sig Eiendomme i samme«, og at den af Finantsministeriet foreslaaede Kjøbesum af 1.300.000 Species forøges til 1.500.000 Species; at Kjøbesummen maa udbetales efter Vort Finantsministeriums Forslag og afholdes nærmest af Godsernes Revenuer og, forsaavidt disse dertil ikke maatte være tilstrækkelige, af Hertugdømmet Slesvigs Domæne-Indtægter; og bemyndiges Vort Ministerium for Hertugdømmet Slesvig til at foranstalte det Fornødne til denne Sags

hurtige Fremme i Forening med Vort Udenrigsministerium og Vort Finantsministerium og i sin Tid at udfærdige og til Vor allerhøieste Underskrift at forelægge de til denne Sags Afgjørelse fornødne Dokumenter.

Derefter refererede *Ministeren for Slesvig* [Moltke] en Sag betræffende Anlægget af en Bro over Kongeaaen ved Villebøl; i hvilken *Hans Majestæt Kongen* behagede allernaadigst at resolve:

Vi ville allernaadigst have tilladt, at Gaardmand Nis Christensen i Villebølle i Kalvslund Sogn maa opføre en Bro over Kongeaaen i Overensstemmelse med den Akkord, han desangaaende har afsluttet med Forstanderskabet for Føvling og Holsted Sogne i Ribe Amt, og at han og de tilkommende Eiere af denne Bro maa hæve følgende Bropenge af samme, nemlig: af en Kareth 8 Rbd.; af enhver med flere end 2 Heste forspændt Vogn 2 Rbd. for hver Hest; af en Wienvogn, holstensk Vogn og deslige med 2 Heste 4 Rbd.; af en Bondevogn med 2 Heste, saa og af eenspændige Vogne 3 Rbd.; af en Ridende, saa og af hver ledig Hest 2 Rbd., dog at Gaaende, saavel som Alle, der passere Broen i Embedsreiser, saa og med Skatte Korn eller med Fourage i Kongelig Tjeneste, skulle være fritagne for at erlægge Bropenge. Alt imod at Eieren af Broen forpligter sig til at drage Omsorg for og bære Omkostningerne, ved at Veien fra Broen indtil Foldingbro-Ribe Landevei gives en Brede af 12 Alen mellem Grøfterne, samt fra først af sættes i farbar Stand, hvorhos han eller de tilkommende Eiere af Broen have at paatage sig Vedligeholdelsen af de $\frac{3}{4}$ Dele af den omhandlede Vei, samt at han og de tilkommende Eiere af Broen have at holde denne i forsvarlig Stand og udføre de Reparationer, som vedkommende Autoritet i Haderslev Amt maatte anse fornøden for at sikre Passagen, da i manglende Fald efter nærmere Bestemmelse af Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig den tilstaaede Ret til at hæve Bropenge forbydes.

Schliesslich referirte *der Minister des Herzogthums Schleswig* [Moltke] eine Vorstellung betreffend ein allerunterthänigstes Gesuch des Hüfners Jacob Lund in Klein-Quern um allergnädigste Herabsetzung einer wider ihn erkannten Brüche von 100 Mark Courant wegen Verheimlichung einer Flinte.

Seine Majestät der König geruheten in Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage zu resolviren, dass dem Hüfner J. Lund aus Klein-Quara auf sein allerunterthänigstes Gesuch um allergnä-

digste Erlassung der wider ihn wegen Verheimlichung einer Flinte von der Nie-Hardesvogtei unterm 5ten December 1851 erkannten Brüche von 100 Mark Courant zu erkennen gegeben werde, dass diese Bitte nicht bewilligt werden könne.

Derefter refererede *Udenrigsministeren* [Bluhme] en allerunderdanigst Forestilling betræffende Liqvidationen af Danmarks samtlige Fordringer paa Spanien; under hvilket Referat Indenrigsministeren forlod det Geheime-Statsraad, da hans Nærværelse i Rigsdagen var nødvendig.

Efterat *Hans Majestæt Kongen* havde opfordret Ministrene til at udtale deres Mening om den foreliggende Sag, kom disse samtlige til det Resultat, at Slutningsindstillingen: »at den endelige Overenskomst afsluttes med Forbehold ikke blot af Kongens, men ogsaa af Rigsdagens Samtykke,« rigtigst vilde være at modificere derhen, at Forbeholdet med Hensyn paa Rigsdagens Samtykke ei var at indføre i Conventioen, men at gjøre gjældende under Underhandlingerne.

Hans Majestæt Kongen resolverede derefter allernaadigst, at Baron Brockdorff var at bemyndige til at tilbyde den spanske Regjering en fuldstændig og endelig Afgjørelse af Danmarks samtlige Fordringer mod Betalingen af 1.000.000 Species, samt til, saafremt dette Tilbud ei antoges, at modtage ethvert Tilbud, som han og den Kongelige Ministerresident i Madrid vare enige i at antage, saavel i Henseende til Summens Størrelse som til Betalingsmaaden; at endeligen intet Forbehold med Hensyn til Rigsdagen var at indføre i Conventioen, men at et saadant derimod under Forhandlingerne udtaltes.

Derefter refererede *Finantsministeren* [Sponneck] Udkastet til en Lov om Tillægsbevilling til Finantsloven for indeværende Aar og motiverede de væsentligste i denne indeholdte Poster.

Med Hensyn paa §14 af denne Lov, betræffende et Tillæg i Krigsministeriets Budget, bemærkede Finantsministeren, at der ved denne ei var taget Hensyn til Omkostningerne for det i Slesvig stationerede Troppcorps, hvilke heller ikke i selve Finantsloven vare berørte. Han maatte i denne Anledning henstille til Krigsministeren, hvorledes denne ansaa det for rigtigst, at denne Sum blev udredet, da der forekom ham at være megen Anledning til at udrede denne Sum af de slesvigske og holstenske Intrader.

Krigsministeren [Hansen] havde været uvidende om, at Tillægsloven vilde blive behandlet i det Geheime-Statsraad idag og havde der-

for ei forsynet sig med de fornødne Oplysninger i denne Retning; det forekom ham imidlertid, at naar Slesvigs Intrader tilfløde Statskassen, da maatte denne ogsaa udrede Omkostningerne til Armeecorpsset.

Ministeren for Slesvig [Moltke] var af den Anskuelse, at kun saadanne Summer kunde optages i Tillægsloven, som refererede sig til Poster, der i selve Finantsloven vare opførte; da dette nu ei var Tilfældet med det slesvigske Armeecorps, var han af den Formening, at de til dette medgaaende Udgifter maatte udledes af de holstenske og slesvigske Intrader.

Efterat de øvrige Ministre, navnlig *Finantsministeren* [Sponneck] og *Justitsministeren* [Scheel] havde tiltraadt denne Mening, behagede *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst at resolve, at Udkastet til Loven om Tillægsbevilling til Finantsloven for indeværende Aar var at forelægge Rigsdagen, saaledes at der i dette kun optoges de Summer, som refererede sig til tilsvarende Poster i selve Finantsloven.

Finantsministeren [Sponneck] motiverede og refererede derefter Udkast til en Lov om Vederlag til de forrige Besiddere af Ufrie i de danske Besiddelser i Vestindien, idet han under Referatet udhævede Nødvendigheden af en saadan Lovs Forelæggelse uden Ophold som begrundet i den spændte Stemning, der i Forventningen herom herskede i Colonierne. Han holdt det for nødvendigt, for at berolige denne, at Regjeringen nu tog Initiativet, selv uagtet det maatte forudses, at Loven ei kunde vedtages af den nærværende Rigsdag.

Justitsministeren [Scheel] udtalte sig derhen, at saafremt Lovforslaget overhovedet skulde forelægges, da havde han Intet imod dets Indhold, navnlig imod Erstatningssummens Størrelse, at erindre. Derimod maatte han finde det i flere Henseender betænkeligt overhovedet at forelægge Lovudkastet. Vel vare de Ufrie af deres Herrer erhvervede med en Slags indskrænket Eiendomsret, men han kunde dog ei antage, at der tilkom dem nogen Ret til Erstatning for Emancipationen; havde denne nemlig været en uundgaaelig Nødvendighed for Regjeringen, kunde et saadant Retskrav ei tilkomme dem, og havde dens Forkyndelse været begrundet i en Forseelse af Generalgouverneuren, var der heller ingen Hjemmel i vor Lovgivning til derfor at paabyrde Regjeringen en Erstatningspligt. Dertil kom, at der ikke forelaa noget klart Billede af det Forhold, der for de Ufries Herrer var opstaaet ved Emancipationen. Desuden maatte han bemærke, at Danmark dog ei kunde komme til at betale hele Erstatningssummen, da

Statsgjælden jo var fælleds for hele Monarkiet; han fandt desaaarsag en Forelæggelse af Loven for Øieblikket, da de gjensidige Forhold mellem Monarkiets Dele ei vare ordnede, ubetimelig. Han troede desuden, at Loven vilde møde megen Modstand i Rigsdagen, og at dens Bebudelse vilde indvirke forstyrrende paa Omsætningen af faste Eienomme i Colonierne. Han maatte derfor fraraade at forelægge den for nærværende Rigsdag.

Finantsministeren [Spønneck] gjorde opmærksom paa, at Danmark allerede oftere havde overtaget Udgifter, der skulde afholdes af hele Monarkiet, foreløbigen, og at Hans Majestæt i denne Sag var for Holstens og Slesvigs Vedkommende berettiget til at tage en definitiv Beslutning betræffende den Qvotadel af Erstatningssummen, der vilde komme til at paahvile dem, da denne Sag laa udenfor Provindsialstændernes Omraade. Han kunde ei dele Justitsministerens Frygt betræffende Følgerne med Hensyn paa Omsætningen af faste Eienomme, men maatte vedblive den Formening, at det var paa Tiden at vise Coloniernes Indvaanere, at man betragtede dem som Medundersaatter og agtede at komme dem til Hjælp. Vilde man ikke dette, var det langt bedre ligefrem at udtale dette end endnu længere at holde dem i Uvished og nære ugrundede Forhaabninger. Her forelaa desuden jo kun Spørgsmaalet, om man kunde give 40 Rbd. vestindisk Courant i Erstatning for hver Ufri; hvorledes Byrderne, som fløde heraf, senere skulde fordeles, var jo et Spørgsmaal for sig.

Ministeren for Slesvig [Moltke] tiltraadte Finantsministerens Mening, idet han gjorde opmærksom paa, at Contraheringen af Statslaan var Provindsialstænderne uvedkommende, og at disse alene havde Ret til at høres, saafremt der ved et saadant Laan blev foranlediget nyt Paalæg af Skatter.

Da *Hans Kongelige Høihed Arveprindsen* og samtlige Ministre med Undtagelse af Justitsministeren erklærede sig enige med Finantsministeren, behagede det *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst at resolvare, at Udkastet til Loven var at forelægge Rigsdagen.

Derefter behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at hæve det nærværende Møde.

Paa Statssekretærens Vegne
J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 6. februar 1852.

Aar 1852, den 6te Februar, var det Geheime-Statsraad forsamlet under Hans Majestæts allerhøieste Forsæde. Statssekretæren førte Protokollen.

Indenrigsministeren [Bang] refererede:

- 1) En allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilladelse for et Aktieselskab, som af Skolelærer Harboe med Flere agtes oprettet, til at inddæmme det saakaldte Magleby Nor paa Langeland, idet han allerunderdanigst indstillede, at det allernaadigst maatte bifaldes, at det tilkjendegives dette Aktieselskab: 1) at der fra det Offentliges Side Intet haves at erindre imod, at de erhverve det Areal, som derved indvindes, forsaavidt Inddæmningen bliver fuldført inden Ugangen af Aaret 1856; 2) at de, ifald det anses fornødent, kunne gjøre sig Haab om, at Landvæsenscommisionen ved særeget Commissorium med de i slige Tilfælde sædvanlige Betingelser vil blive autoriseret til at indkalde alle dem, som anse sig beføiede til at gjøre Indsigelse imod Inddæmningen eller Paastand paa Erstatning for Ulemper deraf samt til at forlige eller paakjende de Sager, som i den Anledning maatte opstaa; og 3) at Skattefrihed tilstaaes for det indvundne Areal i 20 Aar, fra fornævnte Tidspunkt at regne, efter hvilken Tids Forløb det vil være at ansætte til Hartkorn, hvoraf de bliver at svare Skatter og Afgifter, som af alt andet Hartkorn.
- 2) En allerunderdanigst Forestilling angaaende Direktionen for den mindre Landevei mellem Odense og Hindsholm, paa Strækningen fra Odense til Aasum, idet han allerunderdanigst indstillede, at det allernaadigst bifaldes, at den mindre Landevei imellem Odense og Hindsholm, forsaavidt angaar Strækningen fra Odense til Aasum, istedetfor efter den allerhøieste Resolution af 25. Januar 1826 at gaa fra Frederiksbroen ad Hovedlandeveien til Aasum føres fra St. Jørgensgade ad den gamle Vei over Aasum-Bro til Aasum. Hvorefter *Justitsministeren* [Scheel] refererede:
  - 1) En allerunderdanigst Forestilling om Straffeformildelse for Rasmus Petersen heraf Staden, idet han allerunderdanigst indstillede, at den ham ved Kjøbenhavns Criminal- og Politiretsdom af 6te December f. A. for at have pantsat en af Ane Larsdatter funden Gulduhrkjæde med Nøgle, i Analogi med § 58 af Forordningen 11. April 1840

idømte Straf af Fængsel paa Vand og Brød i 2 Dage maa formildes derhen, at han, istedetfor at lide efter Dommen, erlægger en Mulkt af 10 Rbd. til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse.

- 2) En allerunderdanigst Forestilling angaaende Mulkts Nedsættelse for Glarmester Adolf Orth af Kjøbenhavn, idet han allerunderdanigst indstillede, at de Glarmester Adolf Orth af Kjøbenhavn ved Commissionsdom af 22. Juli 1848 for Delagtighed i Indførelsen og Salget af ustemplede Spillekort idømte Mulfter af ialt 2628 Rbd., der ved allerhøieste Resolution af 1. April f. A. ere bevilgede nedsatte til 1000 Rbd., maa yderligere nedsættes til 500 Rbd., mod at dette Beløb contant erlægges.
- 3) En allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Hans Nielsen, idet han allerunderdanigst indstillede, at den Arrestanten Hans Nielsen af Taagerup ved Høiesteretsdom af 6te f. M. for crimen bestialitatis i Henhold til Lovens 6-13-15 idømte Straf af Baal og Brand allernaadigst maa eftergives ham, imod at han hensættes til Forbedringshus-Arbeide i 2 Aar.

Da Geheime-Statsraadet, efter af *Hans Majestæt* at være opfordret til at yttre sig over enhver af disse allerunderdanigste Forestillinger, Intet ved nogen af dem havde fundet at erindre, behagede det *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst at bifalde samtlige Indstillinger.

Hvorefter *Allerhøistsamme* hævede Mødet.

Paa Statssekretærens Vegne
J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 11. februar 1852.

Aar 1852, den 11te Februar, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Ministeren for Holsten og Lauenborg var i Embedsforretninger fraværende. Statssekretæren førte Protokollen.

Der Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] referirte allerunterhänigst eine Vorstellung betreffend ein allerunterhänigstes Gesuch des Sohnes des Hüfners in Flatzbye, Paul Bähr, um Herabsetzung einer wider ihn wegen Verheimlichung zweier Gewehre erkannten Brüche von 200 Mark Courant, indem er allerunterhänigst vorstellte,

ob nicht dem Sohn des Hufners Asmus Bähr in Fladsby, Paul Bähr, auf sein allerunterthänigstes Gesuch um allergnädigste Erlassung der wider ihn wegen Verheimlichung zweier Gewehre von der Nie Hardsvogtei unterm 19. November 1851 erkannten Brüche von 200 Mark Courant, zu erkennen zu geben sein möchte, dass auf diese Bitte nicht eingetreten werden könne.

Da keiner der Mitglie­der rüchsightlich der vorliegenden Sache etwas zu erinnern hatte, resolvirten *Seine Majestät der König* in Übereinstimmung mit der allerunterthänigsten Vorstellung.

Derefter refererede og henstillede *Ministeren for Slesvig* [Moltke] allerunderdanigst Regnskaboversigten for Hertugdømmet Slesvig for Aaret 1850 til allerhøieste Approbation.

Hvilken af *Hans Majestæt Kongen* ogsaa allernaadigst meddeltes.

Derefter refererede *Krigsministeren* [Hansen] en allerunderdanigst Forestilling betræffende Sendelsen af en Officer til Militær-Forbunds-commissionen.

Efterat *Krigsministeren* havde refereret de Berettigelser, der tilkom Danmark med Hensyn til den omtalte Sendelse, samt de Indtægter, der vilde blive at tillægge den omtalte Officer, resolverede *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst i Overensstemmelse med den allerunderdanigste Indstilling, dog saaledes, at Udtrykket »uopholdeligen« forandredes til »snarest muligen«, og at der for det Første bestemtes, at vedkommende Officer foruden Gage og Emolumenter efter sin Charge skulde nyde 10 Rbd. daglig i Diæter og 1000 Rbd. een Gang for alle i Eqviperingspenge.

Da det derefter allerunderdanigst var bragt under Forhandling, hvad Svar Ministeriet for Kongeriget rigtigst burde give paa en i Folkethinget bebudet Interpellation, behagede det *Hans Majestæt Kongen* som fremtidig Regel allernaadigst at fastsætte, at Spørgsmaal af denne Art ei var at debattere i det Geheime-Statsraad, men at afgjøre alene af Kongerigets Ministre.

En af *Finantsministeren* [Sponneck] indgivet allerunderdanigst Forestilling betræffende en Forandring i Grundlovens § 100 udgik ifølge *allerhøieste Befaling* til Circulation blandt Ministrene for Kongeriget Danmark.

Derefter refererede *Finantsministeren* [Sponneck]:

- 1) En allerunderdanigst Forestilling betræffende Fremlæggelse i Rigsdagen af et Lovforslag til Anlæggelsen af en elektro-magnetisk

Telegraflinie for at bringe Rendsborg eller eventualiter Hamborg i Forbindelse med Strømtoldstederne; og

- 2) En allerunderdanigst Forestilling angaaende Forelæggelsen af en Lov om særlig Pensionsberettigelse for enkelte Bestillingsmænd. *Marineministeren* [Steen A. Bille] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Nødvendigheden af at lade Krigsdampskibet Thor foretage et 3 Maaneders Prøvetogt i Nordsøen.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende et Tillæg til den allerhøieste Bevilling af 9de September f. A. for Besidderne af Baroniet Guldborgland til at sælge det Baroniet underlagte Bøndergods, idet han allerunderdanigst indstillede, at det i Forbindelse med den allerhøieste Bevilling af 9de September f. A. hvorved det er tilladt Besidderne af Baroniet Guldborgland at afhænde det Baroniet underliggende Fæstegods blandt Andet paa Vilkaar, at de $\frac{3}{4}$ af de fulde Kjøbesummer, forsaavidt de ikke allerede ere radicerede i Eiendommene som en Kanon, kunne forblive indestaaende paa 1ste Prioritet i de afhændede Eiendomme med Tilbehør mod en aarlig Rente af 4 %, maa tillades Lehnsbesidderen at nedsætte Renten af den Del af Salgsværdien, som forbliver indestaaende i de solgte Eiendomme enten mod Prioritets-Obligation eller som Kanon, indtil 3 %, saalænge de nuværende Fæstere og deres eventuelle Enker ere i Besiddelse af de bortsolgte Steder, dog kun under den Betingelse, at Renten af den i de bortsolgte Eiendomme indestaaende Del af Salgsværdien, ved saaledes at nedsættes, ikke udgjør et mindre Beløb, end hvad der fortiden svares i herskabelig Afgift af Stederne.

Paa hvilke fire allerunderdanigste Forestillinger *Hans Majestæt Kongen* behagede at resolve i Overensstemmelse med Indstillingerne. Hvorefter *Hans Majestæt* behagede at hæve Mødet.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 13. februar 1852.

Aar 1852, den 13de Februar, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Ministeren for Holsten og Lauenborg var endnu fraværende i Embedsforretninger. Statssekretæren førte Protokollen.

Krigsministeren [Hansen] motiverede et Lovforslag betræffende Artillerimajor Koefods Pensionering; hvilket *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst gav sit Samtykke til at maatte forelægge Rigsdagen.

Hans Majestæt Kongen meddelte derefter en fra Ministeren for Holsten og Lauenborg modtagen allerunderdanigst Skrivelse, hvori han foreslaar, at Baron Carl Plessen under Ministerens Fraværelse i Kjøbenhavn, bliver constitueret i hans Sted som Chef for den lokale Bestyrelse i Holsten.

Hans Majestæt ønskede det Geheime-Statsraads Mening om, hvorvidt Baron Plessen maatte anses egnet til denne Post.

Dem Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] war nichts bekannt, das ihm die Tauglichkeit des Barons v. Plessen zu der vorgeschlagenen Stellung bezweifeln liesse, und er glaubte, dass man schwerlich einen Besseren finden könne.

Was aber die Sache selbst beträfe, so müsse er auf das Eindringlichste abrathen, dass Sr. Majestät in der Abwesenheit des Grafen Criminil jemand Andere als oberste Local-Civilbehörde constituire. Er habe es bisher als ausgemacht angesehen, dass Holstein ebensowohl wie Schleswig und wie Jütland und Fühnen von Copenhagen aus regiert werden würde, woselbst nach der Kundmachung vom 28ten v. M. der amtliche Sitz des Ministers ist, ohne eine Localregierung im Herzogthume selbst. Nicht allein schien ihm die Etablirung einer solchen mit der besagten Kundmachung in offenem Widerspruch zu stehen, sondern er halte sie für im höchsten Grade gefährlich. Nicht allein würden der Durchführung der directen Verwaltung Holsteins von Copenhagen aus die grössten Schwierigkeiten in den Weg gelegt werden, wenn man versäumte, gleich Anfangs die Hoffnungen auf eine Localregierung völlig niederschlagen, sondern die Etablirung einer Localregierung in Holstein würde auch bei der separatistischen Partei in Holstein Hoffnungen anfachen und Bestrebungen erzeugen, die für die Ruhe des Herzogthums höchst gefährlich werden könnten, zumal bei der bevorstehenden Berufung der Provinzialstände. Der Minister sehe keinen Grund, weshalb nicht eben sowohl in Holstein wie in Schleswig es befohlen und durchgeführt werden könne, dass von Dato an die einkommenden Sachen dem Ministerium in Copenhagen zuzustellen wären.

Finantsministeren [Sponneck] erklærede sig enig med Ministeren for Slesvig deri, at der ei burde vækkes Forhaabninger om en blivende

local Regjering i Holsten; han maatte derfor tilraade, at det tydeligen udtaltes, at de Foranstaltninger, der nu træffes, kun vare midlertidige. Men øieblikkeligen at beordre Sageres Oversendelse til Kjøbenhavn og som Følge deraf altsaa Departementernes Forflyttelse hertil, holdt han, idetmindste for sit Ministeriums Vedkommende, for en total Umulighed; det allertidligste, Sligt kunde ske, antog han for at være den 1ste April. Forholdet var nemlig ganske anderledes i Slesvig end i Holsten; hist havde man allerede havt alle Departementerne med underliggende Bureauer besatte med paalidelige Folk, her var aldeles det Modsatte Tilfældet, og man maatte først have denne Mangel afhjulpen, forinden man kunde overtage Sagerne. Han maatte derfor tilraade, at Hans Majestæt aldeles overlod til Grev Criminil, hvorledes han vilde sørge for den interimistiske Bestyrelse af Hertugdømmet under sin Fraværelse og forbeholde de endelige Bestemmelser til hans Ankomst hertil.

Der Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] schloss sich der Meinung des Finanzministers an, indem er diesem einräumen musste, dass diejenigen Beamten, welche jetzt in den holsteinischen Departements angestellt waren, mit wenigen Ausnahmen von sehr unzuverlässiger politischer Gesinnung wären. Er rathe daher auch allerunterthänigst dahin, dass die einstweiligen Massregeln in der Abwesenheit des Ministers lediglich diesem überlassen würden und keineswegs von Sr. Majestät ihren Ausgang nähmen.

Hans Majestæt Kongen ønskede Statsraadets Formening om, hvorvidt det muligt maatte være gjørligt, at General Bardenfleth i Ministerens Fraværelse tillige overtog den civile Styrelse.

Udenrigsministeren [Bluhme], *Finantsministeren* [Sponneck] og *Ministeren for Slesvig* [Moltke] maatte fraraade dette, da det let vilde blive udlagt som Begyndelsen til en Beleiringstilstand og muligen kunde føre til nye Forviklinger, navnlig med Preussen, og *Krigsministeren* [Hansen] gjorde opmærksom paa, at General Bardenfleths Tid vilde blive aldeles optagen ved Overtagelse af Forbundscontingentet, Rendsborg og det i Holsten værende Krigsmateriale.

Hans Majestæt behagede derpaa allernaadigst at resolve, at de Forholdsregler, der for Holstens Vedkommende vare at tage under Grev Criminils Ophold i Kjøbenhavn, aldeles overlades bemeldte Minister, og at den endelige Afgjørelse af, hvad der i den nærmeste Fremtid var at foretage for at overføre det holstenske Regjeringsapparat til

Kjøbenhavn var at opsætte, indtil Grev Criminil var kommen tilstede.

Derefter forfattede *Ministeren for Slesvig* [Moltke] et Concept til et allerhøieste Reskript til *Ministeren for Holsten og Lauenborg* i denne Anledning, som *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst bifaldt.

Udenrigsministeren [Bluhme] oplæste derpaa en Depeche fra *Hans Majestæts Gesandt i Madrid* betræffende det paa *Dronningen af Spanien* gjorte Mordforsøg.

Indenrigsministeren [Bang] refererede derpaa en Forestilling angaaende Skattefrihed i 20 Aar for en inddæmmet Strækning af *Svinninge Veile* i *Holbæk Amt*, idet han allerunderdanigst indstillede, at det af et Interessentskab inddæmmede Areal, circa 309 Td. Land stort, af den saakaldte *Svinninge Veile* i *Holbæk Amt* tilstaas Skattefrihed i 20 Aar fra 1ste Januar 1853 af at regne, efter hvilket Tidsrum det vil være at ansætte til Hartkorn, hvoraf der bliver at svare Skatter og Afgifter som af alt andet Hartkorn.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Dernæst refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en Forestilling, hvorved han til allerhøieste Sanction forelagde den af *Rigsdagen* vedtagne Lov om Afhændelse af *Øen Lille-Dimon* blandt *Færøerne*.

Hans Majestæt sanctionerede allernaadigst bemeldte Lov.

Endvidere refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en Forestilling, hvorved han til allerhøieste Sanction forelagde den af *Rigsdagen* vedtagne Lov angaaende *Bagernæringen* i *Kjøbenhavn*.

Hans Majestæt sanctionerede allernaadigst bemeldte Lov.

Endelig refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en Forestilling angaaende *Ophævelsen* af det undersaatlige *Baand* for *Skorstensfeiersvend Thorsen*.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst *Indenrigsministerens* Indstilling om, at bemeldte Person løses fra sit undersaatlige Forhold til *Danmark*.

Finantsministeren [Sponneck] refererede derefter:

- 1) En allerunderdanigst Forestilling angaaende *Statskassens Fordring* paa *Nationalbanken* i Anledning af tilgodehavende *Bankhæftelses-Renter* af de *augustenborgske Godser* paa *Als* for Tidsrummet fra 1ste Januar 1813 til 1ste Februar 1819, idet han udbad sig allerhøieste Approbation paa den med *Banken* truffne Overenskomst.

Hvorpaa *Hans Majestæt* allernaadigst resolverede: Vi bifalde allernaadigst, at den Fordring, som *Statskassen* har til *Nationalbanken* i

Anledning af tilgodehavende Bankhæftelsesrenter af de augustenburgske Godser paa Als for Tidsrummet fra 1ste Januar 1813 til 1ste Februar 1819, maa anses endelig afgjort derved, at Banken i Statskassen indbetaler en contant Sum af 8701 Rbd. 55 Sk.

2) En allerunderdanigst Forestilling om, at Kjøbmand C. V. Brodersen i Helsingør maa eftergives Straf af Creditoplagsrettens Fortabelse mod at erlægge en Pengebøde af 400 Rbd.

Paa hvilken Forestilling det behagede *Hans Majestæt* at resolvere i Overensstemmelse med den allerunderdanigste Indstilling.

Derefter forelagde *Marineministeren* [Steen A. Bille] et Lovudkast betreffende Bevilling af den nødvendige Sum til et Prøvetogt i Nordsoen paa 3 Maaneder for Krigsdampskibet Thor.

Hvilket *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt at maatte forelægges Rigsdagen.

Derpaa behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at hæve Mødet.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 18. februar 1852.

Aar 1852, den 18de Februar, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Ministeren for Holsten og Lauenborg var fraværende i Embedsforretninger, og Udenrigsministeren ved Sygdom forhindret i at give Møde. Statssekretæren førte Protokollen.

Ministeren for Slesvig [Moltke] forelagde en allerunderdanigst Forestilling betreffende allerhøieste Bemyndigelse for Ministeriet til at tilstaa Inspektøren samt Officererne ved Gensdarmeriet et Vederlag i Penge istedetfor den dem tilkommende Fourage in natura, idet han allerunderdanigst indstillede, at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at bemyndige Ministeriet til at tilstaa det slesvigske Gensdarmericorps's Inspektør og Officerer, istedetfor den dem efter Gageringsplanen af 18. Februar 1851 tilkommende Fourage in natura, en Godtgjørelse i Penge, der udbetales i Slutningen af hver Maaned efter Gjennemsnietsprisen af, hvad den til Gensdarmeriet i Løbet af Maaneden indkjøbte Fourage har kostet, saaledes at en Ritmester erholder Gjennemsnietsprisen godtgjort efter Indkjøbet for hele Afde-

lingen og en Lieutenant Gjennemsnitsprisen for det ham underliggende Distrikt, samt at Fourage-Godtgjørelsen for Gensdarmeri-Inspektøren og den Lieutenant, der hos ham fungerer som Adjutant, beregnes lige med Godtgjørelsen for den Afdelingscommandeur, i hvis Distrikt Inspektøren har stadigt Ophold.

Hvorefter *Hans Majestæt* allerhøiest bifaldt den i denne Sag nedlagte allerunderdanigste Indstilling.

Marineministeren [Steen A. Bille] berettede, at Chefen for Dampskibet Hekla, Capitain Flensborg, havde meldt ham, at der ved Heklas Indseiling i Kieler Havn var blevet heist tydsk Flag. Han kunde heri kun se en Fornærmelse mod det danske Flag; han havde instrueret Capitain Flensborg om at henvende sig til Øvrigheden i denne Anledning og ønskede det Geheime-Statsraads Formening og *Hans Majestæt* Kongens Befaling om, hvorvidt der maatte være Videre at foretage.

Ministeren for Slesvig [Moltke] gjorde opmærksom paa, at der, efter de nu bestaaende Regler, i Holsten af Private intet Flag turde heises, ligesaa lidt Dannebrog som noget andet, og at der heri kun kunde ske Forandring ved en ny Lov.

Hans Majestæt Kongen befalede, at denne Sags nærmere Overveielse udsattes til Grev Reventlow-Criminils Ankomst hertil.

Derefter refererede *Justitsministeren* [Scheel]:

- 1) En allerunderdanigst Forestilling betræffende Oprettelsen af et nyt Distriktslæge-Embede i Hads Herred, idet han allerunderdanigst indstillede, at det maatte behage *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at der, under Forudsætning af, at den dertil nødvendige Gage bevilges, i Hads Herred med Tilføielse af Sognene Alstrup og Tulstrup af Ning Herred, oprettes et nyt Lægedistrikt, samt at den Embedsmand, der beskikkes for samme, tilpligtes at tage Bopæl i Odder By.
- 2) En allerunderdanigst Forestilling angaaende Ophævelse af Ægteskabet mellem Hans Pedersen af Baastrup og Ellen Kirstine Hansdatter, med Tilladelse for ham til at indgaa nyt Ægteskab, idet han allerunderdanigst indstillede, at Ægteskabet mellem Væver Hans Pedersen af Baastrup under Frederiksborg Amt og hans i Henseende til Bord og Seng fraseparerede Hustru Ellen Kirstine Hansdatter maa være aldeles ophævet, og at det maa tillades ham at indlade sig i nyt Ægteskab.

Paa hvilke tvende Forestillinger *Hans Majestæt Kongen* behagede at resolvere i Overensstemmelse med den allerunderdanigste Indstilling.

Derefter refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Indstilling betræffende Straffeformildelse for Møller Christen Frederiksen, Gaardmand Jens Sørensen eller Simonsen m. Fl.

Ministerens allerunderdanigste Indstilling gik ud paa at formilde Straffen for de omtalte Personer, som for at have været tredie Mand behjælpelige med at unddrage hans løse Eiendele fra det Udlæg, som en Creditor i Medhold af Lovgivningen vilde gjøre i samme, vare idømte Vand- og Brødstraf i forskjellig Tid, til Pengebøder af forskjellig Størrelse, idet han nemlig allerunderdanigst indstillede, at de efternævnte Personer under den mod Gaardmand Anders Christensen Just for Brandstiftelse og Bedrageri samt mod Flere for Meddelagtighed i sidstnævnte Forbrydelse anlagte og ved Høiesteretsdom af 5. November f. A. paakjendte Justitssag idømte Straffe af Fængsel paa Vand og Brød, nemlig:

- 1) Møller Christen Frederiksen af Høggild i 3 × 5 Dage,
- 2) Gaardmand Jens Sørensen eller Simonsen af Hørup i 2 × 5 Dage,
- 3) Gaardmand Peder Jensen eller Eriksen,
- 4) Gaardmand Mikkel Thomassen, begge af Thorning, og
- 5) Tjenestekarl Johannes Martin Nielsen af Kjellerup, hver i 5 Dage, maa formildes derhen, at de, istedetfor at lide efter Dommen, hver især erlægge en Mulkt til Amtets Fattigkasse, No. 1 af 100 Rbd.. No. 2 af 60 Rbd., No. 3 og 4 af 30 Rbd. og No. 5 af 15 Rbd.

Indenrigsministeren [Bang] bemærkede, at den her foreliggende Forbrydelse var meget gjængs blandt Almuen, der i Almindelighed ei ansaa den for særdeles strafværdig; han antog det derfor for nødvendigt, at denne Præsumption modarbejdedes. Da der nu navnlig ved den foreliggende Sag fra de Skyldiges Side var gaaet meget planmæssigt og overlagt frem, og de tilstedeværende Formildelsesgrunde allerede ved Dommen vare tagne i Betragtning, saa kunde han ei tilraade nogen yderligere Formildelse end simpelt Fængsel idetmindste i 2 Gange saa lang Tid, som de Paagjældende vare idømte Vand- og Brødstraffen. Det vilde dog altid gjøre et betydeligt Indtryk paa Almuen, naar mere ansete Mænd bleve bragte til Arresthuset for der at afsone deres Brøde.

Finantsministeren [Sponneck] maatte aldeles tiltræde Indenrigsministerens Motivering, men raadede, paa de i den anførte Grunde,

til at aldeles ingen Benaadning fandt Sted, men at den idømte Straf exequeredes.

Hans Majestæt Kongen behagede imidlertid allernaadigst at bifalde Justitsministerens allerunderdanigste Indstilling, idet Allershøistsamme yttrede, at han saameget som muligt vilde forene Mildhed og Billighed med Retfærdighed.

Derefter meddelte *Finantsministeren* [Sponneck], at der fra den preussiske Minister var indkommet en Note, hvori denne forlanger Underretning om, hvorvidt det maatte være Hans Majestæts Villie at corroborere en Postconvention, som den 5te December f. A. paa Holstens Vegne af en Dr. Ahlmann var indgaaet med den preussiske Postbestyrelse i Berlin, i Kraft af en af Oberste Civilbehörde uden Grev Criminils Vidende og Villie til bemeldte Dr. Ahlmann udstedt Fuldmagt. Han oplæste derefter en Skrivelse, hvori Greven tilraader at afslaa den allershøieste Corroboration.

Finantsministeren henledte derpaa Opmærksomheden paa det postale Anarki, som der vilde indtræde, saafremt man umiddelbar samtidigt med at nægte Corroborationen vilde ophæve de nu i Holsten faktisk bestaaende Postforhold.

Hans Majestæt Kongen behagede allerhøist at resolve ikke at ville meddele nogen Corroboration paa Postconventionen, samt bifaldt, at det meddeltes Udenrigsministeren og Ministeren for Holsten og Lauenborg, at det ei var Hans Majestæts Villie, at der umiddelbart skulde træffes Forandringer i de faktiske Postforhold i Hertugdømmet Holsten.

Derefter behagede det *Hans Majestæt* at hæve Mødet.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 20. februar 1852.

Aar 1852, den 20de Februar, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allershøieste Forsæde. Fraværende vare: Ministeren for Holsten og Lauenborg formedelst Embedsforretninger og Udenrigsministeren formedelst Sygdom. Statssekretæren førte Protokollen.

Justitsministeren [Scheel] refererede, forelagde og erholdt allerhøieste Stadfæstelse paa:

- 1) Lov om Udvidelse af nogle for Danmark udkomne almindelige Anordninger til Færøerne; og
- 2) Lov angaaende hvorledes de i Aaret 1826 eller senere fødte Personer af den forhen uværnepligtige Befolkning, som før Værnepligtens Kundgjørelse havde ladet sig stille til Armeen, have at afholde deres Værnepligt.

Derpaa behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at hæve Mødet.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet søndag d. 22. februar 1852.

Aar 1852, den 22de Februar, var det Geheime-Statsraad samlet under *Hans Majestæt Kongens* allerhøieste Præsidium. Udenrigsministeren og *Justitsministeren* vare formedelst Sygdom fraværende. Statssekretæren førte Protokollen.

Efterat *Hans Majestæt Kongen* havde forelagt det Spørgsmaal, om det Geheime-Statsraad ansaa det for nødvendigt, at han tildelte de tvende hertil ankomne Commissærer, Grev Mensdorf og General Thümen, Storkorset af Dannebrog, blev en saadan Naadesbevisning ham af samtlige Ministre tilraadet, idet en Undladelse heraf vilde være stødende for de tvende Magter, med hvilke man nu atter var kommet paa en venskabelig Fod.

Hans Majestæt Kongen meddelte derpaa, at Allerhøistsamme ikke agtede for Øieblikket at tildele nogen af Commissærernes Adjutanter nogen Decoration, men derimod senere at decorere General Menzdorffs Adjutant. Han havde imidlertid nu besluttet samtidig med Commissærerne at forunde General Legeditsch Storkorset.

Geheime-Statsraadets Møde blev derpaa af *Hans Majestæt* hævet.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 25. februar 1852.

Aar 1852, den 25de Februar, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Udenrigsministeren var fraværende formedelst Sygdom. Statssekretæren førte Protokollen.

Der Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] referirte allerunterhänigst:

- 1) Eine Vorstellung betreffend die Deckung der von der Dorfcommune Seth schuldigen Kriegsfuhrgelder, indem er allerunterhänigst den Antrag stellte, ob nicht die Dorfschaft Seth allerhöchst autorisirt werden möge, die derselben durch Kriegsfuhren erwachsenen Ausgaben von 7.481 Mark Courant in der Weise zu decken, dass für dieses Jahr 40 Mark à Pflug ausgeschrieben und der Rest 5.381 Mark Courant unter der Verpflichtung angeliehen werde, diese Summa in einem Zeitraum von 5 Jahren wiederum abzutragen.
- 2) En Forestilling angaaende et Andragende fra Lodseierne af Oldenoer Sø om Nedsættelse i Afgifter af det Land, som de ved Søens Udtørring maatte indvinde, idet han allerunderdanigst indstillede, at §§ 2 og 3 i den ved allerhøieste Confirmation af 2den Juni 1790 approberede Kjøbecontract af 12te Mai f. A. betræffende Salget af Oldenoer Sø i Nordborg Amt, allernaadigst maatte blive forandrede saaledes, at den aarlige Afgift af Søen i de første 15 Aar uforandret vedbliver at være 16 Rbd., og saafremt der efter Udløbet af dette Tidsrum maatte være udtørret over 6 Td. Land, der da foruden de 16 Rbd. fremtidigen ikkun erlægges 1 Rbd. for hver Tønde Land, der befindes at være udtørret over de nysmeldte 6 Tønder, Alt dog under den Betingelse, at Supplicanterne forpligte sig til strax at lade paabegynde Anlægget af en Vindmølle til Vandets Udpomping.

Hans Majestæt Kongen behagede allernaadigst at bifalde begge Indstillinger.

Indenrigs- og Cultusministeren [Bang] indstillede derefter til allerhøieste Stadfæstelse den af Rigsdagen vedtagne Lov angaaende Bøggildgaard og derværende Institut.

Hans Majestæt Kongen sanctionerede allernaadigst bemeldte Lov.

Derefter refererede *Indenrigs- og Cultusministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Afholdelsen af en Concurrence

om et Professorat i det theologiske Facultet ved Kjøbenhavns Universitet, idet han allerunderdanigst indstillede:

- 1) At der med Hensyn til Besættelsen af det nu ledige Professorat i det theologiske Facultet ved Kjøbenhavns Universitet maa for de Ansøgere, som dertil have meldt sig eller endnu maatte melde sig, og som dertil findes qualificerede, aabnes en Concurrence ved Universitetet i Henhold til Universitetets Fundats af 7. Mai 1788 Cap. I § 13 og i Overensstemmelse med, hvad i lignende Tilfælde forhen har fundet Sted.
- 2) At der til i Forening med det theologiske Facultets Medlemmer at være Censorer ved de Forelæsninger, som af Vedkommende blive at holde, allernaadigst maa udnævnes Hans Excellence, Biskop over Sjællands Stift, Dr. theol. Mynster, Biskop over Fyens Stift, Dr. theol. Engelstoft, Provst i Holmens Provsti her i Staden, Dr. theol. Münter, samt Sognepræst til Hammer og Lundby Menigheder, Dr. theol. H. C. Rørdam.
- 3) At det overlades til det theologiske Facultet i Forbindelse med de allernaadigst udnævnte Censorer at træffe den nærmere Anordning af Concurrencen, saaledes at efter dens Afholdelse Indberetning bliver at gjøre til Ministeriet om Udfaldet, hvorefter derefter allerunderdanigst Beretning bliver at nedlægge.

Hans Majestæt Kongen behagede allernaadigst at bifalde denne Indstilling, hvorefter Allerhøistsamme sluttede det Geheime-Statsraads Møde.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimstatsrådet fredag d. 27. februar 1852.

Aar 1852, den 27de Februar, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Udenrigsministeren var paa Grund af Sygdom fraværende. Expeditionssekretæren, Justitsraad Liebe, førte Protokollen.

Finantsministeren [Sponneck] refererede den af begge Rigsdagens Thing vedtagne Lov om Rentegaranti for den til Fuldførelse af den sjællandske Jernbane fornødne Anlægscapital, idet han derefter allerunderdanigst indstillede, at denne Lov maatte erholde allerhøieste Sanction.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldet.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Sponneck] den af begge Rigsdagens Thing vedtagne Lov angaaende Toldfrihed for et Vand- og Gaslednings-Anlæg i Odense, idet han ogsaa med Hensyn til denne Lov allerunderdanigst indstillede, at den maatte blive forsynet med allerhøieste Sanction.

Ligeledes denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldet.

Endvidere refererede *Finantsministeren* [Sponneck] en, i Anledning af en Ansøgning fra Kammerraad, Mølleieier Petersen i Svindinge om Fritagelse for stemplet Papir til Policier m. m. for en privat Brandassurance-Forening for rørilige Ting, der agtes oprettet i Odsherred, nedlagt allerunderdanigst Forestilling, idet han allerunderdanigst indstillede, at den Brandforsikringsforening for rørlig Eiendom, som agtes oprettet for Asnæs, Grevinge, Vig, Asmindrup, Egebjærg, Højby, Odden og Rørvig Sogne i Odsherred, maa ved allernaadigst Bevilling, der bliver at indløse med 28 Rbd. 48 Sk., forundes Fritagelse for Brugen for stemplet Papir til de Assurance-Anmeldelser, som blive at udstede af de i Foreningen indtrædende Interessenter, og som træde istedetfor Policier, paa Vilkaar, at det i disse Dokumenter anføres, at de ifølge Bevillingen udfærdiges paa ustemplet Papir, samt, forsaavidt der kunde blive Spørgsmaal om Transporten af dem, at disse da blive at skrive paa anordningsmæssigt stemplet Papir.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Efterat Indenrigsministeren med allerhøieste Tilladelse derpaa havde tilkaldt constitueret Departementsdirektør, *Kammerraad Steffensen*, refererede denne en af Indenrigsministeriet nedlagt allerunderdanigst Forestilling angaaende den færøske Handelstaxt for Aaret 1852 m. m., hvilken Forestilling gaar ud paa allerunderdanigst at indstille, at den af Direktionen for den grønlandske og færøske Handel for indeværende Aar foreslaaede Handelstaxt for Færøerne maa forsynes med allerhøieste Approbation, dog saaledes, at Taxten paa Byg fastsættes til 6 Rbd. 35 Sk. pr. Td. og Taxten paa Ærter til 7 Rbd. 18 Sk. pr. Td.; samt at der i Henscende til Indhandling af Raafisk og sammes Tilvirkning til Klipfisk maa i indeværende Aar forholdes efter de i allerhøieste Resolutioner af 27. Februar 1849, 4. Marts 1850 og 2. Marts f. A. allernaadigst fastsatte Regler, dog saaledes at Indhandlingen af Raafisk ophører med Ugangen af Juli Maaned.

Finantsministeren [Sponneck] skulde, næst at forudskikke, at

han gik ud fra, at det ikke er Hans Majestæts Villie, at den foreliggende Handelstaxt skal bedømmes fra andet Standpunkt end efter de hidtil gjældende Bestemmelser, indskrænke sig til den Bemærkning, at han ikke kan være enig med Indenrigsministeren i, at Prisen paa Rug vilkaarligen sættes lavt, fordi der fra forrige Aar haves i Oplag et Parti Rug paa 500 Tdr., der er indkjøbt for en betydelig lavere Indkjøbssum end den, for hvilken man efter den nuværende høie Markedspris vilde kunne anskaffe det. Dette forekom ham i finantsiel Henseende urigtigt og vilde lede til, at det stedse kommer til at gaa ud over Statskassen. Efter hans Formening burde den nuværende gangbare Pris paa Rug lægges til Grund, og Taxtprisen beregnes efter den med det befalede Tillæg, og istedetfor at sende det hele Quantum af 500 Tdr. Rug op til Færøerne, burde man herved sælge af Beholdningen til de nugældende høie Priser og sende op et tilsvarende Parti Ærter, som Færingerne kunde købe, naar de ikke vilde give den høie Rugpris, og maaske kunde man ogsaa til Forsøg sende noget Hvede op. Han maatte altsaa foreslaa, at Prisen paa Rug kommer til at rette sig efter de her nu gjældende Prisforhold.

Indenrigsministeren [Bang] maatte vedblive sin allerunderdanigste Indstilling om, at forrige Aars Indkjøbspris lægges til Grund med det befalede Tillæg af $33\frac{1}{3}$ % samt de til Ovntørring, Pakhusleie m. m. medgaaede Omkostninger, hvorefter Taxten pr. Td. vilde blive 8 Rbd. 32 Sk., medens den derimod, naar den skulde baseres paa den nuværende Markedspris, vilde blive 11 Rbd. Ved at sætte Taxten til 11 Rbd., vilde man ligefrem udsætte sig for Tab, idet det med Sikkerhed kan antages, at Resultatet blev, at man beholdt den nuværende Beholdning af 500 Tdr. liggende og kom til at sælge den til næste Aar med stort Tab. Efter de gjældende Vedtægter skal den færøske Handel nemlig have en passende Beholdning af Rug, og en saadan er efter tidligere Aars Erfaring 500 Tdr. De 500 Tdr., der haves i Behold fra forrige Aar, maa altsaa enten sælges oppe paa Færøerne eller beholdes til næste Aar; og man vilde derfor handle imod rigtige Handelsprinciper, naar man ikke ser at faa Beholdningen solgt, inden Priserne falde. Man maa derfor nu sætte Prisen saaledes, at man kan blive af med Beholdningen iaar, og dette vilde man ikke kunne, naar de nuværende særdeles høie Markedspriser lægges til Grund. Hvad det angik at sende Ærter op istedetfor Rug, da maatte han ogsaa, fraset at Handlen saa beholder Rugen liggende til næste Aar, anse det for at

være i sig selv noget unaturligt, og det vilde efter hans Mening gjøre et uheldigt Indtryk paa Færingerne, naar Regjeringen istedetfor endel af det reqvirerede forholdsvis ringe Quantum af 500 Tdr. Rug sendte et tilsvarende Parti Ærter. Forsaaavidt Finantsministeren havde yttret, at der til Forsøg kunde sendes Hvede op, da maatte Indenrigsministeren bemærke, at Hveden dog altid vilde komme til at staa Færingerne i 11 Rbd. Tønden, og at dette var for høi en Pris til, at de skulde kunne kjøbe den.

Hans Majestæt Kongen udtalte sig nærmere over de færøske Forhold, idet Allerhøistsamme med Hensyn til det foreliggende Spørgsmaal om Taxten paa Rug, fandt, at Færingerne have, saalænge der ikke er Frihandel, Krav paa at kunne faa Rug til saadanne Priser, at de ere istand til at anskaffe sig den, ligesom Hans Majestæt heller ikke paa nogen Maade kunde give sit Minde til, at der sendes Færingerne Ærter op istedetfor Rug.

Marineministeren [Steen A. Bille] troede, at det, saalænge Handelsmonopolet existerer, er en ligefrem Pligt for Moderlandet at sørge for, at Færingerne kunne faa Varer til saadanne Priser, at de kunne kjøbe dem, og han kunde aldrig tilraade at sætte Taxten paa Rug saa høi, at de istedetfor Rug bleve nødte til at kjøbe Ærter, ligesaaalidet som at sende saa lille et Parti Rug op, at de ikke selv kunde vælge, men indskrænkedes til at maatte tage Ærter. Han maatte derfor, idet han var overbevist om, at Saadant vilde gjøre et overmaade uheldigt Indtryk paa Færingerne, slutte sig til Indenrigsministeren.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede yderligere, at han, da han tidligere havde yttret sig, kun havde holdt sig til de finantsielle Grunde, og at han paa Statskassens Vegne ikke kunde tilraade, at forrige Aars Indkjøbspris vilkaarligen lægges til Grund. Noget ganske Andet var det, naar Spørgsmaalet var om af Kongelig Naade at basere Taxten paa denne Pris istedetfor paa den nuværende Markedspris.

Efterat *Indenrigsministeren* [Bang] yderligere havde imødegaaet Rugtaxtens Basing paa de gjældende Priser, behagede det *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst at approbere Indenrigsministeriets ovenfor meddelte allerunderdanigste Indstilling i sin Helhed.

Indenrigsministeren [Bang] refererede derefter en af begge Rigsdagens Thing vedtagen Lov, hvorved Indfødsret meddeles forskjellige Udlændinge; hvilken Lov han allerunderdanigst indstillede til at erholde allerhøieste Sanction.

Hans Majestæt Kongen bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

I Anledning af denne sidstnævnte Lov, der ligesom de tidligere lignende af Rigsdagen vedtagne og af Hans Majestæt stadfæstede Lovc, kun giver de paagjældende Personer Indfødsret i Kongeriget, blev i Geheime-Statsraadet fremhævet Nødvendigheden af, at der kun bliver een fælleds Indigenatret for det hele Monarki, og at al Indigenatret for enkelte Statsdele, da en saadan strider mod Begrebet om Monarkiets Eenhed, bortfalder. Alle Geheime-Statsraadets Medlemmer vare ogsaa enige i, at naar Fælledsforfatningen for hele Monarkiet kommer istand, bør Indfødsrets Meddelelse enten komme ind under Fælledsrepræsentationens Omraade eller, ligesom tidligere Tilfældet var for Kongeriget saaledes som endnu for Hertugdømmerne, ikke være nogen Lovgivningssag, men udgaa fra Landsherren alene. Man erkjendte imidlertid, at Forholdet med Hensyn til Indfødsrets Meddelelse maatte midlertidigen bestaa, som det nu er, idet derhos det Mislige i dette Forhold vilde kunne lempes derved, at herefter ingen Lov om Indfødsrets Meddelelse forelægges Rigsdagen, forinden der efter forudgaaende Correspondence mellem vedkommende Minister og den slesvigske og den holstenske Minister og efter derpaa følgende Forhandling i Statsraadet, haves Vished for, at naar Loven er vedtaget og stadfæstet, de paagjældende Individder ogsaa ville faa Indfødsret i de 3 Hertugdømmer, ligesom at omvendt heller ikke herefter Nogen faar Indfødsret i Hertugdømmerne, forinden der paa den nugjældende Maade ved Lov tillægges ham Indfødsret i Kongeriget.

Hans Majestæt bifaldt, at det Mislige i det nu bestaaende Forhold i Henseende til Indfødsrets Meddelelse midlertidigen, indtil dette Forhold kan blive ordnet, lempes paa den saaledes antydede Maade.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 3. marts 1852.

Aar 1852, den 3die Marts, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Expeditionssekretæren, Justitsraad Liebe, førte Protokollen.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Stadfæstelse

af den af begge Rigsdagens Thing vedtagne Lov om Selveiendoms Indførelse paa det Sorø Akademi, Kjøbenhavns Universitet og Communitetet i Kjøbenhavn tilhørende Bøndergods.

I Overensstemmelse med Ministerens Indstilling stadfæstede *Hans Majestæt* allernaadigst bemeldte Lov og bemyndigede derhos Kirke- og Undervisnings-Ministeriet til at bringe en Mand i allerunderdanigst Forslag til Formand for den Commission, som skal taxere Fæste- og Leiestederne paa de fornævnte Godser, samt til at foranledige, at begge Rigsdagens Thing foretage Valg hvert af eet af Commissionens øvrige Medlemmer.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at Forbedringshusfange paa Kongens Naade i Odense Tugt- og Forbedringshus, Rasmus Mathiasen eller Mathiesen maa løslades af Straffeanstalten, dog at det inden Løsladelsen tilkjendegives ham, at han, hvis han paany maatte gjøre sig skyldig i nogen Forbrydelse, der ei medfører større Straf, eller han oftere maatte overtræde de af Politiet for at sikre sig hans ordentlige Forhold givne Forskrifter, igjen uden videre Dom vil blive indsat til Forbedringshusarbejde paa Kongens Naade.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling om allerhøieste Stadfæstelse af den af begge Rigsdagens Thing vedtagne Lov om Rigsretten.

Krigsministeren [Hansen] fremhævede de farlige Følger, som den Folkethinget i Loven givne Berettigelse til uden Kronens Samtykke at sætte Ministrene under Tiltale kunde føre til. Det var efter hans Mening en exorbitant Berettigelse, som Folkethinget derved fik, og som kunde benyttes til under den mest frivole Prætext at sætte under Anklage, medens det for den Paagjældende kun kunde blive en liden Satisfaction for den overilede Brug, som Folkethinget maatte kunne gjøre af Loven, at han tilsidst blev frikjendt; og dobbel mislig maatte en saadan Berettigelse fremstille sig, naar man tog Hensyn til den Exaltation, som til visse Tider kunde beherske Thinget. Dette sidste Hensyn troede han navnlig, at man i Øieblikket, naar man saa hen til den i Folkethinget værende Stemning, ikke maatte lade ude af Betragtningen, og da der nu ikke er nogen paatrængende Nødvendighed for den paagjældende Lovs Emanation, maatte han derfor henstille, om den foreliggende Sag ikke rettest vilde være at udsætte til roligere Tider eller

ialtfald først at sætte i Cirkulation mellem Statsraadets Medlemmer til nøiere Drøftelse, forinden den foretages til Afgjørelse. I Modsætning til den Folkethinget ved Loven givne Berettigelse til at sætte under Tiltale uden Kronens Samtykke fremhævede han dernæst, at der ikke er givet Kronen nogen Berettigelse til uden Folkethingets Samtykke at lade Nogen tiltale ved Rigsretten. Endelig fremhævede han endnu som et Hovedargument mod Loven, at denne i den paa-gjældende enkelte Slags Sager nu indfører en hel ny Rettergangsmaade og saaledes indeholder en Anticipation af den eventuelle almindelige Reform i Henseende til Retspleien.

Justitsministeren [Scheel] bemærkede, at hvad Loven indeholder om, at Folkethinget kan sætte under Tiltale ved Rigsretten uden Regjeringens Samtykke, medens derimod ikke omvendt Regjeringen har en lignende Berettigelse, er Noget, der allerede er bestemt i Grundloven, og hvori derfor ingen Forandring kan ske uden ad grundlov-mæssig Vei. Hvad dernæst det Spørgsmaal angik, om det ikke var betænkeligt, nu for en enkelt Domstols Vedkommende at gaa ind paa en ny Rettergangsmaade, da kunde dette Spørgsmaal være tvivlsomt, og han havde selv havt Tvivl i saa Henseende; men efterat, da han inden Lovens Forelæggelse for Rigsdagen bragte Spørgsmaalet for i det daværende Statsraad, alle dettes Medlemmer vare gaaede ind paa den nye Rettergangsmaades Anvendelse i Sager for Rigsretten, og efterat Hans Majestæt derpaa havde sanctioneret det i Overensstemmelse hermed udarbejdede Lovudkasts Forelæggelse for Rigsdagen, forekom det ham ikke, at Allerhøistsamme nu, da Rigsdagen i alt Væsentligt havde vedtaget Loven, saaledes som den var den forelagt, vel kunde vige tilbage og nægte en saa vigtig Lov sin Sanction. Heller ikke syntes der ham at være Grund til at udsætte Stadfæstelsen af Loven, thi om ogsaa Loven ikke promulgeres, staar det dog ikke i Regjeringens Magt at forhindre, at Folkethinget sætter under Tiltale ved Rigsretten.

Finantsministeren [Sponneck] maatte ogsaa tilraade, at den foreliggende Lov, i hvilken han ser en yderligere Garanti end den, der nu haves for, at Ingen vil ved Rigsretten, som efter Grundloven engang er der, blive dømt urigtigt, allerhøist stadfæstes.

Premier- og Udenrigsministeren [Bluhme] henholdt sig til Justitsministerens Bemærkninger, idet han derhos paany fremhævede, at Regjeringen, ved at udsætte Lovens Stadfæstelse, ikke kan betage

Folkethinget noget Vaaben, som det kan gjøre Brug af, da Grundloven allerede giver Thinget Ret til at sætte under Anklage.

Det behagede derefter *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst at bifalde Justitsministerens Indstilling om, at den foreliggende Lov forsynes med allerhøieste Stadfæstelse.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 5. marts 1852.

Aar 1852, den 5te Marts, var det Geheime-Statsraad forsamlet under *Hans Majestæts* allerhøieste Præsidium. Statssekretæren førte Protokollen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte:

1) Einen allerunterthänigsten Antrag, ob nicht der im Jahre 1813 mit lebenswieriger Zuchthausstrafe belegte Züchtling Hertz Michel aus Runkel an der Lahn unter der Bedingung, dass er nach erlangter Freiheit sofort nach Amerika auswandere, aus allerhöchster Gnade aus dem Zuchthause zu entlassen und dabei zu bestimmen sein mögte, dass derselbe nach Beendigung der Vorbereitung für die Auswanderung direct aus dem Zuchthause auf das für die Überfahrt bestimmte Schiff zu bringen sei.

Welchen allerunterthänigsten Antrag *Seine Majestät* allerhöchst zu genehmigen geruhten.

2) Einen allerunterthänigsten Antrag betreffend die Übertragung der der Landesherrschaft zustehenden Gerichtsbarkeit und Grundherrschaft über einen Theil der ehemaligen Ratzeburger Festungspertinenzien an die Stadt Ratzeburg sowie das Eingehen der sogenannten Commandanten-Gefälle-Kasse und die Übertragung der Gerichtsbarkeit und Verwaltung der für die Landesherrschaft zu reservirenden Festungspertinenzien an das Amt Ratzeburg.

Worauf *Seine Majestät* allergnädigst zu resolviren geruhten:

Wir genehmigen allerhöchst, dass die bisher bei der Landesherrschaft verbliebene und von dem Magistrate der Stadt Ratzeburg kraft besonderen Auftrags verwaltete Jurisdiction über alle diejenigen ehemaligen Festungspertinenzien in der Stadt Ratzeburg, welche aus dem

unmittelbaren Eigenthum der Landesherrschaft in den Besitz von Privatpersonen übergegangen sind, ohne Unterschied ob dieselben mit Häusern bebauet sind oder als Gärten benutzt werden, so wie über die beiden zu den Festungspertinenzien gehörigen und zur Privatbenutzung verliehenen Reperbahnen, ferner über die hinsichtlich des Eigenthums bereits an die Stadt Ratzeburg überlassene vormalige kleine Militär-, jetzige Stadtschul-Barake, sammt dem davor befindlichen Platze, mit daselbst vorhandenen Bäumen und Pumpen, ferner auch über die, unter dem Namen des Katzenschwanzes bekannte Strasse, und endlich über die Hälfte der Demolirungsstrasse bis zur Mitte derselben, vom Anfange des Katzenschwanzes bis zum Eingange in den Gelehrten-Schul-Garten, von hier an aber bis zum nördlichen Ende der Demolirungsstrasse entlang des jetzt »Dänehaupschen« Gartens über die ganze Breite der Strasse, an die Stadt Ratzeburg übertragen, dabei jedoch die landesherrliche Jurisdiction über die ehemaligen Festungspertinenzien, welche sich wie zum Beispiel die sogenannte Demolirung von dem Lauenburger Thore, die Hauptwache, die grosse Militair-Barake, etc., noch im unmittelbaren Eigenthum der Landesherrschaft befinden, vorbehalten werden. Die danach erforderliche Umschreibung der betreffenden, sich in dem Hofgerichtshypothekenbuche befindenden Ingrossationen auf ehemalige rücksichtlich der Jurisdiction an die Stadt Ratzeburg übergehenden Festungspertinenzien, ist ohne Belästigung der betreffenden Folien-Inhaber mit Gebühren in der Weise zu bewerkstelligen, dass die Delirung der Ingrossationen im Hofgerichtshypothekenbuche unentgeltlich vorgenommen und die gebührenfreie Eintragung derselben in das Stadthypothekenbuch, bei der Übertragung der fraglichen Jurisdiction, zur Bedingung gemacht wird.

Gleichzeitig mit der Übertragung der Jurisdiction hinsichtlich der fraglichen Festungspertinenzien an die Stadt Ratzeburg soll auch eine Übertragung der Grundherrschaft über dieselben an die gedachte Stadt, sogleich mit dem Rechte auf den Bezug des entsprechenden Theils des sogenannten Commandantengefälle an Recognition und Erbzinsgeldern und gegen die Übernahme der Zahlung einer Aversionals-Summa von 50 Rbth. L. M. jährlich in die herrschaftliche Casse vorgenommen werden.

Ferner wollen Wir, dass die sogenannte Commandantengefälle-Casse zu Ratzeburg als eine selbständige unmittelbar unter der lauenburgischen Centralcasse stehende Casse eingezogen, und selbige der

Ratzeburger Amtscasse in der Weise untergeordnet werde, dass das sogenannte Commandanten-Register ein Nebenregister des Ratzeburger Amtsgeld-Registers bildet.

Es entspricht Unserm allerhöchsten Willen, dass dem Amte Ratzeburg sowohl die Wahrnehmung der sich auf die der Landesherrschaft reservirten ehemaligen Festungspertinenzien beziehenden administrativen Geschäfte übertragen, als auch demselben die Handhebung der bisher von dem Magistrate der Stadt Ratzeburg kraft besonderes Auftrages verwalteten Jurisdiction über dieses Grundstück mit Vorbehalt der Competenz des lauenburgischen Consistorii, hinsichtlich des neuen Gelehrten-Schul-Hauses und Gartens, beigelegt werde.

Schliesslich wollen Wir Unserer lauenburgischen Regierung allerhöchst aufgegeben haben, das zur Ausführung Unserer vorstehenden allerhöchsten Bestimmungen weiter Erforderliche wahrzunehmen.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Forestilling betræffende Kjøbet af en Eiendom til Posthus i Lübeck, idet han allerunderdanigst indstillede, at det allernaadigst bifaldes, at Eiendommen No. 657 i Königstrasse i Lübeck afkjøbes dens Eier for en Kjøbesum af 31.000 Mark Courant, og at de saavel til Kjøbet som til Eiendommens Indretning til Posthus medgaaende Omkostninger foreløbigt affholdes af Postkassen.

Efterat *Ministeren for Holsten og Lauenborg* [Reventlow-Criminil] havde udtalt sig om, at den nævnte Udgift rimeligen vilde blive fælleds for hele Staten, og for at den omhandlede Eiendoms Kjøbesum fuldt udbetaltes, saa at ingen Prioritet deri blev staaende, og *Finantsministeren* [Sponneck] havde yttret, at der herom endnu heller ikke var taget nogen Bestemmelse, behagede det *Hans Majestæt Kongen* at bifalde Indstillingen.

Finantsministeren [Sponneck] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling betræffende Forslag om Tillæg til Grundlovens § 100, idet han allerunderdanigst indstillede, at de Forandringer i eller Tillæg til Grundloven, der maatte blive nødvendige for at sikkre det danske Monarkis Opretholdelse ved en for alle Landsdele fælleds Forfatning for de fælleds Anliggender, skulle kunne ske ved Lov.

Ministeren motiverede derefter sin allerunderdanigste Indstilling, idet han udviklede, hvorledes det var nødvendigt at lette Formen for de Forandringers Iværksættelse i Grundloven, som den ved Kundgjørelsen af 28de Januar 1852 bebudede Fælledsforfatning gjorde nød-

vendige. Naar man ei opløste, men kun prorogerede den nærværende Rigsdag, vilde, som han viste, Muligheden foreligge for, at den foreslaaede Forandring allerede saa tidligt kunde blive Grundlov, at et Udkast til Fællefsforfatningen allerede forelagdes inden Slutningen af Aaret 1853.

At kunne forelægge Grundtrækkene til en Fællefsforfatning for denne eller en anden Rigsdag endnu i dette Aar, holdt han for baade umuligt og utilraadeligt, det Sidste fordi man ved at meddele saadanne Grundtræk paatog sig Baand og Forpligtelser, som senere i høi Grad kunde være hindrende. Hvorvidt hans Forslag af den Grund vilde falde i Rigsdagen, at slige Grundtræk ei meddeltes, derom kunde han ikke have nogen bestemt Mening; Rigsdagen havde imidlertid tiere begyndt med at protestere mod Lovforslag, som den havde endt med næsten uforandrede at vedtage. Skulde der reise sig en Opposition i Rigsdagen imod Forslaget, fordi den vilde beholde Fællefsforfatningens Discutering og eventuelle Vedtagelse i sin Haand, da maatte man vel erindre, dels at det ialtfald kun er de nærværende Folketingsmænd, der vilde komme til at maatte give Forhandlingen ud af deres Haand, dels og i Særdeleshed at de ikke have noget specielt Mandat til denne Sags Forhandling, altsaa ei ere forpligtede til at paastaa den, ligesom de paa den anden Side heller ikke ere mere berettigede dertil end enhver kommende Rigsdag.

Han maatte anse det for at burde være indlysende for Rigsdagen, at den af ham foreslaaede Fremgangsmaade var det bedste Middel til saa let som muligt at komme over de Vanskeligheder, der forelaa med Hensyn til Fællefsforfatningens Tilveiebringelse. Ialtfald havde da Regjeringen fra sin Side gjort sit Mulige.

Ministeren maatte ved denne Leilighed udtale sig for det Ønskelige i, at en Committee af Statsraadet nedsattes for at gjøre et Udkast til Fællefsforfatningen.

Udenrigsministeren [Bluhme] fandt Forslaget nyttigt og hensigtsmæssigt, og da det ei bandt Regjeringen, saa havde han intet Væsentligt derimod at erindre; han maatte derfor tiltræde det, uagtet han ikke var blind for de Betæneligheder, der kunde være ved at gaa ind paa det. Blev nemlig Forslaget forkastet, da var dette et Mistillidsvotum, som meer eller mindre vilde vanskeliggjøre Ministeriets Existents, og mod hvilket man i Realiteten ei kunde dække sig ved at udtale, at man ei vilde betragte Forslagets Antagelse eller Forkastelse som et

Tillids- eller Mistillidsvotum. Da imidlertid uden dette Forslags Fremlæggelse Fælledsforfatningen vilde blive udsat i en fjern Fremtid, og da der desuden rimeligvis alligevel vilde fremkomme et Mistillidsvotum mod Ministeriet i Rigsdagen, saa maatte han, som sagt, tiltræde Finantsministerens Forslag. At ingen Grundtræk burde meddeles til Fælledsforfatningen, derom var han enig med Finantsministeren, som ogsaa i Ønskeligheden af en Committees Nedsættelse til det omtalte Øiemed; dog maatte han af politiske Grunde ønske det udsat, indtil vore Forhold til Forbundsdagen og Successionsspørgsmaalet vare ordnede.

Indenrigs- og Cultusministeren [Bang] maatte paa det Bestemteste fraaraade Finantsministerens Forslag. At der i Rigsdagen var en Mistemning og en vis Ængstelse i Folket forekom ham ei ugrundet, tvertimod at ligge uafværgeligt i Omstændighederne. Det var ved Kundgjørelsen af 28de Januar blevet aabenbart, at en Forandring i Grundloven maatte ske; dette er gaaet over i Folkets Bevidsthed, ligesom ogsaa det, at Kundgjørelsen er grundet i en uafviselig Nødvendighed, idet der kun forelaa de tvende Alternativer, enten at gaa ind paa den Vei man valgte, eller at udsætte Staten for Opløsning. Folket og Rigsdagen maa altsaa befrygte, at det samme Moment, som ved Kundgjørelsen udenfra gjorde sig gjældende, ogsaa vil indvirke, naar Spørgsmaalet bliver om Grundlovens Forandring, og det kan ei se den imøde med den Ro som tidligere, da den alene baseredes paa en Overenskomst mellem Kongen og Folket. Og naar det Spørgsmaal opstilles, i hvilken Retning Fælledsforfatningens Indtrædelse vil virke til Grundlovsforandringer, da synes det at ligge nær for Haanden, at man maa søge Svaret i den sidste Udtalelse angaaende en Fælledsforfatning, nemlig i Reskriptet af 28. Januar 1848, som bestemmer et lige Antal Deputerede fra Hertugdømmerne tilsammen og fra Danmark og Rigsdagens alternative Afholdelse her og der. Hertil kommer desuden Frygten for, at Danmark ved Holsten vil blive draget ind i Tydslands Forhold. Naar derfor aldeles ingen Udtalelse sker om den paatænkte Forfatnings Realitet, da maa han paa det Bestemteste fraaraade Finantsministerens Forslag, som man med Grund maa frygte for at ville vække Forbittrelse paa Rigsdagen. Han udhævede tillige, at man ved dette Forslag dog ei undgik at opløse Landstinget, og at en senere Forelæggelse af Forslaget til et mere egnet Tidspunkt dog kun kunde forlænge den Tid, der medgik til Afgjørelsen, et halvt Aar.

Endelig maatte han bringe i Erindring den Krænkelser, der vilde tilføies Hertugdømmerne, naar man for den danske Rigsdag vilde binde sig til Fælledsforfatningens Grundtræk, forinden Hertugdømmernes Provindsialstænder endog kun vare hørte.

Justitsministeren [Scheel] maatte tiltræde denne sidste Bemærkning. Han maatte dele Finantsministerens Anskuelse om det fuldkommen Utilraadelige i at meddele nogetsomhelst Grundtræk til den nye Fælledsforfatning; selv at meddele det, som man misbilligede i Reskriptet af 28de Januar 1848, vilde være farligt. Han holdt Finantsministerens Forslag for særdeles hensigtsmæssigt i og for sig selv for at komme over de foreliggende Vanskeligheder, men maatte antage, at Stemningen i Rigsdagen for Øieblikket gjorde det betænkeligt at forelægge det. Det var efter hans Mening urigtigt, naar man var bestemt paa ei at forelægge Rigsdagen Noget i Realiteten, da at prorogere den, da derved Forventninger om det Første vilde næres, og man dog selv om et Par Maaneder ei vilde være kommet saavidt, at man kunde forelægge Noget om Indholdet af selve Forfatningen. Han betragtede Sagen som yderst tvivlsom, men maatte dog i den Henseende aldeles slutte sig til Finantsministeren, at man ei burde udtale Nogetsomhelst om Forfatningen.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at udtale, at Allerhøi-samme i Kundgjørelsen af 28de Januar 1852 havde tilkjendegivet, at der ikke tilsigtedes nogen Forandring i Grundloven. Han kunde derfor ei finde det overensstemmende med sit Kongelige Ord allerede nu at lade Rigsdagen forelægge et Lovforslag, som netop alene kunde have til Formaal at lette Formen for saadanne Forandrings Iværksættelse; han antog det dertil for overilet at gjøre Skridt i den antydede Retning, forinden Allerhøi-sammes Herredømme i Holsten og Slesvig var fuld-stændigen gjenoprettet, og alle Elementer til Rolighedens Forstyrrelse aldeles fjernede. Endeligen yttrede Hans Majestæt, at det var Allerhøi-sammes Hensigt at lade Udkastet til en Fælledsforfatning drøfte af et Udvalg af Rigsdagen og Provindsialstænderne, forinden det blev forelagt selve disse Forsamlinger.

Krigsministeren [Hansen] henledte Opmærksomheden paa, at man, naar man, forinden man havde hørt Provindsialstænderne for Hertugdømmerne, bandt sig til visse Grundtræk i Fælledsforfatningen ligeoverfor den danske Rigsdag, da var det denne, der kom til at give Hertugdømmerne en Forfatning.

Marineministeren [Steen A. Bille] maatte slutte sig til Finantsministerens Forslag om Forelæggelse af en formel Forandring i Grundlovens § 100. Han haabede, at man i Rigsdagen vilde indse, at dette var den bedste Maade til at komme udover de Vanskeligheder, der forelaa. Subsidiært maatte han ønske, at man uden at meddele Fællefsforfatningens Grundtræk kunde udtale sig beroligende ligeoverfor Folket.

Ministeren for Slesvig [Moltke] maatte fraraade dette Forslag. Naar der ligeoverfor Rigsdagen udtaltes, hvilke Grundtræk den nye Fællefsforfatning skulde baseres paa, vilde derved den danske Rigsdags Myndighed være udvidet over hele Monarkiet; og under dette Forhold kunde han for sin Person ikke deltage i Regjeringen; at forelægge et Forslag, som det omspurgte, af et rent formelt Indhold, vilde være at forlade den Politik, hvorpaa Kundgjørelsen af 28de Januar var baseret; thi i Medfør af denne maa Opgaven løses uden Forandringer i Grundloven; og han antog ikke heller, at saadanne af nogen Betydning vare nødvendige. I hvert Tilfælde maatte han paa det Bestemteste fraraade, at Initiativet til saadanne udgik fra Regjeringen, hvilket for Øjeblikket alene vilde hidføre en forønsket Leilighed for Oppositionen i Rigsdagen til at tvinge Ministeriet til at opløse sig.

Finantsministeren [Spønneck] kunde ei føle sig overbevist ved de udtalte Modbemærkninger, men maatte alene paa Grund af de Bemærkninger, som den slesvigske Minister havde udtalt angaaende sin personlige Stilling til Spørgsmaalet, allerunderdanigst andrage om Hans Majestæt Kongens allernaadigste Tilladelse til at tage sit Forslag tilbage.

Hans Majestæt Kongen meddelte derefter Finantsministeren allernaadigst den attraaede Tilladelse.

Justitsministeren [Scheel] refererede derefter:

- 1) En allerunderdanigst Forestilling om Straffeformildelse for Dyrlæge Christen Henningsen Hasse og Børtra Hansen, idet han allernaadigst indstillede, at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at bestemme, at den Dyrlæge Christen Henningsen Hasse og Børtra Hansen af Tranekjær paa Langeland ved Høiesteretsdom af 9de Januar d. A. for Blodskam i Henhold til Lovens 6–13–14 tilfundne Livsstraf maa eftergives de Domfældte, mod at Førstnævnte hensættes til Forbedringshusarbeide i 1 Aar og Sidstnævnte til Fængsel paa Vand og Brød i 4 × 5 Dage, samt at det gjennem

vedkommende Øvrighed paalægges dem efter udstaaet Straf ikke at opholde sig nærmere ved hinanden end i en Afstand af 4 Mil.

- 2) En allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafs Eftergivelse for Gaardmand Christen Christensen Sønderbye af Gjørding, idet han allerunderdanigst indstillede, at den Gaardmand Christen Christensen Sønderbye af Gjørding i Ringkjøbing Amt ved Hierm-Ginding Herreders Extrarets Dom af 28de November f. A. for begaaet Hor med Ane Kirstine Pedersdatter tilfundne Straf af Fængsel paa Vand og Brød i 2×4 Dage allernaadigst maa eftergives ham, mod at han til Amtets Fattigkasse erlægger en Mulkt af 10 Rbd.
- 3) En allerunderdanigst Forestilling angaaende Straffeformildelse for Arrestanten Jens Hansen, idet han allerunderdanigst indstillede, at den Arrestanten Jens Hansen af Helsingør ved Høiesteretsdom af 16de Februar d. A. for Tyveri, i Henhold til Forordningen 11te April 1840, § 12, 1ste Membrum idømte Straf af 2 Aars Forbedringshusarbeide maa formildes derhen, at han istedetfor at lide efter Dommen hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 6×5 Dage.
- 4) En allerunderdanigst Forestilling angaaende Straffeformildelse for Arrestanten Hans Mortensen Dahl af Rønne, idet han allerunderdanigst indstillede, at den Arrestanten Hans Mortensen Dahl af Rønne ved Høiesteretsdom af 4de f. M. for 3die Gang begaaet Tyveri tilfundne Straf af Forbedringshusarbeide i 4 Aar allernaadigst maa formildes saaledes, at Straffetiden forkortes til 2 Aar.

Efterat *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst havde bifaldet samtlige 4 Indstillinger, behagede det Allerhøiøistsamme at hæve det Geheime-Statsraads Møde.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 10. marts 1852.

Aar 1852, den 10de Marts, var det Geheime-Statsraad forsamlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Krigsministeren var formedelst Sygdom fraværende. Statssekretæren førte Protokollen.

Finantsministeren [Sponneck] refererede:

- 1) En allerunderdanigst Forestilling betræffende en mellem Finantsministeriet og Nationalbanken verserende Sag angaaende en af

Statsgjældskassen i sin Tid ved Statsgjældsdirektionen indfriet Bankhæftelse paa Skovfogedstedet Friedeholz i Slesvig, idet han allerunderdanigst indstillede, at Finantsministeriet allernaadigst maa bemyndiges til i Mindelighed at afgjøre med Nationalbanken indbemeldte Sag om den af den forrige Statsgjældskasse i sin Tid indfrie Bankhæftelse, af Beløb 54 Rbd., paa det forrige Skovfogedsted Friedeholz i Flensborg Amt, paa den Maade, at Statskassen af Nationalbanken modtager Halvdelen af Hæftelsesbeløbet med 24 Rbd., imod at cedere Banken den i sin Tid af den forrige Statsgjældsdirektion for sine 54 Rbd. udstedte Bankhæftelsesobligation.

- 2) En allerunderdanigst Forestilling betræffende allerhøieste Stadfæstelse af det af Rigsdagen vedtagne Forslag til Lov om Ophævelse af Quarantaine-Foranstaltningerne mod den gule Feber og den asiatiske Cholera, idet han allerunderdanigst indstillede, at Lovudkastet meddeles allerhøieste Stadfæstelse, og at den medfølgende Ekspedition forsynes med allerhøieste Underskrift.

Hans Majestæt Kongen behagede allernaadigst at bifalde begge Indstillinger.

Indenrigsministeren [Bang] refererede derefter:

- 1) En allerunderdanigst Forestilling betræffende allerhøieste Sanction paa den af Rigsdagen vedtagne Lov om Amtsraadenes Sammensætning med Undtagelse af Bornholms.
- 2) En allerunderdanigst Forestilling betræffende allerhøieste Sanction paa den af Rigsdagen vedtagne Lov om Afhændelsen af Hellestrup Gods.

Hvilke tvende Love *Hans Majestæt* behagede allernaadigst at stadfæste.

Derefter tilkaldtes *Etatsraad, Departementschef Simony*, som paa Indenrigsministerens Vegne refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende nogle allerunderdanigste Ansøgninger om Brænderiers Anlæg paa Landet; i hvilken der allerunderdanigst indstilledes, at Bevillinger til Brændevinsbrænderiers Drift af Ministeriet ad mandatum maa meddeles Gaardeier og Kromand Søren Olsen af Tørning Sogn under Skanderborg Amt, A. Christensen Møller af Donslund Mølle, Heinsvig Sogn, Ribe Amt, Gaardmand og Værthusholder Niels Jochim Thomsen af Vejen By og Sogn, samme Amt, samt Proprietær F. W. Weinschenck til Gunderup Gaard, Aalborg Amt; men at det der-

imod maa tilkjendegives de øvrige Supplicanter, at deres allerunderdanigste Ansøgninger ikke kunne bevilges.

Hvilken allerunderdanigst Indstilling *Hans Majestæt Kongen* ligeledes tildelte sit allerhøieste Bifald.

Derefter refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling betræffende Stadfæstelse af den af Rigsdagen vedtagne Lov angaaende visse for Sundheden skadelige Næringsveie, idet han allerunderdanigst indstillede, at det maatte behage *Hans Majestæt* at stadfæste det af Rigsdagen vedtagne Forslag til Lov angaaende visse for Sundheden skadelige Næringsveie.

Hans Majestæt Kongen bifaldt denne allerunderdanigst Indstilling; hvorefter Allerhøistsamme sluttede det Geheime-Statsraads Møde.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 12. marts 1852.

Aar 1852, den 12te Marts, var det Geheime-Statsraad forsamlet under *Hans Majestæts* allerhøieste Præsidium. Finantsministeren var formedelst Sygdom fraværende. Statssekretæren førte Protokollen.

Udenrigsministeren [Bluhme] meddelte, at han gennem Baron Dirckinck havde erfaret, at det var Keiseren af Østerrigs Agt at decorere flere navngivne civile og militære Embedsmænd i Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg, men at han havde gjort Skridt for at standse denne Sags videre Fremgang fra den østerrigske Regjerings Side.

Efterat *Hans Majestæt* havde opfordret det Geheime-Statsraads Medlemmer til at yttre sig angaaende denne Sag, afgav han allerhøieste Bestemmelse derhen, at det paatænkte Skridt vel ikke med Hensyn paa de lauenborgske Undersaatter medførte nogen Betænkelighed, men at det paa ingen Maade kunde tilstedes for Holstenerne; hvorfor Udenrigsministeren rigtigst havde at virke derhen, at det paatænkte Skridt i sin Helhed bortfaldt.

Derefter refererede *Indenrigsministeren* [Bang]:

1) En allerunderdanigst Forestilling betræffende allerhøieste Sanction af den af Rigsdagen vedtagne Lov om Statshaverne.

Hvilken Lov *Hans Majestæt* allernaadigst behagede at stadfæste.

- 2) En allerunderdanigst Forestilling angaaende Bemyndigelse for Bestyrerne af det Friedenreichske Legat til imod en fast aarlig Afgift til Stege Kjøbstads Communalbestyrelse at afhænde til Bebyggelse tjenlige Dele af et bemeldte Legat tilhørende Vænge i Byen.

Hvilken Bemyndigelse *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt at maatte meddeles.

- 3) En allerunderdanigst Forestilling om Tilladelse for forhenværende Adjunct, cand. theol. Christens til at søge Universitetets Reise-stipendier.

Hvilket *Hans Majestæt* allernaadigst behagede at bevilge.

- 4) En allerunderdanigst Forestilling angaaende Dispensation for en Studerende, nemlig Oscar Stork, der har erholdt gymnasial Absolutisme fra Maximilians Gymnasiet i München, fra Bestemmelserne i den under 20de December 1833 bekendtgjorte allerhøieste Resolution af 22de November næstforhen.

Hvilken Dispensation *Hans Majestæt* allernaadigst behagede at bevilge; hvorefter Allerhøistsamme sluttede det Geheime-Statsraads Møde.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 17. marts 1852.

Aar 1852, den 17de Marts, var det Geheime-Statsraad forsamlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Statssekretæren førte Protokollen.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at N. P. Boldt og C. Henningsen maatte løses fra deres undersaatlige Stilling til Danmark.

Hvilket *Hans Majestæt* allernaadigst behagede at bifalde.

Paa Ministeren for Slesvigs Vegne refererede *Etatsraad Høpfner* en allerunderdanigst Forestilling angaaende et Project til et Chaussee-Anlæg imellem Byerne Apenrade og Haderslev, i hvilken allerunderdanigst indstilledes, om ikke det til et Chaussee-Anlæg imellem Byerne Apenrade og Haderslev af den dirigerende Ingenieurofficer i Hertugdømmet Slesvig forfærdigede Project allernaadigst maatte blive approberet.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at bifalde bemeldte Project.

Danach referirte *der Minister des Herzogthums Schleswig* [Moltke] selbst eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Aufhebung des Belagerungszustandes in dem südlichen Theile des Herzogthums Schleswig, indem er einen Entwurf eines Patents in dieser Rücksicht allerunterthänigst verlas.

Der Minister des Herzogthums Schleswig machte darauf aufmerksam, dass die Entfernung der richterlichen Gewalt aus den Händen der Militair-Autoritäten und die Aufhebung des Standrechts, welche am 6ten Juni v. J. Statt gehabt hatten, in der Hauptsache die Wirkung des Belagerungszustandes beseitigt habe, und dass es jetzt, da das Militair doch immer bei der Hand wäre, unbedenklich wäre, die noch bestehenden Reste des Belagerungszustandes zu haben; welches auch in der Kundmachung vom 28sten Januar zugesagt wäre.

Krigsministeren [Hansen] antog, at en Troppestyrke af 2 à 3000 Mand vilde være tilstrækkelig til at holde Orden, og at der fra den Side Intet vilde være til Hinder for Beleiringstilstands Ophævelse. Et andet Spørgsmaal var det, om det ei var ønskeligt at have en Troppestyrke i Slesvig som Reserve mod eventuelle Uroligheder i Holsten. Han for sin Del maatte antage, at de sikreste Garantier for Holstens Rolighed vilde ligge i en paalidelig Besætning i Rendsborg, danske Troppers Forlæggelse til Holsten og de holstenske Troppers til Danmark, Fjernelsen af de tydske Officerer og Afstraffelsen af dem, der havde brudt deres Ed. Da imidlertid disse Forholdsregler kun kunde tages efterhaanden, maatte han ogsaa stemme for, at Styrken kun efterhaanden reduceredes i Slesvig.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] musste das Beibehalten eines Belagerungszustandes in Schleswig, Holsteins wegen, für völlig unnöthig halten; während der Besetzung Holsteins durch fremde Truppen wäre niemals in Holstein selbst von einer solchen Massregel die Rede gewesen; auch herrsche in Holstein die vollkommenste Ruhe, und von einer Widersetzlichkeit der Beamten wäre keine Spur seit der Unterwerfung zu finden gewesen, und eine Analogie des in Schleswig stattgefundenen passiven Widerstandes wäre völlig unbekannt. Ihm schiene es, dass man die Beamten in Holstein mit Milde behandeln müsste, und eine grosse Entschuldigung für ihr Versehen in dem allgemeinen Schwindel suchen, der Deutschland angegriffen hatte, und in der Stellung, in

welche die deutschen Grossmächte sich zur Insurrection stellten. Strenge schiene ihm jetzt unnöthig und zweckwidrig, da die Ruhe und Ordnung ja hergestellt waren.

Finantsministeren [Sponneck] maatte antage, at Beleiringstilstandens faktiske Nytte var forbi, og at det navnlig, naar der saas hen til Kundgjørelsen af 28de Januar d. A., vilde være umotiveret længere at beholde den; heller ikke troede han, at man ved at udsætte denne Forholdsregel senere vilde finde et Tidspunkt, som var beleiligere. Fra det finansielle Standpunkt maatte han ogsaa tilraade en Formindskelse af Styrken i Slesvig. Han antog, at Gensdarmeriet, der var en meget kostbar Institution, maatte kunne bidrage betydeligt til Ordens Opretholdelse, der ligeledes vilde lettes ved det Grændseopsyn, der fandt Sted, saalænge Toldgrænsen bestod.

Udenrigsministeren [Bluhme] var enig i, at Beleiringstilstandens Ophævelse var ønskelig; han maatte ligeledes være aldeles enig med Krigsministeren i, at den bedste Garanti for Holstens Ro laa i de af ham foreslaaede Forholdsregler, men han maatte holde det for at være af Vigtighed, at disses Udførelse udsattes, indtil Forhandlingerne med Frankfurt vare endte, for ei at berede Østerrig og Preussen Vanskeligheder. Forøvrigt frygtede han, at den danske Sag neppe vilde komme til Afgjørelse ved Forbundsagen, forinden den churhessiske var afgjort.

Efterat derpaa Udkastet til et Patent angaaende Beleiringstilstandens Ophævelse var oplæst, og nogle Redaktionsforandringer i samme discuterede og tiltraadte, behagede det *Hans Majestæt Kongen* at befale dets Publikation.

I Anledning af de tvende Sager angaaende allerunderdanigste Ansøgninger fra danske Undersaatter om det undersaatlige Baands Opløsning, hvilke *Indenrigsministeren* [Bang] allerunderdanigst havde foredraget, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bestemme, at deslige Sager herefter ei vare at foredrage i det Geheime-Statsraad, men i Kabinettet.

Derefter refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilladelse for Toldassistent Adolf Georg Friedrich Sommer til at adoptere Drengebarnet Carl Wilhelm Helmer.

Hans Majestæt Kongen behagede allernaadigst at bifalde Indstillingen.

Premierministeren [Bluhme] bemærkede derefter, at Finantsloven

nu var endt i begge Thingene; det vilde nu være nødvendigt, at Hans Majestæt allernaadigst bestemmer, naar og paa hvilken Maade Rigsdagen skulde sluttes. Han maatte som rationes dubitandi imod at slutte den og som Grunde, der kunde anbefale en Prorogation, anføre, dels at Tillægsbevillingen til forrige Aars Finantslov endnu ei var vedtaget, dels Muligheden af, at man endnu kunde gjøre det muligt at forelægge de enkelte Fælledsforfatningen forberedende Grundlovsforandringer, dels endeligen Rimeligheden af, at Successions sagen kunde inden føie Tid blive endt. Denne maatte nemlig ifølge Grundloven forelægges Rigsdagen, ikke fordi Successionsordenen ved enkelte Successorers Renunciation modificeredes, thi dertil behøvedes ei Rigsdagens Samtykke, men fordi Successionsrettigheden endeligen overdroges til Prinds Christian af Glücksborg.

Finantsministeren [Sponneck] antog det for uforholdent at tage Hensyn til, at Tillægsbevillingen endnu ei var vedtaget, da han meget godt senere kunde forelægge den, og Regjeringen ialtfald var angerløs, da den havde forelagt den i behørig Tid. Successionsspørgsmaalet burde ei komme for Rigsdagen, førend det var bragt paa et saadant Punkt, at den maatte antage det, og ialtfald kunde man sammenkalde en Rigsdag ad hoc. Han mindede om, at det nuværende Folkethings Mandater desuden først udløb den 4de December. Slutteligen maatte han, i det Ringeste for sit Vedkommende, holde det for ugjærligt uden aldeles at standse med den administrative Ordning af Monarkiets Forhold, som nærmest og nødvendigt forelaa, at overkomme flere Rigsdage inden October. Han stemte derfor for at slutte Rigsdagen.

Da samtlige Ministre havde yttret sig i samme Retning, behagede det *Hans Majestæt Kongen* at befale, at Rigsdagen vilde være at slutte Løverdagen d. 20de d. M.

Premierministeren [Bluhme] udhævede derefter, at den Form, hvorunder Slutningsakten hidtil havde fundet Sted, egentlig ikke var korrekt. Idet nemlig begge Thing sammenkaldtes for at overvære Slutningsmødet, var deres Sammentræden ingenlunde begrundet i Grundloven, som kun indeholder enkelte udtrykkeligen nævnte Tilfælde, hvor en Samling af begge Thing skal finde Sted. Som Følge deraf var der Ingen, der fungerede som Formand for den samlede Rigsdag, og det var i og for sig en privat Forsamling. Han paa sin Side maatte imidlertid fraraade nu at gjøre en Forandring i den bestaaende Form, dels fordi der muligen kunde lægges en Betydning deri, dels af den prak-

tiske Grund, at den nævnte Form dog maatte anvendes, naar Hans Majestæt i allerhøistegen Person maatte ville slutte en Rigsdag.

Krigsministeren [Hansen] og *Marineministeren* [Steen A. Bille] maatte være enige i, at den hidtil brugte Form var aldeles ucorrekt og kunde ikke se nogen Grund til at bibeholde den deri, at man hidtil havde brugt den.

Efterat de øvrige Ministre havde yttret sig i Overensstemmelse med Premierministeren, bestemte *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst, at den hidtil fulgte Form ogsaa denne Gang var at følge.

Premier- og Udenrigsministeren [Bluhme] refererede derefter de seneste Forhandlinger, Successionssagen betræffende, og de forskjellige Magters Stilling til denne. Han maatte tilraade, at den endelige Afgjørelse af denne skete i en Convention, som senere ratificeredes af de deltagende Fyrster, dels for den større Garanties Skyld, dels fordi Afslutningen af en Protokol kunde synes at fremtræde som en Fortsættelse af Londoner Protokollen, i hvilket Tilfælde Preussen rimeligvis vilde gjøre Vanskeligheder ved at underskrive. At udsætte Sagens Afgjørelse, indtil Hertugen af Augustenborg havde erklæret sig, maatte han aldeles fraraade; dels var dette unødvendigt, da han havde mistet ethvert Støttepunkt hos de fremmede Magter, idet endogsaa England og Frankrig havde abandonneret ham, dels vilde man udsætte sig for, at han benyttede sig heraf for at trainere Sagens Afgjørelse.

Derimod maatte Udenrigsministeren netop paa det Bestemteste tilraade snarest muligen at tilendebringe Sagen, hvorom han ogsaa hver Postdag fik de mest indtrængende Anmodninger fra London. Ikke alene kunde en Forandring i det engelske Ministerium, som inden føie Tid ventedes, tilveiebringe et forandret Forhold til Rusland, men en Proklamation af Louis Napoleon til Keiser vilde gjøre den Fuldmagt til at afslutte Sagen, som han nu allerede har givet sin Gesandt, ugyldig.

Derefter oplæste Ministeren det Udkast, der skulde lægges til Grund for Conventionen, hvilket *Hans Majestæt Kongen* derefter befalede at skulle discutteres Punkt for Punkt.

Betreffend den 1sten Artikel musste *der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] der Meinung sein, dass es am Richtigsten wäre, den Passus: »et conformément à une nouvelle loi de succession à promulguer dans et pour ses états« völlig wegfallen zu lassen.

Udenrigsministeren [Bluhme] kunde paa den ene Side ikke Andet end finde en saadan Udeladelse ønskelig, men maatte dog bemærke, at Conventionen i sin Tid maatte forelægges Rigsdagen, og at denne da rimeligvis vilde finde sig ubehageligt berørt ved ei at finde det omtalte eller ialtfald et lignende Forbehold med Hensyn paa dens Autoritet.

Krigsministeren [Hansen] maatte betvivle, at de fremmede Magter vilde indlade sig paa noget Forbehold med Hensyn paa Rigsdagen.

Finantsministeren [Sponneck] maatte antage det ligegyldigt, om et saadant Forbehold indførtes i Conventionen eller ikke; erklærede Rigsdagen sig enig i Conventionen, vilde der ei blive Spørgsmaal om dette Forbehold, og vedtoges den ei, vilde det jo hverken gjøre til eller fra, om Forbeholdet var taget eller ei.

Indenrigs- og Cultusministeren [Bang] maatte tilraade, at denne Passus blev staaende, da Rigsdagen i andet Fald rimeligvis vilde holde sig til Udenrigsministeren, som maatte contrasignere Conventionen.

Udenrigsministeren [Bluhme] havde med Hensyn hertil Intet imod at lade den omtalte Passus udgaa; han antog iøvrigt, at Hans Majestæt kunde give Kammerherre Bille carte blanche til at fjerne den, saafremt den skulde vække Anstød.

Justitsministeren [Scheel] antog, at man med Lethed kunde bringe i Erfaring, hvad der var usance, naar andre constitutionelle Magter afsluttede Traktater, hvor dette Spørgsmaal opstod. Var da en saadan Reservation en usance, som aldrig fraveges, da burde vi eiheller fravige den.

Derefter forlod denne Minister tilligemed Indenrigsministeren Statsraadet for at begive sig i Rigsdagen.

Udenrigsministeren [Bluhme] oplæste derefter atter Art. 1 og foreslog, at denne Artikel efter: »et à ses descendants« tilføiedes: »issues de son mariage avec La Hautesse la Princesse Louise de Slesvic-Holstein-Sønderbourg- Glücksbourg, née Princesse de Hesse«.

Der Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] machte darauf aufmerksam, dass die Hauptsache, die zu erreichen wäre, eine Garantie der Integrität des dänischen Staats wäre, und dass man sich bestreben sollte, einen Artikel dieses Inhalts an die Spitze der Convention zu stellen, denn dieses wäre das Ziel, die Übertragung der Succession auf den Prinzen Christian nur das Mittel. Könnte eine solche ausdrückliche Garantie nicht erreicht werden, dann wäre es besser, dass der 1ste

Artikel in seiner ursprünglichen Form verbleibe und die vom Minister des Auswärtigen vorgeschlagene Hinzufügung wegfalle.

Danach müsse er der Meinung sein, dass die Benennung: »Duc de Holstein et de Launbourg« wegfallen dürfte, und Seine Majestät nur »Sa Majesté le Roi de Danemarc« benannt würde.

Ferner müsse er vorschlagen, dass die Worte: »les agnats et les cognats de son auguste maison« durch andere geeignetere Ausdrücke remplacirt würden, da unter diesem Ausdruck auch die holsteinischen Prinzen einbegriffen wären.

Endlich müsse er gleichfalls den Vorschlag stellen, dass die Worte: »et après avoir pris en serieuse considération les vœux de ses fidèles sujets« wegfallen.

Schliesslich müsse er darauf aufmerksam machen, dass nicht, wie im Artikel 2 ausgesprochen, die Herzogthümer Holstein und Lauenburg, sondern Seine Majestät der König, mit Rücksicht auf diese Herzogthümer Rechte und Verpflichtungen vis à vis dem deutschen Bunde haben.

Der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow Criminil] erklärte sich mit dem Minister des Herzogthums Schleswig einverstanden.

Udenrigsministeren [Bluhme] gjorde opmærksom paa, at om det ogsaa kunde være ønskeligt, ei at tilføie den af ham ved Art. 1 foreslaaede Passus, da vilde man dog blive nødt dertil, da de Arveberetigedes Renunciationer kun angik den Linie, der nedstammede saavel fra Prinds Christian som fra Prindsesse Louise, iøvrigt var han enig i, at en Garanti som den omtalte for Rigets Integritet burde forsøges stillet i Spidsen for Conventionen; hvilket ogsaa *Finantsministeren* [Sponneck] paa det Bestemtteste tilraadte.

Ministeren for Slesvig [Moltke] bemærkede, at Prindsen af Hessen udtrykkelig havde motiveret sin Renunciation med Hensynet til Danmarks Integritet, og at dette dengang var meddelt de fremmede Magter.

Udenrigsministeren [Bluhme] maatte imidlertid befrygte, at en Garanti til evige Tider for Landets Integritet vanskeligen vilde være at opnaa.

Hans Majestæt behagede derefter at paalægge Udenrigsministeren at udarbejde en Omredaktion af Conventionen i Medhold af de gjorte Bemærkninger.

Finantsministeren [Sponneck] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling om, at den af Rigsdagen vedtagne Lov om Anlæg af en elektro-magnetisk Telegraflinie maatte erholde allerhøieste Stadfæstelse.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at sanctionere bemeldte Lov.

Marineministeren [Steen A. Bille] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at den af Rigsdagen vedtagne Lov om, at Dampskibet Thor maa foretage en Prøvetour i Nordsøen, maatte allerhøiest sanctioneres.

Hvilket Lovudkast *Hans Majestæt* meddelte sin allerhøieste Sanction.

Hvorefter *Hans Majestæt* allernaadigst behagede at hæve Mødet.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 19. marts 1852.

Aar 1852, den 19de Marts, var det Geheime-Statsraad forsamlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Statssekretæren førte Protokollen.

Der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Ordnung der Verhältnisse der zur Zeit fungirenden Beamten im Herzogthum Holstein, indem er den allerunterthänigsten Antrag stellte, »ob nicht der der Vorstellung allerunterthänigst angeschlossene Entwurf eines allerhöchsten Patents zu sanctioniren sein mögte.«

Er schickte die Bemerkung zuvor, dass seiner allerunterthänigsten Ansicht nach in Holstein gänzlich von Anklage und Untersuchung abgesehen werden müsste. Erstens würde eine fast unüberwindliche Schwierigkeit sich der Ausführung einer Untersuchung darin entgegenstellen, dass fast alle Einwohner mehr oder weniger in den unglücklichen Verwirrungen der letzten Jahre verwickelt wären; zweitens schien ihm, als ob die Verhältnisse, in welche das Ausland zu dem Vorfällen im Herzogthum getreten war, Massregeln der Strenge höchst bedenklich machten. Das Königliche Manifest vom 16ten Juli 1850 hatte zwar die Ertheilung der Amnesti an die Bedingung der Unter-

werfung geknüpft, welche allerdings nicht erfolgt war; aber Seine Majestät hatten doch später sowohl in Wien wie in Frankfurt erklären lassen, dass Allerhöchstdieselbe demungeachtet noch die im Manifest ausgesprochene gnädige Absicht unverändert hege. Die Commissaire Österreichs und Preussens hätten ihren Instructionen gemäss die bestehenden Verhältnisse in Holstein als der Art anerkannt, dass sie als Basis ihrer Regierungswirksamkeit dienen könnten, so wie auch die in den verschiedenen amtlichen Stellungen angesetzten Personen als solche, die von der Civilbehörde in ihren Plätzen belassen werden könnten. Kein Widerstand hatte seit der Unterwerfung in Holstein gegen die Autorität des Königs stattgefunden, und nur Wenige, die am meisten compromittirt waren, von den Commissären des Landes verwiesen. Füge man noch hinzu, dass das Verhältnis Holsteins von dem Schleswigs sich höchst verschieden darstelle, indem dieses unmittelbar durch den Zwang der Waffen der Autorität des Königs wieder unterworfen, jenes aber nach einem geordneten und anerkannten interimistischen Zustand unter die Botmässigkeit Seiner Majestät wieder zurückgekehrt wäre, dass schliesslich die Königliche Kundmachung von 28sten Januar für Schleswig eine Revision der Amnestie in Aussicht gestellt habe, Holstein aber ganz ausser Rede gelassen wäre, so liege es an dem Tag, dass das Ausland sich zu der Erwartung berechtigt fühlen müsse, und die Einwohner Holsteins sich der Hoffnung hingeben dürften, dass eine grössere Milde in Holstein als in Schleswig stattfinden würde. Der Minister seinerseits müsse der Ansicht sein, dass nur die, die das Land verlassen, auch hinfort von der Amnestie ausgeschlossen blieben, alle Andere aber amnestirt würden, doch unter Reservation einzuleitender Untersuchung und angedrohter Bestrafung für ihre frühere Vergehen, wenn sie vom Neuen sich politischer Vergehen schuldig machten.

Unter diesen Voraussetzungen würde er allerunterthänigst zu der vorliegenden Sache übergehen.

Indem der Minister die jetzt in Holstein fungirenden Beamten in 3 Klassen theilte:

- 1) Solche, die von den Vorfahren Seiner Majestät angestellt wären.
- 2) Solche, die von der Civilbehörde mit Vorbehalt allerhöchster Genehmigung angestellt wären, und endlich
- 3) Solche, die von insurrectionellen Regierungen ihre Anstellung hätten,

bemærkede er, mit Rücksicht auf die sub 1 und 2 Angeführten, dass es ihm schiene, dass diese aufgefordert werden müssten, ihre Bestellungen einzusenden, wogegen die, von den sub 3 Angeführten bekleideten Bedienungen als erledigt anzusehen und vom Neuen zu besetzen wären, doch so dass die jetzigen Inhaber nicht von der Bewerbung ausgeschlossen würden.

Der Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] konnte keinesweges damit einig sein, dass jede Untersuchung ausgeschlossen bliebe; dieses wäre im völligen Widerspruch mit der Herstellung der landesherrlichen Gewalt, denn das Wichtigste und Vorzüglichste dieser Gewalt wäre eben die Ausübung der Justitz. Das Manifest vom 16ten Juli 1850 enthalte eben so wie früher das schleswigsche den Vorbehalt, Ausnahme zu machen, und da dieses in Schleswig geschehen, so müsse es auch in Holstein geschehen. Was die in Aussicht gestellte Revision der Amnestie beträfe, so liege es im Begriff einer Revision, dass sowohl zugefügt wie reducirt werden könne. Was die Ruhe und den Umstand beträfe, dass in Holstein kein Widerstand nach der Unterwerfung versucht wäre, so wäre dies keinesweges in einer Sinnesänderung zu suchen, denn kein Einziger der in Holstein angestellten Beamten hätte Reue bezeigt und Seiner Majestät um Verzeihung gebeten. Er müsse auf das Bestimmteste der Meinung sein, dass wenn nächste Woche das revidirte Amnestie-Patent für Schleswig publicirt würde, auch ein Patent für Holstein emaniren müsse, worin auch die am meisten gravirten Holsteiner von der Amnestie ausgeschlossen würden, keinesweges aber darauf Rücksicht genommen würde, ob sie zufälliger Weise bei der Publicirung des Patents sich in Holstein befinden oder nicht.

Übrigens schiene ihm diese Frage mit der vorliegenden in keiner nothwendigen Beziehung zu stehen, und er hätte nur den Aüsserungen des Ministers für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg entgegengehen wollen.

Seine Majestät der König geruheten darauf zu befehlen, dass der Entwurf des Patents Punct für Punct unter Discussion gesetzt werde.

Finantsministeren [Sponneck] maatte, forinden han gik ind paa Patentets enkelte Punkter, tiltræde den af Ministeren for Slesvig yttrede Anskuelse, at det foreliggende Spørgsmaal aldeles maatte holdes ud fra Amnesti-Spørgsmaalet, paa hvilket sidste han derfor her aldeles ikke vilde gaa ind. Han kunde imidlertid ikke have Noget

imod, at nærværende Patent udgik samtidigt med Amnesti-Patentet, men han ansaa det ei for nødvendigt.

Han maatte dernæst foreslaa følgende Forandringer:

I Art. 1: At i den Sætning: »bis auf Unsere weitere allerhöchste Verfügung« Ordene »Unsere« og »allerhöchste« faldt bort, da dette jo ei passede paa de senere i Patentet nævnte ringere Bestillingsmænd.

Ministeren for Holsten og Lauenborg [Reventlow-Criminil] erklærede sig heri enig.

Slutningen af samme Artikel: »und sollen die solchergestalt von Ihnen verrichteten Geschäfte auch ferner amtliche Gültigkeit haben« foreslog *Finantsministeren* [Sponneck] at skulle falde bort, da der i disse Udtryks Tilføjelse syntes at ligge en Tautologi.

Ministeren for Holsten og Lauenborg [Reventlow-Criminil] foreslog, at de forbleve staaende for at give en yderligere Tydelighed, der vilde virke beroligende.

Der Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] hielt es unbedingt für rathsam, dass der besprochene Passus wegfiel, namentlich wegen des Ausdrucks »auch ferner«, da durch diese Worte die amtliche Wirkksamkeit durch die ganze Zeit der Insurrection als corroborirt zu betrachten wäre, also namentlich auch die Erpressung illegaler Auflagen, die Verurtheilung loyaler Unterthanen wegen Seiner Majestät erwiesener Treue, etc.

Justitsministeren [Scheel] maatte ogsaa holde det for rigtigst at udelade den nævnte Passus, navnlig med Hensyn paa de administrative Forretninger, der under Insurrektionen vare afgjorte, da de judicielles endelige Afgjørelse jo hørte under Domstolene.

Med Hensyn til Art. 2 foreslog *Finantsministeren* [Sponneck], at der, for større Tydeligheds Skyld og for ei at vække ugrundede Forhaabninger hos Andragerne, i Slutningen efter »Beschlussnahme« tilføiedes: »darüber vorlegen, ob die nachgesuchte Bestätigung zu ertheilen sei oder nicht«.

Hvilket Forslag samtlige Ministre tiltraadte.

Med Hensyn til Art. 3 maatte *Finantsministeren* [Sponneck] være af den Formening, at 1ste Juni afgav en altfor lang Termin til Indleveringen af Andragenderne, da her jo ei var Grund til at give dem nogen Betænkningstid; han vilde derfor foreslaa den 1ste Mai.

Hvori *Ministeren for Holsten og Lauenborg* [Reventlow-Criminil] erklærede sig enig.

Med Hensyn til Art. 5 foreslog *Finantsministeren* [Sponneck]:

- 1) at der, for at undgaa Misforstaaelse, efter »diejenigen Aemter und Bedienungen« tilføiedes: »welche nach den geltenden Regeln zwar allerhöchst unmittelbar zu besetzen sind, gegenwärtig aber etc.« og
- 2) at Slutningspassussen aldeles faldt bort, saa at Artiklen endtes med: »ihre allerunterthänigsten Vorschläge an Uns zu richten haben«, da der ingen udtrykkelig Tilladelse behøvedes for dem, der nu faktisk beklædte Embederne, for at søge dem, og da der ikke kunde ligge nogen Grund til at stille dem en Præcedents i Udsigt i den Omstændighed, at de have modtaget Ansættelse af en insurrektionel Regjering.

Da paa given Anledning af *Ministeren for Holsten og Lauenborg* [Reventlow-Criminil] var yttret, at Patentet selvfølgeligen kun angik de civile og geistlige Embedsmænd, foreslog *Udenrigsministeren* [Bluhme], at dette udtrykkelig omtaltes i Intimationen, idet man i denne udtrykkelig nævnte: »Geistliche- und Civil-Beamten«.

Efterat *Ministeren for Slesvig* [Moltke] samt *Indenrigs- og Cultusministeren* [Bang] havde udhævet det Ønskelige i, at det nærværende Patent udkom samtidigt med Amnestipatentet, for at man ei i Holsten ved dette Patents Emanation skulde vække den Anskuelse, at hermed Alt var afgjort og afsluttet, behagede det *Hans Majestæt* at paalægge *Ministeren for Holsten og Lauenborg* at omredigere Patentet i Overensstemmelse med de af det Geheime-Statsraad gjorte Bemærkninger og derefter atter forelægge det i det Geheime-Statsraad samtidigt med Amnestipatentet.

Darauf referirte *der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil]:

- 1) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die seit dem Jahre 1848 für das Herzogthum Holstein erlassenen Verordnungen und Verfügungen, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht der Entwurf einer provisorischen Verfügung in Betreff der Beibehaltung der inzwischen im Herzogthum Holstein factisch eingeführten allgemeinen Wehrpflicht und der bestehenden Ordnung der städtischen Verhältnisse auszuarbeiten, bis dahin aber die zur Zeit factisch geltenden Regeln zur Anwendung zu bringen sein möchten, ob nicht der vorläufige Fortbestand der allgemeinen deutschen Wechselordnung vom 26sten November 1848 allerhöchst zu genehmigen und das Ministerium mit der Bekanntmachung des Erforderlichen

zu beauftragen, und ob selbiges nicht auch allerhöchst zu autorisiren sein möchte, sowohl die Kopfsteuer, wie das Schutz- und Verbittelsgeld, in sofern letzteres an Seine Majestät bezahlt werden sollte, bis weiter ungefordert zu lassen.

- 2) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Überlassung eines zu der Organistenbedienung in Barmstedt gehörigen Landstücks in Erbpacht, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht die erbpachtsweise Überlassung von 81 Quadratruthen Landes von dem zur Organistenbedienung in Barmstedt gehörigen sogenannten Köstercamp an den Schustermeister Hinrich Lindemann daselbst gegen Entrichtung einer zu Michaelis jedes Jahres fälligen, in dem Wohnhause des Acquirenten in erster Priorität zu protocollirenden Grundhauer von 36 Mark Courant an den Inhaber des Organistendienstes, sowie gegen Übernahme der Einfriedigung des überlassenen Landstücks und einseitige Abhaltung sämmtlicher durch die Überlassung veranlassten Kosten mit der Bedingung allergnädigst zu genehmigen sein möchte, dass die Abgaben und Lasten dem Lande verhältnismässig folgen.
- 3) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Veräusserung einiger zum Pastorat in Horst gehöriger Landstücke, indem er allerunterthänigst beantragte, ob es nicht allergnädigst zu genehmigen sein möchte, dass von den zum Pastorat in Horst gehörigen Ländereien die in den Contractsentwürfen näher bezeichneten Landstücke von respective 14, $8\frac{3}{10}$, $23\frac{8}{10}$ und $18\frac{3}{10}$ Quadratruthen Grösse an die Eingesessenen Hans Siverkrübbe, Friedrich Berg, die Wittve des Peter Piening sen. und die Wittve des Johann Schlüter, sämmtlich in Horst, gegen Entrichtung einer zu Martini jedes Jahres fälligen, auf den Folien der Acquirenten im Horster Schuld- und Pfandprotocoll zu protocollirenden Grundhauer von $4\frac{1}{3}$ Mark à Quadratruthe an das Pastorat und gegen Übernahme sämmtlicher mit der Überlassung verbundener Kosten mit der Bedingung überlassen werden, dass die Abgaben und Lasten dem veräusserten Lande verhältnismässig folgen.

Welche sämmtliche drei Anträge *Seine Majestät* zu genehmigen geruheten.

Derefter indfandt *Commandeur Mourier* sig i det Geheime-Statsraad og refererede, efterat *Marineministeren* [Steen A. Bille] havde

intimeret, allerunderdanigst et midlertidigt Reglement for Sø-Etatens 2de Divisioner; paa hvilket Ministeren dog ikke allerunderdanigst androg paa allerhøieste Underskrift.

Da der imidlertid under Discussionen af *Finantsministeren* [Sponneck] foresloges nogle Redaktionsforandringer i samme, behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at befale, at det, forinden det endeligen afgjordes, skulde gøres til Gjenstand for en Conference mellem de tvende nævnte Ministre.

Marineministeren [Steen A. Bille] refererede derefter allerunderdanigst en ved Christiansøes Garnisonsret afsagt Dom af 3die d. M., hvorved Soldat Søren Nielsens Hustru for 3 Gange begaaet Tyveri var tilfundet Forbedringshusarbeide i 4 Aar, som allerunderdanigst indstilledes til Formildelse, saaledes at Straffen reduceredes til 1 Aar.

Hvilket *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Slutteligen refererede *Justitsministeren* [Scheel]:

- 1) En allerunderdanigst Forestilling med Indstilling om Stadfæstelse af det i Rigsdagen vedtagne Forslag til Lov angaaende Erstatning til Retsbetjentene for Dommer- og Skriverkorn.
- 2) En allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilladelse for Besidderen af Stamhuset Rosenholm til at bortsælge til fuldkommen Eiendom det under Stamhuset hørende Bøndergods, en Arvefæstegaard og to Vandmøller, idet han allerunderdanigst indstillede, at det allernaadigst maa tillades Besidderen af Stamhuset Rosenholm at afhænde til fuldkommen Eiendom det Stamhuset underliggende Bøndergods, Arvefæstegaarden Balskou og 2 Vandmøller, dog at de Kirkerne og Skolerne tillagte Jorder undtages, paa følgende Vilkaar:

- 1) At der ved Afhændelsen af Gaarde eller bebyggede Steder med et Tilliggende af idetmindste 1 Td. Hartkorn, saavel som for ubebyggede Gaarde af en mindre Størrelse udbringes en Kjøbesum af idetmindste 450 Rbd. pr. Td. Hartkorn og for Huse enten uden Jord eller med et Tilliggende af under 2 Fdkr. Hartkorn 100 Rbd. for Huse med et Tilliggende af 2 Fdkr. og derover, men under 2 Skpr. 150 Rbd., for Huse med et Tilliggende af 2 Skpr. og derover, men under 4 Skpr. 250 Rbd., for Huse med et Tilliggende af 4 Skpr. og derover, men under 6 Skpr. 350 Rbd., for Huse med et Tilliggende af 6 Skpr. og derover 450 Rbd.

Det overlades derimod til Justitsministeriet at fastsætte Vil-

kaarene for Afhændelsen af den til Stamhuset hørende Arvefæstegaard og de to Vandmøller samt af den til Stamhuset hørende Herlighedsret til de 2 Gaarde, som svare Landgilde til Mygind Præstekald, ligesom der ogsaa maa erhverves bemeldte Ministeriums Approbation, hvis noget Sted agtes afhændet for en mindre Kjøbesum end de ovenfor angivne.

- 2) At Afhændelsen kan ske enten alene imod en vis Kjøbesum eller tillige med en bestemt aarlig Afgift i Byg, der som uforanderlig Kanon vedbliver at hæfte paa de afhændede Eiendomme, dog at denne Afgift ikke maa overstige 2 Tdr. Byg pr. Td. Hartkorn.
- 3) At der af den fulde ved Afhændelsen indvundne Kapital tilfalder Stamhusbesidderen som privat Eiendom 10 %.
- 4) At der iøvrigt fastsættes de samme Vilkaar, som indeholdes i lignende allerhøieste Bevillinger til Salg af Bøndergodset fra Lehn og Stamhuse.

Efterat *Hans Majestæt* allernaadigst havde bifaldt de tvende sidstnævnte Indstillinger, behagede Allerhøistsamme at hæve det Geheime-Statsraads Møde.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 26. marts 1852.

Aar 1852, den 26de Marts, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Statssekretæren førte Protokollen.

Der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte allerunterthänigst, dass der General von der Horst, dessen Antrag betreffend die ihm von der insurrectionellen Regierung beigelegte Pension vom Bundestage abgewiesen worden, weil keine Rechtsverweigerung vorliege, jetzt bei dem holsteinischen Obergericht die genannte Sache anhängig gemacht hätte. Es schien dem Minister nicht, dass Schwierigkeiten von dieser Sache zu befürchten wären, da es von der Horst an jeder Legitimation gebräche, und er daher nicht bezweifle, dass die Erklärung des Obersachwalters, zu der er angewiesen werden würde, in dieser Richtung erfolgen werde.

Der Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] machte darauf

aufmerksam, dass die insurrectionelle Regierung in den Hypothekenprotocollen Folien für die Domänen errichtet, und dass die Forderung von der Horsts auf den König Christians Koog protocollirt wäre, indem er die Meinung äusserte, dass es nothwendig wäre, die genannte Massregel im Ganzen zu annulliren.

Der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte danach:

- 1) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Ausführung einer Hauptreparatur des Ständehauses in Itzehoe, indem er allerunterthänigst beantragte, ob das Ministerium nicht allerhöchst zu ermächtigen sein möchte, die zur Wiederherstellung des Ständehauses in Itzehoe erforderlichen Veranstaltungen zu treffen.
- 2) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des Advocaten Griebel in Heide um Überweisung des in der Rendsburger Hauptcasse deponirten, aus dem Verkaufe von 22 an der Küste von Norderdithmarschen gestrandeten Oxhoften Wein erzielten reinen Ertrages von 807 Mk. 4 Sk. an die Eigenthümer der Weinladung des im Herbst 1850 vor der Elbe verunglückten Schiffes »Mercurius«, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht das Ministerium zu autorisiren sein möchte, dem Advocaten Griebel in Heide auf sein, Namens der Theilhaber an der Weinladung des im Herbst 1850 vor der Elbe verunglückten, von Bordeaux nach Hamburg bestimmten Schiffes »Mercurius«, eingereichtes Gesuch um Überweisung des in der Rendsburger Hauptcasse deponirten, aus dem Verkaufe von 22 an der Küste von Norderdithmarschen gestrandeten Oxhoften Wein erzielten, reinen Ertrages zu eröffnen, dass, Falls innerhalb eines Jahres und 6 Wochen nach der letzten Bekanntmachung dieses Strandfalles im Altonaer Mercur keine anderweitige Reclamation erhoben und von dem Bittsteller eine Vereinbarungsacte seiner Vollmachtgeber über die Vertheilung der von ihnen erbetenen Summa eingeliefert wird, er die Auszahlung der in der Rendsburger Hauptcasse deponirten 807 Mk. 4 Sk. zu gewärtigen haben werde.
- 3) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend den Wiederaufbau des am 16ten Januar d. J. eingestürzten Theiles des Gradirhauses No. 5 im Südenbau der Travensalzer Saline, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht das Ministerium ermächtigt werden solle, die zur Wiederherstellung des eingestürzten Gradir-

hauses ferner erforderlichen Veranstaltungen treffen und die Kosten hierfür, insofern diese die Summe von im Ganzen 1753 Mk. 7 Sk. nicht überschreiten, aus der Salinencassa abhalten zu lassen.

- 4) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des Districtsschullehrers Hans Jürgen Sierck in Bornholt, Kirchspiels Hademarschen, um Verleihung gleicher Rechte mit examinirten Seminaristen, indem er den allerunterthänigsten Antrag stellte, ob nicht dem Schullehrer Hans Jürgen Sierck in Bornholt, Kirchspiels Hademarschen, die Vorzugsrechte examinirter Seminaristen bei Bewerbungen um erledigte Schulstellen zu ertheilen sein möchten.
- 5) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend den Neubau der herrschaftlichen Ploener Wassermühle, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht das Ministerium allergnädigst autorisirt werden möge, die zur Ausführung des Neubaus des landesherrschaftlichen Mühlengeweses erforderlichen Anordnungen zu treffen.

Welche sämmtliche allerunterthänigste Anträge *Seine Majestät der König* zu genehmigen geruheten.

Derefter refererede og motiverede *Ministeren for Slesvig* [Moltke] allerunderdanigst et Udkast til et Patent betræffende Revisionen af det for Hertugdømmet Slesvig udstedte Amnestipatent af 10de Mai 1851.

Efterat Udkastet var oplæst, behagede *Hans Majestæt Kongen* allergnädigst at bestemme, at de 20 Personer, som ved Patentet af 10de Mai havde været udelukkede fra at turde opholde sig i Slesvig, men hvem det ved nærværende Patent var tilstedet at vende tilbage, enkeltvis vare at discutere.

Efterat denne Discussion var begyndt, bemærkede ved forhenværende Overretsraad Mommsen *Finantsministeren* [Sponneck] specielt om denne, at han havde fungeret som Departementschef under den insurrektionelle Regjering, og maatte i Almindelighed være af den Anskuelse, at man burde vente med Revisionen af Patentet af 10de Mai, indtil ogsaa et Udkast til et Patent for Holsten forelaa for at kunne følge det samme Princip i begge Hertugdømmer.

Krigsministeren [Hansen] var heri enig, og ligeledes *Marineministeren* [Steen A. Bille], der gik ud fra den Forudsætning, at den foreliggende Discussion kun var at betragte som et Forarbeide.

Der Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] bemærkte, dass

er deshalb den vorliegenden Entwurf, ohne einen ähnlichen für Holsten abzuwarten, vorlegen zu müssen geglaubt hätte, da eine Revision in Rücksicht auf Schleswig in der Kundmachung vom 28sten Januar in Aussicht gestellt worden, von einer derartigen für Holstein aber nicht die Rede gewesen.

Der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] schloss sich der Meinung des Finanzministers an, konnte auch nicht umhin bei dieser Gelegenheit zu wiederholen, was er früher geäußert, dass ein grosses Mass der Gnade das zweckmässigste Mittel zur Ruhe und Ordnung wäre, und dass ein solches nach dem bisherigen ruhigen Verhalten der Holsteiner dort nicht ohne Grund erwartet würde. Er glaubte, man müsse sich, wie er früher geäußert, dahin beschränken, diejenigen Holsteiner von der Amnestie auszuschliessen, die das Land schon verlassen hätten.

Finanzministeren [Sponneck] erklærede sig i Almindelighed enig med Ministeren for Holsten og Lauenborg med Hensyn til Anvendelsen af et mildt Princip. Han maatte anse det for nødvendigt at opsætte Publikationen af det nærværende Patent, indtil der samtidige kunde tages Bestemmelse for Holsten. Dette Patent angik nemlig ikke blot Holsten men hele Monarkiet, og det vilde synes en Inconseqvents, at Beseler udelukkedes fra Amnestien, naar der ikke til samme Tid bestemtes Noget om Reventlow-Preetz. Ligeledes var det en Anomali at udelukke Mommsen, fordi han havde været Departementschef, medens man ei udelukkede Boysen.

Indenrigsministeren [Bang] henledte Opmærksomheden paa, at Principet for Udelukkelse fra Amnestien først maatte fastsættes, idet han navnlig bemærkede, at de, der havde fungeret som Departementschefer, egentligen havde været Livet i Oprøret, og at det var mindre retfærdigt, naar disse amnesteredes, at straffe de mere Underordnede.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at Hans Majestæt ikke kunde tage Hensyn til, om de Forholdsregler, der grebes, vakte Tilfredshed eller ei; alene det Synspunkt burde komme i Betragtning, hvilken Fremgangsmaade der var bedst skikket til at retablere den Kongelige Magt, eller hvilken der var mest politisk.

Hvad det første Spørgsmaal angik, da kjendte han ikke Forholdene i Holsten saa nøie, at han dristede sig til at besvare det. Hvad det sidste Spørgsmaal angik, da maatte han henholde sig til sine tid-

ligere Yttringer om Hensigtsmæssigheden af en stor Grad af Naade. Forøvrigt maatte han tiltræde Udkastet, men antog det for nødvendigt, at Mommsen og Boysen gik pari passu; vel indsaa han, at der var Grunde til mere Mildhed i Holsten, men altfor stor Forskjel burde ei finde Sted.

Hans Majestæt Kongen var aldeles enig i, at Patentet for Slesvig og for Holsten burde udgaa samtidigt, men det Spørgsmaal, der nu forelaa, var Discussionen over de Personligheder, som ved Revisionen af Patentet af 10de Mai skulde amnesteres. Angaaende dem, der vedbleve at være udelukkede fra Amnestien ved det foreliggende Udkast, var Allerhøistsamme aldeles enig med Ministeren for Slesvig. Men dette var ingeniunde Tilfældet med dem, der foresloges til Amnesti. Dertil kom, at Hans Majestæt ved at bebude en Revision ikke alene havde paatænkt at amnestere nogle af de i det tidligere Patent Navngivne, men ogsaa muligen at udelukke Personligheder fra Amnestien, som dertil kvalificerede sig, men som paa Grund af manglende Oplysninger ikke vare tagne i Betragtning ved Affattelsen af Patentet af 10de Mai. Hvad Mommsen angik, da befalede Hans Majestæt, at der var at indhente nærmere Oplysninger om hans Færd, forinden han amnesteredes.

Betræffende Landraad Ahlefeldt paa Oehe bemærkede *Ministeren for Slesvig* [Moltke], at det, der nærmest var lagt denne til Last, var, at han som Marchecommissær havde fulgt de fjendtlige Tropper ind i Jylland, men da Herredsfoged Paulli var i samme Tilfælde uden at være nævnt i Patentet af 10de Mai, saa forekom det ham billigt, at ogsaa denne amnesteredes.

Indenrigsministeren [Bang] bemærkede, at Paulli havde opført sig meget maadeholdent, men Ahlefeldt, navnlig i Jylland, vakt en almindelig Forbittrelse ved sin raa og hensynsløse Fremfærd.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at den af Ministeren for Slesvig fremførte Betænkelighed netop havde gjort sig gjældende ved Forhandlingerne om Patentet af 10de Mai, men at den af Indenrigsministeren anførte Omstændighed havde gjort Udslaget.

Hans Majestæt Kongen befalede, at Ahlefeldt til Oehe var at udelukke fra Amnestien.

Angaaende Overretsadvokat Gülich blev der gjort opmærksom paa, at han havde mødt som Deputeret i Frankfurt.

Hans Majestæt befalede derfor, at det undersøgtes, om han der

havde repræsenteret et slesvigsk Distrikt; i hvilket Tilfælde han var at undtage fra Amnestien.

Med Hensyn paa de øvrige i Udkastet nævnte Personligheder befalede *Hans Majestæt*, at ingen Forandring var at foretage i Udkastet.

Efterat derpaa en Redaktionsforandring var bestemt i Slutningen af § 2 med Hensyn til et Forbehold, saafremt de Amnesterede atter gjorde sig skyldige i politiske Forseelser, og efterat der til Slutningen af § 3 var føiet: »som private Mænd«, behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at udsætte den endelige Afgjørelse, indtil et Patent for Hertugdømmet Holsten var forelagt.

Finantsministeren [Sponneck] refererede derefter allerunderdanigst:

- 1) En allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilledes, at *Hans Majestæt* allernaadigst vilde stadfæste det af Rigsdagen vedtagne Forslag til Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April 1852 til 31te Marts 1853.
- 2) En allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at *Hans Majestæt* allernaadigst vil stadfæste den af Rigsdagen vedtagne Lov om Portofriheden i Finantsaaret 1852/53 samt angaaende Portonedsættelsens Ophør.
- 3) En allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at *Hans Majestæt* allernaadigst vil stadfæste den af Rigsdagen vedtagne Lov om Tillægsbevilling til Finantsloven for 1850/51.
- 4) En allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at *Hans Majestæt* allernaadigst vil stadfæste en Lov om særlig Pensionsbestemmelse for enkelte Bestillingsmænd, i den Form, hvori den af Rigsdagen er vedtagen; og
- 5) En allerunderdanigst Forestilling, hvori andrages paa Stadfæstelse af den af Rigsdagen vedtagne Coloniallov for de dansk-vestindiske Besiddelser.

Hvilke samtlige allerunderdanigste Indstillinger *Hans Majestæt* behagede allernaadigst at bifalde.

Der Finanzminister [Sponneck] referirte ferner eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die einstweilige Beibehaltung der in Rendsburg bestehenden Hauptcasse in ihrer bisherigen Einrichtung unter dem Namen »Centralcasse für das Herzogthum Holstein«.

Seine Majestät geruheten, in Übereinstimmung mit der allerunter-

thänigsten Vorstellung, zu resolviren, wie folgt: Wir genehmigen allergnädigst:

a) In Ansehung des Herzogthums Holstein:

- 1) Dass die unter dem Namen einer »Schleswig-Holsteinischen Hauptcasse« annoch in Rendsburg bestehende Casse fernerhin nur in der ihr bereits in längerer Zeit allein zuständigen Eigenschaft, nämlich als eine Hauptcasse für das Herzogthum Holstein, bis weiter fortbestehen möge und zwar unter dem Namen einer »Centralcasse für das Herzogthum Holstein« mit vorläufiger Beibehaltung ihrer gegenwärtigen Einrichtung und ihres Geschäftskreises, so wie ihres Sitzes in Rendsburg.
- 2) Dass sämmtliche zu den dem Finanzministerio untergelegten Verwaltungszweigen für das Herzogthum Holstein gehörenden Geschäfte bis weiter nach den zur Zeit factisch bestehenden Anordnungen und Verfügungen wahrgenommen werden dürfen.

b) In Ansehung des Herzogthums Lauenburg:

Dass das Ressort-Verhältnis der Centralcasse in Ratzeburg und der localen Post- und Zollbeamten im Herzogthum Lauenburg zum Finanzministerio in der Weise wieder hergestellt werde, wie es bis 1848 zu den Immediatbehörden in Kopenhagen bestand; und dass diese Bestimmungen demnächst in die für jedes der gedachten beiden Herzogthümer wegen Übernahme der diese Herzogthümer betreffenden, dem Finanzministerio untergelegten Finanz-, Zoll- und Postsachen zu erlassende Bekanntmachung aufgenommen und auf die Weise zur öffentlichen Kunde gebracht werden mögen.

Indenrigsministeren [Bang] refererede og indstillede til allerhøieste Sanction følgende af Rigsdagen vedtagne Love:

- 1) Lov angaaende Sandflugtens Dæmpning, 2) Lov angaaende Redningsvæsenet paa de danske Kyster, og 3) Lov angaaende Færøernes Lagthing.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at sanctionere bemeldte Love.

Indenrigsministeren [Bang] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilledes, at Ministeriet allernaadigst maa bemyndiges til dels at udstede Indbydelse til Landinspecteurer eller Landmaalere til at overtage Opmaaling af Færøerne paa de af

Ministeriet bestemte Betingelser, dels at foranstalte det i den omhandlede Henseende videre Fornødne.

Hvilken Indstilling *Hans Majestæt* allernaadigst behagede at bifalde.

Det i forrige Møde foreløbigen af *Marineministeren* [Steen A. Bille] fremlagte Udkast til et midlertidigt Reglement for Søetatens 2de Divisioner, hvori der ifølge Overenskomst med Finantsministeren var foretaget de foreslaaede Redaktionsforandringer, billigedes allernaadigst af *Hans Majestæt Kongen*, som derefter sluttede det Geheime-Statsraads Møde.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet søndag d. 28. marts 1852.

Aar 1852, den 28de Marts, var det Geheime-Statsraad samlet under *Hans Majestæt Kongens* allerhøieste Præsidium. Statssekretæren førte Protokollen.

Der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung in Betreff der Amnestie für das Herzogthum Holstein, indem er von dieser 6 Individuen auszuschliessen allerunterthänigst beantragte, nämlich: 1) Graf Friedr. Reventlow zu Wittenberge, 2) der Kaufmann M. T. Schmidt, 3) der vormalige Eisenbahndirector Theod. Olshausen, 4) der frühere Deputirte C. P. Francke, 5) der frühere Committirte R. Schleiden, und 6) der Obergerichtsadvocat Claussen. Obgleich sämtliche schon das Herzogthum Holstein und die Monarchie verlassen hatten, müsse er doch darauf aufmerksam machen, dass es billig wäre, den von der Amnestie Ausgeschlossenen eine Frist zu gestatten, da sich viele der nicht amnestirten Schleswiger in Holstein aufhielten.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at det, der nærmest vilde være at discutere, vilde være det Spørgsmaal, om ikke Flere burde udelukkes, og Allerhøistsamme henledte det Geheime-Statsraads Opmærksomhed paa Reventlow-Jersbeck og de fleste Professorer ved Universitetet i Kiel. Han maatte antage det for at være hans Pligt, ligesom i Slesvig, at udelukke alle dem, der kunde bringe Landets Rolighed og Orden i Fare.

Premierministeren [Bluhme] tillod sig allerunderdanigst at til-

bagekalde i Hans Majestæts og det Geheime-Statsraads Erindring, at det allerede i sin Tid af Kammerherre Reedtz's Beretning havde fremlyst, at en Epuration af Embedsmændene i Holsten vilde møde Vanskeligheder. Men var de fremmede Magter dengang imod Strengthed i Holsten, da maatte det nu saameget mere være Tilfældet efter alt det, der laa imellem hin Tid og nu, ligesom ogsaa det vilde være at tage i Betragtning, at mange compromitterede Personer i Holsten, i den Overbevisning, at strenge Forholdsregler ei vilde indtræde, bona fide vare forblevne der. At der var mangfoldige, som Hans Majestæt ei kunde lade blive i deres Embeder, var indlysende, men dette laa udenfor det foreliggende Spørgsmaal. Han for sin Part ansaa det kun for Opgaven at epurere Holsten for de Mænd, hvilke den politiske Opstand forbød at lade forblive i Hertugdømmet.

Der Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] konnte nicht in Abrede stellen, dass es ihm anfangs vorgekommen wäre, als ob es ein Missverhältniß und eine grosse Ungleichheit in der Behandlung von Holstein und von Schleswig wäre, wenn in jenem Herzogthum, das so viel grösser und an dem Aufstande in so viel weiterer Ausstreckung theilhaftig gewesen, so wenige, in diesem so viel mehrere, von der Amnestie ausgeschlossen würden. Der Umstand, dass in Holstein wie in Schleswig nur diejenigen ausgeschlossen würden, die schon das Herzogthum verlassen hätten, führe an und für sich nicht dazu, die Verhältnisse gleichmässiger zu stellen, denn in Schleswig wären viele der Ausgeschlossenen nach der Besitznahme des Herzogthums durch die Königlichen Truppen wegtransportirt, dieses sei aber nicht in Holstein der Fall, da alle, von denen hier die Rede sei, das Land freiwillig verlassen hätten. Er müsse jedoch nach näherer Erwägung anrathen, bei dem Vorschlage des Ministers für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg stehen zu bleiben, indem dieser doch offenbar diejenigen umfasse, die den hervorragendsten Antheil am Aufruhr genommen. Auch sei die Anzahl von 21 Ausgeschlossenen, die Militärpersonen ungerechnet, schon eine nicht unbedeutende Anzahl für beide Herzogthümer zusammen, und die Rücksicht, die bei der Amnestirung zu nehmen sei, sei ja nicht diese, ob eine Persönlichkeit in Schleswig oder in Holstein zu Hause wäre, sondern ob sie beim Aufstande als Hauptperson oder als Nebenperson theilhaftig gewesen. Er müsse daher anrathen, dass ein allgemeines Amnestiepatent erginge, worin sämmtlicher 21 Namen Erwähnung geschähe, und dass sowohl

in Holstein als in Schleswig und in Dänemark durch den competenten Minister gleichzeitig publicirt würde.

Finantsministeren [Spønneck] maatte tiltræde de af Ministeren for Slesvig fremførte Yttringer betræffende den Maade, hvorpaa Patentet var at bekjendtgjøre. Han maatte ogsaa i det Hele tiltræde Ministeren for Holstens Forslag, men antog dog, at der vel kunde føies enkelte svært graverede Personer til Undtagelserne, blandt hvilke han nævnte Baron Lilliencron, der havde holdt Hvervningscontoir i Berlin. Han kunde nemlig ikke billige det Princip at basere Udelukkelsen paa, at Vedkommende allerede selv havde fjernet sig; et saadant Princip vilde jo dog have været umuligt at gennemføre, hvis f. Ex. Francke eller en anden af de nu Udelukkede var forbleven i Holsten. Paa den anden Side at udelukke alle dem fra Holsten, der kunde være farlige, vilde jo være aldeles umuligt uden helt at forandre det paabegyndte System og at gaa over til en Strenghed, som hidtil ei havde været Regjeringens Hensigt.

Indenrigsministeren [Bang] gjorde opmærksom paa, at de Embedsmænd og Advokater, som senere mistede deres Stillinger, dog vilde af sig selv komme til at forlade Holsten for at søge Ansættelse i Tydskland.

Justitsministeren [Scheel] maatte ogsaa i det Hele være enig med Ministeren for Holsten og ansaa det for uvæsentligt, hvilket Forhold der var imellem Slesvigernes og Holstenernes Antal, men han maatte befrygte, at der var Personligheder i Holsten, der vare noksaa graverede som mange af de Slesvigere, der vare udelukkede; og dette frygtede han for maatte bringe Utilfredshed i Slesvig. Som en saadan nævnte han Politimester Krohn. Han holdt det for ønskeligt, at der enten tilføiedes nogle flere Holstenere eller, naar det ei kunde ske, nogle flere Slesvigere benaadedes.

Der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] könne es nicht widersprechen, dass viele Holsteiner eben so entschieden an dem Aufruhr theilgenommen wie mehrere der ausgeschlossenen Schleswiger; dieses wäre aber unmöglich zu entscheiden, ohne Untersuchungen anzustellen, und dieses wäre seines Dafürhaltens mit dem Patent von 28sten Januar d. J. im Widerspruch. Es sei ausgesprochen, dass man mit den Gesetzen regieren wolle, diese gestatten keine Landesverweisung, und man müsse also mit Arretirungen und Untersuchungen anfangen.

Marineministeren [Steen A. Bille] erklærede sig enig med Ministeren for Holsten og Lauenborg. Han maatte tilføje, at Oprøret var gaaet ud fra en ideel Stat Slesvigholsten; de af dem, der hovedsageligen havde virket for denne, maatte altsaa udelukkes, og det uden Hensyn til om de vare Slesvigere eller Holstenere.

Krigsministeren [Hansen] maatte i Almindelighed erklære sig imod Amnesti, da en saadan aldrig havde vist sig som skikket til at opnaa den fremtidige tilsigtede Ro; men da man nu engang var gaaet ind paa en saadan, saa maatte han tilraade at følge det af Ministeren for Holsten og Lauenborg gjorte Forslag, da man ellers kom ind paa en proces monstre.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter at forlange det Geheime-Statsraads specielle Betænkning over 2 Personer, som under Forhandlingerne vare foreslaaede at tilføies Fortegnelsen paa de Udelukkede, navnlig Landfoged Boyesen og Baron Lilliencron.

Efterat betræffende den Førstnævnte *Udenrigsministeren* [Bluhme], *Ministeren for Slesvig* [Moltke] og *Justitsministeren* [Scheel] havde yttret den Formening, at han maatte antages stiltiende at være benaadet, da Hans Majestæt, uden udtrykkeligen at amnestere hans tvende tidligere Collegaer i den insurrektionelle Regjering og reservere Lovens Indskriden mod ham, havde benyttet disse til betroede Stillinger; og efterat betræffende den Sidstnævnte, Lilliencron, *Ministeren for Slesvig* [Moltke] havde bemærket, at han aldrig havde aflagt nogen Hylningsed, udtalte Geheime-Statsraadets Majoritet sig for, at de ei vare at udelukke fra Amnestien.

Hvilket *Hans Majestæt* derefter billigede.

Nachdem darauf *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] seinen allerunterthänigsten Antrag dahin gestellt hatte, ob in Übereinstimmung mit den in der Vorstellung enthaltenen allerunterthänigsten Bemerkungen ein Entwurf zu einem allerhöchsten Patent in Betreff der Amnestie für das Herzogthum Holstein Seiner Majestät allerunterthänigst vorgelegt werden solle, geruheten *Seine Majestät* allergnädigst zu resolviren:

Es ist Unser allerhöchster Wille, dass Du nach vorgängiger Berathung mit Unserem Minister für das Herzogthum Schleswig Uns ein allerhöchstes Patent in Betreff der Amnestie für das Herzogthum Holstein zur allerhöchsten Vollziehung vorlegest, in welchem die nach Revision des für das Herzogthum Schleswig unterm 10ten Mai v. J.

erlassenen Patents auch fernerhin von der Amnestie ausgeschlossenen Personen, zugleich mit denjenigen einzeln aufzuführen sind, welche in dieser allerunterthänigsten Vorstellung genannt sind.

Der Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] referirte allerunterthänigst, dass betreffend den vorigen Obergerichtsrath Mommsen nichts äusserlich Gravirendes aufgefunden wäre, dass es sich aber Dr. Gülich betreffend herausgestellt habe, dass dieser einen schleswigschen District in Frankfurt repräsentirt habe.

Seine Majestät geruheten darauf allerhöchst zu befehlen, dass die Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg und für das Herzogthum Schleswig so wie der Justizminister in Vereinigung die Reihenfolge der im Amnestiepatent ausgeschlossenen Personen zu redigiren hätten, und dass ausser den schon festgestellten Ausnahmen der Dr. Gülich und der Landrath Ahlefeldt auf Oehe auch ferner auszuschliessen wären.

Derefter refererede og motiverede *Krigsministeren* [Hansen] et af ham og Marineministeren i Forening udkastet allerunderdanigst Forslag til et Patent om Amnesti for de Personer, der i Land- eller Søkrigsmagten have gjort Tjeneste mod den Kongelige Regjering.

Hvilket Forslag *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst behagede at bifalde.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkede, dass aus den holsteinischen Mitteln bisher zur Unterstützung vormärzlicher Officiere, Wittwen und Waisen von Militärpersonen und Invaliden der insurrectionellen Armee eine jährliche Summe angewendet worden wäre, und wünschte es abgemacht zu sehen, ob er die Auszahlung dieser Unterstützungen noch für das nächste Quartal veranstalten könne.

Krigsministeren [Hansen] maatte paa det Bestemteste fraraade, at man tilstod Folk, som vare Oprørere, nogen Understøttelse.

Ministeren for Slesvig [Moltke] gjorde opmærksom paa, at det ikke var retfærdigt at give ikke amnesterede Militærpersoner en Understøttelse, naar de amnesterede civile Embedsmænd, som vare Slesvigere, ingen Understøttelse erholdt.

Finantsministeren [Sponneck] maatte allerunderdanigst forbeholde sig for Fremtiden i denne Sag at fremkomme med en Forestilling, og idet han gjorde opmærksom paa, at den omtalte Understøttelse allerede var udbetalt for det løbende Quartal, maatte han fraraade nu

at udbetale nogen Understøttelse en avance for det kommende Qvartal.

Hans Majestæt Kongen resolverede allerhøist, at den omtalte Understøttelse ei var at udrede.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] brachte allerunterthänigst in Vorschlag, dass dem vorigen Landkriegscommissär Willemoes-Suhm eine Gratification von 1600 Mk. Courant für seine Dienste als Marschcommissär für die österreichen Truppen allergnädigst zugestanden würde.

Nachdem *der Kriegsminister* [Hansen] und der *Minister des Herzogthums Schleswig* [Moltke] eine solche Gratification abgerathen, geruheten *Seine Majestät* der König zu resolviren, dass eine Vergütung in dieser Beziehung nicht zugestanden werden könne.

Die Sitzung wurde darauf allerhöchst gehoben.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet mandag d. 29. marts 1852.

Aar 1852, den 29de Marts, var det Geheime-Statsraad forsamlet under Hans Majestæts allerhøieste Forsæde. Statssekretæren førte Protokollen.

Hans Majestæt behagede at meddele det Geheime-Statsraad, at han agtede at afholde et Ordenscapitul for at tage de nødvendige Bestemmelser angaaende de Personer, der vare decorerede og havde deltaget i Opstanden. Efterat have bemærket, at det var Allerhøistsamme bekjendt, at flere af Insurgenterne under Oprøret havde tilstillet den insurrektionelle Regjering deres danske Ordener, geleidede med Skrivelse, paalagde Hans Majestæt allernaadigst Ministeren for Holsten og Lauenborg snarest muligen at lade opsøge og tilstille Hans Majestæt de nævnte Decorationer og Skrivelser.

Darauf verlas *der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] die endliche Fassung des allerhöchsten Patents betreffend die Amnestie für das Herzogthum Holstein.

Der Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] verlas darauf allerunterthänigst die schliessliche Fassung des Patents für das Herzogthum Schleswig betreffend die Revision des für das Herzogthum

ausgefertigten Amnestiepatents vom 10ten Mai 1851, sowohl auf Deutsch wie auf Dänisch.

Nachdem derselbe Minister allerunterthänigst darauf angetragen hatte, noch einige mündliche Äusserungen hinzufügen zu dürfen, und dieses ihm allergnädigst zugestanden worden, bemerkte er, dass er unverändert die Meinung hege, dass sowohl die 15 Schleswiger wie die 16 Holsteiner von der Amnestie nothwendig auszuschliessen wären, dass er es aber nicht unthuenlich halte, dieses selbe Resultat unter einer anderen Form zu erreichen, welche weniger diese Massregel böswilligen Auslegungen aussetzte.

Eine umfassende Revision sei nämlich in Aussicht gestellt, und dennoch werde das Resultat nur, dass 12 weniger ausgeschlossen werden als durch das Patent vom 10ten Mai 1851; dass in Wirklichkeit von den früher Ausgeschlossenen 18 begnadigt sind, werden die böswilligen Ausleger mit Willen übersehen, und nur die frühere totale Anzahl der Ausgeschlossenen mit der jetzigen auf einer verhässigen Art vergleichen. Da nun der Minister des Auswärtigen geäussert, dass dergleichen Äusserungen den in London und Frankfurt bestehenden Verhandlungen möglicherweise hemmend im Wege treten könnten, so erlaube er sich, der Massnahme Seiner Majestät allerunterthänigst anheimzugeben, ob es nicht vorzuziehen wäre, das Patent für Schleswig so abzufassen, dass nur der nun zu Amnestierenden, nicht der Auszuschliessenden Erwähnung geschähe; wogegen dann die letztgenannten als nicht genannt fortwährend ausgeschlossen verblieben, ihre Namen aber sämmtlichen Obrigkeiten der Monarchie durch ministerielle Veranstaltung angezeichnet würden, und diese, wo Jemand der nicht Amnestirten sich finden liesse, angehalten würden, sie anzuhalten und um weitere Massregeln einzukommen.

In Betreff Holsteins würde es dann vielleicht vorzuziehen sein, gar kein Patent ergehen zu lassen, sondern sich, mit Bezug auf die 6 auszuschliessenden Holsteiner, auf die gedachte ministerielle Verfügung zu beschränken.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte sich zu seinen früheren Äusserungen, dass das vorliegende Patent keinen guten Eindruck in Holstein oder im Auslande hervorbringen würde, indem er hervorhob, dass man in Holstein die im Manifeste vom 14ten Juli 1850 enthaltene Zusage als noch bestehend annähme, da sie später sowohl in Frankfurt wie in

Wien wiederholt wäre; er müsse demnach besonderen Werth darauf legen, wenn eine Form gefunden werden könne, die die bedenklichen Folgen einigermassen mildern könnte.

Krigsministeren [Hansen] indrømmede, at den for Slesvig foreslaaede Form i eet Punkt var mere skaanende, idet der, istedetfor at udelukke 15, pardonneredes 18; men han kunde ei finde den udtømmende, da de 15 Slesvigere, ligesom de 6 Holstenere, jo skulde udelukkes fra hele Riget, og altsaa dog nye Patenter for dettes øvrige Dele vare at udstede. Paa Indtrykket i Tyskland lagde han ei stor Vægt, da, hvad der ogsaa herfra skete, man dog derfra vilde forsøge at lægge alle de Hindringer iveien, man kunde. Den forandrede Form vilde ialtfald ei have nogen Virkning med Hensyn paa de Militære, og vilde i Danmark og hos de faa loiale Undersaatter i Holsten vække stor Uro og Misfornøielse.

Udenrigsministeren [Bluhme] vilde udtale sig imod en Forandring, hvis den gik ud paa Realiteten af Patentets Indhold, men maatte tilraade en saadan i Formen, naar denne uden at forandre Realiteten kunde formindske Vanskelighederne, der vilde følge af Udførelsen. Han maatte i den Henseende tyde paa, hvor uheldigt det vilde være, naar man netop i Spidsen for de Udelukkede atter nævnte Augustenborgernes Navne paa en Tid, hvor man netop underhandlede med Hertugen om hans Godser; realiter vare og bleve de dog udelukkede ved Patentet af 10de Mai 1851. Naar Hans Majestæt desuden beslutter en Naadesakt, saa maa den ogsaa i sin ydre Form fremtræde saameget som muligt som saadan. Patenter vilde for de andre Rigets Dele ikke være nødvendige, men det kunde for Slesvigerne ligesaavel som for de 6 Holsteneres Vedkommende ordnes ved ministerielle Reskripter, da Forholdet kun var at betragte som bestaaende mellem Justitsen og Forbryderne.

Finantsministeren [Sponneck] vilde ei fraraade det af Udenrigsministeren stillede Forslag, saafremt dette kunde befordre Forhandlingerne, men han saa deri en Resignation af det, man kunde ønske, at der ydedes Retfærdigheden og den offentlige Moral i de loiale Undersaatters Interesse. Den for Holsten foreslaaede Fremgangsmaade vilde i Realiteten iøvrigt ei blive af synderlig Nytte, da de 6 Mænds Navne snart gjennem Pressen vilde blive bekendte over hele Tyskland.

Marineministeren [Steen A. Bille] var enig i det med Hensyn paa Slesvig Foreslaaede, men maatte aldeles erklære sig mod det, forsaa-

vidt Holsten angik. Erfarede man, at Sex vare udelukkede ad administrativ Vei, da vilde man vente eller give sig ud for at vente, at der ad samme Vei senere vilde komme Flere til, og var Noget istand til at tilvejebringe en grundet Uro, da var det en saadan Forventning i et Land, hvor saagodtsom Alle følte sig skyldige. Heri Landet vilde det vække grundet Misfornøielse og den Overbevisning, at Regjeringen af Frygt havde undladt aabent at udtale sig.

Indenrigsministeren [Bang] maatte af de af de andre Ministre derfor anførte Grunde tilraade Forslaget for Slesvig, men maatte paa det Yderste fraaraade det for Holstens Vedkommende, dels paa Grund af den af Marineministeren befrygtede grundede Uro, det vilde vække i selve Holsten, dels paa Grund af det forhadte Lys, en saadan Fremgangsmaade i Frankfurt vilde fremstilles i. Manifestet af 14. Juli 1850 kunde ei være til Hinder, thi dette omtaler udtrykkeligen Undtagelser fra Amnestien, og den foreslaaede Fremgangsmaade vilde sikkert her i Landet udlægges som Feighed.

Justitsministeren [Scheel] kunde Intet have at erindre imod den foreslaaede Formforandring for Slesvigs Vedkommende; for Holsten maatte han bestemt fraaraade den. De omtalte ministerielle Reskripter vilde ei forblive ubekjendte, og man vilde dog i Frankfurt forlange og erholde Oplysning om dem. Bliver det desuden kun meddelt Øvrighederne ved ministerielt Reskript, da bliver det ei udtalt, at Landet har gjort sig skyldig i Oprør, og Insurgenterne ville kunne betragte det som en Indrømmelse af deres Berettigelse. Slutteligen var det ei utænkeligt, at nogen af de Sex bona fide kunde vende tilbage; hvilket dog vilde sætte Regjeringen i Forlegenhed.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen erklærede sig enig med Justitsministeren, saavel hvad Slesvig angik som med Hensyn paa de Vanskeligheder, der vilde opstaa, naar man gik ind paa det angaaende Holsten stillede Forslag.

Hans Majestæt bemærkede, at han for Slesvigs Vedkommende, naar der alene toges Hensyn til selve Hertugdømmet, maatte være fuldkommen enig med sin slesvigske Minister; han maatte ogsaa med Hensyn paa Holsten være enig med Geheime-Statsraadets Pluralitet. Men han kunde dog ikke tilstede nogensomhelst Forandring i Patenterne, saaledes som de nu engang forelaa. De Ulykker, som Insurgenterne havde paaført ham og Landet, vare Alle bekjendte, og ligesaa bekjendt var den Skaansel og Mildhed, han havde vist Oprørerne. Men han skyldte

alle sine loiale Undersaatter, ved hvis Hjælp alene han havde gaaet den nu overstandne Trængselstid igjennem, ikke at vise en utidig Skaansel mod dem, der havde forført og vildledet hans Undersaatter til at handle saaledes, at de nu vare ulykkelige, og som havde kaldt de fremmede Magter ind i Landet, hvis Angreb havde kostet saamange troe og loiale Undersaatters Blod. Naar man ei vovede at sætte disse Folk til Skue, da kunde Regjeringen med Rette beskyldes for Feighed.

Derefter behagede Hans Majestæt allernaadigst at underskrive:

- 1) De tvende foreliggende Patenter for Holsten og for Slesvig, idet Allerhøistsamme for det førstnævnte bestemte den 15de April som den Tid, til hvilken det traadte i Kraft.
- 2) Patentet om Amnesti for de Personer, der i Land- eller Søkrigsmagten havde gjort Tjeneste mod den Kongelige Regjering; i hvilket ligeledes den 15de April allerhøist fastsattes som terminus a quo; og
- 3) Allerhöchstes Patent betreffend die Ordnung der Verhältnisse der zur Zeit fungirenden Geistlichen und Civilbeamten im Herzogthum Holstein.

Derefter oplæste *Justitsministeren* [Scheel] en ministeriel Bekjendtgjørelse angaaende Anholdelsen af de Personer, som ved Patenterne for Hertugdømmerne Slesvig og Holsten og for Krigsmagten af 29. Marts 1852 ere udelukkede fra Amnestien.

Hvilken *Hans Majestæt* allernaadigst bifalddt.

Derefter refererede *Krigsministeren* [Hansen] den af Rigsdagen vedtagne Lov angaaende Behandlingsmaaden af de ved Krigens Slutning i Januar 1851 i Landmilitæretatens Tjeneste værende Krigsreserveofficerer og midlertidig antagne civil-militære Embedsmænd, idet han indstillede den til allerhøieste Sanction.

Hvilken *Hans Majestæt* behagede allernaadigst at meddele.

I Henhold til *Krigsministerens* [Hansens] Referat meddeltes ogsaa allerhøieste Sanction paa Lov om Pension for Major af Artilleriet, forhenværende Tøimester i Rendsborg Fæstning v. Koefod; og Lov om Erstatning for Tab af Bagage og Heste m. m. i Felten.

Finantsministeren [Sponneck] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling angaaende Afholdelsen af de Udgifter, der vare optagne paa det Rigsdagen forelagte Forslag til en Tillægsbevillingslov for Finantsaaret 1851-52, idet han indstillede, at der ikke gives nogen provisorisk Lov, men at de Udgifter, der ellers i denne skulde optages,

afholdes som en Regjeringsforanstaltning i Forventning af senere Stadfæstelse ved Lov, forsaavidt, men og kun forsaavidt, de virkelig ikke kunne eller bør udsættes efter den først sammentrædende ordentlige Rigsdag; hvornæst der da for denne vil være at fremlægge et Forslag til 2de Tillægsbevillingslove, nemlig een for Aaret 1851/52, forsaavidt de Udgifter angaar, som i dette Aar ere udredede udover Finantsloven, og een for Finantsaaret 1852/53, forsaavidt de Udgifter angaar, der som Følge af det her berørte Forhold gaa over paa næste Finantsaar.

Hvilken allerunderdanigste Indstilling *Hans Majestæt* behagede allernaadigst at bifalde.

Cultusministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udredelsen af en Sum af Universitetets Kasse til Anskaffelsen af nogle Skabe m. m. til Universitetets mineralogiske Samling, idet han indstillede, at det maa allernaadigst tillades, at der som Bidrag til Anskaffelsen af 7 større og 2 mindre Skabe samt af en Kakkelovn m. m. til Universitetets mineralogiske Museum maa af Universitetets Kasse stilles til Musæets Bestyrers Raadighed et Beløb af 650 Rbd., at udrede af den ved Finantsloven af 27de Marts 1851 for 1851/52 bevilgede paa Universitetets Budget opførte Sum til extraordinære Udgifter.

Hvilket allerunderdanigste Indstilling *Hans Majestæt* allernaadigst behagede at billige.

Justitsministeren [Scheel] refererede:

- 1) En allerunderdanigst Forestilling angaaende en Forandring i de ved allerhøieste Resolution af 26de Mai 1847 approberede Bestemmelser for Opførelsen af et nyt for Kallundborg Kjøbstad og Arts og Skippinge Herreder fælleds Raad-, Thing- og Arresthus, idet han allerunderdanigst indstillede, at de ved den allerhøieste Resolution af 26de Mai 1847 approberede Bestemmelser angaaende Dimensionerne for Opførelsen af et nyt Raad-, Thing- og Arresthus i Kallundborg modificeres i Overensstemmelse med den allerunderdanigst vedlagte Tegning.
- 2) En allerunderdanigst Forestilling om Tilladelse for Lehns-, Stamhus- og Fideicommisbesiddere til at indtræde som Interessenter i den saakaldte Kreditkasse til Selveiendoms Fremme, uanset at Statuternes § 2 maatte blive udvidet derhen, at der af Kassen kan udlaanes indtil $\frac{2}{5}$ af Eiendommenes Værdi, idet han allerunderdanigst indstillede, at det allernaadigst maa tillades Besiddere af

- Lehn, Stamhuse og Fideicommissgodser, under de i den allerhøieste Resolution af 2den Marts f. A. givne og i Indenrigsministeriets Kundgjørelse af 8de April næstefter optagne nærmere Bestemmelser, at indtræde som Interessenter i den i Henhold til bemeldte Kundgjørelse oprettede Kreditkasse til Selveiendoms Fremme, om end det af Kassens Bestyrelse vedtagne Tillæg til Statuterne for Kassen, hvorved det Beløb, som derfra kan udlaanes mod 1ste Prioritet i de til Selveiendom afhændede Fæstesteder, forhøies fra $\frac{1}{3}$ til $\frac{2}{5}$, maatte blive stadfæstet af Indenrigsministeriet; og endelig
- 3) En allerunderdanigst Forestilling angaaende Forandring i den allerhøieste Bevilling af 13de Januar d. A. for Besidderen af Stamhuset Hofmannsgave til at optage et Laan paa Stamhuset, idet han allerunderdanigst indstillede, at den allerhøieste Bevilling af 13de Januar d. A. for Besidderen af Stamhuset Hofmannsgave til at optage et Laan paa bemeldte Stamhus, forsaavidt den bestemmer, at det første Afdrag paa dette Laan skal erlægges i December-Termin 1852, maa forandres derhen, at det første af de bestemte aarlige Afdrag gjøres i December-Termin 1853.
- Fornævnte trende allerunderdanigste Indstillinger behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at approbere.
- Det Geheime-Statsraads Møde blev derpaa hævet.

Paa Statssekretærens Vegne
J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 31. marts 1852.

Aar 1852, den 31te Marts, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Statssekretæren førte Protokollen.

Finantsministeren [Sponneck] refererede allerunderdanigst:

- 1) Den af Rigsdagen vedtagne Lov om Overdragelse af Colonistederne paa Alheden og Randbøl-Hede til sammes Fæstere til Selveiendom, idet han allerunderdanigst indstillede den til allerhøieste Stadfæstelse.
- 2) En allerunderdanigst Forestilling, hvorved indstilledes, at den allerhøieste Resolution af 16. Juni angaaende Beregning af

Skibsfragten og Sportler af Postgoods med Dampskibet Skirner mellem Kiel og Kjøbenhavn nu maa sættes ud af Kraft.

- 3) En allerunderdanigst Forestilling betræffende Forlængelse af Patentet af 27de Marts 1844 for Hertugdømmet Slesvig, hvorved indstilledes, at Hans Majestæt allernaadigst vil bemyndige Finantsministeriet til i hvert enkelt mødende Tilfælde paa Ansøgning at lade Bestemmelserne i Patentet af 27de Marts 1844 angaaende nogle Begunstigelser for den direkte Handel paa andre Verdensdele finde Anvendelse indtil Udløbet af Marts Maaned 1853 for Hertugdømmet Slesvig paa samme Maade, som ved Lov er bestemt for Kongeriget Danmark.

Hvilke samtlige allerunderdanigste Indstillinger *Hans Majestæt Kongen* behagede allernaadigst at bifalde.

Indenrigs- og Cultusministeren [Bang] refererede og indstillede allerunderdanigst til allerhøieste Stadfæstelse den af Rigsdagen vedtagne Lov om Foranstaltninger til Husdyr- og især Heste-Avlens Fremme.

Hans Majestæt behagede allernaadigst, efter at være gjort opmærksom paa, at den Ucorrekthed, der var indløben i Lovens § 25 ved at nævne Bestyreren, ikke kunde medføre nogen Hindring at stadfæste Loven, idet han allernaadigst paalagde Ministeren at sørge for, at det indførtes i Landstutmesterens Instrux, at han ved at antage de øvrige Betjente havde at indhente allerhøieste Sanction; og bifaldt Allerhøiestsamme, at Loven traadte i Kraft fra 1ste April næstkommende.

Indenrigs- og Cultusministeren [Bang] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling angaaende en forandret Form for de mindre Vægtlodder, idet han allerunderdanigst indstillede, at det allernaadigst maa tillades, at der ved Siden af de hidtil benyttede Metal-Vægtlodder fra 4 ø og nedad tillige for Justeerammeret fabrikeres og fra samme forhandles Lodder af samme Vægt, men med Knap som Haandtag og afdreiede runde, samt at der jevnside med Bismere med Lodder af Metal haves Oplag af Bismere med Lodder af Jern, som er givet et passende Overlag af Zink.

Hvilken allerunderdanigst Indstilling vandt allerhøieste Bifald.

Endvidere refererede *Indenrigs- og Cultusministeren* [Bang]:

- 1) En allerunderdanigst Indstilling betræffende Studenterforeningens Fritagelse for Klubskat, idet han allerunderdanigst indstillede, at der allernaadigst eftergives Studenterforeningen i Kjøbenhavn den

for Aarene 1848, 49, 50 og 51 resterende Afgift ifølge Plakat 20. October 1819 til Frue Kirke i Kjøbenhavn, samt at bemeldte Forening endvidere for Aarene 1852, 53 og 54 fritages for at erlægge denne Afgift, og

- 2) En allerunderdanigst Forestilling om en lignende Frigivelse for Haandværkerdannelsesforeningen, idet han allerunderdanigst indstillede, at den her i Staden oprettede Forening, Haandværkerdannelsesforeningen kaldet, allernaadigst maa fritages for i Aarene 1851, 52 og 53 at erlægge den ved Plakat 20. October 1819 paa budne Afgift af Klubber og dramatiske Selskaber til Frue Kirke i Kjøbenhavn.

Hvilke tvende allerunderdanigste Indstillinger *Hans Majestæt Kongen* behagede at bifalde.

Indenrigs- og Cultusministeren [Bang] refererede fremdeles en allerunderdanigst Forestilling angaaende Afhændelsen af en Frue Sognekald i Aarhus tilhørende Gaard i Synnedrup By, Malling Sogn, idet han allerunderdanigst indstillede, at den Frue Sognekald i Aarhus Kjøbstad tilhørende Fæstegaard i Synnedrup maa overdrages den nuværende Fæster Christen Sørensen til Selveiendom mod en Kjøbesum af 2231 Rbd. 24 Sk., og saaledes at han udreder alle af Overdragelsen flydende Udgifter, samt at der af Renten af denne Kjøbesum, der bliver at inddrage mellem Stiftets offentlige Midler, tillægges den nuværende Beneficiarius for Embedstid 43 Rbd. aarlig, samt desuden Halvdelen af det øvrige Rentebeløb, hvorimod den anden Halvdel af dette, samt ved indtrædende Vacance i Kaldet det fulde Rentebeløb med Undtagelse af de ovennævnte 43 Rbd., maa tillægges den indbetalte Kjøbesum med Renters Renter, indtil den hele Taxationssum for Gaarden 3500 Rbd. paa denne Maade er opsamlet.

Efterat *Udenrigsministeren* [Bluhme] og *Finantsministeren* [Sponneck] havde henledt Opmærksomheden paa, at de Principer, der vare lagte til Grund for Vilkaarene ved denne Afhændelse, vare aldeles nye, og at vedkommende Præst ei havde havt Leilighed til at erklære sig over dem, behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at resolve, at Sognepræstens Erklæring først var at indhente.

Endelig refererede *Indenrigs- og Cultusministeren* [Bang]:

- 1) En allerunderdanigst Forestilling angaaende Afhændelsen af en Skjellerup og Ellinge Sognekald i Fyen tilhørende Annexgaard i Ellinge, idet han allerunderdanigst indstillede, at den Skjellerup

og Ellinge Sognekald i Fyen tilhørende Annexgaard i Ellinge allernaadigst overdrages den nuværende Fæster Rasmus Steffensen til Selveiendom mod en Kjøbesum af 3100 Rbd., der udsættes blandt Stiftets offentlige Midler til Fordel for Kaldet, samt iøvrigt paa de imellem Beneficiarius og Fæsteren vedtagne Vilkaar.

- 2) En allerunderdanigst Forestilling betræffende Lukningen af Knippels-, Holmens- og Høibro, idet han allerunderdanigst indstillede, at Knippelsbro, Holmensbro og Høibro indtil videre maa holdes stadig lukkede; foruden i den ved Forordningen af 18de April 1744 § 15 bestemte Tid fra Kl. 11 til 1 Middag endvidere i $\frac{1}{2}$ Time fra Kl. 2 $\frac{1}{2}$ til Kl. 3 Eftermiddag; og
- 3) En allerunderdanigst Forestilling, hvorved indstilledes, at Conditorsvend Poul Hansen Bolt allernaadigst maa forundes den ansøgte Tilladelse til at etablere et Conditori i Vejle Kjøbstad.

I hvilke samtlige Forestillinger *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt Indstillingerne; hvorefter han hævdede det Geheime-Statsraads Møde.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 2. april 1852.

Aar 1852, den 2den April, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Statssekretæren førte Protokollen.

Der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] meldede, dass in Herzhorn zwischen Civil und Militär Uneinigkeiten vorgefallen wären, über welche jetzt Untersuchung eingeleitet sei.

Udenrigsministeren [Bluhme] meddelte allerunderdanigst de seneste politiske Efterretninger og deriblandt, at han havde erholdt et Udkast til den »Vorlage«, som Østerrig og Preussen agtede at tilstille Forbundsdagen i de danske Anliggender, og at man havde Grund til at være tilfreds, især med den sidste.

Hans Majestæt udtalte derefter sin allerhøieste Villie, naar et bekvemt Tidspunkt dertil var indtruffet, at forandre Navnet paa den slesvig-holstenske Kanal til »Eiderkanalen«.

Darauf referirte *der Minister des Herzogthums Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend Erlassung eines Patents für das Herzogthum Schleswig zum Zweck der Aufhebung der Quarantäne-Anstalten gegen das gelbe Fieber und die asiatische Cholera, indem er den allerunterthänigsten Antrag stellte, dass der allerunterthänigst angeschlossene Entwurf eines Patents für das Herzogthum Schleswig betreffend die Aufhebung der Quarantäne-Anstalten gegen das gelbe Fieber und die asiatische Cholera, allerhöchst genehmigt werden möge.

Welchen allerunterthänigsten Antrag *Seine Majestät* allergnädigst genehmigten.

Der Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] referirte ferner eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend ein Gesuch des verabschiedeten Lieutenants Georg Friedrich August Schack von Brockdorff um Wiedereinsetzung in seine Bedienung als Brückenwärter und Pferdebeförderungsentrepeneur bei Landwehr an dem schleswig-holsteinischen Kanal, eventualiter um Bewilligung derjenigen Summe als Pension, welche von seinem Nachfolger im Dienst an Pacht erlegt wird.

Nachdem es allerunterthänigst von dem Minister dargelegt worden war, dass der Supplicant die zweite Alternative entschieden vorziehe, geruheten *Seine Majestät der König* allergnädigst zu resolvieren, wie folgt:

Wir wollen das mit dem Zimmermeister Grewe factisch bestehende Pachtverhältnis hinsichtlich der Brückenwärter- und Pferdehalterstelle zu Landwehr am schleswig-holsteinischen Kanal durch Unsere allerhöchste Genehmigung sanctionirt und eine der von ihm zu erlegenden Pachtabgabe von 1200 Mark Courant oder 640 Rbd. jährlich gleichkommende, aus den Kanaltraden abzuhaltende Summe, dem abgehenden Brückenwärter und Pferdehalter, dem verabschiedeten Lieutenant Georg Friedrich August Schack von Brockdorff so lange allergnädigst zugestanden haben, bis derselbe auf eine seinen Fähigkeiten angemessene Weise wieder in Unserem Dienst verwandt wird.

Danach referirte *der Minister des Herzogthums Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch der Töchter des weiland Probstens Clausen in Burg, dass sie im Genusse des ihrer verstorbenen Mutter zuständig gewesenem Gnadenjahres bis zu dessen Ablauf belassen werden mögen, indem er allerunterthänigst vorstellte, ob nicht den Töchtern des weiland Probstens Clausen, Clara und Augu-

sta Clausen, der Genuss des ihrer verstorbene Mutter zuständig gewesen Gnadensjahres bis zu dessen Ablauf den 23sten Februar dieses Jahres allergnädigt zu bewilligen sein möchte.

Diese allerunterthänigste Vorstellung geruheten *Seine Majestät der König* allergnädigt zu approbiren.

Ministeren for Slesvig [Moltke] refererede videre en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Tilladelse til Bortarvefæstning af en til Oxenvad og Jels Sognekald henlagt Annexgaard, idet han allerunderdanigst indstillede, at der af Hans Majestæt maa meddeles allerhøieste Tilladelse til, at den til Oxenvad og Jels Sognekald henlagte Annexgaard i Jels, Bøisnap kaldet, bortarvefæstes til Jesper Hansen Borck og Christen Rosenberg, i Overensstemmelse med den af de Paagjældende derom opsatte Appunctuation, dog med den Tilsætning, at de stipulerede Kjøbesummer, ialt 980 Specier, enten skulle indestaa hos Arvefæsterne imod den tilbudne Sikkerhed eller, efterhaanden som de udbetales, atter til Fordel for Pastoratet udsættes af Kirkeværgerne og Sogneforstanderne i Jels Sogn under disses fælleds Ansvar.

Hans Majestæt behagede allernaadigt at bifalde bemeldte Indstilling.

Schliesslich referirte *der Minister des Herzogthums Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die im Jahre 1852 zur Ausführung zu bringenden Bauarbeiten an dem schleswig-holsteinischen Kanal und der Eider, indem er allerunterthänigst vorstellte, dass die von dem Kanalinspectorat in Holtenau vorgeschlagenen diesjährigen Bauarbeiten an dem schleswig-holsteinischen Kanal und der Eider, in sofern sie nicht bereits durch das Budget für das Herzogthum Schleswig approbirt worden, allergnädigt genehmigt und die dazu erforderlichen Kosten mit resp. 8.888 Rbt. und 960 Rbt. aus den Kanalintraden abgehalten werden mögen. Welche allerunterthänigste Vorstellung *Seine Majestät* allergnädigt zu genehmigen geruheten.

Finantsministeren [Sponneck] refererede derefter:

- 1) En allerunderdanigst Forestilling, hvori han indstillede, at det allernaadigt bifaldes, at Omkostningerne ved Høiselig Enkedronning Marie Sophie Frederikkes Bisættelse indtil et Beløb af 15.000 Rbd. afholdes af Statskassen.
- 2) En allerunderdanigst Forestilling, hvori han indstillede, at det allernaadigt bifaldes, at det Hans Høihed Prinds Christian af Glücksborg hidtil fra Høiselig Enkedronning Marie Sophie Frederikke

tilflydte annum af 400 Rbd. aarlig fra Enkedronningens Død overtages til Udredelse af Statskassen i Forbindelse med Hans Høiheds øvrige Apanage; og

- 3) En allerunderdanigst Forestilling angaaende Portofrihedens temporære Vedvaren i Hertugdømmet Slesvig, saaledes at Generalpostdirektørens derom udstedte Kundgjørelse allernaadigst bifaldes. Hvilke samtlige Indstillinger *Hans Majestæt* allernaadigst behagede at bifalde; hvorefter han hævdede Geheime-Statsraadets Møde.

Paa Statssekretærens Vegne
J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 14. april 1852.

Aar 1852, den 14de April, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Ministeren for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg var fraværende. Ekspeditionssekretæren, Justitsraad Liebe, førte Protokollen.

Udenrigsministeren [Bluhme] meddelte, at han igjennem en ham af den russiske Gesandt forelagt Note var kommen til Kundskab om det russiske Kabinets Tanker om den danske Regjerings Forandringer i Projectet til Conventionen i Successionssagen, og skjøndt der vel var fra russisk Side gjort endel Indvendinger, kunde han dog ikke Andet end i det Hele være tilfreds. Navnlig havde det russiske Kabinet intet havt imod den nye Paragraph, som fra dansk Side ønskes indskudt; kun var der gjort en Redaktionsbemærkning, som maaske ogsaa vilde tydeliggjøre Paragraphen. Hvad der imidlertid havde vakt hans Forundring, var, at det russiske Kabinet havde yttret, at det havde været dets Mening, at der under Prinds Christians mandlige Descendents skulde indbefattes ikke blot den Descendents, som udspringer af hans Ægteskab med Prindsesse Louise, men al Prindsens mandlige Descendents; Noget hvorom der efter Warschauer-Protokollen og de udstedte Renunciationsakter aldeles ikke kan være Tale.

Næst endnu at bemærke, at han ikke i Anledning af, hvad der fra Rusland var kommet, ansaa det nødvendigt for sig at erholde nogen yderligere allerhøieste Instruction, men at han antog, at han kunde fremme Sagen videre i London efter den allerhøieste Resolution, som han tidligere havde modtaget af Hans Majestæt, tilføiede han sluttelig,

at der fra preussisk Side havde reist sig den Vanskelighed, at Kongen paastod den tyske Forbundsdag som Stormagt repræsenteret ved Successionsforhandlingerne i London, men at denne Vanskelighed haabedes fjernet ved, at denne Paastand vilde blive frafaldet.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at den af begge Rigsdagens Thing vedtagne Lov om Ordningen af de økonomiske Forhold ved Nedlæggelsen af den lærde Skole i Slagelse og om Rønne lærde Skoles Overgang til en højere Realskole maa forsynes med allerhøieste Sanction.

Hans Majestæt stadfæstede allernaadigst den forelagte Lov.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at den af Rigsdagen vedtagne Lov indeholdende nogle nærmere Bestemmelser om Korntiendens Forandring fra Ydelse i Kjærven til faste aarlige Afgifter maa forsynes med allerhøieste Sanction.

Hans Majestæt stadfæstede allernaadigst denne Lov.

Indenrigsministeren [Bang] refererede fremdeles en allerunderdanigst Forestilling om, at den af Rigsdagen vedtagne Lov om Mølle-næringen maa forsynes med allerhøieste Sanction.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at han ikke fandt den i Lovens § 9 indeholdte Bestemmelse om, at fra 1ste Januar 1862 saavel Mølleskylds-Hartkornet som den istedetfor Mølleskylden i visse Tilfælde bestemte Afgift og endelig den saakaldte Grubbeværks eller Grynqværns Afgift skal bortfalde, at være ubetænkelig, skjøndt vel Sagen fremstillede sig noget mindre betænkelig derved, at der var sat en Tidsfrist af 10 Aar. Han turde imidlertid ikke fraraade Hans Majestæt at sanctionere Loven, men maatte dog meget ønske, at der i den allerhøieste Resolution, hvorved Stadfæstelsen gives, kunde indflyde en Bestemmelse om, at der i betimelig Tid vil være at indlede Forhandling imellem Indenrigsministeriet og Finantsministeriet om, at der fra 1ste Januar 1862 kan til Erstatning for de ved Lovens § 9 fra den Tid ophævede Afgifter i disses Sted træde en anden passende Afgift paa Møllenæringen og de andre Næringsbrug, der have Fordel af Loven.

Indenrigsministeren [Bang] var enig med Finantsministeren og fandt Intet imod, at der i den allerhøieste Resolution, hvorved Loven stadfæstes, indflyder en saadan Bestemmelse som af Finantsministeren foreslaaet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst, at den forelagte Lov sanctioneres, men befalede derhos, at der i den skriftlige allerhøieste Resolution, hvorved Stadfæstelsen gives, skal optages en saadan Bestemmelse som af Finantsministeren tilraadet.

Indenrigsministeren [Bang] refererede endvidere en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilladelse for Eieren af Stedet No. 73 bag Børsen, Grosserer Westermann, til paa denne Eiendoms Grund at opføre en Bygning af Grundmur og til Bolværket, idet han allerunderdanigst indstillede, at det uanset Bestemmelserne i den allerhøieste Resolution af 30te Juli 1746, navnligens sammes No. 2, ifølge hvilken ingen Bygning maa være Bolværket nærmere end 3 Alen, maa tilstedes Eieren af Gaarden No. 73 bag Børsen, Grosserer Westermann, istedetfor den paa bemeldte hans Eiendoms Grund og til Bolværket langs med Strømmen allerede staaende Bindingsværks Staldbygning og Træskur til Foder, hvilke Bygninger saaledes blive at nedbryde, at opføre en Grundmursbygning tæt op til Bolværket ud til Børsgraven, i Linie med den allerede her staaende Portnerbolig paa venstre Side af Indkjørselen til hans Eiendom, dog saaledes, at han ved den nye Bygnings Opførelse bliver pligtig til at drage Omsorg for, at samme Arbeide udføres saaledes, at ingen Hinder for Reparationen af Bolværket, naar en saadan i Tiden behøves, deraf kan opstaa.

Hans Majestæt bifaldt denne Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at den Gaardmand Mads Christensen Ølgaard af Vedersø for Besiddelse af ulovlige Brændevinsredskaber ved Ulfborg-Hind Herreders Politirets Dom af 4. November 1846 idømtes Mulkt af 100 Rbd. til det forhenværende Generaltoldkammer- og Commerce-Collegiums Understøttelseskasse allernaadigst maa nedsættes til 30 Rbd.

Hans Majestæt bifaldt denne Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede fremdeles en allerunderdanigst Forestilling om, at Arrestanten Laurs Christian Pedersen, som ved Høiesteretsdom af 8de f. M. for Qvægtyveri paa Marken, er tilfunden at hensættes til Forbedringshusarbeide i 3 Aar, allernaadigst maa forskaanes for at lide efter Dommen, mod at han anses med 25 Rottingslag eller, saafremt hans Helbredstilstand efter indhentet Erklæring fra en autoriseret Læge maatte findes at være til Hinder for Anvendelsen af en sliq Legemsrevselse, hensættes i simpelt Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 60 Dage.

Hans Majestæt bifaldt denne Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om, at det allernaadigst bevilges, at Ægteskabet mellem Adolphine Susanne Thomasine Hagemann, født Potter af Allested, og hendes borttreiste Mand Frederik Frantz Edvard Ernst Hagemann maa være fuldstændigt opløst, samt at Konen maa indgaa nyt Ægteskab.

Hans Majestæt bifaldt denne Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede endvidere en allerunderdanigst Forestilling om, at den Indsieder Jørgen Hansens Hustru Maren Hansdatter, ogsaa kaldet Maren Kokkens, af Kirkehelsing Sogn under Holbæks Amt ved Høiesteretsdom af 19de Januar d. A. for 2den Gang begaaet Qvaksalveri tilfunden Straf af simpelt Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 120 Dage allernaadigst maa blive hende eftergivet.

Hans Majestæt bifaldt denne Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede derpaa en allerunderdanigst Forestilling om, at den Husmand Frederik Jensen Lundemands Hustru Kirsten Sørensdatter af Græshauge paa Lolland ved Høiesteretsdom af 15de Marts d. A. for Bedrageri, forbunden med Efterskriven af en Andens Navn, ifølge Forordningen 11te April 1840 § 41, 62, 3die Membrum, og 66 tilfundne Straf af 8 Maaneders Forbedringshusarbeide maa formildes derhen, at hun, istedetfor at lide efter Dommen, hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Indenrigsministeren [Bang] indstillede allerunderdanigst, at Domfældtes Straf maatte blive formildet til 4 Gange 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød, da hendes Nød havde været overordentlig stor, og da Høiesteret efter de Udtryk, hvori Retten havde indstillet hende til Strafformildelse, dog vist neppe havde ment, at den høieste Grad af Vand- og Brødstraffen vilde være at substituere for den idømte Straf.

Justitsministeren [Scheel] fremhævede, at hun havde gjort sig skyldig i Falsk, og at det dog allerede vilde være en betydelig Formildelse for hende at slippe med Fængsel paa Vand og Brød istedetfor Forbedringshusarbeide; imidlertid skulde han allerunderdanigst ganske henstille Graden af den Vand- og Brød-Straf, der maatte være at fastsætte for Domfældte.

Hans Majestæt resolverede allernaadigst, at Domfældtes Straf blev at formilde til 4 Gange 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød.

Justitsministeren [Scheel] refererede fremdeles en allerunderdanigst Forestilling om, at den Arrestanten Snedkersvend Jørgen Nielsen

af Nakskov ved Høiesteretsdom af 17de Marts d. A. for attenteret Mord idømte Straf af at have sit Liv forbrudt allernaadigst maa eftergives ham, mod at han hensættes til Tugthusarbeide paa Livstid.

Hans Majestæt bifaldt denne Indstilling.

Endvidere refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling om, at Arrestantinden Ane Kirstine Larsdatter allernaadigst maa forskaanes for at lide den hende ved Høiesteretsdom af 22de f. M. for Fostermord tilfundne Straf af at have sit Liv forbrudt og hendes Hoved at sættes paa en Stage, mod at hun hensættes til Tugthusarbeide paa Livstid.

Hans Majestæt bifaldt denne Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om, at den Arrestantinden Margrethe eller Ane Margrethe Nielsdatter af Næsby ved Høiesteretsdom af 5te f. M. for Fostermord idømte Straf af at miste sin Hals og hendes Hoved at sættes paa en Stage allernaadigst maa eftergives hende, imod at hun hensættes til Tugthusarbeide paa Livstid.

Hans Majestæt bifaldt denne Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede derpaa en allerunderdanigst Forestilling om, at Boller og Møgelkjær Birk nedlægges og inddrages under Bjerre-Hatting Herreder, hvori det er beliggende.

Hans Majestæt bifaldt denne Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede endelig en allerunderdanigst Forestilling om, at Justitsministeriet allernaadigst maa bemyndiges til i de Tilfælde, hvor det findes passende, at approbere Salg af Bøndergods fra Lehn og Stamhuse under det i vedkommende Bevillinger fastsatte minimum, ogsaa for de Lehns- og Stamhusbesidderes Vedkommende, i hvis Salgsbevillinger en saadan Bemyndigelse ikke alt er optagen.

Hans Majestæt bifaldt denne Indstilling.

Hans Majestæt hævede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 16. april 1852.

Aar 1852, den 16de April, var det Geheime-Statsraad forsamlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Statssekretæren førte Protokollen.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede, at Kongen af Preussen var tilsinds at forlange Forbundets Deltagelse i Londonner-Protokollen, men at han ei omtvivlede, at denne Fordring af de andre Stormagter vilde tilbagevises.

Marineministeren [Steen A. Bille] refererede et med Dampskibet Slesvig indtruffet Uheld, idet dette under Fehmern havde overseilet et Koffardiskib, der for Armeen havde 2 Halvbatterier Granatkanoner ombord. Han havde strax nedsendt Kutteren Løvenørn for at finde og lægge et Mærke ved det sjunkne Skib.

Der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte allerunterthänigst:

- 1) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend eine mit dem Erbpächter Jochim Harder zu Bordesholm salva approbatione abgeschlossene Vereinbarung wegen Zulegung eines Theils der in seiner Feldmark belegenen Streuhölzung zum Königlichen Gehege Wildhof, mit dem allerunterthänigsten Antrag, ob das Ministerium nicht allergnädigst autorisirt werden solle, die mit dem Erbpächter Jochim Harder zu Bordesholm abgeschlossene Vereinbarung wegen Zulegung eines Theils der in seiner Feldmark belegenen Streuhölzung zum Königlichen Gehege Wildhof, Namens der allerhöchsten Landesherrschaft, zu genehmigen und das weiter in dieser Angelegenheit Erforderliche zu verfügen; und
- 2) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Regulirung der landesherrschaftlichen, im Amte Bordesholm belegenen Moore, des Doosen- und Schönbacker Moors, sowie die Nutzung des Doosen-Moors für Rechnung der landesherrlichen Kasse, indem er allerunterthänigst beantragte, ob das Ministerium nicht allergnädigst autorisirt werden möge, mit der Regulirung des landesherrschaftlichen Doosen- und Schönbecker Moors, Amts Bordesholm, in der bisher beobachteten Weise fortfahren zu lassen, auch wegen der Ent- und Bewässerung des Doosen-Moors insoweit die Kosten hierfür die Summe von 5.544 Rbt. 80 Sk. nicht übersteigen, vorbehältlich deren theilweise Rückzahlung von den betreffenden Unterthanen, das Erforderliche zu verfügen, sowie endlich die für das Jahr 1852 projectirte Nutzung des Doosen-Moors in der oben näher dargelegten Weise ausführen zu lassen.

Welche beide allerunterthänigsten Vorstellungen *Seine Majestät der König* allergnädigst zu genehmigen geruheten.

Der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte ferner eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Erlaubnis für die Frau Friedericke Brauer, Friedericke Klemm, Professorin Pelt pp. zur Anstellung einer öffentlichen Verlosung zum Besten Nothleidender, indem er den allerunterthänigsten Antrag stellte, ob nicht den Frauen Friederike Brauer, Friederike Klemm, Professorin Pelt zum Behuf der Veranstaltung einer öffentlichen Verlosung zum Besten der Nothleidenden in Deutschland, die Dispensation von dem durch das Canzleipatent vom 2ten April 1799 erlassenen Verbot wider das Verspielen beweglicher Sachen allergnädigst zu ertheilen sein möchte.

Indenrigsministeren [Bang] bemærkede i denne Anledning, at Forbudet mod private Lotterier strengt blev overholdt før Aaret 1848, men at man under Krigen i Regelen har tilladt Lotterier i patriotisk og veldædigt Øiemed. Efter den Tid havde han aldrig uden særdeles Grunde meddelt Bevilling.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at dette Forbud tidligere havde været anset som begrundet i det danske Tallotteries Interesse, men heri har man feilet, hvilket ses af, at Forbudene ere vedblevne, uagtet Tallotteriet er hævet. Han kunde iøvrigt ikke finde Anledning til at nægte det foreliggende Andragende, da det jo gik ud paa et velgjørende Øiemed.

Der Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] glaubte, man müsse die Persönlichkeiten in Betracht nehmen, indem diese nämlich die Furcht begründen könnten, das der Ertrag der Lotterie zur Unterstützung der sogenannten bedrängten Schleswigholsteiner verwandt werden könne, da diese sehr wohl unter den Nothleidenden in Deutschland einbegriffen werden könnten.

Mit Rücksicht auf diese letzte Bemerkung geruheten *Seine Majestät der König* zu befehlen, dass die nachgesuchte Erlaubnis nicht ertheilt werde, bevor eine so genaue Präcisirung des Zwecks vorläge, dass einjeder Missbrauch abgeschnitten wurde.

Der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte weiter eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die wider den Eingesessenen Claus Dreessen in Bevern wegen Mordes und Pferdediebstahls beschlossene Todesstrafe, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht die wider den Angeschuldigten Claus Dreessen aus Bevern wegen verübten Mordes und Pferdedieb-

stahls von dem schleswig-holstein-lauenburgischen Oberappellationsgericht beschlossene Strafe der Enthauptung aus allerhöchster Gnade bis auf lebenswierige Zuchthausstrafe zu mildern, diese Strafmilderung jedoch dem Angeschuldigten erst nach der Publication des beschlossenen Erkenntnisses anzukündigen sein möchte.

Welche allerunterthänigste Vorstellung *Seine Majestät* allergnädigst zu genehmigen geruheten.

Danach referirte *der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil], dass mehrere Vorfragen wegen des Patents betreffend die Ordnung der Verhältnisse der Beamten in Holstein eingetroffen wären, die er genöthigt gewesen, nach seiner Überzeugung zu beantworten.

Erstens wäre ihm die Frage gestellt, ob Advocaten und Notare unter den Bestimmungen des Patents einbegriffen wären. Diese Frage habe er bejahend beantwortet.

Zweitens habe man gefragt, ob diejenigen, die eine Bestallung auf ein Amt besässen, später aber mit einem andern Amte bekleidet worden, ihre Bestallung einsenden oder das letztgenannte Amt suchen sollten. Diese Frage habe er dahin beantwortet, dass diejenigen, die im früheren Amte zu bleiben wünschen, ihre Bestallung einzusenden, die aber, die das letztere Amt zu erhalten wünschen, ihr Gesuch einzusenden hätten.

Der Geheime-Statsrath erklärte sich in diesen Beantwortungen einig, und *Seine Majestät der König* geruheten allergnädigst, sie zu billigen.

Drittens habe man schliesslich seine Meinung über die Ausdehnung des § 6 verlangt, indem man vorgefragt hätte, welche Bedienungen in dem besagten § gemeint seien. Hiezu habe er geantwortet, dass nur von denjenigen Bedienungen die Rede sein könne, die nach den früheren Regeln von der Regierung oder den Regierungscollegien, also jetzt von den Ministerien, besetzt würden. Was aber die übrigen untergeordneten Bedienungen anbelangt, würde nur abzumachen sein, ob sie der gesetzlichen Form gemäss besetzt worden wären.

Finantsministeren [Sponneck] erklärere sig enig i denne Anskuelse.

Der Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] konnte dieser Meinung nicht sein. Hielte man sich erstens an den Wortlaut des Paragraphen, dann gehörten offenbar hierunter alle Bedienungen, die

nicht vom König besetzt wurden, gleichviel von welcher Autorität die Besetzung ausginge; zweitens ginge das Patent davon aus, dass Alles, was in den 4 Jahren geschehen, null und nichtig sei, und namentlich jede Anstellung der Beamten, die nicht sanctionirt würde; hieraus folge dann, dass alle diejenigen Bedienungen, die von den incompeten-ten Beamten in der genannten Zeit besetzt geworden, als nicht besetzt zu betrachten seien. Endlich würde es in practischer Rücksicht zu einem sehr gefährlichen Resultat führen, indem unter die Bedienungen, die man dadurch der Censur der Regierung entzöge, nicht allein Gerichtsdiener, Gefangenenwärter und Polizeidiener, sondern die allergefährlichste Classe, die Schullehrer, gehörten. Sollten namentlich in der Zwischenzeit Bedienungen, die wohlgedienten Unteroffizieren vorbehalten sind, von Unteroffizieren der Insurgentarmee besetzt worden sein, so schiene ihm dieses im höchsten Grade eine Ungerechtigkeit gegen die Königliche Armee zu sein.

Der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] konnte nicht annehmen, dass eine solche ausgedehnte Meinung dem betreffenden Paragraphen beigelegt werden könne, da dort das betreffende Ministerium ausdrücklich genannt würde. Die spätere Revision wäre ja durch seine Auslegung des Paragraphen ganz und gar nicht ausgeschlossen. Eine Revision aber in dem Umfange, wie die Meinung des Ministers für das Herzogthum Schleswig mitführe, wäre dem Ministerium unmöglich und hätte auch nicht in Schleswig stattgefunden.

Der Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] musste sich wiederholt auf den Wortlaut des Paragraphen berufen. In Schleswig hätte allerdings eine solche umfassende Revision stattgefunden. Auch glaube er nicht, das die Masse der in den 4 Jahren in solchen Bedienungen Angestellten in Holstein so überaus gross wäre; wäre sie es aber, um so nothwendiger wäre dann die Revision.

Finantsministeren [Sponneck] maatte tiltræde Ministeren for Holstens Mening. Han bragte i Erindring, at han egentlig havde foranlediget den omspurgte Passus som den, der ifølge Ansættelsesnes Beskaffenhed under hans Ministerium mest var interesseret i denne Sag. Han maatte derhos bemærke, at den ingenlunde alene passede paa dem, der vare ansatte i de 4 Aar, men ogsaa paa dem, der vare tidligere ansatte, og han havde netop bestræbt sig herfor for at kunne udstrække sin Revision desto videre. Vil man altsaa forstaa Para-

graphen saaledes som Ministeren for Slesvig, kan man ei indskrænke sig til en Revision blot af de i de 4 Aar Ansatte, saaledes som foreslaet, og da vil det blive et uoverkommeligt Arbeide.

Han kunde dertil ei være enig i, at Alt, hvad der var sket, eo ipso var at betragte som illegalt. Hermed kunde han ei bringe det i Samklang, at Hans Majestæt foreløbigen havde sanctioneret enkelte af de givne Love og bekræftet enkelte af Embedsmændene i deres Stillinger; navnlig med Hensyn paa Domstolenes Afgjørelser vilde den Forudsætning være uigjennemførlig, at de eo ipso vare ugyldige; og selv naar man indskrænkede det til de administrative Forholdsregler, vilde det neppe være muligt at gennemføre. Han maatte iøvrigt bemærke, at alle de Betjeninge, som vare forbeholdte Militære, ligesom alle de communale Betjeninge, der besættes efter Indstilling, vilde komme til at høre under § 6. Han maatte ogsaa med Hensyn til Resultatet finde det ønskeligere at fortolke § 6 paa den af ham antagne Maade. De Erklæringer om disse Betjente, navnlig om Skolelærerne, hvorpaa man maatte støtte den endelige Beslutning, vilde nemlig fortiden blive i høi Grad upaalidelige, da de forstørstedelen vilde udgaa fra Embedsmænd, der vare implicerede i deres Ansættelse eller deri, at de uagtet uloialt Forhold vare vedblevne i deres Stillinger; og vare de engang af Kongen confirmerede i disse, vilde det være forbundet med de største Vanskeligheder siden at fjerne dem. Det syntes ham indlysende, at man vilde naa at bedre Resultatet ved, uden nu at bestemme Noget om disse Betjente, at lade dem blive staaende, indtil den overordnede Embedsklasse var epureret, og da at underkaste dem en Revision.

Indenrigsministeren [Bang] erklærede sig enig i den Fortolkning, som Ministeren for Slesvig gav § 6, saa at deri indbefattedes alle de Betjente, der ei ansattes af Kongen, ligegyldigt af hvem de ansattes, men han delte ogsaa Finantsministerens Formening, at den ei blot maatte forstaaes om dem, der vare ansatte i de 4 sidste Aar, men om alle Betjente af denne Klasse. Han maatte imidlertid tilraade, at der udstedtes en Tilkjendegivelse om, at § 6 for disse Betjente kun skulde finde Anvendelse paa dem, der vare ansatte i de sidste 4 Aar. Herfor saa han ei, at der kunde være Noget til Hinder, og han maatte paa det Bestemteste tilraade, ei at lade denne gode Leilighed slippe ud af Hænderne. Med Hensyn til de Ulemper, der kunde følge af nu at tage en Bestemmelse om deres Forbliven eller Fjernelse, da var der jo ikke

bestemt noget Tidspunkt, inden hvilket Bestemmelsen skulde gives; man kunde altsaa meget vel lade dem ligge uafgjorte, ei blot til Ebedsstanden var epureret, men, om man vilde, endnu længere.

Krigsministeren [Hansen] erklærede sig enig med Ministeren for Slesvig i den Anskuelse, at Alt, hvad der i de 4 Aar var sket, eo ipso var at betragte som ugyldigt, og maatte med Indenrigsministeren tilraade ei at lade denne Leilighed til en successiv Revision slippe af Hænderne.

Udenrigsministeren [Bluhme] erkjendte det Ønskelige i, at Alle kunde underkastes en Revision, men han frygtede for, at det vilde fremkalde en saa stor Sensation, navnlig da der var saa kort Tid tilbage til 1ste Mai, til hvilken Tid Ansøgningerne skulde være indsendte, at Uro og Misstemning deraf vilde blive Følgen. Hvad den fremtidige Afsættelse af Skolelærere angik, da var det ham ei bekjendt, om denne ei kunde resolveres af de samme Autoriteter, der ansatte dem.

Der Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] bemærkte, dass ein Schullehrer nur durch ministerielle Resolution entfernt werden könne. Wenn man jetzt die Schullehrer nicht unter § 6 subsumirt, werden sie sich später auf das allgemeine Amnestidecret stützen, und ihre Removirung mit grossen Schwierigkeiten verbunden sein. Subsumirt man sie dagegen unter dem besagten §, wird man immer freie Hand behalten, wenn man sich auch nur darauf stützen konnte, dass sie ihr Gesuch vor dem 1sten Mai nicht eingereicht hätten. Die Anstellung zuverlässiger obergeordneter Beamter könne und müsse man allerdings abwarten; ohne dieses liesse sich nichts vornehmen. Er räume willig ein, dass diese Revision ein schwieriges Geschäft sei, aber für unausführbar könne er es nicht halten, und von der Nothwendigkeit sei er überzeugt. Der Wortlauf des Paragraphen sei seiner Meinung nach ganz deutlich und nur auf eine Art zu interpretiren.

Marineministeren [Steen A. Bille] maatte fuldkommen tiltræde den af Ministeren for Slesvig yttrede Mening. Hovedformaalet var og blev jo dog at faa paalidelige Embedsmænd og Betjente, og dertil burde man ei lade denne hensigtsmæssige Leilighed slippe sig af Hænderne. Han kunde imidlertid ei finde det stemmende med Billighed, naar ei nogen udtrykkelig Udtalelse nu derom skete, senere at benytte en forsinket Indsendelse af Ansøgningerne som Afskedigelsesgrund.

Dem Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Crimnil] schien es der Intimation des Patents zufolge deutlich, dass im § 6 von den fraglichen Bedienungen die Rede nicht sein könne; auch habe er den Paragraphen nie so verstanden, demnach auch schon mehrere Anfragen der von ihm ausgesprochenen Meinung gemäss beantwortet. Er erkenne das Wünschenswerte einer Revision, aber der Grundsatz, dass alles in den 4 Jahren Geschehene eo ipso ungültig wäre, sei auch seiner Meinung, nicht allein mit Rücksicht auf die judiciellen, sondern auch auf die administrativen Beschlüssen unausführbar.

Indenrigsministeren [Bang] og *Ministeren for Slesvig* [Moltke] bemærkede, at det var en meget almindelig legislativ Coutume, at man kun i Intimationen omtalte den Gjenstand, som en Lov væsentligen angik, og at den derfor gjerne kunde indeholde specielle Bestemmelser udenfor denne.

Justitsministeren [Scheel] maatte indrømme, at Paragraphens ligefremme Ordbetydning angaar alle Betjente, men maatte dog tiltræde Finantsministerens Fortolkning, da den stemmer med det, som man efter hans Overbevisning ved Lovens Affattelse vilde udtale. Derfor talte ogsaa Henvisningen til »vedkommende Ministerium«. Han maatte dele den holstenske Ministers Mening om Uudførligheden.

Krigsministeren [Hansen] maatte gjentage, at man burde benytte sig af den latitude, som Ordbetydningen frembød, og ei lade denne Leilighed slippe af Hænderne.

Indenrigsministeren [Bang] bemærkede, at det var blevet tydeligt, at § 6 af Ministrene forstodes forskjelligt; der fremtraadte altsaa i den ikke nogen fælleds Geheime-Statsraads Hensigt, og under denne Omstændighed forekom det ham, at Ordbetydningen burde være den eneste Rettesnor.

Udenrigsministeren [Bluhme] indrømmede, at det var tydeligt, at Ministrene ikke alene forstode § 6 paa forskjellig Maade, men at de endog ved dens Affattelse, uden at Geheime-Statsraadet i sin Helhed derom var kommet til Klarhed, havde tilsigtet en forskellig Grad af Bestemmelsens Omfang og hver troet den af ham tilsigtede at være umiskjendeligt udtrykt. Aarsagen hertil havde ligget i, at det nu omdebatterede Spørgsmaal først blev fremsat ved Patentets Fortolkning, men ikke ved dets Affattelse. Han maatte, næstefter at henholde sig til sin allerede udtalte Fortolkning af samme, bringe i Erindring, hvilke

Følger det vilde have at give Paragraphen saa vid Udstrækning, idet Uro og Misstemning vilde udbredes over en overordentlig udbredt Klasse af Holstens Indvaanere, og Ildesindede saavel der som i Tydskland naturligvis vilde fortolke en saadan Forholdsregel, som om en almindelig Afsættelse af disse Betjente tilsigtedes. Amnestipatentet havde vakt Billigelse i Udlandet, men denne vilde forsvinde, saafremt man troede at se, at et modsat Princip fra det, hvorpaa man troede Amnestien grundet, gjorde sig gjældende i den Maade, hvorpaa den udførtes. Hvor vigtig en god Stemning i Udlandet var for os under de endnu svævende Forhandlinger, vilde det være unødvendigt at gjøre opmærksom paa.

Krigsministeren [Hansen] maatte være af den Formening, at der alene kunde være Tale om, hvad der var nødvendigt og nyttigt for Landet, og at Sagen var for vigtig for Landet selv, til at man atter her skulde tage Hensyn til Udlandet.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at det ei kunde være Hensigtsmæssigheden eller U hensigtsmæssigheden af den omspurgte Forholdsregel, der skulde afgive Rettesnoren, men den i § 6 udtalte Villie, og betræffende denne maatte han henholde sig til sin tidligere Fortolkning. Han maatte endvidere gjøre opmærksom paa, at saafremt Hans Majestæt overtog den Myndighed at afsætte de af Communerne og Andre ansatte Betjente, maatte han consequent ogsaa overtage de nye Ansættelser, thi ellers vilde man med Hensyn til Sikkerheden for de nye Ansattes Paalidelighed ikke være et Skridt videre, og en saadan Overtagelse vilde dog ikke kunne tilraades, da jo dog selv under dette Forhold Communerne ofte uden Vanskelighed vilde kunne gennemføre høist upaalidelige Personligheder. Heller ikke kunde det antages, naar Fortolkningen var tvivlsom, at Hans Majestæt vilde bringe en Myndighed ind under Ministerierne, som ei tidligere havde været dem underlagt.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] musste sich zu dem früher Gesagten referiren; er sah voraus, dass eine solche Ausdehnung des § 6 Verwirrung über Verwirrung in Holstein ausbreiten werde, und musste schliesslich hinzufügen, dass er eine so ausgedehnte Revision für unausführbar halte. Er müsse daher den allerunterthänigsten Wunsch aussprechen, dass Seine Majestät der König die von ihm dem § 6 beigelegte Deutung, so wie seine darauf begründeten Antworten, allergnädigst billige, wo-

durch ja eine spätere Revision der besprochenen Bedienungen keinesweges abgeschnitten werde.

Hans Majestæt behagete derefter at udtale, at dette ogsaa af ham allerhøist havde været tilsigtet ved Patentet, at en Revision i den videste Udsigt skulde finde Sted, da det var af yderste Vigtighed i Holsten, der skulde danne Rigets Værn mod Tydskland, at forsikkre sig tro og paalidelige Embedsmænd og Betjente fra den Høieste til den Laveste. Da nu imidlertid Udenrigsministeren havde udhævet de Vanskeligheder, det med Hensynet til Udlandet kunde afstedkomme at foretage en Revision i den yderste Udstrækning, og da selve Ministeren for Holsten og Lauenborg nærrede Tvivl om Muligheden af dens Udførbarhed, saa vilde han allernaadigst meddele de af Ministeren for Holsten og Lauenborg paa de indkomne Forespørgsler afgivne Svar sin allerhøieste Billigelse og udsætte Revisionen af de tidtomtalte underordnede Betjente, til Holsten var forsynet med en paalidelig høiere Embedsstand.

Der Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] referirte darauf allerunterhänigst folgende 4 Vorstellungen.

- 1) Betreffend die Übertragung der Specialhebung der Brandgelder in den vier alten Harden des Amts Flensburg an den Branddirector, indem er allerunterhänigst beantragte, ob nicht die Amtstube des Amts Flensburg von der derselben unterm 18ten October 1850 übertragenen Specialhebung der Brandgelder in den vier alten Harden des Amts Flensburg wiederum zu befreien, und selbige dem dortigen Branddirectorate, gegen eine desfällige jährliche Vergütung von 150 Rbt. oder 281 Mk. 4 Sk. Courant aus der Districtsbrandcasse, allerhöchst zu übertragen sein möchte.
- 2) Betreffend das Gesuch des mosaischen Glaubensgenossen Gerson Jacob Carsten Nathan in Schleswig um Genehmigung seiner Niederlassung in der Stadt Schleswig, indem er den allerunterhänigsten Antrag stellte, ob nicht dem mosaischen Glaubensgenossen Gerson Jacob Carsten Nathan in Schleswig der fernere Aufenthalt daselbst unter der Bedingung allergnädigst gestattet werden möge, dass er, insofern er bürgerliche Nahrung treiben wolle, zur vorgängigen Gewinnung des Bürgerrechts verpflichtet sein und in solchem Falle für die Befreiung von denjenigen bürgerlichen Lasten, die er seiner Religion wegen nicht übernehmen kann, eine jährliche Recognition von 16 Rbt. an die dortige Stadtcasse entrichten solle.

- 3) Betreffend die Verhäuering der herrschaftlichen Ländereien in der Hattstedter Marsch, Amts Husum, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht die diesjährige Verhäuering von 178 Demat, 4 Saat, 11 Ruthen, 8¼ Fuss Hattstedter Marschländereien nebst 3 Schipp Gerstlandes auf Wobbenbüllfeld, Amts Husum, für die zu höchst gebetene jährliche Häuer von im Ganzen 1694 Mk. Courant allerhöchst genehmigt, und das Ministerium allergnädigst autorisirt werden möge, das weiter Erforderliche zu veranlassen.
- 4) Betreffend die für Rechnung der Königlichen Casse im Jahre 1852 auszuführenden Bauarbeiten an den Forstbedienten-Wohnungen im Herzogthum Schleswig, indem er den allerunterthänigsten Antrag stellte, ob nicht das Ministerium für das Herzogthum Schleswig allergnädigst autorisirt werden möge, die von demselben für das Jahr 1852 allerunterthänigst in Vorschlag gebrachten Bauten und Reparaturen an den Seiner Königlichen Majestät zuständigen Forstbedienten-Wohnungen im Herzogthum Schleswig zur Ausführung bringen zu lassen, und ob nicht die desfälligen Kosten, zum Gesammtbetrage 18.750 Mk. Courant oder 10.000 Rbt. aus den Forst- und Jagdintraden des Herzogthums Schleswig seiner Zeit zur Ausgabe angewiesen werden mögen.

Welche sämmtliche allerunterthänigste Anträge *Seine Majestät der König* allergnädigst zu genehmigen geruheten.

Derefter refererede *Finantsministeren* [Sponeck] en allerunderdanigst Forestilling betræffende, hvad der fortiden maatte være at foretage til Gjennemførelse af et fælleds Toldsystem for det hele Monarki.

Ministeren oplyste i den Henseende, at Sagen endnu ikke er moden til, at der kan tages allerhøieste Bestemmelse om Tidspunktet for Toldforandringernes Ikrafttræden. Han androg derimod, ved at udvikle Beskaffenheden af de traktatlige Forhold til Fyrstendømmet Lübeck og de Hanseatiske Enklaver i Holsten, at det første Skridt, som bør gjøres, er Indledelsen af Underhandlinger med de Regjeringer, som repræsenterede samtlige Enklaver i Holsten, for at sikkre sig deres allerede i de bestaaende Traktater i Udsigt stillede Indvilgelse for Enklavernes Vedkommende i de herfra paatænkte Toldforandringer og i Indførelsen af Brænderiafgiften i Holsten.

Ministeren udviklede dernæst, hvorledes de paagjældende Tarifsprøgsmaal paatænkte drøftede, medens Underhandlingerne staa paa.

Han fremhævede, af hvilke Grunde han maatte fraraade den af flere holstenske Fabrikanter allerede ompetitionerede Foranstaltning, at Mellemførselen mellem Holsten og den norden for Eideren beliggende Del af Riget provisorisk frigives for indenlandske Industri-Frembringelser; hvorimod nærmere allerunderdanigst Forestilling forbeholdtes om, hvilke Lettelser der maatte kunne tilstaaes Mellemførselen af Land-Produkter.

Der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] musste sich im allgemeinen mit dem Finanzminister einverstanden erklären; jedoch schiene es ihm unnatürlich, dass unter den jetzt bestehenden Verhältnissen nicht wenigstens durch eine Erleichterung des Tarifs den Wünschen der Industriellen in Holstein entsprochen würde. Es würde auf die Classe Unterthanen, die durchgängig loial wäre und der Staatseinheit anhänge, einen niederbeugenden Eindruck machen, wenn ihre Fabricate fortwährend als ausländisch betrachtet würden.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at en Forandring i Tarifen ei lod sig gennemføre ved en blot provisorisk Lov. Iøvrigt var det ei alene af den Grund, at han ei troede at burde yde de holstenske Fabrikanter nogen Lettelse fremfor Udlandet, fordi de havde deres Raaprodukter lettere, men det var aabenbart, at de, naar Toldforholdene forresten forbleve som de vare, vilde derved stilles paa saa fordelagtige Betingelser paa det danske Marked, at disse ved en fuldstændig Toldenhed for hele Riget vilde blive mindre gode. Deraf vilde da atter følge, at de istedetfor som nu at støtte Bestræbelserne for Toldenheden, vilde modarbeide disse.

Ministeren for Slesvig [Moltke] maatte befrygte, at en Forandring af Tarifen vilde møde Modstand paa den danske Rigsdag og forhale Sagen, og maatte foretrække, hvis det var muligt, at hele det danske Toldsystem paa een Gang indførtes i Holsten; herved vilde Slesvig da ogsaa undgaa den Byrde, Bevogtningen af Toldgrænsen medførte. Betræffende Traktaten med Oldenburg, da maatte han tilraade at begynde de nye Underhandlinger med at opsigte den, da den dels var ufordelagtigere end den med de andre Enklaver, dels gav Oldenburg Leilighed til at trainere Toldenhedens Iværksættelse.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at en Indførelse af det danske Toldsystem i Holsten ei kunde føre til noget Resultat uden Rigsdagens Billigelse, da Spørgsmaalet jo stillede sig saaledes, om Dan-

mark skulde betragte og behandle Holsten som Udland eller Indland. Hvad Underhandlingerne med Oldenburg angik, da vilde han nærmere conferere med Udenrigsministeren, men maatte dog bemærke, at netop den nærværende Traktat udtrykkeligen stillede Storhertugens Samtykke til en eventuel Brændevinsafgift i Udsigt. Forresten ansaa han det rigtigst at virke til, at Storhertugen affandtes med et aarligt fixum.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter at bifalde den af Finantsministeren allerunderdanigst betegnede Fremgangsmaade i Henseende til Forberedelsen og Gjennemførelsen af en ensartet Told- og Brænderibeskatning for hele Riget.

Derefter refererede *Marineministeren* [Steen A. Bille] en allerunderdanigst Forestilling, ifølge hvilken han, efter Correspondance med Ministeriet for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg, allerunderdanigst henstillede, om et fast Vagtskib skal henlægges paa Elben, og i saa Tilfælde om Skonnerten Elben dertil maa blive bestemt, eller om de iaar til Prøve og Øvelse udgaaende Krigsskibe, Dampskibet Thor og Briggen St. Croix, til forskellige Tider skulle anløbe Elben og stationeres i nogen Tid ved Glückstadt samt gjøre Besøg paa Altonas Rhed.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter allernaadigst at resolve, som følger:

Vi ville allernaadigst, at Orlogsskonnerten Elben henlægges paa Elben som fast Vagtskib og tager Station afvejlende ved Altona og Glückstadt, at Besætningens Matroser og Soldatesque, hvilken Sidste tages fra Kjøbenhavns Garnison, skal bestaa af Danske, og at de iaar paa Prøve- og Øvelses-Togt udgaaende Krigsskibe, Dampskibet Thor og Briggen St. Croix, til forskellige Tider anløbe Elben og stationeres i nogen Tid ved Glückstadt samt vise Flaget paa Altonas Rhed.

Indenrigs- og Cultusministeren [Bang] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling betræffende Tilladelse for Conditør Bentzen til at tage en tysk Svend i sin Tjeneste.

I hvilken *Hans Majestæt* allernaadigst behagede at resolve conform med den allerunderdanigste Indstilling.

Indenrigs- og Cultusministeren [Bang] refererede fremdeles allerunderdanigst:

- 1) En allerunderdanigst Forestilling betræffende en Underrettsdom, hvorved Proprietær Bjerregaard tilkjendes at have forbrudt Eien-

domsretten til Ørum Kirke m. m., idet han allerunderdanigst indstillede, at den ved Middelsom-Sønderlyng Herreders Ret under 11te September 1851 i Sagen mod Eieren af Ørum Kirke i Sønderlyng Herred under Viborg Amt, Gaardeier Bjerregaard i Vorning, afsagte Dom, hvorefter han bør have Eiendomsretten til Ørum Kirke med Kirketiende og alt Tilliggende forbrudt, frafalder mod, at bemeldte Kirkeeier udreder alle af Søgsmålet flydende Omkostninger samt i Salær til den for det Offentlige befalede Sagfører 10 Rbd.

- 2) En allerunderdanigst Forestilling betræffende en Østerhassing Kirke tilhørende Fæstegaard, idet han allerunderdanigst indstillede, at det allernaadigst maa tillades, at den Østerhassing Kirke i Aalborg Stift tilhørende og af Enken Mette Marie Pedersdatter i Fæste havende Gaard i Østerhassing By, efter den nye Matrikul af Hartkorn 2 Tdr. 6 Skpr. 3 Fjdkr. og $\frac{1}{4}$ Album, med tilhørende Besætning og Inventarium maa overdrages bemeldte Enke til fuldkommen Selveiendom for en Kjøbesum af 1300 Rbd., saaledes at hun enten udbetaler hele Beløbet contant eller ialtfald saa stor en Del deraf, som ikke efter Lovgivningens almindelige Regler om Udlaan af Umyndiges Midler kan blive indestaaende i Eiendommen, og udsteder Obligation med 1ste Prioritets Panteret i Gaarden for Resten, samt at hun bærer alle med Salget af Eiendommen forbundne Udgifter.

Hvilke tvende allerunderdanigste Indstillinger *Hans Majestæt* allernaadigst behagede at bifalde.

Justitsministeren [Scheel] refererede derefter allerunderdanigst:

- 1) En Forestilling betræffende Strafformildelse for Tjenestekarl Anders Petersen af Nyborg, idet han allerunderdanigst indstillede, at Tjenestekarl Anders Petersen af Nyborg, der ved den Kongelige Landsover- samt Hof- og Stadsretsdom af 2den Januar d. A. for Opsætsighed mod sin forrige Madmoder, Enken Marie Landemark, er tilfunden at hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 3 Dage, allernaadigst maa fritages for at lide bemeldte Straf, imod at han erlægger en Mulkt af 5 Rbd. til Nyborg Kjøbstads Fattigkasse.
- 2) En allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilladelse for Besidderen af Grevskabet Lerchenborg til at bortsælge det underliggende Bøndergods til fuldkommen Eiendom, idet han allerunderdanigst indstillede, at det allernaadigst maa tillades Besidderen af Grev-

skabet Lerchenborg at afhænde til fuldkommen Eiendom det Grevskabet underliggende Bøndergods af Fæstegaarde, Huse, 3 Vandmøller og 1 Krosted paa følgende Vilkaar:

- 1) At enhver Gaard eller Sted med 1 Td. Hartkorn eller derover, som afhændes, idetmindste udbringes til 600 Rbd. pr. Td. Hartkorn og ethvert Hus til 150 Rbd. for Bygningen og desuden, naar det har Jordtilliggende, 800 Rbd. pr. Td. Hartkorn for Jorden.
- 2) At det overlades Justitsministeriet efter nærmere Indstilling fra Besidderen at fastsætte Vilkaarene for Afhændelsen af de 3 under Grevskabet hørende Vandmøller og 1 Kro.
- 3) At de øvrige Betingelser for Afhændelsen fastsættes overensstemmende med dem, der findes i de seneste allerhøieste Bevilinger til at afhænde Bøndergodset fra Lehn og Stamhuse.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at bifalde begge Indstillinger; hvorefter han hævdede det Geheime-Statsraads Møde.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 23. april 1852.

Aar 1852, den 23de April, var det Geheime-Statsraad under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde forsamlet paa Frederiksborg Slot. Hans Kongelige Høihed Arveprindsen var fraværende i Udlandet. Statssekretæren førte Protokollen.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede de nyeste politiske Efterretninger, idet han meddelte, at Underhandlingerne i London havde ønskelig Fremgang.

Ligeledes meddelte han af Grev Hartig at have erholdt meddelt en Depeche fra Grev Buol-Schauenstein, der indeholdt, at Østerrig vilde være tilfreds med Successionsconventionen, naar den redigeredes i Overensstemmelse med Ruslands Ønsker, og at den østerrigske Regering ønskede, at i Conventionens 1ste Artikel alene de Ord forbleve staaende: »avec l'assentiment de Sa Hautesse Royale le Prince Héritaire«, men at Ordene: »et de ses plus proches cognats« faldt bort, da disses Renunciation var Europa uvedkommende. Udenrigsministeren foreslog Hans Majestæt allerunderdanigst at bemyndige Kammerherre

Bille til at indrømme denne Forandring, hvis det skulde være nødvendigt.

Hvori *Hans Majestæt* allernaadigst behagede at samtykke.

Der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte nachfolgende 10 allerunterthänigste Vorstellungen:

- 1) Betreffend die Aufhebung der zwischen dem Grafen Adalbert Heinrich v. Baudissin und der Gräfin Pauline Isidore v. Baudissin geb. v. Gersdorff bestehenden Ehe, indem er den allerunterthänigsten Antrag stellte, ob nicht das holsteinische Oberconsistorium allerhöchst zu autorisiren sein möchte, die zwischen dem Grafen Adalbert Heinrich v. Baudissin und der Gräfin Pauline Isidore v. Baudissin geb. v. Gersdorff aus Wien bestehende Ehe brevi manu per decretum aufzuheben.
- 2) Betreffend die Genehmigung einer Erhöhung der Taxe für die Beförderung von Personen auf der 3ten Wagenklasse der Glückstadt-Elmshorner Eisenbahn, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob nicht die in der Anlage enthaltene Personenfahrtaxe für die Glückstadt-Elmshorner Eisenbahn allerhöchst zu genehmigen sein möchte.
- 3) Betreffend die Genehmigung einer Erhöhung der Gütertaxe auf der Glückstadt-Elmshorner Eisenbahn für die Wintermonate December, Januar und Februar, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob nicht der Direction der Glückstadt-Elmshorner Eisenbahngesellschaft allergnädigst zu gestatten sein möchte, eine Erhöhung der Gütertaxe auf der genannten Bahn bis weiter in der Weise eintreten zu lassen, dass während der Wintermonate December, Januar und Februar für die Waaren, welche nach den Taxen A, B und C verladen werden, 2 Sk. Courant pr. 100%, für diejenigen, welche nach der Taxe D verladen werden, $\frac{1}{2}$ Sk. Courant mehr zu entrichten, sowie dass für einen 4räderigen Wagen 5 Mk. Courant, für einen 6räderigen 7 Mk. 8 Sk. Courant und für einen 8räderigen 10 Mk. 8 Sk. Courant pr. Meile zu erlegen sind.
- 4) Betreffend das Verfahren hinsichtlich der mit den holsteinischen Eisenbahnen versandten und unabgeliefert gebliebenen Gegenstände, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob es nicht der Direction der Altona-Kieler Eisenbahngesellschaft allergnä-

digst zu gestatten sein möchte, die mit den holsteinischen Eisenbahnen versandten Güter und Effecten, wenn sie an ihrem Bestimmungsorte während dreier Monate unabgefordert geblieben sind, oder die Adressaten derselben in dieser Zeit nicht haben ermittelt werden können nach vorgängiger Bekanntmachung auf ihre Kosten, durch die zuständige Behörde öffentlich verkaufen zu lassen, und den nach Abzug der Kosten und Auslagen verbleibenden Überschuss, jedoch unter Verpflichtung zur Rückerstattung an diejenigen Personen, welche sich innerhalb dreier Jahre vom Tage des öffentlichen Verkaufs angerechnet, als Eigenthümer der verkauften Gegenstände legitimiren, der Unterstützungscasse für die Angestellten der betreffenden Bahn zu überweisen.

- 5) Betreffend die Aufstapelung von Torfmiethen an der Ausweichung beim Doosenmoor innerhalb der vorschriftsmässigen Entfernung von 10 Ruthen von der Mitte des Eisenbahngleises, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob es nicht zu gestatten sein möchte, dass neben der Ausweichung am Doosenmoor Torfmiethen auch innerhalb 10 Ruthen von der Mitte des Eisenbahngleises aufgestapelt werden.
- 6) Betreffend die Ausführung eines Baues an dem Gebäude der Gelehrtenschule in Rendsburg, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob es nicht allergnädigst zu genehmigen sein möchte, dass, unter Zugrundelegung des von dem Architekten Martens angefertigten Baurisses und des von demselben entworfenen auf 11.550 Mark 14 Sk. berechneten Kostenaufschlages, ein Bau an dem Rendsburger Gelehrtenschulgebäude in der Weise ausgeführt werde, dass das bisherige Rectorathaus und das daran stossende mit demselben unter einem Dache befindliche Conceptorat- oder Schulhaus durch Aufsetzung einer dritten Etage und durch Umlegung von Wänden und Treppen, sowie durch sonstige bauliche Veränderungen im Innern, zu einem Schulhause mit Wohnungen resp. für einen verheiratheten Lehrer und für den Pedellen eingerichtet werden, und ferner, dass zur Bestreitung der desfälligen Baukosten eine Anleihe für Rechnung der Rendsburger Stadtcasse contrahirt werde.
- 7) Betreffend das Gesuch des Webers Peter Röttger in Heitregge um Aufhebung der zwischen ihm und seiner geisteskranken Ehefrau bestehenden Ehe, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte,

ob nicht das holsteinische Oberconsistorium allerhöchst zu autorisiren sein möchte, die zwischen dem Weber Peter Röttger und dessen geisteskranker Ehefrau Margaretha geb. Kröger bestehende Ehe brevi manu per decretum aufzuheben.

- 8) Betreffend das Gesuch der geschiedenen Ehefrau Margaretha Elisabeth Haase geb. Singhofen in Rendsburg, um Dispensation von der ihr auferlegten Wartezeit, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob nicht der geschiedenen Ehefrau Margaretha Elisabeth Haase geb. Singhofen in Rendsburg unter Dispensation von der ihr durch das Erkenntnis des Rendsburger Consistoriums vom 11ten April 1850 auferlegten dreijährigen Wartezeit, die sofortige Wiederverheirathung zu gestatten, auch das desfällige Dispensationspatent unentgeltlich auszufertigen sein möchte.
- 9) Betreffend das Gesuch des $\frac{1}{16}$ Hüfners Claus Vollert in Haale um Dispensation von der Wartezeit, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob nicht dem $\frac{1}{16}$ Hüfner Claus Vollert in Haale, unter Dispensation von der ihm durch das Scheidungserkenntnis des Rendsburger Consistoriums vom 1sten Mai v. J. auferlegten dreijährigen Wartezeit, aus allerhöchster Gnade zu gestatten sein möchte, sich nach dem 1sten Mai d. J. wieder zu verheirathen; und
- 10) Betreffend Ablösung der Naturalwochendienste der pflichtigen Eingesessenen der Dörfer Lahmrade und Brunsmark, Amts Ratzeburg, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob nicht das Ministerium allerhöchst zu autorisiren sein möchte, die Regierung zu beauftragen, die vorliegenden Recesse Namens der allergnädigsten Herrschaft zu bestätigen und das desfalls weiter Erforderliche wahrzunehmen.

Welche sämmtliche Anträge von *Seiner Majestät dem Könige* allergnädigst genehmigt wurden.

Darauf referirte *der Minister des Herzogthums Schleswig* [Moltke] nachfolgende 4 allerunterthänigste Vorstellungen:

- 1) Betreffend eine Erhöhung der jährlichen Beiträge zur allgemeinen Brandkasse der Städte in den Herzogthümern Schleswig und Holstein von $\frac{1}{16}$ auf $\frac{1}{12}$ % der Versicherungssumme, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob nicht unter nachträglicher allerhöchster Genehmigung der einseitig für das Herzogthum Holstein im Jahre 1851 stattgefundenen Erhöhung des Beitrages zur allgemeinen Brandkasse der Städte in den Herzogthümern Schles-

wig und Holstein von $\frac{1}{16}$ auf $\frac{1}{12}$ % der Versicherungssumme, der gedachte jährliche Beitrag für sämtliche, an der städtischen Brandkasse participirende Städte und Ortschaften bis weiter von $\frac{1}{16}$ auf $\frac{1}{12}$ % der Versicherungssumme mit der Bestimmung zu erhöhen sein möchte, dass zur Ausgleichung des aus der vorjährigen Leistung eines solchergestalt erhöhten Beitrags von Seiten der Städte des Herzogthums Holstein entstandenen Missverhältnisses, der Beitrag der Städte des Herzogthums Schleswig für das laufende Jahr annoch um $\frac{1}{48}$ % erhöht, mithin im Ganzen mit $\frac{5}{48}$ % der Versicherungssumme geleistet werde.

- 2) Angaaende en Ansøgning fra endel Beboere af Lagmai ved Egersund om af de Kongelige Skove at erholde udvist uden Betaling Ellepæle og Buske til Befæstelse af Forstranden foran deres Huse, idet han allerunderdanigst indstillede, at der af den Kongelige Skodsbølgaards Skov allernaadigst tilstaas Beboerne af Lagmai ved Egersund til Opførelse af et Pæleværk til Beskyttelse for deres Eiendom udleveret uden Betaling det fornødne Elletræ til 300 Stykker Pæle af 4 Alens Høide og 5 à 6 Tommers Tykkelse samt 12 Læs Tjørnebusk under Betingelse af, at de selv besørger Hugging og Transport, og at Effecterne overleveres Localøvrigheden, der har at paase, at Hjælpen kommer de virkelig og mest Trængende tilgode.
- 3) Betreffend die im Jahre 1852 an den Königlichen Schlössern und Gebäuden, den Domänen und den aus den Domänial-Intraden zu unterhaltenden Wegen, Brücken und Sielen im Herzogthum Schleswig vorzunehmenden Bauten und Reparaturen nebst den zur Unterhaltung dieser Baustücke erforderlichen Ausgaben, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob nicht das Ministerium für das Herzogthum Schleswig allergnädigst autorisirt werden möge, die von demselben für das Jahr 1852 in Vorschlag gebrachten Bauten und Reparaturen an den Königlichen Schlössern und den sonstigen Königlichen Gebäuden in dem Herzogthum Schleswig, ingleichen die allerunterthänigst beantragten Bauten und Reparaturen auf den landesherrlichen Domänial-Besitzungen und an den Wegen, Brücken und Sielen im gedachten Herzogthum zur Ausführung bringen, und die dafür veranschlagten Summen von im Ganzen 47.735 Mark aus den für die Unterhaltung der Königlichen Gebäude so wie für die Unterhaltung von Pachtstücken und Wagen zusam-

men im Budget für dieses Jahr calculirten Summen von im Ganzen 63.487 Mark abhalten zu lassen; und

- 4) Betreffend die Erweiterung der Irrenanstalt bei Schleswig, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob nicht
  - 1) Der resp. Um- und Neubau des Männerhauses der Irrenanstalt bei Schleswig, so wie der Neubau eines Oeconomie-Hauses, nach Anleitung der desfalls vorgelegten Risse und bis zu dem Kostenbetrage von 39.000 Rbt. Courant allerhöchst zu genehmigen, und
  - 2) Die Direction zu autorisiren sein möchte, den das pecuniäre Vermögen übersteigenden Antheil dieser Summe zu möglichst billigen Bedingungen auf den Credit der Anstalt anzuleihen, so wie
  - 3) Ob nicht der Direction der Irrenanstalt der Ankauf der Materialien und die Bedingung der Arbeiten mit anerkannt tüchtigen Handwerkern ohne öffentliche Licitacion, ingleichen die Leitung des Baues, nach ihrem verantwortlichen Ermessen zu überlassen sein möchte.

Welche sämmtliche allerunterthänigste Vorstellungen *Seine Majestät der König* zu genehmigen allergnädigst geruheten.

Krigsministeren [Hansen] meddelte derefter en Beretning fra Generalcommandoen for Holsten og Lauenborg angaaende nogle i Glückstadt ved den derværende Bataillon forefaldne Excesser, samt de Betænkeligheder, Generalcommandoen nærede for Fremtiden paa Grund af den herskende Stemning, og de Midler den foreslog for at sikre Regjeringens Myndighed i Holsten.

Idet *Krigsministeren* ganske udtalte sig i Samklang med Generalcommandoens Beretning, bemærkede han, at han vel ei troede paa noget nær forestaaende Oprør i Holsten, uagtet han maatte forudse, at den Stemning, der herskede hos Tropperne, af hvilke kun Rendsborgs Garnison var kaserneret, ideligen vilde forværres ved den uundgaaelige Berøring med Borgerne. Dersom nu denne Stemning skulde lede til, at en Afdeling udviste Insubordination eller nægtede at adlyde, naar den befaledes at opretholde den indre Orden, da var et saadant Eksempel smitsomt og maatte, idet Tilliden til Tropperne derved aldeles nedbrødes, føre til, at man som Følge heraf ikke længere kunde betjene sig af dem. For at forebygge dette maatte han tilraade Tropperne Ombytning med danske, *Krigsmateriellets* Bortskaffelse til

Frederiksort og den af Generalcommandoen foreslaaede Forholdsregel at placere et nu udenfor Rendsborg opbevaret Batteri paa Elefantens Bastion i Altstadt Rendsborg, saaledes at det kunde bestryge Jernbanen.

Der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] hob die ausserordentliche Wichtigkeit der vorliegenden Beschlussnahme sowohl mit Rücksicht auf das Inland als das Ausland hervor.

Betreffend das Inland musste er in Erinnerung bringen, dass Holstein nicht durch Waffengewalt bezwungen, noch nach seiner Ansicht durch Furcht vor den Bundestruppen unterworfen worden, da er völlig überzeugt sei, dass die insurrectionelle Armee auch ohne die in Aussicht gestellte Besetzung des Herzogthums durch diese, der insurrectionellen Regierung den Gehorsam verweigert hätte. Er hege daher auch keine Furcht vor einem Aufstand weder von der Armee noch von der Bevölkerung des platten Landes. Die insurrectionellen, socialistischen und demokratischen Tendenzen, die Befürchtungen begründen konnten, herrschten nur in den Städten und in den schlechten Elementen, die einem Grenzlande immer eigen sind. Eine nach seiner Ansicht für den Augenblick unnothwendige Dislocation der Truppen würde erst unter diesen ein Moment der Aufregung zuwegebringen.

Dem Auslande gegenüber würde ein solcher Schritt, obgleich er unbestreitbar eine berechtigte Folge der Einheit der Armee sei, zur Zeit unzweifelhaft einen übeln Eindruck machen und zur Beschuldigung des Danisirens Motive abgeben.

Der Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] ging von der Überzeugung aus, dass der Hauptgesichtspunct theils militärisch theils diplomatisch sei.

In erster Rücksicht müsse er bemerken, dass ihm keine Beweise einer guten Stimmung in Holstein bekannt seien, während einzelne Beweise einer schlechten häufig vorkämen; man müsse daher vor Allem zu hindern suchen, dass die Vorfälle von 1848 wiederholt würden, oder wenigstens in ihren Folgen so gefährlich würden. Die Truppenzahl in Holstein biete gar keine Garantie der Ruhe, nur um in Altona, welches er als Schlüssel der Eisenbahn betrachte, die Ruhe zu sichern, wären wenigstens 3000 Mand nothwendig. In Rendsburg wäre die Truppenstärke zur Erhaltung der Ordnung hinreichend,

nicht aber um die Festung gegen Überrumpelung zu sichern. Wäre die ganze holsteinische Truppenstärke in Altona concentrirt und Rendsburg mit einer starken dänischen Besetzung versehen, dann erst hätte man eine Garantie für die Ruhe in Holstein.

Sollten mit Rücksicht auf das Ausland diesem Verfahren Schwierigkeiten entgegneten, dann könnte man jedenfalls das Kriegsmaterial, nicht nach Friedrichsort, wo es ihm nicht hinlänglich sicher schiene, sondern nach dänischen Waffenplätzen bringen lassen; die holsteinischen Recruten aber sowohl wie die schleswigschen nach Kopenhagen verlegen, und während die holsteinische Besetzung in Rendsburg unverändert bliebe, eine starke dänische Besetzung zugleich dort einlegen. Könnte das Ausland sich diesem widersetzen, dann wäre es keine Wahrheit, dass der König Herr in Holstein sei.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede ogsaa, at han kun havde tænkt sig Frederiksort som et interimistisk Opbevaringssted og foreslaaet det som et Middel til at hindre den Misstemning, der vilde opstaa ved at faa Materiellet transporteret til Danmark; i Frederiksort kunde det dog altid forsvares mod et coup de main og let til Søes transporteres, hvorhen det skulde. Han var af den Anskuelse, at den Tieneste, de holstenske Værnepligtige havde gjort i Insurrektions-Armeen, selvfølgeligen ei kunde tilregnes dem. Men deres Antal var 18.000, og han tvivlede om at kunne skaffe Midler tilveie til at forlægge dem til Kjøbenhavns Garnison, ligesom der var sket med Slesvigerne; men han skulde tage denne Sag under Overveielse. Han vedblev at holde det for Hovedsagen at have en paalidelig Garnison i Rendsborg, men hertil havde Udenrigsministeren ei villet give sit Samtykke.

Udenrigsministeren [Bluhme] udtalte, at Kongen naturligvis fuldstændigen var beføiet til at lægge en dansk Garnison i Rendsborg, men et andet Spørgsmaal var det, om ei derved andre væsentlige Regjeringsformaal sattes tilside. Det var i Alles Erindring, at man i December, for at undgaa Forviklinger med Udlandet, havde maattet tilsige at afløse Rendsborgs Besætning med Tropper af Contingentet. Han havde i Mellemtiden gjort de fremmede Kabinetter opmærksomme paa og forberedet, at en Afløsning ved danske Tropper maatte finde Sted. Saavel den østerrigske og den russiske som den preussiske Gesandt havde indrømmet Kongens Ret, men tilraadet at udsætte det. Er nu en saadan Besættelse paatrængende nødvendig og et Oprør overhængende, da maa han tilraade, at det sker, men viser dette sig ei at være

Tilfælde, da maa han reservere sig at have gjort opmærksom paa de Onder, den vil medføre.

Han vilde foreslaa at bemyndige Krigsministeren til Udførelsen af de foreslaaede Forholdsregler, men gjøre deres Betimelighed afhængig af en Conference mellem Krigsministeren, Ministeren for Holsten og Lauenborg og Udenrigsministeren.

Krigsministeren [Hansen] maatte gjentage, at det ei var et lige-fremt Oprør, han antog for overhængende, men at han, naar det ei forebyggedes, maatte befrygte Skandaler og Insubordination, hvis Følger han ovenfor havde udviklet at ville medføre en uerstattelig Skade. Han maatte, i Lighed med Udenrigsministeren, ogsaa reservere sig at have itide gjort opmærksom paa de Følger, det vilde have, naar man ikke tog Hensyn til hans Forslag.

Finantsministeren [Sponneck] maatte i Modsætning til Ministeren for Holsten og Lauenborg dog antage, at om end Pacificationen ei var sket ved, saa var den dog sket formedelst Vaabenmagt. Han kunde, uagtet han heldede til Krigsministerens Mening, dog ei holde det for saa paatrængende nødvendigt at handle mod Udenrigsministerens Raad. Han kunde heller ei med Hensyn til Forholdene i Frankfurt tilraade at dislocere samtlige de holstenske Tropper til Danmark. Han maatte derfor tilraade, at kun de Batailloner, der maatte give Anledning dertil, forlagdes til Danmark og remplaceredes med danske Tropper, men var forøvrigt enig med Krigsministeren i Nødvendigheden af at bortskaffe Materiellet over Frederiksort til Danmark.

Marineministeren [Steen A. Bille] tiltraadte Finantsministerens Mening, men maatte tilraade, at de danske Batailloner, der maatte henlægges til Holsten, normeredes med en betydelig Styrke. Han antog iøvrigt ikke, efter det han med det i Kiel forhen bevarede Sømateriels Transport havde erfaret, at Borttransporteringen af Materiellet vilde gjøre noget særdeles Indtryk som politisk Demonstration.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] hatte nichts gegen den Transport des Materials einzuwenden, noch dagegen, dass man eventualiter ein insubordinirtes Bataillon verlegte; die Verlegung der holsteinischen Truppen nach Kopenhagen müsse er doch wegen des dadurch hervorgebrachten Ein-drucks widerrathen.

Indenrigsministeren [Bang] maatte aldeles slutte sig til Finantsministeren og tilraade, at de danske Tropper, der eventualiter forlagdes

til Holsten, gaves en tilstrækkelig Styrke. Men han troede ei, at man kunde retfærdiggjøre at forlægge en holstensk Bataillon, alene fordi man frygtede Insubordination. Først naar denne virkelig indtraadte, var man berettiget dertil; indtil den Tid maatte man søge at forebygge Insubordinationen ved strenge Straffe.

Justitsministeren [Scheel] kunde ei befrygte, at et Oprør i Hertugdømmerne skulde være overhængende under de forhaandenværende Omstændigheder. Mod Materiellets Transport troede han ei, at Noget kunde være til Hinder, men maatte iøvrigt holde sig til Udenrigsministerens Udtalelser.

Hans Majestæt Kongen udhævede den Vigtighed, det var for Staten, og den høie Pligt, det var for ham, at forebygge en Gjentakelse af det i 1848 Forefaldne, en Pligt der for ham var bleven saameget mere nærliggende, efterat han var gjort opmærksom paa de forhaanden værende Aarsager til Befrygtning; hvorhos han gjenkaldte i Geheime-Statsraadets Erindring, at man endog faa Dage før Oprørets Udbrud i Marts endnu havde troet at kunne stole paa Armeens Stemning.

Hans Majestæt behagede derefter allernaadigst at resolve saaledes:

Vi bifalde allernaadigst denne Forestilling og bemyndige Vor Krigsminister til at foranstalte det i Holsten værende overflødige Krigsmateriale bortført, saaledes at kun det til Contingentets Udrustning og Rendsborgs Armering fornødne Materiale forbliver i Rendsborg; det Bortførte kan bringes over Frederiksort til danske Vaabenpladse; at autorisere Generalcommandoen i Vore Hertugdømmer Holsten og Lauenborg til, saafremt i nogen af de den underlagte Tropeafdelinger maatte forefalde Uordener, der lade befrygte Insubordination, og det efter moden Overveielse af alle Forhold og navnlig af de politiske Betæneligheder skjønnes fornødent at forlægge den paagjældende Afdeling til Eckernförde og lade den remplacere af 9de Linie-Infanteribataillon, samt at forøge Besætningen i Rendsborg med 1 à 2 Batailloner af den Generalcommandoen i Slesvig underlagte Styrke, saa at den danske Del af Besætningen kan forøges til 3000 Mand, uden at dog den Del af Garnisonen, der hører til Contingentet, formindskes; at lade et Batteri montere paa Elefantens Bastion i Rendsborg Altstadt. I Overensstemmelse hermed bliver Generalcommandoen i Slesvig at instruere.

Indenrigsministeren [Bang] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling betræffende Salget af en Flade og Gjerum Sognekald i Aalborg Stift tilhørende Annexgaard i Gjerum, idet han allerunderdanigst indstillede, at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at approbere, at den Flade og Gjerum Sognekald i Aalborg Stift tilhørende Annexgaard i Gjerum, Matrikel No. 17 a, af nyt Hartkorn 3 Td. 1 Skp. 1 Fdk. $\frac{1}{4}$ Album., med Gammelskat 29 Rbd. 93 Sk. afhændes til Selveiendom mod den ved Auktionen d. 18de f. M. for samme budne Kjøbesum af 1375 Rbd., med Forbehold af Kaldets fulde Ret til alle Tiender af Gaarden, og iøvrigt paa de ved Auktionen fremlagte Conditioner, hvorefter samtlige Omkostninger ved Afhændelsen skulle bæres af Kjøberen.

Hvilken allerunderdanigste Indstilling *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst behagede at bifalde.

Derefter forelagde *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling betræffende Opreisning paa Æren for Snedkermester P. C. Lund af Assens, idet han allerunderdanigst indstillede, at det allernaadigst maatte behage Hans Majestæt at gjengive Snedkermester Peter Christian Lund af Assens, der ved Høiesterets Dom af 10de Mai 1847 er tilfunden at bøde sine tre Mark, hans Ære.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at bifalde Indstillingen og hævede derefter Geheime-Statsraadets Møde.

Paa Statssekretærens Vegne
J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 28. april 1852.

Aar 1852, den 28de April, var det Geheime-Statsraad forsamlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høi-hed Arveprindsen var fraværende paa en Reise til Dresden. Statssekretæren førte Protokollen.

Udenrigsministeren [Bluhme] meddelte de seneste politiske Efterretninger og deriblandt, at ifølge en Skrivelse fra Grev Bille-Brahe Hertugen af Augustenborg havde modtaget det ham stillede Tilbud.

Danach referirte *der Minister des Herzogthums Schleswig* [Moltke]:
1) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Verhäuierung der herrschaftlichen Elliamschen und Sollwigschen Wiesenparce-

len, Amts Tondern, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob nicht die diesjährige Verhäuierung der gedachten Elliamschen und Sollwigschen Wiesenparcelen, Amts Tondern, für die zu höchst gebotene jährliche Häuer von im Ganzen 2.656 Mk. 1 Sk. Courant allerhöchst genehmigt und das Ministerium allergnädigst autorisirt werden möge, das weiter Erforderliche zu veranlassen.

- 2) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Begnadigung des wegen diebischen Abschneidens von Pferdeschwänzen zu einer fünfjährigen Zuchthausstrafe zu verurtheilenden Carsten Harms Hinrichs aus Alversum, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob nicht die wider den Inculpaten Carsten Harms Hinrichs aus Alversum wegen diebischen Abschneidens von Pferdeschweifen zu erkennende 5 jährige Zuchthausstrafe aus allerhöchster Gnade bis auf eine 8 mal 5 tägige Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot und Erstattung der Untersuchungskosten, soweit er des Vermögens, herabzusetzen, diese allerhöchste Strafmilderung indes dem Inculpaten erst nach geschehener Publication des auf die gesetzliche Strafe lautenden Erkenntnisses des beikommenden Criminalgerichts anzukündigen sein möchte.

Welche beide allerunterthänigste Anträge *Seine Majestät* zu genehmigen geruheten.

Der Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] referirte ferner eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Wiederverpachtung der Königlichen Wassermühle bei Burg auf Fehmarn.

Auf welche allerunterthänigste Vorstellung *Seine Majestät* zu resolviren geruheten, wie folgt:

Unter der Voraussetzung, dass der bisherige Pächter der Uns zuständigen Wassermühle bei Burg auf Fehmarn, J. Hofmeister, bei den im Jahre 1848 gegen den Kammerherrn, Capitain in Seetat E. R. F. Baron Dirkinck-Holmfeld begangenen Gewaltthätigkeiten nicht betheilig gewesen ist, wollen Wir die gedachte Mühle demselben auf fernere 3 Jahre vom 1sten Mai d. J. angerechnet für eine jährliche Pachtsumme von 800 Rbd. oder 1500 Mk. Courant, übrigens unter den der abgehaltenen Licitation zu Grunde gelegten Bedingungen, allerhöchst in Pacht überlassen, und das Ministerium allergnädigst autorisirt haben, das weiter Erforderliche zu veranlassen.

Schliesslich referirte *der Minister des Herzogthums Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Milderung der wider die Inculpatin Rebecca Christine Henriette Grimm aus

Tolkschubye wegen begangenen Kindermordes erkannten Todesstrafe, indem er allerunterhänigst den Antrag stellte, ob nicht die von der Oberjustizcommission für das Herzogthum Schleswig wider die Inculpatin Rebecca Christine Henriette Grimm aus Tolkschubye wegen begangenen Kindermordes dahin beschlossene Strafe, dass sie mit dem Beile vom Leben zum Tode zu bringen, aus allerhöchster Gnade bis auf eine zehnjährige Zuchthausstrafe zu mildern, diese Milderung der Inculpatin jedoch erst nach Publication des beschlossenen Straferkenntnisses anzukündigen sein möchte.

Welchen allerunterhänigsten Antrag *Seine Majestät* zu genehmigen geruheten.

Krigsministeren [Hansen] refererede derefter en, Secondlieutenant af Krigsreserven H. L. Falkenstjerne overgaaet Garnisons-Stabskrigsretsdom, hvorved han for Forfærdigelsen af en falsk Qvittering er [dømt] til Charges Forbrydelse samt 3 Aars Forbedringshusarbeide.

Hvilken Stabskrigsretsdom *Hans Majestæt* ikke fandt Anledning til at underkaste nogen allerhøieste Forandring.

Derefter refererede *Finantsministeren* [Sponneck] en allerunderdanigst Forestilling om, at Udførelsen af det elektro-magnetiske Telegraphanlæg her i Landet maa af Finantsministeriet overdrages til Ingenieurcorpset.

Efterat *Hans Majestæt* havde modtaget flere af Ministrenes Meninger om den foreliggende Sag, behagede Allerhøistsamme allernaadigst at resolvere:

Forinden Vi om den foreliggende Sag tage nogen Bestemmelse, ville Vi have Vort Finantsministerium paalagt at indlede Brevvexling med Vort Krigsministerium om, hvorvidt der fra Sammes Side maatte være Noget at erindre imod, at Ingenieurcorpset paatager sig det ommeldte Arbeide.

Derefter refererede *Marineministeren* [Steen A. Bille] en allerunderdanigst Forestilling betræffende Pension for den Keiserlig østerrigske Viceadmiral Dahlerup.

Efterat *Marineministeren* [Steen A. Bille] havde refereret det, som Admiral Dahlerup anførte til sin Fordel og Admiral Zahrtmanns Erklæring i Sagen, og efterat samtlige Ministre havde erklæret sig enige i, at der kun ved en speciel Lov kunde tilstaas Admiral Dahlerup Pension, udtalte ligeledes samtlige Ministre, med Undtagelse af *Marineministeren* [Steen A. Bille] og *Indenrigsministeren* [Bang], sig imod, at et saadant specielt Lovforslag fortiden forelagdes. De nævnte

tvende Ministre støttede deres fravigende Mening paa det Billigheds-hensyn, at det efter al Rimelighed dog havde været forudsat, at Admiralen ved sin Udtrædelse af den danske Marine skulde være skadesløs.

Derefter behagede *Hans Majestæt Kongen* at resolve, som følger:

Vi finder ingen Anledning til at befale, at der skal forelægges Rigsdagen noget specielt Lovforslag om Pension for østerrigsk Viceadmiral Dahlerup.

Vi ville derfor allernaadigst have Vor Marineminister befalet at tilkjendegive Admiral Dahlerup, at Vi ikke se Os istand til at gaa ind paa hans Andragende om Pension.

Indenrigsministeren [Bang] refererede derefter allerunderdanigst:

- 1) En Forestilling angaaende Afhændelse af et Hus under Aalykke Gaards Gods i Odense Amt.
- 2) En Forestilling angaaende allerhøieste Confirmation paa en nye Fundats for Gjentofte-Lyngby Hospital.

I hvilke begge Sager *Hans Majestæt* allernaadigst behagede at resolve conform med Indstillingerne.

Det Geheime-Statsraads Møde blev derpaa hævet.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 30. april 1852.

Aar 1852, den 30te April, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Arveprindsen var formedelst Bortreise og Udenrigsministeren formedelst Sygdom fraværende. Statssekretæren førte Protokollen.

Der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte allerunterhänigst følgende Vorstellungen:

- 1) Betreffend das Gesuch des Landmessers I. H. Ingwersen in Altona um Bewilligung einer Vergütung von 300 Mark Courant für seine Mühwaltungen als Verpflegungscommissär für die in Holstein befindlich gewesenen K. K. Oesterreichischen und K. Preussischen Truppen, indem er allerunterhänigst den Antrag stellte, ob nicht dem Landmesser I. H. Ingwersen in Altona für seine Mühwaltungen als Verpflegungscommissär für die in Holstein befindlich gewese-

- nen K. K. Oesterreichischen und K. Preussischen Truppen seit August v. J. eine Vergütung von 300 Mark, welche aus den zur Bestreitung von Kosten für die gedachten Truppen disponiblen Geldmitteln abzuhalten, allergnädigst zu bewilligen sein möchte.
- 2) Betreffend die Nutzbarmachung des Himmelmoors in der Herrschaft Pinneberg, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg nicht zu autorisiren sein möchte, behufs Nutzbarmachung des in der Herrschaft Pinneberg belegenen, landesherrlichen Himmelmoors, die in dem vorläufig für das Herzogthum Holstein entworfenen Budget pro 1852 aufgenommene Summe von 4212 Mark zu verwenden.
  - 3) Betreffend das Gesuch des Schmiedes Peter Friedrich Bobertz in Nanndorf, Amts Cismar, um Confirmation der Erbpacht eines von dem Zwölfthelhüfner Jasper Rieck gekauften Landstücks, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob nicht das Ministerium allergnädigst ermächtigt werden solle, für den Schmied Peter Friedrich Bobertz zu Nanndorf, Amts Cismar, über das von ihm erstandene Erbpachtsland von 2 Tonnen 32 Ruthen einen Erbpachtscontract, unter den durch die landesherrliche Resolution vom 5ten October 1847 bereits genehmigten Bedingungen, ausfertigen zu lassen, und denselben demnächst zur allerhöchsten Confirmation vorzulegen.
  - 4) Betreffend die Vorstellung der Königlichen Aussendeichsländereien vor der Landschaft Süderdithmarschen, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob das Ministerium nicht allergnädigst ermächtigt werden solle, die Verwaltung der Königlichen Aussendeichsländereien vor der Landschaft Süderdithmarschen für das laufende Jahr in der zuletzt beobachteten Weise fortführen zu lassen.

Welche sämmtliche allerunterthänigste Anträge *Seine Majestät* zu genehmigen geruheten.

Der Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte ferner eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Auszahlung der in der Verordnung vom 9ten Mai 1806 und den späteren bezüglichen Verfügungen normirten Vergütungen für die den K. K. Oesterreichischen und K. Preussischen Truppen während des Aufenthalts derselben im Herzogthum Holstein im vorigen

Jahr in den Monaten Februar bis incl. September verabfolgten Officiersquartiere, Wacht- und sonstige Locale.

Auf welche allerunterthänigste Vorstellung *Seine Majestät* allergnädigst, wie folgt, zu resolviren geruheten.

Wir wollen Unsere allerhöchste Entschliessung über den in dieser Vorstellung gestellten allerunterthänigsten Antrag Uns annoch vorbehalten, und Unserem Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg aufgegeben haben, Unserem Finanzministerium von dieser Vorstellung Mittheilung zu machen, damit der darin behandelte Gegenstand bei dem, von demselben Uns allerunterthänigst zu erstattenden Bericht über die finanzielle Lage Unseres Herzogthums Holstein in nähere Erwägung gezogen werde.

Danach referirte der *Minister der Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] allerunterthänigst folgende Vorstellungen:

- 1) Betreffend das Gesuch des Mühlenbauers Christian Friedrich Marcus Goldbeck aus Reinbeck um Verleihung einer Concession zur Betreibung des Mühlenbaues im Herzogthum Holstein mit der Befugnis zur Ausführung der dabei erforderlichen Arbeiten, von allen einschlagenden Gewerken Gesellen zu halten, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob nicht dem Mühlenbauer Christian Friedrich Marcus Goldbeck aus Reinbeck eine Concession zur Betreibung des Mühlenbaues im Herzogthum Holstein und zwar mit der Befugnis zur Ausführung der beim Mühlenbau erforderlichen Handwerksarbeiten von allen einschlagenden Gewerken Gesellen zu halten, unter Auferlegung einer in das Bordesholmer Amtsregister zu entrichtenden jährlichen Recognition von 30 Mk. Courant, zu verleihen sei.
- 2) Betreffend Entlassung der dem Compastorate zu Sandesneben, Amts Steinhorst, beigelegten $\frac{2}{3}$ Hufe aus dem Meiernexus, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob nicht die dem Sandesnebener Compastorate beigelegte $\frac{2}{3}$ Hufe aus dem gutsherrlichen Verbande allergnädigst zu entlassen sein möchte, nachdem vorgängig die in der herrschaftlichen Casse jährlich von dieser Stelle zu entrichtenden Domänialgefälle im Betrage von 55 Rbt. 39 $\frac{1}{2}$ L. M. gegen eine aus der Sandesnebener Predigerkasse zu entrichtende einmalige Zahlung von 1395 Rbt. L. M. an die herrschaftliche Casse abgelöst sein werden.

- 3) Betreffend Begnadigungsgesuch des wegen wiederholten Vagabundirens zu zweijähriger Zuchthausstrafe verurtheilten Carl Heinrich Holst aus Mustin, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob nicht die vom Gerichte Rondshagen unter dem 1sten October v. J. wider den Carl Heinrich Holst aus Mustin erkannte zweijährige Zuchthausstrafe aus allerhöchster Gnade auf eine einjährige herabzusetzen sein möchte.

Welche sämmtliche Vorstellungen *Seine Majestät* allergnädigst zu genehmigen geruheten.

Der Minister des Herzogthums Schleswig [Moltke] referirte darauf allerunterthänigst zwei Vorstellungen:

- 1) Betreffend die Begnadigung des wegen Fälschung seines Wanderbuchs zu einer einjährigen Zuchthausstrafe verurtheilten Färbergesellen Herrmann Kahn, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob nicht die von dem Bredstedter Criminalgericht unterm 28sten Februar d. J. wider den Färbergesellen Herrmann Kahn aus Severne wegen Fälschung seines Wanderbuchs erkannte einjährige Zuchthausstrafe, aus allerhöchster Gnade auf eine 4 × 5 tägige Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot herabzusetzen sein möchte.
- 2) Betreffend die Begnadigung der wegen verheimlichter Schwangerschaft und heimlicher Geburt eines nachher tot gefundenen Kindes zu lebenswieriger Zuchthausstrafe, zu verurtheilenden Wittwe Elsabe Margaretha Julie Cruse geb. Cruse zu Burg, indem er allerunterthänigst den Antrag stellte, ob nicht die von der Oberjustizcommission für das Herzogthum Schleswig wider die Inculpatin Elsabe Margaretha Julie Cruse geb. Cruse zu Burg wegen verheimlichter Schwangerschaft und heimlicher Geburt eines nachher tot gefundenen Kindes, beschlossene lebenswierige Zuchthausstrafe, aus allerhöchster Gnade bis auf eine 3jährige Zuchthausstrafe zu mildern, diese Milderung der Inculpatin jedoch erst nach Publication des beschlossenen Straferkenntnisses anzukündigen sein möchte.

Welche allerunterthänigste Anträge *Seine Majestät* gleichfalls zu genehmigen geruheten.

Indenrigs- og Cultusministeren [Bang] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forhøielse af det anordnede Contingent for Eleverne ved Sorø Akademies Skole og Opdragelses-

anstalt, idet han allerunderdanigst indstillede, om det for samtlige saavel studerende som Real-Elever ved Sorø Akademies Skole og Opdragelsesanstalt ved allerhøieste Resolution af 19de September 1837 (bekjendtgjort under 17de October næstefter) bestemte Contingent af 128 Rbd. aarlig maa forhøies til 160 Rbd. aarlig, dog saaledes at Forhøielsen ikke kommer til at gjælde de Elever, der nu ere optagne paa Opdragelsesanstalten med den tidligere bestemte aarlige Betaling af 128 Rbd.

Denne Indstilling behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde.

Derefter refererede *Marineministeren* [Steen A. Bille] en enkelt Paragraph i den af ham udkastede Instrux for Vagtskibet paa Elben betræffende Vagtskibschefens Fremgangsmaade, naar der heisedes fremmede Flag i Skibets Omraade eller paa Land.

Efter *Finantsministerens* [Sponnecks] Forslag bestemte *Hans Majestæt*, at *Marineministeren* i denne Anledning foreløbigen skulde conferere med *Udenrigsministeren* og med *Ministeren for Holsten og Lauenborg*, idet *Allerhøistsamme* billigede det Princip, hvorfra Instruxen i sin Helhed gik ud, at Vagtskibet havde Politimyndigheden over Alt, hvad der flød paa Vandet.

En allerunderdanigst Forestilling betræffende Ansættelsen af *Mynsterskriver Brodersen* i Holsten befalede *Hans Majestæt* at skulle bero til *Embedsforholdene* overhovedet i Holsten kom for, hvilke *Allerhøistsamme* havde besluttet sig til at behandle i det *Geheime-Statsraad*.

Derefter behagede *Hans Majestæt* at hæve Mødet.

Paa *Statssekretærens* Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 5. maj 1852.

Aar 1852, den 5te Mai, var det *Geheime-Statsraad* samlet paa *Frederiksborg Slot* under *Hans Majestæt Kongens* eget allerhøieste *Præsidium*. *Expeditionssekretæren*, *Justitsraad Liebe*, førte Protokollen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Erlaubnis für die Frauen *Friedericke Brauer*, *Friedericke*

Klemm und Professorin Pelt, zur Anstellung einer öffentlichen Verlosung zum Besten Nothleidender.

Mit Beziehung auf die in dieser Vorstellung enthaltene, gemäss der in der Geheimen-Staatsraths Sitzung vom 16ten April gefassten allerhöchsten Resolution, eingezogene nähere Auskunft über die Persönlichkeit der Bittstellerinnen und über die specielle Verwendung der aus der beabsichtigten Verlosung zu erzielenden Geldsummen, genehmigten *Seine Majestät der König* in Übereinstimmung mit dem Antrage des Ministers, dass den Bittstellerinnen zum Behuf der Veranstaltung einer öffentlichen Verlosung zum Besten der Nothleidenden in Würtemberg und Baden die Dispensation von dem durch das Canzleipatent vom 2ten April 1799 erlassenen Verbot wider das Wertspielen beweglicher Sachen ertheilt werde.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte ferner eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Ausweisung von Torf an Insten und Tägellöhner auf den herrschaftlichen Mooren.

Übereinstimmend mit dem Antrage des Ministers ermächtigte *Seine Majestät der König* allergnädigst das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg, den feurungsbedürftigen Insten etc. der in der Vorstellung genannten, so wie derjenigen Districte und Ortschaften, die bereits im vorigen Jahre an den Torfausweisungen Theil genommen haben, ferner, wenn solches sich als zweckmässig herausstellen sollte, andern sogenannten kleinen Leuten nach Massgabe der Vorschläge und des bisher beobachteten Verfahrens, auch in diesem Jahre die benöthigte Feuerung zu ermässigten Preisen auf den landesherrlichen Mooren ausweisen zu lassen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte demnächst eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend allerhöchste Genehmigung der Ausführung des Baues eines Winterhafens bei der Stadt Lauenburg.

Nachdem der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg, veranlasst durch eine Frage *des Finanzministers* [Sponneck] bemerkt hatte, dass, wenn das ganze Institut zu Stande gebracht sei, das Öffentliche der Besitzer desselben sein werde, und dass es nach Allem, was vorliege, grössere Wahrscheinlichkeit habe, dass die ganze Entreprise der Königlichen Casse eher zum Vortheil als zum Schaden sein werde, geruhete es *Seiner Majestät dem König* in Übereinstim-

mung mit dem Antrage des Ministers, die Königliche Lauenburgische Regierung allergnädigst zu autorisiren, der von dem Elbzollcommissariate und Elbzollamt in Beistand des technischen Consulanten des Eisenbahncommissariats mit der Baudeputation der freien und Hanse-Stadt Lübeck am 16ten März dieses Jahrs unter Vorbehalt der Genehmigung der beiderseitigen Staatsregierungen abgeschlossenen Übereinkunft, wonach Seitens der Hanse-Stadt Lübeck zu den Kosten der zu Lauenburg zu erbauenden Hafenschleuse ein Beitrag von 3000 Rbt. geleistet, die Beitragspflicht Lübecks zu den Unterhaltungskosten der Schleuse aber für die Zukunft auf ein Fünftel festgestellt, auch das über die bisherige Schleuse der Stadt Lübeck zustehende Mitaufsichts- und Miteigentumsrecht hinsichtlich der an die Stelle der alten Schleuse tretenden neuen Schleuse anerkannt ist, Namens der allerhöchsten Herrschaft die Genehmigung zu ertheilen. Ingleichen genehmigten Seine Majestät, dass die lauenburgische Regierung beauftragt werde, den Communen der Stadt Lauenburg eine Befreiung von der Hälfte des künftig zu erlegenden Hafenlagergeldes für ihre Schiffe gegen Zahlung eines Beitrags von 1000 Thaler L. M. zu den Kosten des Unternehmens in Aussicht zu stellen und in dem Falle, dass die Communen dieses Anerbieten ablehnen sollten, der dadurch zu entstehende Ausfall, insoweit die sonstigen Geldmittel nicht ausreichen, aus herrschaftlicher Casse gedeckt werde. Ferner autorisirten Seine Majestät allerhöchst die lauenburgische Regierung, die Bauarbeit in der beabsichtigten Weise durch das Eisenbahncommissariat und das Elbzollamt unter Zuziehung des technischen Consulanten des Eisenbahncommissariats auf Grundlage der von dem Baumeister Korn vorgelegten, durch den technischen Consulanten geprüften und gebilligten Anschläge und Risse, im bevorstehenden Sommer zur Ausführung bringen zu lassen.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Errichtung eines Gerichtshofes letzter Instanz für das Herzogthum Schleswig.

Übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums genehmigten *Seine Majestät der König* allergnädigst den der Vorstellung angeschlossenen Entwurf eines Patents betreffend die Errichtung eines Gerichtshofes letzter Instanz für das Herzogthum Schleswig, jedoch mit folgenden Abänderungen und Zusätzen in dem von dem Minister vorgetragenen dänischen Texte des Entwurfs: dass in dem Rubrum

sowie im Eingange statt der Worte »Domstol i sidste Instants« zu setzen ist: »øverste Domstol«; im § 3 statt »8 Medlemmer« »8 Appellationsraader«; im § 4 statt »forpligter de Subalterne paa den tro Opfyldelse«: »forpligter de Subalterne til tro Opfyldelse«; im § 5 statt »Præsidenten eller dennes Stedfortræder, 4 Medlemmer«: »Præsidenten (§ 3), 4 Appellationsraader«; dass im § 9 nach den Worten »træde i Virksomhed med den« hinzuzufügen ist: »1ste Juni d. A.«; nach den Worten »Virksomhed ophører«: »og de ved samme verserende Sager gaa i den Stand, hvori de da befinde sig, umiddelbart over til Appellationsrettens videre Behandling«; und nach den Worten »samt alle«: das Wort »andre«; wonach die entsprechenden Veränderungen auch in dem deutschen Texte vorzunehmen wären.

Ferner wurden von Seiner Majestät, in Übereinstimmung mit dem Antrage des schleswigschen Ministeriums, die in dem der Vorstellung angeschlossenen Gagenreglement für das Personal des gedachten Gerichts angeführten Gagen mit der Bestimmung allergnädigst genehmigt, dass die in demselben enthaltenen Gagensätze, insofern deren Betrag geringer ist als die von dem bei der Oberjustizcommission angestellten, auf den nunmehr zu errichtenden Gerichtshof übergehenden Personal bisher bezogenen Gagen, erst bei eintretenden Vacanzen zur Anwendung kommen sollten. Endlich wurde es gleichfalls übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums von Seiner Majestät allergnädigst genehmigt, dass dem Präsidenten dieses Gerichtshofes der Rang 2ten Classe No. 5, den Appellationsräthen aber der Rang 3ten No. 3 und den Secretären der Rang und Titel von wirklichen Canzleisecretären, sowie den Mitgliedern und Secretären des Gerichtshofes die für die Mitglieder und Secretäre des höchsten Gerichts in Copenhagen reglementirte Uniform, beigelegt wird. Insofern das Ministerium noch beantragt hatte, ob es nicht festzusetzen sein möchte, dass die Boten des mehrgedachten Gerichtshofes die mittelst Canzleischreibens vom 21sten October 1834 für die Boten bei dem schleswig-holstein-lauenburgischen Oberappellationsgerichte reglementirte Uniform anzulegen haben, autorisirten schliesslich Seine Majestät allergnädigst das Ministerium für das Herzogthum Schleswig, in Betreff der Uniformirung der Boten, das Erforderliche zu bestimmen.

Krigsministeren [Hansen] refererede en allerunderdanigst Indstilling om:

1) At Faneeden for Fremtiden aflægges efter følgende Formular: Jeg

lover og sværger at være Hans Majestæt Kongen tro og lydlig, som en ærekynd Krigsmand uvægerligen at lade mig bruge i Kongens Tjeneste til Lands og Vands, og i samme mit Liv og Blod at vove, samt med Troskab og Lydighed at opfylde de Pligter, der iøvrigt paaligge mig som Krigsmand. Saa sandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord; og

- 2) At Embedseden for Officerer og civil-militære Embedsmænd og Formularen til Bestallinger til samme forandres i Overensstemmelse hermed.

Krigsministeren bemærkede i denne Henseende, at han i sin Tid, kort efter Grundlovens Emanation, havde indhentet den daværende Generalauditeurs Betænkning om, hvorvidt Grundloven maatte gjøre en Forandring i de Militæres Trokabsed fornøden, og at Generalauditeuren ikke havde anset nogen Forandring nødvendig; men da Embedseden paa Statsraadets Forestilling blev forandret, fandtes det rigtigt at modificere Faneeden herefter, og en forandret Faneed, hvorved Tropperne kom til at aflægge Ed paa Grundloven, blev derefter under 27de Juli 1849 allernaadigst approberet. Denne forandrede Faneed havde nu Hans Majestæt ved allerhøieste Reskript af 15de f. M. paalagt Krigsministeren at foreslaa modificeret, og da Armeen nu, ifølge den allerhøieste Kundgjørelse af 28de Januar d. A., udgjør en Enhed, og da den Ed, der binder Soldaten til Fanen, kun kan være een for den hele Arme, maatte Krigsministeren formene, at de Ord i Faneeden, ved hvilke der aflægges Ed paa Grundloven, ikke passe, navnlig ikke for de i Slesvig, Holsten og Lauenborg udskrevne Soldater. Han ansaa det derfor nødvendigt, at Faneeden nu forandres, og dette mente han at kunne simplest iværksættes ved at lade de Ord »at holde Rigets Grundlov« udgaa. Disse Ord synes ogsaa ifølge Grundlovens Bestemmelser unødvendige, og det bør heller ikke kunne ske, at Soldaten kommer til at dømmes og beslutte, hvor han kun har at adlyde, idet den væbnede Magt kun gennem Krigsministeren kan kaldes til Virksomhed, og han da bærer Ansvar for denne Virksomhed.

Sluttelig tilføiede Krigsministeren, at da Alt, hvad der i den omhandlede Henseende gjælder om Faneeden, ligesaameget gjælder om den Ed, der aflægges af Officerer og civil-militære Embedsmænd, og da Bestallingerne ganske referere sig til Eden, maatte formentlig Ordene »at holde Rigets Grundlov« ogsaa udgaa deraf.

Indenrigsministeren [Bang] henstillede, at denne Sag maatte udsættes, indtil den kan forelægges fuldstændigt antracteret med de Forestillinger, som i sin Tid ere efter Grundlovens Emanation blevne nedlagte angaaende Embedsedens Forandring baade for civile og militære Embedsmænd, samt med de Betænkninger, der dengang forud bleve indhentede, navnlig fra Generalprocureuren, og endelig med en Udskrift af de i Statsraadet stedfundne Forhandlinger.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede, at Sagens Afgjørelse er paa-trængende, da allerede førstkommende Mandag Rekrutterne møde ved Artilleriet, og de efter almindelig Skik og Brug maa strax tages i Ed.

Indenrigsministeren [Bang] bemærkede yderligere, at han ved-blivende maatte holde for, at en Sag, der har en saadan Vigtighed som den nærværende, bør være fuldstændigt antracteret, forinden den afgjøres. En saadan Forandring i de Militæres Ed, som den af Krigs-ministeren i Forslag bragte, er forekommet i alle Stater, hvor man har anset sig beføiet til vilkaarlig at forandre den bestaaende Forfatning, og en Beslutning, der nu her tages overensstemmende med Krigs-ministerens Forslag, vil derfor saameget mere give Anledning til Mis-kjendelse og blive forstaaet som et Skridt til at gjøre den militære Magt uafhængig af Grundloven og til at kunne benytte dens Bistand til en ensidig Ophævelse af denne, Noget som han forresten vel vidste laa aldeles udenfor Tanken med den foreslaaede Forandring. Idet han saaledes inhærerede sin tidligere Henstilling, tilføiede han derhos, at han, om det endogsaa skulde findes absolut fornødent, paa Grund af de indtraadte forandrede Forhold allerede nu foreløbigen at fjerne den gjældende Form for Faneeden, og han maatte med Krigsministeren erkjende, at der kunde være Grund til at forandre denne Ed, saa skjøn-nede han dog ihvert Fald ikke, hvad der skulde kunne være til Hinder for, at de militære Embedsmænd i den Overgangsperiode, der vil for-løbe, indtil Forfatningssagen bliver ordnet i Overensstemmelse med Kundgjørelsen af 28de Januar d. A. (og hvorunder der da ogsaa med Hensyn til Ederne vil blive truffet Bestemmelse), fremdeles aflægge Eden som hidtil.

Finantsministeren [Sponneck] maatte forsaavidt tiltræde de af Indenrigsministeren udtalte Anskuelser, som heller ikke han kunde anse Sagen i den Skikkelse, den idag er forelagt, moden til Afgjørelse.

Krigsministeren [Hansen] inhærerede, i Henhold til sine tidligere anførte Grunde, sit Forslag om, at Sagen afgjøres idag, idet han des-

uden heller ikke kunde se, hvad nyt Lys der ved at faa Sagens Forakter frem skulde kunne kastes over en Materie som den foreliggende.

Premier- og Udenrigsministeren [Bluhme] troede vel, at det af Krigsministeren med Hensyn til Forandring af de Militæres Eder foreslaaede Skridt vil gjøre stærk Opsigt og let kan misforstaaes, men han maatte dog anse det for en Nødvendighed; thi skal Hans Majestæt, saaledes som det i Kundgjørelsen af 28de Januar d. A. er udtalt, have een Arme for Monarkiet, kan der ogsaa kun være een Ed for hele Armeen, og da den danske Grundlov er Slesvig, Holsten og Lauenborg uvedkommende, kunne ikke de fra disse Hertugdømmer udskrevne Soldater forpligtes paa Grundloven. Skjøndt han saaledes var i Realiteten fuldkommen enig med Krigsministeren i, at den paagjældende Passus i de nuværende militære Eder bør udgaa, maatte han imidlertid dog, da nogle af Ministrene havde gjort det Forlangende, at Sagens Forakter først skaffes frem, inden nogen afgjørende Beslutning tages, henstille, om ikke dette billige Forlangende bør tages tilfølg, og Sagen altsaa udsættes.

Justitsministeren [Scheel] troede heller ikke Andet, end at det maa anses korrekt, at Armeens Beedigelse paa Grundloven falder bort, da Grundloven kun gjælder for en Del af Monarkiet. Da der imidlertid er to forskjellige Edsformer for de Militære: den ene Faneeden, der oplæses og aflægges mundtlig, den anden den skriftlige Ed, som underskrives af de militære Embedsmænd, som faa Bestalling; da det derhos kun er den første af disse Eder, om hvis Forandring der i sin Tid blev af Krigsministeren nedlagt Forestilling, medens derimod den skriftlige Ed allerede tidligere var forandret ved den samme allerhøieste Resolution, som angik Embedseden i Almindelighed, og da det kun er Faneeden, om hvis Aflæggelse der er Tale ved den nærmest forestaaende Tagen i Ed af Artilleriets Rekrutter, saa maatte Justitsministeren dog, dersom Hans Majestæt maatte bestemme sig til idag at tage Resolution i nærværende Sag, uanset at de desidererede Forhandlinger, som i sin Tid fandt Sted i Statsraadet, ikke foreligge, allerunderdanigst henstille, om saadan allerhøieste Resolution ialtfald ikke kan indskrænkes til Forandring af Faneeden, til hvilken Ed det ogsaa kun er, at der fra Krigsministerens Side foreligger et forandret Udkast.

Indenrigsministeren [Bang] bemærkede, at det er den af Justitsministeren omtalte skriftlige Ed for de Militære, for hvis Vedkommende han fremdeles maa ønske nærværende Sag udsat. Som han

allerede havde udtalt, erkjendte han, at der kan være Nødvendighed tilstede for at forandre Faneeden, men han kunde ikke skjønne, at saadan Nødvendighed finder Sted med Hensyn til den skriftlige Ed, som aflægges af de militære Embedsmænd, hvilken sidste efter hans Formening ikke skulde undtages fra, hvad der i den paagjældende Henseende gjælder om de civile Embedsmænd. Han maatte ogsaa særlig som Indenrigsminister specielt fremhæve Vigtigheden af, nu da de nye Folkethingsvalg forestaa, at undgaa den Mislighed, som ligger i, at den Bestemmelse om Beedigelse paa Grundloven, som er taget fælleds for de civile og militære Embedsmænd, nu brydes for de sidste, hvilken Mislighed fjernes, naar man indskrænker sig til Faneedens Forandring, som da ogsaa mere vil ses kun at have sin Grund i de forandrede Forhold. I ethvert Fald maatte han derfor, da den Beslutning, som her tages, er af den største Vigtighed, særdeles ønske, at der idetmindste, ved Sagens Udsættelse, gives Leilighed til nøie at overveie, om der, hvis Beedigelsen paa Grundloven ogsaa skal udgaa af den skriftlige Ed, dog ikke kunde med Hensyn til denne gjøres noget Forslag, som kunde tjene til at modvirke den mislige Følge, som Forandringen vil have; og hvis der endnu i nærværende Møde skal voteres over den skriftlige Eds Forandring, maatte han ialtfald bede sig fritaget for at deltage i Voteringen.

Krigsministeren [Hansen] maatte gjentagende insistere paa Nødvendigheden af, at Officererne komme til at aflægge den samme Ed som de Menige, saaledes at der bliver een almindelig Ed for alle de Militære, som for Fremtiden komme til at aflægge Ed. Han troede derfor ogsaa, at naar Hans Majestæt maatte ville idag tage Beslutning om, at de Meniges Ed skal forandres paa den af ham foreslaaede Maade, er der ogsaa tilstrækkelig Grund til, at idag lignende Beslutning tages for den Eds Vedkommende, som Officererne aflægge, og idet han fremdeles ikke kunne skjønne, hvad der skulde vindes ved en Udsættelse, vedblev han sin allerunderdanigste Indstilling i sin Helhed.

Finantsministeren [Sponneck] fremhævede gjentagende, at Grunden, hvorfor han ønsker Sagen udsat, er, at denne ikke er bragt frem i en til dens Afgjørelse tilstrækkelig moden Stand, og at han for sit Vedkommende ikke har erklæret, at han stemmer mod Krigsministerens Forslag i Realiteten, idet han erkjender, at de indtraadte forandrede Forhold nødvendiggjøre Forandring med Hensyn til de Militæres

Beedigelse paa Grundloven, men at han kun har anset det nødvendigt, at Sagens Forakter foreligge, inden der tages Beslutning, og at han derfor ikke for sit Vedkommende kan votere, forinden han nærmere kjender disse Forakter.

Premier- og Udenrigsministeren [Bluhme] henstillede vedblivende, hans Mening i Realiteten uforandret, at Sagen udsættes, idet han derhos, forsaavidt det ikke kan tages tilfølg, subsidiært tilraadede, at tage idag Bestemmelse om Faneeden, men udsætte Spørgsmaalet, forsaavidt den skriftlige Ed angik, for hvis Vedkommende heller ikke den Resolution, hvorpaa den grunder sig, idag foreligger.

Marineministeren [Steen A. Bille] sluttede sig hertil, idet han tilføiede, at han ikke er af den Tanke, at der skulde være forskjellig Ed for Officerer og Menige, men at han, efter hvad der er yttret om de desidererede Forakter, maa anse det rettest, at Sagen, hvis det med Hensyn til de snart mødende Rekrutter af Artilleriet er nødvendigt, at der endnu idag tages Beslutning om Faneeden, dog ialtfald udsættes for den skriftlige Eds Vedkommende.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkte, dass es ihm scheine, dass die von dem Kriegsminister vorgelegte Frage heute entschieden werden könne, insofern die Nothwendigkeit schon jetzt eine Entscheidung fordere, dass aber insofern dieses der Fall nicht sei, ein Aufschub der Entscheidung Statt finden könne; obgleich er übrigens der Meinung sei, dass eine Veränderung des Fahneneides durchaus nothwendig auf den Eid der Officiere Einfluss haben müsse, indem es seines Erachtens politisch unmöglich sei, rücksichtlich des Eides zwischen den Soldaten und den Officieren zu unterscheiden.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] bemærkede, at da man syntes at være i Realiteten enige i Krigsministerens Indstilling, forekom der ham ingen Grund at være til nogen Udsættelse, ved hvilken Intet kunde vindes.

Indenrigsministeren [Bang] erindrede, at om ogsaa Pluraliteten var enig med Krigsministeren i, at Beedigelsen paa Grundloven ikke kunde blive staaende i den skriftlige Ed, var det dermed ikke afgjort, at man var enig i, at Intet skulde sættes istedet, og at hvad han netop ønskede ved Sagens Udsættelse, der jo forresten i Realiteten ikke afgjorde det Mindste enten for eller imod Krigsministerens Indstilling, var, at det bringes under nærmere Overveielse, om det ikke, naar

Beedigelsen paa Grundloven ikke kan blive staaende, ved en noget forandret Redaktion kan opnaaes at fjerne det Mislige, som ligger heri.

Krigsministeren [Hansen] insisterede vedblivende paa, at der, da der er en uadskillelig Forbindelse mellem den Ed, som Soldaterne aflægge, og den, som Officererne aflægge, tages idag Beslutning ogsaa med Hensyn til den sidste. Idet han derhos paa ingen Maade kunde erkjende Rigtigheden af den Paastand, der var fremført om, at Sagen ikke foreligger i en til Afgjørelse moden Stand, tilføiede han endnu, at han paa Grund af hin uadskillelige Forbindelse mellem Faneeden og den Ed, Officererne aflægge, maatte, naar det allerhøist bestemmes, at Beedigelsen paa Grundloven skal udgaa af Faneeden, hermed ogsaa anse den ældre allerhøieste Resolution angaaende den skriftlige Ed faktisk hævet, og at han, ved at gaa frem efter denne Betragtning af Sagen, tog Ansvaret paa sig.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen udtalte sig for Nødvendigheden af, at Beedigelsen paa Grundloven udgaar af de Militæres Ed, nu da der er een fælleds Arme for det hele Monarki.

Hans Majestæt Kongen behagede allernaadigst at yttre, at Allerhøistsamme, saaledes som det af Krigsministerens Referat fremgik, havde paalagt denne at gjøre Forslag til, hvorledes den hidtil gjældende Faneed kunde, efter de indtraadte forandrede Forhold, være at modificere. Allerhøistsamme var ogsaa fuldkommen enig med Krigsministeren i, at de af ham fremhævede Grunde nødvendigen kræve, at der hverken i Faneeden eller i den Ed, som Officererne aflægge, kan indeholdes Noget om Forpligtelse til at holde Grundloven, og Hans Majestæt udviklede nærmere Nødvendigheden heraf.

Efterat yderligere Discussion havde fundet Sted, resolverede *Hans Majestæt* allerhøist, at i den under 27de Juli 1849 allernaadigst approberede Faneed Ordene »at holde Rigets Grundlov« skulle bortfalde.

Marineministeren [Steen A. Bille] bemærkede derefter, at han, i Henhold til, hvad der saaledes nu var resolveret for Landmilitæretatens Vedkommende, skulde nærmere nedlægge allerunderdanigst Forestilling med Hensyn til Sømilitæretaten.

Finantsministeren [Sponneck] refererede derpaa en allerunderdanigst Forestilling angaaende en projecteret Toldkammerbygning i Apenrade.

Overensstemmende med Finantsministerens Indstilling bifaldt *Hans*

Majestæt allernaadigst, at der i Apenrade opføres en Toldbodbygning efter den forelagte af Stadsbygmester Winstrup i Flensburg forfattede Tegning, paa det i samme betegnede Grundstykke af Havnen, for en Sum af ca. 10.000 Mark Courant.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Sponeck] en allerunderdanigst Forestilling angaaende en fortsat Understøttelse til Udgivelsen af Bladet »Altonaer Zeitung«.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst Indstillingen, at der af Hertugdømmernes Intrader tilstaas Udgiverne af »Altonaer Zeitung« til Bladets Udgivelse en Understøttelse af BMk 1666 maanedlig for Aarets 6 første Maaneder og endvidere en lignende Hjælp for Aarets anden Halvdel, dette Sidste under Forudsætning, at Forholdene fremdeles maatte gjøre Saadant nødvendigt, og med den Indskrænkning i Henseende til Beløbets Størrelse, som maatte kunne indtræde som Følge af Proklamatas og andre retslige Bekjendtgjørelsers Henvisning til Bladet.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Opførelsen af en Sidebygning ved den saakaldte Lercheske Gaard.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst Indenrigsministerens Indstilling om, at der opføres en Sidebygning ved den Lercheske Gaard efter den derover forfattede Tegning, og at der til denne Bygnings Opførelse samt til Anskaffelsen af Inventarier til Contoirlocalerne i den nye Bygning overensstemmende med de tvende fremlagte Overslag, anvendes resp. 31.597 Rbd. 14 Sk. og 3618 Rbd. 23 Sk., dog at det ved Udbydelse af denne Bygnings Opførelse ved offentlig Licitation forsøges, om samme ei kan erholdes for et noget ringere Beløb.

Endvidere refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling om en foreløbig Anvendelse af de Summer, der tilfalde Bornholm i Erstatning for Tabet af den Øen tidligere indrømmede Fritagelse for Brændevinsbeskatning.

I Overensstemmelse med Indenrigsministerens Indstilling bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at de Kapitaler, der i Henhold til Bestemmelserne i Loven af 7de Februar f. A. § 5 successive i 10 Aar, fra 1ste April f. A. at regne, ville tilfalde Bornholm i Erstatning for Tabet af den Øen tidligere indrømmede Fritagelse for Brændevinsbeskatning, efter derom af Bornholms Amtsraad tagen Bestemmelse, opsamles i et Fond under Benævnelse af »Bornholms Amts Communefond«, der

bliver at underlægge Amtsraadets Bestyrelse, og hvis Midler foreløbig, indtil det fulde Beløb af Erstatningen er indkommet, af Raadet foranstaltes udsatte imod anordningsmæssig Sikkerhed eller udlaante Øens Communer til offentlige Arbeiders Fremme, hvorimod de aarlige Renter af Fondets Kapitalbeløb blive at anvende til Veiarbeiders Udførelse paa bemeldte Ø, men dog saaledes, at denne Hans Majestæts allerhøieste Billigelse kun angaar det paagjældende Forslags foreløbige Iværksættelse og ei skal være Amtsraadet til Hinder for at foreslaa anden Anvendelse af den modtagne Kapital og sammes Renter inden Forløbet af ovenmeldte 10 Aar.

Sluttelig refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Afhændelse af en Stafholt Kirke tilhørende Fjeldfælled, idet han indstillede, at det allernaadigst maa tillades, at den Stafholt Kirke tilhørende Fjeldfælled maa stilles til Bortsalg ved offentlig Auktion paa nærmere Approbation af Stiftsøvrigheden i Island, og at denne allernaadigst maa bemyndiges til at meddele Approbation paa det høieste Bud, saafremt dette ikke maatte være under 75 Rbd., samt at den udbragte Kjøbesum foranstaltes indsat i Jordebogskassen til Forrentning som en fornævnte Kirke tilhørende Kapital.

Ogsaa denne Indstilling blev allernaadigst bifaldt.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 12. maj 1852.

Aar 1852, den 12te Mai, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Ekspeditionssekretæren, Justitsraad Liebe førte Protokollen.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede efter allerhøieste Befaling en allerunderdanigst Betænkning angaaende, hvorledes der kunde være at meddele et efter samtlige Forhold passende Svar paa et Andragende, hvori den tyske evangeliske Kirkedags engere Udvalg har henvendt sig til Hans Majestæt med Hensyn til den evangelisk-lutherske Kirkes Stilling i Hertugdømmet Slesvig.

Efterat Ministeren havde forelæst bemeldte Andragende og dernæst det af ham allerunderdanigst forelagte Udkast til et Svar paa samme,

bemyndigede *Hans Majestæt* allernaadigst Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig til at meddele Andragerne Svar overensstemmende med dette Udkast.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des mosaischen Glaubensgenossen Abraham Aron Meyer in Schleswig um die allerhöchste Erlaubnis zum ferneren Aufenthalt in der Stadt Schleswig.

Seine Majestät der König genehmigten den Antrag des Ministers, dass dem mosaischen Glaubensgenossen Abraham Aron Meyer in Schleswig der fernere Aufenthalt daselbst unter der Bedingung allergnädigst gestattet werden möge, dass er, insofern er bürgerliche Nahrung treiben will, zur vorgängigen Gewinnung des Bürgerrechts verpflichtet sein, und in solchem Falle für die Befreiung von denjenigen bürgerlichen Lasten, die er seiner Religion wegen nicht übernehmen kann, eine jährliche Recognition von 8 Rbt. an die dortige Stadtcasse entrichten soll.

Fremdeles refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Benaadning for den for begaaet Barnefødsel i Dølgemaal til livsvarig Tugthusstraf dømte Arrestantinde Hansine Hansen af Ribe.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at nedsætte den paagjældende, Arrestantinden af Overjustitscommissionen for Hertugdømmet Slesvig idømte, livsvarige Tugthusstraf til 2 Aars Tugthusstraf, dog saaledes at denne allerhøieste Benaadning først meddeles hende efter foregaaet Forkyndelse af Dommen.

Schliesslich referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend den Verkauf der im Sundewittschen gelegenen sogenannten Kaslose Mühle an den bisherigen Pächter dieser Mühle.

Seine Majestät der König genehmigten allergnädigst, übereinstimmend mit dem Antrage des Ministers, dass die genannte, Allerhöchstdenselben gehörende Mühle gegen Entrichtung eines Kaufpreises von 2000 Rbt. Courant und eines jährlichen Canons von 25 Rbt. Courant an den bisherigen Pächter dieser Mühle Peter Christensen zum Eigenthum überlassen wird, und autorisirten Seine Majestät daneben das Ministerium für das Herzogthum Schleswig das behufs dieses Verkaufs weiter Erforderliche zu veranlassen.

Finantsministeren [Sponeck] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allernaadigst Bemyndigelse for Gouvernementet for de dansk-vestindiske Besiddelser til i Tidsrummet indtil næste Høst at tilstaa Planterne i bemeldte Besiddelser Forstrækninger af Statskassen til Betaling af Arbeidere indtil et samlet Beløb af i det Høieste 50.000 vest. Daler, m. v.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at Gouvernementet for de dansk-vestindiske Besiddelser bemyndiges til i Tidsrummet indtil næste Høst at tilstaa saadanne Plantere paa de dansk-vestindiske Øer, som dertil findes kvalificerede, Forstrækninger af Statskassen til Betaling af Arbeidere, imod 6 % Renter og imod den i Plakat af 14de Mai 1823 og provisorisk Generalgouvernements-Anordning af 21de Juni 1849 omhandlede fortrinlige Sikkerhed i vedkommende Plantagers Høst, indtil et samlet Beløb af i det Høieste \$ 50.000, og forsaavidt de kunne afholdes af Statskassens Beholdninger i Vestindien uden Vanskelighed med Hensyn til de løbende Udgifter, samt under de nærmere Vilkaar, at Laanene kun tilstaas til Betaling af Arbeiderne, dels i Penge dels til Anskaffelse af Provisioner, og i Reglen udbetales forskudsvis maanedlig; at det ikke tilstedes Laantagerne at optage andre Forstrækninger med lige Bureauret; at Tilbagebetalingen bestemmes i tidlige Terminer, eftersom Høsten kan antages at ville blive aftagen; samt endelig, at der i de Tilfælde, hvor der maatte opstaa Tvivl om Laanets Sikkerhed, maa sørges for anden yderligere Sikkerhed for Statskassen.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling om de Foranstaltninger, som ville være fornødne i Anledning af de fra Island indgivne Adresser og Petitioner om Ordningen af Islands forfatningsmæssige Stilling i Riget.

Forsaavidt Indenrigsministerens Hoved-Indstilling gik ud paa, at det maatte behage *Hans Majestæt* at lade udgaa en Kongelig Kundgjørelse til Befolkningen paa Island, da erklærede samtlige Ministre for Kongeriget Danmark sig enige i Hensigtsmæssigheden af dette Skridt; og det behagede derefter *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at en allerhøieste Kundgjørelse udgaar til Befolkningen paa Island.

Efterat *Indenrigsministeren* [Bang] derpaa havde oplæst det med Forestillingen forelagte Udkast til bemeldte allerhøieste Kundgjørelse, bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at Kundgjørelsen affattes i Over-

ensstemmelse med dette Udkast, dog med følgende i Geheime-Statsraadet i Forslag bragte og af Indenrigsministeren tiltraadte Forandringer, nemlig:

- 1) At i Udkastets 2den Passus i Begyndelsen af 1ste Punktum Ordene »disse Vore Undersaatter saavel som den øvrige islandske Befolkning« udgaa, og at ligeledes i Slutningen af samme Punktum Ordene »ere ugrundede og« bortfalde.
- 2) At Slutningen af samme Passus kommer til at lyde saaledes: »eller andre Kongerigets Dele; men ligesom disse Paastande ere aldeles uhjemlede i det bestaaende Retsforhold, saaledes vilde de kun blive til Islands Fordærv og gaa ud paa en Sønderlemmelse af det danske Rige, som Vi aldrig kunne tilstede.«
- 3) At hele den 3die Passus udgaar.
- 4) At Begyndelsen af 4de Passus forandres saaledes: »Under den Forvirring i Begreberne om Islands rette og naturlige Stilling, som efter det Foranførte maa antages at være blevet vidt udbredt paa dette Vort Land, kunne Vi ikke finde det tilraadeligt« osv. efter Udkastet, dog at istedetfor »vedtage andre Regler« sættes »give andre Regler«.
- 5) At hele den sidste Passus af Udkastet udgaar.

I Overensstemmelse med Indenrigsministerens Indstillinger bifaldt *Hans Majestæt* dernæst endvidere:

- 1) At Indenrigsministeriet har at træffe de fornødne Foranstaltninger til, at der i denne Sommer foretages nye Valg til det islandske Althing, som skal sammentræde i næste Aar.
- 2) At det tilkjendegives Stiftamtmanden paa Island, at han forinden Valgenes Foretagelse bringer det til almindelig Kundskab paa Landet, at det er Hans Majestæts allerhøieste Befaling til ham, at den for Embedsmænd efter Forordningen af 8de Marts 1843 § 37 fornødne Tilladelse til at modtage Valg til Althinget ei bliver at meddele nogen af de Embedsmænd, som have underskrevet den under 10de August f. A. affattede Adresse til Allerhøistsamme.
- 3) At Indenrigsministeriet har at søge nærmere Oplysning, om det i forrige Aar til Island opsendte militære Detachment ikke nu kan nedsendes, og at træffe den fornødne Foranstaltning til, at dette snarest muligen sker, hvis de vedkommende locale Autoriteter paa Landet ei finde overveiende Betænkelighed derved, men i modsat

Fald at forelægge Hans Majestæt dette Spørgsmaal til allerhøieste Afgjørelse.

- 4) At det paalægges Stiftamtmand, Grev Trampe at oplyse, hvorledes det er tilgaaet, at Hans Majestæts Regjering ei har modtaget nogen Beretning fra ham om Stemningen og Forholdene paa Landet efter hans seneste Beretning af 16de December f. A.

Forsaaavidt, under Sagens Forhandling i Geheime-Statsraadet, Ønskeligheden af, at Stiftamtmand Grev Trampe afløses fra sin Post, blev fra flere Sider fremhævet, henholdt *Indenrigsministeren* [Bang] sig til, hvad han i denne Henseende havde bemærket i sin Forestilling, idet han navnlig gjentog, at han ikke kjendte nogen dansk Mand, som han i Øieblikket kunde bringe i Forslag til at overtage hin vanskelige Stilling, og idet han derhos tilføiede, at det var hans Mening, at Grev Trampe under ingen Omstændigheder bør være Commissarius ved Althinget.

Indenrigsministeren [Bang] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende nogle ved Forhandlingerne paa Island compromitterede Islænderes hidtil havde Understøttelse eller Ansættelse i kongeligt Embede, idet han indstillede:

- 1) At det i Forestillingen ommeldte Andragende om Understøttelse for Sekretær I. Sigurdsson ikke bevilges.
- 2) At det med Hensyn til examinatus juris I. Gudmundsson maa have sit Forblivende ved allerhøieste Resolution af 28de September f. A., hvorved han er udelukket fra at erholde Constitution og Beskikkelse i noget Kongeligt Embede i Island.
- 3) At Indenrigsministeriet allernaadigst maa blive bemyndiget til at constituere Overretsassessor, Kammerraad Christiansson som Fuldmægtig i det islandske Departements Expeditiionscontoir i den Tid, som staar tilbage af det Orlov til en Udenlandsreise, som er givet den i bemeldte Contoir ansatte Fuldmægtig Leuning; og
- 4) At Indenrigsministeriet lige allernaadigst maa bemyndiges til at tilkjendegive Sysselmand L. Thorarensen, at Ministeriet efter de senere modtagne Oplysninger har fundet sig foranlediget til indtil videre at stille hans Ansøgning om Entledigelse i Bero.

Samtlige disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Endvidere refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunder-

danigst Forestilling angaaende Henlæggelsen af Gaardene Ytri- og Sydri-Vardgja fra Thingø Syssel til Øfjords Syssel.

Overensstemmende med Indenrigsministerens Indstilling bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at Gaardene Ytri- og Sydri-Vardgja, der i verdslig Henseende henhøre til Thingø Syssel inden Islands Nord- og Øst-Amt, men i gejstlig Henseende til det tilgrændsende Øfjords Syssel inden samme Amt, maa, fra 6te Juni d. A., ogsaa i verdslig Henseende henlægges til sidstnævnte Syssel.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Henlæggelsen af Gaardene Stafholtseg og Hufafell fra Myra Syssel til Borgarfjords Syssel, idet han indstillede, at Gaardene Stafholtseg og Hufafell, der i verdslig Henseende henhøre til Myra Syssel inden Islands Vestamt, men i geistlig Henseende til Borgarfjords Syssel inden Sønder-Amtet sammesteds, maa, fra 6te Juni d. A., ogsaa i verdslig Henseende henlægges til sidstnævnte Syssel.

Endelig refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilladelse for Lars Gottfredsen til at sammenlægge 2 Parceller i Østerkippinge; hvilken Forestilling gik ud paa at indstille, at det allernaadigst maa tillades Lars Gottfredsen at sammenlægge og drive under eet Brug de 2de Huslodder i Østerskippinge paa Falster, som i Henhold til allerhøieste Bevilling af 27de Februar 1807 for Niels Jørgensen Kjep paa at sammenlægge Gaardene no. 14 og 19 sammesteds hver for sig bestandig skulde vedligeholdes med Bygninger, Beboere og Jorder, paa Vilkaar, at den paa de sammenlagte Huslodder værende Bygning bestandig vedligeholdes med Beboere og nuværende Jordtilliggende, samt at det Fornødne i saa Henseende paa fornævnte Lars Gottfredsens Bekostning af Amtmanden over Maribo Amt foranstaltes tilført vedkommende Skjøde- og Panteprotokol.

Ogsaa denne Indstilling blev allernaadigst bifaldt af *Hans Majestæt*.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet [Bang] refererede derpaa en allerunderdanigst Forestilling om Enkepensionen af Stege Sognekald paa Møen.

I Overensstemmelse med Ministerens Indstilling bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at de i de allerhøieste Reskripter af 14de Marts 1806 og 24de Marts 1820 indeholdte Bestemmelser om Enkepensionen af Stege Sognekald paa Møen ophæves, og at Enkepensionen af be-

meldte Kald for Fremtiden bliver at fastsætte efter de samme Bestemmelser, som indeholdes i Loven angaaende Enkepension af Landsbykald.

Marineministeren [Steen A. Bille] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Forandring i de Sømilitæres Ed, idet han indstillede, at de Ord »at holde Rigets Grundlov« for Fremtiden skulle udgaa af Formularerne saavel for den Ed, der skal aflægges ved Antagelsen i Søetatens Divisioner og inden Skibsborde ved et Togts Begyndelse, som for Officerernes Embedsed og Bestallinger.

I Anledning af en Bemærkning fra *Justitsministerens* [Scheels] og *Indenrigsministerens* [Bangs] Side om, at den i det sidste Geheime-Statsraads-Møde for Landmilitæretatens Vedkommende tagne allerhøieste Beslutning om Forandring i Eden ikkun angik Faneeden og ikke de skriftlige Eder, medens derimod den foreliggende Indstilling om Forandring i de Sømilitæres Ed ogsaa omfattede de skriftlige Eder, erindrede *Krigsministeren* [Hansen], at, saaledes som han havde forstaaet den af Hans Majestæt i forrige Geheime-Statsraads-Møde givne Resolution, havde Hans Majestæt ogsaa resolveret, at de skriftlige Eder skulde forandres.

Efterat *Hans Majestæt* derpaa allernaadigst havde yttret, at det havde været Allerhøjstsammes Mening med den af ham i det sidste Geheime-Statsraads-Møde tagne Beslutning, at ogsaa Landmilitæretatens skriftlige Eder skulde forandres, bifaldt Hans Majestæt allernaadigst *Marineministerens* foranførte Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilladelse for Besidderen af Stamhuset Dallund til at sælge det under Stamhuset henhørende Bøndergods, idet han allerunderdanigst indstillede, at det allernaadigst maa tillades Besidderen af Stamhuset Dallund, Kammerherre Baron Blixen-Finecke, under Forudsætning af Pantecreditorernes Samtykke, at afhænde det til Stamhuset hørende Bøndergods, Gaarde og Huse samt Lunde Mølle og det med 4 Gaarde i Søndersø og 5 Gaarde i Serup fra Udskiftningens Tid forenede og nu bortfæstede forhenværende fri Hartkorn, til Beløb tilsammen 4 Tdr. 7 Skpr. 3 Fjdr. Hartkorn paa følgende Vilkaar:

- a) At Afhændelsen, naar Gaardene og Husene ere bortfæstede, ikkun sker til Fæsterne, men i Tilfælde af Fæsteledighed ogsaa til Andre.
- b) At i Tilfælde af Salg til de nuværende Fæstere, Jorden udbringes mindst til følgende Priser, som bestemmes efter det Aar, i hvilket

Fæstet er indgaaet, nemlig til dem, der have fæstet
i Aaret 1851 mindst 515 Rbd. pr. Td. Hartkorn.

-	1850	-	520	-	-	-	-
-	1849	-	540	-	-	-	-
-	1848	-	560	-	-	-	-
-	1847	-	580	-	-	-	-
-	1846	-	600	-	-	-	-
-	1845	-	620	-	-	-	-
-	1844	-	625	-	-	-	-
-	1843	-	630	-	-	-	-
-	1842	-	635	-	-	-	-
-	1841	-	640	-	-	-	-
-	1840	-	645	-	-	-	-
-	1839	}	650	-	-	-	-
-	1838						
-	1837	}	655	-	-	-	-
-	1836						
-	1835	}	660	-	-	-	-
-	1834						
-	1833	}	665	-	-	-	-
-	1832						
-	1831	}	665	-	-	-	-
-	1830						
-	1829	}	665	-	-	-	-
-	1828						

i Aaret 1827 og tidligere mindst 670 Rbd. pr. Td. Hartkorn, men, forsaavidt Stederne ere fæsteledige, bør Jorden udbringes til mindst 700 Rbd. pr. Td. Hartkorn, medmindre Justitsministeriet i enkelte Tilfælde maatte finde Anledning til paa særligt Andragende at bevilge Undtagelse herfra.

Desuden bliver, saaledes som den indsendte Fortegnelse over de enkelte Steder nærmere udviser, at tillægge 50 Rbd. for hver Gaard, ved hvilken der er overdraget Fæsteren Inventariekreurer af Køer, Faar og Svin, foruden den sædvanlige Besætning med Inventarium, Sæde- og Fødekor, og 50 Rbd. for hver Gaard, til hvilken forhenværende frit Hartkorn henhører, hvorimod ved 3 Gaarde 50 Rbd. fradrages ved hver paa Grund af Bygningernes

ringe Beskaffenhed. Endvidere tillægges 3000 Rbd. for Lunde Mølle og hvert Huses Bygning den Sum, som i Fortegnelsen nærmere er anført, i Gjennemsnit 283 Rbd. for hvert Hus.

- c) At de ovenanførte mindste Kjøbesummer skulle, forsaavidt Salg sker til de nuværende Fæstere, kun gjælde for det Bøndergods, om hvis Salg Akkord er sluttet senest førstkommende 1ste Juni; hvorimod der for de Steder, som sælges senere, for hvert derefter følgende Aar bliver at tillægge $\frac{1}{25}$ til de i Fortegnelsen anførte specielle Kjøbesummer.
- d) At en Canon af indtil 3 Tdr. Byg pr. Td. Hartkorn, der betales med Penge efter Capitelstaxten, kan træde istedetfor en Del af Kjøbesummen, saaledes at der for hver Td. Byg afgaar 75 Rbd.
- e) At $\frac{1}{4}$ af Kjøbesummerne skal udbetales contant, men at de øvrige $\frac{3}{4}$, forsaavidt de ikke allerede ere radicerede i Eiendommen som en Canon, kunne blive indestaaende paa 1ste Prioritet i de afhændede Eiendomme med Tilbehør, dog at Panteret ikke behøver at betinges i Besætningen og Inventariet, mod en aarlig Rente af 4 %, uopsigelig indtil 30 Aar fra Creditors Side, saalænge Debitorerne opfylde deres Forpligtelser, dog at det i Tilfælde af Udparcellering forbeholdes Besidderen under den sædvanlige Control af Justitsministeriet at bestemme, hvor stor en Del af Pantegjælden der skal hvile paa enhver af Parcellerne.
- f) At det tillades Besidderen, i Tilfælde af Salg til de nuværende Fæstere, at indrømme, at der, saalænge Fæsteren eller Enken, medens hun hensidder i Enkestand, er i Besiddelse af det hele Sted udelt, i Rente kun erlægger et saadant Beløb aarlig, som svarer til deres nuværende aarlige Afgifter, hvorimod den resterende Kjøbesum skal forrentes med fulde 4 %, fra den Tid Stedet helt eller delvis er overgaaet til Andre. Herfra undtages dog det Tilfælde, at nogen af de hidtilværende Fæstere overdrager Parceller til deres Børn eller Svigerbørn, da Rentemoderationen ogsaa i saa Fald maa tilstaa, saalænge Forældrene besidde Hovedparcellen, dog ikke i længere Tid end 10 Aar fra Parcellens Overdragelse til Barn eller Svigerbarn.
- g) At der maa tilstaa Besidderen som privat Eiendom 15 % af Kjøbesummen, naar Overdragelsen sker til de nuværende Fæstere, deres Børn eller Svigerbørn, og 10 %, naar Salg sker til Andre;
- h) At Adgang til den i Erectionsbestemmelserne paabudne Understøt-

telse for Dallund Gods Fattige maa reserveres de nuværende og tilkommende Beboere af de Dele af Godset, som afhændes.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling om Pension for Overjordemoderen ved Fødsels- og Pleiestiftelsen, Madame Sachmann, og Tillæg til den faste Gage for hendes Efterfølger.

Efter dertil af *Finantsministeren* [Sponneck] given Anledning tog, med Hans Majestæts allerhøieste Samtykke, *Justitsministeren* [Scheel] denne Sag tilbage, for, inden den forelægges til allerhøieste Resolution, at gjøre den til Gjenstand for nærmere Forhandling mellem Justitsministeriet og Finantsministeriet.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 14. maj 1852.

Aar 1852, den 14de Mai, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Expeditionssekretæren, Justitsraad Liebe, førte Protokollen.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges den af alle de Magters Befuldmægtigede, som have deltaget i de i London angaaende Successionsforholdenes Ordning m. v. førte Underhandlinger, under 8de d. M. undertegnede Traktat samt den samme Dag angaaende Traktatens endelige Afslutning optagne Conferensprotokol.

Efterat Udenrigsministeren havde oplæst de forelagte Aktstykker, blev han i Overensstemmelse med hans derom gjorte Indstilling af *Hans Majestæt* allernaadigst bemyndiget til uden Ophold at forelægge Allerhøistsamme til allerhøieste Underskrift de til Udvexling med de Magter, hvis Repræsentanter have undertegnet bemeldte Traktat, fornødne 6 Ratifications-Instrumenter.

Efterat derpaa *Udenrigsministeren* [Bluhme] endvidere havde oplæst saavel den med Forestillingen fremlagte Note, der efter Traktatens Undertegning var af den Keiserlige russiske Gesandt i London bleven afgivet til den Kongelige Gesandt sammesteds, og der gik ud paa at fastholde de af den russiske Regjering i Warschauer Protokollen tagne Reservationer, som den Kongelige Gesandts Svar-Note, blev

Udenrigsministeren fremdeles, overensstemmende med hans Indstilling, af *Hans Majestæt* bemyndiget til at tilstille den Kongelige Gesandt i London et Udkast til en Svar-Note paa den af den russiske Gesandt overgivne Note, af det Indhold, at Hans Majestæt allernaadigst havde gjort sig bekendt med sidstnævnte Notes Indhold og acquiescerede derved.

Forsaavidt endelig *Udenrigsministeren* [Bluhme] havde indstillet, at det maatte behage Hans Majestæt at bifalde, at den Kongelige Gesandt i London instrueres til at virke hen til, at den i Traktatens Art. IV omhandlede Indbydelse udgaar fra den storbritanniske Regjering, da yttrede *Ministeren for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg* [Reventlow-Criminil]: Er glaube, dass keine Veranlassung sei, den Königlichen Gesandten in der gedachten Rücksicht zu instruiren, und dass es den Unterzeichnern des Tractats selbst überlassen werden möge, in Verein die nöthigen Schritte zu thun. Die betreffende Einladung werde auch wirksamst werden, wenn sie von allen den Mächten, die dem Tractate unterschrieben haben, ausgehe, und jedenfalls sei es zu wünschen, dass der Königliche Gesandte, wenn er Instructionen in Betreff des gedachten Punktes bekomme, keinen Schritt als in Einverständnis mit dem Kaiserlichen russischen Gesandten thun.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at Kammerherre Bille i et privat Brev til ham havde insisteret paa at blive sat i Kundskab om Regjeringens Mening angaaende Iværksættelsen af den paagjældende Indbydelse, og at han derfor ikke kunde undgaa at svare ham herpaa. Men forøvrigt var Udenrigsministeren fuldkommen enig i, at det Ønskeligste vilde være, at Indbydelsen kom til at udgaa fra samtlige de underskrivende Magter, og det havde ogsaa kun været Udenrigsministerens Mening, at Kammerherre Bille skulde, forsaavidt det maatte vise sig fornødent, virke hen til, at den storbritanniske Regjering's Representant, i Fortsættelse af sin Ledning af de i London stedfundne Negociationer, ogsaa nu sætter det Fornødne i Bevægelse for, at der kunde blive taget Beslutning om, hvorledes Fremgangsmaaden med Indbydelsen skulde være. Ligeledes var Udenrigsministeren ogsaa ganske enig i og havde anset som en Selvfølge, at Kammerherre Bille ikke skulde i denne Sag foretage noget Skridt uden først derom at have concerteret sig med den russiske Gesandt.

Hans Majestæt Kongen bifaldt derpaa allernaadigst, at Udenrigsministeren træder i Correspondance med den Kongelige Gesandt i Lon-

don angaaende den hensigtsmæssigste Iværksættelse af den i den paagjældende Tractats Art. IV omhandlede Indbydelse, saaledes at Gesandten, forinden han foretager noget officielt Skridt i denne Henseende, først vil have at raadføre sig med den Keiserlige russiske Gesandt i London.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die nachträgliche Genehmigung zweier von der Glückstadt-Elmshorner Eisenbahngesellschaft contrahirten Anleihen.

Übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums genehmigten *Seine Majestät der König* allergnädigst die von der gedachten Eisenbahngesellschaft contrahirte und in dem Schuld- und Pfandprotocoll der genannten Eisenbahn in erster Priorität protocollirte Anleihe bis zum Belaufe von 12.000 Mk. Courant.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Bestätigung der in der 6ten Generalversammlung der Actionäre der Berlin-Hamburger Eisenbahngesellschaft am 14ten Mai 1850 beschlossenen Abänderung des allerhöchst genehmigten Statuts.

In Übereinstimmung mit dem Antrage des Ministeriums genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst die von den Actionären der gedachten Eisenbahngesellschaft in der am 14ten Mai 1850 abgehaltenen 6ten Generalversammlung beschlossenen Abänderungen der §§ 8, 19, 20, 23–28, 33, 35–40, 42–57 und 59 des Gesellschaftsstatuts, wie solche in dem von dem Ausschusse unterm 5ten und 7ten Mai 1851 vollzogenen, in der der Vorstellung beigefügten Anlage enthaltenen Nachtrage vorliegen.

Demnächst referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend den Umbau des Hospitals in Neustadt.

Übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass auf Grundlage des von dem fungirenden Bauinspector Krüger angefertigten Baurisses ein Umbau des Hospitals in Neustadt, und zwar, dem Anerbieten des Kaufmanns Lienau daselbst gemäss, auf dessen Kosten, zur einen Hälfte in diesem, zur andern Hälfte im künftigen Jahre ausgeführt werde, und ferner, dass das Recht, die in einem neuen Anbau an dem einen Flügel des Hospitalgebäudes einzurichtenden beiden Wohnungen zu vergeben,

dem Kaufmann Lienau für seine Lebzeit, demnächst aber einem seiner männlichen Descendenten in gerader Linie, so lange derselbe sich in der Stadt Neustadt aufhalten werde, zustehen solle, vorbehaltlich weiterer Bestimmung über die Verleihung für den Fall, dass nach dem Tode des Kaufmanns Lienau männliche Descendenten desselben überhaupt nicht mehr vorhanden, oder keiner derselben in Neustadt wohnhaft sein sollte.

Schliesslich referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend Aufhebung des Wege- und Brückengeldes zu St. Georgsberg und des Wegegeldes zu Einhaus und Errichtung einer neuen Chausseegeldsreceptur zu Groenau mit einem Tarife für 2 Meilen.

In Übereinstimmung mit dem Antrage des Ministeriums geruheten *Seine Majestät* allergnädigst, die lauenburgische Regierung allerhöchst zu autorisiren, die Damm- und Wegegeldsreceptur zu St. Georgsberg, nachdem zuvor mit der Stadtkämmerei zu Ratzeburg wegen Wegfalls der an dieselbe aus der herrschaftlichen Casse unter dem Namen Damm- und Brückengeld von der Wismarschen Post zu zahlenden Summe von 31 Rbt. 10 Sk. L.M. eine Vereinbarung abgeschlossen worden, aufzuheben, sowie auch das Einhäuser Wege- und Groenauer Damm- und Brückengeld nach vorgängiger halbjähriger Vorkündigung des laufenden Pachtcontracts nach Ablauf der Kündigungsfrist eingehen zu lassen, und an die Stelle der eingehenden Wegegeldrecepturen zu St. Georgsberg und zu Einhaus eine Chausseegeldshebung zu Groenau mit einem Tarife für 2 Meilen zu errichten und für diese neue Chausseegeldsreceptur die Bestimmungen des Regulativs vom 19ten Januar 1844, soweit sie den Chausseegeldtarif, die Exemptionen und die Erhebung und Bestrafung der Contraventionen gegen die Erlegung des Chausseegeldes betreffen, zur Anwendung zu bringen, auch wegen Erbauung einer Chausseegeldsnehmerwohnung zu Groenau nähere Vorschläge einzureichen. Ingleichen genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums, dass die Function des Chausseegeldsnehmers dem gegenwärtig zu Groenau stationirten Zollhebungscontrolleur Draeger, vorbehaltlich einer näher zu bestimmenden Vergütung und unter Wegfall des bisher aus herrschaftlicher Casse genossenen Wohnungsgeldes, übertragen werde.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung in Betreff eines von dem Justizrath Dr. Poulsen in Kopenhagen vorgelegten Erbietens des Samuel Monton Peto in London wegen Erbauung einer Eisenbahn von Flensburg über Husum nach Tönning und von Tönning nach Rendsburg, ohne alle Betheiligung der Finanzen.

Obgleich das Ministerium für das Herzogthum Schleswig, von Seiten dessen, mit Rücksicht auf die allerhöchsten Resolutionen vom 9ten Februar 1848 und vom 12ten November 1851, durch Schreiben vom 3ten d. M. dem Justizrath Poulsen zur weiteren Mittheilung eröffnet war, dass das Ministerium auf ein in Gemässheit des § 1 der Bekanntmachung vom 18ten Mai 1840 eingereichtes Gesuch den S. M. Peto zur Erlangung einer allerhöchsten Concession für die Anlegung einer Eisenbahn von Flensburg über Husum nach Tönning unter gewissen Bedingungen Seiner Majestät allerunterthänigst empfehlen zu können glaube, dass er jedoch in Ansehung einer Eisenbahn von Tönning nach Rendsburg für nöthig gehalten habe, eine Correspondenz mit dem Kriegsministerium einzuleiten, und daher sich in dieser Beziehung seine Äusserung einstweilig vorbehalten müsse, zwar gewünscht hätte, dem S. M. Peto auch in Betreff des von demselben mit der Eisenbahnanlage zwischen Flensburg-Husum- und Tönning in Verbindung gesetzten Projects einer Eisenbahn zwischen Tönning und Rendsburg eine Aussicht auf Erlangung einer desfälligen Concession eröffnen zu können, so glaube das Ministerium doch nun, da nach den eingezogenen Äusserungen des Kriegsministeriums militärische Rücksichten die Zulassung einer Eisenbahnlinie zwischen Tönning und Rendsburg nicht rathsam erscheinen lassen, nicht eine dem entgegenstehende allerhöchste Resolution beantragen zu dürfen, vielmehr allerunterthänigst anheimgeben zu müssen, ob dem S. M. Peto in London auf das von ihm gemachte vorläufige Anerbieten wegen Anlegung einer Eisenbahn von Flensburg über Husum nach Tönning und von Tönning nach Rendsburg, in Verfolg der Mittheilung des Ministeriums vom 3ten d. M. in Betreff der Flensburg-Husum-Tönninger Linie, zu eröffnen sein möchte, dass eine Concession zur Anlegung einer Eisenbahn von Tönning nach Rendsburg nicht gewärtigt werden könne.

Kriegsministeren [Hansen] bemærkede, at skjøndt han vedblivende maatte for sit Vedkommende være af den Mening, at en Fortsættelse

af en Flensborg-Tønning Bane til Rendsborg vilde af militære Grunde være høist betænkelig, og i den Henseende maatte henholde sig til, hvad han i sin i den refererede Forestilling optagne Svarskrivelse til det slesvigske Ministerium nærmere havde udviklet, havde han dog, da Hans Majestæt maaske kunde have Betænkelighed ved i en saa vigtig Sag som den nærværende at tage Beslutning efter en enkelt Mands Anskuelse i militær Henseende, anset det rettest at tilskrive 4 af Armeens kyndigste Officerer: Generalerne Meza, Schlegel, Flensborg og Fibiger, og forlange, at hver især af dem skulde udtale sig over det paagjældende Spørgsmaal. Han havde imidlertid endnu ikke modtaget de af disse Officerer saaledes forlangte Betænkninger, og han vilde derfor allerunderdanigst henstille, om Hans Majestæt ikke vilde udsætte at tage nogen Beslutning i denne Sag, indtil disse forelaa.

Efterat denne Krigsministerens allerunderdanigste Henstilling var bleven understøttet af flere af Geheime-Statsraadets Medlemmer og navnlig ogsaa af *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke], der yderligere bemærkede, at han efter Indholdet af den Svarskrivelse, som han havde modtaget fra Krigsministeren, ikke havde troet at kunne vente nogen yderligere Meddelelse fra denne, og derfor nu havde forelagt Hans Majestæt Sagen til allerhøieste Resolution, og efterat *Marineministeren* [Steen A. Bille] specielt havde henledet Opmærksomheden paa Vigtigheden af, at det blev taget under Betragtning, om ikke Tønning, hvis denne By blev Endepunktet for den slesvigske Jernbane, burde, med Hensyn til den store Lethed for en Fjende at komme søværts derhen fra Elben eller Weser, befæstes, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at resolve, at den foreliggende Sag bliver at udsætte efter de af Krigsministeren ommeldte, af ham forlangte Betænkninger, hvilke Krigsministeren vil have at meddele Ministeren for Hertugdømmet Slesvig, for at denne derefter kan paany foredrage Sagen i Geheime-Statsraadet.

Efterat endnu fra alle Sider Vigtigheden af, at denne Sags Fremme paaskyndes saameget som muligt var bleven fremhævet, og *Krigsministeren* [Hansen] i den Anledning havde bemærket, at han ventede meget snart at modtage de forlangte Betænkninger, blev det endnu af *Hans Majestæt* allernaadigst bestemt, at der ikke forinden Sagens nye Foretagelse i Geheime-Statsraadet skulde ske nogen Meddelelse til S. M. Peto eller hans Befuldmægtigede.

Finantsministeren [Sponeck] refererede en allerunderdanigst Forestilling betræffende Benævnelsen af visse ministerielle Contoirarbejdere, idet han allerunderdanigst indstillede:

- 1) At den Klasse af Hans Majestæt udnævnte Embedsmænd paa 500 Rbd. eller derover, som i Finantsministeriets Contoirer under forskellig Benævnelse staar næstefter Fuldmægtigklassen, tillægges Navn i Expeditionscontoirerne af Cancellister, i Revisionscontoirerne af Revisorer.
- 2) At det øvrige i Finantsministeriets Contoirer af Ministeren ansatte underordnede Personale, som ikke henhører til Skriverklassen, benævnes Assistenten;

hvorhos *Finantsministeren* henstillede: hvorvidt Hans Majestæts allerhøieste Resolution paa disse Indstillingspunkter maatte være at meddele de øvrige Ministerier, for at sammes Anvendelighed paa disses Ressortforhold kan være at tage under Overveielse, og Resultatet af denne Overveielse eventuelt allerunderdanigst at foredrage Hans Majestæt.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst begge de nævnte Indstillinger og bemyndigede derhos lige allernaadig *Finantsministeren* til, overensstemmende med hans derom gjorte Henstilling, at sætte de andre Ministerier i Kundskab om den saaledes afgivne allerhøieste Resolution.

Endvidere refererede *Finantsministeren* [Sponeck] en allerunderdanigst Forestilling om Fritagelse for Brugen af stemplet Papir til de Assurance-Anmeldelser og Deklarationer, som blive at udstede af Interessenterne i en Brandforsikringsforening for rørlig Eiendom i Stenmagle med omliggende Sogne i Sorø og Holbæk Amter, idet han allerunderdanigst indstillede, at Brandassuranceforeningen for rørlig Eiendom i Stenmagle med omliggende Sogne i Sorø og Holbæk Amter maa ved allernaadigst Bevilling, der bliver at indløse med 28 Rbd. 48 Sk., forundes Fritagelse for Brugen af stemplet Papir til de Assurance-Anmeldelser og Deklarationer, der blive at udstede af de i Foreningen indtrædende Interessenter, paa Vilkaar, at det i disse Dokumenter indføres, at de ifølge Bevillingen udfærdiges paa ustemplet Papir, samt forsaa vidt der kunde blive Spørgsmaal om Transporter paa dem, at disse da blive at udfærdige paa behørigt stemplet Papir.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Cultusministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestil-

ling om Nedsættelse af en Commission til at afgive Betænkning om Fortsættelse af det af afdøde Conferentsraad Schumacher forestaaede Gradmaalingsarbeide.

Overensstemmende med Cultusministerens Indstilling bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at det overdrages en Commission, bestaaende af Contreadmiral, Kammerherre Zahrtmann, Oberstlieutenanterne i Generalstaben v. Caroc og v. Andræ, Professor i Astronomi ved Kjøbenhavns Universitet Olufsen samt Professor i Mathematik ved samme Universitet Ramus, at tage under Overveielse, i hvilket Omfang, paa hvilken Maade og ved hvilke Kræfter det af afdøde Conferentsraad Schumacher forestaaede Gradmaalingsarbeide maatte være at fortsætte, og derom at afgive en Betænkning, der igjennem Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet vil være at forelægge Allerhøiøstsamme.

Fremdeles refererede *Cultusministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Dispensation for stud. med. & chir. Rudelbach fra Bestemmelserne i den under 20de December 1833 bekendtgjorte allerhøieste Resolution af 22de November s. A.

I Overensstemmelse med Cultusministerens Indstilling bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at stud. med. & chir. Christian Gotfred Rudelbach fritages for at underkaste sig den ved allerhøieste Resolution af 22de November 1833, bekjendtgjort under 20de December s. A. foreskrevne Præliminærexamen for Studerende fra fremmede Universiteter, og at det tillades ham strax at indstille sig til den første af de to Afdelinger, hvori den lægevidenskabelige Examen ved allerhøieste Resolution af 23de August 1851 er delt, imod at han for at underkaste sig den ved allerhøieste Resolution af 1ste September 1850, bekjendtgjort under 7de s. M. anordnede almindelige filosofiske Prøve, som Betingelse for at stedes til bemeldte Examens anden Del.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende, at den i Henhold til Plakat af 13de October 1847 opførte Helbredelsesanstalt for Sindssvage i Nørrejylland maa tages i Brug den 1ste Juli d. A., m. v., idet han allerunderdanigst indstillede:

- 1) At den ifølge Plakat af 13de October 1847 i Nærheden af Aarhus opførte Helbredelsesanstalt for Sindssvage i Nørrejylland maa tages i Brug den 1ste Juli d. A.
- 2) At Hans Majestæt allernaadigst vil forsyne de Forestillingen vedlagte af Justitsministeriet affattede Udkast til et Regulativ for bemeldte Helbredelsesanstalts Virksomhed samt til et Reglement

for Gageringen af de ved Anstalten ansatte Embedsmænd og Betsjente med allerhøieste Approbation, dog saaledes, at det førstnævnte kun bliver gjældende indtil videre, og at der tillægges Justitsministeriet Bemyndigelse til i Regulativets Bestemmelser at gjøre saadanne mindre væsentlige Forandringer, som af Ministeriet maatte befindes tjenlige for Anstaltens Øiemed.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst begge disse Indstillinger, dog med den fra flere Sider i Geheime-Statsraadet anbefalede Forandring, at det i forommeldte Regulativs § 18, saavel 1ste som 2det Afsnit, istedetfor »Kongeriget Danmark« kommer til at hedde »det danske Monarki«, saa at altsaa Betalingen for Patienter fra Hertugdømmerne bliver den samme som for Patienter for andre Dele af Kongeriget Danmark end Nørrejylland.

Justitsministeren [Scheel] refererede endvidere en allerunderdanigst Forestilling om Nedsættelse af tvende Grosserer J. H. Samuel og Postbud E. Gudmandsen idømte Mulkter, idet han allerunderdanigst indstillede, at de Grosserer Joseph Haimann Samuel og Postbud Erik Gudmandsen, begge af Helsingør, ved denne Kjøbstads Extrarets Dom af 22de December f. A. for at have afsat Lodsedler for et udenlandsk Varelotteri ifundne Mulkter af 100 Rbd. hver til Deling mellem Helsingørs Fattigkasse og vedkommende Angiver, allernaadigst maa nedsættes til 25 Rbd. for den Første og 10 Rbd. for den Sidste, hvilke Beløb tilfalde Helsingørs Kjøbstads Fattigkasse.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 19. maj 1852.

Aar 1852, den 19de Mai, var det Geheime-Statsraad samlet under *Hans Majestæt* Kongens allerhøieste Forsæde. Statssekretæren førte Protokollen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte allerunterthänigst følgende Sachen:

- 1) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Milderung der wider den Bäckergesellen Peter Schumacher aus St. Margarethen wegen Fälschung seines Wanderbuches, erkannten einjährigen Zuchthausstrafe, indem er vorstellte, ob nicht die wider den Bäcker-

gesellen Peter Schumacher aus St. Margarethen wegen begangener Fälschung seines Wanderbuches unterm 10ten April d. J. von der Norderditmarscher Landvogtei erkannte einjährige Zuchthausstrafe aus allerhöchster Gnade bis auf eine achtmal fünftägige Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot zu mildern sein möchte.

- 2) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die im laufenden Jahre vorzunehmenden Reparaturen an dem Gefangenenhause zu Reinbeck, indem er den Antrag stellte, ob das Ministerium nicht allergnädigst zu ermächtigen sein möchte, zur Ausführung der beantragten Reparaturarbeiten an dem Reinbecker Gefangenenhause im laufenden Jahre die Summe von 282 Mark verwenden zu lassen.

Seine Majestät der König geruheten allergnädigst diese allerunterthänigsten Vorstellungen zu genehmigen.

Danach referirte der *Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] allerunterthänigst folgende Sachen:

- 1) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Modification einer Bestimmung im § 2 der Hafen- und Brückenordnung für die Stadt Flensburg vom 27sten September 1845.

Übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums geruheten *Seine Majestät* allergnädigst zu resolviren: Wir wollen allergnädigst, dass der § 2 der im Jahre 1845 für die Stadt Flensburg erlassenen Hafen- und Brückenordnung dahin abgeändert werde, dass die beiden Stadt-Bauherren auch fernerhin und bis weiter Mitglieder der Hafen- und Brücken-Commission, in welche der Stadtbaumeister als Mitglied mit beschliessender Stimme tritt, verbleiben sollen, und wollen Unser Ministerium für das Herzogthum Schleswig allerhöchst ermächtigt haben, eine solche Modification demnächst zu verfügen.

- 2) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend eine authentische Interpretation des Ausdrucks »rein politische Vergehungen« in dem für das Herzogthum Schleswig unterm 29sten März d. J. allerhöchst emanirten Patent betreffend die Revision des in Ansehung der Amnestie für das Herzogthum Schleswig erlassenen Patents vom 10ten Mai 1851.

In Übereinstimmung mit dem Antrage des Ministeriums geruheten *Seine Majestät* allergnädigst zu resolviren: Wir wollen Unser Ministerium für das Herzogthum Schleswig allergnädigst autorisirt haben, zur Hebung etwaniger Zweifel über das richtige Verständnis des in

dem § 1 des allerhöchsten Patents vom 29sten März d. J., betreffend die Revision des in Ansehung der Amnestie für das Herzogthum Schleswig erlassenen Patents vom 10ten Mai 1851 gebrauchten Ausdrucks: »rein politische Vergehungen« zur öffentlichen Kunde zu bringen, dass als rein politische Vergehungen lediglich diejenigen anzusehen seien, deren verbrecherischer Character ausschliesslich in ihrer Beziehung zu Unserer allerhöchsten Person, oder zu der Uns zustehenden Regierungsgewalt, oder zu der bestehenden Verfassung begründet ist, wogegen solche Vergehungen, welche, wenn auch ganz oder zum Theil aus politischen Motiven hervorgegangen, doch auch anderweitig einen verbrecherischen Character an sich tragen, wie namentlich Gewaltthätigkeit und thätliche Misshandlungen, den rein politischen Vergehungen keineswegs gleich zu stellen seien.

3) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Bitte des Magistrats und des Deputirten-Collegiums der Stadt Eckernförde um Befreiung von der Entrichtung der in den Jahren 1849 und 1850 widerrechtlich an die Hauptcasse in Rendsburg einbezahlten oder mit derselben liquidirten Königlichen Steuern aus gedachter Stadt. Übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums geruheten *Seine Majestät* allergnädigst zu resolviren: Wir wollen dem Magistrat der Stadt Eckernförde allerhöchst auferlegt haben, nach Massgabe des früher von Unserem Ministerium für das Herzogthum Schleswig demselben ertheilten Befehls, die widerrechtlich in den Jahren 1849 und 1850 an die Hauptcasse in Rendsburg einbezahlten Königlichen Steuern, nunmehr an die Centralcasse in Flensburg einzuzahlen.

Derefter refererede *Udenrigsministeren* [Bluhme] allerunderdanigst, hvad der efter den allerhøieste Resolution af 4de Februar d. A. var foretaget betreffende Ordningen af den spanske Gjæld, idet han meddelte, at saavel Baron Brockdorff som Grev Dal Borgo frygtede, at den i ovenmeldte Resolution paabudne Betingen af en længere Frist for at kunne forelægge Rigsdagen Sagen, muligen kunde lægge Hindringer iveien for at opnaa et saa ønskeligt Resultat, som man ellers vilde være istand til at naa.

Finantsministeren [Sponneck] maatte anse det tvivlsomt, naar der blot tages Hensyn til Sagens egen Beskaffenhed, om man kunde undgaa at forelægge den for Rigsdagen, men dels maatte han antage, at man under de forhaandenværende Forhold meget vel fra Formens Side kunde forsvare det, da den Forhandling, hvis Afslutning man nu

gik ud paa, støttede sig til den allerhøieste Resolution af 1836, dels maatte han med Hensyn til Realiteten antage det for det eneste Rigtige, naar en antagelig Sum ved en hurtig Afslutning kunde naas, da ei at holde nogen Frist aaben, saafremt dette kunde gjøre Resultatet usikkert.

Indenrigsministeren [Bang] maatte tiltræde Finantsministerens Anskuelse.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter allernaadigst at resolve, som følger: Vi ville allernaadigst have Vor allerhøieste Resolution af 4de Februar d. A. modificeret derhen, at Baron Brockdorff, saafremt han i Forening med Vor Resident i Madrid skulde finde den deri antydede længere Frist for Ratificationen af den eventuelle Overenskomst at være hinderlig for Opnaelsen og Udførelsen af et ellers antageligt Arrangement, da tør vedtage en saadan Ratificationsfrist, som maatte forekomme ham passende og for Sagen tjenlig.

Indenrigsministeren [Bang] forelagde derefter nogle af Jernbanceselskabet tagne Beslutninger til allerhøieste Approbation.

Hvilken *Hans Majestæt* allernaadigst behagede at meddele.

Derefter refererede *Justitsministeren* [Scheel] efterfølgende Sager:

- 1) En allerunderdanigst Forestilling angaaende Henlæggelsen af Stougaard Hovedgaard med tilhørende Parceller fra Nørvang-Tørrild Herreders under Thyrsting-Vrads Herreders Jurisdiction.

I Overensstemmelse med Ministeriets Indstilling behagede *Hans Majestæt* at resolve: Vi bifalde allernaadigst, at Stougaard Hovedgaard med tilhørende Parceller, der i Henseende til Politi-, Kirke-, Skole- og Fattigvæsen anses henhørende under Tørring Sogn og Thyrsting-Vrads Herreders Jurisdiction i Skanderborg Amt, men i andre Henseender høre under Nørvang-Tørrild Herreders Jurisdiction og Veile Amt, maa i Eet og Alt henlægges under Thyrsting-Vrads Herreders Jurisdiction.

- 2) En allerunderdanigst Forestilling angaaende Ophævelsen af en mod Prokurator Johan Hammershøi af Kjellerupholm anlagt Justitssag.

Overensstemmende med Ministeriets Indstilling behagede *Hans Majestæt* at resolve: Vi bifalde allernaadigst, at den mod Prokurator Johan Hammershøi af Kjellerupholm, for den 19de September f. A. for Lysgaard-Hids Herreders ordinære Ret under sammes Holdelse at have tilføiet sin Modpart, Forvalter Lindberg af Rotterdam et Slag med en Pilegren, anlagte Justitssag maa bortfalde, mod at han udreder

de ved Sagens Behandling allerede foranledigede Omkostninger og til Viborg Amts Fattigkasse erlægges en Mulkt af 50 Rbd.

Derefter refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] og *Justitsministeren* [Scheel] Sagen angaaende Uniformeringen for de overordnede Domstole i Kongeriget og i Hertugdømmet Slesvig.

Hans Majestæt behagede at bifalde det Indstillede, saaledes at Høiesteret anlagde den nye Uniform fra 1ste Marts næste Aar og den slesvigske Overret strax, at begge de sidstnævnte Uniformer bleve lige, dog at den slesvigske Overret ei reglementeredes med Kapper.

Hvorefter *Hans Majestæt* allernaadigst behagede at hæve det Geheime-Statsraads Møde.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 26. maj 1852.

Aar 1852, den 26de Mai, var det Geheime-Statsraad samlet paa Frederiksborg Slot under Hans Majestæts allerhøieste Forsæde. Statssekretæren førte Protokollen.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede de seneste Efterretninger fra Ulandet.

Nachdem *Seine Majestät* allergnädigst geruht hatten, einen allerunterthänigsten Antrag des *Ministers für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] betreffend die Confirmation der Bestellungen der Angestellten an der Kieler Universität, bis auf weiteren allerhöchsten Befehl auszusetzen, referirte derselbe Minister nachfolgende Sachen:

- 1) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Anordnung von Massregeln zum Schutze der Auswanderer, welche aus holsteinischen Häfen nach anderen Welttheilen befördert werden.

Seine Majestät geruheten allergnädigst zu resolviren: Wir wollen Unser Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg allerhöchst autorisirt haben, in denjenigen Hafenplätzen des Herzogthums Holstein, von denen aus direct oder über einen europäischen Zwischenhafen Auswanderer nach anderen Welttheilen befördert werden, die zur Herstellung eines wirksamen Schutzes derselben erforderlichen Verfügungen nach Massgabe der allerunterthänigst vorgetragenen Bestimmungen durch die beikommenden Behörden zu erlassen.

2) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Anlegung eines Begräbnisplatzes für die Israeliten in Kiel und in der Brunswieck.

Übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums geruheten *Seine Majestät* zu resolviren: Wir wollen den in der Stadt Kiel und in der Brunswieck wohnhaften mosaischen Glaubensgenossen den Erwerb des durch ihre Bevollmächtigten, den Geldwechsler Adolph Samson und den Handelsmann Jacobi Hirsch in Kiel, angekauften, auf dem sogenannten Papenkamp am Winterbecker Wege gelegenen Grundstücks von 120 Quadratruthen Grösse, behufs der Einrichtung eines Begräbnisplatzes für die jetzt und künftig in Kiel und in der Brunswieck sich aufhaltenden mosaischen Glaubensgenossen unter verhältnismässiger Mitfolge der auf diesem Grundstücke ruhenden Abgaben und Lasten allergnädigst gestattet haben.

3) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Wiedereinführung des Gebrauchs des Stempelpapiers im Herzogthum Holstein.

Übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums geruheten *Seine Majestät* zu resolviren: Es ist Unser allerhöchster Wille, dass die Stempelsteuer nach den vor dem Jahre 1848 erlassenen Anordnungen in Unserem Herzogthum Holstein wieder erhoben werde.

4) Eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend allergnädigste Bewilligung eines ausserordentlichen Credits von 200 Rtl. L. M. zur Bestreitung der Kosten von Einsammlungen der Maikäfer in verschiedenen vom Engerlingsfress bedroheten Forstorten des Amtes Ratzeburg.

Übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums geruheten *Seine Majestät* zu resolviren: Wir wollen die lauenburgische Regierung allergnädigst autorisirt haben, dem lauenburgischen Forst- und Jagdante einen ausserordentlichen Credit von 200 Rtl. L. M. bei der Amtscasse zu Ratzeburg für das laufende Jahr behufs Anordnung von Einsammlung der Maikäfer in verschiedenen vom Engerlingsfress bedroheten Forstorten des Amtes Ratzeburg zur Verfügung zu stellen.

Darauf referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die nachträgliche Genehmigung der Wiederverpachtung der Königlichen Ländereien im Gotteskoog nebst der Jagd und Fischerei daselbst, resp. auf 1 und 3 Jahre, vom 1sten Mai d. J. angerechnet, für die jährliche Pachtsumme von resp. 2854 Mk. 8 Sk. und 15.616 Mk. Courant.

In Übereinstimmung mit dem Antrage des Ministeriums geruheten

Seine Majestät zu resolviren: Wir wollen die Wiederverpachtung der Uns zuständigen Ländereien im Gotteskoog nebst der Jagd und Fischerei daselbst, resp. auf 1 und auf 3 Jahre, vom 1sten Mai d. J. angerechnet, für die jährliche Pachtsumme von resp. 2854 Mk. 8 Sk. oder 1522 Rbd. 38 $\frac{2}{5}$ Sk. und 15.616 Mk. oder 8.328 Rbd. 51 $\frac{1}{5}$ Sk. nachträglich allergnädigst genehmigt haben.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede videre en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Bevilling af det fornødne Pengebeløb til Udførelsen af forskjellige Forandringer ved de af Regjeringen købte tvende Gaarde i Flensborg.

I Overensstemmelse med Ministeriets Indstilling behagede det *Hans Majestæt* at resolve: Vi ville allernaadigst have bevilget, at der af Vor Kasse maa udredes til Fordeling paa Aarene 1852 og 1853 en Sum af indtil 39.051 Rbd. 31 Sk., eller med et rundt Tal 39.050 Rbd. til Bestridelse af de Udgifter, som ville medgaa for i de Kjøbmand Fedder Momsen i Flensborg for Kongelig Regning afkjøbte 2de Eiendomme, No. 511 og 512 sammesteds, efter de af Architect Winstrup affattede Forslag at indrette Localer for den derværende Appellationsret, saavel som for en tilkommende Provindsialstænderforsamling, og endeligen for 2de beredne Gensdarmer, samt for at udføre den af Architect Winstrup projekterede Udvidelse af en i Bygningernes venstre Fløi værende Bolig; og ville Vi allernaadigst have bemyndiget Vort Ministerium for Hertugdømmet Slesvig til at foranstalte det i saa Henseende videre Fornødne.

Schliesslich referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend einen Vorschlag des Marineministeriums zur Herstellung einer veränderten Einrichtung hinsichtlich der in den Herzogthümern befindlichen Hafen- und Canalfeuer.

In Übereinstimmung mit dem Antrage des Ministeriums geruheten *Seine Majestät* zu resolviren: Wir wollen die Oberaufsicht über die Leuchtfeuer zu Bülick und Friedrichsort, vom 1sten Juli d. J. an, Unserem Marineministerium allergnädigst übertragen haben.

Den i Geheime-Statsraadet den 14de Mai d. A. forhandlede Sag angaaende det fra S. M. Peto i London indkomne Andragende betræffende Anlæggelse af en Jernbane fra Flensborg over Husum til Tønning og fra Tønning til Rendsborg blev paany foretaget, efterat de af Krigsministeren fra fire af Armeens Generaler indhentede Betænkninger

forud for nærværende Møde havde circuleret mellem Geheime-Statsraadets Medlemmer.

Krigsministeren [Hansen] maatte med Hensyn paa denne Sag bemærke, at han, hvad de commercielle Hensyn angik, ei kunde antage, at den vilde blive af nogen særdeles Gavn for de slesvigske Interesser. De Produkter, som navnlig kunde blive Gjenstand for Udførsel, vare af den grovere Slags, der ikke egnede sig til med Fordel at transporteres paa Jernbanen fra Østkysten til Vestkysten og omvendt. Hvad Rejsendes Befordring angik, da vilde denne dog efter Sagens Natur vedblivende komme til at gaa over Hamborg, og den eneste Undtagelse vilde kun finde Sted med dem, der gik til England. Han maatte holde for, at Baner med langt mere Nytte vilde være at anlægge andre Steder.

Hvad de militære Hensyn angik, da maatte han i Hovedsagen henholde sig til sine allerede afgivne skriftlige Bemærkninger. Naar der var Talen om at anlægge en Jernbane, der førte fra Rendsborg imod Nord, da maatte man vel betænke, at denne Fæstning, naar vi søndenfra angrebes af en overlegen Fjende, var allerede under de nærværende Forhold til mere Skade end Gavn, da dens tilstrækkelige Besættelse vilde udfordre en for vore Forhold uforholdsmæssig Styrke, der vilde unddrages de andre Krigsoperationer, og rimeligvis til Slutningen vilde aldeles tabes for os. Derimod vilde Fæstningen i en overlegen Fjendes Haand, som havde tilstrækkelig Styrke til at besætte den, være os til største Skade, da den, som kunde holde den besat uden derved at savne Tropper til at føre Krigen i aaben Mark, vilde være Herre af begge Hertugdømmer. Denne Fordel vilde i den allerhøieste Grad forstørres, naar en Jernbane førte fra Fæstningen nordefter ind i Hjertet af Slesvig, og dersom denne Jernbane endnu i sin Tid forlængedes nordefter, vilde dette gjøre Forholdene end farligere. Hans bestemte Mening gik derfor ud paa, at det under alle Omstændigheder var nødvendigt at sløife Rendsborg, men at, saafremt det vedtages at anlægge en Jernbane fra Rendsborg nordefter, det da maatte være en absolut Betingelse, at dette ei skete, førend Sløifningen havde fundet Sted.

Hans Majestæt Kongen maatte allerhøist dele de Betæneligheder, der af Krigsministeren vare fremførte, men han maatte tillige anmode Geheime-Statsraadet om at tage under Overveielse, om ikke disse i en betydelig Grad kunde fjernes derved, at Sporet af Skinnerne erholdt en noget større eller noget mindre Brede end den, de holstenske og tyske Baner havde, da et Angreb paa Rendsborg dog ialtfald ikke

vilde kunne ske saa hurtigt, at de til den omtalte Bane byggede Vogne ei skulde kunne fjernes eller gjøres ubrugelige. Ligeledes forekom det ham allerede at være en stor Betryggelse, naar blot Kronværket og de nordre Værker demoleredes, saaledes at Fæstningen derved reduceredes til et blot Brohoved.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] musste bemerken, dass bei der vorliegenden Frage die Bahnen Flensburg-Husum-Tønning und Tønning-Rendsburg aus einander gehalten werden müssten. Die erstere Bahn war schon unter Friedrich dem Sechsten projectirt, und nachdem die Obersten Prangen und Quaade, die sich dieser Bahnlinie aus militärischen Gründen nicht zu widersetzen nöthig glaubten, gehört waren, wurde eine Gesellschaft zu ihrer Anlage unter dem König Christian dem Achten den 18ten Mai 1840 concessionirt, welche Concession von Seiner Majestät dem jetztregierenden König unterm 16ten Februar 1848 noch verbessert worden; nur die eintretenden Wirren und Unruhen hätten die Anlage verhindert, und schiene ihm also, dass man die Anlage einer solchen Bahn nach dem, was schon geschehen, nicht verbieten könne.

Krigsministeren [Hansen] maatte med Hensyn paa de berørte tidligere af Militære afgivne Erklæringer bemærke, at der nu foreligge ganske andre Erfaringer end dem, man dengang havde at bygge paa. Hvad det angaaende en Modification af Banens Spor af Hans Majestæt allernaadigst Foreslaaede angik, da frygtede han, at en saadan ei vilde kunne forblive skjult, og at denne altsaa fra Fjendens Side vilde blive taget i Beregning. Kronværkets Demolering kunde han ei finde tilstrækkelig, da Fjenden, naar de øvrige Værker forbleve, som de vare, deri vilde finde en stor Lettelse til i ei lang Tid at sætte hele Fæstningen i Forsvarsstand. Forresten maatte han henholde sig til sine tidligere skriftlige og mundtlige Ytringer.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen bemærkede, at man burde tage i Betragtning, at en Krig med Tydskland efter Londonner Protokollens Afslutning og den i samme indeholdte Garanti ei syntes at kunne ventes med nogen Rimelighed, hvorimod der under de nærværende Forhold snarere kunde ventes en Krig f. Ex. med Frankrig.

Marineministeren [Steen A. Bille] maatte antage, at Hovedspørgsmaalet dreiede sig om, hvorvidt det Selskab, som vilde anlægge Banen, alene vilde gaa ind paa Flensborg-Husum-Tønninger Banen under den Betingelse, at de ogsaa erholdt Concession paa Tønning-Rensborger

Banen. Selv under Forudsætning af, at Rendsborg forblev Fæstning, forekom det ham, at en nær Forbindelse med Norden maatte være til dens Fordel og lette dens Undsætning. Iøvrigt var det jo, naar Nødvendigheden fordrede det, ei vanskeligt at ødelægge en Jernbane i meget kort Tid. Han holdt det under den nuværende Uddannelse af Forholdene for umuligt for et enkelt Land at afslutte sig fra Følgerne af den almindelige europæiske Trang til at lette Forbindelsesveiene. At en Jernbane var ønskeligere mange andre Steder i Landet, indrømmede han, men derom forelaa intet Tilbud.

Krigsministeren [Hansen] maatte ved en saadan Jernbanes Anlæg, der sluttede sig til de holstenske Baner, frygte for, at en overveiende tysk Indflydelse vilde gjøre sig gjældende, og at navnlig Hamborg vilde blive Halvøens Hovedstad; hvorvidt man kunde hindre dette, eller hvorvidt man kunde unddrage sig den almindelige Trang til nye Forbindelsesmidler, derom kunde han ei udtale nogen Mening; han maatte kun gjentage, at efter hvad han tidligere havde yttret, vilde de Fordele, som Jernbanen bragte Rendsborg som Fæstning, alene være til Gavn for en indtrængende overlegen Fjende.

Udenrigsministeren [Bluhme] maatte tiltræde den af Hans Kongelige Høihed Arveprindsen yttrede Formening, at der, naar ikke store Forandringer indtraadte, var mere Sandsynlighed for et Krigsforhold til Frankrig end til Tydskland. Forresten maatte han, med Hensyn til det af Ministeren for Slesvig Yttrede, være af den Formening, at man ei kunde afslaa Concessionen til en Jernbane Flensborg-Husum-Tønning, og at altsaa det Spørgsmaal, der forelaa, var dette, om der burde meddeles Concession til en Jernbane Tønning-Rendsborg.

Hvad nu for det Første de militære Hensyn angik, da maatte han støtte sig til Krigsministerens Yttringer betræffende Rendsborgs Sløifning, men han kunde dog ei andet end antage, at Sløifningen af de nordre Værker maatte være tilstrækkelig, da et Brohoved jo dog altid vilde kunne forskaffe nogle Dages Ophold, i hvilke, om fornødent gjordes, Jernbanen bag Brohovedet kunde ødelægges; ogsaa maatte han erindre, at den tidligere Betænkning fra Obersterne Quaade og Prangen jo netop med Hensyn paa en sydfra indtrængende Fjende maatte gaa ud fra de Forudsætninger, som i de senere Aar ere realiserede. Fordi vi desuden senest have haft Krig med Tydskland, bør man ei gaa ud fra, at enhver Krig atter netop skal føres med denne Magt, en saadan feilagtig Forudsætning havde man ogsaa tidligere

været tilbøielig til at nære, først med Hensyn paa Sverrig, senere paa England. At afslutte sig aldeles fra den almindelige europæiske Communication var ugjærligt, og naar hertil kom, at det forelaa, at det omtalte Selskab kun under Betingelsen af en Concession for den Tønning-Rendsborger Bane vilde overtage Anlægget af den Flensborg-Husum-Tønninger, saa maatte han tillade sig at foreslaa, at den attraaede Concession tilstodes, men at det gjordes Selskabet til Pligt at anlægge den paa Eiderens nordlige Side.

Finantsministeren [Sponeck] maatte anerkjende de vigtige militære Grunde, der taledede mod Concessionen, og kunde ei finde det paa-faldende, at en nærliggende og dyrkjøbt Erfaring havde forandret tidligere udtalte Anskuelser. Dersom der altsaa handlede om res integra, da vilde disse militære Grunde muligen kunne afgive et Motiv til at nægte Concessionen, ligesom det var tænkeligt, at de endog kunde have afgivet Grund til at modsætte sig Etableringen af det holstenske Jernbanenet, saaledes som det nu forelaa. Men dels vilde denne Conseqvents, naar den strengt forfulgtes, endogsaa tale imod Anlæg af Tverbaner imod Nord, da disse i deres Forbindelser dog tilsidst dannede en Længdebane, dels var det ei mere res integra, thi de holstenske Baners Anlæg og den tidligere givne Concession til den Flensborg-Husum-Tønninger Bane var allerede en Opgivelse af de militære Hensyns strenge Conseqvents. Han antog derfor, at de commercielle Hensyn nu maatte være de absolut overveiende, og den Forøgelse, som Erfaringen viste, at de materielle Kræfter erholdt ved Anlæg af Jernbaner, vilde ogsaa paa den anden Side betydeligen forøge Landets militære Modstandskraft.

Han maatte saaledes tilraade, at Banen concederedes fra Tønning til Rendsborg, men han maatte tillige foreslaa, at Krigsministeren bemyndigedes til at forberede Sløifningen af Rendsborg, at det toges under Overveielse, hvorvidt en modificeret Sporvide paa Banen burde gjøres Selskabet til Pligt, og endeligen, at Ingeniørcorpsets Betænkning indhentedes, om man ei med Hensyn paa Broernes og Viadukternes Anlæg kunde foreskrive Selskabet en Bygningsmaade, hvorved disses Sprængning lettedes.

Krigsministeren [Hansen] maatte andrage paa, at Hans Majestæt samtidigt med Concessionens Meddelelse befalede Rendsborgs Sløifning, og at man forberedte sig paa Tilveiebringelsen af de Summer, som denne Sløifning vilde koste.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] schlug vor, dass es der Gesellschaft als Bedingung auferlegt würde, dass die Bahn auf der Nordseite der Eider angelegt und dann erst in Angriff genommen würde, wenn die Flensburg-Husum-Tönninger Bahn vollendet wäre; på diese Art würde man Zeit gewinnen, die in militärischer Rücksigt gestellten Bedingungen zu erfüllen. Übrigens sei für den Augenblick ja nur die Rede von einer vorläufigen Erlaubnis; die nähere Præcisirung der Bedingungen würde erst bei Ertheilung der endlichen Concession ihren Platz finden.

Indenrigsministeren [Bang] tiltraadte denne Anskuelse.

Marineministeren [Steen A. Bille] bemærkede, at det ei forekom ham nødvendigt at paalægge det som Betingelse, at Banen skulde føres nord for Eideren, da netop en Bro over Eideren i paakommende Tilfælde vilde være let at ødelægge.

Derefter behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at resolvare, at Concessionen meddeltes til Anlæggelse af Banen, saavel fra Flensburg over Husum til Tønning som herfra til Rendsborg, dog at den Sidste ei paabegyndtes, forinden den Førstnævnte var fuldkommen færdig.

Betræffende Sløifningen af Rendsborg paalagde *Hans Majestæt* Krigsministeren at indkomme med nærmere allerunderdanigst Forestilling.

Premierministeren [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forestilling betræffende Opløsning af det nuværende Folkething og Udskrivning af et nyt almindeligt Folkethingsvalg, idet han allerunderdanigst indstillede, at det allernaadigst maatte befales, at der i Begyndelsen af førstkommende August Maaned foretages nye Valg til Rigsdagens Folkething, og at til samme Tid det nuværende Folkething opløses.

Hvilken allerunderdanigste Indstilling *Hans Majestæt* behagede allernaadigst at bifalde.

Indenrigsministeren [Bang] forelagde derefter et Udkast til et allerhøieste aabent Brev betræffende nye Valg, som blive at foretage i Folkethinget den 4de August førstkommende.

Hvilket Patent *Hans Majestæt* med nogle af *Justitsministeren* [Scheel] foreslaaede Redaktionsforandringer, gav allerhøieste Bifald; hvorhos *Allerhøiestamme* befalede, at Patentet, hvorved det nuværende Folkething opløstes, først var at udfærdige, naar de nye Medlemmer vare valgte.

Finantsministeren [Sponneck] refererede derefter allerunderdanigst efterfølgende Sager:

1) En allerunderdanigst Forestilling om Fritagelse for Brugen af stemplet Papir til de Assurance-Anmeldelser, som skulle indgives af Interessenterne i Forsikkringsforeningen for Uheld paa Kreaturer i Nørre-Jylland til Bestyrelsen.

I Overensstemmelse med Ministeriets Indstilling behagede *Hans Majestæt* at resolve: Vi bifalde allernaadigst, at Forsikkringsforeningen for Uheld paa Kreaturer i Nørre-Jylland maa ved allernaadigst Bevilling, der bliver at indløse med 28 Rbd. 48 Sk., forundes Fritagelse for stemplet Papirs Brug til de Anmeldelser, som skulle indgives til Foreningens Bestyrelse om Assurance-Tegninger paa Vilkaar, at det i disse Dokumenter anføres, at de, ifølge denne Bevilling udfærdiges paa ustemplet Papir, samt forsaavidt der kunde blive Spørgsmaal om Transporter paa dem, at disse da blive at udfærdige paa anordningsmæssigt stemplet Papir.

2) En allerunderdanigst Forestilling angaaende 2de i Capitain Knudsens og i Madame Deshauers Classelotteri-Collectioner, respective i Kjøbenhavn og i Ribe faldne Gevinster, der ere udbetalte, uden at Gevinstdedlerne ere indsendte til Inspectoratet.

I Overensstemmelse med Ministeriets Indstilling behagede det *Hans Majestæt* at resolve: Vi bifalde allernaadigst, at det maa passere, at den i Classelotteri-Collecteur, Capitain Knudsens Collection her i Staden i 1851 Aars Classelotteries 5te Classes Trækning paa Amben 53-141 faldne Gevinst, stor 500 Rbd, og at den i Classelotteri-Collectrice, Madame Deshauers Collection i Ribe i samme Aars Classelotteries 6te Classes Trækning paa Amben 19-387 faldne Gevinst, stor 200 Rbd., ere udbetalte fra bemeldte Collectioner, uden at Gevinstdedlerne til samme ere tilbageleverede Classelotteriets Inspectorat.

Indenrigs- og Cultusministeren [Bang] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling betræffende Bestemmelser for Kjøbenhavns Communes Pensionsvæsen; paa hvilke han androg om og erholdt allerhøieste Stadfæstelse.

Derefter refererede *Indenrigs- og Cultusministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling betræffende allerhøieste Stadfæstelse paa en af Rigsdagen vedtagen Lov om Ordningen af de økonomiske Forhold ved Nedlæggelsen af den lærde Skole i Slagelse og om Rønne lærde Skoles Overgang til en høiere Realskole.

Hvilken Lov *Hans Majestæt* behagede at meddele allerhøieste Stadfæstelse.

Justitsministeren [Scheel] refererede videre en allerunderdanigst Forestilling angaaende Approbation paa et Udkast til Lov om Udvidelse af nogle for Danmark udkomne almindelige Anordninger og Love til Færøerne.

I Overensstemmelse med Ministeriets Indstilling behagede *Hans Majestæt* at resolvere: Vi bifalde allernaadigst, at der for det til St. Olai Dag d. A. sammentrædende Lagthing paa Færøerne forelægges et Lovudkast om Udvidelse til Færøerne af efternævnte for Danmark udkomne almindelige Anordninger og Love, nemlig:

- 1) Forordning af 24. April 1839, hvorved Forordning af 26. October 1804 og Plakat af 14. December s. A., som angaa Gjældsforpligtelser, der indgaas af Umyndige og Mindreaarige, forandres.
- 2) Plakat af 15. Mai s. A. indeholdende nærmere Bestemmelser angaaende Forbud mod Reisespasses Udstedelse.
- 3) Plakat af 6. December s. A. angaaende en forandret Bestemmelse i Lovgivningen om Alimentationsbidrag til uægte Børn.
- 4) Forordning af 10. Januar 1840 angaaende Journalføringen ombord i danske Skibe.
- 5) Cancelli-Plakat af 28. Januar (allerhøiest Resolution af 17. Januar) s. A. angaaende Udlændinges Ret til Lægepraxis, naar de have underkastet sig Examen her i Landet.
- 6) Plakat af 23. Mai s. A. indeholdende nærmere Bestemmelser angaaende nogle Appellen i criminelle Sager vedkommende Punkter.
- 7) Forordning af 16. December s. A. angaaende nødvendig Appel i criminelle Sager.
- 8) Plakat af s. A. indeholdende en autentisk Fortolkning af Lovens 4-5-1.
- 9) Plakat af s. D. angaaende en Indskrænkning i den de ugifte Bønderkarle paahvilende Forpligtelse til at tage fast Tjeneste.
- 10) Plakat af 10. April 1841 angaaende Kundgjørelse af Øvrigheds-resolutioner, hvorved en ellers myndig Person sættes i Umyndigheds-Tilstand, samt af Opbuds- og Fallit-Erklæringer.
- 11) Forordning af 28. Juli s. A. indeholdende nærmere Bestemmelser om Underpant i rørligt Gods, m. m.
- 12) Forordning af 8. September s. A. indeholdende nærmere Bestemmelser om Beviset i criminelle Sager.

- 13) Plakat af 24de s. M. indeholdende, hvorledes den i visse Tilfælde skal anses, der findes i Besiddelse af stjaalne Koster m. m.
- 14) Forordning af 6. April 1842 angaaende de Tvangsmidler, ved Hjælp af hvilke de Domme, der gaa ud paa enten at foretage eller efterlade en Handling, kunne gjøres gjældende m. m.
- 15) Plakat af 3. Juni s. A. indeholdende nærmere Bestemmelser om Retsbetjentenes Adgang til at erholde Salær i Anledning af Auctioner og Licitationer, som foretages i Kongelig Tjeneste.
- 16) Forordning af 25. Juni 1842 angaaende en forandret Formular til Formaningstalen ved Eds Aflæggelse for Retten.
- 17) Plakat af 12. Juli 1843 betræffende Collisioner mellem Udlægshaveres Ret i Løsøre.
- 18) Plakat af 10. November s. A. indeholdende nærmere Bestemmelse af Forordning af 3. Juni 1796 § 42; dog vil i Stedet for § 1 træde følgende Bestemmelse:

I de Sager, hvori der er tilstaaet Nogen fri Proces, skal det herefter ikke paalægges Modparten at betale Salær til den Mand, der af Øvrigheden maatte beskikkes til at udføre Sagen for den beneficerede Part, medmindre Sagen findes at være af den Beskaffenhed, at han, efter Retfærdighedens Grundsætninger, bør dømmes til at erstatte Processens Omkostninger.

- 19) Forordning af 21. Juni 1844 angaaende den Tilbagesøgningsret, som i Fremtiden skal tilkomme den ældre Eier af Kongelige Obligationer og andre offentlige Pengeeffecter fra yngre Besiddere.
- 20) Forordning af 8. Januar 1845 angaaende Ophævelse fra 1ste Januar 1845 af det ved Forordning af 12. Juni 1770 for Kongeriget Danmark befalede Extrapaabud af Embedsindkomster.
- 21) Forordning af 23. April 1845 om Jords Afstaaelse til Kirkegaardes Udvidelse, dog med Undtagelse af §§ 5 og 7.
- 22) Forordning af 21. Mai s. A. indeholdende nogle Forandringer i Lovgivningen om Arv; dog at det i sidste Sætning af § 24 foreskrevne Varsel af 6 Uger forlænges til 6 Maaneder, og at istedetfor Forordningens § 53 træder følgende Bestemmelse:

Den Forandring i den ved Loven foreskrevne Arvegangsmaade, som nærværende Forordning indeholder, træder først i Kraft med Hensyn til den Arv, der falder efter 31. December 1853. Ligeledes ville de før bemeldte Datum oprettede Testamenter og udstedte

Afkald og Ægtepagter være at bedømme efter den hidtil gjældende Ret; dog, hvad Testamenter angaar, saaledes at de af dem, som, bedømte efter nærværende Anordning, vilde med Hensyn til Form og Indhold være retsgyldige, staa ved Magt uden Confirmation, om de end ikke ere overensstemmende med de hidtil gjældende Lovforskrifter.

- 23) Cancelli-Plakat af 27. November (allerhøieste Resolution af 10. November) 1845 angaaende det Gebyr, der bliver at erlægge til Notarius publicus for Anmeldelser af Søprotester, m. m.; dog at den Betaling, som, naar Attest begjæres angaaende Anmeldelsen af en Søprotest, bliver at erlægge foruden de i Plakaten nævnte 54 Sk., bestemmes til 80 Sk., at 20 % Afgift bortfalder, og at Notarius, naar en virkelig Protest begjæres, derfor bør nyde Betaling efter Sportelreglementet af 30. Marts 1836 § 54.
- 24) Cancelli-Plakat af 30. December (allerhøieste Resolution af 8. November) s. A. angaaende Ophævelsen af den ved Reskript af 10. April 1745 paabudne Afkortning af 5 % i visse Embedsgager.
- 25) Forordning af 27. Januar 1847 angaaende Forbedring i de offentlige civile Lægers Embedsindtægter, dog med Undtagelse af §§ 4 og 5.
- 26) Plakat af 17. Februar s. A. angaaende Salær for Høiesteretsadvokaterne i de Justitssager, de udføre som Defensorer.
- 27) Lov af 5. April 1850 om fremmede Jøders Adgang til at opholde sig her i Riget.
- 28) Lov af 25de s. M., der fastsætter, at de tidligere i visse Tilfælde befalede Bekjendtgjørelser i den altonaiske Merkur, de hamborgske Aviser og paa Hamborgs Børs skulle bortfalde.
- 29) Lov af 14. Juni 1850 om Politisagers og Brandretssagers Behandling og om Appel af disse, saavel som af de ved Birkeretterne paa Grevskaber og Baronier behandlede Sager, dog at istedetfor § 2 træder følgende Bestemmelse:

Alle ved første Instantts paa Færøerne behandlede, saavel offentlige som private Politisager, i hvilke der ikke allerede er udstedt Indkaldelse til Overpolitiretten, i hvilket Fald Sagen der bliver at tilendebringe, ville herefter i Tilfælde af Paaanke være at indstævne til Landsover-, samt Hof- og Stadsretten i Kjøbenhavn.

- Som Følge heraf ophæves Færøernes Overpolitiret fra den Tid, da de Sager, der nu maatte henstaa ved samme, ere paadømte.
- 30) Lov af 30. Juni 1850 om Anvisning af Gager og deslige, samt om Forskud.
  - 31) Lov af 29. December s. A. om Anvendelsen af de forskjellige Arter af Strafarbeide.
  - 32) Lov af 3. Januar 1851 om Pressens Brug.
  - 33) Pensionslov af 5te i s. M.
  - 34) Lov af s. D. om Embedsmænds Forpligtelse til at sikkre deres Enker Overlevelsesrenter.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling om, at Baroniet Holckenhavns Birk maa nedlægges og inddrages under Vinding Herred.

I Overensstemmelse med Ministeriets Indstilling bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at Baroniet Holckenhavns Birk i Svendborg Amt nedlægges og i Eet og Alt inddrages under Vinding Herreds Jurisdiction.

Endelig refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Opførelsen af et nyt Raad-, Thing- og Arresthus i Thisted.

I Overensstemmelse med Ministeriets Indstilling bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst:

- 1) At der i Thisted Kjøbstad, til Brug for denne og Hillerslev-Hundborg Herreders Jurisdiction, paa den dertil indkjøbte Plads opføres et nyt Raad-, Thing- og Arresthus efter den allerunderdanigst vedlagte, af Bygningsinspektør Bindesbøll forfattede Tegning, dog at den ene Fælledsarrest, som paa Tegningen er angivet at skulle indeholde 1930 Qvadratalen ved at deles med en to Stens Mur indrettes til 3 Enkeltceller, samt at Amtet iøvrigt bemyndiges til at meddele Approbation paa saadanne mindre væsentlige Forandringer i Planen, som under Arbeidets Udførelse maatte vise sig nødvendige eller hensigtsmæssige.
- 2) At Opførelsen af bemeldte Bygning stilles til Licitation under Approbation af Amtmanden, dog at der bliver at gjøre Indstilling til Justitsministeriet, forsaavidt det Bud, om hvis Antagelse der er Spørgsmaal, maatte overstige det i Overslaget beregnede Beløb; og
- 3) At de til Bygningens Opførelse medgaaende Omkostninger udredes

med $\frac{1}{4}$ for Kjøbstadcommunens Vedkommende og med $\frac{3}{4}$ af Landjurisdictionerne.

Hans Majestæt Kongen henledte derpaa det Geheime-Statsraads Opmærksomhed paa Nødvendigheden af, at der gjordes forberedende Skridt til at udarbejde Grundtrækkene til en fælleds Forfatning for hele Monarkiet.

Da det Geheime-Statsraad havde erklæret sig i Overensstemmelse med denne allerhøieste Anskuelse, befalede *Hans Majestæt Kongen* Ministrene for Holsten og Lauenborg og for Slesvig, Udenrigsministeren, Indenrigsministeren og Justitsministeren at træde sammen i ovennævnte Formaal, idet Allerhøistsamme bragte i Erindring, hvor nødvendigt det var, at Intet blev bekjendt om denne Forholdsregel.

Efterat *Hans Majestæt* derpaa havde bifaldt, at der intet Commissorium i denne Anledning var at udfærdige, men at enhver af de nævnte Ministre var at forsyne med en Udskrift af det Geheime-Statsraads Protokol af det i denne Sag Passerede, behagede det Allerhøistsamme at hæve det Geheime-Statsraads Møde.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 2. juni 1852.

Aar 1852, den 2den Juni, var det Geheime-Statsraad forsamlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Statssekretæren førte Protokollen.

En allerunderdanigst Forestilling fra *Ministeren for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg* [Reventlow-Criminil] betræffende de derværende Embedsmænds Afskedigelse og Stadfæstelse befalede *Hans Majestæt* sat i Circulation, forinden den foredroges i Statsraadet.

Udenrigsministeren [Bluhme] meddelte, at han gjennem Kammerherre Bülow i Frankfurt havde modtaget en Skrivelse fra den Storhertugelig badenske Regjering til Hans Majestæt, paa hvis Adresse Allerhøistsamme var nævnt som Herzog von Schleswig-Holstein, idet han henstillede, hvad der i denne Anledning var at foretage.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] fand kein Bedenken, dass Seine Majestät dieses

Schreiben annehme; er hegte die Überzeugung, dass nur eine Ungenauigkeit zu Grunde liege, und dass die badische Regierung, auf diese aufmerksam gemacht, eine angemessene Entschuldigung erfolgen lassen werde. Schicke man das Schreiben uneröffnet zurück, werde eine Abbrechung der diplomatischen Verhältnisse in Aussicht stehen.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] bemerkte, dass eine Notification unsererseits eine Antwort von badischer Seite erheische, welche dann einen unstatthaften persönlichen Streit herbeiführen könne. Der Kammerherr Bülow hätte den Brief nicht annehmen sollen; da dieses aber nun einmal geschehen, müsse er es nothwendig erachten, dass der Minister des Auswärtigen den Brief zurücksende, da die in der Adresse genannte Person nicht existire.

Finanzministeren [Sponneck] maatte beklage, at Kammerherre Bülow havde modtaget Brevet og foreslog, at dette betydedes ham, men maatte forresten tiltræde den holsten-lauenborgske Ministers Mening.

Krigsministeren [Hansen] nærede den Overbevisning, at Adresse-ingen var forsætlig, og at det af den fremlyste, at Storhertugen af Baden ei anerkjendte Holstens og Slesvigs Adskillelse. Han stemte for, at Skrivelsen sendtes tilbage.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen maatte være af den Formening, at Udenrigsministeren maatte sende Skrivelsen tilbage.

Da den øvrige Del af det Geheime-Statsraad delte denne Anskuelse, resolverede *Hans Majestæt* allernaadigst, at den omspurgte Skrivelse var at tilbagesende.

Der Finanzminister [Sponneck] referirte danach eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die in Holstein seit 1848 erlassenen Zollanordnungen, indem er hervorhob, wie es nothwendig wäre, dass dergleichen illegale Gesetze nicht länger als nothwendig beständen, und darauf aufmerksam machte, dass diejenigen dieser Gesetze, deren Bestehen in der Realität zweckmässig wäre, am geeignetsten in der Form Bestand erhielten, dass Seine Majestät sie allergnädigst wiederhole.

Nachdem er die Schritte erläutert hatte, die nothwendig wären, um sich den tractatmässigen Consens der Grossherzoglich oldenburgischen Regierung zu sichern, geruheten *Seine Majestät* allergnädigst zu resolviren: Wir ermächtigen Unser Finanzministerium hiemittelst allergnädigst, wegen Abänderung des Zolltarifes in der allerunterthä-

nigst vorgeschlagenen Weise mit der Grossherzoglich oldenburgischen Regierung in Correspondenz zu treten.

Ferner referirte *der Finanzminister* [Sponeck] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend den § 16 der Zollverordnung vom 1sten Mai 1838 für die Herzogthümer Schleswig und Holstein.

Übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums geruheten *Seine Majestät* allergnädigst zu resolviren: Wir ermächtigen Unser Finanzministerium allergnädigst wegen Aufhebung der Vorschrift des § 76 der Zollverordnung für die Herzogthümer Schleswig und Holstein vom 1sten Mai 1838, wonach Kleinigkeiten unter 2 Rbt. an Werth, welche mit den Frachtposten über die Zollgrenze eingehen, von der Zollangabe und Zollerlegung befreit sind, mit der Grossherzoglich oldenburgischen Regierung des Fürstenthums Lübeck in Correspondenz zu treten.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilladelse for Besidderen af Baroniet Lehn til at bortsælge Baroniets Bøndergods til fuldkommen Eiendom.

I Overensstemmelse med Ministeriets Indstilling bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at det tillades Besidderen af Baroniet Lehn at afhænde til fuldkommen Eiendom de til Baroniet hørende Fæstegaarde, Huse og 6 Vandmøller paa følgende Vilkaar:

1) At der ved Salget af Gaardene idetmindste udbringes efternævnte Priser pr. Td. Hartkorn:

Holmdrup og Ballens Byer	700 Rbd.
Østerskjærninge	650 –
Skarø	500 –
de øvrige Byer	600 –

samt at Kjøbesummen desforuden forøges med 60 Rbd. pr. Td. Hartkorn for de Fæstere, der efter Jordebogens Udvisende ere fødte 1795 eller før, men 30 Rbd. pr. Td. Hartkorn for Fæstere med over 10 Aars Fæstebesiddelse til 11. Juni 1852 og fødte efter 1795, et paabegyndt Besiddelsesaar beregnet som fuldendt; samt med 100 Rbd. pr. Td. Hartkorn for Enker. De saaledes fastsatte Kjøbesummer stige med $\frac{1}{25}$ for hvert Aar, der hengaar, efterat allerhøieste Bevilling er udstedt, indtil Salget sker. Endelig fastsættes Kjøbesummen for fæsteledige Gaarde til 1000 Rbd. pr. Td. Hartkorn.

- 2) At der for Husene idetmindste udbringes efterfølgende Kjøbesummer:

for Huse med under 1 Skp. Hartkorn 300 Rbd.							
-	-	fra 1	dog	under 2	Skpr. Hartkorn	400	Rbd.
-	-	-	2	-	-	3	-
-	-	-	3	-	-	4	-
-	-	-	4	-	-	6	-
-	-	-	6	og	derover	1000	-

- 3) At det overlades til Justitsministeriet efter nærmere Indstilling fra Lehnsbesidderen at fastsætte Vilkaarene for Afhændelsen af de til Baroniet hørende 6 Vandmøller.
- 4) At der tillægges Besidderen de sædvanlige Procenter ved Salg af Gaardene, men ikkun 8 % af Kjøbesummen ved Salg af Husene.
- 5) At de øvrige Vilkaar fastsættes i Overensstemmelse med dem, der indeholdes i den allerhøieste Bevilling af 3die October 1850 til Salg af Bøndergodset fra Grevskabet Knuthenborg.

Justitsministeren [Scheel] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling angaaende Nedsættelse af det aarlige Oplæg, hvormed den for Baroniet Rysenstein substituerede Fideicommisskapital ifølge allerhøieste Bevilling af 30te Marts 1842 skal suppleres.

I Overensstemmelse med Ministeriets Indstilling behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at den Besidderen af det for Baroniet Rysenstein substituerede Fideicommis, Kammerherre, Baron Juel-Rysenstein, ifølge allerhøieste Bevilling af 30te Marts 1842, paa hvilende Forpligtelse til efter hans Moders Død til Fideicommissets Supplering at indkjøbe 4 % rentebærende Statsobligationer til et Beløb af 1300 Rbd. aarlig, indskrænkes derhen, at han kun skal indkjøbe 4 % rentebærende Statsobligationer til et Beløb af 1000 Rbd. aarlig, 500 Rbd. i hver Termin, første Gang i December Termin 1852.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling angaaende en allerunderdanigst Ansøgning fra Besidderen af den Del af Grevskabet Frijsenborg, der ligger i Vejle Amt og bestaar af Godserne Boller og Møgelkjær, om Tilladelse til at afhænde det herunder hørende Bøndergods, Fæstegaarde, Huse, Møller og et Krosted.

Overensstemmende med Ministeriets Indstilling bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at det tillades Besidderen af den Del af Grevskabet Frijsenborg, der ligger i Vejle Amt, til fuldkommen Eiendom at afhænde de denne Del underliggende Fæstegaarde, Huse, Møller og et

Krosted samt de til Fæstestederne fra gammel Tid henlagte Stykker af Hovedgaardens Grund paa følgende Vilkaar:

- 1) At ethvert Sted, som afhændes, idetmindste udbringes til efterstaaende Beløb:
  - a) for Gaarde eller for saadanne Steder, som have et Tilliggende af 1 Td. Hartkorn eller derover, 600 Rbd. pr. Td. Hartkorn.
  - b) for Huse 100 Rbd. for Bygninger og desuden, naar de have Jordtilliggende, 700 Rbd. pr. Td. Hartkorn.
- 2) At det overlades til Justitsministeriet, efter nærmere Indstilling fra Besidderen, at fastsætte Vilkaarene for Afhændelsen af de under denne Del af Grevskabet hørende Møller samt Bjerre Krosted.
- 3) At de øvrige Betingelser fastsættes overensstemmende med dem, der findes i de seneste allerhøieste Bevillinger til at afhænde Bøndergods fra Lehn og Stamhuse, navnlig i Bevillingen af 18de December f. A. for den Del af Grevskabet Frijsenborg, der ligger i Aarhus, Skanderborg, Viborg og Randers Amter, og saaledes at der i intet Tilfælde tilkommer Besidderen som privat Eiendom mere end 10 % af Kjøbesummerne.

Hvorefter *Hans Majestæt* allernaadigst hævdede det Geheime-Statsraads Møde.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 4. juni 1852.

Aar 1852, den 4de Juni, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Statssekretæren førte Protokollen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte allerunterhänigst nachfolgende Vorstellungen.

- 1) Betreffend das Gesuch des Agenten, Hofbesitzers P. Behrens in Neuenbroock, um Erlaubnis des ihm verliehenen Ranges unerachtet, seinen Gerichtsstand vor dem Untergerichte zu haben, indem er beantragte, ob nicht allerhöchst zu genehmigen sein möchte, dass der Agent P. Behrens in Neuenbroock, des ihm verliehenen

Ranges unerachtet, seinen Gerichtsstand vor dem Untergerichte haben möge.

- 2) Betreffend die Erbauung einer neuen Aalwehr bei der Fegetascher Oelmühle, Amts Plöen, indem er den Antrag stellte, ob nicht das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg allerhöchst zu autorisiren sein möchte, die Erbauung einer neuen Aalwehr und deren Tieferlegung nach Massgabe des modificirten Kostenanschlages in diesem Jahre ausführen, und die Kosten, insofern durch sie die Anschlagssumme von 1535 Mk. 9½ Sk. nicht überschritten wird, aus Königlicher Casse abhalten zu lassen.
- 3) Betreffend die Gesuche des mosaischen Glaubensgenossen Eduard Warburg, zur Zeit in Hamburg, und des Hofbesitzers Hinrich Friedrich Dohse zu Feldhusen in der Herrschaft Breitenburg, um die Erlaubnis, dass der erstere den dem Mitsupplicanten Dohse gehörigen Hof Feldhusen zum Eigenthum erwerben dürfe, indem er beantragte, ob nicht dem Mosaiten Eduard Warburg aus Hamburg, vorbehältlich der ihm als Ausländer bei seiner beabsichtigten Niederlassung obliegenden Beobachtung der Vorschriften des Patents vom 5ten November 1841, die Erwerbung des Hofes Feldhusen in der Herrschaft Breitenburg Kirchspiels Stellau, von dem gegenwärtigen Besitzer desselben H. F. Dohse, zu gestatten sein möchte.
- 4) Betreffend Bewilligung der Kosten des Bauholzes zu einer Vergrösserung des Schulhauses zu Hollenbeck im Betrage von 191 Rth. 29 Sk. L.M. aus der herrschaftlichen Casse des Amtes Ratzeburg, indem er den Antrag stellte, ob nicht die Auszahlung der zu 191 Rth. 29 Sk. L.M. veranschlagten Werthsumme des Bauholzes an die Dorfschaft Hollenbeck behufs Ausführung der Vergrösserung des dortigen Schulhauses aus der herrschaftlichen Casse allerhöchst zu genehmigen sein möchte.

Welche sämmtliche Anträge von *Seiner Majestät dem Könige* allerhöchst genehmigt wurden.

Derefter refererede *Finantsministeren* [Sponneck] en allerunderdanigst Forestilling betræffende nogle Moderationer og Indrømmelser i Sundtoldforholdene med Hensyn til den svenske og norske Søfart gjennem Øresund, idet han allerunderdanigst indstillede:

- 1) At Stapelstedsvægten for Metaller fra Sverige maa, forinden Toldberegningen i Sundet sker, reduceres til Victualievægt, saaledes

- at 1 Skippund Stapelstedsvægt à 320 $\%$ regnes for $\frac{4}{5}$ Skippund Victualievægt, hvoraf 1 Skippund har 400 $\%$.
- 2) At Læsten af saltet Sild og anden saltet Fisk i Tønder, der hidtil er regnet til 12 Tønder, for Fremtiden regnes til 16 Tønder.
  - 3) At Vægtforholdene for Varer fra italienske Havne og Steder bestemmes i Fremtiden saaledes: fra Sicilien: 1 Cantaro sottili eller 250 $\%$ sottili = 160 $\%$ i Sundet, fra Livorno 234 $\%$ = 160 $\%$ i Sundet, og fra de øvrige italienske Steder, der have lettere Vægt, reduceres til det nævnte Øresundske Pund.
  - 4) At svenske Naturprodukter, som i svenske Fartøier og Baade under 15 Læsters Drægtighed (Læsten beregnet til 5760 $\%$ Victualievægt) føres umiddelbart fra og til svenske Havne ved Kattegattet, Sundet og Østersøen, maa fritages for Erlæggelsen af Øresundstold; og Øresunds Toldkammer i Anvendelsen af Begrebet »svenske Naturprodukter« være bemyndiget til al den Liberalitet, Samme maatte finde forenelig med det nødvendige Hensyn til, at denne Lettelse for den simplere svenske Kystfart ikke misbruges.
  - 5) At svenske Fartøier og Baade af ovenmeldte Læstedrægtighed, som gaa i Ballast eller med Ladning af ovennævnte Slags Varer, maa ved Seiladsen gennem Øresund fritages for Erlæggelsen af Fyrpenge, Toldsportler og andre Afgifter; maa naar saadanne Fartøier og Baade indehave andre Slags end de under No. 4 omhandlede for Sundtold fritagne Varer, og hvoraf saaledes den tarifmæssige Øresundstold bliver at erlægge, skulde de betale de i §§ 23, 24 og 28 af Conventionen af 23de August 1841 reglementerede Toldsportler og Fyrpenge.
  - 6) At de under No. 4 & 5 nævnte Begunstigelser gjøres afhængige af de i Forestillingen anførte Controlbestemmelser.
  - 7) At samtlige disse Moderationer og Indrømmelser maa træde i Kraft fra den 1ste Juli d. A. at regne, og at Udenrigsministeriet overdrages herom at bringe det Fornødne til den svenske Regjerings Kundskab til videre Foranstaltning paa hensigtsmæssigste Maade.
- Udenrigsministeren* [Bluhme] maatte for sit Vedkommende ønske, at man saameget som muligt imødekom den svenske Regjering, og han maatte navnlig i den Henseende foreslaa, at det 2det Indstillingspunkt forandredes derhen, at Læsten regnedes til 18 Tønder istedetfor til 16. Hvad den Indvending angik, at det var at befrygte, at de andre Magter, naar denne Lettelse tilstodes Sverrig, ogsaa for

deres Vedkommende vilde forlange lignende Begunstigelse for Skibe under 15 Læster, da kunde han ei dele denne Frygt, selv om Hans Majestæt vilde frigive al svensk Cabotage, thi ingen af de andre Magter kunde komme til at passere Øresund ved en Kystfart fra et Sted i deres Lande til et andet og kunde altsaa ei henhøre under dette Tilfælde.

Indenrigsministeren [Bang] maatte med Hensyn paa det Spørgsmaal, hvorvidt denne Bestemmelse var at forelægge Rigsdagen, være enig med Finantsministeren i, at denne Bestemmelse, som ensidigen fattet ei henhørte under Grundlovens § 23; paa den anden Side kunde den eiheller henregnes under § 32, men da det dog var en regulerende Bestemmelse angaaende Øresunds Told, og denne Told hørte under Finantsloven, saa maatte han dog tilraade en Bemærkning ved Finantsloven, hvorved det udtaltes, at Hans Majestæt, for at imødekomme den svenske Regjerings Ønsker og for at imødegaa de Bevægelser, der fortiden fandt Sted i Sverrig Sundtolden betræffende, havde anset de nævnte Forholdsregler for hensigtsmæssige.

Finantsministeren [Sponneck] kunde ikke dele denne Mening. Dersom Regjeringen tog Initiativet ved at gjøre en saadan Bemærkning ved Finantsloven, da indrømmede den Rigsdagen Ret til at forlange denne Sag forelagt, og en saadan Ret kunde han ligesaalidt indrømme, som den i lignende Tilfælde tidligere, f. Ex. med Hensyn paa Forandringen i Pakkeposttariffen, var indrømmet. Han maatte tilraade at betragte hele Sagen som en ren administrativ Sag, og først naar Statsrevisorerne tog Initiativet at gjøre de da nødvendige Skridt i Rigsdagen.

Indenrigsministeren [Bang] antog, at man meget vel ved en Bemærkning til Underbilagene kunde bringe Sagen til Rigsdagens Kundskab uden derved at indrømme Rigsdagen nogen Berettigelse til at forlange den forelagt.

Finantsministeren [Sponneck] var af den Formening, at derved Intet vandtes, da Rigsdagen dog gjerne kunde udskyde Sagen til Statsrevisorerne. Det var iøvrigt ikke hans Mening at ville skjule denne Foranstaltning for Rigsdagen; saafremt han i denne Retning interPELLEREDES, vilde han meddele Rigsdagen saavel Sagen som Grunden, hvorfor den ei var forelagt.

Udenrigsministeren [Bluhme] var enig med Finantsministeren og bemærkede, at Indtægtsbilagene jo alene vare calculatoriske, saa at altsaa en saadan Bemærknings Optagelse vilde stille sig aldeles abnormt. Dertil kom, at det, saafremt man frygtede Reklamationer fra

andre Magter, hvad han rigtignok ikke gjorde, vilde være utilraadelig at bringe denne Sag ind i Rigsdagstidenden.

Marineministeren [Steen A. Bille] frygtede, at denne Sag vilde lede til, at de andre Magter forlangte Toldfrihed for alle Skibe under 15 Læster.

Justitsministeren [Scheel] maatte støtte sig til det af Indenrigsministeren Yttrede; han kunde ikke se nogen Hindring for at tilføie en Bemærkning i den Omstændighed, at der ei tidligere havde været fremlagt Underbilag, da dette jo ei var en absolut Regel for Fremtiden; heller ikke saa han heri nogen Anerkjendelse af, at Sagen hørte under Rigsdagen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] fürchte mit dem Marineminister, dass die vorliegende Bestimmung Reclamationen von den fremden Mächten, namentlich von Preussen, nach sich ziehen würde, indem man die näheren Umstände übersehen und sich nur zum Factum halten werde. Er müsse rathen, so wenig Aufsehen wie möglich zu machen und dem Reichstage keine Mittheilung zu geben, so lange eine solche nicht verlangt würde.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at den nu foreliggende Sag allerede tidligere havde været sat under Spørgsmaal og den Gang kun var strandet paa den svenske Regjerings Uvillie til at gaa ind paa den foreslaaede Control. Han maatte iøvrigt, hvis det var muligt, meget ønske, at de foreslaaede Bestemmelser kunde træde i Kraft førend den 1ste Juli.

Finantsministeren [Sponneck] maatte ogsaa af de af Ministeren for Holsten og Lauenborg anførte Grunde vedblive sin tidligere yttrede Mening, at man Intet burde meddele Rigsdagen, forinden denne forlangte nogen Meddelelse.

Hans Majestæt Kongen tiltraadte Finantsministerens Formening og behagede allernaadigst at bifalde samtlige Forestillingens Indstillingspunkter, dog saaledes: at i No. 2 istedetfor 16 Tdr. sættes 18 Tdr., og at Tidsbestemmelsen for Lettelsernes Ikrafttræden i No. 7 bliver at betragte som den seneste Tidsfrist, saaledes at samtlige Lettelser, eller den Del af disse, med Hensyn til hvilke det maatte være muligt, bør træde i Kraft fra den 15de i denne Maaned.

Danach referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung

betreffend die Confirmation der Bestallungen der Angestellten an der Kieler Universitat; in welcher zugleich die abweichende Meinung des Ministers fur das Herzogthum Schleswig hervorgehoben wurde.

Hans Majestet behagede i Almindelighed at udhave, at de Mend, hvorom her blev Sporgsmaal, henfaldt under 2 Kathogorier, idet deres Forbrydelser enten hovedsageligen bestod i den Understottelse, de havdeydte Oproret, eller deri, at de havde udvist en personlig Krankelse mod ham, idet de havde tilbagesendt deres Ordener, i hvilken sidste Handlemaade han saa en afgjorende Grund til at afskedige dem. De nævnte Embedsmend opfordrede saameget mere til Strengthed, naar man tog Hensyn til den Fare for den offentlige Ro og Sikkerhed, deres Indflydelse paa den studerende Ungdom kunde foraarsage.

Udenrigsministeren [Bluhme] havde intet personligt Kjendskab til de enkelte Personligheder, om hvilke her kunde blive Talen, og han maatte derfor indskrenke sig til almindelige Bemærkninger. At lukke Universitetet, saaledes som principaliter af Ministeren for Slesvig var foreslaet, holdt han for ugjorligt, navnlig med Hensyn paa det, som de fremmede Magter efter Præcedentserne maatte tro sig berettigede til at vente. Men kunde man ikke lukke Universitetet, vilde man dels ved at afskedige Professorerne en masse blive nodt til at antage nye fra Tydskland, som neppe vilde vare mere paalidelige end de afskedigede, dels vilde man tilveiebringe en Klasse af meget farlige Personligheder, over hvilke man, netop fordi de ved Afskeden bleve uafhængige, aldeles ingen Control kunde udve, medens de derimod, saalenge de bleve i Tjenesten, vare den ansvarlige Ministers Tilsyn underkastede. En udtrykkelig Udtalelse af Anger fandt han det unodvendigt, at de vedkommende Embedsmend udtalte, da en saadan jo allerede laa i deres Andragende om at erholde Stadfastelse paa deres Bestallinger; derimod fandt han det nodvendigt, at de paany aflagde den almindelige Homagialed. Hvad Ordenstegnenes Tilbagesendelse angik, da kunde han heri ikke se nogen absolut Grund til Afskedigelse, da det meget vel kunde forenes med den Kongelige Verdighed ikke at tage nogen Notits heraf.

Krigsministeren [Hansen] kjendte ikke Professorernes Personlighed saaledes, at han om dem kunde afgive nogen bestemt Formening, men Eet stod ham med Hensyn til samtlige Embedsmend, hvorom der er Tale, klart for Øie, at Tilbagesendelsen af Ordener og Tiller nodvendigvis maatte medføre Afskedigelse, da ellers den Kongelige

Autoritet og Ordenens Agtelse vilde nedbrydes. Han maatte dernæst bemærke, at en ny Eds Aflæggelse, med Hensyn paa de under Spørgsmaal værende Personligheders Præcedents, maatte forekomme ham aldeles illusorisk. Hans Formening var, at alle de, der havde tilbage-sendt deres Ordener, ubetinget maatte afskediges, og at de Andres Lod maatte være afhængig af en nærmere Undersøgelse af deres Forhold, navnlig med Hensyn paa deres Indvirkning paa den studerende Ungdom.

Marineministeren [Steen A. Bille] havde eiheller den Kundskab til de enkelte Personligheder, at han om alle disse turde fælde en bestemt Dom, men det forekom ham ubestrideligt, at de, som havde sendt deres Ordener tilbage, maatte afskediges; dette var efter hans Formening rentud en Forpligtelse mod Ordenens Værdighed, som paalaa Kongen som Ordensherre.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] musste, indem er sich auf das schon in der allerunterthänigsten Vorstellung als seine Meinung Hervorgehobene berief, die Meinung wiederholen, dass ohne Frage alle diejenigen zu verabschieden wären, die ihre Orden eingesandt; was die Anderen betraf, hob er die in der Vorstellung angeführten Thatfachen hervor und wiederholte den Antrag, dass von diesen wenigstens die Professoren Ravit, Forchhammer, Himly und Stein [zu] verabschieden wären.

Finantsministeren [Sponneck] maatte gjøre opmærksom paa den Præcedents, der vilde flyde af for stor en Skaansomhed med Professorerne, med Hensyn paa den Fremgangsmaade, der blev at iagttage med andre Embedsmænd, da efter hans Anskuelse selv de mindst graverede Embedsmænd ved Universitetet dog vare graverede i langt høiere Grad end de Embedsmænd, der havde befundet sig i andre Stillingen. Da Kongen imidlertid ikke kunde lukke Universitetet, var det nødvendigt at beholde de Professorer, som det var muligt at beholde, og han foreslog derfor kun at afskedige: 1) de Professorer, om hvis Afskedigelse begge de paagjældende Ministre vare enige, og 2) alle dem, der havde indsendt deres Ordener. Betræffende disse kunde han nemlig ikke tiltræde Udenrigsministerens Mening, at Kongen kunde ignorere denne Omstændighed; ialtfald vilde det efter hans Formening stride mod Ministeriets Pligt ei at henlede den allerhøieste Opmærksomhed paa en saadan Omstændighed, naar den var det bekjendt. Denne Omstændighed var desuden et saa fast og bestemt Kriterium

at gaa ud fra, at man ei burde forlade det, og fraveges dette, saa forekom det ham, at Sagen stillede saaledes, at han næsten ei saa sig istand til at indstille en eneste Embedsmand til Afsked uden i Sammenligning med en saadan Præcedents at synes at forurette ham. At Afskeden under disse Omstændigheder meddeltes uden Pension, maatte han ei blot af finansielle Grunde betragte som en Selvfølge, og forresten maatte han, med Hensyn paa Spørgsmaalet om Udtalelse af Anger og Edens Aflæggelse, være enig med Udenrigsministeren.

Indenrigsministeren [Bang] maatte i det Hele slutte sig til Ministeren for Holsten og Lauenborg betræffende de Personligheder, der foresloges til Afsked. Han antog, at der kunde være Spørgsmaal, om ikke selv enkelte af dem, der havde indsendt deres Ordener, kunde erholde Tilgivelse, naar de i sin Tid udtalte Anger over et saadant Skridt; dog forelaa fortiden ingen saadanne Erklæringer. Han maatte desuden ogsaa af de af Udenrigsministeren anførte Grunde tilraade at indskrænke Afskedigelserne saameget som muligt. At Embedsedens paany blev at aflægge, deri maatte han ogsaa erklære sig enig.

Justitsministeren [Scheel] maatte saavel fraraade Universitetets Lukning som ogsaa saa gennemgribende Forholdsregler med de ved dette ansatte Professorer, at denne Lukning deraf maatte blive en nødvendig Følge; han fandt en ny Edsaflæggelse, skjøndt usædvanlig, dog i dette Tilfælde nødvendig, men derimod ikke en udtrykkelig Udtalelse af Anger. At forhøje nogensomhelst Gage over den i 1848 fastsatte Sum, maatte han paa det Bestemteste fraraade. Da det dog vilde være umuligt at ramme alle dem, der fortjente det, saa forekom det ham, at Hans Majestæt maatte vise en udstrakt Naade og indskrænke Straffen til Hovedmændene, og han maatte navnlig med Hensyn til Ordenernes Tilbagesendelse bemærke, at heri vel laa en stor Fornærmelse, men at han dog maatte holde det for en større Forbrydelse at føre Vaaben imod Kongen.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede i Anledning af Justitsministerens Yttringer, at netop Professorerne i Kiel og Ridderskabet havde været Hovedmændene i Oprøret. Hvad Ordenerne angik, da bemærkede han, at ifølge Ordenens Statuter den, der kun i eet Aar havde undladt at bære Ordenen, erklæredes uværdig til herefter at beholde den, og at saameget mere den, der sendte den tilbage, maatte betragtes som en uværdig Personlighed, hvem et Embede aldrig burde betroes. At beholde aabenbare Forbrydere, fordi de vare uundværlige for Uni-

versitetet, kunde han aldrig give sin Billigelse, da man vel maatte kunne faa Individder fra Tydskland paa saadanne Belingelser, at deres Indblanding i Politik kunde forhindres.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] wiederholte, was er zur Entschuldigung der fraglichen Personen in seiner allerunterthänigsten Vorstellung angeführt hatte, indem er den Schwindel, der damals ganz Deutschland ergriffen hatte, in Anschlag brachte, und die Überzeugung aussprach, dass nur Gnade und Versöhnlichkeit den geschehenen Schaden gründlich heilen könne. Was diejenigen beträfe, die ihre Orden übersendet hatten, so wisse er, dass mehrere von ihnen diesen Schritt als unbesonnen und strafbar aufrichtig bereueten; er glaubte daher, dass man wenigstens in dieser Rücksicht einen Schritt ihrerseits abwarten könne.

Marineministeren [Steen A. Bille] maatte bemærke, at han ei tvivlede om, at mange af de Folk, der havde indsendt deres Ordener og nu fortrød det, vare langt paalideligere end dem, der kun havde nedlagt Ordenerne og nu toge dem frem igjen. Men han havde udtalt sig af Hensyn til alle dem, som havde erhvervet Ordener i Krigen. Kunde en saadan Fremfærd, som den her foreliggende, nu gaa strafløs forbi, saa maatte jo Ordenen for hine aldeles miste sin Værdi. Naar Ministeren for Holsten og Lauenborg bemærkede, at her først og fremmest var Tale om at læge de Saar, der vare slaaede, saa kunde der vel ingen Tvivl være om, at disse Saar altid paany vilde opfriskes, saalænge ei en radikal Forandring af Aanden ved Kieler Universitetet tilveiebragtes.

Krigsministeren [Hansen] maatte tiltræde den Anskuelse, som Finantsministeren havde udtalt, at den Præcedents, der kom til at foreligge med Hensyn paa det Kieler Universitet, som havde været Hovedarnestedet for Revolutionen, vilde yttre en høist hindrende Indflydelse paa Fremgangsmaaden mod andre Embedsmænd, og maatte tilføie, at en for mild Behandling ved denne Leilighed absolut maatte gjøre et sørgeligt Indtryk paa den offentlige Moral. Det var jo disse Mænds første Pligt at veilede Ungdommens Begreber om Ære og Pligt, og denne havde de saa groveligen overtraadt, uden at der forelaa nogen Garanti for, at de herefter vilde slaa ind paa en anden Vei.

Danach geruheten *Seine Majestät der Königin* allergnädigst zu resolviren, wie folgt:

Infolge des Uns allerunterthänigst erstatteten Vortrages in Betreff

der Angestellten an der Kieler Universität haben Wir nachstehende Bestimmungen zu treffen Uns allerhöchst bewogen gefunden:

- 1) Die Gesuche der Professoren J. Olshausen, A. A. Fr. Ludwig Pelt, And. Ludwig Ad. Meyn, Georg Wilhelm Nitzsch, Heinrich Ferd. Scherck und H. Chalybaeus, um allerhöchste Bestätigung der ihnen von Unsern Vorgängern in der Regierung allerhöchst ertheilten Bestellungen, sind, da dieselben die ihnen als Rittern Unseres Dannebrogordens allergnädigst verliehenen Insignen an die insurrectionellen Regierungen eingesandt haben, zur allerhöchsten Gewährung nicht geeignet, und sind deren Bestellungen zu cassiren. Gleicherweise sind die den Professoren Joh. Chr. Ravit und Lorenz J. Stein allerhöchst ertheilten Bestellungen wegen des von ihnen in den verflossenen Jahren bewiesenen Verhaltens zu cassiren.
- 2) Die von den übrigen Professoren eingesandten allerhöchsten Bestellungen wollen Wir mit der Bestimmung zu genehmigen geruhen, dass dieselben Uns vor deren Auslieferung den Homagialeid leisten.
- 3) Die auf Beibehaltung von Gehaltzulagen gerichteten Gesuche finden Wir Uns zu berücksichtigen zur Zeit nicht veranlasst.
- 4) Die während der Verwaltung Unsers Herzogthums Holstein durch die oberste Civilbehörde berufenen respective ordentlichen und ausserordentlichen Professoren wollen Wir unter denselben Bedingungen, unter denen sie berufen sind, allerhöchste Bestallung zu ertheilen geruhen.
- 5) Gleicherweise wollen Wir die, in dem Uns allerunterthänigst überreichten Verzeichnisse aufgeführten Lehrer, auf ihr allerunterthänigstes Ansuchen, zu denjenigen Professuren allergnädigst ernennen, welche sie bisher factisch bekleidet haben.
- 6) Die Universitätsbeamten wollen Wir in ihren Aemtern zu bestätigen geruhen.

Derefter hævede *Hans Majestæt* det Geheime-Statsraads Møde.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet søndag d. 6. juni 1852.

Aar 1852, den 6te Juni, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Ministeren for Kirke- og

Undervisningsvæsenet, Etatsraad Simony, tog Sæde i det Geheime-Statsraad. Statssekretæren førte Protokollen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Confirmation der Bestellungen der Mitglieder des Königlichen Oberappellationsgerichts und der Königlichen holsteinischen Oberdicasterien, sowie der Oberbeamten in den Landdistricten des Herzogthums Holstein, ingleichen die allerhöchste Ernennung, respective Entlassung verschiedener zu diesen Cathogorien gehöriger Beamter, welche von den seit 1848 bestandenen Interimsregierungen ange stellt sind.

Betræffende Overappellationsrettens Medlemmer bemærkede *Udenrigsministeren* [Bluhme], at efter hans Skjønnende særdeles Hensyn maatte tages til den Omstændighed, at Retten efter Revolutionen, saaledes som i Forestillingen fremhævet, var vedblevet at afsige Domme i Hans Majestæts Navn som og at hostrykke det tidligere Segl, indtil dette ved det saakaldte Statholderskabs Befaling, i Henhold til den tyske Centralmagts Bydende, udtrykkeligen var blevet forbudet. Han maatte ogsaa i Almindelighed henlede Hans Majestæts Opmærksomhed paa det Hensyn, det var politisk rigtigt at tage til Domstolene, for at undgaa, at Regjeringen beskyldtes for at indvirke paa disses Uafhængighed.

Krigsministeren [Hansen] maatte antage, at den sidstnævnte Be-
tragtning maatte træde i Baggrunden, naar Talen var om Mænd som Preusser, Malmros, Fontenay og Wiese, som aabenbart vare fremtraadte fjendtligt mod Hans Majestæts Regjering. At den Sidste var kaldet til at bivaane Notablernes Forsamling i Flensborg, antog han ei at kunne anføres som en Omstændighed, der kunde tale til hans Fordel, da hans Virksomhed der ingenlunde havde tydet paa nogen Forandring i hans Anskuelse. Malmros og Fontenay havde notorisk gjort Hans Majestæts Regjering al den Skade, de kunde.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte sich zu seiner allerunterthänigsten Vorstellung; musste sich aber eindringlich der vom Minister des Auswärtigen allerunterthänigst vorgetragenen Meinung anschliessen, insofern dieser das Bedenkliche durchgreifender Massregeln mit Rücksicht auf die Dicasterien im Allgemeinen hervorgehoben, welche Bedenklichkeit

namentlich mit Rücksicht auf das oberste Dicasterium des Herzogthums nicht genug hervorgehoben werden könne.

Betreffend den Oberappellationsgerichtsath Wiese müsse er bemerken, dass seine Berufung von Seiten Seiner Majestät zur Versammlung der Notablen, wie er früher in analogen Verhältnissen sich schon geäußert, consequent eine Verabschiedung von seiner Stellung nicht zuzulassen scheine, und die Wirksamkeit in dieser Versammlung wäre ihm, so wie jedem Andern, nur in der Absicht übertragen, damit er seine Meinung äussere.

Marineministeren [Steen A. Bille] kunde ikke have nogen Mening betræffende de enkelte Personligheder, men maatte saameget han end maatte ønske, at man fjernede de uloiale Elementer i Holsten, dog tiltræde Udenrigsministerens Anskuelse om det Betænkelige ved at gribe Forholdsregler mod Domstolene i Almindelighed og den Øverste Domstol i Særdeleshed, der kunde give Anledning til Mistydninger.

Efterat derpaa *Hans Majestæt Kongen* allerhøist havde sat den Del af den allerunderdanigste Forestilling under Discussion, som angik den holstenske Overret, bemærkede *Krigsministeren* [Hansen], at den i Forestillingen nævnte Auscultant A. v. Rosen skal have baaret Vaaben mod Kongen, og skjøndt Hans Majestæt for denne Forseelse havde forundt ham Amnesti, saa var der dog i en saadan Tilgivelse ingenlunde noget Motiv til at lade ham forblive i en Stilling, i hvilken der indeholdtes et Tilsagn om i sin Tid at erholde en betydningsfuld Embedsstilling.

Finantsministeren [Sponneck] maatte bemærke, at det vilde være ham umuligt at besætte det store Antal af Bestillinger, navnlig i Toldvæsenets Tjeneste, som absolut maatte besættes, naar den Omstændighed, at Vedkommende havde baaret Vaaben i Insurrektionsarmeen, skulde betragtes som et absolut Motiv til Udelukkelse.

Marineministeren [Steen A. Bille] maatte med Hensyn til Overretsraad Eckardt bemærke, at denne Mand altid, lige indtil Revolutionen, havde været anset som en i høi Grad loial Embedsmand.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] war auch der Überzeugung, dass der Obergerichtsath Eckardt im hohen Grade loial und nur durch den Drang der Umstände zur Zurücksendung seines Ordens bewogen sei, und war der Meinung, dass ihm doch, im Falle der Verabschiedung, die Hoffnung gegeben werden könne, in einer andern amtlichen Stellung seiner Zeit angestellt werden zu können.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] musste seine Verabschiedung als eine unabweisliche Consequenz der früher allerhöchst genehmigten Grundsätze betrachten und zugleich widerrathen, dass ihm die beregte Hoffnung gegeben würde, wozu kein Motiv vorliege, und wodurch die Regierung sich eine Art Verpflichtung übernehme.

Hans Majestæt Kongen erklærede sig allerhøist i denne Henseende enig med Ministeren for Slesvig.

Efterat derpaa *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst havde sat den foreliggende allerunderdanigste Forestilling under Discussion, forsaa-vidt denne angik de overordnede Embedsmænd i Hertugdømmet Holstens Landdistrikter, bemærkede *Krigsministeren* [Hansen] med Hensyn paa Baron Heintze og den forhenværende Cancellideputerede A. v. Moltke, at disse Mænds Virksomhed havde været Hans Majestæts Regjering saa skadelig, at han ei skiønnede, at der var Grund til at afskedige nogen Embedsmand, naar disse tvende vedbleve i deres Embedsvirksomhed. Moltke havde i 1848 forladt sin Stilling i Kjøbenhavn med fuld Bevidsthed om, hvad der forestod i Hertugdømmerne, og havde senere deltaget i den »gemeinsame Regierung«, efterat Hans Majestæt officielt havde desavoueret denne; og ligesom denne Regjering i sin seneste ulovlige Virksomhed hovedsageligen havde sat sig til Formaal at organisere Modstanden mod Hans Majestæt, saaledes havde navnlig Moltke i denne Retning udfoldet særdeles Energi. Dette havde ogsaa været Tilfældet med Heintze, og det Blod, der var flydt i den sidste Krig, maatte i Særdeleshed falde disse tvende Mænd til Ansvar.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] musste mit Rücksicht auf Baron Heintze bemerken, dass er einer der letzten Beamten gewesen, welche die provisorische Regierung anerkannt, wie er sich auch im allegemeinen auf seine allerunterthänigste Vorstellung, ihn betreffend, referiren müsse. Was den Herrn v. Moltke beträfe, müsse er in Erinnerung bringen, dass dieser, als er Kopenhagen verlassen, sich, wie in der allerunterthänigsten Vorstellung bemerkt, keinesweges nach Holstein begeben, sondern in Deutschland in längerer Zeit sich aufgehalten, bis er aller Subsistenzmittel entblösst endlich eine Anstellung in Holstein angenommen habe.

Udenrigsministeren [Bluhme] maatte ved det foreliggende Spørgsmaal gjentage den Formening, at den Omstændighed, at Hans Majestæt

enten senere havde ansat en Mand, der tidligere kunde anses som compromitteret, eller tilkaldt ham til Notabernes Forsamling i Flensborg, var af en særdeles væsentlig Betydning ved Afgjørelsen af det Spørgsmaal, om han var at bekræfte i det Embede, han beklædte, eller ei.

Indenrigsministeren [Bang] maatte tiltræde den Formening, at Moltke kun tvunget af Omstændighederne havde taget Tjeneste i Holsten. Forresten maatte han bemærke, at det var en almindelig Mening, at det fremfor Alt var den »gemeinsame Regierung«, der med Energi havde organiseret Modstanden mod Hans Majestæts Regjering, efterat den af Hans Majestæt var bleven desavoueret. Hvad Baron Heintze angik, da maatte han efter det, som forelaa, raade til, at han afskedigedes med Pension, da den almindelige Mening betegnede ham som en energisk Modstander af den retmæssige Regjering.

Justitsministeren [Scheel] kunde ikke dele den af Indenrigsministeren udtalte Anskuelse betræffende den af Baron Heintze udfoldede Energi; han antog ham snarere for at have ønsket en Bilæggelse af Striden, og det var ham bekjendt, at han i denne Retning havde søgt at virke i Berlin. Han maatte tillige med Henhold til det af Udenrigsministeren Yttrede bringe i Erindring, at Hans Majestæt senere havde benyttet hans Tjeneste.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] musste der Meinung des Justizministers, betreffend die versöhnenden Bestrebungen des Barons Heintze, völlig beitreten.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] erklärte sich betreffend den schädlichen Einfluss der beiden in Frage gestellten Männer mit dem Kriegsminister völlig einverstanden; er müsse auch in Erinnerung bringen, dass unter der Herrschaft der »gemeinsamen Regierung« die ärgsten Gräueltaten im nördlichen Schleswig vorgefallen wären. Übrigens wäre die Confirmation des Herrn v. Moltke in seiner jetzigen factischen Stellung ausser Frage, da das von ihm bekleidete Amt früherer allerhöchster Bestimmung gemäss als erledigt zu betrachten sei.

In Folge der allerunterthänigsten Vorstellung und der solchergestalt ausgesprochenen Ansichten der Mitglieder des Geheimen-Staatsraths geruheten *Seine Majestät* allergnädigst zu resolviren:

- 1) Die allerunterthänigst eingereichten Bestellungen des Präsidenten und der Mitglieder Unseres Oberappellationsgerichts in Kiel wollen

Wir, mit Ausnahme des Oberappellationsgerichtsraths Jensen, dessen Gesuch um Pension Uns demnächst zur allerhöchsten Genehmigung vorzulegen sein wird, unter dem auf Unsere demnächstige allerhöchste Bestimmung, in Betreff der Competenz des Oberappellationsgerichts, bezüglichen Vorbehalt, allergnädigst bestätigen. Unter demselben Vorbehalt wollen Wir den früheren Rath in Unserem holsteinischen Obergerichte Malmros zum Mitglied des Oberappellationsgerichts allergnädigst ernennen. Hinsichtlich der beim Oberappellationsgerichte fungirenden Secretäre und Copisten genehmigen Wir die allerunterthänigsten Anträge Unseres Ministeriums für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg. In Betreff der Normirung der Gehalte beim Oberappellationsgerichte behält es bei den früheren Bestimmungen bis weiter sein Bewenden.

- 2) Den Director sowohl wie die Räthe Unseres holsteinischen Obergerichts wollen Wir, mit Ausnahme des Kammerjunkers Eckardt, in ihren Aemtern allergnädigst bestätigen und den früheren Assistenten des Gerichts Henrici zum Mitgliede desselben allergnädigst ernennen. Das Gesuch des Kammerjunkers Eckard, welcher die ihm als Ritter von Dannebrog allergnädigst verliehene Decoration an die insurrectionelle Regierung eingesandt hat, ist zu Unserer allerhöchsten Berücksichtigung nicht geeignet, und wird dessen Bestallung zu cassiren sein. Im Übrigen wollen Wir die rücksichtlich der Mitglieder Unseres holsteinischen Oberconsistoriums und Landgerichts, so wie der sonstigen Angestellten bei Unsern holsteinischen Oberdicasterien, gestellten allerunterthänigsten Anträge allerhöchst genehmigen.
- 3) Die mit allerhöchsten Bestellungen versehenen Oberbeamten in den Landdistricten Unseres Herzogthums Holstein wollen Wir, mit Ausnahme des Landvogts der Landschaft Norderditmarschen Boysen, dessen Bestallung wegen seines Verhaltens in den verflommenen Jahren zu cassiren sein wird, in ihren Aemtern allerhöchst zu bestätigen geruhen. Wegen Wiederbesetzung der Landdrosteibedienung der Herrschaft Pinneberg, so wie des Amts Neumünster, wollen Wir den allerunterthänigsten Vorschlägen Unseres Ministers für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg entgegen sehen, in gleichen auch wegen Ernennung des Administrators der Grafschaft Rantzau, nachdem die Bestallung des Administrators v. Stemann behufs ihrer Cassation eingezogen wird.

- 4) Es ist Unser allerhöchster Wille, dass sämmtliche Beamte, deren Bestellungen Wir mit Unserer allerhöchsten Bestätigung zu versehen geruhen wollen, Uns vor deren Bestätigung den Homagialeid leisten.

Danach referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterhänigste Vorstellung betreffend die Confirmation der Bestellungen verschiedener Beamter in dem Herzogthum Holstein.

Betræffende Politimester-Embedet i Altona bemærkede *Marine-ministeren* [Steen A. Bille], at Etatsraad Schrader vel havde vist et loialt Sindelag, men at det efter hans Mening maatte bebreides ham, at han ikke havde itide forudset og underrettet Regjeringen om den Udvikling af Begivenhederne, som dersteds i Aaret 1848 fremtraadte. Heller ikke havde han under sin Function i Flensborg, ved Fjendens Fremrykken, lagt Conduite og det nødvendige personlige Mod for Dagen. Hvad den fortiden fungerende Politimester v. Warnstedt betraf, da rostes han i de Beretninger, som Ministeren havde modtaget fra Vagtskibschefen, som en meget aktiv Embedsmand.

Krigsministeren [Hansen] maatte fortrinsvis lægge Vægt paa, at Schrader havde vist sig som en loial og velsindet Mand.

Betræffende Etatsraad Baur, der er Medlem af Commercecollegiet, yttrede *Finantsministeren* [Sponneck], at denne Mand, med Hensyn paa de forefaldne Pengeomsætninger, syntes at have gjort Sit for at skade Regjeringen, og at en nærmere Undersøgelse af hans Forhold vilde være ønskelig.

Angaaende Kammerjunker v. Willemoes-Suhm i Glückstadt bemærkede *Krigsministeren* [Hansen], at de militære Autoriteter dersteds havde udtalt sig med Misbilligelse over hans Conduite.

Betræffende Borgmester, Kammerjunker Mechlenburg i Plön bemærkede *Finantsministeren* [Sponneck], at da han inden 1ste Mai hverken havde indgivet Ansøgning om Embede eller om sin Bestallings Confirmation, maatte han anse ham for kvalificeret til at afgaa uden Pension.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede, at Borgermester, Justitsraad Esmarch i Segeberg almindeligen omtaltes for sin brutale Opførsel imod de der i sin Tid fangne danske Officerer.

Betreffend die Bestätigung des Wasserbaudirectors H. Christensen und des Deichinspectors E. Christensen bemerkte *der Minister für die*

Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil], dass man beide einer hervortretenden militärischen Wirksamkeit im Dienste der insurrectionellen Regierung allgemein beschuldige, den letzten namentlich, dass er als Ingenieur an dem Angriff von Friedrichsstadt theilgenommen. Beide hätten jedoch eine solche militärische Theilnahme in Abrede gestellt, und die Abfassung ihrer Erklärungen habe bei dem Minister den Eindruck der Wahrheit hervorgebracht. Ihre besondere Tüchtigkeit in ihrem Fache mache es wünschenswerth, dass sie in ihren Stellungen verbleiben könnten, da es höchst schwierig wäre, sie zu ersetzen.

Krigsministeren [Hansen] maatte anse den Beskyldning, at de havde deltaget i Frederiksstads Angreb, for velbegrunden og ansaa dem for fremfor de fleste Andre at være compromitterede; han maatte allerunderdanigst indstændigen andrage paa, at deres Forhold blev nærmere undersøgt.

Finantsministeren [Sponneck], *Marineministeren* [Steen A. Bille] og *Ministeren for Slesvig* [Moltke] tiltraadte Krigsministerens Mening.

Seine Majestät der König geruheten allerhöchst zu resolviren, wie folgt:

- 1) Bevor Wir über das allerunterthänigste Gesuch des Etatsraths Baur in Altona um allerhöchste Bestätigung der ihm als Mitglied des Commercecollegiums in Altona verliehenen Bestallung Unsere allerhöchste Entschliessung fassen, wollen Wir Unserem Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg aufgegeben haben, wegen seines im Jahre 1848 bewiesenen Verfahrens, mit Unserem Finanzministerium in Correspondenz zu treten und das Resultat desselben Uns allerunterthänigst vorzutragen.
- 2) Die dem Bürgermeister Dr. Baemann in Kiel und dem Polizeimeister C. Krohn daselbst allerhöchst verliehenen Bestallungen sind, mit Rücksicht auf ihr Verhalten in den verflossenen Jahren, zu cassiren, und werden die Anträge wegen Wiederbesetzung dieser Bedienstungen Uns demnächst allerunterthänigst vorzulegen sein.
- 3) Da der Bürgermeister Wünecken in Lütjenburg und der Bürgermeister und Stadtsecretär v. Colditz in Oldeslohe die ihnen resp. als Justizrath und wirklichem Etatsrath allerhöchst verliehenen Bestallungen an die insurrectionellen Regierungen eingesandt haben, so finden Wir Uns zur Zeit nicht veranlasst, ihre Bestallungen mit Unserer allerhöchsten Bestätigung zu versehen, wollen es aber aller-

gnädigst genehmigen, dass ihre Erklärung hierüber eingezogen und Uns demnächst behufs Unseres definitiven allerhöchsten Beschlusses vorgetragen werde.

- 4) Wegen des Verhaltens des Bürgermeisters Esmarch in Segeberg gegen Unsere dort im Jahre 1848 gefangen gehaltenen Officiere wird vorgängig Unserer allerhöchsten Entschliessung, wegen seiner Bestätigung im Amte, mit Unserm Kriegsministerium in Correspondenz zu treten und Uns näherer Vortrag zu erstatten sein.
- 5) Die Bestallung des im Jahre 1848 von seinem Amte als Bürgermeister in Plön zurückgetretenen Kammerjunkers v. Mecklenburg wird behufs ihrer Cassation einzuziehen, und demnächst wegen Wiederbesetzung des Amts Uns allerunterthänigst Vortrag zu erstatten sein.
- 6) Unsere allerhöchste Entschliessung in Betreff der von dem Wasserbaudirector H. Christensen und dem Deichinspector C. Christensen eingereichten allerunterthänigsten Gesuche um allergnädigste Bestätigung ihrer Bestellungen wollen Wir bis dahin ausgesetzt haben, dass Uns ihre Erklärung über ihr Verhalten, namentlich ihre Thätigkeit während des Angriffs auf Friedrichsstadt, allerunterthänigst vorgelegt sein wird.
- 7) Es ist Unser allerhöchster Wille, dass sämtliche Beamte, deren Bestellungen Wir mit Unserer allerhöchsten Bestätigung zu versehen geruhen wollen, Uns vor deren Auslieferung den Homagialeid leisten.

Im Übrigen wollen Wir die in dieser Vorstellung enthaltenen allerunterthänigsten Anträge allerhöchst genehmigen.

Darauf referirte *der Finanzminister* [Sponneck] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die seit dem Ausbruch der Insurrection in den Herzogthümern Schleswig und Holstein von den insurrectionellen Regierungen und später von der obersten Civilbehörde für das Herzogthum Holstein gestifteten Anleihen, indem er zur allerhöchsten Resolution vorstellte:

- 1) Dass den während des Aufruhrs in den Herzogthümern Schleswig und Holstein von den verschiedenen unrechtmässigen Regierungen, unter dem Namen von Staatsanleihen, freiwilligen oder gezwungenen, gestifteten Schulden die allerhöchste Anerkennung versagt und damit alle Verbindlichkeit für die Staatskasse abgesprochen

werde; dass mithin sämmtliche in Umlauf befindliche, zu dergleichen Anleihen gehörende Wertschreibungen im Verhältnis zur Staatskasse null und nichtig sein sollen.

- 2) Dass jedoch die für contant einbezahlte Dienstcautionsgelder ausgestellten Schuldscheine hiervon ausgenommen werden, und der Betrag dieser Scheine, insoweit derselbe bei der Wiederherstellung der Königlichen Autorität in Holstein, als in zinsentragenden Activen angebracht, von der Staatskasse in Empfang genommen werden – so weit das Provenu dieser Activen reicht – nach dem Aufhören der durch die Caution gesicherten Verpflichtung aus der Staatskasse zurückbezahlt werden könne, dass auch die für in Übereinstimmung mit den vor 1848 geltenden Regeln zur Verzinsung einbezahlter Capitalien der Brunsbütteler Hafenkasse und etwa anderer öffentlichen Stiftungen und Institute ausgestellten Schuldscheine von der Nichtanerkennung ausgenommen werden.
- 3) Dass die in Übereinstimmung mit den allerhöchsten Rescripten vom 4ten Februar und 16ten März 1851, zur Einlösung der illegalen Kassenscheine, zum Betrag von 4.500.000 Mark Courant ausgestellten Kassenanweisungen, bis die Erlösung derselben seiner Zeit beschlossen werden möchte, in allen öffentlichen Kassen des Herzogthums Holstein als vollgültige Zahlung angenommen werden sollen.
- 4) Dass über die Repartition der Vergütungsgelder, welche von dem Deutschen Bunde oder einzelnen deutschen Staaten für die seiner Zeit vorschussweise geleistete Verpflegung der deutschen Reichstruppen eingehen möchten, eine nähere allerhöchste Bestimmung vorbehalten werde.
- 5) Dass das Finanzministerium autorisirt werde, über Vorstehendes das Erforderliche, resp. für das Herzogthum Holstein und für das Herzogthum Schleswig, zur öffentlichen Kunde zu bringen.
- 6) Dass die Prolongirung der unter Vermittelung des Handlungshauses C. H. Donner in Altona von der obersten Civilbehörde für Holstein im Jahre 1851 mit allerhöchster Genehmigung contrahirten Anleihe, gross 600.000 Mark Banco, vom 1sten Juli bis zum 31sten December d. J. allergnädigst approbirt werde.
- 7) Dass das Finanzministerium autorisirt werde, sich an das Ministerium für die auswärtigen Angelegenheiten zu wenden, um durch dasselbe die erforderlichen Schritte dahin zu bewirken, dass den

Ansprüchen auf Vergütung wegen der Verpflegung der deutschen Reichstruppen Genüge geleistet werde.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] bemærkte in Betreff des 4ten und 7ten Puncts des allerunterthänigsten Antrages, dass eine Vergütung des Kriegsschadens gewiss billig verlangt werden könne, dieses auch tractatmæssig für Jütland geschehen wäre. Dass man aber eine solche Vergütung ausser den Tractaten für diejenigen Unterthanen in Anspruch nehmen solle, die selbst den Feind ins Land gerufen, müsse er eindringlich widerrathen. Die insurrectionellen Regierungen konnten durch ihre illegalen Massnahmen weder Rechte noch Verpflichtungen begründen, und der Schaden müsse daher von denjenigen getragen werden, die sich ihn durch widerrechtliches Betragen selbst zugezogen hätten. Für das Herzogthum Schleswig müsse er wenigstens eine solche directe Vergütung deutscherseits bestimmt ablehnen. Er müsse der Meinung sein, dass solche Vergütungsgelder, wenn auch angeboten, nicht zu empfangen wären.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at det i Almindelighed var gaaet af Brug, at Krigsomkostninger betaltes; at vi havde modtaget Godtgjørelse af Preussen for Udskrivningerne i Jylland, laa alene i den Omstændighed, at man havde et Pant i de optagne tyske Skibe. Skulde der stilles Fordringer til Tydskland i hin Retning, da førte dette jo til, at Hans Majestæts Udenrigsminister maatte optage og fortsætte de af Insurgenterne paabegyndte illegale Forhandlinger. Ogsaa var det farligt, at oprørske Undersaatter fik de Omkostninger, Oprøret havde medført, erstattede, og det med Regjeringens Hjælp.

Dem Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] schien kein Grund vorhanden, den deutschen Bundesstaaten diese Forderung nachzugeben; es wäre hier nur die Rede davon, den Unterthanen Seiner Majestät Ersatz ihres Verlustes zu verschaffen, und viele von diesen hatten keinesweges die Insurrection gebilligt.

Finantsministeren [Sponneck] gjorde opmærksom paa, at enkelte Regjeringer allerede havde indbetalt Erstatningen, og at han i det Ringeste i denne Henseende maatte andrage paa en allerhøieste Resolution.

Indenrigsministeren [Bang] maatte henholde sig til det af Udenrigsministeren Yttrede og foreslog at lade Spørgsmaalet bero.

Udenrigsministeren [Bluhme] gjorde opmærksom paa, at Holsten,

naar man gik ind paa en Godtgjørelses-Beregning, ikke alene blev Creditor, men ogsaa Debitor til det tydske Forbund, og at navnligens dets Debet vilde fremtræde i betydelig Grad ved Opgjørelsen af Udgifterne til den tydske Flaade; han maatte derfor, paa Grund af det Anførte, tilraade, at Kammerherre Bülow instrueredes til i denne Sag ei at tage Initiativet, og at det forbeholdtes nærmere allerhøieste Afgjørelse, hvad der var at foretage, naar Godtgjørelses-Tilbud indløb.

Indenrigsministeren [Bang] udtalte sig for den samme Anskuelse.

Seine Majestät der König geruheten darauf allerhöchst zu resolviren, wie folgt: Wir genehmigen allergnädigst:

- 1) Dass den während des Aufruhrs in den Herzogthümern Schleswig und Holstein von den verschiedenen unrechtmässigen Regierungen, unter dem Namen von Staatsanleihen, freiwilligen oder gezwungenen, gestifteten Schulden die allerhöchste Anerkennung versagt und damit alle Verbindlichkeit für die Staatskasse abgesprochen werde; dass mithin sämmtliche in Umlauf befindliche, zu dergleichen Anleihen gehörende Verschreibungen im Verhältnis zur Staatskasse null und nichtig sein sollen.
- 2) Dass jedoch die für contant eingezahlte Dienstcautionsgelder ausgestellten Schuldscheine hiervon ausgenommen werden, und der Betrag dieser Scheine, insoweit derselbe, bei der Wiederherstellung Unserer Königlichen Autorität in Holstein, als in zinsentragenden Activen angebracht von der Staatskasse in Empfang genommen werden, soweit das Provenu dieser Activen reicht, nach dem Aufhören der durch die Caution gesicherten Verpflichtung aus der Staatskasse zurückbezahlt werden könne; dass auch die in Übereinstimmung mit den vor 1848 geltenden Regeln zur Verzinsung einbezahlter Capitalien der Brunsbütteler Hafenkasse und etwa anderer öffentlichen Stiftungen und Institute ausgestellten Schuldscheine von der Nichtanerkennung ausgenommen werden.
- 3) Dass die in Übereinstimmung mit Unseren allerhöchsten Rescripten vom 4ten Februar und 16ten März 1851, zur Einlösung der illegalen Kassenscheine, zum Betrage von 4.500.000 Mark Courant ausgestellten Kassenanweisungen, bis die Einlösung derselben seiner Zeit, nach vorgängiger Verhandlung mit den Provinzialständen, beschlossen werden möchte, in allen öffentlichen Kassen des Herzogthums Holstein als vollgültige Zahlung angenommen werden sollen.

- 4) Dass das Finanzministerium autorisirt werde, über Vorstehendes das Erforderliche, resp. für das Herzogthum Holstein und für das Herzogthum Schleswig, zur öffentlichen Kunde zu bringen.
- 5) Dass die Prolongirung der unter Vermittelung des Handlungs-hauses C. H. Donner in Altona von der obersten Civilbehörde, für Holstein im Jahre 1851 mit allerhöchster Genehmigung contrahirten Anleihe gross 600.000 Mark Banco, vom 1sten Juli bis zum 31sten December d. J. allergnädigst approbirt werde.

Für den Fall, dass Vergütungsgelder von dem deutschen Bunde oder einzelnen deutschen Staaten für die seiner Zeit vorschussweise geleistete Verpflegung der deutschen Reichstruppen zur Einzahlung an Unsere Kasse angeboten werden möchten, ist es Unser Wille, dass das Finanzministerium, vor deren Annahme, Unsere nähere allerhöchste Bestimmung vorläufig darüber zu erwirken habe, ob sie überall empfangen werden dürfen.

Derpaa hævede *Hans Majestæt* det Geheime-Statsraads Møde.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet torsdag d. 10. juni 1852.

Aar 1852, den 10de Juni, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Expeditionssekretæren, Justitsraad Liebe, førte Protokollen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend Bewilligung einer Summe bis zum Betrage von 6000 Rth. L. M. zum Ankauf der Wiegerschen Drittelhufe zu Ancker zu einem Forst-hofe daselbst.

Übereinstimmend mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestæt* allergnädigst, dass die Lauenburgische Regierung autorisirt werde, auf dem bevorstehenden Verkaufstermin der Wiegerschen privativer Landstelle zu Ancker für Rechnung der herrschaftlichen Casse bis zu der Summe von höchstens 6000 Rth. L. M. in geeigneter Weise bieten zu lassen.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung

betreffend die Bitte des Kirchspielvogts von Sievers in Kaltenkirchen um Genehmigung der Verpachtung eines Theils seiner Dienstländereien.

In Übereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst die von dem Kirchspielvogt von Sievers vorgenommene Verpachtung zweier zu seinen Dienstländereien gehöriger Koppeln, genannt die Lentfördener und die Schmalfelder Bedienungskoppel auf 8 Jahre, vom 1sten April 1852 angerechnet.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte demnächst eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die geschehene Vererbpachtung eines Platzes von 48 Quadratruthen landesherrschaftlichen Landes in Glückstadt.

Übereinstimmend mit dem Antrage autorisirten *Seine Majestät* allergnädigst das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg, mit den Kaufleuten T. Amberg und B. A. T. Lassen über die Verpachtung von circa 48 Quadratruthen landesherrschaftlichen Landes in Glückstadt, gelegen an dem zur dortigen Proviandbäckerei gehörigen Holzstall, unter den durch die Königliche Resolution vom 17ten November 1847 bereits festgestellten Bedingungen, einen neuen Erbpachtscontract abschliessen zu lassen, denselben demnächst zur allerhöchsten Unterschrift allerunterthänigst vorzulegen und das sonst etwa noch Erforderliche wahrzunehmen.

Weiter referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Milderung der wider H. H. D. Louy wegen begangenen dritten Diebstahls erkannten zweijährigen Zuchthausstrafe.

In Übereinstimmung mit dem Antrage wurde die wider den Züchtling Hans Hermann David Louy aus Wesselburen wegen begangenen dritten Diebstahls in Gemässheit Rescripts des holsteinischen Obercriminalgerichts vom 9ten März dieses Jahrs erkannte zweijährige Zuchthausstrafe aus allerhöchster Gnade bis auf einjährige Zuchthausstrafe gemildert.

Noch referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend den Bau der hohen Brücke bei Uetersen.

Übereinstimmend mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass der Neubau des Königlichen Antheils der hohen Brücke bei Uetersen, sowie die Anlieferung des für den Neubau des Klösterlichen Antheils der fraglichen Brücke erforderlichen Holzes

nach dem hierüber entworfenen Risse nebst Kostenanschlag, jedoch unter Wegfall der die Erhöhung des Fahrdammes und Anschliessung des Bollwerks an die neue Brücke betreffenden Positionen für Rechnung der Königlichen Kasse unter der Bedingung veranlasst werde, dass gleichzeitig mit dem Neubau des Königlichen Antheils der fraglichen Brücke von Seiten des Klosters der Neubau des Klösterlichen Antheils desselben auf Grundlage des gedachten Risses nebst Kostenanschlage zur Ausführung gebracht werde.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Ausführung verschiedener Reparaturen an der Dienstwohnung des Hebungsbeamten zu Reinfeld.

In Übereinstimmung mit dem Antrage ermächtigten *Seine Majestät* allergnädigst das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg, die sämmtlichen in Vorschlag gebrachten Reparaturarbeiten an der Dienstwohnung des Hebungsbeamten zu Reinfeld in diesem Jahre ausführen und die Kosten, insofern sie die Anschlagssumme von im Ganzen 1492 Mark 9 Sk. nicht überschreiten, aus Königlicher Kasse abhalten zu lassen.

Endlich referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Instandsetzung der Bauwerke des schwarzen Deichs, Neuhöfer Deichs und Hausgrabens, Amts Reinfeld.

Übereinstimmend mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass die Instandsetzung der Bauwerke in den in Rede stehenden Deichen zur Ausführung gebracht werde und die desfälligen Kosten, insofern durch sie die Anschlagssumme von zusammen 518 Mark 5 Sk. nicht überschritten werde, aus Königlicher Kasse abgehalten werden.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemerkte danach, dass, insofern er in einer im Cabinette Seiner Majestät überreichten allerunterthänigsten Vorstellung betreffend die Ordnung des Ministeriums für die gedachten Herzogthümer, unter andern gemachten Vorschlägen die Wahl des vormaligen Regierungsraths Heinzelmann zum Departementschef allerunterthänigst beantragt habe, *Seine Majestät* in Betreff dieses Antrags einigen Zweifel mit Rücksicht auf die Persönlichkeit Heinzelmanns gehabt und ihm daher befohlen hätten, diesen Punkt im Geheimen-

Staatsrathe vorzutragen. Diesem Befehl zufolge referirte der Minister den betreffenden Theil der Vorstellung, indem er die Gründe hervorhob, durch welche er seinen Vorschlag rücksichtlich der Wahl des Regierungsraths Heinzelmann zum gedachten Posten motivirt habe.

Seine Majestät befahlen darauf, den Mitgliedern des Geheimen Staatsraths sich über den gedachten Punkt zu äussern.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] schloss sich dem betreffenden Antrage des holsteinischen Ministers an, indem er hinzufügte, dass er der Meinung sei, dass der Minister in der Wahl seiner Mitarbeiter freie Hände haben müsse, und indem er daneben darauf aufmerksam machte, dass Heinzelmann seiner Zeit unter den aus den Herzogthümern hierher geschickten Vertrauensmännern gewesen sei.

Krigsministeren [Hansen] fremhævede med Hensyn til Heinzelmann, at han ved Oprørets Udbrud var Medlem af den slesvig-holstenske Regjering og saaledes befandt sig i en høitbetroet Embedsstilling, samt at han strax var gaaet over til Insurgenterne og havde taget Tjeneste hos dem i forskjellige Stillinger. Naar det nu i Almindelighed kan lægges Embedsmænd til Last, at de have brudt deres Ed og tjent den oprørske Regjering, da mente Krigsministeren, at dette saameget stærkere maa gjælde jo høiere den Paagjældende stod, og han maatte derfor udtale som sin Anskuelse, at Heinzelmann er en af dem, som allermindst nu egne sig til at bruges som Embedsmænd, uden at den Omstændighed, at han var iblandt de herover sendte Tillidsmænd, kan give ham noget som helst Krav paa, af den Grund at behandles paa en anden Maade.

Udenrigsministeren [Bluhme] troede, at naar de af Krigsministeren imod Heinzelmanns Ansættelse fremhævede Grunde skulde være afgjørende, vilde det føre til, at Hans Majestæt nu kom til at renoncere paa alle deres Tjeneste, som ellers vare de dygtigste til at bruges, men som i de forløbne Aar vare traadte frem paa en mere eller mindre compromitterende Maade. Han kunde derfor kun henstille til Hans Majestæt at lade den Minister, som har Ansvaret for sine Medarbejdere, ogsaa have frie Hænder i Valget af disse, og han skulde derhos endnu med Hensyn til Heinzelmanns Sendelse som Tillidsmand allerunderdanigst tilbagekalde i Hans Majestæts Erindring, hvad der fra hans daværende Stilling som fungerende Chef for Cabinetssekretariatet var ham bekjendt: at Allerhøistsamme var vel tilfreds med, at

Heinzelmann dengang kom herover som Tillidsmand, da han ansaas at være mellem de Bedre, og at Allerhøistsamme, efterat han var kommen herover, i en Audients modtog hans Underkastelse og udtrykte sig naadigt imod ham.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at efterat Hans Majestæt havde pardonneret Syndikus Prehn og Baron Heinze og bekræftet dem i deres Stilling, kunde der vist ikke være Tvivl om, at Heinzelmann, hvis han havde beklædt en saadan Stilling, vilde være bleven stadfæstet i denne; men var dette saa, da maatte Ministeren for Holsten ogsaa ligesaagodt nu kunne bringe ham i Forslag til den paagjældende Departementschefs-Post.

Marineministeren [Steen A. Bille] og *Indenrigsministeren* [Bang] henholdt sig til Finantsministeren.

Justitsministeren [Scheel] fandt dog, efter den Stilling, Heinzelmann indtog som Medlem af den slesvig-holstenske Regjering, dengang han gik over til Oprørspartiet, og efter den store Vigtighed, som Departementschefs-Stillingen har, Spørgsmaalet om hans Anbringelse i denne noget tvivlsomt. Imidlertid maatte jo ogsaa komme i Betragtning Vanskeligheden af at finde nogen anden til denne Post; men hvis en anden var at finde til Posten, vilde det efter hans Mening være ønskeligt, at Heinzelmann ikke toges.

Cultusministeren [Simony] vilde ogsaa, hvis han kjendte nogen anden at bringe i Forslag til den paagjældende Departementschefspost, tilraade, at Heinzelmann ikke toges dertil; men da han nu ingen anden vidste at foreslaa, sluttede han sig til Ministeren for Holsten.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen erklærede sig med Hensyn til det foreliggende Punkt at være af samme Mening som Finantsministeren.

Hans Majestæt approberede derefter allernaadigst den holstenske Ministers Forslag med Hensyn til Regjeringsraad Heinzelmanns Valg til Departementschef.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkte ferner, dass Seine Majestät, mit Beziehung auf die von ihm in der oben gedachten allerunterthänigsten Cabinetts-Vorstellung gemachten Vorschläge wegen der in den verschiedenen Departements des Ministeriums anzustellenden Beamten, ihm befohlen hätten, die allgemeine Frage in dem Geheime-Staatsrathe vorzutragen, ob solche Beamten, die im Jahre 1848 in den hiesigen Collegien an-

gestellt, ihre Stellungen damals verlassen haben, jetzt in den Departements des Ministeriums für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg zur Anstellung geeignet seien.

Indem der Minister, dem allerhöchsten Befehl zufolge, diese allgemeine Frage vortrug, fügte er hinzu, dass man, wenn die Beamten, die in dem betreffenden Fall seien, nicht in den Departements seines Ministeriums angestellt werden können, die geschicktesten Personen verliere, und dass es schwierig sein würde, Männer zu finden, welche die Geschäfte verwalten könnten. Er habe daher geglaubt, dass wenn die Betreffenden sich nichts Anderes zu Schulden haben kommen lassen, als dass sie im Jahre 1848 ihre hiesigen Stellungen verliessen, dieser Umstand ihnen kein Hindernis in der gedachten Rücksicht sein möge.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] bemerkte, dass er auch in Betreff der in den Departements des holstein-lauenburgischen Ministeriums anzustellenden Beamten es am Richtigsten glaube, dem Minister freie Hände zu geben und die Anstellung nicht aus dem Grunde zu werweignern, dass der Betreffende im Jahre 1848 seine damalige Stellung in einem der hiesigen Collegien verlassen habe. Seine Majestät haben auch schon, auf seinen desfälligen Antrag, in dem Ministerium für das Herzogthum Schleswig Einen angestellt, der früher in der Canzlei angestellt gewesen sei; und der Minister glaube, dass kein anderes Princip in der in Anfrage gebrachten Rücksicht aufzustellen sei, als dieses: dass die Betreffenden nicht gewinnen durch das, was sie in den vier letzten Jahren gethan haben, und dass sie folglich nicht in einer höheren Stellung, als ihrer früheren, aber nur in einer ähnlichen wie derjenigen, welche sie im März 1848 bekleideten, angebracht werden.

Krigsministeren [Hansen] sluttede sig til Ministeren for Slesvig, idet han troede, at der, forsaavidt Talen er om ganske underordnede Embedsmænd, vel kan være Mindre imod deres Ansættelse, naar de komme ind i de samme Stillinger, som de tidligere havde, og ikke avancere.

Udenrigsministeren [Bluhme] sluttede sig ligeledes til Ministeren for Slesvig.

Finantsministeren [Sponneck] maatte bemærke, at det for hans Ministeriums Vedkommende vilde blive umuligt at bringe de Holstens Toldvæsen vedkommende Forretninger til at gaa, naar han ikke til

deres Besørgelse maatte tage nogen af de Embedsmænd, som før Marts 1848 vare ansatte i General-Toldkammerets Contoirer og dengang forlode deres Poster. Han fandt ogsaa, at det efter den udstrakte Amnesti, som er givet i Holsten, allerede er en meget haard Straf, at de paagjældende Embedsmænd efter disse 4 Aars Forløb vende tilbage akkurat paa samme Punkt med Hensyn til Stilling og Gage, som de dengang stode paa. At gaa videre, kunde han ikke tilraade, og han sluttede sig derfor til Ministeren for Slesvig.

Marineministeren [Steen A. Bille] henholdt sig ligeledes aldeles til Ministeren for Slesvig, idet han dog bemærkede, at det forekom ham at maatte i de paagjældende Tilfælde ogsaa komme an paa, hvad de Vedkommende havde foretaget, efterat de i 1848 havde forladt deres Stillinger i Kjøbenhavn.

Indenrigsministeren [Bang] henvendte det Spørgsmaal til Ministeren for Holsten, om han gaar ud fra den af den slesvigske Minister udtalte Forudsætning, at de paagjældende Embedsmænd ikke skulde have en høiere Stilling eller høiere Gage, end de i Marts 1848 havde; og efterat *Ministeren for Holsten* [Reventlow-Criminil] havde besvaret dette Spørgsmaal bekræftende, erklærede *Indenrigsministeren* [Bang] sig, under den af ham saaledes bekræftede Forudsætning, enig med ham med Hensyn til det foreliggende almindelige Spørgsmaal; og under samme Forudsætning erklærede ligeledes *Justitsministeren* [Scheel] og *Cultusministeren* [Simony] sig enige med den holstenske Minister.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen tiltraadte for sit Vedkommende den samme Erklæring.

Hans Majestæt tilkjendegav derefter allernaadigst, at Allerhøiøstamme bifaldt, at det ikke skal være nogen Hindring for Ansættelse i Contoirerne under Ministerierne, at de Paagjældende i 1848 forlode deres daværende Stillinger i de senere ophævede Kongelige Collegier, men dog saaledes, at de ikke nu anbringes i høiere Stilling eller paa høiere Gage end den, som de dengang havde.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkte schliesslich allerunterthänigst, dass er glaube, dass es mit Rücksicht auf die holsteinischen Beamten, welche in ihren Aemtern allergnädigst bestätigt werden, im Ganzen zu verhalten sein könne wie gewöhnlich in Betreff der Confirmationen beim Thronwechsel, nur mit der Veränderung, dass im gegenwärtigen Falle

erst der Homagialeid, welchen nach der allerhöchst getroffenen Verfügung die Betreffenden zu leisten haben, an sie geschickt werde, und dass die allerhöchste Confirmation erst, wenn der Eid unterschrieben und remittirt sei, ihnen eingehändigt werde.

Seine Majestät der König genehmigten allergrnädigst diesen allerunterthänigsten Vorschlag.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende de Dokumenter, der blive at udstæde i Anledning af de hertugelige augustenburgske Godsers Overtagelse for den Kongelige Kasses Regning.

Forsaavidt de med Forestillingen fremlagte Udkast til bemeldte Dokumenter vare affattede paa tydsk, yttrede *Hans Majestæt Kongen*, at Allerhøistsamme antog, at Dokumenterne burde udfærdiges paa dansk.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] bemærkede i denne Anledning, at alle de tidligere af Hans Majestæts høisalige Forgjængere med Hertugen af Augustenburg sluttede Overenskomster vare udstædte paa tydsk, hvilket navnlig ogsaa gjaldt om de i 1842 angaaende Skatteforholdene for de augustenburgske Godser paa Als udfærdigede Dokumenter, baade de, som Kongen underskrev, og de, som Hertugen underskrev; og Ministeren havde derfor troet det rigtigst at følge ved nærværende Leilighed den Skik, der saaledes hidtil havde været etableret i lignende Tilfælde.

Efterat saavel *Finantsministeren* [Sponneck] som *Udenrigsministeren* [Bluhme] havde udhævet de flere andre Hensigtsmæssighedsgrunde, som tale for, at de paagjældende Dokumenter affattes paa tydsk, og efterat der endvidere, paa dertil given Foranledning, var imod at udstæde Dokumenterne paa fransk blevet erindret, at det Hele derved vilde faa Charakteren af en diplomatisk Forhandling og Afgjørelse, som det netop ikke skulde have, og imod at affatte Dokumenterne baade i dansk og tydsk Text blevet fremhævet det Mislige, som en dobbel Text ved saadanne Dokumenter frembyder, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at give sit Samtykke til, at de paagjældende Dokumenter affattes paa tydsk.

Forsaavidt angik de i de forelagte Udkast brugte Titulaturer, med Hensyn til hvilke den samme Form, som tidligere, var benyttet, befa-

lede *Hans Majestæt*, at overalt i disse Udkast Ordene »Vetter« und »Liebden« skulde bortfalde.

I Henseende til Slutningen af § 5 i Udkastet til den Akt, som af Hans Majestæt vilde blive allerhøiest at undertegne, blev det allernaadigst bestemt, at Ordene »Sollten Ihre Durchlaucht die Ausfertigung von Partialobligationen wählen, so würde übrigens selbstverständlich der sub Ltr. A angelegte Entwurf zur Hauptobligation denjenigen Modificationen zu unterwerfen sein, welche hieraus folgen würden« skulde som indeholdende noget, der ikke behøvede udtrykkeligt at optages, udelades.

Forsaaavdt Finantsministeren i sin, i den foreliggende Forestilling refererede, Skrivelse til det slesvigske Ministerium havde fremhævet den Betragtning, om ikke den Omstændighed, at Cessions- og Renunciationsakten underskrives af Hertugen alene, kunde senere fremkalde Indsigelser fra hans Families Side, med Hensyn til, at de augustenburgske Godser ere Fideicommissgodser, samt derhos havde henstillet, hvorvidt saadanne Indsigelser som de nævnte, naar speciel Consents fra de nuværende Medlemmer af Familien ei lader sig erhverve, maaske paa anden Maade kunde afskjæres, da blev hele dette Punkt gjort til Gjenstand for Geheime-Statsraadets nærmere Overvejelse. Paa den ene Side var man med Ministeren for Hertugdømmet Slesvig enig i, at der ikke i Øjeblikket er noget at gjøre for at opnaa de augustenburgske Agnaters Consents til de omhandlede Godsers Overtagelse fra Kronens Side, og at hvad der i saa Henseende burde være at foretage vil blive Gjenstand for yderligere Overveielse og allerhøieste Bestemmelse, naar først Sagen med Hertugen selv er fuldstændigen tilendebragt. Paa den anden Side blev det imidlertid anset for rettest, at det i den Akt, som skal undertegnes af Hans Majestæt, udtales, at det fideicommissariske Baand, som hviler paa Godserne, og hvis Bortfalden for disses Vedkommende følger af den politiske Nødvendighed af den augustenburgske Families Fjernelse, gaar over paa den Kapital, for hvilken Godserne afstaas; og i Overensstemmelse med denne fra flere Sider i Geheime-Statsraadet understøttede og af *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] tiltraadte, Anskuelse, behagede det *Hans Majestæt* allerunderdanigst at resolve: at i § 5 af den Akt, der af Allerhøiestsamme er at undertegne, efter Ordene: »diese Summe« tilføies: »welche hinsichtlich der fideicommissarischen Eigenschaft an die Stelle der vorgedachten herzoglich augustenburgischen Besitzungen

auf Alsen und dem Festlande des Herzogthums Schleswig tritt«, samt at den tilsvarende Forandring foretages i det forelagte Udkast til Obligationen.

Med Hensyn dernæst til § 1 i den Akt, der af Hans Majestæt bliver at undertegne, blev det, paa *Finantsministerens* [Sponnecks] Forslag, imod hvilket *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] Intet fandt at erindre, allernaadigst bifaldt, at i bemeldte § Ordene »in der Weise und in dem Umfange wie Ihre Durchlaucht besagte Güter und Besitzungen bisher benutzt und besessen haben oder doch zu besitzen und zu benutzen befugt gewesen sind« falde bort.

Forsaaavdt der i de med det slesvigske Ministeriums Forestilling under No. 1 og 2 fremlagte Udkasts § 7 in fine var stipuleret, at Udbetalingen af det Overskud fra de augustenburgske og gravenstenske Godser, hvorover Beregning var opgjort indtil 21de Mai d. A., først skulde ske, naar den hertugelige Cessions- og Renunciationsakt var underskrevet af Hertugen, havde, saaledes som i Forestillingen nærmere udviklet, Udenrigsministeren været af en afvigende Mening, idet han i en Skrivelse til det slesvigske Ministerium havde udtalt sig for, at bemeldte Overskud nu, da Hertugen har antaget de ham ifølge den allerhøieste Resolution af 4de Februar d. A. gjorte Tilbud, forlods maatte kunne udbetales til ham.

I denne Henseende erklærede *Udenrigsministeren* [Bluhme], at han, i den Forudsætning, at der følges en saadan Fremgangsmaade, at den Agent, der maatte blive sendt til Hertugen med Dokumenterne, bliver sat istand til, saasnart Hertugen har undertegnet, at udbetale ham det paagjældende Beløb, hvilket Arrangement *Finantsministeren* havde for *Udenrigsministeren* yttret at ville træffe, nu frafaldt sin Dissents og tiltraadte § 7 i Udkastene No. 1 og 2 uforandret.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig havde i sin Forestilling slutteligen, paa de deri nærmere udviklede Grunde, indstillet, at de af de paagjældende Dokumenter, der blive at udfærdige i Hans Majestæts Navn, maatte af Ministeriet blive forelagte til allerhøieste Underskrift, og at Ministeriet maatte blive bemyndiget til at nedlægge allerunderdanigst Forestilling om en til Fortsættelse af de med Hertugen af Augustenburg i denne Sag indledede Forhandlinger egnet Person, der vil blive at forsyne med en af *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* parapheret allerhøieste Ordre og med nærmere Instrux af den samme Minister.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at han vel indrømmede, at det kunde have meget for sig, at de Dokumenter, som skulde underskrives af Hans Majestæt, sendtes med Agenten forsynede med den allerhøieste Underskrift, men han havde dog nogen Tvivl, om det ikke vilde være rettere, at Dokumenterne sendtes som Udkast uden Underskrift. Vistnok ansaa han det navnlig for meget ønskeligt, at Sagen kan afgjøres paa den Maade, at Dokumenterne forelægges Hertugen som ultimatum, men han vidste ikke, om Udenrigsministeren dog er saa sikker paa, at ingen Vanskeligheder endnu kunne møde, og naar der fra dansk Side er givet de fremmede Magter det Tilsagn, at der skal sendes Hertugen en Mand, som skal aftale det Nærmere med ham, syntes dog heri at maatte ligge, at der maa gives Hertugen Leilighed til at gjøre Bemærkninger ved de Dokumenter, der sendes ham, men denne Leilighed afskares ham, naar Dokumenterne sendtes underskrevne af Hans Majestæt (thi vare de først engang allerhøiest underskrevne, kunde der Intet forandres i dem), og dette kunde derfor let af de fremmede Magter blive udlagt, som om Hans Majestæt gjorde Vanskeligheder. Han saa heller ikke, hvorfor Hans Majestæt, naar der ikke fra Allerhøistsammes Side nu er særdeles Anledning til at pressere Sagen, og det kunde han ikke antage, at der er, da Hertugen ikke længere har nogen Interesse af at trække Sagen i Langdrag, skal, ved allerede nu at underskrive Dokumenterne, fraskjære sig Leiligheden til, naar Hertugen maatte gjøre en eller anden Bemærkning, der havde Indflydelse paa deres Affattelse og maatte erkjendes for grundet, at kunne tage den tilfølg.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] stimmte dem Finantzminister bei, da es doch möglich sei, dass der Herzog Bemerkungen machen könne, die ihre Richtigkeit haben, und da es jedenfalls am Vorsichtigsten sei, ein Verfahren zu vermeiden, das vielleicht es unmöglich machen könne, die Sache zu Ende zu bringen.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] maatte insistere paa, at de paagjældende Dokumenter, som skulle forsynes med allerhøieste Underskrift, nu underskrives og ikke forelægges Hertugen i Udkast, thi ellers vilde der kun gives Anledning til, at nye Underhandlinger begyndte, og den hele Sag vilde da vedblive at være Gjenstand for en diplomatisk Forhandling, medens han tvertimod var, ved at foredrage Hans Majestæt Sagen, gaet ud fra, at den nu ikke længere

har nogen diplomatisk Charakter. Han troede heller ikke, at det med nogensomhelst Grund vilde kunne siges, at Hans Majestæt, ved allerede nu at undertegne de til allerhøieste Underskrift bestemte Dokumenter, gjorde Sagens videre Fremme Vanskeligheder, da Sagen med Hertugens Antagelse af de ham ifølge allerhøieste Resolution gjorte Tilbud var forsaavidt færdig, og da jo desuden Hertugen ikke, ved at Hans Majestæt nu underskrev hine Dokumenter, forhindrede fra, i de Udkast, der sendtes ham til de Dokumenter, som skulde udfærdiges af ham selv, at gjøre de Forandringer, han maatte ønske, naar kun disse ikke kom i Uoverensstemmelse med de af Hans Majestæt underskrevne Dokumenter.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at Ministeren for Slesvig havde confereret med ham om den nu under Forhandling værende Indstilling, og at han havde tiltraadt denne i sin Helhed. Vistnok var det meget vanskeligt at sige, hvilken Fremgangsmaade der var den forsigtigste, og bedst vilde føre til Maalet, men han troede dog, at den hurtigste og bestemtteste her var at foretrække og tilraadede derfor, at overensstemmende med den slesvigske Ministers Forslag de paagjældende Dokumenter sendes underskrevne.

Efterat *Hans Majestæt* derpaa havde allernaadigst tilkjendegivet, at Allerhøistsamme bifaldt de af Ministeren for Hertugdømmet Slesvig forelagte Udkast til de Dokumenter, der blive at udstæde i Anledning af de hertugelig augustenburgske Godsers Overtagelse for den Kongelige Kasses Regning, dog med de ovenfor allerhøiest resolverede Forandringer i disse Udkast, til hvilke Forandringer endnu bliver at føje, at i den Akt, der af Hans Majestæt er at undertegne, sættes i § 5 istedetfor »von Unserem Geheimen-Staatsrathe contrasignirte«: »von Unserem Geheimen-Staatsrathe paraphirte«, og istedetfor »soll denenselben«: »soll Seiner Durchlaucht« samt at i de øvrige Dokumenter foretages i Anledning af de forskjellige allerhøiest besluttede Forandringer i bemeldte Akt, de tilsvarende Modificationer, behagede det Hans Majestæt endvidere allernaadigst at bifalde, at de af de paagjældende Dokumenter, der blive at udfærdige i Allerhøistsammes Navn, allerede nu forelægges til allerhøieste Underskrift. Hans Majestæt bifaldt dernæst ogsaa den slesvigske Ministers ovenfor meddelte Indstilling, forsaavidt dens øvrige Indhold angik.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte dernæst eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Verlegung

der Hegereiterstelle des Husumer Berittes von Immingstedtholz nach Ostenfeld, m. m.

Übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums genehmigten *Seine Majestät der König* allergnädigst, dass 1) die Hegereiterstelle des Husumer Berittes von Immingstedtholz nach Ostenfeld verlegt und die dortige Holzvogtsbedienung niedergelegt, 2) die westlich von der Hegereiterwohnung zu Immenstedtholz gelegenen zu derselben gehörenden Dienstländereien, gross circa 20 Tonnen, dem Königlichen Hege einverleibt, und 3) die übrigen Dienstländereien von circa 45 Tonnen mit der jetzigen Hegereiterwohnung verkauft werden; sowie endlich *Seine Majestät* das Ministerium für das Herzogthum Schleswig allergnädigst autorisirten, die in dieser Beziehung erforderlichen Verfügungen zu treffen.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Bitte des Magistrats und des Deputirten-Collegiums der Stadt Schleswig um Befreiung von der Entrichtung des im Jahre 1850 widerrechtlich an die Hauptkasse in Rendsburg einbezahlten Königlichen Steuern aus gedachter Stadt.

In Übereinstimmung mit dem Antrage des Ministeriums genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass dem Magistrat der Stadt Schleswig auferlegt werde, nach Massgabe des früher von dem Ministerium für das Herzogthum Schleswig demselben ertheilten Befehls, die widerrechtlich im Jahre 1850 an die Hauptkasse in Rendsburg einbezahlten Königlichen Steuern von zusammen 6076 Mark 14 Sk. Courant nunmehr an die Centralkasse in Flensburg einzuzahlen.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend ein Gesuch des Kammerjunkers H. v. Ahlefeldt auf Ludwigsburg um Befreiung von der Nachzahlung derjenigen Steuern aus diesem Gute an die Centralkasse in Flensburg, welche früher an die Hauptkasse in Rendsburg eingezahlt worden sind.

Der Antrag des Ministeriums, dass dem Kammerjunker v. Ahlefeldt auf sein Gesuch ein abschlägiger Bescheid ertheilt werde, ward von *Seiner Majestät* allergnädigst genehmigt.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend ein Gesuch des Besitzers des Hofes Falkenberg oder Ruhkrug, unweit Schleswig, dahin, dass

die allerhöchste Landesherrschaft auf das derselben zustehende Verkaufsrecht bei dem jetzt intendirten Verkaufe des gedachten Hofes zu verzichten geruhen möge.

Übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums geruhete es *Seiner Majestät*, bei dem von dem Hofbesitzer Heinrich Jebesen zu Catharinenhof beabsichtigten Verkauf des Hofes Falkenberg für die Kaufsumme von 51.200 Rth. auf das Allerhöchstdemselben zuständige Verkaufsrecht allergnädigst zu verzichten.

Schliesslich referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Jurisdiction über Civilpersonen in der Seebatterie Friedrichsort.

Seine Majestät genehmigten allergnädigst den Antrag des Ministeriums, dass die gedachte Seebatterie rücksichtlich der Jurisdiction über Civilpersonen der Hüttener Harde zugelegt werde.

Hans Majestæt hævede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 11. juni 1852.

Aar 1852, den 11te Juni, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens eget allerhøieste Præsidium. Expeditionssekretæren, Justitsraad Liebe, førte Protokollen.

Udenrigsministeren [Bluhme] indstillede allerunderdanigst, at han, for at Londonertraktaten angaaende Successionsforholdenes Ordning kan blive publiceret, saasnart Efterretning indløber om, at den fuldstændige Udveksling af samtlige Ratificationer har fundet Sted, allerede nu maatte erholde allerhøieste Autorisation til, strax naar saadan Efterretning er modtaget, at foranstalte Traktaten indrykket i Departementstidenden, idet han derhos yttrede, at han antog, at det vilde være rettest at meddele den uden nogen tilføiet Bemærkning.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst Udenrigsministerens Indstilling.

Der Finanzminister [Sponneck] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die äusseren Zeichen der Königlichen Autorität in den Herzogthümern Holstein und Lauenburg.

Übereinstimmend mit dem Antrage des Ministers geruheten *Seine Majestät* das Finanzministerium allergnädigst zu ermächtigen, die

Flaggen der holsteinischen Zollkreuzfahrzeuge und der Zollböte, in gleichen die Signalflaggen der Zollämter, in der vor 1848 vorgeschriebenen Weise zu restituiren.

Ferner genehmigten *Seine Majestät*, ebenso in Übereinstimmung mit dem Antrage des Finanzministers, allergnädigst:

- 1) Dass, in Ansehung des Brandzeichens für die holsteinischen Schiffe, es bei dem Bestehenden, wonach anstatt des Zeichens »dansk Eiendom« die Königliche Namensschiffre nebst der Königskrone den Schiffen als Nationalitätszeichen allein eingebrannt wird, bis weiter sein Verbleiben behalten möge.
- 2) Dass die Einführung gleichmässiger Uniformsknöpfe für die Civilbeamten der ganzen Monarchie zum Gegenstande der Erwägung der betreffenden Minister gemacht und bis dahin, dass eine allgemeine Verfügung in dieser Rücksicht erfolgt, die glatten Uniformknöpfe der holsteinischen Zoll- und Postbeamten und die mit dem lauenburgischen Pferdekopfe versehenen Uniformknöpfe der lauenburgischen Zoll- und Postbeamten beibehalten werden.
- 3) Dass für das Herzogthum Holstein das vor 1848 gebräuchliche Vignettenband um Spielkarten jetzt wieder angeordnet werde.

Betreffend die Cocarde treten *Seine Majestät* der Ansicht des Finanzministers, dass dieselbe von den holsteinischen Beamten jetzt wieder anzulegen sei, eine allerhöchste Resolution hierüber aber nicht erforderlich, allergnädigst bei.

In Betreff der Zollzeichen hatte *der Finanzminister* [Sponneck] in seiner allerunterthänigsten Vorstellung beantragt, ob nicht ein gleichmässiges Zollzeichen für alle Theile der Monarchie einzuführen und hiefür das ganze Landeswappen anzuordnen sein möge, sowie allerunterthänigst anheimgestellt, ob eine solche Aenderung schon jetzt zur Ausführung gebracht oder bis zur Durchführung der Zolleinheit in der Monarchie verschoben werden solle, und ob es letzteren Falles bis weiter bei dem gegenwärtigen Zustande sein Verbleiben behalten möge.

Seine Majestät genehmigten allergnädigst, dass schon jetzt ein gleichmässiges Zollzeichen für alle Theile der Monarchie eingeführt, und hiefür das ganze Landeswappen angeordnet werde.

Endlich hatte *der Finanzminister* [Sponneck] zur allerhöchsten Resolution vorgestellt, ob nicht die Zollsiegel und Zollschilder im Herzogthum Lauenburg, gleich wie solches in den übrigen Theilen der

Monarchie der Fall, mit der Namenschiffre Seiner Majestät nebst Königskrone zu versehen sein möchten.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] fand es zwar zweckmässig, die Zollschilder und Zollsiegel in Lauenburg mit denen in den übrigen Theilen der Monarchie in Einklang zu bringen, glaubte aber doch anheimgeben zu müssen, ob nicht mit besonderer Rücksicht auf die Kürze der Zeit, welche nach der im Schlusse des vorigen Jahres allerhöchst bewerkstelligten Herstellung der gegenwärtigen lauenburgischen Zollschilder und Zollsiegel jetzt verflossen sei, die betreffende Aenderung bis auf die Durchführung der Zolleinheit in der Monarchie zu verschieben sein möchte.

Nachdem es in dieser Veranlassung eingewandt worden war, dass es später schwieriger sein werde, die betreffende Aenderung vorzunehmen, und dass die Kürze der seit der im Schlusse des vorigen Jahres bewerkstelligten Herstellung der gegenwärtigen betreffenden Zeichen verflossenen Zeit nicht entscheidend in Betracht kommen könne, genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass die Zollsiegel und Zollschilder im Herzogthum Lauenburg mit der Königlichen Namenschiffre nebst Königskrone schon jetzt versehen werden.

Der Finanzminister [Sponeck] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Ausfuhr gespaltener und behauener Feldsteine aus den Herzogthümern Schleswig und Holstein in die Fremde.

Übereinstimmend mit dem Antrage des Finanzministers genehmigten *Seine Majestät der König*, unter Vorbehalt der vertragsmässigen Zustimmung Seiner Königlichen Hoheit des Grossherzogs von Oldenburg, allergnädigst, dass die durch das Patent vom 9ten Juni 1847 auf 5 Jahre gestattete Ausfuhr gespaltener und behauener Feldsteine gegen Erlegung eines Zolles von 8 Thl. pr. Kubikfaden bis auf Weiteres verlängert werde.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Afhændelse af en til Humlebæk Havns Jorder henhørende Parcel, idet han indstillede, at en Statskassen tilhørende Parcel af Humlebæk Havnejorder, som paa det under No. 2 fremlagte Kort er betegnet med grøn Skygge, maa afhændes ved offentlig Auktion, og at Jægermester Brun maa ved denne Auktion erholde Hammerlag for et Bud af 750 Rbd., hvis intet Overbud gjøres, samt at den nuværende Havnefoged i Humlebæk maa for hans Embedstid oppebære den aarlige Rente af den ved Salget indvundne Kjøbesum.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt*, med Henhold til de af Indenrigsministeren fremlagte Auktionsconditioner, allernaadigst bifaldt.

Endvidere refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilladelse for Besidderen af Grevskabet Frijsenborg til at lade Stedet Matr. No. 6 a i Faistrup henstaa ubortfæstet, idet han indstillede, at det allernaadigst maa tillades Besidderen af Grevskabet Frijsenborg at lade den Del af Matr. No. 6 a i Faistrup, som ikke indtages under den saakaldte Lyngballe Skov, henstaa ubortfæstet, saalænge Stedet anvendes til Tjenestebolig for en Skovfoged.

Ogsaa denne Indstilling blev allernaadigst bifaldt af *Hans Majestæt*.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at den Aftægtsmand Christen Lydersen af Velling Sogn under Ringkjøbing Amt ved Høiesteretsdom af 21de December 1848 til Justitskassen idømte Mulkt af 200 Rbd. allernaadigst maa nedsættes til 20 Rbd.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling om, at de Kammerherre Mylius som daværende Eier af Estruplund, for ikke i rette Tid lovligen at have bortfæstet eller bortforpagtet Gaarden Matr. No. 5 i Tørslev under bemeldte Gods samt for i Fæsteprotokollen at have ladet meddele urigtig Attest angaaende fæsteledige Bøndergaarde, ved Høiesteretsdom af 1ste December f. A. idømte Mulkter af ialt 540 Rbd. maa nedsættes til 300 Rbd. til Randers Amts Fattigkasse.

Ogsaa denne Indstilling blev allernaadigst bifaldt.

Endvidere refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling om, at den Tobakshandler i Kjøbenhavn Hans Peter Julius Lund, ved Criminal- og Politirettens Dom af 28de Februar d. A., for Fornærmelser mod Politiet tilfundne Straf af at hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 5 Dage allernaadigst maa formildes til en Mulkt af 100 Rbd., at erlægge til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse.

Ligeledes denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Justitsministeren [Scheel] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling om:

1) At der ved Skarpretterne Martin Dørings og Johan Peter Hylsens

Entledigelse oprettes eet Skarpretterdistrikt for de sjællandske Amter samt Maribo Amt.

- 2) At Skarpretterne, der bliver at beskikke af Kjøbenhavns Magistrat med 3 Maaneders Opsigelse, tillægges i aarlig Løn 600 Rbd., der udredes af Staden Kjøbenhavn med 240 Rbd. og af hvert af de 6 Amter med 60 Rbd.
- 3) At det gjøres ham til Pligt for egen Regning at holde en Medhjælper; samt
- 4) At det paalægges ham, naar det maatte fordres, at udføre Executioner paa Bornholm mod at erholde fri Befordring, Diæter og det Dobbelte af den taxtmæssige Betaling, hvorhos vedkommende Øvrighed vil have at levere de fornødne Karle.

Samtlige disse Indstillingspunkter bleve af *Hans Majestæt* aller-naadigst bifaldte.

Justitsministeren [Scheel] refererede derpaa en allerunderdanigst Indstilling om, at den Aalborg Hospital tilhørende Fæstegaard i Horsens, Matr. No. 14, af Hartkorn 2 Td., 4 Skpr. 2 Fjdkr. 2¼ Alb., maa afhændes til Fæstersken Else Laursdatter til fuldkommen Eiendom for en Kjøbesum af 1200 Rbd., der bliver at udbetale strax, foruden at hun udreder alle med Salget forbundne Omkostninger samt 24 Rbd. til Hospitalets Forstander som Godtgjørelse for de ham tilkommende Procenter af Indfæstningssummer.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede fremdeles en allerunderdanigst Forestilling om, at Hans Majestæt allernaadigst vil tillade Direktionen for Frederiks Hospital at forhøie Salairet for Revisionen af Stiftelsens Bøger og Regnskaber til 200 Rbd. aarlig.

Justitsministeren bemærkede, at han ikke havde angaaende denne Sag forud brevvet med Finantsministeriet, idet han gik ud fra, at det ikke kan anses nødvendigt med Hensyn til de Stiftelser, som have Tilskud af Statskassen, at correspondere med Finantsministeriet i saadanne Tilfælde, som det her foreliggende, eller i lignende, naar ikke de paagjældende Udgiftsførgelser gjøre det fornødent at forlange et større Tilskud af Statskassen. Han tilføiede dernæst, at han paa Grund af Bestemmelsen i Frederiks Hospitals Fundats § 27 havde troet, at den foreliggende Sag maatte foredrages i det Geheime-Statsraad og ikke igjennem Hans Majestæts Kabinet.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at da den Sum, som

Hospitalet har af Statskassen, saavidt han vidste, ikke er et fast aarligt Tilskud, men kan være Gjenstand respektive for Føringelse og Forøgelse, troede han dog, at saadanne Sager, som den nærværende, først burde gjøres til Gjenstand for Correspondance med Finantsministeriet. Hvad iøvrigt det foreliggende enkelte Tilfælde angik, da renoncerede han gjerne paa saadan forudgaaende Correspondance; men forresten vilde han i det Hele anse det for særdeles ønskeligt, om man for de Stiftelsers Vedkommende, der have af Statskassen et aarligt Tilskud, som kan være Gjenstand for Nedsættelse eller Forhøielse, fik en Lov, hvorved der for disse Stiftelser bestemtes et fast aarligt Tilskud, hvoraf da Følgen vilde blive, at for Fremtiden Finantsministeriet i intet Tilfælde havde nogen Stemme i, hvad der angik Stiftelsernes Økonomi.

Justitsministeren [Scheel] fandt det ogsaa meget ønskeligt, om man kunde faa en saadan Lov, men troede imidlertid, at dette overfor Rigsdagen vilde have sine store Vanskeligheder.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst Justitsministerens ovenanførte Indstilling.

Endvidere refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling om, at Hans Majestæt allernaadigst vil tillade Besidderen af Stamhuset Bidstrup at afhænde de til Stamhuset hørende Fæstegaarde, Huse og Vandmøller til fuldkommen Eiendom paa følgende Vilkaar:

1) At ethvert Sted, som afhændes, i det mindste udbringes til nedestaaende Beløb:

a)	For Gaarde eller saadanne Steder, som have et Tilliggende af 1 Td. Hartkorn og derover 400 Rbd. pr. Td. Hartkorn.	
b)	For Huse, jordløse	150 Rbd.
	— — med indtil 1 Skp. Hartkorn	200 —
	— — — — 2 —	250 —
	— — — — 3 —	300 —
	— — over 3 —	350 —

og at det overlodes til Justitsministeriet, efter nærmere Indstilling fra Besidderen, at fastsætte Vilkaarene for Afhændelsen af de 3 Stamhuset tilhørende Vandmøller.

2) At de øvrige Betingelser for Afhændelsen i det Væsentlige fastsættes overensstemmende med dem, der findes i de seneste aller-

høieste Bevillinger til Salg af Bøndergodset fra Lehn og Stamhuse, dog med følgende Modificationer:

- a) At naar et Sted bliver fæsteledigt, maa det kun sælges til Fremmede, forsaavidt den sidstafdøde Fæster ikke efterlader sig Søn eller Datter, der ifølge Erectionsbrevets § 6 begjære at erholde Stedet i Fæste efter Forældrene.
- b) At den i de solgte Steder indestaaende Canon ikke maa overstige den Landgilde, der kan betinges i Henhold til den allerhøieste Bevilling af 3de December 1845, i Forbindelse med de Hoveripenge, der nu svares, og at den i intet Tilfælde maa overstige 2 Tdr. Byg pr. Td. Hartkorn.
- c) At den i Stedet indestaaende Del af Kjøbesummen er uopsigelig fra Creditors Side i første Kjøbers Besiddelsestid, saalænge han nøiagtig opfylder sine Forpligtelser.
- d) At Bestemmelsen i Erectionsbrevet med Hensyn til Fæsteres Adgang til at erholde Vindfælder forbliver i Kraft med Hensyn til Beboerne af de afhændede Eiendomme, medmindre Besidderen paa anden Maade affinder sig med Kjøberne desangaaende.
- e) At Beboerne af de Steder, der nu henhøre til Stamhuset ogsaa i Fremtiden, efterat disse ere skilte fra samme, skulle have Adgang til at erholde Andel i den i Erectionsbrevets § 16 omhandlede Understøttelse.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst samtlige disse Indstillingspunkter.

Endelig refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling om, at Hans Majestæt allernaadigst vil bemyndige Justitsministeriet til, forsaavidt den nærmeste Efterfølger i Besiddelsen af Lehnet eller Stamhuset deri samtykker, at tillade de Lehnsbesiddere og Stamhusbesiddere, der have erholdt Bevilling til at bortsælge Bøndergodset, naar Salg sker til Fæsterne, at tilstaa disse og deres eventuelle Enker en Rentenedsættelse af den Del af Salgsværdien indtil $\frac{3}{4}$ Dele, der ifølge de allerhøieste Bevillinger kunne forblive indestaaende i de bortsolgte Eiendomme enten mod Prioritetsobligation eller som en Canon, dog at Renten af denne Del af Kjøbesummen ved saaledes at indsættes ikke kommer til at udgjøre et mindre Beløb for hvert Sted især, end hvad der ved Salgsbevillingens Udfærdigelse svares i herskabelig Afgift af samme, samt at tilstaa en lignende Rente-

nedsættelse med den samme Indskrænkning for et Tidsrum af indtil 10 Aar, naar Salget foregaar til et af de nærværende Fæsteres Børn eller Svigerbørn.

Ogsaa denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Hans Majestæt Kongen behagede at yttre, at Allerhøistsamme i Anledning af en Forestilling, hvormed Krigsministeren var indkommet til ham angaaende de iblandt de ikke amnesterede Officerer, som ere benaadede med Ordenstegn, ønskede, forinden han tog allerhøieste Resolution at høre sit Statsraads Formening, idet han vel fandt de paagjældende Militær-Personer ligesaa vel som de Civile, der ere i samme Tilfælde, uværdige til at bære de dem givne Ordenstegn, men han dog ikke med Sikkerhed vidste, om disse kunne fratages uden Dom. Navnlige ønskede Hans Majestæt i denne Henseende at høre Justitsministerens Mening.

Justitsministeren [Scheel] bemærkede, næst at forudskikke, at ved selve den Dom, der overgaar en med en Orden benaadet Person, kan Ordenen ikke frakjendes ham, men at Ordenens Fratagelse er noget, Hans Majestæt, efterat Dommen er afsagt, som Ordensherre afgjør, at han ikke troede, at der i Anordningerne indeholdes noget, som kan være til Hinder for, at Hans Majestæt fratager de Personer, som ere i det af Allerhøistsamme omspurgte Tilfælde, deres Ordener, hvad ogsaa allerede i 1848 er sket med Hensyn til nogle af dem, idet han nemlig mente, at det maa anses saa aldeles aabenbart, at disse Personer have været i Brøde, at der ingen Betænkelighed kan være deri, at der ikke er overgaaet dem nogen Dom. Idet han iøvrigt antog, at Hans Majestæt vel vilde i sit Ordenskapitel tage Bestemmelse om denne Sag, tilføiede han, at han dog for de Militæres Vedkommende havde en Betænkelighed i den omspurgte Henseende, og det var, at de ikke, saaledes som de fra Amnestien udelukkede Civile, vare navnlig opførte i det vedkommende allerhøieste Patent, men at der for deres Vedkommende kun var givet en almindelig Regel, hvis Anvendelse var overladt til Krigsministeriet, og at det derfor, naar nogen af de paa den af Krigsministeren udfærdigede Fortegnelse over de ikke amnesterede Officerer nævnte Militær-Personer underkaster sig Domstolens Afgjørelse, maa være overladt til disses Fortolkning, om den i Patentet givne almindelige Regel er rigtig anvendt paa ham, hvoraf altsaa følger, at naar Domstolene i denne Henseende komme til et benægtende Resultat, den Paagjældende maa blive at anse som indbefattet under Amnestien.

Krigsministeren [Hansen] erindrede, at han paa den af ham udfærdigede Fortegnelse over de ikke amnesterede Officerer forud havde erhvervet allerhøieste Approbation, og han urgerede dernæst Nødvendigheden af, at de iblandt dem, der ere benaadede med Ordener, frtages disse.

Justitsministeren [Scheel] bemærkede yderligere, at Domstolenes Fortolkning dog vel ikke er udelukket derved, at Krigsministeriet har erhvervet allerhøieste Approbation paa den paagjældende Fortegnelse.

Finantsministeren [Sponneck] maatte være af den allerunderdanigste Formening, at det vilde være meget ønskeligt, om Hans Majestæt vilde bestemme, at denne Sag skal behandles i et Ordenskapitul. Hvorvidt endelig allerhøieste Bestemmelse maatte kunne tages, uden at der holdes et Ordenskapitul, troede han ikke i Øieblikket at kunne have nogen bestemt Mening om; men en Discussion i Geheime-Statsraadet kunde ialtfald ikke supplere, hvad der maatte mangle med Hensyn til Afholdelsen af et Ordenskapitul, og han skulde derfor allerunderdanigst udtale sig for, at i hvert Fald nærværende Sags Fremme i Geheime-Statsraadet udsættes.

Da den Anskuelse, at denne Sag maatte være at foretage i et Ordenskapitul, og at ialtfald dens Fremme i Geheime-Statsraadet maatte være at udsætte, vandt Understøttelse af flere af Geheime-Statsraadets Medlemmer, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst foreløbigen at udsætte Sagen.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] oplæste derpaa den i Geheime-Statsraads-Mødet igaar i Sagen angaaende de augustenburgske Godser tagne allerhøieste Resolution, og endvidere oplæste han saavel den Akt, der af Hans Majestæt bliver at udstæde til Hertugen, som den Hovedobligation, der af Allerhøistsamme skal udstædes til denne, begge Aktstykker i den af Hans Majestæt i bemeldte Møde allernaadigst billigede Form.

Hans Majestæt forsynede begge disse sidstnævnte Aktstykker med sin allerhøieste Underskrift, efterat først Hovedobligationen var bleven parapheret af Geheime-Statsraadet.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet, efter allernaadigst at have tilkjendegivet, at Allerhøistsamme imorgen tiltræder den af ham paatænkte Reise til Jylland.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 7. juli 1852.

Aar 1852, den 7de Juli, var det Geheime-Statsraad samlet paa Frederiksborg Slot under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Statssekretæren førte Protokollen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte allerunterthänigst nachfolgende Vorstellungen:

- 1) Betreffend ein Gesuch des Cigarrenarbeiters Johann Gottlieb Krobien in Altona um Ertheilung der Erlaubnis, die Caroline Wegebauer daselbst, mit welcher er die Ehe gebrochen, zu heirathen.

Seine Majestät geruheten, in Übereinstimmung mit dem Antrage des Ministeriums zu resolviren: Wir wollen dem Cigarrenarbeiter Johann Gottlieb Krobien in Altona, unter Dispensation von dem in der Verordnung vom 23. August 1737 enthaltenen Verbot, allerhöchst verstattet haben, die Caroline Wegebauer daselbst, mit welcher er die Ehe gebrochen, zu heirathen, und es allergnädigst bewilligen, dass die desfällige Dispensation unentgeltlich ausgefertigt werde.

- 2) Betreffend die Bitte der Schiffer Johann Friedrich Schnackenberg & Cons. im Kronprinzenkoog, um die Bewilligung ein auf der Mittelplate versunkenes Wreck, unter Dispensation von der Ablieferung der geborgenen Gegenstände an den Strandvogt, bergen zu dürfen.

Seine Majestät geruheten, übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums, zu resolviren: Wir wollen den Schiffern Johann Friedrich Schnackenberg, Johann Stubbe und Hans Hinrich Nickels die Bergung des auf der Mittelplate versunkenen Wrecks von einer vor 3 Jahren daselbst gestrandeten Brigg, unter Dispensirung von der in dem § 6 der Strandverordnung vom 30. December 1803 vorgeschriebenen Verpflichtung, das etwanige geborgene Gut an den Strandvogt abzuliefern, allergnädigst gestattet haben.

- 3) Betreffend die Erbauung eines neuen Stallgebäudes bei der Reinfeld herrschaftlichen Kornwassermühle.

Seine Majestät geruheten, übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums, zu resolviren: Wir wollen Unser Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg allergnädigst ermächtigt haben, den in Rede stehenden Bau durch den Mühlenpächter Tode in Reinfeld

unter Überlassung der unbrauchbaren Überbleibsel des nieder zu brechenden alten Stallgebäudes an denselben gegen eine Vergütung von 1336 Mark nach Massgabe des Risses und der Bedingungen noch in diesem Jahre ausführen und die Kosten dafür aus Königlicher Kasse und zwar aus der für verschiedene und zufällige Ausgaben sub B. II.4 H. des vorläufig aufgestellten Budgets für das Jahr 1852 calculirten Summe abhalten zu lassen.

- 4) Betreffend die Verwandlung der wider den Eingesessenen Christian Bostelmann in Pinneberg wegen thätlicher Misshandlung eines Geisteskranken erkannten fünftägigen Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot in eine Brüche.

Seine Majestät geruheten, übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums, zu resolviren: Wir wollen die wider den Eingesessenen Christian Bostelmann in Pinneberg wegen thätlicher Misshandlung des geisteskranken Dahl unterm 27sten September v. J. von der Pinneberger Landdrostei erkannten fünftägigen Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot aus allerhöchster Gnade in eine Brüche von 30 Mark verwandelt haben.

- 5) Betreffend die Constituirung Lohe-Lieth-Heider Moorniederung als Entwässerungscommune und die Unterlegung der zu dieser Commune hinzuzuziehenden, zur Heider Feldmark gehörigen Ländereien hinsichtlich des Entwässerungswesens unter die Jurisdiction der Süderdithmarscher Landvogtei.

Seine Majestät geruheten, übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums, zu resolviren: Wir wollen es allerhöchst genehmigt haben, dass die Lohe-Lieth-Heider Moorniederung in den von dem holsteinischen Deich-Inspectorat näher anzugebenden natürlichen Grenzen zu einer Entwässerungscommune constituirte und die zu dieser Commune hinzuzuziehenden zur Heider Feldmark gehörigen Ländereien hinsichtlich des Entwässerungswesens unter die Jurisdiction der Süderdithmarscher Landvogtei gelegt werden.

- 6) Betreffend den Ankauf einer, bei der landesherrlichen Ploener Mühle befindlichen, dem abtretenden Pächter gehörigen Scheune.

Seine Majestät geruheten, übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums, zu resolviren: Wir wollen Unser Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg allergnädigst ermächtigt haben, die fragliche Scheune ankaufen und die Taxationssumme von 400 Mk aus Königlicher Kasse auszahlen zu lassen.

- 7) Betreffend die Bewilligung einer Entschädigung an den Mühlenschreiber Wichmann in Plön, für die ihm in Folge des Neubaus der dortigen herrschaftlichen Kornwassermühle entzogene Dienst-einnahme.

Seine Majestät geruheten, übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums, zu resolviren: Wir wollen dem Mühlenschreiber Wichmann in Ploen eine Vergütung von 150 Mark für diesen Sommer aus Königlicher Kasse allergnädigst bewilligt haben.

- 8) Betreffend die Anschaffung einer neuen Ruthe für die Segeberger Gypsmühle.

Seine Majestät geruheten, übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums, zu resolviren: Wir wollen Unser Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg allergnädigst autorisirt haben, die Erneuerung der Ruthe an der Segeberger Gypsmühle in der von dem Bergcontroleur Hammer vorgeschlagenen Weise zu veranlassen, und die Kosten, insofern sie die Summe von 210 Mark nicht überschreiten, aus Königlicher Kasse abhalten zu lassen.

- 9) Betreffend die für die Mitglieder und Secretäre des Oberappellationsgerichts und für die Räthe und Secretäre der holsteinischen Oberdicasterien reglementirte Uniform.

Seine Majestät geruheten, übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums, zu resolviren: Wir wollen es allerhöchst genehmigt haben, dass 1) Statt des durch die Canzleischreiben vom 6ten September 1834 für die Mitglieder des Oberappellationsgerichts und der demselben unmittelbar untergeordneten Dicasterien des Herzogthums Holstein reglementirten rothen Uniforms-Leibrocks ein kurzer dunkelblauer Überrock (Waffenrock) mit zwei Reihen vergoldeter Knöpfe, schwarzem Sammetkragen und Aufschlägen mit derselben Stickerei, wie bisher, und statt der bisher für Galla reglementirten weissen Beinkleider, dunkelblaue mit goldenen Gallonen eingeführt, und 2) Für die Secretäre im Oberappellationsgericht und im holsteinischen Obergericht ein kurzer dunkelblauer Überrock mit zwei Reihen vergoldeter Knöpfe, Aufschlägen und Kragen von demselben Tuche, wie der Überrock, und der bisherigen Stickerei nebst dunkelblauen Beinkleidern angeordnet werden.

- 10) Betreffend die Bewilligung einer Vergütung an den beabschiedigten Obersachwalter für das Herzogthum Holstein, Justizrath

Raben, wegen der von ihm für die vormalige Rentekammer im Jahre 1847 ausgeführten Geschäfte.

Seine Majestät der König geruheten, übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums, zu resolviren: Wir wollen dem beabschiedigten Obersachwalter für das Herzogthum Holstein, Justizrath Raben, mit Rücksicht auf die im Jahre 1847 für die damalige Rentekammer ausgeführten Geschäfte eine Vergütung von 500 Rbt. allergnädigst bewilligt und dabei bestimmt haben, dass diese Summe, sowie auch der Belauf der eingesandten Rechnung über Auslagen bei diesen Geschäften mit 189 Rbt. 58 Sk. zur Auszahlung auf das Conto B. II. 1. des vorläufig aufgestellten Budgets für 1852, angewiesen werden.

11) Betreffend die Wiederherstellung der reinen Dannebrogflagge als Handelsflagge für die holsteinischen Schiffe.

Seine Majestät der König geruheten, übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums, zu resolviren: Wir wollen die mittelst Unsern Rescriptes vom 3ten März 1851 denjenigen Unseren holsteinischen Unterthanen, welche solches wünschten, bis weiter ertheilte Erlaubnis, für ihre Schiffe in das oberste Feld der Dannebrogflagge zunächst der Flaggenstange das Nesselblatt aufzunehmen, allerhöchst wieder aufgehoben, und die reine Dannebrogflagge als alleinige Handelsflagge auch für die holsteinischen Schiffe wieder eingeführt haben.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Bemyndigelse til Indkøb af et Stykke Jord til Anlæggelse af en Udkjørselsvei fra Skoven Store Tremmerup under Glücksborg Skovriderdistrikt.

I Overensstemmelse med Ministerens Indstilling behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at autorisere Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig til at meddele den af den constituerede Overlandforstmester for bemeldte Hertugdømme anførte Bemyndigelse til for en Betaling af 192 Mark 8 Sk. Courant at afkjøbe Hans Hansen i Rabenfeldt et Stykke Jord af 96 $\frac{1}{4}$ Quadratrodens Størrelse til Anlæget af en Udkjørselsvei paa den sydlige Side af Store Tremmerup Skov under Glücksborg Skovdistrikt, saavel som til at lade de fornødne Arbeider til Veiens Indhegning og videre Brugbarhed optage i Skovforbedringsforslaget for det nævnte Distrikt for Aaret 1852/53.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte ferner eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch der Hauptparticipanten der Landschaft Nordstrand um Erlass der rück-

ständige zweiten Hälfte der nach der Bekanntmachung vom 27sten Februar 1851 zu erlegenden ausserordentlichen Steuer.

In Übereinstimmung mit dem Antrage des Ministeriums geruhete es *Seiner Majestät*, der Landschaft Nordstrand von der von derselben annoch aufzubringenden zweiten Hälfte der ausserordentlichen Steuer nach der Bekanntmachung vom 27sten Februar v. J. eine Summe von 2575 Mark $9\frac{1}{2}$ Sk. Courant = 1373 Rbt. $62\frac{2}{5}$ Sk., in der Weise allergnädigst zu erlassen, dass dieser Erlass den von der Stallerschaft der gedachten Landschaft namentlich aufgeführten 45 Eingesessenen zu Gute kommt.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte danach eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend einen Antrag des Inspectorats des herrschaftlichen Gotteskoogs, dass Bollwerke bei dem sogenannten Rehtoftweg und über den Zug von Oster-Müllerhause nach Danklefskoog bei dem Borsbüller-Weg angelegt werden mögen.

In Übereinstimmung mit dem Antrage des Ministeriums geruhete es *Seiner Majestät*, den von dem Inspectorate des Allerhöchstdemselben zuständigen Gotteskoogs gestellten Antrag, dass Bollwerke bei dem sogenannten Rehtoftweg und über den Zug von Oster-Müllerhause nach Danklefskoog angelegt und die dadurch erwachsenen Kosten, zum Betrage im Ganzen 318 Mk. Courant, aus den Intraden des gedachten Koogs angewiesen werden mögen, allergnädigst zu genehmigen.

Endelig refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling om Bortarvefæstning af nogle til Store- og Lille-Solt Sognekald hørende Jorder.

I Overensstemmelse med Ministeriets Indstilling behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at 14 Td. $27\frac{1}{16}$ Skp. Land af de i Lille-Solt Sogn beliggende, til Store- og Lille-Solt Sognekald hørende Jorder, bortarvefæstes til den nuværende Forpagter af samme, Hans Clausen af Lillevolstrup, under Betingelse af, at de i Arvefæste overdragne Jordstykker uadskillelig forenes med det ham tilhørende, paa disse Jorder beliggende, jordløse Hus, samt mod at han ved Arvefæstecontractens Underskrift udbetaler en Sum af $509\frac{1}{16}$ Rbd. eller 954 Mk. Courant, der bliver at udsætte til Fordel for Sognekaldet, udreder til Sognepræsten i fast aarlig Canon 9 Td. $4\frac{3}{8}$ Skp. Rug samt tilsvarende alle paa disse Jorder nu og i Fremtiden hvilende Stats- og Communebyrder og forøvrigt paa de nærmere Betingelser, som indeholdes i den derover opsatte foreløbige Contract.

Hvorefter *Hans Majestæt* allernaadigst behagede at hæve det Geheime-Statsraads Møde.

Paa Statssekretærens Vegne
J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 9. juli 1852.

Aar 1852, den 9de Juli, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Udenrigsministeren var fraværende formедelt Sygdom. Statssekretæren førte Protokollen.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Tilladelse til, at den af Kammerherre F. Oxholm under 6te December 1850 indgaaede Contrakt om Forpagtningen af de Statskassen tilhørende Plantager paa St. Croix, Diamond & Ruby og St. Georges med Sallysfancy & Hope, ophæves fra 1ste October d. A. at regne paa visse nærmere Statskassen betryggende Vilkaar, idet han allerunderdanigst indstillede, at den af Kammerherre F. Oxholm under 6te December 1850 indgaaede Contrakt angaaende Forpagtningen af de Statskassen tilhørende Plantager paa St. Croix, Diamond & Ruby og St. Georges med Sallysfancy & Hope, tillades ophævet fra 1ste October d. A. at regne paa følgende Vilkaar:

- 1) At Dampmaskineriet paa St. Georges med Bygninger og Inventarium, intet undtaget, overtages af Statskassen som dens Eiendom, imod at Værdien \$ 10.000 godtgjøres Forpagteren ved Liqvidation i det sidste Aars Forpagtningsafgift.
- 2) At Kammerherre Oxholm samtykker i at lade de ham tilhørende til Statskassen pantsatte Eiendomme Mint & Mountain og Walberggaard opbyde ved Auktion til Bortsalg under Eet med Statskassens Eiendomme St. Georges med Sallysfancy & Hope, saaledes at den eventuelle Kjøbesum bliver, forsaavidt den for de førstnævnte Eien-dommes Vedkommende overstiger Pantegjælden, at dele efter Forholdet af Vurderingssummerne, respective \$ 28.000 og \$ 47.000.
- 3) At Samme forpligter sig til ved afholdende Auktion til Bortsalg paa sædvanlige Vilkaar at byde Vurderingssummen for Diamond & Ruby \$ 39.925 og for St. George med Sallysfancy & Hope samt Mint & Mountain og Walberggaard Vurderingssummen for de førstnævnte \$ 47.000 og Beløbet af Pantegjælden i de sidstnævnte \$ 26.205; samt

at det derhos, for det Tilfælde, at Kammerherre Oxholm maatte blive Kjøber af de ovennævnte Plantager eller nogle af dem, tillades, at der for den Del af Kjøbesummen, som ifølge Auktionsconditionerne vil være at erlægge den 1ste April næste Aar, kan istedfor anden Sikkerhed for en Sum af 40.000 Rbd. modtages Grosserer Ryans Forpligtelse til at honorere Vexler til dette Beløb, lydende paa ikke længere end 90 D. S. og udstedte inden 1ste April 1853, og saaledes at der for det Beløb, som hin Del af Kjøbesummen maatte overstige 40.000 Rbd., af Kammerherre Oxholm stilles anden antagelig Sikkerhed; hvorhos Gouvernementet selvfølgelig vil have at paase, at Kammerherre Oxholm inden 31te Marts 1853 enten contant eller ved Veksler, trukne paa Grosserer Ryan, som formeldt, har salderet den paagjældende Del af Kjøbesummen.

Justitsministeren [Scheel] maatte vel, ligesom Finantsministeren, være af den Formening, at det efter de oplyste Forhold var sandsynligt, at de Kongelige Plantager vilde blive bedst betalte, naar de opbødes under Eet med Kammerherre Oxholms, men han holdt det dog for rigtig, da det ei var muligt med Sikkerhed at beregne Forholdene, ogsaa at lade en Vei staa aaben til alternativt at opraabe de Kongelige og Kammerherre Oxholms Plantager.

Da *Finantsministeren* [Sponneck] heri erklærede sig enig, behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde Indstillingen, dog saaledes at Plantagerne St. Georges, Sallysfancy & Hope samt Mint & Mountain og Walberggaard ved Auktionen ville være at opbyde alternativt, enten alle i Forening eller adskille saaledes, at Statskassens Plantager med det paa St. Georges værende Dampværk opbydes for sig og de Kammerherre Oxholm tilhørende Plantager for sig, begge under sædvanlige Forauktioneringsvilkaar, og at det da overdrages Gouvernementet at approbere det for Statskassen fordelagtigste Alternativ.

Hvorefter det Geheime-Statsraads Møde hævedes.

Paa Statssekretærens Vegne
J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 16. juli 1852.

Aar 1852, den 16de Juli, var det Geheime-Statsraad samlet paa Frederiksborg Slot under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium.

Udenrigsministeren var fraværende. Statssekretæren førte Protokollen.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Ophævelsen af den i de siden September 1850 udfærdigede Bestallinger og Confirmationer for Præster i Hertugdømmet Slesvig optagne Bestemmelse om disses Forpligtelse til at deltage i alle offentlige Byrder.

Overensstemmende med Ministeriets Indstilling behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at den i de siden 1ste September 1850 udfærdigede Bestallinger og Confirmationer for Præster i Hertugdømmet Slesvig optagne Bestemmelse, at disse Præster skulle lige med det paagjældende Sogns øvrige Beboere deltage i Udredelsen af alle offentlige saavel Stats- som Communebyrder, indtil videre sættes ud af Kraft, saa at der med Hensyn til disse Byrders Udredelse forholdes paa samme Maade som tidligere.

Danach referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des Försters P. P. Richard bei Bergenhusen um die Bewilligung einer Entschädigung für die Benutzung seiner Wohnung zum Wacht- und Allarmhause abseiten der Insurgenten.

Übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums geruhete es *Seiner Majestät*, dem Förster Peter Paul Richard bei Bergenhusen zur Vergütung des durch die Benutzung seines Hauses abseiten der Insurgenten ihm erwachsenen Schadens eine Summe von 35 Rbt. Courant oder 56 Rbd. aus Königlicher Kasse allergnädigst zu bewilligen.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Oprettelsen af en 7de Klasse og en ny Lærerpost ved den lærde Skole i Haderslev.

I Overensstemmelse med Ministeriets Indstilling bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der ved den lærde Skole i Haderslev oprettes en 7de Klasse og ansættes en ny Lærer, samt at der tillægges denne Lærer, foruden Ret til en forholdsmæssig Andel af Skolepengene, i aarlig Gage 400 Rbd. og i Husleiegodtgjørelse 96 Rbd. aarlig, saaledes at disse Beløb for indeværende Aar afholdes af den paa det slesvigske Ministeriums Budget for 1852 til ekstraordinære Udgifter ved det lærde Skolevæsen opførte Sum, men at paa de fremtidige Budgetter Gagen opføres blandt Udgifterne til Haderslev lærde Skole og den til Husleiepenge for Lærerne ved de lærde Skoler henlagte Sum forhøies med 96 Rbd.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Sleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die allerhöchste Genehmigung der für den dem Landschreiber für den Ostertheil der Landschaft Eiderstedt bisher zur freien Benutzung überlassenen, auf dem sogenannten Schlossplatze in Tönning gelegenen Garten zuhöchst gebotenen Kaufsumme von 2200 Mk. Courant.

In Übereinstimmung mit dem Antrage des Ministeriums genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass der Allerhöchstdemselben zuständige, dem Landschreiber für den Ostertheil der Landschaft Eiderstedt bisher zur freien Benutzung überlassene, auf dem sogenannten Schlossplatze in Tönning gelegene Garten, dem Pfenningmeister Hönck aus dem Kirchspiel Tönning für die von ihm gebotene Kaufsumme von 2200 Mark Courant überlassen werde, und wurde das Ministerium für das Herzogthum Schleswig allerhöchst autorisirt, den erforderlichen Kauf- und Überlassungs-Contract mit ihm zu errichten und Seiner Majestät demnächst zur allerhöchsten Confirmation vorzulegen.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte weiter eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die allerhöchste Genehmigung der Instandsetzung der auf der ehemaligen Forteresse Gottorf befindlichen Reitbahn.

Übereinstimmend mit dem Antrage des Ministeriums genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass die der 2ten Escadron des 4ten Dragoner-Regiments zur Benutzung angewiesene, an der östlichen Seite der ehemaligen Forteresse Gottorf gelegene Reitbahn in Übereinstimmung mit dem desfälligen Antrage des schleswigischen Bauinspectrates instandgesetzt und die dazu erforderlichen Kosten mit 980 Mark Courant aus der in dem allerhöchst approbirten Budget für das Jahr 1852 für Bau- und Unterhaltungskosten in Betreff der Königlichen Schlösser und Gebäude aufgeführten Summe von 37.700 Mark Courant abgehalten werden.

Endlich referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Errichtung einer höheren Bürgerschule in der Stadt Husum.

In Übereinstimmung mit dem Antrage des Ministeriums genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst:

- 1) Dass statt der bisherigen Husumer Gelehrtenschule eine höhere Bürgerschule, die zugleich den Character eines Progymnasiums haben soll, in der Stadt Husum errichtet werde.

- 2) Dass die Oberaufsicht dieser Schule einem aus dem Amtmann des Amts Husum, dem ersten Bürgermeister der Stadt Husum und dem Hauptprediger an der dortigen Kirche bestehende Schularchate übertragen werde.
- 3) Dass 3 von Allerhöchstdemselben zu ernennende Lehrer an der Schule angestellt und denselben ausser dem Schulgelde und der freien Wohnung eine Gage von resp. 1000, 700 und 400 Rbt., welche Summen, mit Ausnahme eines Zuschusses aus der Staatskasse von 1211 Mk. 4 Sk. oder 646 Rbt., zum Gehalt des ersten Lehrers, aus der Schulkasse abzuhalten sind, beigelegt werden; und geruhete es *Seiner Majestät* das Ministerium für das Herzogthum Schleswig zur Approbation eines für die Schule zu entwerfenden Regulativs und zur Wahrnehmung des weiter Erforderlichen allergnädigst zu autorisiren.

Derefter refererede *Finantsministeren* [Sponneck] en allerunderdanigst Forestilling betræffende Pensioneringen af Høiselig Enkedronning Marie Sophie Frederikkes Omgivelser og Betjente, idet han indstillede:

- 1) At det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at bevilge de i Forestillingen navngivne 60 Personer, hvilke samtlige havde hørt til Høiselig Enkedronning Marie Sophie Frederikkes Omgivelser og Hofstat, den Enhvers Navn vedtegnede Pension, ialt et Pensionsbeløb af 20.797 Rbd. 67 Sk.
- 2) At ligeledes de 12 navngivne Personer, der havde været pensionerede af Enkedronningens Hofstat, herunder i aarlig Pension ialt 2560 Rbd.; og
- 3) At samtlige disse Pensioner til et aarligt Beløb af 23.357 Rbd. 67 Sk. fra 1ste April 1852 udredes af Statskassen, saaledes at Kongeriget Danmark for indeværende Finantsaar deri deltager efter samme Forhold, som har været fulgt med Hensyn til den Høiseliges Appanage, hvorimod Beløbet for næste Finantsaar opføres paa Statens samlede Pensionsliste til forholdsmæssig Udredelse lige med de øvrige Pensioner respektive af Kongeriget Danmarks og af de øvrige Statsintrader.

Hvorefter *Hans Majestæt* allernaadigst behagede at bifalde Indstillingen, efterat der fra Hans Kongelige Høihed Arveprindsens og de tilstedeværende Ministres Side Intet imod samme havde været at bemærke.

Danach referirte *der Finanzminister* [Sponneck] allerunterthänigst das für das gegenwärtige Jahr 1852 für das Herzogthum Holstein aufgestellte Budget.

Unter der Discussion über dieses Budget bemerkte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil], dass eine Summe für den Ausbau des Glückstadter Hafens nicht ausgesetzt wäre, dass aber die genannten Hafenarbeiten, da so sehr auf dieselben gedungen werde, schwerlich zu entgehen seien.

Der Finanzminister [Sponneck] bemerkte, dass diese Arbeiten keine allerhöchste Approbation erhalten hätten, dass sie deshalb nicht speciel aufgeführt wären, dass sie aber, wie in solchen Fällen die Regel wäre, bei Veranschlagung der ausserordentlichen Ausgaben in Betracht genommen wären.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] musste sich vorbehalten, sofern die Verhältnisse des Herzogthums Holstein augenblicklich unvorhergesehene Ausgaben herbeiführen sollten, dass eine fernere Discussion in dieser Richtung nicht durch die allerhöchste Approbation dieses Budgets als abgeschnitten betrachtet werde.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] musste es weniger passend erachten, dass diejenigen, welche im Dienste unter der Insurgentarmee blessirt geworden und der durch allerhöchste Resolution vom 14ten April 1851 zugestandenen Unterstützung theilhaft gemacht würden, unter dem Namen »Invaliden« im Budget angeführt wären, und schlug in dieser Rücksicht eine veränderte Redaction vor.

Finanzministeren [Sponneck] bemærkede i Anledning af en Ytring af *Indenrigsministeren* [Bang], at det aldeles ikke laa i hans Hensigt, da han tvivlede om, at det kunde gennemføres, at opgjøre en Afregning betreffende det Forhold, der under de sidste Aar var opstaaet mellem Danmark og Hertugdømmerne med Hensyn paa Forrentningen af den tidligere Statsgjæld; han agtede derfor heller ikke angaaende dette Spørgsmaal allerunderdanigst at forelægge Hans Majestæt noget. Derimod havde han tilladt sig at sætte et Forslag i Circulation betreffende det vanskelige Spørgsmaal om den Form, hvorunder Budgettet var at forelægge Rigsdagen.

Seine Majestät der König genehmigten allerhöchst das in der Anlage A cum adjunctis für das Herzogthum Holstein für das gegen-

wärtige Jahr 1852 aufgestellte Budget, jedoch mit der Modification, dass unter dem Departement der Finanzen, »Litr. F. Unterstützungen« so zu redigiren ist:

1) In Übereinstimmung mit dem allerhöchsten Reskripte vom 14ten April 1851	120.000 Mk.
2) Andere Unterstützungen	22.000 —
	Courant.... 142.000 Mk.

Ferner geruhete es Seiner Majestät das Finanzministerium allerhöchst zu autorisiren, im Laufe des Jahres, nach Gestaltung der Verhältnisse, auf die Berichtigung des vom Jahre 1850 annoch rückständigen Betrages des Herzogthums Holstein zur Civilliste Allerhöchstdesselben und zu den Appanagen der Königlichen und Fürstlichen Personen Bedacht zu nehmen.

Derefter refererede *Finantsministeren* [Sponneck] en allerunderdanigst Forestilling betræffende Forhøielse af Oberst v. Funchs Pension, idet han allerunderdanigst henstillede, hvorvidt der paa Finantsforslaget for 1853/54 skal optages nogen Bestemmelse sigtende til at forskaffe Oberst v. Funch et Pensionstillæg af 266²/₃ Rhd. aarlig fra hans Afgang af og fremdeles.

Efterat have modtaget Geheime-Statsraadets allerunderdanigste Formening resolverede *Hans Majestæt* allernaadigst, at en Bestemmelse som den omtalte ei var at optage paa Finantsbudgettet.

Indenrigsministeren [Bang] refererede derefter:

- 1) En allerunderdanigst Forestilling om, at Kjøbmændene H. & P. Riemenschneider af Fredericia maatte udenfor deres Gaard sammesteds anbringe en Trappe, der strækker sig 27 Tommer ud paa Fortouget;
- 2) En allerunderdanigst Forestilling betræffende Ophævelse af det til Lærredshallerne i Odense og Randers benyttede Præmiesystem.

I hvilke tvende Sager *Hans Majestæt* behagede at bifalde de allerunderdanigste Indstillinger.

Paa *Marineministerens* [Steen A. Billes] derom nedlagte allerunderdanigste Indstilling tillod *Hans Majestæt*, at Marinen afhændede Fregatterne »Nymphen« og »Fylla«.

Derefter refererede *Justitsministeren* [Scheel] tvende allerunderdanigste Forestillinger:

- 1) Angaaende Nedsættelse i nogle Enkefrue Steensen af Torpegaard

under Odense Amt idømte Mulkter for at have indtaget Bondejord under Hovedgaardens Drift, idet han indstillede, at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at formilde de Eierinden af Hovedgaarden Torpegaard i Odense Amt, Capitain Steensens Enke, ved den Kongelige Landsover- samt Hof- og Stadsrets Dom af 10de Februar f. A. for ulovligen at have indtaget Bønderjord under bemeldte Hovedgaards Drift, idømte Mulkter, saaledes at de fastsættes til et samlet Beløb af ialt 1000 Rbd., der erlægges til Statskassen; og

- 2) Angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Arrestanten Henrik Olsen, idet han indstillede, at den Arrestanten, Smedesvend Henrik Olsen ved Højesterets Dom af 15de f. M. for attenteret Voldtægt idømte Straf af at skulle miste sit Liv allernaadigst maa eftergives ham, mod at han hensættes til Forbedringshusarbeide i 5 Aar.

Hvilke tvende allerunderdanigste Indstillinger *Hans Majestæt* behagede allernaadigst at bifalde, hvorefter Allerhøistsamme hævede det Geheime-Statsraads Møde.

Paa Statssekretærens Vegne

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 23. juli 1852.

Aar 1852, den 23de Juli, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Expeditionssekretæren, Justitsraad Liebe, førte Protokollen.

Premier- og Udenrigsministeren [Bluhme] foredrog en Depeche fra den Kongelige Gesandt i Frankfurt, hvorved han tilmelder, at den bayerske Regjering, som nu omsider har instrueret sin Gesandt ved Forbundsdagen med Hensyn til den østerrig-preussiske Vorlage-Act angaaende det holstenske Anliggende, har paalagt Gesandten at andrage paa en Forandring i bemeldte Act, hvilken Forandring gaar ud paa, at i den Beslutning, som det i denne Act indstilles, at Forbundsdagen skal tage, kommer i den 2den Passus, saalydende: »dass die Bundesversammlung sich überzeugt halte, Seine Majestät werde auch in Zukunft über die Erhaltung und gedeihliche Ausbildung sowohl der gesetzlich bestehenden Einrichtungen seiner deutschen Bundeslande als auch der Stellung, die ihnen im Verbande mit den übrigen Theilen

der Monachie gebührt, in eben dem gerechten und versöhnlichen Geiste wachen, von welchem die Königliche Bekanntmachung vom 28sten Januar d. J. Zeugnis giebt, « Ordene » auch in Zukunft « og » eben dem « samt Slutningsætningen » von welchem u. s. w. « til at udgaa.

Efterat Premierministeren derpaa tillige havde forelæst den hele Indstilling, som Vorlage-Acten gaaer ud paa, bemærkede han, at det vilde ses, at den af den bayerske Regjering foreslaaede Forandringen Realitetsforandring er, idet den aldeles intet forandrer i Meningen af Actstykket selv; og da han saaledes maatte paa den ene Side anse Forandringen for irrelevant, medens det paa den anden Side er af den største Vigtighed, at Vorlage-Sagen snart kommer til en forønsket Ende paa Forbundsdagen, og derfor den Anledning, som den bayerske Regjering's Forslag kunde give til, at dette ikke vil ske, hvis Forslaget bliver bragt frem paa selve Forbundsdagen og ikke taget tilfølgelge, inden Sagen der kommer for, maa ønskes fjernet, udbad han sig Hans Majestæts allerhøieste Bemyndigelse til at instruere den Kongelige Gesandt i den Retning, at den danske Regjering ikke lægger Vægt paa, at de Ord, som Bayern har foreslaaet at skulle udgaa af Indstillingen, blive staaende, og at man derfor ikke finder Anledning til at modsætte sig, at Østerrig og Preussen foretage den af den bayerske Gesandt i Forslag bragte Forandring i Vorlage-Acten.

Efterat det fra flere Sider i Geheime-Statsraadet var blevet udtalt, at det var klart, at den omhandlede Forandring paa ingen Maade kan afficere Meningen af det paagjældende Actstykke, og at der derfor med Hensyn til, hvad Premierministeren iøvrigt havde yttret, intet kunde være imod, at ForbundsGesandten instrueres paa den af ham foreslaaede Maade, dog med det Tilføiende, at det anses som en Forudsætning, at den østerrigske og preussiske Gesandt have forsikret sig om, at ikke de andre tyske Magter, som have erklæret sig enige i Vorlage-Acten, saaledes som denne er bleven fremlagt, ville af den paagjældende Forandring tage Anledning til at forlange et Udvalg nedsat eller fremkalde en Discussion; og efterat det tillige var blevet fremhævet, at naar Forandring skulde gøres i den omhandlede Passus i Vorlage-Acten, vilde det ønskeligste være, at den hele Passus kom til at udgaa, og at derfor Gesandten principaliter burde instrueres i denne Retning (hvilket *Premierministeren* [Bluhme] ogsaa erklærede selv at ønske); samt efterat endelig *Krigsministeren* [Hansen] havde yttret, at han for sit Vedkommende havde nogen Betænkelighed ved at gaa ind

paa den af Bayern foreslaaede Forandring, hvori der dog syntes ham at ligge noget Stødende, resolverede *Hans Majestæt* allerhøist, at Forbundsgesandten vilde principaliter være at instruere om at virke til, at hele den paagjældende Passus i Vorlage-Acten kommer til at udgaa, og subsidialiter, forsaavidt han ikke maatte kunne opnaa dette, at instruere paa den af Premierministeren foreslaaede Maade med Tilføjning af den ovennævnte Forudsætning, at den østerrigske og preussiske Gesandt have forsikkret sig om, at den paagjældende Forandring ikke vil give Anledning til Discussion paa Forbundsdagen eller Begjæring om et Udvalgs Nedsættelse.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die, zufolge der in dem Geheimen-Staatsrathe früher genommenen Bestimmung, eingezogene Erklärung des Wasserbaudirectors H. v. Christensen und des Deichinspectors E. v. Christensen über ihr Verhalten und ihre Thätigkeit während des Angriffes auf Friedrichsstadt, m. M., indem er zur allerhöchsten Resolution allerunterthänigst vorstellte, ob nicht die den genannten beiden Beamten ertheilten Bestellungen aus allerhöchster Gnade zu bestätigen, event. aber ob sie nicht unter Vorbehalt der späteren allerhöchsten Bestätigung in ihren Aemtern zu belassen sein möchten.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede, at da han ved tidligere lignende Leiligheder havde baade skriftligt og mundtligt udtalt sig saameget om det Farlige i Amnestering, troede han nu med Hensyn til det foreliggende Spørgsmaal at kunne indskrænke sig til at henholde sig dertil, idet han vilde finde det meget beklageligt, om man af den Grund, at de ikke skulde kunne undværes, skulde beholde Embedsmænd, som havde gjort sig skyldige i Forbrydelse.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] bemærkte, dass es ihm scheine, vorzüglich darauf anzukommen, dass die Gebrüder Christensen nach dem, was jetzt vorliege, in ihrer ersten Erklärung, welche sie abzugeben aufgefodert wären, gelogen haben; denn das erste Erfordernis bei einem Beamten sei Wahrheit, und ein Beamter, der nicht die volle Wahrheit sage, wenn Erklärung von ihm verlangt werde, sei nicht brauchbar. Indem der Minister also die Meinung aussprach, dass die Gebrüder Christensen in ihren Aemtern nicht zu bestätigen sein können, fügte er hinzu, dass, wenn ihre Kräfte nicht entbehrt werden könnten, ein Ausweg ihm zu sein scheine, dass der

Minister, nachdem Seine Majestät ihre Bestellungen allerhöchst cassirt haben, die Betreffenden constituire. Er werde übrigens dieses nicht unbedenklich finden und habe diesen Ausweg nur genannt unter der Voraussetzung, dass man die beiden Christensen nicht entbehren könne.

Marineministeren [Steen A. Bille] fandt den af den slesvigske Minister nævnte Udvei meget betænkelig og var overbevist om, at den i høieste Grad vilde støde den offentlige Mening. Hovedsagen maatte dog være, at Kongens Tjeneste varetages af Personer, som det kan bestaa med Regjeringens Værdighed at anvende dertil, og han kunde ikke forstaa, at de paagjældende Brødre Christensen skulde i den Grad være uundværlige, at de ikke skulde kunne erstattes ved at indforskrive dygtige Folk fra Holland.

Finantsministeren [Sponneck] var med Hensyn til Spørgsmaalet om at beholde Brødrene Christensen i deres Embeder væsentlig af samme Mening som den slesvigske Minister, idet der ogsaa forekom ham at være Anledning til at lægge den største Vægt paa, at de, i det Øieblik de kastede sig for Hans Majestæts Fødder, have fortiet det Værste, de have gjort: at de frivillig have stillet sig som Militære til Oprørsregjeringens Tjeneste og i den Egenskab udført Arbejder for samme. Hvad angik den Udvei, der kunde være at vælge for at overvinde de første Vanskeligheder, som vilde være forbundne med at undvære deres Kræfter (thi at det i dette Øieblik er umuligt her hjemme i Landet at faa dem erstattede, deri var han med den holstenske Minister enig), da vilde han ikke finde det heldigt, at de bleve constituerede i deres Embeder, men han troede derimod, at deres Forretninger ere af den Beskaffenhed, at man meget godt mod Diæter og særlige Honorarer kan benytte dem til at udføre samme.

Premierministeren [Bluhme] sluttede sig til Finantsministeren.

Indenrigsministeren [Bang] fandt, efter hvad der foreligger, Regjeringens Værdighed i den Grad interesseret i ikke at beholde Brødrene Christensen i deres Embeder, at ogsaa han maatte slutte sig til, at deres Bestallinger maa casseres.

Justitsministeren [Scheel] fandt det ligeledes, efter hvad der foreligger, betænkeligt at bekræfte de Paagjældendes Bestallinger og troede heller ikke, at de kunde senere constitueres i deres Embeder.

Cultusministeren [Simony] sluttede sig til Justitsministeren.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen udtalte sig ogsaa for, at

Brødrene Christensen ikke kunde stadfæstes i deres Embeder, og at det heller ikke gaar an at constituere dem i disse.

Hans Majestæt Kongen resolverede dernæst allerhøiest, at begge Brødrene Christensens Bestallinger blive at cassere, idet Allerhøiestsamme derhos tilfødiede, at private Folk jo derfor ligefuldt vilde kunne benytte deres Kræfter, men at Allerhøiestsamme ikke kunde finde sig foranlediget til at bruge disse.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die allergnädigste Bewilligung einer Summe aus Königlicher Kasse zur Vertheilung an die durch den Brand in Husum obdachlos gewordenen hülfsbedürftigen dortigen Einwohner.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede med Hensyn til denne Sag i sin Almindelighed, at han, ifølge den Praxis, som steds har været fulgt heri Landet, betragtede det som nødvendigt, at der af Statskassen bevilges en Sum i nærværende Tilfælde. Hvad Størrelsen af denne Sum angik, da var det blevet Resultatet af en Conference mellem ham og den slesvigske Minister, allerunderdanigst at andrage paa, at der maatte bevilges indtil et Beløb af 20.000 Rbd., i hvilken Henseende han, som en Analogi, der haves fra et temmelig nærliggende Tilfælde, nævnte den store Ildebrand i Hillerød, ved hvilken der blev bevilget 8000 Rbd. af Statskassen.

In Übereinstimmung mit dem Antrage geruheten *Seine Majestät*, aus der im Budget für das Herzogthum Schleswig zu ausserordentlichen und unvorhergesehenen Ausgaben ausgeworfenen Summe dem Ministerium eine Summe bis zum Belaufe von 20.000 Rbt. allergnädigst zur Disposition zu stellen, aus welcher durch das Ministerium nach den desfallsigen Vorschlägen des Amtmanns, Kammerherrn Johannsen, des Bürgermeisters, Capitains Grüner, und des constituirten Probstens, Hauptpredigers der Stadt Husum Caspers, Unterstützungen an die hülfsbedürftigen durch den Brand in Husum obdachlos gewordenen Einwohner dieser Stadt zu vertheilen wären; und wurde daneben das Ministerium allergnädigst autorisirt, mit dem Kriegsministerium in Correspondenz zu treten, damit durch dasselbe dem bei dem Brande in Husum thätig gewesenem Militär die allerhöchste Zufriedenheit Allerhöchstdero mit dem Verhalten desselben bei dieser Gelegenheit zu erkennen gegeben werde.

Demnächst referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig*

[Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Constitution des Apellationsgerichts für das gedachte Herzogthum als Recurs-Instanz in den am 29sten Juli 1850 bei dem Oberappellationsgericht in Kiel anhängig gemachten, von demselben aber nicht definitiv entschiedenen Rechtssachen aus dem Herzogthum Schleswig.

Übereinstimmend mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass das Appellationsgericht für das Herzogthum Schleswig autorisirt werde, in denjenigen, von den vormaligen schleswigschen Oberdicasterien in 1ster und 2ter Instanz entschiedenen Civilrechtsstreitigkeiten und Criminalfällen, in welchen am 29sten Juli 1850 der Recurs an das Oberappellationsgericht rechtzeitig eingelegt worden, anstatt des Letzteren als Recurs-Instanz gegen die Entscheidungen der vormaligen schleswigschen Oberdicasterien dergestalt zu fungiren, dass das vormalige Mitglied der schleswigschen Oberdicasterien, nunmehriger Appellationsgerichtsath v. Hein an der Verhandlung und Entscheidung keinen Antheil nehme; und genehmigten *Seine Majestät* daneben zugleich, das für die Prosequirung der in Frage stehenden Rechtsmittel die gewöhnlichen Fristen zu gelten haben und dieselben vom 15ten August d. J. zu laufen anfangen.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Abhaltung einer in Flensburg für die Mannschaft des gestrandeten mecklenburgischen Schooners *Mercurius* aus Wismar vorgeschossenen Summe.

Übereinstimmend mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass die von dem Flensburger Oberpräsidio behufs Unterstützung der schiffbrüchigen Mannschaft des gedachten Schooners vorgeschossene Summe von 331 Mark 13 Sk. Courant oder 176 Rbt. $92\frac{4}{5}$ Sk. aus der Finanzkasse refundirt und dieser Belauf aus der in dem diesjährigen Budget Ausgabe-Conto XXIV zu ausserordentlichen und unvorhergesehenen Ausgaben ausgeworfenen Summe von 500.000 Mark Courant abgehalten werde. Daneben beauftragten *Seine Majestät* allergnädigst das Ministerium für das Herzogthum Schleswig mit dem Ministerium der auswärtigen Angelegenheiten über die vorgedachte Angelegenheit in Correspondenz zu treten, damit durch das Letztere ein Versuch gemacht werde, die Refundirung des betreffenden Betrages von Seiten der Grossherzoglich mecklenburg-schwerinschen Regierung zu bewirken, jedoch unter dem ausdrücklichen Hinzufügen, dass die mecklenburg-schwerinschen Unterthanen selbst im Wege-

rungsfaller bei ähnlichen Gelegenheiten in den Landen Seiner Majestät stets diejenige Assistenz finden werden, welche der Besatzung des Schooners Mercurius zu Theil geworden.

Weiter referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Milderung der wider die Inculpatin Anna Maria Ehlert aus Friedrichsau wegen vorbedachten Kindesmordes erkannten Todesstrafe.

In Übereinstimmung mit dem Antrage wurde die von dem Appellationsgerichte für das Herzogthum Schleswig wider die genannte Inculpatin wegen vorbedachten Kindesmordes unterm 15ten vorigen Monats dahin erkannte Strafe, dass sie mit dem Beile vom Leben zum Tode zu bringen, ihr Kopf auf einen Pfahl zu setzen und ihr Körper auf der Gerichtsstätte zu verscharren, aus allerhöchster Gnade bis auf lebenslängliche Zuchthausstrafe gemildert.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte demnächst eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Begnadigung der von dem Magistrat der Stadt Schleswig in Gemässheit Rescripts des Oberappellationsgerichts vom 24sten Mai 1848 wegen heimlicher Geburt eines nachher todtgefundenen Kindes zu lebenswieriger Zuchthausstrafe verurtheilten Wiebcke Schleth aus Königsberg, Kirchspiels Hohe.

Seine Majestät genehmigten allernädigst den Antrag des Ministeriums, dass der gedachte Züchtling aus allerhöchster Gnade aus den Glückstädter Strafanstalten entlassen werde.

Fremdeles refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende en forandret Bestemmelse med Hensyn til Gebyhret for Licitationer, der afholdes i Veisager i Haderslev Amt, idet han allerunderdanigst indstillede, om det ikke allerhøist maatte være at bestemme, at det Gebyhr af $6\frac{1}{4}$ % af Licitationssummen, der hidtil er bleven oppebaaret for Licitationer i Veisager i Haderslev Amt, for Fremtiden kun skal beregnes i de Tilfælde, da Licitationssummen er under 192 Mk. Courant eller 102 Rbd. $38\frac{2}{5}$ Sk.; samt at der, naar Licitationssummen opnaar dette Beløb eller overstiger samme, istedetfor Procentgebyhret skal beregnes et fast Gebyhr af 12 Mark Courant eller 6 Rbd. $38\frac{2}{5}$ Sk. for Licitationen.

Denne Indstilling, i Anledning af hvilken *Indenrigsministeren* [Bang] uden fortiden at foreslaa nogen Forandring i den i Forslag

bragte Bestemmelse, alene henledte den slesvigske Ministers Opmærksomhed paa, om der ei maatte være Grund til senere at bringe under nærmere Overveielse, om ikke, for at ei et saa høit Gebyhr som 6 Rbd. paa en Licitationssum af 102 Rbd. skulde blive i de mindre Communer en Hindring for Veiarbeides Udførelse ved Licitation, den i Kongeriget gjældende Norm med Hensyn til lignende Gebyhrsberægning maatte være at foretrække, blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt, dog at den foreslaaede Bestemmelse kun skal gjælde indtil videre.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Umlegung der Jurisdiction über einige respective zum Amte Flensburg und zum Gute Schwensbye gehörende Landstücke.

In Übereinstimmung mit dem Antrage wurde es mit Rücksicht auf die von dem Müller Henning Hansen in Sörupsmühle beabsichtigte Vermagschiftung einer zur Nie Hardsvogtei, Amts Flensburg, gehörenden Landmasse von 19 Heitscheffel, 3 Schipp, 11 Ruthen Quantität und 17 Heitscheffel, 5 Schipp, 5 Ruthen Bonität, gegen eine zum Gute Schwensbye gehörige Landmasse von der nähmlichen Bonität, von *Seiner Majestät* allerhöchst genehmigt, dass die Jurisdiction dieser Landstücke umgelegt und respective dem Gute Schwansbye und der Nie Hardsvogtei übertragen werde.

Endelig refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Anvendelse af et af afdøde Oberstlieutenant v. Vette i Gravensteen stiftet Brudelegat for Byen Adsbøll.

Overensstemmende med Indstillingen approberede *Hans Majestæt* allernaadigst følgende Tillægsbestemmelser til det af afdøde Oberstlieutenant v. Vette i Gravensteen under 5te Mai 1840 oprettede, under 3die November s. A. allerhøist confirmerede Testament, forsaavidt dette angaar et for Byen Adsbøll oprettet Brudelegat:

- 1) Til v. Vettes Brudelegat ere kun uberygtede, ulastelige i Adsbøll By i lovligt Ægteskab fødte Piger berettigede, forsaavidt som Forældrene eller, om Faderen skulde være afgaaet ved Døden, Moderen ved Datterens Fødsel havde fast Bopæl i Adsbøll.
- 2) Den hidtil opsamlede Rente uddeles, saasnart ske kan, i lige store Portioner til dem, som allerede desangaaende havde meldt sig eller

efter en derom udstedt offentlig Bekjendtgjørelse maatte melde sig som berettigede til Legatet.

- 3) Fremtidig uddeles Legatet hvert Aars 31te December i Adsbøll Præstegaard, altsaa førstegang den 31te December 1852, til den eller de dertil Berettigede, som paa behørig Maade godtgjøre at have havt Bryllup i Aarets Løb. Er der kun een Berettiget, faaar hun Legatets hele Rente; melde Flere sig, deles Aarets Rente mellem dem i lige store Portioner.
- 4) Forsaavidt som ingen i Adsbøll født Pige i Aarets Løb har havt Bryllup eller ingen saadan paa behørig Maade og i rette Tid melder sig, bliver Renten for dette Aar at uddele i Forbindelse med næste Aars Rente, til den eller de dertil Berettigede, som desangaaende melde sig, dog at ingensinde noget Brudelegat maa overstige 200 Rbd.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende fremtidig Udbetaling af de flere Kongelige og Fyrstelige Personer hidtil tillagte Appanager, m. m.

I Overensstemmelse med *Finantsministerens* Indstilling bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at de i sin Tid, før 1848, fastsatte Appanager for Hendes Kongelige Høihed Hertuginde Wilhelmine af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glücksborg, Hendes Durchlaughtighed Prindsesse Juliane af Hessen, Hans Durchlaughtighed Prinds Frederik Carl Emil af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenborgs efterladte 4 Døtre, Prindsesserne Charlotte, Victoria, Amalia og Sophie, samt Æquivalentssummen til Hans Durchlaughtighed Prinds Wilhelm af Sønderborg-Glücksborg, ere udbetalte for April Qvartal d. A., som og, at de fremtidig udbetales de høie Vedkommende paa sædvanlig Maade.

Forsaavidt *Finantsministeren* allerunderdanigst havde henstillet, hvorvidt Æquivalentssummerne til Hans Durchlaughtighed Hertug Carl og Deres Durchlaughtigheder Prindserne Frederik, Julius og Johann af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glücksborg maa udbetales af Statskassen for April Qvartal d. A. og fremdeles med resp. 16000 Rbd. aarlig til Hans Durchlaughtighed Hertugen og 1066 Rbd. 64 Sk. aarlig til hver af Deres Durchlaughtigheder Prindserne, samt hvorvidt den Hendes Durchlaughtighed Enkehertuginde Louise Caroline af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glücksborg allerhøist tillagte Appanage af 5060 Rbd. aarlig maa udbetales for det nævnte Qvartal og fremdeles, da behagede det *Hans Majestæt*, idet Allerhøistsamme var enig i, at de paagjældende

Beløb maatte for Hertugens og Prindsernes Vedkommende betragtes ikke som Appanage, men som Statsgjæld, allernaadigst at give sit Bifald til, at disse Beløb for April Qvartal d. A. og fremdeles udbetales af Statskassen; og hvad dernæst angik den Enkehertuginde tillagte Appanage, da erklærede Hans Majestæt, at Allerhøiestamme vilde for hendes Vedkommende lade Naade gaa for Ret, og saaledes gav sit allerhøieste Samtykke til, at det forommeldte Beløb af 5060 Rbd. aarlig udbetales hende for det nævnte Qvartal og fremdeles.

Mødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 28. juli 1852.

Aar 1852, den 28de Juli, var det Geheime-Statsraad samlet paa Frederiksborg Slot under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Statssekretæren førte Protokollen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte allerunterhänigst, dass die fortwährende Deputation der Prälaten und Ritterschaft eine allerunterhänigste Eingabe an Seine Majestät dem Ministerium übersendet und eine Copie des Inhaltes dem Ministerium mitgetheilt habe, welche Copie der Minister darauf verlas. Er sowohl wie der Minister für das Herzogthum Schleswig waren der Ansicht, dass das allerunterhänigste Schreiben uneröffnet zu remittiren wäre, und die fortwährende Deputation in die ihr zustehenden Schranken zurückzuweisen sei, indem er in Erinnerung brachte, dass der Deputation keine politische Befugnis zustehe, auch ihr schon im Jahre 1818 im Falle eines solchen Übergriffes ihre Auflösung in Aussicht gestellt worden wäre.

Krigsministeren [Hansen] maatte paa Grund af den herskende Stemning i Hertugdømmet tilraade ei at benytte den Hans Majestæt aabenbart allerede nu tilkommende Ret til at opløse Deputationen, men holde sig til den af Ministrene for Holsten og Slesvig foreslaaede Besked.

Udenrigsministeren [Bluhme] maatte tilraade, at man ei anvendte mere end den nødvendige Strenghed, men da de tvende Ministre for Holsten og Slesvig holdt det for nødvendigt at tilføie en saadan Advarsel, saa kunde han ikke stemme derimod.

Finanzministeren [Sponneck] erklärten sich gleiches einig mit den beiden genannten Ministern.

Marineministeren [Steen A. Bille] erklärten für's übrigen dasselbe Meinung, men hielten es für nöthig, dass die Trudsel, die schon früher vorgekommen war, nicht wiederholt werden sollte.

Innenministeren [Bang] bemerkten, dass es in dem vorliegenden Antwort nicht eine besondere Erklärung, sondern dass die Majestät nicht die Verantwortung für die Deputation, die ihm zugefallen war, übernehmen sollte. Für's übrigen stimmte er mit dem *Justizministeren* [Scheel] und *Cultusministeren* [Simony] mit den Ministern für Holsten und Schleswig.

Die Majestät billigte, dass die Antwort der Deputation mit dem allerunterdanigsten Vorschlag übereinstimmend sei.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine unterthänigste Vorstellung betreffend die Abhaltung der Kosten, welche durch das Erschlagen von Hornvieh in Veranlassung der in einigen Districten des Herzogthums Schleswig ausgebrochenen bösen Lungenseuche veranlasst worden.

In Übereinstimmung mit dem Antrag des Ministeriums genehmigte *Seine Majestät* allergnädigst, dass für die in Veranlassung der im Herzogthum Schleswig ausgebrochenen bösen Lungenseuche erschlagene Vieh den Eigenthümern ein Ersatz in der Weise gewährt werde, dass für diejenigen Thiere, welche bei der vorzunehmenden Obduction mit der bösen Lungenseuche behaftet gefunden werden, zwei Drittel des Werths, den sie im gesunden Zustande gehabt haben würden, für die bei der Obduction gesund befundenen aber der volle taxirte Werth aus königlicher Kasse vergütet werde.

Ferner genehmigte *Seine Majestät* allergnädigst, dass die hier nach dem Krüger Johannsen in Wiehekrug für die ihm gehörenden in Veranlassung der bösen Lungenseuche getödteten 12 Kühe zukommende Ersatzsumme von 627 Mk. 5 $\frac{1}{3}$ Sk. Courant oder 334 Rbt. 55 $\frac{1}{5}$ Sk. S. M. aus königlicher Kasse angewiesen werde, sowie Allerhöchstdieselben endlich das Ministerium für das Herzogthum Schleswig allergnädigst autorisirten, die Anweisung dieser Summe sowohl als der fernerhin durch das Erschlagen von Hornvieh in Veranlassung der bösen Lungenseuche erwachsenen Kosten bis weiter zunächst aus dem diesjährigen Budget Conto II.5. zu ausserordentlichen Ausgaben des Justiz- und Polizeiwesens, eventualiter als Zuschuss zu diesem Conto aus der in dem diesjährigen Budget zu unvorhergesehenen

nen und ausserordentlichen Ausgaben ausgeworfenen Summe von 500.000 Mk. Courant zu veranlassen.

Darauf referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Errichtung einer Vorbereitungs-klasse und die Anstellung eines 9ten Lehrers an der Domschule zu Schleswig s. w. d. a.

In Übereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass bei der Domschule zu Schleswig eine Vorbereitungs-klasse für Schüler, die das zur Aufnahme in der Domschule bisher erforderliche Alter noch nicht erreicht haben, errichtet werde, sowie dass bei der Schule eine 9te Lehrerstelle errichtet und dem zu ernennenden Lehrer, ausser einer Wohnungs-Entschädigung von 96 Rbt. und einer Qvota des Klassengeldes, ein festes Gehalt von 400 Rbt. beigelegt werde, und dass die Amtswohnung des Collaborators zum Gebrauch der Schule, theils als Klassenzimmer, theils zur Aufbewahrung der wissenschaftlichen Sammlungen der Anstalt überlassen werde; und geruhete es *Seiner Majestät* dem jetzigen Collaborator für seine Dienstzeit eine desfällige Vergütung von 220 Rbt. jährlich allergnädigst beizulegen.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des mosaischen Glaubensgenossen Ruben Hirsch um Erlaubnis zur Niederlassung in der Stadt Schleswig.

In Übereinstimmung mit dem Antrage geruhete es *Seiner Majestät* dem mosaischen Glaubensgenossen Ruben Hirsch aus Friedrichsstadt allergnädigst zu gestatten, sich in der Stadt Schleswig niederzulassen und nach Erwerbung des Bürgerrechts daselbst bürgerliche Nahrung zu treiben unter der Bedingung, dass er für seine Befreiung von denjenigen bürgerlichen Lasten, die er seiner Religion wegen nicht übernehmen kann, eine jährliche Recognition von 8 Rbt. an die dortige Stadtkasse entrichten soll.

Danächst referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Genehmigung der käuflichen Überlassung eines dem Taubstummen-Institut in Schleswig gehörigen Grundstücks an den Senator und Kaufmann Hensen daselbst.

In Übereinstimmung mit dem Antrage geruhete es *Seiner Majestät* die käufliche Überlassung eines dem Taubstummen-Institut in Schles-

wig gehörigen, längs der Grenze zwischen dem zu dem Institut gehörigen Garten und dem Grundstück des Senators und Kaufmanns Hensen daselbst gelegenen Landstücks von 245 Fuss Länge und 8 Fuss Breite, mit einem Flächeninhalte von $7\frac{3}{5}$ Quadratruthen, an Letzteren unter der Bedingung allerhöchst zu genehmigen, dass der Käufer die eventuell zu fällenden beiden Lindenbäume zu ersetzen, für den Grund nach vorgängiger Taxation durch zwei unparteiische Sachkundige eine angemessene Entschädigung zu zahlen, die Setzung und beständige Erhaltung des aufzuführenden Plankewerks zu beschaffen, und endlich alle durch diese Überlassung, namentlich auch durch Errichtung des Überlassungscontracts erwachsenden Kosten abzuhalten hat. Ferner genehmigten Seine Majestät allergnädigst, dass die desfällige vom Käufer zu entrichtende Entschädigungssumme zum Abtrage eines Theils der Schuld des Taubstummen-Instituts an die Valentinersche Stiftung verwendet werde.

Endlich referirte *der Minster für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Aufhebung des Postens eines Oberforstmeisters hinsichtlich des Herzogthums Schleswig und die Übertragung der demselben in Betreff dieses Herzogthums untergelegten Geschäfte an das schleswigsche Forst- und Jagdamt, sowie eine Veränderung des Geschäftskreises der Oberförster und der Hegereiter.

In Übereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass das durch die allerhöchsten Resolutionen vom 13ten September 1834 und vom 12ten Februar 1835 resp. errichtete und näher bestimmte Amt eines Oberforstmeisters hinsichtlich des Herzogthums Schleswig aufgehoben, und die Geschäfte des Oberforstmeisters für dieses Herzogthum dem schleswigschen Forst und Jagdamte übertragen werden.

Ferner genehmigten Seine Majestät allergnädigst, unter Aufhebung der betreffenden Bestimmungen in den §§ 1, 2, 4, 25, 39, 40, 45, 48, 51, 53, 55, 56, 86, 94, 99, 120 und 125 der allerhöchsten Forst- und Jagdverordnung vom 2ten Juli 1784, in den §§ 1, 2, 6, 7, 13, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 24 und 25 der Instruction für die Jägermeister, Anhang A der obengenannten Verordnung; in den §§ 6, 15, 16, 17, 18, 22, 24, 26, 27, 28, 34 der Instruction für die Oberförster, Anhang B der gedachten Verordnung; in der ganzen Instruction für die Hausvögte in Forstsachen, Anhang C dieser Verordnung, mit Ausnahme der von

Bonden und Festehölzungen handelnden §§ 11, 12, 17 und 18; und endlich in den §§ 1, 12, 14–20, 22, 26, 27, 29, 31 der Instruction für die Hegereiter und Holzvögte, Anhang D derselben Verordnung, dass die Theilnahme der Amtsbehörden an der Administration der Königlichen Forsten und Moore, mit Ausnahme der den Hausvögten bei dem Verkauf der Wald- und Moorproducte zustehenden Mitwirkung, wegfallt, und diese Mitwirkung auf die Abhaltung der betreffenden Auctionen beschränkt werde; sodann genehmigten Seine Majestät, unter Aufhebung der betreffenden Bestimmungen in den §§ 39, 40, 45, 48, 125 der Forst- und Jagdverordnung vom 2ten Juli 1784, in den §§ 18 und 19 der Instruction für die Jägermeister; in den §§ 9, 10, 13–17, 24–27 und 29 der Instruction für die Oberförster; und in dem § 19 der Instruction für die Hegereiter und Holzvögte; dass folgende, bisher von den Oberförstern besorgte Geschäfte, nämlich die jährliche Aufstellung der Forstbetriebsvorschläge und die Ausweisungs-Taxations-Auctionsgeschäfte, die Leitung der Fällungen und der Abfuhr des Holzes sowie die Ausführung der Forstverbesserungs- und Culturarbeiten und endlich die Führung der Wirthschaftsbücher den Oberförstern abgenommen und den Hegereitern, jedem für seinen Beritt, übertragen werden.

Weiter genehmigten Seine Majestät allergnädigst unter Aufhebung der betreffenden Bestimmungen in den §§ 140 und 141 der Forst- und Jagdverordnung vom 2ten Juli 1784, dem § 4 der Instruction für die Oberförster, den §§ 1 und 29 der Instruction für die Hegereiter und Holzvögte, und den §§ 1, 7, 8, und 11 der Instruction für dieselben Beamten in Forst- und Jagdangelegenheiten, dass den Oberförstern die Aufsicht über die Nutzung der Jagd in gleicher Weise wie über die der Königlichen Forsten und Moore zur Pflicht gemacht werde.

Ferner genehmigten Seine Majestät allergnädigst, dass die Hegereiter unter Aufhebung der betreffenden Vorschriften in den §§ 6, 7, 16, 18, 22 und 24 der Instruction für die Hegereiter und Holzvögte von der speciellen Bewachung der ihnen untergelegten Hölzungen befreiet werden; und endlich autorisirten Seine Majestät allerhöchst das Ministerium für das Herzogthum Schleswig, die vorgedachten Veränderungen in der Forst- und Jagdgesetzgebung auf angemessene Weise zur öffentlichen Kunde zu bringen.

Darauf referirte *der Finanzminister* [Sponneck] zur allerhöchsten

Bestätigung und Unterschrift ein Patent für das Herzogthum Holstein betreffend die Ausfuhr von Feldsteinen.

Welches Patent *Seine Majestät* zu genehmigen und mit allerhöchster Unterschrift zu versehen geruheten.

Ferner referirte *der Finanzminister* [Sponneck] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die durch allerhöchstes Rescript vom 14ten April 1851 in Aussicht gestellte Unterstützung für erwerbsunfähig und hilfsbedürftig gewordene Militärpersonen der sogenannten schleswig-holsteinischen Armee, resp. deren Wittwen und Waisen, indem er allerunterthänigst vorstellte:

- 1) Ob nicht die von Seiner Königlichen Majestät mittelst Rescripts vom 14ten April 1851 in Betreff der Unterstützung hilfsbedürftiger Militärpersonen der vormaligen sogenannten schleswig-holsteinischen Armee allerhöchst ausgesprochene Willensmeinung in Zukunft in der Weise in Ausführung zu bringen sein möchte, dass zur Leitung der Geschäfte eine, dem Ressort des Finanzministeriums unterzuordnende, Unterstützungs-Commission ernannt werde, bestehend aus 4 Mitgliedern, einem durch das Finanzministerium ernannten und besoldeten, administrirenden Director, einem als solchem unbesoldeten, vom Kriegsministerio und einem gleichfalls als solchem unbesoldeten, vom Ministerio für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg zu designirenden Mitgliede, nebst einem Arzte, welcher letztere nach Ernennung der 3 ersterwähnten Mitglieder von diesen in Vorschlag zu bringen und dem für seine Mühewaltung ein passendes Honorar beizulegen wäre.
- 2) Ob nicht dieser Commission die Stadt und Festung Rendsburg als Sitz anzuweisen.
- 3) Ob dieselbe nicht vorläufig in Übereinstimmung mit den vom Finanzministerio im Vorstehenden aufgestellten Principien zu instruiren und dabei zugleich zu ermächtigen sein möchte, sofort nach ihrem Zusammentritt in Übereinstimmung mit diesen Principien und innerhalb der hier vorgezeichneten Grenzen Unterstützungen nach Befinden der Umstände für 1 oder 2 Quartale zu bewilligen und deren Auszahlung zu veranlassen, während es der Commission selbst vorbehalten bleibe, Vorschläge zu ihrer endlichen Instruction zu übergeben.
- 4) Ob nicht diese endliche von der Commission bald möglichst zu

entwerfende Instruction Seiner Majestät vom Finanzministerio nach vorgängiger Prüfung zur allerhöchsten Genehmigung vorzulegen, und

- 5) Ob nicht Seiner Majestät allerhöchste Beschlussnahme in der vorliegenden Angelegenheit durch eine Bekanntmachung des Finanzministeriums zur öffentlichen Kunde zu bringen sein möchte.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] äusserte, dass es vorerst festzuhalten wäre, welche die Absicht Seiner Majestät mit dem genannten allerhöchsten Rescript gewesen und wie diese Absicht ausgesprochen worden.

Was die erste Frage betreffe, müsse er allerunterthänigst in Erinnerung bringen, wie schwierig die Verhältnisse anfangs gewesen, als er als Commissär Seiner Majestät nach Holstein gesendet worden; nur zwei Drittheile der insurrectionellen Armee wären beabschiedet worden, und nur mit grosser Schwierigkeit hätte man es erreicht, dass ein dänischer Offizier das Obercommando der noch übrigen Truppenstärke erhalten; von einer Verabschiedung selbst nur der vormärzlichen Offiziere wäre nicht die Rede gewesen. Mit vieler Anstrengung wäre dennoch erst dieses, und später selbst die Verabschiedung der deutschen höheren Offiziere und ihre Remplacirung durch dänische erreicht worden. Dieses aber wäre nur, und, wie es einleuchtend wäre, könnte nur durch eine Art Vergleich erreicht werden; die Absicht des Rescripts vom 14. April 1851 läge demnach offen da, indem diese nur die gewesen wäre, die Bundescommissäre wegen der Existenz der vielen Militäre zu beruhigen, die durch die genannten Massregeln völlig aller Subsistenz entblösst geworden.

Was die zweite Frage, wie diese Absicht ausgesprochen wäre, betreffe, erlaube er sich allerunterthänigst Folgendes zu bemerken:

Dass die vormärzlichen Offiziere an der genannten Unterstützung theilhaftig sein sollten, darin habe er nie eingewilligt, auch niemals sich in eine Verhandlung in dieser Richtung eingelassen. Als aber das Pensionsgesetz aufgehoben, habe er den Antrag der Commissäre in dieser Richtung ad referendum genommen, und versprochen, Seiner Majestät die Sache allerunterthänigst vorzutragen; eine Verpflichtung habe er aber nicht übernommen. Es würde darauf eine allerunterthänigste Vorstellung übergeben, in welcher die vormärzlichen Offiziere nicht expressis verbis genannt würden, die Ausdrücke aber der Art wären, dass es nicht missverstanden werden konnte, dass auch diese,

wenn sie bedürftig und erwerbsunfähig wären, miteinbegriffen wären. Diese allerunterthänigste Vorstellung erhalte die allergnädigste Genehmigung Seiner Majestät, und es frage sich nun einzig nur darum, ob diese allerhöchste Bestimmung durch das später erlassene Amnestiedecret als aufgehoben zu betrachten wäre. Was die Wittwen und Waisen der vormärzlichen Offiziere beträfe, schiene es ihm jedenfalls, dass keine Änderung vorliegen könne.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] bemerkte, dass die angeführte allerhöchste Resolution keine Bestimmung enthalte, wie lange Seine Majestät die beregte Unterstützung den Bedürftigen wolle reichen lassen. Er stimme nicht für eine Aufhebung der Resolution, aber er müsse allerunterthänigst anrathen, dass man nicht mehr dazu verwende als die im Budget des laufenden Jahres schon allerhöchst festgesetzten 40.000 Rbt.

Eine Ernennung einer speciellen Behörde um diese Unterstützungen zu ertheilen würde ihm in hohem Grade anstössig erscheinen, da dieses die besagten bedürftigen Insurgenten auf gleicher Stufe mit den Invaliden des treuen und loyalen Heeres Seiner Majestät setzen würde.

Es wären dem Minister mehrere Gesuche von Schleswigern, die in der Insurgentarmee gedient, überreicht worden; er hätte sie aber sämmtlich abschlägig beschieden, und er müsse dringend darauf bestehen, dass kein Schleswiger der gedachten Unterstützung theilhaft würde, wenigstens nicht solange die loyalen Schleswiger den ihnen zugefügten Schaden nicht erstattet erhalten hätten. Er müsse gleichfalls als Selbstfolge annehmen, dass nicht allein die vormärzlichen Offiziere, sondern auch ihre Frauen und Kinder von der Unterstützung ausgeschlossen würden.

Was das höchste Mass der Unterstützung beträfe, da schiene ihm dies schon in der Armengesetzgebung vorzuliegen 3: ½ Thl. Courant die Woche; von Härte könne nicht die Rede sein, wenn diese Personen unbescholtenen Unterthanen gleich gestellt würden. Die Unterstützungs-Scala nach einer amtlichen Stellung, die diese Insurgenten nie de jure eingenommen hätten, zu regulieren, schiene ihm ohne alle denkbare Begründung; hier könne nur der Grad der Hülfbedürftigkeit in Betracht kommen.

Finantsministeren [Sponneck] maatte bemærke, at Hans Majestæt kun i Almindelighed havde bekræftet Anvendelsen af Understøttelsen,

og han antog ei, at Hans Majestæt kunde bindes til at uddele den til en Klasse Personer, fordi denne Klasse var nævnt i den allerunderdanigste Indstilling. Men naar Hans Majestæt havde forpligtet sig til at oprette et særskilt Fond for disse Understøttelser, kunde han ei antage, at Hans Majestæt kunde behandle dem som almindelige Fattigunderstøttelser.

Hvad Oprettelsen af en Autoritet angaaer for at fordele Understøttelserne, da kunde Hans Majestæt nu engang ei komme fra at betragte den bestemte Sum som et særegent Fond, og Finantsministeren selv kunde umuligen overtage Fordelingen, saaledes at den skete forsvarligt; hertil var en local Mellemautoritet uundgaelig nødvendig, og det vilde være særdeles hensigtsmæssigt at have en saadan for at gjøre Forslag om Fordelingsmaaden.

Hvad Understøttelsens maximum angik, da var det vel saa, at den overskred Fattigunderstøttelsens maximum, men den overskred ei maximum af den Sum, som Collegierne tidligere kunde uddele i Understøttelse med Forbehold af senere allerhøieste Approbation. At det var ucorrekt i og for sig selv at gjøre Forskjel mellem Officerer og Underofficerer og Menige, maatte han indrømme, men han maatte bemærke, at der i den omtalte Indstilling, som allerhøiest var billiget, var nævnt Officerer. At iøvrigt Hans Majestæt ikke nu, da han selv havde overtaget Regjeringen i Holsten, kunde ophæve den allerhøiest afgivne Resolution, laa efter hans Formening tydeligen for Dagen deri, at dersom det havde været Mening, at den ei skulde gjælde længere, end de dengang bestaaende Forhold varede, da vilde det have været aldeles uden Betydning at afgive en allerhøieste Resolution, da Commissærerne vare beføiede til at give en saadan Bestemmelse for den Tid, Bestyrelsen var overdraget dem.

Hvad endeligen Udelukkelsen af Slesvigerne angik, da maatte han bemærke, at der i det allerhøieste Reskript var nævnt »Medlemmerne af den saakaldte slesvig-holstenske Armee«, og at saaledes hverken Slesvigerne kunde udelukkes eller der forresten tages Hensyn til Nationaliteten.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] musste darauf aufmerksam machen, dass hier kein Vertrag mit den fremden Mächten vorliege. Hier wäre nur von einem einfachen Rescript die Rede, welches allerdings den betreffenden Beamten zur Ausführung des Befohlenen verpflichte, von Seiten Seiner Majestät aber unbedenk-

lich aufgehoben und modificirt werden könne. Wie lange eine solche Unterstützung dauern solle, davon stehe nicht allein nichts im Rescripte, sondern es könne davon nichts da stehen, da die Unterstützung durch Hülfbedürftigkeit bedingt werde. Übrigens liege die Frage, ob die Unterstützung afhøre solle, erst beim næchsten Budget vor.

Finantsministeren [Sponneck] maatte betræffende Reskriptets Gyldighed henholde sig til, hvad han tidligere havde sagt. Man kunde ogsaa uden at indgaa en Overenskomst med fremmede Magter binde sig vis à vis for dem paa den Maade, saa man ikke kunde bryde Forbindelsen uden at bryde Tro og Love; en saadan Forbindelse var efter hans Formening indgaaet ved at meddele Forbundscommissærerne Reskriptet, da der, naar dette ei havde været Mening, saaledes som han tidligere havde vist, aldeles ingen Mening var i denne Meddelelse.

Krigsministeren [Hansen] maatte antage, at Hans Majestæt ved Reskriptet i Almindelighed havde bundet sig til at meddele de omspurgte Understøttelser; men han maatte paa det Bestemtteste stemme imod, at de tildeltes formartslige Officerer, hvorved der desuden vilde opstaa en skjærende Modsætning mellem deres og de civile Embedsmænds Skæbne. At udelukke deres Koner og Børn fandt han at være en umotiveret Haardhed. Forresten maatte han indrømme Inconseqventsen af at inddele dem i Klasser efter deres arrogerede militære Grad. At en Officer skulde være Medlem af den paatænkte Mellemautoritet, maatte han fraraade.

Udenrigsministeren [Bluhme] maatte ogsaa antage, at Hans Majestæt var bundet ved Reskriptets Indhold, dels af de allerede anførte Grunde, dels da det var tydeligt, at Hans Majestæt havde gjort de omtalte Indrømmelser mod fra den anden Side til Gjengjæld gjorde Indrømmelser. Desuden vilde man ikke alene finde det mindre værdigt og involverende et Slags Hævn, hvis Hans Majestæt nu ophævede Reskriptets Bydende, men det vilde endogsaa faa Udseende af et Slags Haan mod de fremmede Magter.

At forandre den Understøttelse, der var tilsagt den ved Østerrigs og Preussens Hjælp desarmede Insurgentarme, til en Fattigforsørgelse, maatte han paa det Bestemtteste fraraade.

Han indsaa slutteligen meget vel, hvor vanskeligt det var at undvære en local Mellemautoritet, men han maatte dog, af de allerede af andre Ministre anførte Grunde, paa det Bestemtteste fraraade Opprettelsen af en Invalide-Committee.

Krigsministeren [Hansen] maatte bringe i Erindring, at Desarmeringen var sket ved østerrigsk og preussisk Hjælp, fordi det ved de diplomatiske Overenskomster var gjort vor Arme umuligt at angribe Insurgenterne i selve Holsten.

Marineministeren [Steen A. Bille] maatte ogsaa anse Hans Majestæt som bundet ved Reskriptets Bestemmelser. Han maatte ogsaa finde det inconseqvent at gjøre Forskjel mellem de militære Grader og tilraadede at gjøre Bestyrelsesapparatet saa lidet iøinefaldende som muligt.

Indenrigsministeren [Bang] maatte slutte sig til Udenrigsministeren og Finantsministeren; han maatte ogsaa anse det for ønskeligt, om en Commissions Nedsættelse kunde undgaas; han foreslog derfor, at Finantsministeren alene meddeltes allerhøieste Bemyndigelse til at forskaffe sig den nødvendige Assistance til at uddele Understøttelserne, og at det paalagdes vedkommende Øvrigheder at meddele de forlangte Erklæringer. Han maatte derfor ogsaa stemme imod, at nogen Instrux eller noget Regulativ udkastedes af Mellemautoriteten, men foreslog, at Finantsministeren selv i Kabinettet forelagde et Udkast til et Regulativ til allerhøieste Approbation. Han kunde ikke finde nogen Grund til at udelukke de formartslige Officerers Koner og Børn, naar de forbleve i Landet, ligesaa lidet som at udelukke Enker og Børn efter de Faldne.

Finantsministeren [Sponneck] havde intet at indvende imod, at den omtalte Mellemautoritet organiseredes saalidet fremtrædende som muligt. Til den Ende vilde han foreslaa, at Medlemmerne ei udnævntes af Kongen, men eet af hvert af de tre Ministerier, det holstenske, Krigsministeriet og Finantsministeriet, at ingen Læge udnævntes, men at det overlodes de 3 Medlemmer, naar fornødent gjordes, at tilkalde en saadan, og endeligen at han selv udarbeidede og i Kabinettet forelagde en Instrux til allerhøieste Approbation. Han vilde fra sin Side intet have imod at unklade en Publication, men det var uundgaaelig nødvendigt, at Vedkommende maatte vide, til hvem de skulde henvende sig.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] erklærte sich darin einig, dass jedes der drei Ministerien ein Mitglied der Commission ernenne.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] glaubte, nach dem was er schon geäußert habe, die Meinung festhalten zu müssen, dass die geeignetste Art, sich der Hülfbedürftigkeit, worauf für Alles

ankäme, zu vergewissern, die wäre, das Gutachten der Communen einzuholen; auch müsse er bemerken, dass das Rescript nichts von Ernennung einer Commission enthalte. Übrigens glaube er principaliter den Vorschlag stellen zu müssen, dass die Ausführung des Rescripts dem holsteinischen Minister allerhöchst übertragen werde, da er diese Function als eine Unterabtheilung des holsteinischen Armenwesens betrachten müsse. Schliesslich müsse er nochmals darauf bestehen, dass die Schleswiger ausgeschlossen werden, da die Befugnis der Commissäre, die das oftbenannte Reskript hervorberufen hätten, sich nur auf Holstein, nicht aber auf Schleswig erstreckte.

Justitsministeren [Scheel] antog det ogsaa for hensigtsmæssigt at undgaa Nedsættelsen af en Commission, men foreslog, at Reskriptets Udførelse overdroges Ministeren for Holsten og Finantsministeren. En Militærs Deltagelse i Commissionen fandt han ei tilraadelig, men maatte forresten stemme for, at Slesvigerne ei udelukkedes, eiheller de formartslige Officerers Koner, Enker og Børn, men selvfølgelig disse Officerer selv. En Adskillelse mellem Officerer og Menige fandt han inconsequent.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter allernaadigst at bestemme

- 1) At Allerhøjstsamme ei var tilsinds at ophæve Reskriptet af 14de April 1851, men at han heller ikke kunde anse sig bundet ved samme til evige Tider, hvisaarsag han kun vilde udtale, at den deri omtalte Understøttelse vedblev indtil videre.
- 2) At en Committee af Hensyn til Landets og Armeens Stemning ikke vilde være allerhøjst at nedsætte, men at de 3 nævnte Ministre havde at udføre det Nødvendige og derpaa senere erhverve allerhøjeste Approbation.
- 3) At intet særdeles Forbehold betræffende Slesvigerne udtaltes.
- 4) At ingen Klasseinddeling lagdes til Grund for Understøttelserne.
- 5) At Understøttelsernes maximum fastsattes til 100 Rbd. aarlig, og
- 6) At alle formartslige Officerer og alle Officerer, som ei havde Indigenat, udelukkedes fra Understøttelsen.

Derefter befalede *Hans Majestæt Kongen* Finantsministeren at udarbejde og til allerhøjeste Underskrift at forelægge et Udkast til en Resolution i Overensstemmelse med det af Hans Majestæt Yttrede.

Det Geheime-Statsraads Møde blev derpaa hævet.

Paa Statssekretærens Vegne
J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 30. juli 1852.

Aar 1852, den 30te Juli, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Marineministeren var fraværende. Statssekretæren førte Protokollen.

Finantsministeren [Sponneck] oplæste den af ham i Medfør af den i forrige Geheime-Statsraadsmøde tagne allerhøieste Bestemmelse udkastede allerhøieste Resolution.

Hans Majestæt Kongen meddelte herefter, at Allerhøistsamme nærmere havde overveiet den i det forrige Geheime-Statsraad forhandlede Sag betræffende de i Reskriptet af 14de April 1851 tilsagte Understøttelser, og at han var kommet til den Overbevisning, at det var hensigtsmæssigere at overdrage Udførelsen af dette Reskript til Ministeren for Holsten; hvilken han derefter overdrog denne Sags Behandling, for hvilken han allernaadigst fritog *Finantsministeren*.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at han med Hensyn paa, at de ministerielle Forhold stillede sig paa en anden Maade i Holsten end her i Landet, intet kunde have at erindre imod denne Forandring.

Finantsministeren meddelte, at den Storhertugelig oldenborgske Regjering nu var gaaet ind paa de Forslag, der i Medfør af allerhøieste Resolution af 2den Juni d. A. vare stillede den, Toldforholdene i Holsten betræffende, samt forelagde og oplæste Udkast til et allerhøieste Patent, der i denne Anledning vilde være at udfærdige for Holstens Vedkommende.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at bifalde det nævnte Udkast og at beslutte, at de deri indeholdte Bestemmelser skulde træde i Kraft fra 1ste September d. A. af at regne.

Derefter refererede *Finantsministeren* [Sponneck] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Posteringen af en forholdsmæssig Andel af de for Monarkiet i det Hele fælleds Stats-Indtægter og Udgifter paa *Finantsforslaget* for Kongeriget Danmark.

Da der under Discussionen sattes under Debat, hvorvidt enkelte Institutioner, f. Ex. Stutterivæsenet, Bygningsvæsenet, Kunstakademiet kunde betragtes som fælleds Institutioner for hele Riget, henledte *Ministeren* Opmærksomheden paa, at Spørgsmaalet om, hvilke Institutioner der vare fælleds, vilde blive at behandle under Udarbejdelsen af Budgettet, men her forelaa kun Spørgsmaalet om, hvorledes de, som i sin Tid anerkjendtes for at være fælleds, skulde posteres.

Men Hensyn til, at Forholdet mellem Kongeriget og Hertugdømmerne var sat som 0,62 : 0,38 bemærkede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke], at det forekom ham rigtigere at afrunde Forholdet til som 60 : 40; dels vilde det være en Lettelse for Beregningen, dels forelaa der en Præcedents, idet Udskrivningsforholdet til Armeen mellem Kongeriget og Hertugdømmerne allerede 1819 var fastsat som $\frac{3}{5} : \frac{2}{5}$.

Denne Anskuelse tiltraadtes af *Finantsministeren* [Sponneck] og *Udenrigsministeren* [Bluhme] paa Grund af, at dette Forhold saaledes allerede forelaa i en tidligere Bestemmelse.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede, at det ei var saameget at befrygte, at Rigsdagen skulde modsætte sig det vedtagne Forhold, som at den skulde ville nedsætte Hovedsummen for hele Riget, idet den kun indvilligede i at betale 60 % af en mindre Sum, hvorved den danske Rigsdag jo i Virkeligheden vilde arrogere en Indflydelse paa Hertugdømmernes Budget.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at nu da Hans Majestæt var Souverain i de to Femtedele af Riget, var det i det Ringeste ligesaa betænkeligt for Rigsdagen som for Kongen, saafremt Allerhøiestsamme ved Finantsloven betjente sig af sit Veto.

Indenrigsministeren [Bang] troede ei, at det under denne Overgangsperiode kunde undgaas, at Rigsdagen fik en betydelig Indflydelse paa hele Rigets Budget; greb denne Indflydelse altfor stærkt over, da var der intet tilbage uden at forkaste Finantsloven. Det var derfor indlysende, af hvor stor en Vigtighed det var, snarest muligen at faa en Fælledsforfatning indført.

Justitsministeren [Scheel] troede dog nærmest at burde holde sig til Forholdet 62 : 38 som det, der stemmede med Folketallet. Fra Armeen kunde en korrekt Slutning ikke drages, da den ei rekrutteredes fra Island, Grønland og Vestindien.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] bemærkede, at der jo ei var Tale om, hvormeget enhver Landsdel skulde udrede, men hvormeget af det Udredede, at Rigsdagen skulde raade over. Han maatte herved bringe i Erindring, at Indtægterne kunde forøges med 800.000 Rbd. ved blot ei at fornye den tidligere Eftergivelse af allerede eksisterende Skatter.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] musste doch der Meinung sein, dass es correctest

wäre, die Volkszahl zu Grunde zu legen und das Verhältniß 62 : 38 festzuhalten.

Cultusministeren [Simony] stemmede ligeledes for Forholdet 62 : 38.

Hans Majestæt bestemte derefter allerhøist, at Forholdet 60 : 40 lagdes til Grund, navnlig fordi dette Forhold allerede var fastsat i militær Henseende, og bifaldt forøvrigt Finantsministerens Forslag angaaende Posteringen af den saaledes beregnede Andel af de for Monarchiet i det Hele fælleds Stats-Indtægter og Udgifter paa Finantsforslaget for Kongeriget Danmark pro 1853/54.

Indenrigsministeren [Bang] refererede derefter allerunderdanigst en Forestilling om, at Kjøbmand F. C. Behrens af Skive maa udenfor sin Gaard sammesteds anbringe en Stentræppe, der strækker sig 1 $\frac{3}{4}$ Alen ud paa Fortouget.

Hvilket *Hans Majestæt* allernaadigst behagede at bifalde.

Derefter refererede *Justitsministeren* [Scheel] følgende allerunderdanigste Forestillinger:

- 1) Angaaende Tilladelse for Departementschef i Justitsministeriet, Etatsraad Frederik Christian Emil Dahlstrøm, Ridder af Dannebrog, og Hustru Sophie Wilhelmine Bertha, født Ørsted, til at adoptere Pigebarnet Sophie Mathilde Marie Jansen, idet han indstillede, at det allernaadigst maa tillades Departementschefen i Justitsministeriet, Etatsraad Frederik Christian Emil Dahlstrøm, Ridder af Dannebrog, og Hustru Sophie Wilhelmine Bertha, født Ørsted, at adoptere deres Pleiedatter Sophie Mathilde Marie Jansen paa de af dem foreslaaede Vilkaar og navnlig saaledes, at den Adopterede ogsaa nyder de særegne Rettigheder, som paa Grund af Adoptivforældrenes Stand maatte tilkomme deres ægtefødte Børn.
- 2) Angaaende Ophævelse af Ægteskabet mellem Jernhandler Ernst Friedrich Carl Lange af Kjøbenhavn og Anna Barbara Zülliger af Neubrandenburg i Mecklenburg-Strelitz, med Tilladelse for ham til at ægte Fruentimmeret Johanne Cathrine Aller, uagtet han med hende har bedrevet Hoer, idet han indstillede, at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at ophæve Ægteskabet mellem Jernhandler Ernst Friedrich Carl Lange her af Staden og hans Hustru Anna Barbara Zülliger af Neubrandenburg i Mecklenburg-Strelitz, samt at tillade ham at ægte Fruentimmeret Johanne Cathrine Aller, ligeledes her af Staden, uagtet han med hende har bedrevet Hoer.

- 3) Angaaende Tilladelse for Husmand og Dagleier Anders Pedersens fraskilte Hustru Ane Marie Larsdatter af Assens til at inklade sig i Ægteskab med Murer Ole Truelsen, uanset at hun med ham har bedrevet Hoer, idet han indstillede, at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at bevilge, at Ane Marie Larsdatter af Assens, hvis Ægteskab med Husmand og Dagleier Anders Pedersen er aldeles ophævet ved allerhøieste Bevilling af 25de October f. A., maa indgaa nyt Ægteskab med Murer Ole Truelsen, uanset at hun med ham i Seperationstiden har forset sig.
- 4) Om at Meubelhandler Gjessings Hustru Antoinette Wilhelmine Gjessing, født Jørgensen, imod at erlægge en Mulkt af 300 Rbd., maa fritages for Tiltale for at have ved Uforsigtighed foraarsaget Ildebrand, idet han indstillede, at den ved Kjøbenhavns Brandcommission mod Meubelhandler Jørgen Jørgensen Gjessings Hustru, Antoinette Wilhelmine Gjessing, født Jørgensen, anlagte Sag for ved Uforsigtighed at have foraarsaget den under 6te Januar d. A. stedfundne Ildebrand i den hende og Mand tilhørende Gaard No. 296 i Adelgade, maa bortfalde, imod at hun erlægger en Mulkt af 300 Rbd. til det under den Kongelige Brandcommissions Bestyrelse staaende Brandvæsens extraordinære Understøttelsesfond.
- 5) Om Pension for den fratrædende Overjordemoder ved den Kongelige Fødsels- og Pleiestiftelse, Sachmann, og om et Tillæg til den faste Gage for hendes Efterfølger, idet han indstillede,
- 1) At der af den Kongelige Fødsels- og Pleiestiftelses Midler allernaadigst maa tillægges hidtilværende Overjordemoder F. C. Sachmann en aarlig Pension af 555 Rbd. at regne fra den Tid, hun fratræder sin Post ved Stiftelsen, samt
  - 2) At det tillades Direktionen for bemeldte Stiftelse til den nye Overjordemoder, der vil blive at ansætte i den Fratrædendes Sted, af Stiftelsens Midler at udrede i fast aarlig Gage indtil 500 Rbd. foruden de ubestemte Indtægter og Emolumenter, der hidtil have været forbundne med denne Post.
- 6) Om Tilladelse for Besidderen af Baroniet Stampenborg til at afhænde Baroniets Bøndergods til fuldkommen Eiendom, idet han indstillede, at Hans Majestæt vil tillade Besidderen af Baroniet Stampenborg at afhænde det derunder hørende Bøndergods til fuldkommen Eiendom paa følgende Vilkaar:
- 1) At der idetmindste udbringes følgende Kjøbesummer:

- a) For Gaarde eller bebyggede Steder med et Tilliggende af 1 Td. Hartkorn eller derover, saavel som for ubebyggede Grunde af en mindre Størrelse 650 Rbd. pr. Td. Hartkorn.
- b) For Huse med Jordtilliggende af 1 Fdk. Hartkorn og derover 200 Rbd. for Bygningen og desuden 750 Rbd. pr. Td. Hartkorn af Jordtilligendet.
- c) For Huse uden Jord eller med et Jordtilliggende af under 1 Fdk. Hartkorn for 13 Huse i Præstø Landsogn 350 Rbd. for 30 andre Huse . . . . . 250 –
dog at Justitsministeriet bemyndiges til, naar det ovennævnte Minimum i enkelte Tilfælde ikke kan opnaas, at approbere Salget for en mindre Kjøbesum.
- 2) At de øvrige Salgsvilkaar fastsættes overensstemmende med dem, der indeholdes i de senest meddelte lignende Salgs-Bevillinger.
- 7) Om Tilladelse for Besidderen af den Del af Grevskabet Frijsenborg, der er beliggende i Aarhus, Skanderborg, Viborg og Randers Amter til at afløse de endel herunder hørende Selveierbøndersteder paahvilende Præstationer til Lehn, idet han indstillede, at Hans Majestæt vil tillade Besidderen af den Del af Grevskabet Frijsenborg, der er beliggende i Aarhus, Skanderborg, Viborg og Randers Amter, at afløse de endel herunder hørende Selveierbøndersteder paahvilende Præstationer til Lehn for de opgivne Summer, der uden noget Fradrag tilfalde det med Grevskabet forbundne Fideicommiss, dog at Besidderen oppebærer 10 % af Kjøbesummen for den til de 4 sidst paa den fremlagte Fortegnelse anførte Gaarde hørende Fæstjerd, og iøvrigt paa de almindelige Betingelser, som indeholdes i de allerhøieste Bevillinger til Salg af Bøndergodset fra Lehn og Stamhuse.

Hvilke samtlige allerunderdanigste Indstillinger *Hans Majestæt* allernaadigst behagede at bifalde.

Derefter refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling om Communitetsbibliothekets Ophævelse som saadant og Indlemmelse i Universitetsbibliotheket, idet han indstillede:

- 1) At Communitetsbibliotheket maa ophæves som særlig Bogsamling og indlemmes under Universitetsbibliotheket, saaledes at dets brugbare Indhold i dette Øiemed afleveres, men Resten foranstaltes bortsolgt.

- 2) At de Communitetsbibliotheket hidtil tildelte Indtægter, dels Legatrenter til Beløb 34 Rbd. 5 Sk. og dels aarligt Bidrag af Communitetets Kasse 165 Rbd. 91 Sk., maa, efterat Indlemmelsen er foregaaet, tillægges Universitetsbibliotheket, den sidste Indtægt dog kun under Forudsætning af, at den dertil fornødne Bevilling erhverves ved Finantsloven, hvorom det fornødne Forslag bliver at optage i Udkastet til Communitetets Budget for næste Finantsaar, alt saaledes, at det paa denne Maade overførte Beløb anvendes til at anskaffe Doubletter eller Tripletter af saadanne Værker, der hyppig søges tillaans af de Studerende ved Forberedelsen til de forskjellige Embedsexamina ved Universitetet og den polytechniske Læreanstalt og af Universitetslærerne anbefales til Brug derved.
- 3) At den hidtil Communitetsbibliothekaren tillagte aarlige Godtgjørelse af 100 Rbd., under Forudsætning af, at den dertil fornødne Bevilling meddeles ved Finantsloven, hvorom ligeledes det fornødne Forslag bliver at optage i Udkastet til Communitetets Budget for næste Finantsaar, maa tillægges Universitetsbibliotheket til Fordeling mellem dettes Tjenestepersonale efter Consistorii nærmere Bestemmelse som Godtgjørelse for det forøgede Arbejde, hvilket Communitetsbibliothekets Indlemmelse under forbemeldte Bibliothek vil medføre.
- 4) At saavel det Beløb, der indkommer ved Salget af Communitetsbibliothekets ubrugbare Indhold, som det, der bespares for indeværende Finantsaar af den Communitetsbibliothekaren tillagte aarlige Godtgjørelse, maa anvendes til Dækning af de Udgifter, som Iværksættelsen af Foranstaltningen vil medføre, og til Godtgjørelse for det Extraarbejde, der herved vil paaføres Universitetsbibliothekets Tjenestepersonale.
- 5) At det Locale, hvori Communitetsbibliotheket nu forefindes, indtil videre maa overlades Universitetsbibliotheket til Opbevaring af de Bøger, som sjeldnere benyttes.

Hvilken allerunderdanigste Indstilling *Hans Majestæt* allernaadigst behagede at bifalde.

Hvorefter *Hans Majestæt* hævede det Geheime-Statsraads Møde.

Paa Statssekretærens Vegne
J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 11. august 1852.

Aar 1852, den 11te August, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens eget allerhøjeste Præsidium. Finantsministeren var fraværende. Expeditionssekretæren, Justitsraad Liebe førte Protokollen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch der Eheleute Michael Büniger in Seestermühe und Cæcilie, geboren Hell, cum. cur. um Trennung der zwischen ihnen bestehenden Ehe durch allerhöchstes Reskript.

Übereinstimmend mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass das holsteinische Oberconsistorium allerhöchst autorisirt werde, die zwischen den Eheleuten Büniger bestehende Ehe brevi manu per rescriptum zu trennen.

Danach referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Bestätigung eines mit der Stadt Lübeck geschlossenen Übereinkommens rücksichtlich der im sogenannten Curauer-Raum gelegenen Gemeinheitsgründe.

In Übereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allerhöchst das in der der Vorstellung angeschlossenen Anlage enthaltene unterm 6ten December 1847 von dem Landcommissär Etatsrath Prehn und dem Senator der Stadt Lübeck Müller über die im sogenannten Curauer-Raum gelegenen Gemeinheitsgründe abgeschlossene Übereinkommen.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Instandsetzung des zum Ständehause in Itzehoe gehörigen Inventars.

Übereinstimmend mit dem Antrage ermächtigten *Seine Majestät* allergnädigst das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg, die Instandsetzung des zum Ständehause in Itzehoe gehörigen Inventars unter Zugrundelegung der von dem Steinburger-Amtshause eingereichten desfälligen Kostenanschläge zu verfügen.

Demnächst referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des Schullehrers Joachim Poppe am Helsers-

deich, Kirchspiels Marne, in der Probstei Süderdithmarschen um Ertheilung der Vorzugsrechte examinirter Seminaristen bei der Besetzung von Schulstellen.

In Übereinstimmung mit dem Antrage geruheten *Seine Majestät* dem Schullehrer Poppe die gedachten Vorzugsrechte allergnädigst zu ertheilen.

Endlich referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die für die Amtmänner, Polizeibeamten und Bürgermeister im Herzogthum Holstein zu normirende Uniform.

Übereinstimmend mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst:

- 1) Dass als Galla-Uniform für den Oberpräsidenten in Altona und die Oberbeamten in den Landdistricten, statt des reglementirten rothen Leibbrocks und der kurzen gelben Beinkleider mit hohen Stiefeln ein kurzer dunkelblauer Überrock (Waffenrock) mit dem bisher getragenen Kragen und Aufschlägen, 2 Reihen vergoldeter Knöpfe, und derselben Stickerei, den reglementirten Epaulets, langen dunkelblauen Beinkleidern mit Gold-Galonen, gewöhnlichen Stiefeln mit Sporen, dem reglementirten Hut und Säbel oder Degen nebst dem bisher getragenen Portepee eingeführt, und ferner als tägliche Uniform der bisher reglementirte Überrock mit einer, aus einer 4 doppelten gedrehten Goldcantille und der Königskrone bestehenden Schulter-Distinction (Brandenburger), 2 Reihen vergoldeter Knöpfe, langen dunkelblauen Beinkleidern, Stiefeln mit Sporen und einer Mütze mit goldener Tresse und der Cocarde, nebst Säbel oder Degen mit dem reglementirten Portepee getragen werde.
- 2) Dass den Polizeimeistern und Stadtvögten in den Städten sowie den mit Polizeigewalt versehenen Königlichen Beamten in den Landdistricten, insoweit für letztere nicht mit Rücksicht auf das von ihnen bekleidete Amt eine andere Uniform bereits angeordnet ist, und den Polizeidienern folgende Dienstuniform beigelegt werde:
  - a) Den Polizeibeamten: ein dunkelblauer Überrock mit 2 Reihen vergoldeter Knöpfe, grünem Kragen und Aufschlägen mit der reglementirten Stickerei, dunkelblauen langen Beinkleidern (in Galla mit Gold-Galonen), dunkelblauer Weste, dreieckigem Hut mit Goldkrempe und Cordon nebst der reglementirten Cocarde oder einer flachen blauen Tuchmütze mit einer breiten

Goldtresse um den Rand und der Cocarde, sowie Degen mit Civilporteepe.

- b) Den Oberpolizeidienern: ein dunkelblauer Überrock mit 2 Reihen gelber Metalknöpfe, auf jeder Seite des Kragens ein mit Gold ausgenähtes langes schmales Knopfloch mit einem brodirten Knopf am Ende, und eine flache blaue Tuchmütze mit einer schmalen Goldtresse, dunkelblaue Beinkleider und Weste.
  - c) Den übrigen Polizeidienern: derselbe Rock, auf jeder Seite des Kragens ein mit grüner Seide ausgenähtes Knopfloch mit einem gelben Metallknopf am Ende, eine flache blaue Tuchmütze mit grünem Rand, dunkelblaue Beinkleider und Weste.
- 3) Dass es denjenigen Bürgermeistern, welche nicht zugleich Polizeibeamte sind, gestattet werde, die für diese Beamten im Königreich Dänemark durch die allerhöchste Resolution vom 18ten August 1850 reglementirte Uniform, nämlich einen kurzen dunkelblauen Überrock mit Aufschlägen von derselben Farbe ohne Stickerei, mit dunkelgrünem Kragen, besetzt mit halber Goldbroderi und 2 Reihen vergoldeter Knöpfe, blaue und resp. bei Galla gelbe Weste, lange dunkelblaue Beinkleider, bei Galla mit Gold-Galonen, einen dreieckigen Hut mit Goldkrempe und Cordon ohne Feder oder flache blaue Mütze mit breiter Goldtresse und der reglementirten Cocarde, Degen und Civilporteepe, zu tragen; und endlich
- 4) Dass das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg autorisirt werde, diejenigen Fragen zu erledigen, welche hinsichtlich der Beschaffenheit der Distinctionen und in Betreff der vorläufigen ferneren Benutzung der einmal angeschafften Uniformen entstehen können.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Überlassung des Schlosses Gottorf an das Kriegsministerium zur Einrichtung einer Caserne für die in der Stadt Schleswig garnisonirenden Truppen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemerkte, dass das betreffende Schloss sich zur Wohnung für Seine Majestät, wenn Allerhöchstdieselben sich im Herzogthum Schleswig aufhalten möchten, vorzüglich eigne, und dass er es jedenfalls bedauernswerth finden werde, wenn dieses schöne Schloss für immer zu einer Caserne verwendet werden solle.

Hans Majestæt Kongen yttrede allernaadigst, at da Allerhøistsamme

havde flere Slotte i Hertugdømmet Slesvig, hvor han, naar han maatte ville opholde sig i dette Hertugdømme, kunde tage Bopæl, havde han befaleet sin slesvigske Minister at træde i Correspondance med Krigsministeren angaaende, hvorvidt Gottorp Slot kunde anvendes til en Caserne. Sidstnævnte Minister vilde da, naar Hans Majestæt i Overensstemmelse med den af den slesvigske Minister idag foredragne Indstilling, bifalddt, at Slottet gaar over til Krigsministeriet, have, efter foregaaende Brevvexling med Finantsministeren, at gjøre nærmere allerunderdanigst detailleret Forestilling angaaende, hvad det vilde koste at indrette Slottet til en Caserne m. v., og først da vilde der blive taget endelig allerhøieste Bestemmelse angaaende Slottets Anvendelse til det nævnte Øiemed.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede, at han, efter de Underretninger han foreløbig havde indhentet, troede, at Slottet vilde kunne indrettes til militært Brug, og det med ringere Bekostninger, end naar der til dette Øiemed skulde bygges fra Nyt. Han skulde imidlertid, naar Hans Majestæt bifalddt den foreliggende Indstilling, gjøre nærmere allerunderdanigst Forslag, efterat han først havde tilveiebragt alle dertil fornødne Oplysninger og Calculer.

I Overensstemmelse med den slesvigske Ministers Indstilling bifalddt *Hans Majestæt* derefter, med Henhold til, hvad Allerhøistsamme havde yttret, allernaadigst, at Slottet Gottorp overlades til Krigsministeriet til Indretning af en Caserne for de i Staden Slesvig garnisonerende Tropper.

Demnächst referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Einlösung der nördlichen, 1,400 S. Meilen langen Strecke der Flensburg-Apenrader Chaussee, sowie die Liquidirung mit der antecipirenden Commune der Stadt Flensburg; rücksichtlich der ganzen Chausseestrecke, und die Abhaltung der darnach der Stadt auszuzahlenden Summe, sowie der dem Entschädigungscommissär bei dem gedachten Chausseebau zu bewilligenden Vergütung aus dem diesjährigen Budget.

In Übereinstimmung mit dem Antrage des Ministers genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst den der Vorstellung angeschlossenen Entwurf einer Liquidations-Acte wegen Einlösung der von der Stadt Flensburg antecipirten Flensburg-Apenrader Chaussee; und bestimmten Seine Majestät in Verbindung hiemit allerhöchst, ebenfalls übereinstimmend mit dem Antrage, dass die der Stadt Flensburg annoch

behufs Einlösung der Flensburg-Apenrader Chaussee auszuzahlende Restsumme von 135.411 Rbt. 9 Rbsk., ingleichen eine Vergütung von 400 Rbt. 51 $\frac{1}{2}$ Rbsk. für ausserordentliche Refectionen an der Apenrader Strandchaussee im Jahre 1851, sowie eine dem vormaligen Holzvogt Speck in Poppenbrüggen für die Vollendung des Entschädigungsgeschäfts bei dem Flensburg-Apenrader Chausseebau zuzubilligende Vergütung von 800 Rbt. aus dem in dem diesjährigen Budget für ausserordentliche und unvorhergesehene Ausgaben normirten Conto XXIV abgehalten werde.

Fremdeles refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Indstilling om, at Landboelsmand Peter Sørensen Lind af Øsby maa fritages for den Straf af Eiendoms-Confiskation, som han ifølge Patentet af 2den April 1799 vilde være at idømme for uden Tilladelse at have forsøgt paa at bortspille sin Eien-
dom.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Endvidere refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling betræffende Afhændelsen af 2 Tdr. Land af Kliplef Pastorats Jorder til en ny Kirkegaard dersteds, idet han indstillede, at det allernaadigst maa bifaldes, at 2 Tdr. Land eller 520 Quadrat Roder af Kliplef Pastorats Jorder afhændes til Oprettelsen af en ny Kirkegaard, imod at Kliplef Kirkekasse udreder en aarlig Godtgjørelse til Pastoratet af 4 Rbd. 40 Sk. Courant eller 7 Rbd. 70 $\frac{2}{5}$ Sk. pr. Td. samt alle deraf svarende Skatter og Byrder.

Ogsaa denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Endelig refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Indstilling om, at det allernaadigst maa bestemmes, at Forordningen 9de Mai 1806 angaaende extraordinær Indqvartering med tilhørende Bestemmelser fremdeles som tilforn indtil videre skal holdes i Kraft i Hertugdømmet Slesvig.

Ligeledes denne Indstilling blev allernaadigst bifaldt.

Premier- og Udenrigsministeren [Bluhme] foredrog den fra den Kongelige Gesandt i Frankfurt modtagne Indberetning angaaende Udfaldet af Afstemningen i Vorlage-Sagen, hvilken Indberetnings Hovedindhold allerede forud for nærværende Møde var blevet allerunderdanigst meddelt Hans Majestæt, ligesom ogsaa Beretningen havde circuleret mellem Geheime-Statsraadets Medlemmer.

Efterat have foredraget bemeldte Indberetning tilføjede Premier-

ministeren, at han nu turde anse Vorlage-Sagen for endt, og udbad han sig derhos Hans Majestæts Tilladelse til at maatte meddele den Kongelige Forbundsgesandt, at den Kongelige Regjering anser bemeldte Sag for at være satisfactorisk tilendebragt, hvortil *Hans Majestæt* derpaa gav sit allerhøieste Samtykke.

Premier- og Udenrigsministeren [Bluhme] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling angaaende en Instrux for den Kongelige Gesandt i London i Anledning af Art. IV i Traktaten af 8de Mai d. A., idet han, med Henhold til det i denne Forestilling nærmere udviklede, allerunderdanigst indstillede, om bemeldte Gesandt maatte være allernaadigst bemyndiget til i den af ham angivne Form at henvende sig til den Kongelige storbritanniske Udenrigsminister med Begjæring om Conferencens Afsluttelse; ligesom han dernæst fremdeles, med Hensyn til de i Forestillingen indeholdte Bemærkninger, forsaavidt Sagens Realitet angik, allerunderdanigst indstillede, om bemeldte Gesandt maatte være allernaadigst bemyndiget til for Conferencen i London at erklære:

- 1) At Hans Majestæt tager Initiativet med Hensyn til Udførelsen af Art. IV i Traktaten af 8de Mai d. A.
- 2) At Hans Majestæt lader Indbydelsen til at tiltræde denne Traktat udgaa til samtlige Kongeriger, til Kurfyrstendømmet Hessen og til alle Storhertugdømmer i og udenfor Tydskland og event. Hertugen af Nassau, samt at Hans Majestæt derhos lader Notificationer udgaa til alle souveræne Regjeringer, med hvilke Allerhøiestsamme staar i diplomatisk Forbindelse; og endeligen
- 3) At Hans Majestæt event. er villig til ogsaa at lade en Indbydelse til Accession udgaa til det tydske Forbund, dette sidste Punkt dog kun under Forudsætning af, at den Kongelige Gesandt iforveien har forskaffet sig tilforladelig Vished for, at Østerrig og Preussen vil bestemt modsætte sig ethvert Forsøg fra Forbundsforsamlingens Side paa af en eventuel Indbydelse at tage Anledning til at underkaste Traktaten en Prøvelse.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkte, dass er mit dem Vorschlage, dass die Einladung zur Accession des Tractats von Seiner Majestät zu ergreifen, nicht ganz einverstanden sei. Seiner Meinung nach würde das Zweckmässigste und Einfachste sein, dass sämmtliche contrahirende Regierungen gleichzeitig und in gleichmässiger Form zum Beitritt einladen.

Wie dieses Verfahren dem Sinne des Vertrags am Besten entspreche und namentlich mit dem einfachen Wortverstande des Art. IV völlig übereinstimme, so habe es auch, mit Rücksicht darauf, dass man nicht gewiss sein könne, dass die Einladung, wenn sie von der Regierung Seiner Majestät ausgehe, auf eine befriedigende Weise angenommen werde, eine ganz andere Bedeutung, wenn sämmtliche contrahirende Regierungen gleichzeitig das Initiativ ergreifen. Es komme ihm auch vor, dass das Petersburger Kabinett in seiner Circulär-Depesche vom 7ten Juni d. J. von der Voraussetzung offenbar ausgegangen sei, dass die Einladung zum Beitritt des Tractats gleichzeitig von allen contrahirenden Mächten ausgehen werde. Indem er also dafür stimme, dass der Königliche Gesandte dahin zu instruiren sei, dass er in der Conferenz einen Antrag in der gedachten Richtung stelle, fügte er noch hinzu, dass es ihm wünschenswerth scheine, dass die Form, in welcher die Accession der andern Mächte gewünscht, unter den contrahirenden Regierungen verabredet werde. Schliesslich bemerkte er, dass er, was die Frage hinsichtlich des deutschen Bundes betreffe, einig sei, dass der Königliche Gesandte instruiert werde wie vom Minister für die auswärtigen Angelegenheiten vorgeschlagen.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] erklärte sich über die Frage hinsichtlich des Initiativs mit dem Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg einverstanden. Er glaube, dass es von besonderer Wichtigkeit sei, dass die Sache fortwährend als eine europäische und nicht als eine dänische hervortrete, und er sei der Meinung, dass der Erfolg ein ganz anderer sein werde, wenn die Einladung zur Accession des Tractats gleichzeitig von sämmtlichen contrahirenden Regierungen ausgehe, als wenn Seine Majestät allein das Initiativ ergreifen. Was die Frage betreffe, welche Mächte zur Accession einzuladen sein werden und welchen das Tractat nur zu notificiren sei, dann stehen die Schweiz und die Nordamericanischen Freistaaten der Etikette nach ganz in dem selben Verhältnisse wie der deutsche Bund, und für den Fall, dass an diese Staaten keine Einladung ausgehe, meine er auch, dass auf dieselbe Weise rücksichtlich des Deutschen Bundes zu verfahren sei.

Udenrigsministeren [Bluhme] maatte bemærke, at den af Ministeren for Holsten og Lauenborg paaberaabte Circulær-Depeche fra det russiske Kabinet er affattet, forinden Conference-Bestemmelsen af 19de Juni er taget, og at, saavidt ham bekjendt, intet senere foreligger

fra Petersborg om, at denne Bestemmelse er af den russiske Regjering desavoueret. Der vilde iøvrigt vistnok intet være iveien for, uden at træde i bestemt Opposition til Conference-Bestemmelsen, støttende sig paa Indholdet af Traktatens Art. IV og paa Indholdet af bemeldte Circular-Depeche, at instruere den Kongelige Gesandt i London i den af den holstenske Minister foreslaaede Retning, saaledes at han i Conferentsen gjør Forslag om, hvilke Magter Accessions-Indbydelsen skal udgaa til, og af hvad Indhold den skal være, og derhos tillige andrager paa, at Indbydelsen kommer til at udgaa samtidigt fra alle de contraherende Regjeringer; men Udenrigsministeren troede kun ikke, at Conferencen selv har ved Bestemmelsen af 19de Juni tænkt sig en saadan Samindbydelse, og han havde derfor nogen Tvivl, om hint Øiemed vil kunne naas.

Krigsministeren [Hansen] sluttede sig til Ministeren for Holsten.

Justitsministeren [Scheel] erklærede sig, med Hensyn til det foreliggende Hovedspørgsmaal, for, at Hans Majestæts Regjering sluttede sig til Conferents-Bestemmelsen, tager Initiativet paa den Maade, at den Kongelige Gesandt fremkommer i Conferentsen med Forslag til, hvilke Magter man skal lade Indbydelse udgaa til, og hvorledes Indbydelsen skal lyde, samt tillige moverer om, at, naar man er kommen overens herom, Indbydelsen udgaar ligelydende og samtidigt fra alle de contraherende Parter, hvilket sidste Justitsministeren maatte anse for at være i høieste Grad vigtigt og ønskeligt. Hvad dernæst specielt angik Spørgsmaalet om, til hvilke Magter Indbydelsen bliver at rette, da bortfaldt for de Nordamerikanske Fristaters Vedkommende alt Spørgsmaal derved, at i Traktatens Præmisser Hensigten med Traktaten betegnes at være Tilveiebringelsen af en europæisk Anerkjendelsesakt. Med Hensyn til, hvad der var blevet berørt angaaende Schweiz, var han enig i, at hvis der fra denne Magt forlanges Accession til Traktaten, maa ogsaa det tyske Forbunds Accession forlanges. Forsaavidt Udenrigsministeren havde foreslaaet, at der eventualiter skulde udgaa en Indbydelse til Hertugen af Nassau om at tiltræde, da troede Justitsministeren, at dette vilde føre til, at man kom til at gaa endnu videre med Hensyn til, hvilke Magter der skulde indbydes, og han antog heller ikke, at man vilde faa de store Magter til at indbyde Hertugen til Accession.

Indenrigsministeren [Bang] sluttede sig til Justitsministeren, idet

han fandt, at Traktatens Art. IV ikke kan forstaas anderledes, end at de Contraherende selv indbyde til Accessionen, og idet han ogsaa var ganske enig i, at den hele Betydning af det paagjældende Skridt vilde tabe sig, naar ikke alle de contraherende Magter samtidigt lod udgaa Indbydelse.

Marineministeren [Steen A. Bille] og *Cultusministeren* [Simony] henholdt sig ligeledes til Justitsministeren.

Hans Kongelige Højhed Arveprindsen udtalte sig ogsaa i samme Retning som Justitsministeren.

Hans Majestæt Kongen resolverede derefter, at den Kongelige Gesandt i London vil være at instruere i den af Justitsministeren betegnede Retning, dog saaledes, at Gesandten ved foreløbige Forhandlinger med de øvrige contraherende Regjeringers Repræsentanter, navnlig med den Keiserlig russiske Gesandt søger at sikkre sig disses Raad og Medvirkning til Tilveiebringelsen af Forslaget til Indbydelsesakten.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede derefter, at han i næste Geheime-Statsraads Møde skulde forelægge et i Henhold til, hvad Hans Majestæt nu havde udtalt, formuleret Udkast til den allerhøieste Resolution.

Marineministeren [Steen A. Bille] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Udnævnelse for nogle Betjente i Marineministeriets Contoirer, som ikke have opnaaet en Gage af 500 Rbd.

Hans Majestæt resolverede, at denne Sag skulde udsættes, indtil Marineministeren først havde corresponderet om den med Finantsministeren.

Fremdeles refererede *Marineministeren* [Steen A. Bille] en allerunderdanigst Forestilling angaaende en ny Organisation af Marinen, m. v.; hvilken Forestilling forud havde circuleret mellem Geheime-Statsraadets Medlemmer.

Hans Majestæt resolverede, at Discussionen af denne Sag skulde udsættes, indtil Finantsministeren kan være tilstede.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Bemyndigelse for Vordingborg Kjøbstads Communalbestyrelse til for Communens Regning at indkjøbe nogle fortiden under Hovedgaarden Marienberg hørende Jorder og til at optage det dertil fornødne Laan, idet han indstillede:

- 1) At Vordingborg Kjøbstads Communalbestyrelse for Communens Regning maa indkjøbe Kirkeskoven og det imellem denne og Landeveien beliggende Krat og de øvrige i Forestillingen omhandlede under Marienberg Hovedgaard hørende Eiendomme, forsaavidt samme kunne erholdes tilkjøbs til en Pris for den førstnævnte af 1800 Rbd. og for Resten af 300 Rbd. pr. Td. Land Agermark og 200 Rbd. pr. Td. Land Eng geometrisk Maal; samt
- 2) At der paa Communens Vegne maa optages det til et saadant Indkjøb fornødne Laan af indtil 20.000 Rbd. enten hos den sjællandske Kreditforening eller paa anden Maade, saaledes at der for Laanet, saavidt fornødent gjøres, gives Pant foruden i de Eiendomme, som kjøbes, i Arvefæstegaarden Borgeskov og andre af Communens Eiendomme.

Disse Indstillinger blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Endvidere refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Opførelsen af 20 nye Slagterboutiker paa Graabrødre-Torv i Kjøbenhavn, idet han indstillede, at Kjøbenhavns Communalbestyrelse maa, efter den Forestillingen vedlagte Tegning og Overslagsberegning, paa Graabrødretorvet i Kjøbenhavn lade opføre en Bygning, indrettet til 20 Slagterboutiker, samt at disse maa udleies mod en aarlig Canon af 80 Rbd. for hver af de 14 Sideboutiker, af 50 Rbd. for hver af de 2 Endeboutiker og af 30 Rbd. for hver især af de 4 Hjørneboutiker, samt iøvrigt for en saadan Leiesum, som kan opnaas ved Bortleiningen, der bliver at foretage efter de med Hensyn til Boutikerne paa St. Nicolai Plads gjældende Regler.

Hvilken Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilladelse for Besidderen af Baroniet Gaunø til at afhænde Baroniets Bøndergods til fuldkommen Eiendom, idet han indstillede, at det allernaadigst tillades Besidderen af Baroniet Gaunø at afhænde det til Baroniet hørende egentlige Bøndergods samt Møller og Kroer, forsaavidt disse ikke ere beliggende paa Hovedgaardens Grund og med Undtagelse af de til Faxe By hørende Jorder, paa hvilke der kunde være Spørgsmaal om at aabne Kalkbrud, paa følgende Vilkaar:

- 1) At der ved Afhændelsen af Gaarde eller bebyggede Steder med et Tilliggende af 1 Td. Hartkorn eller derover, saavel som for ubebyg-

gede Grunde af en mindre Størrelse, udbringes en Kjøbesum af idetmindste 550 Rbd. pr. Td. Hartkorn og for Huse 200 Rbd. for Bygningen og, naar der er Jordtilliggende, desuden 700 Rbd. pr. Td. Hartkorn paa Gaunø Gods og 600 Rbd. pr. Td. Hartkorn paa Lindersvold og Strandegaards Godser.

Det overlades til Justitsministeriet efter nærmere Indstilling fra Besidderen at fastsætte Vilkaarene for Afhændelsen af Møller og Kroer. Derhos skal bemeldte Ministerium være bemyndiget til at approbere Salget af enkelte Gaarde eller Huse for en mindre Kjøbesum end den ovenanførte, naar Besidderen derom indkommer med særlig Indstilling til Ministeriet.

- 2) At det tillades Besidderen at indrømme Fæsterne samt deres Enker, Børn eller Svigerbørn Rentemoderation af den Del af Kjøbesummen, der bliver indestaaende i Eiendommen, paa de sædvanlige Betingelser, dog er denne Tilladelse for Besidderen kun gjældende i 10 Aar.
- 3) At Adgangen til den i Erectionsbrevet for Stamhuset Gaunø af 18de Marts 1794 § 7 omhandlede Understøttelse med Bygningstømmer i samme Forhold som hidtil skal staa Eierne af de bortsolgte Steder aaben, hvorom en Clausul bliver at optage i Skjødernes, dog at det staa Parterne frit for nærmere at komme overens om denne Forpligtelses Afløsning mod en passende Sum.
- 4) At det øvrige Vilkaar fastsættes overensstemmende med dem, der indeholdes i de senere lignende allerhøieste Salgsbevillinger. Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Justitsministeren [Scheel] refererede dernæst en allerunderdanigst Indstilling om, at det allernaadigst maa tillades Husmand Lars Christian Mikkelsen af Tversted Sogn, hvis tidligere Ægteskab med Ane Christensdatter er ophævet ved allerhøieste Bevilling af 20de Juni 1842, at indlade sig i Ægteskab med Fruentimmeret Sørine Sørensdatter sammesteds, uanset at han med hende har bedrevet Hoer.

Det saaledes Indstillede blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Endvidere refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling om, at den Skræddermester Jens Peter Lehrmann af Ebeltoft ved Randers Amts Resolution af 11te Mai d. A. for at have afsat Lodsedler for et udenlandsk Industri- og Varelotteri ifundne

Mulkt af 100 Rbd. til bemeldte Kjøbstads Fattigkasse allernaadigst maa nedsættes til 20 Rbd.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Endelig refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Confirmation paa tvende Begunstigelser for en Laane- og Sparekasse for Assens og Byes nærmeste Omegn, idet han indstillede, at det allernaadigst maa tillades: 1) at de Summer, der indskydes i den Sparekasse, som agtes oprettet for Assens Kjøbstad og dens nærmeste Omegn, fritages for Arrest og Beslag; 2) at den med bemeldte Sparekasse forbundne Laanekasse uden foregaaende Søgsmaal og Dom maa realisere de efter Forfaldstiden uindløste Panter ved Auktion efter forudgaaende Bekjendtgjørelse i Stiftstidenden med 14 Dages Varsel.

Ogsaa denne Indstilling behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde.

Cultusministeren [Simony] refererede en af ham og Justitsministeren i Forening nedlagt allerunderdanigst Forestilling angaaende Besættelsen af geistlige og Justits-Embeder paa Vallø Stift, i hvilken Forestilling det indstilles:

- 1) At den Protectricen og Curator for det adelige Stift Vallø ved Fundatsen for samme allernaadigst tillagte Ret til Medvirkning ved Besættelsen af geistlige og Justits-Embeder under Stiftet for Fremtiden aldeles maa bortfalde, saaledes at der med Hensyn til disse Embeders Besættelse bliver at forholde paa samme Maade som ved Besættelsen af lignende Embeder i Almindelighed; dog at denne allerhøieste Bestemmelse ikke faar tilbagevirkende Kraft, og saaledes ikke kommer til Anvendelse med Hensyn til det Præstekald, som fortiden er ledigt paa Stiftet; samt, under Forudsætning af, at denne Indstilling maatte vinde allerhøieste Bifald.
- 2) At der angaaende denne Resolution udfærdiges et allerhøieste Reskript gjennem Justitsministeriet.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] stellte dahin, ob die beantragte Bestimmung auch consequent sei. Es komme ihm nämlich vor, dass, wenn das betreffende Recht als durch das Grundgesetz aufgehoben angesehen werde, eine Art von Widerspruch darin liege, dass die vorgeschlagene Bestimmung nicht rückwirkende Kraft haben solle. Es scheine ihm im Ganzen, dass entweder jenes Recht durch das Grundgesetz aufgehoben

sei, und in diesem Falle bedarf es keiner allerhöchsten Resolution, oder das Recht nicht aufgehoben sei, in welchem Falle er keine Veranlassung finde, es jetzt aufzuheben.

Cultusministeren [Simony] maatte, idet han i det Hele henholdt sig til den i Forestillingen givne Udvikling, bemærke, at Inddragelsen af den paagjældende Ret vel ikke ligefrem følger af Grundlovens Bogstav, men dog maa erkjendes nødvendigen at følge af dens Aand. Der udfordres derfor en allerhøieste Bestemmelse til Rettighedens Ophævelse, og naar denne Bestemmelse ikke var foreslaaet tillagt tilbagevirkende Kraft med Hensyn til det fortiden ledige Præstekald paa Vallø Stift, da var det mere et Billighedshensyn, som i denne Henseende gjordes gjældende.

Krigsministeren [Hansen] kunde ikke se nogen Betænkelighed ved, at det med Hensyn til Besættelsen af de paagjældende Embeder har fremdeles sit Forblivende ved den hidtil brugelige Maade, og han urgerede, at den Rettighed, som Protectricen og Curator i saa Henseende have, ikke, stricte taget, er ophævet ved Grundloven.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] bemærkede, at det syntes ham, at enten maa den omspurgte Rettighed være bortfalden ved Grundloven, og saa behøves der jo ingen allerhøieste Resolution for at hæve den, eller den ikke ligefrem er hævet ved Grundloven, men der udfordres en allerhøieste Resolution for, at den skal falde bort, og i dette Tilfælde saa han ingen Grund til at hæve den.

Indenrigsministeren [Bang] bemærkede, at det er en Grundsætning, som Hans Majestæt ved Grundloven har vedkjendt sig, at ingen privat Mand skal have saadan Indvirkning paa Embeders Besættelse, at Kongen derved er bunden. Men naar Kongen nu engang ved Grundloven er gaaet ud fra denne Grundanskuelse, saa vilde det være en ligefrem Inconsequents, om Regjeringen lod med Hensyn til Besættelsen af geistlige og Justits-Embeder under Vallø Stift fremdeles bestaa den hidtil stedfundne bindende Indvirkning fra Privates Side, medens en saadan er for alle andre Embeder bortfaldne, og han troede paa det allerbestemteste at maatte fraraade, at Regjeringen skulde lade sig en slig Inconsequents komme til Last; ligesom derhos ogsaa Grundlovens Forskrift om Ministeransvarligheden gjør det nødvendigt at gennemføre hin Sætning. Da nu Ophævelsen af den omhandlede Rettighed med Hensyn til Embederne under Vallø Stift ikke falder ind under Grundlovens Bogstav, behøves der en speciel allerhøieste

Bestemmelse til, at Rettigheden skal bortfalde, og det er kun af personligt Hensyn til den afdøde Enkedronning, at Regjeringen hidtil troede at maatte udsætte en saadan Bestemmelse. I Almindelighed skal der nu vel til Gjennemførelse af Sætninger i Grundloven en speciel Lov, og han havde ogsaa ment, at dette burde ske i det foreliggende Tilfælde, men da der ved den nuværende Protectrices Bestalling er taget Forbehold i Henseende til den paagjældende Rettighed, og da Curators Stilling er administrativ, maatte han, idet Hans Majestæt saaledes er raadig over Sagen, antage, at en allerhøieste Resolution, for at Rettigheden skal bortfalde, er tilstrækkelig.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] bemærkede yderligere, at ligesom han ikke kunde indse Nødvendigheden af, paa Grund af Grundlovens Forskrift om Ministeransvarligheden, at ophæve den omhandlede Rettighed, saaledes var den Indvirkning, som denne giver paa de paagjældende Embeders Besættelse, heller ikke andet, end hvad der finder Sted ved ethvert Embede, hvor der skal ske Præsentation. Han maatte hertil endnu føie, at naar den omhandlede Rettigheds Udøvelse var uforenelig med Grundloven, havde der ikke af personlige Hensyn kunnet være handlet herimod, ligesaa lidet som dette, under hin Forudsætning, kunde ske med Hensyn til det nu vacante Embede, i Henseende til hvilket, efter Indstillingen, den foreslaaede Bestemmelse ikke skulde have tilbagevirkende Kraft.

Indenrigsministeren [Bang] erindrede, at det er netop al Præsentation, som for Kongerigetets Vedkommende Hans Majestæt og før ham hans nærmeste Forgjængere i Regjeringen have villet afskaffe, og da der stadig er af Regjeringen gaaet ud fra at gennemføre denne Grundsætning, vilde det just komme i Strid hermed og fremtræde som en ligefrem Anomali, om den enkelte Præsentation paa Vallø Stift skulde blive staaende.

Premierministeren [Bluhme] insisterede ligeledes paa, at det er en aldeles nødvendig Conseqvents af den Grundsætning med Hensyn til Embeders Besættelse, som Hans Majestæt har vedkjendt sig i Grundloven, og som allerede Kong Frederik den Sjette begyndte paa at gennemføre, at den omhandlede i Fundatsen for Vallø Stift ensidigt givne Berettigelse hæves. Han skulde derfor ogsaa meget ønske, at den Passus i Indstillingen, der gaar ud paa, at den foreslaaede Bestemmelse ikke faar tilbagevirkende Kraft, kan bortfalde.

Cultusministeren [Simony] havde Intet imod, at den paagjældende

Passus udgik af Indstillingen, da det Hensyn, som havde foranlediget hin Passus, alligevel vilde kunne tages.

Efterat endnu *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] og *Krigsministeren* [Hansen] havde yttret sig yderligere imod den omhandlede Rets Ophævelse, mod hvilken ligeledes *Marineministeren* [Steen A. Bille] udtalte sig, og efterat saavel *Cultusministeren* [Simony] og *Indenrigsministeren* [Bang] yderligere havde udtalt sig i den modsatte Retning, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde de ovenfor anførte Indstillingspunkter, med Udeladelse af Slutnings-Passussen i den 1ste Indstilling: »dog at o. s. v.«

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 13. august 1852.

Aar 1852, den 13de August, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts eget allerhøieste Præsidium. Expeditionssekretæren, Justitsraad Liebe, førte Protokollen.

Premier- og Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste følgende Udkast til den allerhøieste Resolution paa den af ham i forrige Geheime-Statsraadmøde foredragne allerunderdanigste Forestilling angaaende en Instrux for den Kongelige Gesandt i London i Anledning af Art. IV i Traktaten af 8de Mai d. A.

»Vi ville allernaadigst, at Vor Gesandt i London i det indbemeldte Anliggende instrueres derhen:

At han, saaledes som reserveret Vor Regjering i Conferentsens Møde den 19de Juni d. A., paa Vore Vegne tager Initiativet til Udførelsen af Art. IV i Traktaten af 8de Mai d. A. ved i Conferentsen at forelægge et Udkast til dette Aktstykke, ved hvilket bemeldte Art. IV skal erholde sin Opfyldelse, og at han derfor foreslaar, at dette Aktstykke, i Overensstemmelse med Indholdet af oftmeldte Art. IV, og saaledes som dette alt er opfattet af den Keiserlig russiske Regjering i sammes Circulær-Instrux til de Keiserlig russiske Gesandtskaber af 7de Juni d. A., udgaar ligelydende og saavidt muligt samtidigt, ikke collectivt fra Conferentsen, men fra hvert især af de høie contraherende Parters Kabinetter; samt endelig, at han i Conferentsen gjør Forslag om, til hvilke Magter den til Accession indbydende Notification skal rettes.

Hvad angaar dette sidste Punkt, saa vil det være en Følge af Traktatens i dens Præmissers angivne Øiemed, Tilveiebringelsen af en europæisk Aerkjendelsesakt, at Indbydelsen kun rettes til europæiske Magter.

Hvad angaar Indbydelsens Omfang indenfor denne Grændse, ville Vi anse det hensigtsmæssigt, dersom man forenedes om, ikkun at rette den til de souveræne Regjeringer, som ifølge det folkeretlige Ceremoniel have Krav paa Kongelige Æresbevisninger (honneurs royaux).

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt Indbydelsen ogsaa bør udgaa til den tydske Forbundsdag som saadan, da formene Vi, at hvad der i Henseende til Indbydelsen vedtages i Forhold til Schweiz ogsaa bør vedtages i Forhold til den tydske Forbundsdag, og at forøvrigt Indbydelsens eventuelle Form vil kunne udelukke Tanken om en Begjæring af Forbundets Sanction af Traktaten.

Vi forvente iøvrigt, at Vor Gesandt ved foreløbige Forhandlinger, saafremt disse efter Omstændighederne maatte synes hensigtsmæssige, med de høie contraherende Regjeringers Repræsentanter, navnlig med den Keiserlig russiske Gesandt, vil søge at sikre sig disses Raad og Medvirking til Tilveiebringelsen af Forslaget til Indbydelsesakten.

Dette Udkast, imod hvilket der fra ingen Side fandtes noget at erindre, blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Krigsministeren [Hansen] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende, hvorledes de med det til Island opsendte Troppedetachment foranledigede ekstraordinære Udgifter ville være at søge dækkede, idet han foreslog, at disse Udgifter maatte opføres paa Tillægsbevillingsloven for indeværende Finantsaar under Conto for overordentlige Statsudgifter.

Indenrigsministeren [Bang] sluttede sig til Krigsministerens Forslag, idet han holdt det for rettest, at den hele ved det paagjældende Troppedetachment foranledigede ekstraordinære Udgift, altsaa foruden hvad der bliver at godtgjøre Krigsministeriet, ogsaa hvad Indenrigsministeriet ekstraordinært har udredet, og tillige hvad der vil blive at refundere Marineministeriet, alt ialt c. 9000 Rbd. under Eet opføres paa Tillægsbevillingsloven som en samlet Post under Conto for overordentlige Statsudgifter.

Finantsministeren [Sponneck] erklærede sig heri enig.

Hans Majestæt Kongen behagede at udtale, at da Island selv havde

været Skyld i, at Tropperne vare blevne sendte op, fandt han ogsaa, at Landet selv burde betale Udgifterne derved.

Indenrigsministeren [Bang] fremhævede, hvorledes det efter hans Formening vilde have sine store Vanskeligheder, hvis det ommeldte for Island meget betydelige Beløb skulde søges refunderet af Landet selv, idet navnlig ogsaa en saadan Refusion, som i intet Fald vilde kunne ske, inden først Althinget var hørt, vilde komme til at gaa ud over den hele islandske Bondebefolkning, der dog egentlig ikke kan siges at have taget Del i de paagjældende Bevægelser paa Island.

Finantsministeren [Spønneck] troede, at da Troppedetachmentet var sendt op til Island for at opretholde den almene Sikkerhed, gik det efter de bestaaende Forfatningsforhold ikke an at befale de paagjældende extraordinære Udgifter, der maatte betragtes som en extraordinær almindelig Statsudgift, refunderede af Island selv.

Hans Majestæt behagede derefter at resolve, at samtlige extraordinære Udgifter ved det til Island opsendte Troppedetachment blive at opføre paa Tillægsbevillingsloven for indeværende Finantsaar under Conto over overordentlige Statsudgifter.

Krigsministeren [Hansen] refererede derpaa en allerunderdanigst Forestilling, hvorved til allerhøieste Resolution forelægges en Ansøgning, hvori Major v. Derschau, der, efter under 16de Januar f. A. ved en af den Kongelige Commissair for Hertugdømmet Lauenborg i Kraft af den ham dertil meddelte allerhøieste Fuldmagt udstedt Bekjendtgjørelse at være bleven stadfæstet i sine Functioner som Major og Bataillonscommandeur for den lauenborgske Bataillon, med en aarlig Gage af 3750 Mk. Courant foruden Emolumenter, blev ved et umiddelbart allerhøieste Reskript til Generalcommandoen for Holsten og Lauenborg af 21de Januar d. A. udnævnt til Majorschargen, og, efterat han i Henhold hertil var ved en senere Fordeling af Armeens Officerer bleven ansat som Major ved 14de lette Infanteribataillon med Majors Gage og Emolumenter, blev under 15de Maj sidstleden allernaadigst afskediget med $\frac{2}{3}$ af hans dahavende Gage som Major, eller $866\frac{2}{3}$ Rbd. i Pension, anholder om Forhøielse af denne Pension til $\frac{2}{3}$ af hans tidligere Bataillonscommandeurs-Gage.

Efterat Krigsministeren tillige havde forelæst Major Derschaus Ansøgning, bemærkede han, at da han maatte antage, at det allerhøieste Reskript af 21de Januar d. A., forsaavidt det ved kun at indeholde Udnævnelse for Major Derschau til Majorschargen, stod i Strid med

den tidligere Bestemmelse om Stadfæstelsen i hans Function som Bataillonscommandeur, havde ophævet denne Bestemmelse, havde det ikke kunnet erkjendes, at der tilkom ham høiere Gage end Majorsgagen, og der havde altsaa ogsaa ved Afgang kun kunnet tillægges ham Pension efter denne Gage.

Efterat *Hans Majestæt Kongen* havde behaget at tilkjendegive, at det ikke havde været Allerhøistsammes Tanke med Reskriptet af 21de Januar d. A., at Major v. Derschau, som Allerhøistsamme selv havde tidligere ved sin Commissær for Hertugdømmet Lauenborg stadfæstet i Bataillonscommandeur-Functionen, skulde betages denne Function eller den af ham som Bataillonscommandeur oppebaarne Gage, og efterat *Ministeren for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg* [Reventlow-Criminil] derhos havde oplyst den særdeles Fortjeneste, som Major v. Derschau i sin Stilling som Commandeur for den lauenborgske Bataillon havde lagt for Dagen, navnlig ogsaa ved den Iver og Beredvillighed, hvormed han havde understøttet ham under hans vanskelige Forhold som Kongelig Commissær for Hertugdømmet Lauenborg, bemærkede *Finantsministeren* [Sponeck], at han, efter hvad der saaledes var fremkommet, for Finantsernes Vedkommende Intet havde imod, at Sagen ordnes saaledes, at det, paa Grund af de foreliggende særdeles Omstændigheder bliver af Kongelig Naade bevilget, at Major Derschau for Tidsrummet fra hans Udnævnelse til Major og indtil hans Afskedigelse maa oppebære Forskjellen mellem Majorsgagen og Bataillonscommandeur-Gagen, og at da saaledes ogsaa hans Pension bliver at beregne efter denne sidste Gage; ved hvilken Ordning af Sagen den Anledning fjernes, som de andre med Majors Pension afskedigede Majorer ellers kunde have til at beklage sig over Major Derschaus Pensionsforhøjelse.

Den af Finantsministeren saaledes foreslaaede Ordning af Sagen, som fra alle Sider blev understøttet, behagede det derefter *Hans Majestæt* at give sit allernaadigste Bifald.

Krigsministeren [Hansen] refererede fremdeles efter allerhøieste Befaling en allerunderdanigst Betænkning over en Ansøgning, hvori dimitteret Secondlieutenant J. C. T. v. Wernich, som, da paa Grund af de om hans Forhold under Feltoget i 1848 fremkomne Oplysninger, hans Afgang fra Militæretaten blev af Krigsministeriet anset for nødvendig, under 27de December 1848 blev allerhøiest afskediget med $\frac{1}{2}$ af hans Gage eller 90 Rbd. i Pension, anholder om Pensionsforhøjelse.

Efterat *Finantsministeren* [Sponneck] paa dertil given Anledning havde oplyst, at det før Pensionslovens Emanation ingenlunde var nogen almindelig Regel, at vedkommende Embedsmand under alle Forhold, uden Hensyn til Tjenestetid og navnlig til Tjenestens Beskaffenhed, skulde have $\frac{2}{3}$ af sin Gage i Pension, samt at Grunden til, at i sin Tid det daværende Statsraad have besluttet, at Lieutenant Wernich skulde kun indstilles til $\frac{1}{3}$ Gage i Pension, var hans baade meget korte og, efter hvad Krigsministeren dengang udtalte, daarlige Tjeneste, bemærkede *Krigsministeren* [Hansen], at det forholdt sig som af *Finantsministeren* yttret, at Lieutenantens Tjenesteforhold havde været daarligt, og at han blandt andet ogsaa havde laant Penge af Underofficerer og Menige, men da hans Pension dog var saa overmaade ubetydelig, og han under hans senere midlertidige Tjenestetid, der forresten kun havde indskrænket sig til Exerceerskolen, havde vist et upaaklageligt Forhold, maatte Krigsministeren dog henstille, om han ikke kunde erholde sin Pension forhøiet til Halvdelen af hans tidligere Gage.

Justitsministeren [Scheel] bemærkede, at naar Lieutenant Wernich havde, som yttret, gjort sig skyldig i at laane Penge af Underofficerer og Menige, var der allerede sket ham en meget stor Naade ved at lade ham gaa af med $\frac{1}{3}$ af hans Gage i Pension, da han efter Krigsartiklerne var hjemfalden til Cassation.

Efterat endnu *Indenrigsministeren* [Bang] og *Finantsministeren* [Sponneck] havde udtalt sig mod den ansøgte Pensionsforhøielse og navnlig ogsaa fremhævet det Uheldige i, at det, hvis Pensionen nu bevilges forhøiet, maa faa Udseende af, at Lieutenanten i sin Tid er bleven uretfærdigt pensioneret, blev det af *Hans Majestæt* allerhøist resolveret, at den af Lieutenant v. Wernich ansøgte Pensionsforhøielse ikke kan bevilges.

Der Finanzminister [Sponneck] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Bestätigung resp. Nichtbestätigung der holsteinischen Zollbeamten in ihren Aemtern, indem er zum allerhöchsten Ermessen vorstellte:

- 1) Ob nicht das Constitutorium des Etatsraths Schröder als Oberzollinspector für das östliche Holstein und des Justizraths Esmarch als Oberzollinspector für das westliche Holstein allerhöchst zu bestätigen, die lauenburgischen Oberzollinspektorats-Geschäfte dagegen von dem constituirten Oberzollinspector Kielmann gegen

ermässigte Vergütung bis weiter fortführen zu lassen und das Finanzministerium zu autorisiren, dem Etatsrath Schröder wegen Wegfalls der Geschäfte als Oberzollinspector für das Herzogthum Lauenburg auch ferner bis weiter eine Vergütung von 200 Rbt. jährlich auszuzahlen.

- 2) Ob nicht die Bestallung des Kammerraths Kühl als Zollverwalter in Wandsbeck zu cassiren und ebenfalls die Bestätigung der ihm von der obersten Civilbehörde ertheilten Bestallung als Fabrikcontrolleur in Altona zu verweigern; dagegen aber das Finanzministerium zu autorisiren, den Kammerrath Kühl vorläufig und unter Vorbehalt jederzeitiger Kündigung als Fabrikcontrolleur in Altona zu constituiren.
- 3) Ob nicht dem Zollverwalter Sachau auf dem Altonaer Bahnhofe die allerhöchste Bestätigung im Amte zu verweigern, und die ihm ertheilte Amtsbestallung zur Cassation vorzulegen, ihm auch zu eröffnen sein möchte, dass er auf den Titel eines Kammerraths keinen Anspruch mehr habe.
- 4) Ob nicht dem ersten Controlleur Carstensen auf dem Altonaer Bahnhofe die erbetene Bestätigung im Amte zu verweigern und die ihm ertheilte Bestallung zu cassiren; das Finanzministerium jedoch zu autorisiren, ihn als constituirten Controlleur zu verwenden und ihm zu eröffnen, dass es ihm unbenommen bleibe, sich um ein weniger erträgliches Amt als den ersten Controlleurposten in Altona zu bewerben.
- 5) Ob nicht dem Zollverwalter Huwald in Heiligenhafen die erbetene Bestätigung im Amte zu verweigern, die ihm ertheilte Bestallung zur Cassation einzuziehen, ihm auch zu eröffnen, dass er auf den Titel eines Kriegsassessors hinfüro Anspruch nicht habe.
- 6) Ob nicht der Zollcontrolleur und Postmeister, Kammerrath d'Aubert in Heiligenhafen als Zollcontrolleur mit einer jährlichen Pension von 300 Rbt. zu entlassen, und der Zollcontrolleurposten demnächst als vacant mit einer Gage von 600 Rbt. aufzuschlagen.
- 7) Ob nicht die Posten der 3 Bahnhofscontrolleure in Kiel einzuziehen und dagegen Posten für einen vierten, fünften und sechsten Zollcontrolleur in Kiel mit resp. 900 Rbt., 900 Rbt. und 750 Rbt. jährlicher Gage errichtet werden, sowie ob nicht der Controlleur Reiff als 4ter Controlleur, der Controlleur Liliencron als 6ster Controlleur allerhöchst zu ernennen, und der Posten des 5ten

- Controlleurs zur öffentlichen Concurrenz zu bringen sein möchte.
- 8) Ob nicht dem Unterbeamten Friese statt der Confirmation seiner Bestallung als Hebungscontrolleur in Reinbeck eine Bestallung als Zollcontrolleur und dem Hebungscontrolleur Jürgens statt Bestätigung seiner Bestallung als Hebungscontrolleur in Bordesholm eine Bestallung als Hebungscontrolleur in Reinbeck zu ertheilen sein möchte.
  - 9) Ob nicht dem Hebungscontrolleur Lesser in Laboe eine allerhöchste Bestallung zu ertheilen.
  - 10) Ob nicht zu Hohewacht im Lütjenburger Zolldistrict ein königlicher Hebungscontrolleur anzustellen, und dieser Posten als vacant zur öffentlichen Concurrenz zu bringen.
  - 11) Ob nicht der als Zollinspector in Rendsburg bestellte Kammerrath Outzen in Plön mit einer Bestallung als Zollverwalter daselbst, und der als Zollverwalter in Plön bestellte, in Rendsburg fungierende Zollinspector Schulthes mit einer Bestallung als Inspector beim Zoll- und Canalzollwesen zu versehen.
  - 12) Ob nicht dem mit Bestallung als Hebungscontrolleur in Grömitz versehenen Unterbeamten Lühje in Segeberg eine Bestallung als Zollcontrolleur zu ertheilen.
  - 13) Ob nicht die Amtsbestellungen folgender Beamten allerhöchst zu bestätigen sein möchten, als
des 3ten Controlleurs Kuhlenschmidt auf dem Altonaer Bahnhofe, des Hebungscontrolleurs Boldt in Pinneberg, des Hebungscontrolleurs Hermannsen in Tornesch, des Zollverwalters, Justizrath Wöldicke zu Brunsbüttel, des Hebungscontrolleurs Möller zu Neufeld, des Zollverwalters, Capitain Heltberg in Büsum, des Hebungscontrolleurs Massmann in Grande, des Hebungscontrolleurs Petersen in Trittau, des Hebungscontrolleurs Görner in Eichede, des Zollverwalters Honemann in Elmshorn, des Hebungscontrolleurs Groth zu Wrist, des Zollcassirers, Kammerrath Rolff in Glückstadt, des Zollcontrolleurs Hardt in Glückstadt, unter Belassung seiner jetzigen Gage von 800 Rbt., des Hebungscontrolleurs Fischer in Colmar, des Hebungscontrolleurs Johannsen in Klein Wesenberg, des Hebungscontrolleurs Süchtig in Klein Wesenberg, des Zollverwalters Kißbmann in Harkesheide, des Zollverwalters, Kammerrath Petersen in Hansfelde, des Zollverwalters, Kammerrath Müller in Heide, des Zollcontrolleurs Penicke

in Heide, des Hebungscontrolleurs Rohlffs in Meldorf, des Hebungscontrolleurs Hagn in Lunden, des Hebungscontrolleurs Tewes in Wöhrden, des Hebungscontrolleurs Randel in Pahlhude, des Hebungscontrolleurs Hertzsprung in Oldenburg, des Zollcontrolleurs Karstadt in Oldenburg, des Zollverwalters Lange in Itzehoe, des adjungirten Zollinspectors Seedorff in Itzehoe, des Zollcontrolleurs, Rittmeister Schoppe daselbst, des Zollcontrolleurs Enking daselbst, des Hebungscontrolleurs Warns in Krempe, des Hebungscontrolleurs Jessen in Wilster, des Hebungscontrolleurs Normann in Burg, des Zollinspectors, Kammerrath Meyer in Kiel, des Zollcassirers, Kammerrath Hins in Kiel, des 2ten Zollcontrolleurs Haase in Kiel, des Hebungscontrolleurs, Capitain Burdorff in Preetz, des Zollverwalters, Kammerrath Kelter in Langenfelde, des Hebungscontrolleurs Lorenzen zu Hoheluft, des Zollverwalters, Kriegsassessor Paysen in Lütjenburg, des Zollverwalters Lohse in St. Margrethen, des Hebungscontrolleurs Cords in Brockdorf, des Hebungscontrolleurs Dohrn in Büttel, des Zollverwalters Schlotfeldt in Neumünster, des Hebungscontrolleurs Herzog in Bramstedt, des Zollverwalters, Capitain Conring in Neustadt, des Zollcontrolleurs Lund daselbst, des Hebungscontrolleurs Brede in Dahme, des Zollverwalters, Lieutenant Lau in Oldesloe, des 2ten Zollcontrolleurs Rohlff in Oldesloe, des Hebungscontrolleurs Molt in Blankenese, des Zollcontrolleurs, Lieutenant Timm in Plön, des Zollverwalters, Kammerassessor Mackeprang in Segeberg, des Zollcontrolleurs, Lieutenant Marx in Segeberg, des Zollverwalters Veers in Stockelsdorf, des Zollverwalters, Rittmeister Schröter in Uetersen, des Zollcontrolleurs Böhme in Uetersen, des Hebungscontrolleurs, Lieutenant Kock in Haseldorf, des Hebungscontrolleurs Kröger zu Hellbrock, des Hebungscontrolleurs Süchtig zu Schiffbeck, des Hebungscontrolleurs Goos in Sande, des Zollverwalters Lassen in Wevelsfleth, des Zollcontrolleurs Lehnhoff daselbst, des Zollcontrolleurs Stockfleth zu Beidenfleth, und endlich:

- 14) ob nicht die Amtsbestallung des Zollcontrolleurs Steinmann in Rendsburg gleichfalls zu bestätigen sein möchte.

Hvad Justitsraad Esmarch angik, da behagede *Hans Majestæt Kongen* at yttre, at Allerhøistsamme maatte, efter hvad der for hans Vedkommende forelaa, finde ham i den Grad compromitteret, at han

ikke burde beholdes i Kongeligt Embede. Det Mildhedssystem, hvorefter der er gaaet frem med Hensyn til de høiere Embedsmænd i Holsten og navnlig Amtmændene, maatte imidlertid nødvendigt drage til Følge ogsaa for den øvrige Embedsstands Vedkommende, og ihvor meget Hans Majestæt end frygtede for, at dette System vilde i sine Følger vise sig skadeligt, troede Allerhøistsamme dog, da mangan holstensk Amtmand, som er bleven stadfæstet i sit Embede, er mere compromitteret end Justitsraad Esmarch, at maatte ogsaa for dennes Vedkommende vise Naade, og Hans Majestæt bifaldt saaledes Finantsministerens Indstilling betræffende ham.

Med Henhold til, hvad Hans Majestæt saaledes havde yttret i Henseende til Justitsraad Esmarch, troede Allerhøistsamme ogsaa at maatte give sit Samtykke til, at, saaledes som allerunderdanigst indstillet, Kammerraad Kühl bliver af Finantsministeriet constitueret som Fabrikcontrolleur i Altona.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkede, dass er, mit Beziehung darauf, dass der Kammerrath Kühl nur auf seine durch die ausdrückliche Aufforderung des Finanzministers veranlasste Verwendung als Fabrikcontrolleur in Altona von der obersten Civilbehörde angestellt worden, wünsche, dass der an und für sich auch überflüssige Passus des Antrages des Finanzministers ihn betreffend, »dass die Bestätigung der ihm von der obersten Civilbehörde ertheilten Bestallung als Fabrikcontrolleur in Altona zu verweigern sei,« wegfalle.

Finantsministeren [Sponneck] var enig i, at den paagjældende Passus udgik, og troede endnu kun at burde bemærke, at de grave-rende Data, som i hans Forestilling ere fremhævede mod Kammerraad Kühl, ikke vare Finantsministeren bekjendte, da Kühl blev ansat som Fabrikcontrolleur i Altona, men først senere ere komne frem ved at gjenne-gaa de vedkommende Akter, som ikke dengang havde.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst, at den ommeldte Passus af Indstillingen angaaende Kammerraad Kühl ikke optages i den allerhøieste Resolution.

Med Hensyn til Controlleur Carstensen blev det saavel af *Krigsministeren* [Hansen] som af *Marineministeren* [Steen A. Bille] fremhævet, at hvad der forelaa mod ham var saa graverende, at der forekom dem at være al Anledning til, at hans Bestalling ligefrem cassettes,

uden at han igjen senere constitueres i Embedet eller faar anden Ansættelse.

Hans Majestæt udtalte, at en Mand, der paa den Maade, som Controlleur Carstensen havde compromitteret sig, ikke bør anvendes i Statens Tjeneste, og Allerhøistsamme resolverede derfor, at den Del af Finantsministerens Indstilling, som gaar ud paa Autorisation til at benytte Carstensen som constitueret Controlleur og til at tilkjendegive ham, at det skal staa ham aabent at ansøge om et mindre indbringende Embede end hans nuværende, ikke skal optages i den allerhøieste Resolution.

Med de forommeldte Modificationer bifaldt *Hans Majestæt* Finantsministerens samtlige Indstillinger.

Forsaavidt Finantsministeren i sin allerunderdanigste Forestilling havde bemærket, at han agtede at forsætte den ved den Altonaer Fabrikcontrol fungerende Assistent Ketels, der fra April til Begyndelsen af Juni 1848 havde som Frivillig gjort Militærtjeneste ved et Fricorps, men mod hvem iøvrigt intet særdeles Compromitterende forelaa, til en mindre indbringende Post, tog *Hans Majestæt Kongen* heraf Anledning til at fremhæve det yderst Betænelige i at anbringe Personer, der havde baaret Vaaben mod Allerhøistsamme, i Statstjenesten. Da imidlertid *Finantsministeren* [Sponneck] allerunderdanigst oplyste, at det i det foreliggende Tilfælde ikke er noget Kongeligt Embede, hvori der er Spørgsmaal om at anbringe den paagjældende Assistent Ketels, ligesom denne heller ikke før Oprørets Udbrud stod i *Hans Majestæts* Tjeneste, og efterat dernæst ogsaa *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] havde bemærket, at han for sit Ministeriums Vedkommende har anset det for en Selvfølge, aldrig at anbefale til Kongelig Ansættelse nogen, som frivillig har ført Vaaben mod *Hans Majestæt*, men at noget andet var at lade saadanne Personer blive i eller anbringes i underordnede Stillinger, som ikke kræve Kongelig Udnævnelse, og hvoraf mange ikke engang blive besatte af Ministeriet selv, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at udtale, at da den af Finantsministeren paatænkte Anbringelse af Assistent Ketels ikke havde Hensyn til noget Kongeligt Embede og altsaa ikke var præjudicerlig i Henseende til den almindelige Regel om, at ingen, der frivillig har ført Vaaben mod Allerhøistsamme, kan anbringes i Kongeligt Embede, saa overlod forsaavidt *Hans Majestæt* Spørgsmaalet om den Paagjældendes Antagelse til Finantsministeren.

Der Finanzminister [Sponneck] referirte demnächst eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend den Zollverwalter Bertouch in Ottensen.

In Übereinstimmung mit dem Antrage geruheten *Seine Majestät* den Zollverwalter Bertouch in Ottensen zum Cassirer für die Zollämter zu Ottensen und auf dem Bahnhofe zu Altona, unter Beibehaltung seiner bisherigen Gage nebst miethfreier Dienstwohnung und Garten, gegen Vergütung der Contoirkosten auf dem Bahnhofe zu Altona, sowie mit der Verpflichtung, eine erhöhte Dienstcaution bis zu 10.000 Rbt. zu stellen, und für das Contoir auf dem Altonaer Bahnhofe einen beeidigten Bevollmächtigten zu halten, dem ein Gehalt von 600 Rbt., jährlich directe aus der Zollcasse ausbezahlt wird, allergnädigst zu ernennen, dabei zugleich zu genehmigen, dass für die genannten, beiden Zollämter ein Inspector mit einer Gage incl. Vergütung für Inspectionsreisen im Districte von 2100 Rbt. nebst miethfreier Dienstwohnung angestellt, und dass dieser Posten vorschriftsmässig zur öffentlichen Concurrenz gebracht werde.

Ferner referirte *der Finanzminister* [Sponneck] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Bestätigung resp. Nichtbestätigung der holsteinischen Postbeamten in ihren Aemtern.

In Übereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass die den nachgenannten Postbeamten, nämlich: dem Postmeister, Justizrath Tønningens in Altona, dem Postexpediteur Hedde in Brunsbüttel, dem Postexpediteur Caspersen in Krempe, dem Postmeister, Canzeleirath Johannsen in Heide, dem Postmeister, Major v. Zülow in Oldesloe, dem Postmeister Löwe in Plön, dem Postmeister, Kammerjunker v. Meyern in Preetz, dem Postexpediteur Christiansen in Lunden, dem Postmeister, Rittmeister v. Destinon in Oldenburg, dem Postmeister Radbruch in Remmels, dem Postexpediteur v. Aspern in Uetersen, ertheilten Bestellungen zur allerhöchsten Bestätigung vorgelegt, sowie dass dem Postexpediteur Reimers in Ahrensböck und dem Postmeister, Major Arnds in Elmshorn allerhöchste Bestellungen auf die von ihnen zur Zeit bekleideten Aemter allergnädigst verliehen werden, Beides nachdem die Betreffenden den Homagialeid befohlenermassen geleistet; ferner dass die Bestellung des Postmeisters in Heiligenhafen, Kammerraths d'Aubert zur allerhöchsten Confirmation, und die dem Postexpediteur Brandt in Barmstedt und den Postschreibern Heimerdinger und Claussen in Hamburg

verliehenen Bestellungen zur Cassation allerunterthänigst vorgelegt werden.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 18. august 1852.

Aar 1852, den 18de August, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens eget allerhøieste Præsidium. Premierministeren var fraværende. Ekspeditionssekretæren, Justitsraad Liebe førte Protokollen.

Marineministeren [Steen A. Bille] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at der, som Tilskud til, hvad der ved Finantsloven for indeværende Finantsaar er bevilget til Materiel og til Folkekraft udenfor Divisionerne, maatte af Hertugdømmernes Overskud, i Forbindelse med Budget-Summerne, allernaadigst bevilges en Sum af 63.000 Rbd.

Finantsministeren [Sponneck] kunde, i Henhold til hvad han i den oplæste Skrivelse fra ham til Marineministeriet havde udviklet, ikke finde det formelt rigtigt, at Marineministeren begjærer det forlangte Tilskud, støttet paa den Beregning, som i Forestillingen er opstillet, thi de paagjældende 63.000 Rbd. staa ikke i nogen Sammenhæng med de 137.400 Rbd., som af den sidste Rigsdag bleve voterede mindre end paa Marineministeriets Budget opført. Vel blev der af Marineministeren strax ved hans Indtrædelse i Ministeriet fremsat den Betingelse, at han, hvis ikke Rigsdagen bevilgede det nødvendige til Marinen, fik det af Hertugdømmernes Intrader; men ligesom der i saa Henseende aldrig har af Marineministeren været nævnt noget bestemt Chiffer og navnlig ikke 137.400 Rbd., saaledes er ogsaa det Marineministeren dengang givne Løfte betragtet som senere indfriet ved Bevilgelsen af den af ham forlangte Sum til en Prøvetour med Dampcorvetten Thor. Men hertil kommer endnu den Realitetsgrund mod Marineministerens foreliggende Indstilling, at Hertugdømmernes Budget for indeværende Aar er saa anstrengt, at de vilde have ondt ved at dække det forlangte Beløb, naar dette nu skal falde dem alene til Last, medens derimod, naar den paagjældende Post udsættes til næste Aar, Kongeriget vilde komme til at tage Del deri efter det for de fælleds Udgifter fastsatte Forhold.

Indenrigsministeren [Bang], der med Finantsministeren var enig

i, at de nu forlangte 63.000 Rbd. egentlig ikke staa i nogen Sammenhæng med de 137.400 Rbd., som paa Marineministeriets Budget for indeværende Aar var begjært mere, end der af Rigsdagen blev bevilget, troede, at det, naar Marineministeren ikke med den Sum, som er bevilget ham, kan foretage de nødvendige Arbejder i indeværende Aar, vilde, med Hensyn til, at det synes mindre vigtigt hertil at begjære en bestemt Sum, naar det dog ikke endnu kan vides, hvormeget han vil komme til at bruge, være det Retteste, at han udfører de virkelig fornødne Arbejder, under Forbehold af senere at opføre det medgaaede Beløb paa Tillægsbevillingsloven, hvilket Beløb da, efter hvad der passerede ved hans Indtrædelse i Ministeriet, maatte tilsiges ham at skulle blive afholdt af Hertugdømmernes Intrader, hvis ikke Rigsdagen bevilgede det.

Marineministeren [Steen A. Bille] bemærkede, at hvad de 137.400 Rbd. angik, som ved Finantsloven for iaar blev bevilget mindre end forlangt, da havde det i sin Tid ganske vist ikke været hans Mening, at dette Beløb ikke maatte antages i det Hele at udfordres til Marinens Behov i indeværende Aar; og han maatte insistere paa den absolute Nødvendighed for Marinen af, at han erholder Pengemidler til at kunne i den gode Arbejdstid, som endnu er tilbage, anvende paa Holmen al den private Arbejdskraft, han kan faa, for derved at bøde paa den Hoved-Reduktion i Arbejdskraften, hvormed der ifølge Finantsloven for indeværende Aar netop i den gode Aarstid strax maatte begyndes, da Loven udkom. Allerede nu bestemt at nævne den Sum, han vilde komme til at behøve, var han ikke istand til, men han skulde være tilfreds, naar han blev sat istand til at kunne til de i bemeldte Henseende uomgjængeligt nødvendige Udgifter disponere over et Mer-Beløb af indtil 50.000 Rbd. udover det ved Finantsloven Bevilgede; og hvis han maatte blive bemyndiget til at anvende en saadan Sum, saaledes at denne senere, efter nærmere speciel Beregning, opføres paa Tillægsbevillingsloven og, hvis da Rigsdagen ikke vil bevilge den, dækkes af Hertugdømmernes Intrader, saa kunde han ikke andet end herved finde sig fyldestgjort.

Finantsministeren [Sponneck] skulde intet have imod, at Sagen ordnes paa denne Maade.

Hans Majestæt Kongen behagede allernaadigst at yltre, at da Allerhøistsamme ved Marineministerens Indtrædelse i Ministeriet havde tilsagt ham, at hvad han behøvede til Marinen og ikke kunde faa

bevilget af Rigsdagen, vilde Hans Majestæt af sin souveræne Magtfuldkommenhed give ham af Hertugdømmernes Intrader, havde Marineministeren i Henhold til det ham saaledes givne Kongelige Ord Krav paa nu at erholde af disse det af ham forlangte Tilskud.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] bemærkede, at han maatte anse det rigtigst, at Hans Majestæt bevilger Marineministerens Indstilling, ganske som den foreligger i den refererede Forestilling, og skulde det da senere vise sig, at Marineministeren ikke kommer til at have Brug for saa stor en Sum som forlangt, vil dette altid saa kunne blive berigtiget. Da han paa Hans Majestæts Befaling i sin Tid henvendte sig til Marineministeren om at overtage Marineminister-Portefeullen, havde denne udtrykkeligen betinget sin Indtrædelse i Ministeriet deraf, at han fik de Pengemidler, som behøvedes til at vedligeholde Marinen i den Stand, som han fandt nødvendig, og at, naar Rigsdagen ikke vilde bevilge dem, han erholdt dem andetstedsfra. Om en bestemt Sum var der ved den Leilighed ikke blevet talt, og naar nu Marineministeren, i Henhold til det ham dengang givne allerhøieste Løfte om, at hin Betingelse skulde blive opfyldt, forlangte et Tilskud af 63.000 Rbd., maatte formentligen det givne Tilsagn opfyldes, og Beløbet i Overensstemmelse dermed udredes af Hertugdømmernes Intrader.

Marineministeren [Steen A. Bille] bemærkede, at da for ham Hovedsagen var at faa det Pengetilskud, han ansaa nødvendigt, og da han opnaaede dette paa den idag i Forslag bragte og af Finantsministeren tiltraadte Afgjørelsesmaade, kunde han ikke andet end anse det ham i sin Tid givne allerhøieste Tilsagn fuldkommen opfyldt, naar Sagen ordnes paa denne Maade.

Finantsministeren [Sponneck] henholdt sig til sit tidligere, idet han vedblivende maatte erklære sig imod, at det omhandlede Beløb dækkes af Hertugdømmernes Intrader i indeværende Finantsaar.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkte, dass es ihm scheine, dass die Sache sich am Besten erledige auf die unter den Verhandlungen in Vorschlag gebrachte Weise, welcher der Finanzminister beigetreten sei, und da der Marineminister sich durch eine solche Erledigung völlig befriedigt erklärt habe, komme es ihm auch vor, dass hiemit jede Schwierigkeit wegfalle.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter allernaadigst at bifalde,

at Sagen ordnes paa den Maade, hvormed Marineministeren idag selv har erklæret sig tilfreds, og i Overensstemmelse hermed blev Marineministeren allernaadigst bemyndiget til, udover Grændserne, som ere fastsatte ved indeværende Aars Finantslov, extraordinært at anvende til, hvad der til Marinens Behov under Contoen »Materiel og Arbeidskraft udenfor Divisionerne« maa anses uomgjængelig fornødent, en Sum af indtil 50.000 Rbd.

At optage i den allerhøieste Resolution nogen Bestemmelse om, at det paagjældende Beløb bliver at opføre paa Tillægsbevillingsloven, ansaas ikke nødvendigt, idet *Finantsministeren* [Sponneck] derhos dog maatte udtrykkelig reservere, at Spørgsmaalet om, at Beløbet opføres derpaa, betragtes som afgjort og ikke senere paany kan reises.

Derefter foretoges den af *Marineministeren* [Steen A. Bille] i Geheime-Statsraadet d. 11te August refererede Sag angaaende en ny Organisation af Marinen, m. v.

Efterat Marineministeren i Korthed havde resumeret Sagens Hovedpunkter, bemærkede *Krigsministeren* [Hansen], at da ifølge Kundgjørelse af 28de Januar d. A. Land- og Søkrigsmagten skal være et fælleds Anliggende for hele Monarkiet, men ogsaa enhver Forandring i det nu Bestaaende, forsaavidt den behøver at bringes for Folkerepresentationen, høre under det fælleds Forfatnings-Organ, og da nu ikke et saadant fælleds Organ endnu er bragt tilveie, maatte han derfor være af den Formening, at nærværende Sag, der desuden ogsaa kun, forsaavidt Lønningsforholdenes Forandring angaar, kan henhøre under Folkerepresentationens Omraade, medens den derimod, hvad den egentlige militære Organisation og Avancementsforholdene angaar, udelukkende er undergivet Hans Majestæts Bestemmelse, bør henstaa, indtil hint fælleds Organ haves, da i andet Fald Kongerigets Rigsdag vilde, til Præjudica for de andre Landsdele, eensidigen faa en afgjørende Indflydelse paa Sagens Ordning.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at ogsaa han vilde med *Krigsministeren* finde det ønskeligt, hvis den foreliggende Sag kunde udsættes, indtil en fælleds Repræsentation for det hele Monarki kommer istand. Han var ogsaa enig i, at alt, hvad der angaar det egentlige Commando-Titel- og Avancementsspørgsmaal er Hans Majestæt ligefrem udelukkende Herre over at kunne forandre uden dertil at behøve Rigsdagens eller i sin Tid den eventuelle Fælleds-Repræsentations Samtykke, men naar Forandringen tillige gaar ud paa at modificere

den Del af den bestaaende Organisationsplan, som vedkommer Løn-
ningsforholdet, til hvilken Finantslovene for de foregaaende Aar støtte
sig, idet Organisationsplanen er bleven anset som Lov, saaledes at
Rigsdagen har følt sig bunden til at bevilge alt, hvad der laa indenfor
Planen, er det, at Sagen, forsaaavidt den saaledes støtter sig til Penge-
spørgsmaalet, hører under Rigsdagen og maa for Kongeriget's Ved-
kommende blive Gjenstand for Lov.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] bemærkede, at han
vilde finde det rigtigst, at den finantsielle Del af den foreliggende Sag
først bliver behandlet ad den almindelige Vei, som i alle lignende
Sager pleier at følges, nemlig gennem Correspondance mellem Finants-
ministeriet og Marineministeriet. Naar dette sker, vil det derved
formentligen komme til mere at træde frem, hvad det er, der bliver at
udsondre som rent finantsielt, idet ganske vist alt, hvad der i Sagen
hører til Organisationen af Marinen, Benævnelsen af de forskjellige
Grader, Avancementsreglerne, maa kunne bestemmes af Hans Majestæt
alene, uden at enten nu den danske Rigsdag eller senere den tilkom-
mende Fælledsrepræsentation har noget dermed at gjøre.

Indenrigsministeren [Bang] var ogsaa ganske af den Mening, at
den militære Organisation maa udelukkende være undergivet Hans
Majestæts Bestemmelse, men Sagen faar i Øieblikket en særegen
Vanskelighed derved, at Pengene til Marinen hidtil ere bevilgede af
Rigsdagen i Henhold til den bestaaende Plan, som det nu er, at Marine-
ministeren foreslaar forandret, og da Forandringen ogsaa faar Ind-
flydelse paa Pengespørgsmaalet, kommer den saaledes ogsaa for en
Del ind under Rigsdagens Omraade. Han skjønnede ikke rettere, end
at den hele Sag vilde langt rigtigere føres igjennem, og at Hans Maje-
stæt vilde have langt friere Hænder, naar den udsættes, indtil Monar-
kiet faar sin Fælledsrepræsentation. En Grund til Udsættelse forekom
ham ogsaa at ligge deri, at der med Hensyn til Sagens indgribende
Vigtighed maaske kunde være Anledning for Marineministeren til at
give Eliten af Marinens Officerer Leilighed til at yttre sig over den af
ham foreslaaede nye Organisation, ligesom der for Landkrigsmagtens
Vedkommende har været nedsat en Commission til at afgive Betænk-
ning over en forandret Organisation for Armeen.

Marineministeren [Steen A. Bille] maatte, hvad det af Indenrigs-
ministeren sidst berørte Punkt angik, bemærke, at naar han ikke havde
nedsat nogen Commission i Anledning af den af ham foreslaaede nye

Organisation og heller ikke nu kan finde sig foranlediget til et saadant Skridt, da er Grunden den, at han i den Grad er overbevist om Rigtigheden af det Princip for Marinens Organisation, hvorfra han er gaaet ud, at han ikke, ved hvad andre Militære derimod kunde indvende, vilde kunne bringes til at afvige fra samme. Men dette udelukker naturligvis ikke, at han om flere Punkter har talt med forskjellige Officerer. Forsaavidt der fra flere Sider var henpeget paa det ønskelige i, at den foreliggende Sag udsættes, da kunde han, i Henhold til hvad han i sin Forestilling havde udviklet om, hvormeget Marinen trænger til en Omorganisation jo før jo heller, ikke andet end vedblive sit Ønske om Sagens Fremme. Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt Sagen hører under Rigsdagens Omraade, da var han gaaet ud fra den samme Forudsætning, som idag var bleven udtalt, at dette kun kan være Tilfældet, forsaavidt den i Forslag bragte Forandring har Indflydelse paa Lønningsforholdene.

Krigsministeren [Hansen] maatte, i Anledning af, hvad der fra Indenrigsministerens Side var yttret, bemærke, at han troede, at en Minister ganske kan udrette det Samme ved at lade et Forslag udgaa fra sig selv som ved først at nedsætte en Commission, thi Ministeren kan jo meget vel uden Commission udveksle sine Tanker med Sagskyndige. Han vilde derfor heller ikke have nedsat nogen Commission til at gjøre Forslag til en forandret Organisation for Landmilitæretaten, hvis han i sin Tid havde vedblevet at være Krigsminister. Hvad iøvrigt Hovedspørgsmaalet i nærværende Sag angik, da maatte han vedblivende være af den Mening, at det ikke nu er den rette Tid at bringe den frem.

Justitsministeren [Scheel] bemærkede, at de Grunde, som vare anførte for at udsætte Sagen, indtil Fælledeksforfatningen for Monarkiet er kommen istand, forekom ham at være af Vægt. Men selv uden Hensyn til dem troede han, at der kunde være Anledning til Udsættelse. Han antog nemlig ikke, at man ved en Omorganisation af Marinen ganske kan se bort fra Landetaten, idet der vistnok er flere Punkter, hvor der er Anledning til Sammenligning, og en stor Del af de Regler, der gjælde for den ene Etat, ogsaa rettest maa gjælde for den anden. Da der nu er nedsat en Commission angaaende en ny Organisation for Landhæren, fandt han derfor, at man rettest maatte have Planerne baade for Land- og Søkrigsmagten paa eengang til Afgjørelse (navnlige med Hensyn til Avancement, Lønning og maaske

endnu flere Punkter), og han henstillede derfor, at Sagen maa udsættes indtil da, men at der dog imidlertid indledes Correspondance om den med Finantsministeriet.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter allernaadigst at yttre, at Allerhøistsamme ansaa det rettest, at, forinden han resolverer i den foreliggende Sag, Marineministeren træder i Brevvexling med Finantsministeren, forsaavidt dens finantsielle Side angaar, og Allerhøistsamme bemyndigede derfor Marineministeren til, til Sagens videre Fremme, at indlede saadan Brevvexling.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Rentlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Erlassung einer allerhöchsten Verordnung über die Herausgabe eines Gesetz- und Ministerialblattes für das Herzogthum Holstein, indem er beantragte, ob nicht nach dem der Vorstellung angeschlossenen Entwurf die fragliche Verordnung zu erlassen und Seiner Königlichen Majestät zur allerhöchsten Vollziehung vorzulegen sein dürfte.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at han, hvad den 2den Afdeling af det paagjældende Blad angik, mente, at det for Fælledsministeriernes Vedkommende maatte være overladt til dem selv at afgjøre, hvorvidt saadanne Meddelelser, som falde ind under bemeldte Afdeling, egne sig til at optages i Bladet, og skjøndt han antog, at dette vel ogsaa var den holstenske Ministers Mening, maatte han dog, for at ikke det forelagte Udkast skulde forstaas som indeholdende en Befaling om, at alle hine Meddelelser skulde afgives til Optagelse i Bladet, ønske, at det i den allerhøieste Resolution udtrykkelig bliver udtalt. Han henlede dernæst Opmærksomheden paa den sidste Passus af Udkastets § 2, idet han vilde i Formen finde det mere passende, at, i Lighed med hvad der med allerhøieste Bifald hidtil stedse er iagttaget for Finantsministeriets Vedkommende, at Hans Majestæt, hvor Allerhøistsamme har bifaldet, at der ligefrem skulde gaas tilbage til status quo ante, ikke ved noget af ham selv underskrevet Aktstykke har hævet de af Hertugdømmernes ulovlige Regjeringer truffne Bestemmelser, men at Finantsministeriet i saadanne Tilfælde har bekendtgjort, at disse vare satte ud af Kraft, hin Passus udgik.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] äusserte, dass er es zweckmässig finde, in der fraglichen Verordnung ausdrück-

lich zuzufügen, dass das Gesetz- und Ministerialblatt in Copenhagen erscheinen solle.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemerkte, dass es auch die Meinung sei, dass das Blatt in Copenhagen erscheinen solle. In Betreff des letzten Passus des § 2 des Entwurfs habe er kein Bedenken, diesen Passus wegzulassen. Auch sei er damit völlig einverstanden, dass es dem Ermessen der der ganzen Monarchie gemeinschaftlichen Ministerien überlassen bleibe zu bestimmen, welche für die zweite Abtheilung des betreffenden Blattes geeigneten Mittheilungen in dasselbe aufgenommen werden sollen.

Nachdem der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg, auf dazu gegebene Veranlassung, noch bemerkt hatte, dass es die Absicht des vorgelegten Entwurfs durchaus nicht sei, zur Pflicht zu machen, dass Proclamata in das Gesetz- und Ministerialblatt eingerückt werden, sondern dass die bestehenden Bestimmungen mit Rücksicht auf die Bekanntmachung der Proclamata ganz unverändert bleiben werden, geruheten *Seine Majestät* Ihren allergnädigsten Willen dahin auszusprechen, dass Allerhöchstdemselben eine Verordnung für das Herzogthum Holstein betreffend die Herausgabe eines Gesetz- und Ministerialblattes in Gemässheit des allerunterthänigst vorgetragenen Entwurfs, jedoch mit nachstehenden Modificationen, zur allerhöchsten Vollziehung vorgelegt werde:

- 1) Im § 1 ist Copenhagen als der Ort, wo das Gesetz- und Ministerialblatt erscheinen wird, hinzuzufügen, so dass es heisst: »Unter Aufsicht und Leitung Unseres Ministeriums für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg wird in Copenhagen ein Gesetz – u. s. w.«
- 2) Im § 2 des Entwurfs ist der Schlusssatz: »die unter dem« wegzulassen.

Zugleich bestimmten *Seine Majestät* allerhöchst, dass es dem Ermessen der der ganzen Monarchie gemeinschaftlichen Ministerien anheimgestellt bleibt zu bestimmen, welche für die zweite Abtheilung des Gesetz- und Ministerialblattes geeigneten Mittheilungen in dasselbe aufgenommen werden sollen.

Demnächst referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Genehmigung von Vermessungsarbeiten, welche

das Grossherzoglich mecklenburgische Gouvernement auf lauenburgischem Gebiete behufs trigonometrischer Vermessung des mecklenburgischen Landes vorzunehmen beabsichtigt, indem er zur allerhöchsten Resolution vorstellte, ob nicht die lauenburgische Regierung allerhöchst zu autorisiren, die Genehmigung zu den vom Grossherzoglich mecklenburgischen Gouvernement beabsichtigten Messungen zu ertheilen, auch die erforderlichen Legitimationen für die mit der Ausführung der Messungen und der Vorarbeiten zu denselben zu beauftragenden Personen auszufertigen.

Finanzministeren [Sponneck] bemærkede, at han vilde finde det passende, at det blev betydet, at, forsaavidt mecklenborgske Officerer blive benyttede til de paatænkte Maalinger, maa de ikke i Uniform udføre dette Arbeide; og *Marineministeren* [Steen A. Bille], som heri sluttede sig til ham, troede tillige, at Vedkommendes Opmærksomhed kunde være at henlede paa, at der ikke maa benyttes tydsk Flag til at markere Signal med.

Seine Majestät der König genehmigten allergnädigst den allerunterthänigsten Antrag des Ministeriums für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg und geben daneben demselben auf, die Königliche lauenburgische Regierung mit angemessener Instruction zu versehen.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* (Reventlow-Criminil) eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend Genehmigung einer von dem Amte Steinhorst mit dem Pächter der herrschaftlichen Vorwerke Steinhorst und Mühlenbrock, E. Rissmann, unter dem 18ten Juli d. J. salva approbatione abgeschlossenen Vereinbarung anlangend die Bauangelegenheiten der gedachten Vorwerke.

In Übereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst die gedachte Vereinbarung, wodurch die am 29sten Juni und am 10ten October v. J. mit dem Pächter E. Rissmann abgeschlossenen Contracte, resp. wegen Ausführung verschiedener Bauten auf den Vorwerken und wegen käuflicher Überlassung der alten Meiereigebäude daselbst, rückgängig gemacht werden.

Darauf referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die allerhöchste Genehmigung eines zwischen der Warwerorter Schleusencommune und der ersten und zweiten Feldmark dieser

Commune, Neuenkirchener Antheils, unterm 23/30 Januar d. J. hinsichtlich des Entwässerungswesens abgeschlossenen Vergleichs.

Übereinstimmend mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst den gedachten Vergleich.

Endlich referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Entlassung des wegen dritten Diebstahls und begangener Gewaltthätigkeiten gegen mehrere Frauenzimmer zur lebenslänglichen Zuchthausstrafe verurtheilten Johann Hinrich Plump aus Pinneberg.

In Übereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allerhöchst, dass der gedachte, mittelst des durch allerhöchste Resolution vom 8ten Juli 1831 bestätigten Erkenntnisses des holsteinischen Obercriminalgerichts vom 20sten Mai 1831 zur lebenswierigen Zuchthausstrafe nach vorgängigem Staupenschlage verurtheilte und demnächst mittelst allerhöchster Resolution vom 20sten August 1845 mit der Wiederherstellung der durch Staupenschlag verlorenen Ehre begnadigte Züchtling Johann Hinrich Plump aus allerhöchster Gnade aus der Strafanstalt entlassen werde.

Finanzministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Indstilling om, at det engelske Skib Idas, Capitain Jacob Care, maa saavel ved Klareringen i Øresund som ved Indklareringen her, i Henseende til Skib og Ladning, behandles som hjemmehørende i Danmark.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Fremdeles refererede *Finanzministeren* [Sponneck] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved et Patent for Hertugdømmet Slesvig angaaende Forandringen af § 76 i Toldforordningen af 1ste Mai 1838 forelægges til allernaadigst Prøvelse og eventualiter til allerhøieste Underskrift.

Hans Majestæt forsynede det forelagte Patent med sin allerhøieste Underskrift.

Der Finanzminister [Sponneck] referirte demnächst eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Postzeichen, Postschilder und Postsiegel, indem er beantragte, dass es gleichmässig für alle Theile der Monarchie anzuordnen allergnädigst verstattet werden möge, dass die Postzeichen mit dem vollen Landeswappen, dagegen die Postsiegel und die Postschilder mit der Namenschiffre Seiner Majestät nebst Königskrone versehen werden.

Dieser Antrag wurde von *Seiner Majestät* allerhöchst genehmigt.

Endelig refererede *Finantsministeren* [Sponneck] endnu tvende allerunderdanigste Forestillinger betræffende Fritagelse for Bygningsafgift af de til Duebrødre Hospital, Duebrødre nye Stiftelse, Meiercrones Stiftelse og Søren Olesens Stiftelse hørende Bygninger i Roskilde Kjøbstad, samt af de til Stiftelsen Lars Worres Minde hørende Bygninger, beliggende paa den saakaldte Reberbanegade i Viborg.

I Overensstemmelse med *Finantsministerens* Indstillinger bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at fornævnte Bygninger fritages for Erlæggelsen af Bygningsafgift, dog at denne Fritagelse kun angaar den Del af Bygningerne, der anvendes til Bolig for Fattige, hvorimod der af de Leiligheder, der anvendes til anden Brug og navnlig maatte være overladte Embedsmænd eller Betjente til Beboelse, vil være at svare Bygningsafgift efter Anordningerne.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Arrestantinden Alexandrine Julie Lund, idet han allerunderdanigst indstillede, at den Arrestantinden Alexandrine Julie Lund ved Høiesterets Dom af 27de f. M. for begaaet Blodskam med sin Stedfader Snedkersvend Johan Ernst Krøyer idømte Straf af at have sit Liv forbrudt allernaadigst maa eftergives hende, imod at hun hensættes til Forbedringshusarbejde i 1 Aar, samt at det paalægges vedkommende Øvrighed at drage Om-sorg for, at det efter udstaaet Straf ikke tilstedes den Domfældte at tage Ophold nærmere det Sted, hvor bemeldte hendes Stedfader bor, end 4 Mil.

I Forbindelse med denne allerunderdanigste Forestilling meddelte *Justitsministeren* dernæst i Korthed det væsentlige Indhold af en til *Justitsministeriet* fra *Hans Majestæts* Kabinet oversendt Ansøgning fra Domfældtes Moder om Benaadning for Datteren, hvilken Ansøgning han først havde modtaget, efterat Forestillingen var nedlagt.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at der, med Hensyn til de flere særdeles formildende Omstændigheder, som tale for Domfældte, i hvilken Henseende *Hans Majestæt* ogsaa specielt fremhævede den Formodning, der, efter hvad den fra hendes Moder indgivne Ansøgning indeholder, er for, at Stedfaderen har tyranniseret Datteren og saaledes ved Tvang bragt hende til at begaa Forbrydelsen, forekom Allerhøiøstsamme at være Anledning til at formilde hendes Straf til Fængsel paa Vand og Brød.

Indenrigsministeren [Bang] bemærkede, at han, naar der ved

nærmere anstillet Undersøgelse kunde skaffes nogen Vished om, at Stedfaderen har været tyrannisk imod Datteren, ogsaa troede, at der kunde være Anledning til at nedsætte Straffen til Fængsel paa Vand og Brød.

Justitsministeren [Scheel] maatte bemærke, at han dog ikke troede, at der turde lægges videre Vægt paa, hvad der indeholdes i Ansøgningen, i hvilken Moderen naturligvis har søgt at fremstille alt i det gunstigste Lys for Datteren, ligesom ogsaa de Forklaringer, hun i Ansøgningen giver, ere tildels i ligefrem Modstrid med, hvad hun selv har deponeret under Forhørerne. I Sagen selv ligger ikke noget for, at der fra Stedfaderens Side har været anvendt Tvang mod Datteren, og da hun derhos har igjennem flere Aar fortsat det usædelige Forhold til ham, samt da ingen af de Voterende i Høiesteret har troet at kunne indstille hende til større Benaadning end 1 Aars Forbedringshusarbeide, medens endogsaa Pluraliteten af de Voterende ikke har anbefalet hende til større Strafformildelse end til 2 Aars Forbedringshusarbeide, kunde Justitsministeren, naar tillige henses til, at det allerede vil være en meget stor Naade imod hende, at Livsstraffen formildes til 1 Aars Forbedringshusarbeide, ikke andet end finde Betænkelighed ved at lade hende blive en endnu større Naade tildel, og han turde derfor ikke tilraade at formilde hendes Straf til Fængsel paa Vand og Brød.

Hans Majestæt Kongen resolverede derefter, med Henhold til, hvad Allerhøiøstsamme havde yttret, at Domfældtes Straf bliver af allerhøieste Naade at formilde til maximum af Vand- og Brødstraffen, 6 × 5 dages Fængsel paa Vand og Brød, hvorhos Hans Majestæt forøvrigt allernaadigst bifaldt Justitsministerens Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede fremdeles en allerunderdanigst Forestilling angaaende en Deling af Embederne som Borgermester i Slagelse samt Birkedommer og Skriver i Antvorskov Birk, m. v., idet han allerunderdanigst indstillede:

- 1) At Borgermester-Embedet i Slagelse adskilles fra Birkedommer- og Skriver-Embedet i Antvorskov Birk og forenes med Byfogedembedet i Slagelse, samt at den nuværende Byfoged i denne By, Kammersekretær Jens Birk Lassen beskikkes til tillige at være Borgermester sammesteds mod at nyde de dette Embede tillagte Indtægter, dog at de 3 Rbd. 12 Sk., som Kæmmerkassen hidtil har udbetalt i aarlig Godtgørelse for Skrivematerialier, bortfalde.

- 2) At Antvorskov Birk vedbliver som en egen Jurisdiction, hvis Retsbetjent har Bolig i Slagelse, og som kommer til at bestaa af de fortiden under bemeldte Birk værende Sager, dog med følgende Undtagelser og nærmere Bestemmelser: a) at Flakkebjerg Sogn fra 1ste Januar 1853 henlægges til Vesterflakkebjerg Herred, b) at Krummerup Sogn til samme Tid gaar over til Østerflakkebjerg Herred, c) at Vemmeløv og Hemmeshøi Sogne ved indtrædende Vacance i Korsør Byfogedembede blive at forene med denne Kjøbstads Jurisdiction, og d) at der tages Forbehold om Hyllested og Tingjellinge Sognes Henlæggelse til tilstødende Jurisdictioner, naar en saadan Forandring i Tiden maatte findes hensigtsmæssig.
- 3) At der af den Birkedommeren i Antvorskov Birk af Statskassen tillagte Sum 228 Rbd. 35 Sk., som udgjør Erstatning for den ved Loven af 20de Juni 1850 bortfaldne Dommerløn, maa, naar de under No. 2 nævnte Sogne fraskilles Birkedommer-Embedet, fragaa, hvad der svarer til de Beløb, som aarligen, medens Dommerlønnen endnu blev erlagt, ere ydede af bemeldte Sogne, og at der saaledes navnlig for Flakkebjerg og Krummerup Sogne maa afgaa respektive 6 Rbd. 19 Sk. og 6 Rbd. 92 Sk., der tillægges de Herredsfogder, til hvis Jurisdictioner disse Sager gaa over.
- 4) At Birkedommeren i Antvorskov Birk ligeledes fra 1ste Januar 1853 afgiver den Civiljurisdiction, som han udøver i den saakaldte Taarnborg Rytterkobbøl, til Byfogden i Korsør, og at de hidtil mellem Antvorskov og Sorø Birker bestaaende blandede Jurictionsforhold ophæves derved, at det Hartkorn, over hvilket enhver af de paagjældende Retsbetjente ikkun har øvet Civiljurisdiction, i det Hele henlægges til det Birk, i hvis Politijurisdiction det er beliggende.
- 5) At det maa paalægges Birkedommeren og Skrивeren i Antvorskov Birk at levere de i Anledning af de ovenforeslaaede Jurictionsforandringer, der ville finde Sted, fornødne Udskrifter af Birkets Skjøde- og Panteprotokoller, m. m., uden noget Gebyhr, men imod Godtgjørelse af Halvdelen af de derved forarsagede Bekostninger, der afholdes af det til ekstraordinære Udgifter ved Justits- og Politivæsenet paa Justitsministeriets Budget bevilgede Beløb, medens han selv har at bære den anden Halvdel, samt at Udgifterne til de fornødne Udskrifter fra Sorø Birk, for hvilke iøvrigt heller ikke noget Gebyhr bliver at betale, i det Hele maa afholdes af ovennævnte Budgetconto.

Samtlige disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Endvidere refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved Spørgsmaalet om, hvorvidt Contoen for Udgifter til Slaverierne skal udgaa af Justitsministeriets Budget og overføres paa Krigsministeriets, forelægges til allerhøieste Resolution.

Krigsministeren [Hansen] maatte finde det uheldigt, om Krigsministeriets Budget skulde forøges med Udgiftssummer, som hidrøre fra et Krigsbestyrelsen paalagt, den uvedkommende onus, hvilket han maatte anse Bestyrelsen af Slaverierne for at være, og det vilde efter hans Formening være consequent, at disse, ligesom Tilfældet er med Landets øvrige almindelige Straffeanstalter, henlagdes under Justitsministeriet. Han maatte ogsaa ganske særdeles fremhæve, hvor saare vanskeligt det er for Krigsbestyrelsen at beskjæftige Slaverne og navnlig at anvende dem saaledes, at det, der indvindes ved deres Arbeide, staar i noget Forhold til, hvad de koste Staten. Han vilde derfor henstille til Justitsministeren, om det ialtfald dog ikke skulde være muligt at overtage i de andre Straffeanstalter en stor Del af Slaverne.

Efterat *Justitsministeren* [Scheel] næst i det Hele at henholde sig til, hvad han i sin allerunderdanigste Forestilling havde udviklet, havde oplyst, at det under ingen Omstændigheder var fortiden gjørligt at overtage i de andre Straffeanstalter en Del af Slaverne, og at Forholdene heller ikke tilstedede, at Bestyrelsen af Slaverierne, hvis Nedlæggelse er bestemt, og i hvilke ingen længere hendømmes, henlægges under Justitsministeriet, samt efterat det navnlig af *Finantsministeren* [Sponneck] var blevet erkjendt, at naar Slaverierne som militære Anstalter staa under Krigsministeriets Bestyrelse, Overførelsen paa Krigsministeriets Budget af de dermed forbundne Udgifter er principmæssig, blev det af *Hans Majestæt* allerhøiest resolveret, at Udgifterne ved Slaverierne, saalænge indtil Omstændighederne tillade aldeles at ophæve disse Straffeanstalter, blive at overføre paa Krigsministeriets Budget, men saaledes at de komme til at fremtræde som et særligt Appendix til dette Budget.

Cultusministeren [Simony] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Afhændelsen af den Frue Sognekalde i Aarhus tilhørende Fæstegaard i Synnedrup, idet han allerunderdanigst indstillede, at det allernaadigst maa bifaldes, at den Frue Sognekalde i Aarhus tilhørende Fæstegaard i Synnedrup maa afhændes til Fæsteren

af samme, Christen Sørensen paa de i Hans Majestæts allerhøieste Resolution af 31te Marts d. A. allernaadigst fastsatte Betingelser, dog saaledes, at det tillades, at den nuværende Beneficiarius, Sognepræst Kragerop, maa for sin Embedstid oppebære de fulde Renter af den stipulerede Kjøbesum, imod at Forvalter Rasmussen paa Moesgaard med tilstrækkelig Sikkerhed i den ham tilhørende faste Eiendom forpligter sig til aarlig at indbetale et lige saa stort Beløb som den Del af Renterne, der efter bemeldte allerhøieste Resolution i Sognepræst Kragerops Embedstid skulde oplægges til Kapitalen, til Stiftsøvrigheden over Aarhus Stift, for med Renter og Renters Renter at oplægges til bemeldte Kapital, indtil Sognepræst Kragerops Afgang fra Embedet, hvorefter den i Resolutionen fastsatte Oplægning af en Del af Renterne skal tage sin Begyndelse.

Denne Indstilling blev ligeledes af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Mødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 20. august 1852.

Aar 1852, den 20de August, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Expeditionssekretæren, Justitsraad Liebe, førte Protokollen.

Premier- og Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste en Beretning fra den danske Forbundsgesandt i Frankfurt angaaende de hos Forbundsdagen skete Reklamationer med Hensyn til Obligationerne for det slesvig-holstenske Tvangsland, og den i den Anledning nedsatte Commissions Betænkning, m. v.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkte, dass er des Erachtens sei, dass, mit Rücksicht auf das zweite Glied des Antrages der Commission, der Bundestagsgesandte dahin einfach zu instruiren sei, dass der Gegenstand der Beschwerde von der Art sei, dass ein Commissionsbericht darüber nicht zulässig sei.

Efterat *Udenrigsministeren* [Bluhme] havde erklæret sig enig i, at Forbundsgesandten instrueres paa den af Ministeren for Holsten foreslaaede Maade, gav *Hans Majestæt Kongen* sit allerhøieste Samtykke til, at Gesandten instrueres i Overensstemmelse dermed.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Re-

ventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Abhaltung der, in Veranlassung der in einigen Districten des Herzogthums Holstein ausgebrochenen bösartigen Lungenseuche unter dem Hornvieh, durch das Tödten des Viehs und durch die behufs Unterdrückung der Seuche anzuordnenden polizeilichen Massregeln, erwachsenden Kosten.

In Übereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass für das in Veranlassung der gedachten Lungenseuche erschlagene Vieh dem Eigenthümer ein Ersatz in der Weise gewährt werde, dass für diejenigen Thiere, welche bei der vorzunehmenden Obduction mit der bösartigen Lungenseuche beheftet gefunden werden, zwei Drittel des Werths, den sie im gesunden Zustande gehabt haben würden, für die bei der Obduction gesund gefundenen aber der volle taxirte Werth erstattet werde, sowie dass die durch die sonstigen polizeilichen Veranstaltungen zur Verhinderung der Weiterverbreitung, sowie behufs der Unterdrückung der Krankheit, insbesondere durch die Bemühungen der Thierärzte, die Taxation, das Tödten und Verscharren des Viehs etc. erwachsenden Kosten aus der Königlichen Kasse vergütet werden; und wurde daneben das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg allerhöchst autorisirt, die Anweisung der beregten Kosten aus dem diesjährigen Budget, Conto B.II.4.I.3. für ausserordentliche und unvorhergesehene Ausgaben zu veranlassen.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Bewilligung von 12.494 Mk. für die Instandsetzung der Segeberg-Lübecker Nebenlandstrasse.

Übereinstimmend mit dem Antrage bewilligten *Seine Majestät* allergnädigst die Ausführung der Refection der Segeberg-Lübecker Nebenlandstrasse und folgeweise die Verwendnug der dafür vorläufig in das diesjährige Budget aufgenommenen Summe von 12.494 Mk.

Finantsministeren [Sponeck] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at det allernaadigst maa bifaldes, at Overbestyrelsen af Quarantainevæsenet fra Finantsministeriet gaar over til Justitsministeriet, og at det Fornødne herom bringes til offentlig Kundskab.

Justitsministeren [Scheel] kunde ikke finde, at der er tilstrækkelig Anledning til at gjøre den af Finantsministeren saaledes foreslaaede Forandring. Det, som skulde synes at kunne tale for Quarant-

tainevæsenets Henlæggelse under Justitsministeriet, var, at Sundhedspolitiet hører under dette Ministerium, og at Quarantainevæsenet staar i Forbindelse dermed. Dette kunde jo vistnok heller ikke nægtes, men Sundhedspolitiets Virksomhed strækker sig dog kun til, hvad der er i Landet, medens derimod det, der ved Quarantainevæsenet er Spørgsmaal om, er at holde smitsom Sygdom ude fra Landet, og til at træffe de fornødne Foranstaltninger hertil er dog ingen lettere og bedre istand end Toldvæsenet. I denne Henseende syntes det ogsaa afgjørende, at, efter hvad der i Finantsministerens Forestilling er bemærket, var Grunden til, at Quarantainevæsenet i 1848 henlagdes under Toldvæsenet, netop den nøie Forbindelse, hvori dette var sat til samme. Foruden at der saaledes med Hensyn hertil synes at være Grund til, at Quarantainevæsenet forbliver under Finantsministeriet, var der ogsaa en anden Omstændighed, som forekom Justitsministeren at fortjene at komme i Betragtning til Styrke for, at det ialtfald indtil videre forbliver ved den nuværende Ordning af Forholdet, og det var, at det vel kunde være et Spørgsmaal, om ikke Quarantaineanliggenderne, ligesom de tidligere have været fælleds for det hele Monarki, saaledes ogsaa for Fremtiden mest passende komme til for hele Monarkiet at sortere under et af Fælledsministerierne, men for det Tilfælde, at Spørgsmaalet skulde blive afgjort i denne Retning, turde der dog være Grund til foreløbigen at lade det blive under det Ministerium, hvorunder det nu er, og som netop er et Fælledsministerium. I ethvert Fald maatte Justitsministeren holde paa, at under ingen Omstændigheder det Quarantainevæsenet vedkommende Regnskabsvæsen kom til at gaa over til Justitsministeriet, der aldeles ikke er indrettet til at overtage samme.

Finantsministeren [Sponneck] maatte vedblive, at der under de nu forandrede Forhold ikke var nogen Anledning til at vedligeholde den nøie Forbindelse, hvori Quarantainevæsenet i 1848 var sat til Toldvæsenet, og som dengang maatte erkjendes at være nødvendig. Han maatte inhærere, at Quarantainevæsenet, efter Quarantaineforanstaltningerne mod den gule Feber og den asiatiske Cholera ere blevne ophævede, ikke længere bestaar i den Forstand, som Justitsministeren gaar ud fra, men nu er reduceret til en simpel Sundhedspolisag. Finantsministeren skjønnede dernæst heller ikke rettere, end at Quarantainevæsenets Henlæggelse under et af Fagministerierne maa blive en nødvendig Følge af, at Quarantaineanliggenderne ved Kundgjørelsen af 28de Januar d. A. ikke ere optagne med blandt dem, med

Hensyn til hvilke Fælleddsskab skal finde Sted for det hele Mornarki. Hvad det Quarantainevæsenet vedkommende Regnskabsvæsen angik, da skulde der fra hans Side ingen Vanskelighed møde imod, at der med Hensyn til samme forholdes paa lignende Maade som med Hensyn til andre Regnskaber, der af Autoriteter, henhørende under Justitsministeriet, aflægges for Intrader, der indflyde i den Kongelige Kasse.

Justitsministeren [Scheel] maatte, idet han henholdt sig til sit Tidligere, vedblivende være af den Formening, at Quarantainevæsenet, forsaavidt det endnu bestaar, gaar ud paa at udelukke fra Landet, og at Systemet saaledes er uforandret det samme som før, kun indskrænket til færre Tilfælde.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] bemærkede, at Kundgjørelsen af 28de Januar d. A. dog maatte, saalænge den ikke er forandret, være den gjældende Regel for Bestemmelsen af de forskellige Ministeriers Ressortforhold, og naar nu, i Henhold dertil, med Hans Majestæts Vidende og Villie Quarantainevæsenet for Slesvigs Vedkommende er blevet overtaget af den slesvigske Minister og for Holstens af den holstenske, synes det dog rigtigst, at det samme Anliggende i Kongeriget sorterer under en af Fagministrene, og skulde han da yttre nogen Mening om, under hvilket af disse det snarest maatte være at henlægge, forekom det ham at maatte være det Ministerium, hvorunder Sundhedspolitiet sorterer.

Efterat endnu *Premierministeren* [Bluhme] havde i det Hele henholdt sig til Finantsministeren, resolverede *Hans Majestæt*, at Overbestyrelsen af Quarantainevæsenet gaar fra Finantsministeriet over til Justitsministeriet, dog saaledes, at der med Hensyn til det Quarantainevæsenet vedkommende Regnskabsvæsen forholdes paa lignende Maade som med Hensyn til andre Regnskaber, der af Autoriteter, henhørende under Justitsministeriet, aflægges for Intrader, der indflyde i den Kongelige Kasse; og bemyndigede derhos Hans Majestæt Finantsministeren allernaadigst til at bringe det Fornødne herom til offentlig Kundskab.

Der Finanzminister [Sponneck] referirte demnächst eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Verhalten des Zollkassirers, Justizrath Hasse in Rendsburg und des dortigen Gevollmächtigten Franck, indem er zur allerhöchsten Beschlussnahme vorstellte, ob nicht die Amtsbestallung des Zollkassirers, Justizrath Hasse und die Ernennung des Gevollmächtigten Franck bei dem Rendsburger Canalzollamte allergnädigst zu bestätigen sein möchten.

Hans Majestæt yttrede, at Allerhøistsamme fandt Justitsraad Hasse i høi Grad compromitteret, men at han imidlertid efter den Naade, der var bleven vist med de overordnede Embedsmænd i Holsten, troede at maatte vise en lignende Naade i det nu foreliggende Tilfælde; og med denne Bemærkning gav Hans Majestæt sit allerhøieste Samtykke til, hvad Finantsministeren havde indstillet.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede derefter, at han med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorledes der rettest vil være at forholde i Henseende til Efterkrav og Pengeansvar hos Ydere og Embedsmænd i Hertugdømmerne Slesvig og Holsten for Ind- og Udbetalinger, som under Oprøret ere skete til Tab for den Kongelige Kasse og til Fordel for de daværende Magthavere, havde anset det for rigtigst, at denne Sag søgtes ordnet paa den Maade, at allerhøieste Resolution erhvervedes for, at deslige Efterkrav og Pengeansvar frafaldtes, mod slesvigske Ydere og Embedsmænd dog kun betingelsesvis for Tidsrummet fra Bestyrelsescommissionens Indsættelse i 1849 og indtil den Kongelige Myndigheds fuldstændige Gjenoprettelse i Hertugdømmet, nemlig forsaavidt Yderne angik, naar de havde gjort deres Indbetalinger til den dem retmæssigen foreskrevne Kongelige Oppebørselskasse, og forsaavidt de vedkommende Oppebørsels-Embedsmænd angik, naar særdeles formildende Omstændigheder, hvilke for hver Enkelts Vedkommende bleve allerunderdanigst at foredrage, maatte tale derfor. Ministeren for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg havde ogsaa erklæret sig enig i denne Ordning af Sagen, ligesom ogsaa deri, at den i saa Henseende fornødne allerhøieste Resolution søgtes gennem Finantsministeriet erhvervet som almindelig for alle Arter af Kongelige Oppebørseler i de nævnte Hertugdømmer; medens derimod Ministeren for Hertugdømmet Slesvig, idet han, naar Finantsministeriet troede at kunne undvære de den Kongelige Kasse unddragne Indtægter fra Hertugdømmerne under Oprørstiden, ifølge sin Stilling i materiel Henseende for Slesvig Vedkommende ikke kunde have noget at crindre imod den af Finantsministeren foreslaaede Ordning af Sagen, dog i formel Henseende have forment, at den allerhøieste Resolution, forsaavidt angik de direkte Skatter og andre Kongelige Intrader og Indtægter fra Hertugdømmet, som tidligere hørte til Rentekammerets Ressortforhold, burde erhverves igjennem det slesvigske Ministerium.

Efterat Finantsministeren derpaa havde refereret en af ham angaaende denne hele Sag nedlagt allerunderdanigst Forestilling, hvorved

det forommeldte Anliggende indstilles til Hans Majestæts allerhøieste Resolution, bemærkede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* (Moltke), at han, naar Finantserne kunde undvære de paagjældende meget betydelige Summer (noget hvorom han aldeles ingen Mening havde), vistnok ikke fra sin Side skulde, især hvad Yderne angik (thi han fandt dog Spørgsmaalet noget forskjelligt fra deres og for Embedsmændenes Vedkommende), have noget imod, at en Eftergivelse finder Sted, men som da ogsaa bør fremtræde som en Akt af Hans Majestæts Naade; idet han dog iøvrigt med fuldkommen Bestemthed turde erklære, at Yderne, for hans Ministeriums Ressortforholds Vedkommende, vilde uden mindste Vanskelighed kunne betale de paagjældende Beløb, naar disse bleve fordelte paa en Aarrække af f. Ex. 12 Aar. Med Hensyn til Embedsmændene, hvis Cautioner man har, fandt han det foreliggende Spørgsmaal noget forskjelligt, og der kom for deres Vedkommende et ganske andet Hensyn i Betragtning end i Henseende til Yderne. Han kunde imidlertid, naar Hans Majestæt vilde have den Naade ogsaa at eftergive dem det dem til Last faldende Pengeansvar, vist ikke have noget herimod, skjøndt det riglignok forekom ham, at ved en saadan Eftergivelse bortfaldt Oppebørselsvæsenets Betydning, og han saa egentlig ikke, hvorfor man da i Fremtiden skulde lade Embedsmændene stille Cautioner, naar man ikke i saadanne Tilfælde, som det heromhandlede, hvor de have bedraget Statskassen og misbrugt den Magt, der var dem givet over Undersaatterne, holdt sig til Cautionerne. Befalede ikke Hans Majestæt nu, at saadan Eftergivelse skulde ske, da vilde det for hans Ministeriums Vedkommende vedblive at have sin Gang med Revision og Decision af samtlige paagjældende Regnskaber for hele Tidsrummet siden Oprørets Udbrud, og forsaavidt der da kunde være Tilfælde, hvor det oplystes, at en Oppebørsels-embedsmand, der havde ment det ærligt, havde nødtvungen maattet sende Pengene til en uretmæssig Autoritet, vilde der i saadanne Tilfælde exceptionelt blive af Ministeriet gjort allerunderdanigst Indstilling om, at det til Enhver deciderede Beløb maatte eftergives.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkte, dass er, der Vorstellung des Finanzministers sich völlig anschliessend, die von ihm in Vorschlag gebrachte Entscheidung in Betreff der Unterthanen, der Gerechtigkeit und der Klugheit entsprechend finde, und dass, was mit Rücksicht auf die Unterthanen zu bestimmen sei, seiner Meinung nach auch auf die

Beamten in Holstein angewandt werden müsse; hinsichtlich des Herzogthums Schleswig erkenne er, dass die Verhältnisse allerdings etwas verschieden seien.

Finantsministeren [Sponneck] maatte i Anledning af, hvad der fra den slesvigske Ministers Side var blevet yttret, bemærke, at det ikke var fra den strengt retlige Side, at Finantsministeriel havde troet, at nærværende Sag burde eller engang kunde ses, hvorimod den ledende Betragtning for ham havde været den, at en Fremgangsmaade modsat den af ham foreslaaede vilde, foruden at være ligefrem udførlig for visse Beskatningsnormer, hvad de andre Afgiftsarter angaar ikke kunne udføres uden særdeles megen Ubillighed. Grunden til Finantsministerens Forslag kunde saaledes ikke søges i en Erkjendelse af, at Hertugdømmernes finantsielle Status tillader den paagjældende Eftergivelse, og fra nogen i saa Henseende forud opstillet Undersøgelse gik Forslaget ikke ud. Forsaavidt Embedsmændene angik, da var der for ham den væsentlige Grund til ikke at gaa frem paa den af Ministeren for Slesvig antydede Maade, at en saadan speciel Revision af samtlige paagjældende Regnskaber, som derefter vilde blive nødvendig, vilde med Hensyn til den Sondring, der da maatte finde Sted, mellem hvad der var oppebaaret ifølge de før 1848 lovligt bestaaende Anordninger, og hvad ifølge de af de ulovlige Regjeringer givne Bestemmelser, aldeles ikke kunde lade sig foretage for visse Oppebørselers Vedkommende, saaledes ikke for Toldafgifternes; men naar saaledes en sliq speciel Revision af Regnskaberne ikke kunde ske for det indirekte Skattevæsens Vedkommende, forekom det ham dog rigtigst, at den heller ikke foretages med Hensyn til Regnskaberne for det under det slesvigske Ministeriums Ressort hørende direkte Skattevæsen, om den ellers for deres Vedkommende var udførbar; ligesom han derhos ogsaa fandt det tvivlsomt, om det kunde anses stemmende med Regjeringens Værdighed, nu at lade foretage en speciel Revision og derpaa følgende Decision af de slesvigske Embedsmænds Regnskaber for Tidsrummet fra Oprørets Udbrud indtil Bestyrelsescommissionens Indsættelse i 1849.

Udenrigsministeren [Bluhme] henholdt sig til den af Finantsministeren foreslaaede Ordning af Sagen.

Indenrigsministeren [Bang] bemærkede, at det forekom ham, at baade Undersaatterne og Embedsmændene have i Oprørstiden levet under saadan Tvang, at dette kunde berettigede til at vise den Naade at

eftergive dem det paagjældende Efterkrav og Pengeansvar, naar Periode for den passive Modstand i Slesvig holdes aaben.

Marineministeren [Steen A. Bille] henholdt sig ligeledes til Finantsministerens Forslag.

Krigsministeren [Hansen] mente, at enhver Regnskabsembedsmand i Hertugdømmerne, enten han har været indsat af Kongen eller af den insurrectionelle Regjering, er pligtig at aflægge Regnskab for, med hvad Hjemmel han har oppebaaret de Penge, der ere indbetalte til ham, og for hvorledes de ere blevne anvendte.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter allernaadigst at resolvere, at Allerhøistsamme af sær Kongelig Naade vil have tilladt, at Efterkrav og Pengeansvar allernaadigst maa frafalde mod Ydere og Embedsmænd i Hertugdømmerne Slesvig og Holsten for Ind- og Udbetalinger, som under Oprøret ere skete til Tab for den Kongelige Kasse og til Fordel for de daværende Magthavere, dog at saadant Efterkrav og Pengeansvar mod slesvigske Ydere og Embedsmænd for Tidsrummet fra Bestyrelsescommissionens Indsættelse i 1849 og indtil den Kongelige Myndigheds fuldstændige Gjenoprettelse i Hertugdømmet Slesvig ikkun betingelsesvis frafalde, nemlig forsaavidt Yderne angaar, naar de have gjort deres Indbetalinger til den dem retmæssigen foreskrevne Kongelige Oppebørselskasse, og forsaavidt de vedkommende Oppebørselsembedsmænd angaar, naar særdeles formildende Omstændigheder, hvilke for hvert Enkelts Vedkommende blive allerunderdanigst at foredrage, maatte tale derfor. Hans Majestæt befalede derhos, at denne allerhøieste Resolution skal bringes til almindelig Kundskab ved en for hvert af Hertugdømmerne Slesvig og Holsten udfærdiget allerhøieste Kundgjørelse, der parapheres foruden af Finantsministeren for begge Hertugdømmers Vedkommende, tillige respektive af Ministeren for Hertugdømmet Slesvig og Ministeren for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimstatsrådet onsdag d. 25. august 1852.

Aar 1852, den 25de August, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens eget allerhøieste Præsidium. Expeditionssekretæren, Justitsraad Liebe førte Protokollen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Re-

ventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Bedeichung des Vorlandes vor dem Kronprinzenkooge in der Landschaft Süderdithmarschen.

In Übereinstimmung mit dem Antrage ermächtigten *Seine Majestät* allergnädigst das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg, zur Ausarbeitung eines speciellen Kostenanschlages und Bauplanes für die Bedeichung des zwischen dem Kronprinzenkoog und Dieksand liegenden Vorlandes, den Auftrag zu ertheilen und die dazu erforderlichen Kosten, insoweit dieselben die Summe von 2000 Mk. Courant nicht übersteigen, aus der Königlichen Kasse abhalten zu lassen.

Demnächst referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Verhältnisse der in der Landschaft Süderdithmarschen gelegenen Barsflether und Ketelsbüttler Binnenmaaeten und deren Zurücklieferung an die Eigenthümer.

Übereinstimmend mit dem Antrage autorisirten *Seine Majestät* allergnädigst das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg, den vor dem König-Christians-Koog liegenden Mitteldeich in einer Breite von $4\frac{1}{2}$ Ruthen, von der innern Deichdossirung angerechnet, auslegen und, insoweit Solches nicht bereits geschehen, durch einen Graben von den Koogsländereien, sowie von den Binnenmaaeten trennen und demnächst den Ketelsbüttler und Barsflether Mitteldeich, wie Solches rücksichtlich des Wöhrdener Deichs bereits geschieht, für Rechnung der Königlichen Kasse verwalten und die Einnahmen in der Administrationsrechnung berechnen zu lassen, auch den Interessenschaften der Barsflether und Ketelsbüttler Binnenmaaeten zu eröffnen, dass die allerhöchste Landesherrschaft auf die fernere Pachtung der Binnenmaaeten unter der Bedingung verzichte, dass die darauf haftenden Lasten künftig von den Eigenthümern selbst getragen werden, sowie, dass unter keinem Vorwande gegen die Königliche Kasse irgend ein Anspruch mit Rücksicht auf etwa fehlende Masse oder Verringerung der Maaeten, oder aus irgend einem sonstigen Grunde, erhoben werden dürfe, sowie endlich, wegen Restituierung der seit dem Jahre 1846 für die Maaeten und den Mitteldeich erhobenen, pro rata den Interessenten zukommenden Pachtsumme, eine Berechnung formiren, und nach stattgehabter Revision denselben den Betrag aus der Königlichen Kasse auszahlen zu lassen.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des Handelsmannes, mosaischer Religion, Moses Heymann Levi aus Friedrichsstadt um die Erlaubnis sich im Ammerswurth Sandberg aufhalten zu dürfen.

In Übereinstimmung mit dem Antrage geruheten *Seine Majestät* dem gedachten M. H. Levi die betreffende Erlaubnis unter der Bedingung allergnädigst zu ertheilen, dass er für die Befreiung von denjenigen Communalämtern, die er seiner Religion wegen nicht übernehmen kann, eine jährliche Recognition von 8 Rbt. oder 15 Mk. Courant an die dortige Communalkasse entrichte.

Endlich referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Bitte des wegen Raubes zum Tode verurtheilten und demnächst zur lebenswierigen Zuchthausstrafe nach vorgängigem Staupenschlage begnadigten Züchtlings Johann Heins aus Welle um Wiederherstellung seiner durch Erleidung des Staupenschlags verlorenen Ehre.

Übereinstimmend mit dem Antrage geruheten *Seine Majestät*, dem gedachten Züchtling die durch den erlittenen Staupenschlag verlorene bürgerliche Ehre aus allerhöchster Gnade wiederherzustellen.

Krigsministeren [Hansen) refererede derpaa en allerunderdanigst Forestilling, hvori han androg paa allerhøieste Bemyndigelse til at lade samtlige omkring Rendsborg anlagte Fæstningsværker sløife paa den Maade, som det, efterat han herom har indhentet vedkommende militære Autoritets Betænkning, maatte anses mest hensigtsmæssigt og mindst bekosteligt.

Idet han i det Hele henholdt sig til de i Forestillingen, der forud havde i Afskrift med Bilag circuleret mellem Geheimstatsraadets Medlemmer, udviklede Grunde, som tale for, at det er i Landets Forsvars velforstaede Interesse, at Rendsborg sløifes, noget, hvorom ogsaa alle Militære, med hvem han derom har talt, have været enige, fremhævede han derhos specielt, hvorledes ogsaa Krigen i Holsten i 1813 viste, at Rendsborg ikke er til Nytte. Hvad dernæst Bekostningen ved Fæstningens Sløifning angik, da vilde efter en af Ingenieurcorpset udarbejdet Plan til foreløbigen at sløife Kronværket, der er den Del af Fæstningen, som det er mest paatrængende at faa sløifet, Omkostningerne herved beløbe sig til 50.000 Rbd., under Forudsætning af, at

det Mandskab, der anvendes til Sløifningen, commanderes ad hoc, medens de derimod, naar Mandskabet kan tages af Garnisonen, vilde kunne nedsættes til 40.000 Rbd. Dette Beløb antages imidlertid at kunne indvindes ved at sælge Materialierne og Grundene, ligesom ogsaa Bekostningen noget vil kunne formindskes ved at bortlicitere den Del af Sløifningsarbeidet, som dertil egner sig; og Omkostningerne ved Sløifningen, der, naar 500 Mand dertil daglig anvendes, antages at kunne tilendebringes i 8 Maaneder, vilde saaledes paa den Maade kunne dækkes. Om Sløifningen af den øvrige Del af Fæstningen forelaa ingen Plan med Hensyn til Bekostningerne, men Krigsministeren havde Grund til at antage, at Forholdet her vilde stille sig paa samme Maade som ved Kronværkets Sløifning. Idet han altsaa troede, at fra den finansielle Side kun ubetydelige Udgifter vilde være forbundne med Fæstningens Sløifning, udbad han sig Hans Majestæts Bemyndigelse til, successive som Pengemidler og Mandskab have, at foranstalte Fæstningen sløifet, saa hurtigt Omstændighederne tillade det.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkte, dass er, wenn die vorliegende Sache vom strategischen Gesichtspuncte betrachtet werde, zwar erkennen müsse, dass er ein Laie sei. Nichts desto weniger könne er doch nicht umhin, dass er eine von dem Kriegsminister abweichende Meinung äussere. Es komme ihm nämlich im Allgemeinen vor, dass es von Nutzen sein müsse, in Holstein einen festen Punct zu haben, um wenigstens in kurzer Zeit ein Truppcorps daselbst halten zu können. Es scheine ihm auch, dass die von dem Kriegsminister hervorgehobene Kriegsgeschichte des Jahres 1813 nicht für die Ansicht spreche, dass die Festung Rendsburg von keiner Wichtigkeit sei, vielmehr beweise, dass sie unter gewissen Eventualitäten zu Nutzen sein könne. Man dürfe auch bei der vorliegenden Frage nicht ausschliessend einen Krieg mit Deutschland vor den Augen haben, denn es können ja auch andere Kriege entstehen. Er müsse es demnach nicht unbedenklich finden, einen festen Punct in Holstein, der wenigstens für einige Zeit Sicherheit gewähren könne, aufzugeben.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] bemærkte, dass er, was die militärische Frage betreffe, keine Meinung aussprechen dürfe. Er möchte sich nur die Frage an den Minister für die auswärtigen Angelegenheiten erlauben, ob es in diesem Augenblicke, nach den Verhältnissen zu den fremden Mächten, thunlich sei,

die Schleifung der Festung Rendsburg zu beschliessen. Er wisse namentlich nicht, ob, wenn eine solche Massregel jetzt ergriffen werde, dieses nicht einen nachtheiligen Einfluss ausüben könne mit Rücksicht auf die Verhandlungen betreffend die Grenzfrage; indem er noch hinzufüge, dass übrigens, wenn auch Rendsburg im vollen Umfange (was unzweifelhaft nicht der Fall sei) zu Holstein gehöre, der König völlig berechtigt sei, die Festung zu schleifen.

Udenrigsministeren [Bluhme] maatte, hvad det militære Spørgsmaal angik, erklære, at han ikke følte sig dette voxen. Han kunde imidlertid ikke nægte, at de Grunde, der fra det militære Standpunkt vare blevne gjorte gjældende, havde paa ham gjort det Indtryk, at de saa at sige uimodsigeligen talte for Fæstningens Sløifning. Forsaavidt Ministeren for Slesvig havde henstillet til ham, om det, naar der nu i Øieblikket toges Beslutning om at sløife Fæstningen, ikke vilde foranledige Vanskeligheder med Hensyn til det Spørgsmaal, som er tilbage med Tydskland om, hvor den rette Landsgrændse mellem Danmark og Tydskland er, da bemærkede han, at Grændsespørgsmaalet er i Vorlage-Akten holdt aabent, og at det der er forbeholdt Hans Majestæt at tage Initiativet med Hensyn til samme; men han skjønnede ikke, at der i bemeldte Akt indeholdes noget, som kan binde Hænderne paa Hans Majestæt i som Monark at foretage souveræne Handlinger, og han troede med Ministeren for Slesvig, at Hans Majestæt har den fulde Ret til at tage Beslutning om Rendsborgs Sløifning, enten Fæstningen ligger paa tydsk eller dansk Grund. Han vilde imidlertid gjerne indrømme, at Beslutningen om Fæstningens Sløifning vil fremkalde et stort Skrig i Tydskland, men det troede han, at den vilde naarsomhelst den blev tagen, og han saa derhos ikke lettelig i Fremtiden noget Tidspunkt, som vilde være mere tempestivt i den paa-gjældende Henseende end det nuværende. Det kan nu bedst forklares, at Hans Majestæt tager saadan Beslutning, og naar intet i Folkeretten ligger for, som med Føie kan gjøres gjældende imod den, saa han ikke, hvorfor ei tage den. Han saa heller ingen Sandsynlighed for, at man, fordi Hans Majestæt udøver en ham utvivlsomt tilkommende Ret, skulde finde Anledning til under de nuværende Forhold i Europa at gaa frem imod ham paa en aktiv Maade; og vilde man alligevel nu gjøre det, saa vilde man ialtfald ogsaa gjøre det i Fremtiden, naar Tilfældet først da kom til at foreligge. Hvad der for Hans Majestæt endnu staar tilbage med Ulandet, er Udførelsen af Art. IV i Lon-

donner-Traktaten, og vistnok er det ønskeligt, at den der ommeldte Accession erholdes, hvis Opnaaelse jo imidlertid maa erkjendes for det tyske Forbunds Vedkommende at ville blive mere tvivlsom, naar den omhandlede Beslutning nu tages af Hans Majestæt; men han troede dog ikke, at af dette Hensyn en Foranstaltning, der er saa paa-trængende som af Krigsministeren fremstillet, bør undlades.

Efter alt sit saaledes Anførte turde Udenrigsministeren ikke tage det paa sit Ansvar, af diplomatiske Hensyn at fraraade Hans Majestæt den af Krigsministeren foreslaaede Foranstaltning, ifald det, (hvad Udenrigsministeren ikke turde bedømme) er afgjort, at der er saa stor Fare forbunden med Bibeholdelsen af Fæstningen Rendsborg som af ham udviklet. En Betragtning, som angaar den indre Politik, kunde han imidlertid dog ikke undlade sluttelig at fremhæve, og det er: hvad Indtryk Fæstningens Sløifning vilde gjøre paa Befolkningen i Holsten.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen yttrede, at man dog i 1813 saa, at Rendsborg Fæstning var til nogen Nytte, da Prinds Frederik af Hessen kastede sig med sit Troppecorps ind i den og derved reddede dette. I ethvert Tilfælde fandt Hans Kongelige Høihed, at man ikke burde sløife Rendsborg, før Grændsespørgsmaalet var afgjort.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede, at hvis Rendsborgs Sløifning skulde udsættes indtil da, vilde det kunde trække meget længe ud dermed. Hvad angik Krigshistorien fra 1813, da maatte han i Anledning af, hvad der af Hans Kongelige Høihed Arveprindsen og Ministeren for Holsten var blevet yttret, erindre, at det Corps, som Prinds Frederik af Hessen indesluttede sig med i Rendsborg, vistnok blev reddet, men at Krigen blev tabt alligevel; og var Krigen vedbleven, vilde Prindsen med sit Corps sandsynligvis være bleven afskaaren. En Fæstning som Rendsborg kan kun have Betydning, naar Krig føres med en Magt, der er omtrent lige i Styrke; føres den imod en decideret Overmagt, og det maa, saaledes som i Forestillingen nærmere begrundet, antages, at et Angreb fra Tydskland, fra hvilken Side det dog ustridigen er, at man snarest kan vente en Krig, hvori Rendsborg kan komme til at spille nogen Rolle, altid vil ske med en langt overlegen Styrke, vil Rendsborg ikke være til nogen Nytte, men tvertimod til stor Skade. Som Sagerne nu staa, vilde det, ifald det skulde komme til en ny Krig med Tydskland, være Krigsministerens bestemteste Raad til Hans Majestæt at rømme Fæstningen snarest muligt og at sprænge, hvad der kunde sprænges. At der fra tysk Side vil blive løftet et stort

Skrig imod Fæstningens Sløifning, betvivlede han ikke, da det sikkert ligger i Tydsklands Tanke, itiden at bruge denne Fæstning imod Danmark; men dette viser noksom, hvor vigtigt det er at iværksætte Sløifningen, og han vilde finde det høist farligt og uforvarligt at undlade denne Foranstaltning, om hvilken der blandt alle Militære, med hvem han har talt, kun er een Mening. Hvad det Indtryk angik, som Sløifningen vilde gjøre paa Befolkningen i Holsten, da antog han, at den paa den fredelige Befolkning vilde gjøre et godt Indtryk, og at den paa den oprørske Befolkning vilde være en Dæmper.

Marineministeren [Steen A. Bille] sluttede sig i Eet og Alt til, hvad Krigsministeren havde udviklet til Styrke for Sløifningen af Rendsborg, idet det syntes ham fuldkommen afgjort, at det i militær Henseende er en skadelig Fæstning. Forsaavidt det var blevet indvendt, at Danmark kunde faa Krig med andre Magter end Tydskland, da var dog Tydskland den eneste Magt, med hvem man kunde vente at faa en Krig, i hvilken Rendsborg kunde have nogen Betydning, da andre Magter vilde gaa lige paa Kjøbenhavn, og naar nu Rendsborg i en Krig med Tydskland netop vilde være skadelig for Danmark, burde den heller ikke bibeholdes som Fæstning. Iøvrigt skulde han blot endnu bemærke, at det forekom ham at fremgaa af, hvad Krigsministeren og de Officerer, hvem der var givet Leilighed til at yttre sig, havde udtalt, at de dog ere enige i at anse det vigtigt, at der haves en Fæstning paa Fastlandet af den danske Stat, og at han derfor fandt, at en Beslutning som den nu foreslaaede om Rendsborgs Sløifning kun burde tages i Forbindelse med en Bestemmelse om det Punkt paa Fastlandet, hvor en Fæstning skal anlægges, hvilket forekom ham at være af sær Vigtighed.

Finantsministeren [Sponneck] yttrede, at det, efter hvad Krigsministeren havde oplyst, ikke forekom ham, at den foreliggende Sag kunde i finantsiel Henseende frembyde nogen Vanskelighed. Hvad det Punkt angik, om man først skulde afvente Grændsereguleringssspørgsmaalets Afgjørelse, inden der tages Beslutning om Rendsborgs Sløifning, da fandt han, at dette Spørgsmaals Stilling netop taler for nu at følge Krigsministerens Forslag. Kun i tvende Henseender er Grændsereguleringssspørgsmaalet af praktisk Vigtighed: for det Første med Hensyn til Spørgsmaalet om Rendsborg som Fæstning betragtet i sin Helhed og for det Andet med Hensyn til Toldspørgsmaalet. Sløifnes Fæstningen, og forlægges, saaledes som om føie Tid kan ventes

udført, Toldlinien til Elben, saa vil det kun med Hensyn til den særlige Repræsentation til den slesvigske og holstenske Landdag være af nogen Interesse, om de omtvistede Dele høre til Slesvig eller Holsten. Grændsereguleringsspørgsmaalet vil saaledes ved hine to Spørgsmaals Afgjørelse i den nævnte Retning, falde tilbage til intet; der vil ingen Anledning være for Hans Majestæt til at tage det ham i Vorlage-Akten forbeholdte Initiativ, og det vil heller ikke være af Interesse for de andre Magter at sætte Sagen i Bevægelse. Hvad den militære Side af Sagen angik, da kunde han ikke nægte, at han har haft en lignende Tvivl som Ministeren for Holsten, om nemlig ikke de Overveielser, som ere anstillede, kunne antages at have været noget influencerede af den sildigere Tids Begivenheder; men det havde imidlertid i denne Henseende for ham været en Beroligelse, at den Mening om, at Rendsborg ikke egner sig til at bibeholdes som Fæstning, som fra militær Side nu foreligger til Afgjørelse, daterer sig ikke fra den seneste Krig, men længe før nogen tænkte paa denne Krig, har været antaget af de kyndigste Militære. Man vil ogsaa ved at gaa tilbage i Historien finde, at Rendsborg ingensinde har afgivet en Støtte for Kongen, men tvertimod at den har afgivet en Støtte imod ham.

Efter alt det saaledes anførte, og da der, efter hvad Udenrigsministeren havde udtalt, ikke forekom ham med Hensyn til Forholdene udad at være noget til Hinder for at skride frem i den af Krigsministeren foreslaaede Retning, tilraadede Finantsministeren specielt med Hensyn til, at Grændsereguleringsspørgsmaalet derved faar sin naturlige Afgjørelse, at Hans Majestæt allernaadigst vilde bifalde Krigsministerens Indstilling, hvorefter der da med Hensyn til Posteringen af de Pengebeløb, som foreløbigen udfordres til Sløifningens Iværksættelse, vilde blive nærmere at correspondere imellem Krigsministeren og Finantsministeren.

Indenrigsministeren [Bang] skulde blot gjøre den Bemærkning med Hensyn til den militære Side af Sagen, at een af de allernærmeste politiske Eventualiteter er en Krig imellem det østlige og vestlige Europa og navnlig med Frankrig. I saa Fald kunde, hvis Danmark ikke kunde undgaa at slutte sig til en af Siderne, men kom til at slutte sig til de østlige Magter, det Tilfælde tænkes, at Rendsborg kunde faa en Betydning som Forsvar, og det ikke alene for den danske Arme, men for den østlige Arme, naar den blev trængt til at trække sig op over Halvøen. Da iøvrigt Krigsministeren, som maa være den rette

Bedømmer af de Spørgsmaalet om Rendsborgs Sløifning vedkommende Forhold, havde erklæret sig ganske bestemt for, at Rendsborg er en skadelig Fæstning, og da Udenrigsministeren under denne Forudsætning ikke har fundet Anledning til at tilraade nogen Udsættelse af den foreslaaede Foranstaltning, ikke engang indtil Londonner-Traktatens Art. IV er bleven gennemført, turde Indenrigsministeren ikke yttre nogen afvigende Mening, og han sluttede sig saaledes til den foreliggende Indstilling.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede, at han oftere havde tænkt over den af Indenrigsministeren paapegede Eventualitet. Under en saadan vilde Danmark ei muligvis være forenet med Tydskland; Kriggen vilde fra Frankrigs Side været rettet mod de to Objekter: Wien og Berlin, og til desforuden at være istand til at kunne sende en Arme op for at bemægtige sig Halvøen, vilde Frankrig aldrig kunne være mægtig nok.

Marineministeren [Steen A. Bille] føiede hertil, at det er just imod en Fjende, som kommer sydfra (han være fransk eller tydsk), at det er godtgjort, at Rendsborg Fæstning er skadelig, og der laa saaledes efter hans Skjøn ikke imod Fæstningens Sløifning noget Argument i den af Indenrigsministeren forudsatte Eventualitet.

Justitsministeren [Scheel] yttrede, at det forekom ham, at de Grunde, som komme i Betragtning ved det foreliggende høist vigtige Spørgsmaal, ere dels militære, dels politiske. Hvad de militære Grunde angik, da maatte Bedømmelsen overlades til de Militære, og det var i denne Henseende mærkeligt, at alle de Militære, som vare hørte over Spørgsmaalet, vare komne til et eenstemmigt Resultat. Han kunde imidlertid ikke nægte, at de fremførte Grunde ikke have bibragt ham nogen afgjørende Overbevisning om, at Rendsborg bør sløifes, idetmindste ikke om, at dette bør ske nu. Det forekom ham, at Sagen ikke var alsidigt behandlet, og at man navnlig ikke havde tænkt sig de forskjellige Eventualiteter. Een saadan Eventualitet havde Indenrigsministeren nylig berørt: at et forenet Armecorps kunde søge en Støtte paa Halvøen; og hvad Marineministeren i den Anledning havde yttret var ikke afgjørende, thi Krigsministeren havde selv erkjendt, at Rendsborg Fæstning kunde være af Nytte, naar det ikke var en overlegen Styrke, der stod imod. Der var ogsaa en anden Eventualitet, som det forekom ham, at man ikke havde tænkt sig, og det var, at man vel muligen kunde befrygte en Krig med Tydskland ikke aldeles

blottet for Flaade. Han mente, at det havde været godt, om de Militære havde taget dette Punkt under Overveielse. Dernæst forekom det ham, at det kunde være vigtigt, at der, forinden Hans Majestæt afgiver Resolution om Rendsborgs Sløifning, forelaa en Plan med Hensyn til, hvilke Punkter der skulde befæstes, og fandt han det ialtfald ønskeligt, at der i saa Henseende idetmindste havdes en Skizze. Endelig forekom det ham ogsaa at burde først være afgjort, om Neuwerk skal beholdes. Ogsaa havde han tænkt sig, at det kunde være ønskeligt for Hans Majestæt at have et befæstet Sted, hvor det Krigsmateriel, som maa være i Holsten, kunde opbevares.

Det syntes ham saaledes, at det kunde være ønskeligt, at Hans Majestæt ikke afgiver sin Resolution om Sløifningen af Rendsborg, førend de flere saaledes berørte Punkter ere bragte mere paa det Rene.

Med Hensyn til de politiske Grunde henholdt han sig ganske til Udenrigsministeren, idet han mente, at man ikke af dem bør lade sig afholde fra nu at træffe den foreslaaede Foranstaltning, der netop med Hensyn til den Afgjørelse af Grændsereguleringssspørgsmaalet, som deri vil ligge, vilde være heldig.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede, at Rendsborg, da alle Oplagssteder ere der tilstede, var udset til fremdeles, ligesom hidtil, at være et Depot for Krigsmateriellet i Holsten, men at der hertil ingen Befæstning behøvedes; og om man vilde, kunde man ialtfald altid beholde et Brohoved mod Sydsiden. Hvad Neuwerk angik, da var der ingen Tvivl om, at det burde sløifes, og de Militære ere ogsaa i denne Henseende alle enige, men den hele Sløifning af Fæstningen kunde ikke ske paa eengang, og man maatte derfor begynde med den farligste Del af Fæstningen, Kronværket, som det anses af mest paatrængende Vigtighed at faa sløifet. Med Hensyn til, hvad der var berørt om en Plan for, hvilke Punkter i Landet der vilde blive at befæste, da laa det klart, at et Monarki af Udstrækning som Danmark ikke kan have mange Fæstninger; den Del, som ligger Østen for Store-Belt, maa nødvendigvis have eet fast Punkt, og paa Halvøen maa der være 2 faste Punkter. Ogsaa foreligger der i saa Henseender et Forslag fra en Commission af Militære, som i den Anledning har været nedsat; men Krigsministeren havde, da man ikke ved, hvor snart Forholdene i Europa kunde stille sig saaledes, at det vilde være Danmark til

Skade, hvis Rendsborg var bibeholdt som Fæstning, anset det betænkeligt at udsætte efter hin Sag Sløifningen, der af alle Militære anses som det første Paatrængende. Han maatte ogsaa fremhæve, at Aars-tiden nu er gunstigere til Sløifningsarbejdernes Foretagelse, end den vil blive, naar der skal ske en Udsættelse, og at der ogsaa nu fortiden haves en større Besætning i Rendsborg, der kan anvendes til Arbeidet.

Justitsministeren [Scheel] bemærkede yderligere, at han havde ment, at der ikke vilde kunne gaa saa lang Tid hen, om ogsaa det blev bestemt, at der først skulde afgives Resolution om Rendsborgs Sløifning, naar der under Eet kunde tages Beslutning om denne og de af ham berørte Punkter, hvilket han troede helst maatte ske.

Cultusministeren [Simony] bemærkede, at han, som ukyndig i det Militære, og efter hvad der af Udenrigsministeren var udtalt, troede at kunne i det Hele slutte sig til Krigsministerens Indstilling.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkede noch, dass er glaube, dass, wenn Seine Majestät die Schleifung der Festung theilweise befehlen, Solches Missdeutung veranlassen und als eine Demonstration betrachtet werden könne; dass er aber in einer allerhöchsten Resolution, welche die Schleifung der ganzen Festung ausspreche, in politischer Rücksicht keine Gefahr blicke.

Krigsministeren [Hansen] gjorde opmærksom paa, at hans Indstilling gaar ud paa Bemyndigelse til at lade samtlige Fæstningsværker omkring Rendsborg sløife.

Hans Majestät behagede derefter at udtale, at ligesom det altid havde været hans Plan, at Rendsborg Fæstning skulde sløifes, saaledes havde Allerhøistsamme ogsaa allerede under 13de August sidstleden paa den foreliggende Forestilling fra Krigsministeren givet en Resolution, hvorved Indstillingen bifaldes. Hans Majestät havde imidlertid befalet, at Sagen skulde foredrages i det Geheime-Statsraad, og efterat dette nu saaledes var sket, vilde det have sit Forblivende ved den allerhøist afgivne Approbation paa Krigsministerens Indstilling, der, som af Krigsministeren bemærket, omfatter Sløifningen af den hele Fæstning.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Indstilling om, at den nødlidende Skibbrudne ved allerhøieste Resolution af 17de Februar 1779 givne Adgang til at beforders med Pakkeposterne

for det Halve af den taxtmæssige Betaling fremtidig bortfalder, og at det Fornødne herom bringes til offentlig Kundskab gjennem Finantsministeriet.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en forandret Form for Pottemaal til Brug ved Mælkehandel, idet han indstillede, at det allernaadigst tillades, at der ved Siden af de hidtil benyttede Pottemaal tillige fra Justerkammeret fabrikeres og fra samme forhandles 1 Pots- og ½ Pots-Maal, forsynede med Skaft.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 1. september 1852.

Aar 1852, den 1ste September, var det Geheime-Statsraad forsamlet under *Hans Majestæt* Kongens allerhøieste Præsidium.

Udenrigsministeren [Bluhme] fremlagde den trykte Protokol over den tyske Forbundsdays Møde afvigte 29de Juli d. A., i hvilket Møde Østerrig og Preussen ved deres Gesandter paa Forbundsdagen havde forelagt en Beretning angaaende Udførelsen af det disse Magter i den holstenske Sag overdragne Forbunds-Commissorium; og indstillede han derhos, at han maatte lade de tre af de nævnte Magter stillede Andragender i bemeldte Sag, tilligemed Forbundsdays Afgjørelse, hvorved de in terminis ophøies til Forbundsbeslutning, publicere i Departementstidenden.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Umlegung der Jurisdiction über einige respective Amte Flensburg und zur St. Nicolai Kirche in Flensburg gehörende Landstücke.

In Übereinstimmung mit dem Antrage wurde von *Seiner Majestät*, mit Rücksicht auf die von dem St. Nicolai Kirchenlansten Marquard Nissen in Markerup beabsichtigte Vermagschiftung einer zur St. Nicolai Kirche in Flensburg gehörenden Koppel »Lund« genannt von 5 Heitscheffel 3 Schipp 8 Ruthen Bonität gegen eine dem Hufner Franz Franzen ebendasselbst zuständige zur Husby Harde gehörige Landmasse

von der nämlichen Bonität, allerhöchst genehmigt, dass die Jurisdiction dieser Landstücke umgelegt und resp. der Husby Harde und der St. Nicolai Kirche übertragen werde.

Dernæst refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Bommenes Emplacement paa Chausseen imellem Apenrade og Haderslev, idet han indstillede, om det ikke allernaadigst maatte bifaldes, at de 3 Bomme paa Chausseen imellem Apenrade og Haderslev anlægges paa efterfølgende Steder:

- 1) Ved Foden af Dimenbakken i Section I. Station 37.
- 2) I Nærheden af Amtsskjællet mellem Apenrade og Haderslev Amter i Section I. Station 236, og
- 3) Ved Indmundingen af Langkjær-Veien i Chausseen i Sectionen II. Station 204;

samt at der ved enhver af disse Bomme oppebæres Chaussepenge efter Tarifen for 1 Mil.

Det saaledes Indstillede blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Fremdeles refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Besættelsen af Regnskabsfører- og Fuldmægtigposten ved Gensdarmericorpset i Hertugdømmet Slesvig, idet han indstillede, om det ikke allerhøjest maatte være at bestemme, at de Contoirforretninger hos Gensdarmeri-Inspektøren for Hertugdømmet Slesvig og de Forretninger som Regnskabsfører for Gensdarmericorpset, som ifølge § 3 i den foreløbige Organisationsplan af 18. Februar 1851 skulde besørge af en civil Fuldmægtig, istedet derfor fordeles saaledes, at den hos Gensdarmeri-Inspektøren ansatte Adjudant, Premierlieutenant v. Freiesleben, tillige skal fungere som Regnskabsfører og derfor nyde en aarlig Godtgjørelse af 200 Rbd., imod at han paa anordningsmæssig Maade stiller Sikkerhed for et Beløb af 4000 Rbd., hvorimod de egentlige Contoirforretninger blive at udføre af en civil Corpsskriver, der med Hensyn til Gage, Emolumenter og øvrige Stilling sættes lige med den ældste Quartermester i Corpset.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Endvidere refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling betræffende en Ansøgning fra Borger og Kunsthandler S. A. Sørensen i Haderslev om Tilladelse

til i Løbet af 3 paa hinanden følgende Aar, ved 6 saakaldte Tombola-trækninger, at bortspille forskjellige indenlandske Kunstgjenstande.

I Overensstemmelse med Indstillingen meddelte *Hans Majestæt* allernaadigst den ansøgte Tilladelse saaledes, at bemeldte Tombola-trækninger udelukkende indskrænkes til Byen Haderslev.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte danach eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend den Entwurf einer Bekanntmachung für das Herzogthum Schleswig betreffend die im Jahre 1852 für Rechnung der Finanzkasse in Bau zu nehmenden und resp. einzulösenden Chausseestrecken.

In Übereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass nach Massgabe des der Vorstellung anliegenden Entwurfs eine Bekanntmachung betreffend die im Jahre 1852 für Rechnung der Finanzkasse in dem Herzogthum Schleswig in Bau zu nehmenden und resp. einzulösenden Chausseestrecken für das genannte Herzogthum erlassen werde.

Schliesslich referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die ordinaire Magazinkorn- und Fourage-Ausschreibung für die Jahre 1852 und 1853, sowie die Bestimmung der Preise für die im Jahre 1852 nicht in natura requirirten ordinären Magazinkorn- und Fourage-Prästanda.

Übereinstimmend mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass das der Vorstellung angeschlossene Patent betreffend die Ausschreibung des Magazinkorns ingleichen des Haus und Strohs im Herzogthum Schleswig für die Verpflegungsjahre 1852 und 1853, wie auch die Bestimmung der Preise für die im Jahre 1852 nicht in natura gelieferten Quantitäten Korn und Fourage zur allerhöchsten Unterzeichnung allerunterthänigst vorgelegt werde.

Der Finanzminister [Sponeck] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend Pension für die Wittve des verstorbenen Directors der Altonaer Sternwarte, Conferenzzraths Schumacher, Christine Magdalena.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Vorschlage des Finanzministers geruheten *Seine Majestät* der gedachten Wittve eine Pension von 1000 Rbt. jährlich, vom 1sten April d. J. angerechnet, allergnädigst zu bewilligen.

Fremdeles refererede *Finanzministeren* [Sponeck] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Interessenterne i det Actie-

selskab, der har dannet sig for at etablere en Dampskibsfart mellem Frederikshavn og Kjøbenhavn, maa ved allernaadigst Bevilling, der bliver at indløse med 28 Rbd. 48 Sk. forundes Fritagelse for Brug af stemplet Papir til de Aktiebrevne, der udstedes til Iværksættelsen af bemeldte Dampskibsforbindelse, paa Vilkaar, at der i berørte Dokumenter indføres, dels at de ifølge denne Bevilling udfærdiges paa ustemplet Papir, dels at de eventuelle Transporter af Actiebrevne skulle skrives paa anordnet stemplet Papir.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det tillades Eierne af Gaarden No. 89 og 90 paa Ringsted Kjøbstads St. Hansgade, Kjøbmand Carl Larsen, saalænge Gaardens Facade ei ombygges, eller en almindelig Omregulering af Gaden finder Sted, ved hver af de i Gaardens Forhusbygning værende 2 Indgange at anbringe en Trappe, uanset at den vil springe resp. 24 og 35 Tommer ud paa Fortouget, imod at det gjøres ham til Pligt udfor Trapperne og idetmindste i lige Længde med disses andre Del for egen Regning at anbringe 2 Stenkister, forsynede med Overgangsbrætter.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling, idet Allerhøistsamme derhos befalede, at Sager af samme Beskaffenhed herefter vilde være at foredrage i Kabinettet.

Dernæst refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at der, istedetfor det i allerhøieste Resolution af 5. Mai d. A. nævnte Beløb af 3618 Rbd. 23 Sk., som tilloides udredet til Anskaffelsen af Inventarier til Contoirlocalerne i den nye Sidebygning, der opføres ved den lercheske Gaard, maa, efter den i Forestillingen ommeldte berigtigede Beregning, hertil anvendes 9509 Rbd. 23 Sk., dog at Leverancen af Inventarierne saavidt muligt bliver at stille til offentlig Licitation for derved at søge Udgiften noget nedsat.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldet.

Derefter refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Beretning angaaende Stemningen og Forholdene paa Island m. v.

Justitsministeren [Scheel] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles:

1) At Hans Majestæt allernaadigst vil lade udgaa en foreløbig Lov

om Udskrivningen til Landkrigstjenesten for Aaret 1853 overensstemmende med det Forestillingen vedlagte Udkast.

- 2) At Hans Majestæt allernaadigst vil tillade, at der forelægges Rigsdagen Udkast til Lov, der stadfæster den foreløbige Lov af 1. September 1852 om Udskrivningen til Landkrigstjenesten for Aaret 1853, saalydende: »Den foreløbige Lov af 1. September 1852 om Udskrivningen til Landkrigstjenesten for Aaret 1853 stadfæstes.« Begge disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Derefter refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst maatte behage Hans Majestæt at bifalde, at den i Tugthuset paa Christianshavn indsatte Negerinde Margrethe fra Plantagen Soelberg paa St. Thomas overføres til Vestindien for i St. Croix Arresthus eller i St. Thomas Fort at udstaa Resten af den hende ved den Kongelige vestindiske Landsoverrets Dom af 11. August 1848 ikjendte Straf af 12 Aars Tugthusarbeide.

Det saaledes Indstillede blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt, idet Allerhøistsamme derhos paalagde Justitsministeren efter nogen Tids Forløb at gjøre Indberetning om den paagjældende Negerindes Tilstand og Forhold, for at Hans Majestæt kunde blive sat istand til at bedømme, om der ikke maatte være Anledning til at eftergive hende den tilbagestaaende Del af hendes Straf.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 3. september 1852.

Aar 1852, den 3die September, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Udenrigsministeren [Bluhme] oplæste en Beretning fra den Kongelige Gesandt i London af 27de f. M. angaaende Udførelsen af Art. 4 i Traktaten af 8. Mai d. A.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend den wegen 3ten Diebstahls zu einer 3jähriigen Zuchthausstrafe verurtheilten Johann Schmuck aus Wittenberg, indem er allerunterthänigst vorstellte, dass der wegen dritten Diebstahls zu einer 3jähriigen Zuchthausstrafe verurtheilte Züchtling Johann

Schmuck aus Wittenberg aus allerhöchster Gnade aus der Strafanstalt zu entlassen sei.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] machte darauf aufmerksam, dass der fragliche Züchtling durch ein illegales Kriegsgericht, aus Mitgliedern der insurrectionellen Armee bestehend, verurtheilt worden, dass also das Urtheil an und für sich nichtig und demnach die Worte des allerunterthänigsten Antrages »aus allerhöchster Gnade« nicht correct seien.

Seine Majestät geruheten den allerunterthänigsten Antrag zu genehmigen, jedoch dass die Worte »aus allerhöchster Gnade« weggelassen werden.

Darauf referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Abhaltung der Kosten einiger für das Schloss- und Garnisonspastorat in Glückstadt angeschaffter Gegenstände.

In Übereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass die aus der Reparatur einiger Inventarienstücke des Schloss- und Garnisonspastorats in Glückstadt, sowie der Anschaffung eines Amtssiegels für dasselbe erwachsenen Kosten, zum Belauf 12 Rbt. 32 Sk. aus der zu unvorhergesehenen Ausgaben für das Kirchen- und Schulwesen des Herzogthums Holstein bestimmten Summe abgehalten werden.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Entlassung des Züchtlings Johann Jacob Westenberg aus der Strafanstalt.

Übereinstimmend mit dem Antrage wurde von *Seiner Majestät* allröchst genehmigt, dass der wegen zweiten bewaffneten, mittelst Einbruchs und Einsteigens, sowie in Gemeinschaft mit einer andern erwachsenen Mannsperson verübten Diebstahls zu einer 8 jährigen Zuchthausstrafe verurtheilte Züchtling Johann Jacob Westenberg aus Böcken aus allerhöchster Gnade aus der Strafanstalt entlassen werde.

Noch referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Cassation einer dem weiland Bürger Brinckmann in Heiligenhafen ertheilten Concession zur Anlegung einer Mehl-, Grütz- und Graupen-Mühle.

In Übereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät*

allernädigst, dass dem Supplicanten der erbetene Erlass bewilligt und die vorgedachte Concession cassirt werde; und autorisirten Allerhöchstdieselben dabei das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg das danach Erforderliche wahrzunehmen.

Schliesslich referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Form des Homagialeides für die Beamten im Herzogthum Holstein.

Seine Majestät geruheten allerhöchst zu bestimmen, dass der Eid der Treue künftig von sämmtlichen Beamten im Herzogthum Holstein nach dem sub ltr. B. B. der Vorstellung angeschlossenen Formulare mit Weglassung der Worte »absolutum dominium« gefordert und abgeleistet werde.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter at tilkjendegive, at da Ministeren for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg havde forelagt til allerhøieste Underskrift Confirmationer paa Bestallinger for Raaderne i Overappellationsretten i Kiel, men disse Confirmationer imidlertid benævnedes Vedkommende som Raader i den slesvig-holsten-lauenborgske Overappellationsret, havde Allerhøistsamme taget i Betænkning at underskrive dem i den foreliggende Form, idet han fandt denne Benævnelse urigtig, efterat Overappellationsrettens Jurisdiction over Slesvig var ophørt, og Allerhøistsamme havde derfor allernaadigst paalagt Ministeren for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg at foredrage denne Sag i det Geheime-Statsraad.

Zufolge dieses allerhöchsten Befehls referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] die betreffende allerunterthänigste Vorstellung, indem er allerunterthänigst darauf hinwies, dass dem schleswig-holstein-lauenburgischen Oberappellationsgerichte zwar die Jurisdiction über das Herzogthum Schleswig provisorisch benommen sei, dass aber Seine Majestät in der allerhöchsten Bekanntmachung vom 28sten Januar d. J. ausdrücklich ausgesprochen haben, dass, ehe eine definitive Beschränkung der Competenz dieses höchsten Gerichtshofs auf die Herzogthümer Holstein und Lauenburg Statt finde, den nächsten Versammlungen der Provinzialstände ein Gesetz-Entwurf zur Begutachtung werde vorgelegt werden. Er habe daher geglaubt, dass es correct sei, die bisherige Benennung des gedachten Gerichts und seiner Mitglieder beizubehalten, bis eine definitive allerhöchste Entscheidung über die Competenz des

Gerichts erfolge; und wie er dieses für am Meisten übereinstimmend mit der gedachten allerhöchsten Bekanntmachung ansehe, so sei er auch, eben mit Rücksicht auf dieselbe, der Meinung, dass in practischer Hinsicht die fragliche Benennung unbedenklich sei.

Efterat Geheime-Statsraadets øvrige Medlemmer allerunderdanigst havde yttret sig, behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at resolvare, at der til allerhøieste Underskrift bliver at forelægge nye Confirmationer for Raaderne i Overappellationsretten i Kiel, saaledes at Bestallingerne vedhæftes, og at der i selve Confirmationerne undgaaes Benævnelsen »slesvig-holsten-lauenborgske« Overappellationsret, samt at der i Confirmationerne optages en Reservation af Hans Majestæts allerhøieste definitive Beslutning med Hensyn til Overappellationsrettens Competents; hvorhos Hans Majestæt tillige bestemte, at Ministeren for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg vilde for Overappellationsretsraad Malmrosses Vedkommende have nærmere at indkomme med særligt allerunderdanigst Forslag om, hvorledes allerhøieste Bestalling kunde meddeles ham, saaledes at Vanskelighederne ved den forommeldte Benævnelse undgikkes.

Med Hans Majestæts Tilladelse forlod derpaa Hans Kongelige Høihed Arveprindsen Geheime-Statsraads-Mødet.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til de ved den i Geheime-Statsraads-Mødet den 20de August sidstleden allerhøiest tagne Beslutning befalede allerhøieste Kundgjørelser for Hertugdømmerne Slesvig og Holsten angaaende Frafald af Efterkrav mod Ydere og Embedsmænd i Anledning af Oprøret.

Hans Majestæt resolverede allernaadigst, at Allerhøistsamme, forinden de forelagte Udkast approberes, vilde have dem undergivne en saadan forandret Redaktion, at en større indbyrdes Overensstemmelse derved bevirkes, idet Allerhøistsamme derhos befalede, at de i Overensstemmelse dermed omredigerede Udkast blive allerunderdanigst at forelægge i Geheime-Statsraadet.

Marineministeren [Steen A. Bille] refererede en allerunderdanigst Forestilling, som han, efter, overensstemmende med den af Hans Majestæt i Geheime-Statsraadet den 11te f. M. tagne Bestemmelse, at have brevvet med Finantsministeriet, havde nedlagt om allerhøieste Udnævnelse for nogle Betjente med en aarlig Gage af under 500 Rbd., idet han allerunderdanigst androg paa, at de tvende constituerede

Cancellister under Marineministeriet Schmidt og Schwartzkopff, hvilke begge ere gagerede med 450 Rbd. aarlig, maa erholde allerhøieste Udnævnelse, samt at der paa Udkastet til Finantsloven for næste Finantsaar maa for hver af dem opføres et personligt Gagetillæg af 50 Rbd.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at der i det foreliggende Tilfælde ikke forekom ham at være nogen fyldestgjørende Grund til for de to nævnte constituerede Cancellisters Vedkommende at gjøre en Undtagelse fra den under 7de Mai 1849 af det daværende Statsraad vedtagne almindelige Regel, ikke at indstille til Kongelig Udnævnelse nogen under Ministerierne ansat Betjent, der oppebærer en ringere Gage end 500 Rbd. Denne Regel var dengang bleven vedtaget, fordi der følte en stor Trang til i den paagjældende Henseende at bringe Princip-Lighed tilveie i de forskjellige Ministerier; og at disse senere havde fundet sig tilfredse med hin Regel, viste den Omstændighed, at den hidtil saa strengt er blevet overholdt, at den i de forløbne 3 Aar ingensinde er bleven fraveget. Han kunde derhos heller ikke andet end anse det for Følgernes Skyld nødvendigt at være meget forsigtig med at admittire Undtagelser fra Reglen.

Marineministeren [Steen A. Bille] fremhævede, at de tvende paagjældende Cancellister vare i sin Tid, forinden den af Finantsministeren nævnte almindelige Regel var vedtaget af Statsraadet, bleve constituerede med Tilsagn om, naar de udførte deres Forretninger til Tilfredshed, at blive indstillede til at erholde Kongelig Udnævnelse; og det forekom ham derfor i ethvert Fald at være ubilligt, at hin Regel skulde have tilbagevirkende Kraft for deres Vedkommende. Han maatte derfor fremdeles allerunderdanigst andrage paa, at begge disse Cancellister, som høre til det for Marineministeriet normerede Antal af 12 Cancellister, erholde Kongelig Bestalling.

Indenrigsministeren [Bang] henholdt sig til Finantsministeren, idet han bemærkede, at den omtalte Regel var i sin Tid bleven vedtaget efter nøiagtig Overveielse og tiltraadt af den daværende Marineminister. At Enkelte kom til at lide under den var beklageligt, men uundgaeligt, og han maatte saameget mere fraraade dens Fravigelse i det foreliggende Tilfælde, som de tvende paagjældende Personer kun vare constituerede som Cancellister.

Krigsministeren [Hansen] kunde ikke finde det grundet i Retfærdighed, at Gagens Størrelse skulde gjøre Udslaget i det Spørgsmaal, om en Mand skulde erholde Kongelig Udnævnelse eller ei; det forekom

ham, at den eneste retfærdige Norm i denne Henseende var Vigtigheden af de Forretninger, der betroedes den Vedkommende.

Justitsministeren [Scheel] maatte med Finantsministeren og Indenrigsministeren fraraade, at der i det foreliggende Tilfælde gjøres Undtagelse fra den i sin Tid vedtagne almindelige Regel, idet han derhos bemærkede, at denne Regel ikke kunde, saaledes som af Marineministeren paaberaabt, siges at ville faa tilbagevirkende Kraft, naar de to paagjældende Personer ikke bleve kongelig udnævnte, thi de vare jo, dengang Regelen vedtoges, kun constituerede.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter allernaadigst at bemyndige Marineministeren til paa Udkastet til Finantsloven for næste Finantslov at opføre de tvende constituerede Cancellister under Marineministeriet Schmidt og Schwartzkopff med et personligt Gagetillæg af 50 Rbd. hver og derefter i sin Tid, naar Finantsloven er vedtagen, at indkomme med allerunderdanigst Forestilling om allerhøieste Udnævnelse for dem.

Indenrigsministeren [Bang] forelagde allerunderdanigst Udkast til et allerhøieste aabent Brev, hvorved Rigsdagen sammenkaldes til Mandagen d. 4de October d. A.; hvilket Udkast *Hans Majestæt* behagede at give allerhøieste Bifald, idet Allerhøistsamme tilføjede, at det var hans Agt personligen at aabne Rigsdagen.

Derefter refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling hvori indstilles, at den Gaard i Schjerring, af Hartkorn og Matrikel 8 Tdr. 5 Skpr. 3 Fdgk. $\frac{1}{4}$ Alb., med Gammelskat 54 Rbd. 23 Sk., som af Stifteren af den Hørningske Stiftelse er tillagt Biskoppen over Aarhus Stift for hans Deltagelse i Stiftelsens Bestyrelse, maa overdrages Fæsteren af samme Jens Andersen til fuldkommen Eiendom mod en Kjøbesum af 3500 Rbd., der bliver at indsætte blandt Stiftets offentlige Midler til Forrentning til Fordel for Bispeembedet.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Fremdeles refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, om den ved allerhøieste Reskript af 2. October 1801 med $\frac{1}{8}$ % paabudne og ved allerhøieste Resolution af 28. October 1825 til $\frac{1}{4}$ % forhøiede Afgift til Kjøbenhavns Universitets Kasserer- og Bogholdercontoir af alle i Universitetsquæsturen indstaaende Midler, undtagen Børnepenge, maa, under Forudsætning af, at den fornødne Bevilling ved Finantsloven for næste Finantsaar dertil

meddeles, fra 1. April 1853 at regne nedsættes til $\frac{1}{32}$ af disse Midlers Renteudbytte, dog saaledes at nærmere Bestemmelse forbeholdes, om denne Nedsættelse skal finde Anvendelse paa det af afdøde Politirets-assessor Johannes Lem Smith ifølge Testamente af 29. August 1848 til Fordel for Studerende stiftede Legat, for hvis Vedkommende Forslag om Vederlaget, der for dets Bestyrelse skal erlægges til Universitetet, bliver at optage under det Udkast til en Fundats for Legatet, der allerunderdanigst bliver i sin Tid at forelægge til allerhøieste Confirmation.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Derefter hævede *Hans Majestæt* Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 8. september 1852.

Aar 1852, den 8de September, var det Geheime-Statsraad samlet under *Hans Majestæt* Kongens allerhøieste Præsidium. Indenrigsministeren var fraværende paa en Embedsrejse.

Udenrigsministeren [Bluhme] foredrog et Udkast til en Circular-Depeche til de Kongelige Gesandtskaber hos de Regjeringer, som have medundertegnet Traktaten af 8. Mai d. A. angaaende Udførelsen af Art. IV i bemeldte Traktat.

Hvilket Udkast vandt *Hans Majestæts* allerhøieste Bifald.

Protokollerne over Geheime-Statsraadets Møder fra 28de Januar til 30te April incl. bleve oplæste og ratihaberede.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte, mit Beziehung auf die von Seiner Majestät im Geheime-Staatsrathe früher gefassten Beschlüsse, eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend ein von Samuel Morton Peto aus London eingereichtes allerunterthänigstes Gesuch um allergnädigste Ertheilung einer Concession zur Erbauung und Benutzung einer Eisenbahn von Flensburg über Husum nach Tönning und von Husum nach Rendsburg.

Seine Majestät geruheten, in Uebereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage, dem Samuel Morton Peto die allerunterthänigst beantragte Concession nach dem der Vorstellung angeschlossenen Entwurf allergnädigst zu ertheilen.

Det Geheime Statsraads-Møde blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 10. september 1852.

Aar 1852, den 10de September, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Hans Majestæt fandt Anledning til at henlede Opmærksomheden paa, at det ofte er Tilfældet, at der med Hensyn til Sager, som ere foretagne i det Geheime-Statsraad, findes i Bladene Meddelelser om, hvad der er passeret, og hvad hemmelig burde holdes. Allerhøjstamme troede derfor, at det ikke noksom kan indskjærpes de under de forskjellige Ministerier ansatte Embedsmænd, i Alt hvad deres Embedssager angaar, at iagttage den høieste Grad af Taushed og Discretion, og han befalede derfor allernaadigst, at hver Minister for sit Ministeriums Vedkommende i saa Henseende foranstalter det Fornødne.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Hans Majestæt allernaadigst vil bevilge, at Ægteskabet mellem Forbedringshusfange i Odense Tugt- og Forbedringshus Dyr læge Christen Henningsen Hasse og Hustru Sophie, født Myhre, af Tranekjær, maa være fuldstændigt ophævet, med Tilladelse for Konen til at indgaa nyt Ægteskab.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Justitsministeren [Scheel] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at den Husmand og Fisker Johan Frederiksen af Busemarke ved Møens Herreds Gjæsterets Dom af 19de Januar d. A. for Meddelagtighed i Smugleri ifundne Mulkt af 38 Rbd. 44 Sk. til Stege Toldvæsens Toldkasse allernaadigst maa nedsættes til 10 Rbd.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at § 14 i de Forestillingen allerunderdanigst vedlagte Love for det pharmaceutiske Understøttelsesselskab, i hvis Følge der ikke maa gjøres Arrest eller Forbud i Selskabets Kasse paa den Understøttelse, som er tilstaaet dets Medlemmer, maa blive forsynet med allerhøieste Confirmation.

Det saaledes Indstillede blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Endvidere refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles:

- 1) At de Summer, der indskydes i den Sparekasse, der agtes oprettet for Svendborg Kjøbstad og dens Omegn, fritages for Arrest og Beslag.

2) At den med bemeldte Sparekasse forbundne Laanekasse uden foregaaende Søgemaal og Dom maa realisere de efter Forfaldstiden uindløste haandfaaede Panter ved Auction efter forudgaaet Bekjendtgjørelse i Stiftstidenden med 14 Dages Varsel.

Begge disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung, in welcher er beantragte, ob nicht behufs Nutzbarmachung des in der Herrschaft Pinneberg gelegenen landesherrlichen »Himmelmoor«, ausser der nach der allerhöchsten Resolution vom 30sten April d. J. verwendeten Summe von 4212 Mk., annoch ein Belauf von 368 Mk. allergnädigst zu bewilligen sein möchte.

Dieser Antrag wurde von *Seiner Majestät* allergnädigst genehmigt.

Danach referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung, in welcher er beantragte, ob nicht die vorliegenden Nutzungs-, Cultur- und Reparatur-Vorschläge in Ansehung der Königlichen Forsten im Herzogthum Holstein für das Betriebsjahr 1852/53, unter Vorbehalt einiger minder wesentlichen Modificationen, zur Ausführung gebracht, und die darnach erforderlichen Cultur- und Reparaturkosten mit Inbegriff des Einkaufs der erforderlichen Sämereien bis zur Summe von resp. 50.404 Mk. 3 Sk. und 26.158 Mk. 14 Sk. seiner Zeit aus den Forstintraden angewiesen werden dürfen.

Seine Majestät genehmigten allergnädigst diesen Antrag.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung, in welcher er beantragte, ob nicht das Ministerium allergnädigst autorisirt werden möge, in Betreff der Ausschreibung eines Beitrages von $1\frac{3}{5}$ Bsk. oder $\frac{1}{2}$ Sk. Courant à Demat und von 4 Bsk. oder $1\frac{1}{4}$ Sk. Courant à Morgen zu der allgemeinen Deichkasse für das Herzogthum Holstein nebst einer specificirten Nachricht über die Verwendung der letzten Beiträge zur allgemeinen Deichkasse, ein Patent nach Massgabe des der Vorstellung allerunterthänigst angeschlossenen Entwurfs zu erlassen.

Dieser Antrag wurde von *Seiner Majestät* allergnädigst genehmigt.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung, in

welcher er beantragte, ob nicht der wegen qualificirter und nach vorgängiger Bestrafung wegen dritten Diebstahls in Gesellschaft verübter Entwendung zur lebenswieriger Zuchthausstrafe verurtheilte Züchtling Joachim Wreede aus Schnelsen zu Seiner Königlichen Majestät bevorstehendem Geburtstage aus allerhöchster Gnade der Strafanstalt zu entlassen sein dürfte.

Seine Majestät genehmigten allergnädigst diesen Antrag.

Noch referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung, in welcher er beantragte, ob nicht der wegen begangener Brandstiftung und Diebstähle zur geschärften Todesstrafe verurtheilte, demnächst aber zu lebenswieriger Zuchthausstrafe begnadigte Züchtling Johan Carl Joachim Jahnke aus Kohlhorst zu Seiner Königlichen Majestät bevorstehendem Geburtstage aus allerhöchster Gnade aus der Strafanstalt zu entlassen sein dürfte.

Dieser Antrag wurde von *Seiner Majestät* allergnädigst genehmigt.

Schliesslich referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung, in welcher er beantragte, ob nicht der wegen, nach bereits erlittener Bestrafung des dritten Diebstahls, wiederholt begangener Entwendungen zur lebenswierigen Zuchthausstrafe verurtheilte Züchtling Hans Nicolaus Andreas Goedicke aus Husum aus allerhöchster Gnade zu Seiner Königlichen Majestät bevorstehendem Geburtstage aus der Strafanstalt zu entlassen sein dürfte.

Seine Majestät genehmigten allergnädigst diesen Antrag.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende, at der ved en Conference mellem ham og Ministeren for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg samt Ministeren for Hertugdømmet Slesvig i Anledning af de i Geheime-Statsraads-Mødet den 3die September sidstleden foredragne Udkast til de allerhøiest befalede Kundgjørelser, som skulde udgaa for Hertugdømmerne Slesvig og Holsten om Frafald af Efterkrav mod Ydere og Embedsmænd i Anledning af Oprøret, havde vist sig Tvivl, om ikke efter det hele paagjældende Forholds Beskaffenhed Emanationen af Kundgjørelser maatte kunne anses for at være mindre nødvendig; og idet nu Finantsministeren for sit Vedkommende ikke skjønnede rettere, end at der dog turde være mindre Anledning til at give den hele Akt det solenne Præg, som den vilde faa ved Udstedelsen af allerhøieste

Kundgjørelser, og at man kunde indskrænke sig til simpelthen at offentliggjøre den allerhøieste Resolution af 20de August d. A., med Udeladelse af Resolutionens sidste Passus, henstillede han dette Spørgsmaal til allerhøieste Afgjørelse.

Efterat *Ministeren for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg* [Rentlow-Criminil] havde allerunderdanigst tilraadet, at der forholdes paa den af Finantsministeren antydede Maade, og efterat *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Molkte] havde bemærket, at han ikke vilde insistere paa den tidligere besluttede Udfærdigelse af allerhøieste Kundgjørelser, blev der fra Geheime-Statsraadets øvrige Medlemmers Side Intet fundet imod, at saadanne Kundgjørelser bortfalde; og det behagede derefter *Hans Majestæt* allernaadigst at bestemme, at formelige, allerhøiest underskrevne Kundgjørelser angaaende den allerhøieste Resolution af 20. August d. A. betræffende visse Efterkrav og Pengeansvar i Anledning af Oprøret, ikke skulde udstedes.

Der Finanzminister [Sponneck] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend eine Verstärkung des holsteinischen Gensdarmeriecorps und eine Veränderung in Betreff der Recrutirung desselben.

In Uebereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst:

- 1) Dass von den Regimentern und Corps 10 Cavalleristen und 30 Infanteristen, welche eine Exercierschule durchgemacht und wenigstens 3 Monate Garnisonsdienste verrichtet haben, an das Gensdarmeriecorps zur Verstärkung abgegeben werden, und
- 2) Dass zur Verstärkung der Zollaufsicht an der holsteinischen Grenze eine Summe bis zu 8.000 Rbt. über die diesjährige Budgetsumme hinaus verwendet werde; sowie ferner
- 3) Dass die §§ 6 und 7 des Organisationsplans für die holsteinische Gensdarmerie vom 25sten November 1843 folgendermassen verändert, resp. ergänzt werden:
  - a) Der Abgang von Unterofficieren und Gemeinen wird vorzugsweise durch permittirte Gemeine ersetzt nach Wahl des Commandeurs der Gensdarmerie, der vor der Anstellung die Einwilligung des Kriegsministeriums einzuholen hat. Sind keine permittirten Militairpersonen, welche nach dem Erachten des Commandeurs sich für den Gensdarmeriedienst eignen, zur Disposition, wird die nöthige Anzahl Gemeine auf Veranstaltung des Kriegsministeriums von den Cavallerie-Regimentern, den

Linienbataillonen und Jägercorps abgeben, oder es werden zum Dienst in der Gensdarmrie permittirte Leute einberufen.

- b) Kein Gemeiner kann an die Gensdarmrie abgeben werden, der nicht eine Exercierschule durchgemacht und überdem wenigstens 3 Monate Garnisonsdienste verrichtet hat, sowie deutsch sprechen, lesen und schreiben kann.

Finantsministeren [Sponneck] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forelæggelse for Rigsdagen af et Udkast til Lov angaaende Portofriheden i Finantsaaret 1853/54.

Hans Majestæt approberede allernaadigst bemeldte, Forestillingen vedlagte, Lovudkast til Forelæggelse for Rigsdagen.

Indenrigsministeren [Bang] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling angaaende om, [at] særegne Foranstaltninger blive at træffe i Kongeriget med Hensyn til den i Hertugdømmet Slesvig blandt Hornqvæget grasserende ondartede Lungesyge.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at det indtil videre maa have sit Forblivende ved de hidtil truffne Foranstaltninger mod den i Hertugdømmet Slesvig blandt Hornqvæget grasserende ondartede Lungesyges Udbredelse til det øvrige Danmark.

Derefter oplæstes og ratihaberedes Protokollerne for det Geheime Statsraads Møder i Mai Maaned d. A.

Mødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 15. september 1852.

Aar 1852, den 15de September, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Arveprindsen var fraværende.

Protokollerne for Geheime-Statsraadets Møder fra Begyndelsen af Juni Maaned indtil August Maanedes Udgang oplæstes og ratihaberedes.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede derefter Udkast til Udenrigsministeriets Budget for Finantsaaret fra 1ste April 1853 til ult. Marts 1854.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at approbere bemeldte Udkast til Optagelse i Forslaget til Finantsloven for det nævnte Aar,

saaledes at, overensstemmende med Finantsministerens Forslag, de for Generalconsulen i Paris og Consulen i Rom med faste Gager opførte annua kun blive at opføre for de Paagjældendes Personer.

Danach referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des Müllers Kloppenburg in Altona für sich und seinen 13 jährigen Sohn Hermann Martin Otto, sowie des Müllergesellen Gundelach, um Erlassung einer von dem Altonaer Magistrate wider sie erkannten Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot, eventualiter Verwandlung derselben in eine Brüche, indem er allerunterthänigst beantragte, ob etwa die wider den Müller Kloppenburg und den Müllergesellen Gundelach wegen thätlicher Widersetzlichkeit gegen Gerichts- und Polizeidiener von dem Altonaer Magistrate unterm 14ten October 1851 erkannte resp. 4 mal 5 tägige und 2 mal 5 tägige Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot aus allerhöchster Gnade in eine resp. 2 mal 5 tägige und 5 tägige Gefängnisstrafe bei gewöhnlicher Gefangenenkost zu mildern, und ob nicht dem 13 jährigen Sohne des Müllers Kloppenburg, Hermann Martin Otto, die wegen des nämlichen Vergehens wider ihn erkannte 8 tägige Gefängnisstrafe bei gewöhnlicher Gefangenenkost zu erlassen sein dürfte.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] bemerkte, dass er glaube, allerunterthänigst anrathen zu müssen, dass die volle Strafe dem Müller Kloppenburg und dem Müllergesellen Gundelach erlassen werde. Er sei nämlich der Ansicht, dass das ganze Verfahren gegen Kloppenburg vom Anfang an null und nichtig gewesen. Kloppenburg habe ja seiner Zeit gehörigen Orts das betreffende Document zur Confirmation eingeschickt, er habe sich in jeder Richtung als ein loialer Unterthan betragen, und dass er sich der Ausführung des von einer insurrectionellen Autorität gesprochenen Urtheils widersetzt habe, könne keinesweges ein Verbrechen sein. Dass der Executionsbefehl von der obersten Civilbehörde ausgegangen, könne hierin nichts ändern, da ja Nichts vorläge, was von Kloppenburg bezahlt werden sollte.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemerkte, dass Kloppenburg, um sein Recht zu suchen, sich an den Regierungscommissair Seiner Majestät hätte wenden können, was er aber nicht gethan habe. Der Minister hob dabei noch ferner hervor, wie es gefährliche Folgen haben könne, wenn

man es straflos hingehen lasse, sich den bekannten executiven Autoritäten des Orts mit Gewalt in ihrer amtlichen Wirksamkeit zu widersetzen, und dem Betreffenden also selbst ein Urtheil über die Rechtmässigkeit der vorzunehmenden Execution gestatte.

Justitsministeren [Scheel], *Udenrigsministeren* [Bluhme], *Indenrigsministeren* [Bang] og *Krigsministeren* [Hansen] maatte ligeledes, af det sidstnævnte af Ministeren for Holsten fremhævede Hensyn, finde det betænkeligt, at Straffen ganske eftergives Kloppenburg.

Seine Majestät der König geruheten allergnädigst zu resolviren, dass die wider den Müller Kloppenburg und den Müllergesellen Gundelach von dem Altonaer Magistrate erkannte resp. 4 mal 5 tägige und 2 mal 5 tägige Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot denselben aus allerhöchster Gnade erlassen, dass ihnen aber bei Eröffnung dieser allerhöchsten Resolution ein ernstlicher Verweis wegen ihres an den Tag gelegten ungesetzlichen und eigenmächtigen Verhaltens ertheilt werde. Zugleich geruheten Seine Majestät dem Sohne des Müllers Kloppenburg, Hermann Martin Otto, die wegen des nämlichen Vergehens wider ihn erkannte 8 tägige Gefängnisstrafe bei gewöhnlicher Gefangenenkost, gleichfalls allergnädigst zu erlassen.

Dernæst refererede *Finantsministeren* [Sponneck] en allerunderdanigst Forestilling angaaende, at et Udkast til Lov om den svævende Statsgjæld maatte approberes til Forelæggelse for Rigsdagen.

Hans Majestæt approberede allernaadigst, at bemeldte, Forestillingen vedlagte, Lovudkast forelægges Rigsdagen.

Derefter hævede *Hans Majestæt* det Geheime-Statsraads Møde.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 17. september 1852.

Aar 1852, den 17de September, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Justitsministeren [Scheel] refererede allerunderdanigst Udkast til Justitsministeriets Budget for Regnskabsaaret 1853/54; hvilket Udkast *Hans Majestæt* behagede allernaadigst at approbere til Indlemmelse i Finantslovsforslaget for det nævnte Aar.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung wegen

Erlassung eines allerhöchsten Patents betreffend die Ordnung und Feststellung der innern Verfassung des Herzogthums Lauenburg, namentlich in Hinsicht der Landesvertretung, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht der in Folge der allerhöchsten Resolution vom 29sten Januar d. J. der vor dem Jahre 1848 bestandenen lauenburgischen Ritter- und Landschaft vorgelegte Entwurf eines allerhöchsten Patents, nachdem derselbe nach Massgabe des Inhalts der allerunterthänigst referirten Vorstellung abgeändert worden, als Gesetz für das Herzogthum Lauenburg zu publiciren.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] bemerkte, dass der vorgelegte Patents-Entwurf ihm ausserordentlich zweckmässig scheine. Da aber Ritter- und Landschaft gegen mehrere Punkte desselben aufgetreten sei und namentlich die Beibehaltung der Virilstimmen für die landtagsfähigen Güter gewünscht habe, und da der Punkt, inwiefern der Ritter- und Landschaft hinsichtlich der Gesetzgebung eine bloss berathende oder eine beschliessende Stimme zustehe, immer streitig gewesen sei, so könne, bei der vorliegenden Frage, der Gesichtspunkt der Zweckmässigkeit nicht allein der entscheidende sein, sondern die Rechtsfrage müsse erst ganz klar da stehen, denn wenn Ritter- und Landschaft eine beschliessende Stimme hätte, glaube er doch, dass es sehr bedenklich sein würde, den allerunterthänigst vorgetragenen Patents-Entwurf zu erlassen. Er gebe daher anheim, ob nicht erst, falls das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg nicht bestimmt erkläre, dass der Ritter- und Landschaft keine beschliessende Stimme zukomme, über diese Frage, als eine völlige Rechtsfrage, das Bedenken des holsteinischen Oberappellationsgerichts einzuziehen sei.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] äusserte, dass er davon ausgegangen sei, dass die Ritter- und Landschaft, wenn gleich die Fassung der von ihr eingegebenen Erklärung einen Zweifel darüber zulässt, ob sie derselben einen nur berathenden Charakter beigelegt wissen will, eine entscheidende Geltung für ihre Wünsche und Beschlüsse doch nicht mehr werde beanspruchen können, da sie in den verflossenen Jahren selbst ihre Rechte aufgegeben habe. Uebrigens glaube er zwar, dass auch früher der Ritter- und Landschaft kein beschliessendes Recht in Betreff der Gesetzgebung zuständig gewesen, dürfe aber doch keine durchaus bestimmte Meinung über diese Frage aussprechen. Die vormalige

schleswig-holstein-lauenburgische Canzlei sei immer der Ansicht gewesen, dass der Ritter- und Landschaft nur eine berathende Stimme, Steuersachen ausgenommen, zustände, habe aber die Frage nicht auf die Spitze stellen wollen und daher bei allen eintretenden speciellen Gelegenheiten ein ausdrückliches Aussprechen dieser Ansicht vermieden. Zwar sei es, wenn das vorliegende Patent, wie von ihm allerunterthänigst vorgeschlagen, erlassen werde, eine Möglichkeit, dass die Ritter- und Landschaft sich mit einer Beschwerde an den Bundestag wende, vor dem Resultat einer solchen Beschwerde aber sei seines Erachtens nicht zu fürchten.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] bemerkte, dass die vor dem März 1848 geltende lauenburgische Verfassung durch die allerhöchste Bekanntmachung vom 28sten Januar v. J. retabliert werden, dass diese Verfassung also, wie auch in der Bekanntmachung ausgesprochen, nur auf verfassungsmässigem Wege abgeändert werden könne, und dass es daher nothwendig sei zu wissen, was verfassungsmässiges Recht sei. Er wünsche mithin, dass die Frage, ob bei Abänderung der Verfassung der Ritter- und Landschaft eine beschliessende oder nur berathende Stimme rechtlich zustehe, zuerst entschieden werde; und wenn der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg nicht erkläre, dass er hinsichtlich dieser Rechtsfrage keinen Zweifel habe, könne er nicht umhin darauf zu bestehen, dass das Bedenken des holsteinischen Oberappellationsgerichts eingezogen werde.

Udenrigsministeren [Bluhme] maatte ligeledes være af den Mening, at det ligger i Kundgjørelsen af 28de Januar f. A., at Ridder- og Landskab er erkjendt bestaaende, saaledes som det retligen bestod før Marts 1848, og det forekom ham derfor ogsaa med Ministeren for Slesvig nødvendigt, at det Spørgsmaal, om der retlig tilkommer Ridder- og Landskab en besluttende eller blot en raadgivende Stemme, bliver bragt til Afgjørelse.

Krigsministeren [Hansen] tiltraadte den holstenske Ministers Indstilling, idet han fandt, at naar det er underkastet Tvivl, om et saadant Privilegium som det omhandlede tilkommer Ridder- og Landskab, maatte det være dettes egen Sag at bevise Privilegiets Existents.

Finantsministeren [Sponneck] sluttede sig til den Anskuelse, at det er høist ønskeligt, forinden videre foretages i den foreliggende Sag, at faa det Spørgsmaal afgjort, om Ridder- og Landskab har besluttende Stemme eller ikke. Paa den anden Side kunde han imidlertid

ikke nægte, at det havde sine Betænkeligheder, i saa Henseende at gaa til Overappellationsretten, og han vilde derfor tilraade, at man, forinden der skrides videre frem, først hører den danske Forbunds-gesandt.

Marineministeren [Steen A. Bille] var enig med Finantsministeren i det Betænelige i med Hensyn til det omhandlede Spørgsmaal at gaa til Overappellationsretten.

Indenrigsministeren [Bang] maatte bemærke, at det allerførste Skridt, der vil være at gjøre, forekom at maatte være at komme paa det Rene med, om Ridder- og Landskab virkelig selv tillægger sig nogen besluttende Myndighed, thi saalænge dette ikke er givet, er der ingen Anledning til at søge det paagjældende Retsspørgsmaal afgjort.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] erklærede sich damit einverstanden, dass die Ritter- und Landschaft aufgefordert werde, sich darüber zu erklären, ob die in ihrer Eingabe enthaltenen Aeusserungen wegen der betreffenden Punkte des vorgelegten Patent-Entwurfs als ein Widerspruch oder als ein blosses Abrathen gemeint seien, und im ersteren Falle nachzuweisen, worin Ritter- und Landschaft das Recht des Widerspruchs begründe; in welcher Rücksicht denn auch, seines Erachtens, das Bedenken der Königlichen lauenburgischen Regierung über die Rechtsfrage einzuziehen wäre.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkede, dass er um so mehr geneigt sei, sich dem so eben angerathenen Verfahren anzuschliessen, als er auch selbst Anfangs beabsichtigt habe, einen solchen Weg einzuschlagen.

Justitsministeren [Scheel] bemærkede, at han dog fandt, at der kunde være nogen Betænkelighed ved at gaa den Vei, og det syntes ham, at der i Sagen selv ikke ligger saamegen Grund til Tvivl, at Hans Majestæt jo nu kan tage Beslutning i Overensstemmelse med den foreliggende Indstilling. Han for sit Vedkommende antog ikke, at der udenfor Skattebevillingssager tilkommer Ridder- og Landskab nogen besluttende Ret; det ligger ogsaa for, at Regjeringen i flere Tilfælde har givet Love imod dets Mening, og hertil kommer, at Ridder- og Landskab i dets nu afgivne Erklæring ikke udtrykkelig har reklameret nogen besluttende Myndighed.

Cultusministeren [Simony] sluttede sig til Indenrigsministeren og Ministeren for Slesvig.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen udtalte sig i samme Retning.

Seine Majestät der König geruheten allergnädigst zu resolviren, dass, mit Rücksicht auf die Fassung der an die Königliche lauenburgische Regierung gerichteten Eingabe der vor dem Jahre 1848 bestandenen Ritter- und Landschaft des Herzogthums Lauenburg in Veranlassung der mit derselben auf allerhöchsten Befehl über den Entwurf eines allerhöchsten Patents betreffend die Ordnung und Feststellung der inneren Verfassung des gedachten Herzogthums eingeleiteten Communication, Allerhöchstdieselben es für nöthig erachten, Sich davon zu vergewissern, ob die zum Zwecke der Berathung über den ihr mitgetheilten Patents-Entwurf versammelte Ritter- und Landschaft die Inkraftsetzung einzelner, in den Entwurf aufgenommener Bestimmungen allerunterthänigst abzurathen beabsichtige oder rücksichtlich derselben Beschlüsse zu fassen sich für berechtigt gehalten habe, und, wenn dieses der Fall sein sollte, wie sie eine solche Berechtigung begründen zu können glaube. Bevor Seine Majestät in dieser Verfassungs-Angelegenheit selbst eine weitere Verfügung treffen, sei es Sein allerhöchster Wille, dass die vor dem Jahre 1848 bestandene Ritter- und Landschaft des Herzogthums Lauenburg zur Abgebung einer näheren Erklärung hierüber aufgefordert werde; und Allerhöchstdieselben geben daher dem Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg auf, die Einziehung einer solchen Erklärung durch die Königliche lauenburgische Regierung zu veranlassen, so wie auch der gedachten Regierung aufzuerlegen, sich über die betreffende Rechtsfrage selbst zu äussern.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung, in welcher er die Milderung einer wegen Kindesaussetzung wider Ida Quant aus Trittau erkannte 2 mal 5 tägige Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot in eine gleiche 2 tägige Gefängnisstrafe allerunterthänigst beantragte.

Seine Majestät der König geruheten allergnädigst zu resolviren, dass die ganze Strafe der gedachten Inculpatin zu erlassen sei.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende en forandret Regulering af Skoleaaret ved de lærde Skoler i Hertugdømmet Slesvig.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allergnädigst, at Skoleaaret ved de lærde Skoler i Flensborg og Slesvig for Fremtiden ligesom ved Skolen i Haderslev maa regnes fra hvert Aars

23de August til det følgende Aars 23de Juli, saaledes at den mellem-liggende Tid fra 23de Juli til 23de August bestemmes til Sommerferie, og den Examen, der hidtil er afholdt ved Mikkelsdag, afholdes lige før denne Sommerferies Begyndelse, medens der ogsaa, naar nogen ønsker det, fremdeles som hidtil vil være at afholde en Examen ved Paasketid, til hvilken Tid ogsaa nye Disciple skulle kunne optages ved bemeldte Skoler.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende en Ansøgning fra Møller Hans Iver Staal om allernaadigst at bevilges et Laan af den Kongelige Kasse imod Prioritet i den ham tilhørende Taarning Mølle i Haderslev Amt.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der forundes Arveforpagteren af den Kongelige Taarning Vandmølle i Haderslev Amt, Hans Iver Staal, et Laan af den Kongelige Kasse, stort 13.268 Rbd. 9 $\frac{3}{5}$ Sk. eller 8.292 Rbd. 27 Sk. Courant, til dermed at erstatte Enkefrue von Buchwald de af hendes afdøde Mand til Staals Creditorer udbetalte Summer, imod at der for Laanet gives Sikkerhed i Staals samtlige Grundbesiddelser næstefter de deri allerede indestaaende 8000 Rbd. eller 5000 Rbd. Courant, og at der af samme svares sædvanlig Rente med 4 % p. a., samt imod at den Obligation, som derfor vil være at udstede, bliver at behandle som et almindeligt Statsaktiv.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Ausschreibung eines Beitrags zu der allgemeinen Deichkasse für das Herzogthum Schleswig, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht das Ministerium allergnädigst autorisirt werden möge, in Betreff der Ausschreibung eines Beitrags von 1 $\frac{3}{5}$ Rbd. Sk. oder $\frac{1}{2}$ Sk. Courant à Demat zu der allgemeinen Deichkasse für das Herzogthum Schleswig, nebst einer specificirten Nachricht über die Verwendung der Deichkasssegelder seit der Bekanntmachung des ausserordentlichen Regierungskommissairs für das gedachte Herzogthum vom 30sten October 1850, ein Patent, nach Massgabe des der Vorstellung allerunterthänigst angeschlossenen Entwurfs zu erlassen.

Dieser Antrag wurde von *Seiner Majestät* allergnädigst genehmigt. Fremdeles refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig*

[Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Ophævelsen af Bekjendtgjørelsen af 17de August 1850 betræffende de tjenstgjørende Militærs Familiers Forsørgelse, idet han indstillede, om ikke Bekjendtgjørelsen af 17de August 1850 angaaende de tjenstgjørende Militærs Familiers Forsørgelse allerhøist turde være at ophæve, saaledes at der med Hensyn til de omhandlede Familiers Forsørgelse herefter atter vil være at forholde efter den almindelige Lovgivnings Forskrifter, samt Ministeriet allernaadigst bemyndiges til derom at lade udgaa en offentlig Bekjendtgjørelse.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des Käthners Hans Johannsen in Wiehekrug um Confirmation der mit seiner Kathenstelle verbundenen Reelgerechtigkeit zur Hökerei.

In Übereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass es nachgesehen werde, dass die mit der Kathe des Hans Johannsen in Wiehekrug verbundene Realconcession zum Betriebe der Hökerei von dem Vorbesitzer derselben nicht vor dem 1sten Juli 1851 zur Confirmation in Veranlassung der allerhöchsten Thronbesteigung eingesandt worden ist, und autorisirten *Seine Majestät* allerhöchst das Ministerium für das Herzogthum Schleswig, diese Bestätigung dessenungeachtet ad mandatum zu ertheilen.

Sluttelig refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Iværksættelsen af nye Valg til Provindsialstænderforsamlingen for bemeldte Hertugdømme.

Overensstemmende med Indstillingen approberede *Hans Majestæt* allerhøist de den allerunderdanigste Forestilling vedlagte Udkast til et Patent angaaende de foretagende Valg af Deputerede og Suppleanter til Stænderforsamlingen for Hertugdømmet Slesvig samt til Commissorier for Valgdirektørerne, dog saaledes, at Overskriften istedetfor »til Stænderforsamlingerne« lyder »til Provindsialstænderforsamlingen«, og at det i selve Patentet hedder »til Provindsialstænderforsamlingen« istedetfor »til Provindsialstænderforsamlingerne«; hvorhos *Hans Majestæt* allerhøist bestemte Staden Flensborg som det Sted, hvor Prælater og Besidderne af adelige og større Godser skulle afholde de nu foretagende Valg til Provindsialstænderforsamlingen.

Hans Majestæt udnævnte tillige allernaadigst til Valgdirektører:

For det af Prælater og Besiddere af adelige og andre større Godser dannede Valgdistrikt: Kammerherre, Baron v. Plessen i Eckernførde.

For 1ste, 2det og 3die Distrikt af de mindre Landeiendomsbesiddere samt for 7de Kjøbstadsdistrikt: Kammerherre, Amtmand Stockfleth i Haderslev.

For 4de, 5te og 6te Distrikt af de mindre Landeiendomsbesiddere samt for 5te og 6te Kjøbstadsdistrikt: Kammerherre, Amtmand Heltzen i Apenrade.

For 7de og 8de Distrikt af de mindre Landeiendomsbesiddere samt for 9de Kjøbstadsdistrikt: Kammerherre og Amtmand, Greve von Reventlow i Tønder.

For 9de og 17de Distrikt af de mindre Landeiendomsbesiddere: Amtmand Wolfhagen i Flensborg.

For 10de, 11te, 12te og 13de Distrikt af de mindre Landeiendomsbesiddere samt for 8de og 10de Kjøbstadsdistrikt: Kammerherre, Amtmand Johannsen i Husum.

For 14de, 15de og 16de Distrikt af de mindre Landeiendomsbesiddere samt for 2det, 3die og 4de Kjøbstadsdistrikt: Amtmand Davids i Slesvig.

For det 1ste Kjøbstadsdistrikt: Overpræsident Lassen i Flensborg.

For det 1ste blandede Valgdistrikt: Landfoged Carstens i Ærøeskjøbing og

For det 2det blandede Valgdistrikt: Amtmand Knudsen i Burg.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Planen for det 106te Kongelige kjøbenhavnske Classelotteri i Aaret 1853, idet han indstillede, at Planen for det 101ste Kongelige kjøbenhavnske Classelotteri i 1848 maa, med Forbehold af endelig Stadfæstelse ved Finantsloven, foreløbigen allernaadigst approberes til at gjælde for det 106te Lotteri i Aaret 1853, saaledes at de ved allerhøieste Resolution af 2den October f. A. befalede 2de Clausuler indskydes i Betingelserne efter det 2det Punktum i 3die Paragraphs 2den Passus samt efter det 2det Punktum i Planens 10de Paragraph.

Denne Indstilling blev allernaadigst bifaldt.

Finantsministeren [Sponneck] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Indførelsen af eensartede Uniformsknapper for civile Embedsmænd i det hele Monarki, idet han allerunderdanigst indstillede, at det allernaadigst bifaldes, at Uniforms-

knapper af det i Forestillingen beskrevne Slags strax anlægges af alle under Finantsministeriet sorterende civile Embedsmænd, for hvilke Uniformer ere reglementerede, dog at Finantsministeriet bemyndiges til, forsaavidt Omstændighederne, navnlig Vedkommendes Trang, maatte tale derfor, at tilstaa en passende Henstand; samt lige allerunderdanigst henstillede, hvorvidt den allerhøieste Bestemmelse, som Hans Majestæt maatte tage angaaende fornævnte Indstilling, vil være at give Følge med Hensyn til andre civile Embedsmænd, enten alle eller dog saadanne, for hvilke Vaabenknep hidtil har været reglementeret.

Fornævnte Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt, idet Allerhøistsamme derhos, hvad Henstillingen angik, tilkjendegav at ville desangaaende allernaadigst reskribere samtlige øvrige civile Ministerier i Overensstemmelse med den af Hans Majestæt i Sagen tagne Beslutning.

Schliesslich referirte *der Finanzminister* [Sponeck] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Einziehung des Zollaufsichtspostens zu Castorf.

In Übereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass der nach Massgabe des § 26 der Verordnung vom 6ten October 1840 betreffend die Verbindung der Herzogthümer Holstein und Lauenburg zu einem Transitzollverein zu Castorf errichtete Zollaufsichtsposten eingezogen werde.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling om allernaadigst Approbation paa et Udkast til Mæglerartikler for Fredericia Kjøbstad, idet han indstillede, at det Forestillingen vedlagte Udkast til Mæglerartikler for Fredericia Kjøbstad allernaadigst approberes, og at den i saa Henseende udfærdigede Expedition forsynes med allerhøieste Underskrift.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 22. september 1852.

Aar 1852, den 22de September, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium.

Krigsministeren [Hansen] refererede en allerunderdanigst Fore-

stilling, hvorved forelægges Udkast til Krigsministeriets Budget for Finantsaaret 1853/54.

Finantsministeren [Sponneck] fremhævede først i Almindelighed den betænkelige Forøgelse, hvormed Udgifterne til begge Militæretaler ere calculerede for næste Finantsaar i Sammenligning med indeværende Aar, idet der viser sig en samlet Udgiftsforhøielse af 8 til 900.000 Rbd.; navnlig havde det overrasket ham, at Krigsministeriets Udgiftssum var for næste Aar opført med et over $\frac{1}{2}$ Million større Beløb end iaar, medens han tvertimod havde forudsat, at Udgifterne snarere vilde være blevne mindre end større, da man skulde tro, at Krigens Efterveer maatte være større i det første Aar, efterat den var endt, end i de følgende. Skulde det virkelig være nødvendigt at bevilge et saa betydeligt forøget Udgiftsbeløb, kunde det let blive muligt, at han for Kongerigets Vedkommende vilde se sig nødsaget til at andrage paa Udskrivning af nye Skatter, men at skulle benytte denne Udvei, der var den eneste, som for Kongeriget havdes, mente han dog, at man, navnlig ogsaa naar man saa hen til den temmelig store Grad af Uvillie, der har vist sig imod Indkomstskatten, helst maatte søge at undgaa. Idet han nu paa ingen Maade skulde fremsætte Indvendinger mod de Udgiftsforøgelser, som maatte anses for aldeles nødvendige, troede han, at den nys fremhævede Betragtning maatte gjøre sig gjældende mod saadanne Udgiftsposter, som ikke kunde siges begrundede i nogen Nødvendighed, men kun forekom ham fremkaldte ved Hensigtsmæssighedshensyn. Hvad saaledes den foreslaaede Forbedring i Lægernes Gagering angik, da kunde han ikke ganske dele Anskuelsen om den paatrængende Nødvendighed heraf. Det forekom ham, at Krigsministeriet var ved de senest foretagne Dislocationer af Tropperne slaaet ind netop paa den rigtige Vei med Hensyn til Lægerne: ikke at lade dem høre til nogen bestemt Bataillon eller Regiment, men til et bestemt Garnisonssted; og idet det heller ikke forekom ham at kunne med Føie siges, at der ved den nu foreslaaede Forandring for Lægerne ikke gribes ind i Personal-Organisationen, foreslog han, at lade det for deres Vedkommende blive i næste Finantsaar ligesom for det indeværende, hvorved der af den calculerede Udgiftsforhøielse vilde udgaa henved 20.000 Rbd. (til hvilket Beløb Krigsministeren anslog i det Hele den af ham foreslaaede Lønningsforbedring for Lægerne). Hvad *Finantsministeren* saaledes havde bemærket med Hensyn til Lægerne, fandt for en Del ogsaa Anvendelse paa den for Dyrlegerne foreslaaede Gagerings-Forbedring, som han heller ikke

kunde finde begrundet i nogen paatrængende Nødvendighed, og som han derfor troede helst at maatte bortfalde. Med Hensyn til den foreslaaede Forhøielse af Douceurer for 12 og 20 Aars Tjeneste for Underofficersklassen, da forekom der ham, efter hvad Krigsministeren i sin Forestilling nu yderligere havde oplyst, skjellig Grund til en saadan Forbedring i denne Klasses Vilkaar. Derimod saa han ingen paatrængende Nødvendighed for den foreslaaede Forhøielse af Cour- og Beslagpengene, og han mente derfor, at det i saa Henseende kunde for næste Aar have sit Forblivende ved det samme som i indeværende. Den foreslaaede Sondring af Auditeur- og Regnskabsførerposterne ansaa han for en meget betænkelig Sag, da det er en ligefrem Afvigelse fra Planen, og det forekom ham dog heller ikke, at denne Forandring i en Plan, som ikke er ældre end fra 1842, kunde være saa paatrængende. Hvad endvidere angik Formeringen af det 1ste Dragonregiment (hvortil der, efter hvad Krigsministeren opgav, vilde medgaa c. 130.000 Rbd.), da kunde han intet se til Hinder for en Udsættelse af samme, thi der vil i en saadan ikke ligge nogen Afvigelse fra Planen, som kun forsaavidt ikke vil endnu i næste Aar blive fuldstændigt gennemført; og der syntes ham at være saameget større Grund til ikke for næste Aar at andrage paa den Sum, der udfordres til at kalde bemeldte Regiment tillive, som Krigsministeren paatænker, endnu i næste Aar at holde i Hertugdømmerne til stadig Tieneste en betydeligt større Troppstyrke end den efter Planen almindelige. I Henseende til Udgifterne til Materiellet dristede Finantsministeren sig ikke til at gaa videre end henstille til Krigsministeren, om der ikke med Hensyn til den af Finantsministeren i Begyndelsen af hans Foredrag fremhævede almindelige Betragtning maatte kunne gjøres nogen Indskrænkning i det calculerede Beløb. Hvad angik den til fortificatoriske Arbejder og Bygningsforetagender extraordinært foreslaaede Sum af 200.000 Rbd., da ansaa han det saameget mere ønskeligt, om den kunde nedsættes, som der jo endnu ikke foreligger nogen Beslutning med Hensyn til de nye Befæstningsarbejder. Han vilde derfor foreslaa, at man indskrænkede sig til at begjære til den nævnte Post 50.000 Rbd.; ligesom han ogsaa ansaa det for rettest, at de til uforudseelige og ubestemte Udgifter extraordinært beregnede 65.000 Rbd. udelades. Slutteligen antog han ogsaa, at der med Hensyn til de mange foreslaaede Smaa-Forhøielser i forskjellige Udgiftsposter vilde ved Krigsministerens Imødekommen kunne ske nogen Indskrænkning i Udgiftsbeløbet.

Krigsministeren [Hansen] indrømmede, at Finantsministeren maa have en vigtig Stemme i, hvad der medgaar til de forskjellige Brancher, men fremhævede derhos, at Krigsministeriet heller ikke kan bære Ansvar, naar det ikke kan erholde de Pengemidler, som det anser nødvendige. Man maatte efter hans Overbevisning være beredt paa en ganske anden Tingenes Tilstand for Fremtiden end den, som tidligere fandt sted, og man vidste ikke, hvilket Øieblik Armeen kan blive kaldet til en ny Krig. Denne Betragtning gjaldt navnlig Oprettelsen af det efter Planen endnu manglende Dragonregiment, thi vor nuværende Cavalleristyrke vilde i Tilfælde af en Krig ikke være tilsvarende den Styrke af Infanteri og Artilleri, som kunde stilles, og medens det sædvanlige Forhold i andre Lande er $\frac{1}{7}$ Cavalleri mod Infanteri, vilde Forholdet hos os, naar ikke et Dragonregiment kommer til, kun være $\frac{1}{10}$. En Forøgelse af Cavalleriet ansaa han derfor nødvendig, og om ogsaa Udgiften dertil udsattes et Aar, hvad jo vel kunde lade sig gjøre, naar man kunde gaa ud fra, at Forholdene i Europa vilde holde sig som nu, vilde den dog ikke siden kunne undgaas; i hvilken Henseende han derhos maatte fremhæve, at et nyt Cavalleriregiment ikke vilde kunne tages til Tjeneste i samme Øieblik, det oprettedes. Hvad dernæst angik Spørgsmaalet om Gageforbedring for Lægerne, da kunde disse ikke gjøre Regning paa at forblive i deres Garnisoner, saafremt en Mobilisering af Armeen i større Omfang kom til at finde Sted, og da deres nuværende Vilkaar ere saadanne, at de ikke kunne leve af deres Gage, men ere henviste til privat Erhverv, maatte han ønske, at de kunde erholde den foreslaaede Gageforbedring, som han heller ikke troede, at Rigsdagen vilde være utilbøielig til at bevilge, og som han ialtfald hellere saa afslaaet af den end ikke bragt i Forslag paa Krigsministeriets Budget. Det Samme, som saaledes gjorde sig gjældende med Hensyn til Lægerne, gjaldt i det Væsentlige ogsaa om den foreslaaede Lønningsforbedring for Dyrlægerne. Hvad Adskillelsen af Auditeur- og Regnskabsførerposterne angik, da maatte han vedblivende insistere paa Nødvendigheden af, at denne Forandring til Tjenestens Tarv sker og det saameget mere, som det er paatænkt at henlægge til Regnskabsførerposterne adskillige Forretninger vedkommende Regnskabsvæsenet, som de ikke hidtil have havt. Den til fortificatoriske Arbejder og Bygningsforetagender ekstraordinært foreslaaede Sum af 200.000 Rbd. maatte han i ethvert Fald holde for ikke at burde nedsættes yderligere end til det Halve, og forsaavidt saaledes kun

100.000 Rbd. optages paa Budgettet, maatte han forbeholde sig at faa ved Tillægsbevillingslov dette Beløb suppleret til hin Sum, naar en saadan Supplering skulde i Løbet af Aaret vise sig nødvendig. De til uforudseelige og ubestemte Udgifter extraordinært calculerede 65.000 Rbd. vilde han, under lignende Forbehold med Hensyn til eventuel Supplering ved Tillægsbevillingslov, samtykke i at lade gaa ned til 15.000 Rbd.

Finantsministeren [Spønneck] bemærkede yderligere, at naar Spørgsmaalet er om at være beredt paa, hvad Fremtiden kan føre med sig, er det ikke nok, at Hæren haves beredt, men at ogsaa Statskassen maa have Penge i Beredskab, for at man kan blive istand til at benytte den, og i denne Henseende vilde han i et følgende Geheime-Statsraads-Møde faa Leilighed til nærmere at vise, hvor Lidet der haves i Reservefond for uforudsete Begivenheder. Han erkjendte forøvrigt, at det, hvad Oprettelsen af et Cavalleri-Regiment angik, kun var en Udsættelse med det paagjældende Udgiftsbeløb, hvorom der var Spørgsmaal, og han skulde derfor ogsaa meget hellere se, at Besparelse kunde finde Sted ved Indskrænkning i den extraordinære Troppstyrke, som var calculeret at skulle holdes inde til stadig Tjeneste i næste Finantsaar, da den Udgift, som dertil vilde medgaa, er af de Udgifter, som, naar Aaret er endt, ere sporløst forsvundne. Han turde imidlertid ikke have nogen Mening om, hvorvidt det vilde være nødvendigt at holde i næste Aar en saa stor Styrke paa Benene som den, hvorfra Krigsministeren var i sine Calculer gaaet ud, men da man vel dog turde nære det Haab, at der i det derpaa følgende Aar ikke vil behøves at holde en større Troppstyrke til Tjeneste end den planmæssige, fandt han ialtfald, at saameget mere talte for at udsætte Udgiften ved et nyt Cavalleriregiments Formering til et følgende Aar, hvor hin extraordinære Udgift ikke længer haves.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede, at i alle Kongerigets Garnisoner er den tjenstgjørende Styrke ikke ud over den planmæssige og i det Hele saa lille, som den kan være. I de tre Hertugdømmer er der i det Høieste 4500 Mand under Gevær; og i den Forøgelse, der saaledes nu finder Sted imod den Styrke, som før Krigen holdtes inde der, turde han ikke paatage sig Ansvar for at lade i næste Aar yderligere Reducation indtræde.

Hans Majestæt Kongen opfordrede derefter Geheime-Statsraadets øvrige Medlemmer til at yttre sig over de foreliggende Punkter.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] äusserte sich dahin, dass er namentlich glaube, dass die von dem Finanzminister beantragte Aussetzung der Bildung des ersten Dragonregiments ohne Gefahr sei. Übrigens sei er der Meinung, dass die Punkte, über welche der Kriegsminister und der Finanzminister übereingekommen zu sein schienen, die Basis der allerhöchsten Resolution abgeben könnten.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] mente, at saalænge Armeorganisationsplanen endnu ikke er forandret, maa hvad den byder for Fredstid ske, og at hvad den ikke byder maa, saavidt det kan undværes, udgaa af de for næste Finantsaar foreslaaede Budgetsummer. Netop derfor syntes det ham ogsaa, at Armeens tidligere Kadres paa Fredsfod, til hvilke Rigsdagen heller ikke vilde kunne vægre sig for at bevilge den Kongeriget tilfaldende Andel af Udgifterne, maa være tilstede, og at altsaa det 1ste Dragonregiments Reorganisation bør finde Sted, ligesom allerede Infanteriet og Jægerne ere blevne reorganiserede. Det Eneste, der i saa Henseende maaske skulde kunne være at erindre, var, at det 1ste Dragonregiment, som rekruteredes fra Slesvig og havde sin Garnison der, kunde siges at være fortiden erstattet ved det i Slesvig oprettede Gensdarmericorps; og da nu dette Corps, efter hans Mening, ikke er som Gensdarmeri betragtet til Nytte, men saasnart det for Toldvæsenets Skyld kan undværes, vil kunne ophøre som Gensdarmeri og gaa over til at omdannes til et Dragonregiment, vilde paa denne Maade Formeringen af det 1ste Dragonregiment kunne ske.

Finantsministeren [Sponneck] fandt, i hvad den slesvigske Minister saaledes havde bemærket med Hensyn til Gensdarmeriet, og da dette vilde fra Toldvæsenets Side kunne undværes om føie Tid, naar Toldgrænsen forlægges til Elben, saameget mere Anledning til, at det calculerede Beløb af 130.000 Rbd. til Formeringen af det 1ste Dragonregiment ikke opføres paa Budgettet for næste Aar.

Krigsministeren [Hansen] erindrede, at Gensdarmeriet dog ikke vilde kunne i sin nuværende Form gaa over til at blive et Dragonregiment, og idet han fra sit Standpunkt ikke kunde ønske andet, end at Oprettelsen af et nyt Cavalleriregiment sker jo før jo heller, da det saameget tidligere bliver tjenstdygtigt, maatte han vedblive sit Ønske om, at den til dets Formering nødvendige Sum bliver staaende paa Budgettet.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at han ansaa de af Finantsministeren fremhævede almindelige Betragtninger for at være af den Vigtighed, at han troede at maatte tilraade Hans Majestæt at følge den mest besparende Vei. Hvad navnlig Reorganisationen af det 1ste Dragonregiment angik, da holdt han for, at den dertil medgaaende Udgift ikke bør opføres paa Budgettet for næste Aar, hvilket jo forøvrigt paa ingen Maade vilde være til Hinder for, at Hans Majestæt, hvis det i Aarets Løb findes nødvendigt, lader Regimentet træde ilive. Vistnok var han nemlig enig i, at Planen af 1842 bør være Grundlaget, men det forekom ham heller ikke, at man fraveg dette Princip ved en blot Udsættelse af noget, der fører til Planens Fuldstændiggjørelse; og naar nu dertil kom en saadan Omstændighed som den, at der netop i Hertugdømmerne, hvor 1ste Dragonregiment garnisoneerede, holdes en større Infanteristyrke end den sædvanlige, noget som ogsaa han erkjendte, at Forholdene i Holsten gjøre nødvendigt, syntes dette ham saameget mere at retfærdiggjøre hin Udsættelse. Han troede heller ikke, efter den Mening han havde dannet sig om Forholdene, at det, om end i Løbet af det Aar, i hvilket Reorganisationen af Dragonregimentet udsættes, en Krig skulde udbryde, i hvilken Danmark blev nødt til at tage Del, vilde blive en saadan Krig, hvori Danmark kom til at spille en Hovedrolle og være Hovedparti, og der vilde altsaa heller ikke være Anledning til saaledes at opbyde Landets Kræfter som i sidste Krig.

Hvad den for Underofficersklassen foreslaaede Forhøielse i Douceurerne for 12 og 20 Aars Tjeneste angik, da tiltraadte han samme. Derimod troede han med Hensyn til den foreslaaede Sondring af Auditeur- og Regnskabsførerposterne, at man, da den strider imod Planen, burde om muligt holde sig til denne sidste.

Marineministeren [Steen A. Bille] yttrede, at hvad Finantsministeren havde fremført havde overbevist ham om Nødvendigheden af Udgifts-Indskrænkninger, men disse maatte efter hans Mening ramme det Personelle og ikke det Materielle, da dette sidste, naar der faas Brug for det, ikke lader sig skaffe tilveie i en Hurtighed.

Indenrigsministeren [Bang] tiltraadte den Mening, at det, naar, som det synes, Gensdarmeriet i Slesvig vil kunne ophæves, og der derved vil indvindes en Sum for Statskassen, er raadeligere at afvente dette og ikke nu opføre noget Beløb til Reorganisationen af det manglende Cavalleriregiment, men hellere søge det Fornødne bevilget ved

Tillægsbevillingslov. Selv om Gensdarmeriet ikke skulde blive ophævet, vilde dog Situationen blive bedre for Krigsministeriet, naar Forlangendet om det paagjældende Beløb udsættes indtil Tillægsbevillingsloven for næste Finantsaar, end naar det allerede nu ved Finantslovforslaget søges sat igjennem. Hvad de foreslaaede Forhøielser i Lægernes og Dyrlægernes Lønning samt i Cour- og Beslagpengene angik, da var han, i Henhold til de af Finantsministeren fremhævede høist vigtige Betragtninger, enig i, at disse Udgiftsforhøielser bortfalde. Med Hensyn til det til fortificatoriske Arbeider extraordinært foreslaaede Beløb voterede han for, at dette, saaledes som af Krigsministeren nævnt, nedsættes til 100.000 Rbd. Hvad endelig den til uforudseelige Udgifter extraordinært beregnede Sum angik, da syntes det ham, at denne Sum helst maatte helt udgaa, og at hvad der da i Aarets Løb maatte vise sig at udfordres burde komme paa Tillægsbevillingsloven.

Justitsministeren [Scheel] voterede i samme Retning som Indenrigsministeren, idet han derhos, hvad den af Krigsministeren foreslaaede Adskillelse af Auditeur- og Regnskabsførerposterne angik, bemærkede, at det vilde have sin Vanskelighed at gaa i denne Henseende tilbage til de før Krigen bestaaende Forhold, da under Krigen flere Auditeurer ere indtraadte, som ikke ere antagne paa de Vilkaar, at de skulle stille Caution, og mod hvem det dog vilde være ubilligt nu at gjøre en saadan Fordring gjældende. Han tiltraadte derfor, at det til Adskillelsen af de nævnte Poster opførte Beløb bliver staaende i Budgettet.

Cultusministeren [Simony] sluttede sig til Indenrigsministeren og Justitsministeren.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen maatte i Særdeleshed lægge Vægt paa, at der kan have de fornødne Pengemidler til, at i næste Aar en almindelig Troppeøvelse kan finde Sted.

Efterat *Krigsministeren* [Hansen] havde erklæret, at han samtykkede i, at Lønningsforhøielserne for Lægerne og Dyr lægerne samt Forhøielse af Cour- og Beslagpengene udgaa af Budgettet, samt at der til fortificatoriske Arbeider kun opføres extraordinært 100.000 Rbd., og at de til uforudseelige Udgifter extraordinært beregnede 65.000 Rbd. udelades, forsaavidt disse to sidstnævnte Poster angaar, dog under Forbehold af i fornødent Fald senere at søge de af Budgettet udgaaende Beløb dækkede ved Tillægsbevillinger, og efterat han ligeledes

havde samtykket i, at den til det 1ste Dragonregiment calculerede Sum udgaar af Budgettet, saaledes at det forbeholdes nærmere allerhøieste Bestemmelse, naar og hvorledes dette Regiment vil være at reorganisere, behagede det *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst at approbere det forelagte Udkast til Krigsministeriets Budget for Finantsaaret fra 1ste Arpil 1853 til 31. Marts 1854 med følgende Forandringer:

- 1) At, overensstemmende med de af Krigsministeren indstillede Modificationer, paa Conto 1 den for Krigsministeren indenfor Linien opførte Gage 4500 Rbd. udgaar og at, istedetfor de for 1 Direktør for Armeens Personel, 1 Generalintendant, 1 Direktør for Armeens Materiel, 1 Generaldecisor og 1 Committeret ved Armeens Indendantur optagne Gager m. v. opføres som ordinær Udgift:

1 Direktør for Armeens Personel:

Gage m. v. efter hans militære Charge beregnet paa vedkommende Conti, Forskellen imellem hans Gage og Remonteringsstillæg som	
Major	1400 Rbd.
Qvarteerpenge	280 Rbd.
Oppasserpenge	120 Rbd.
	<hr/>
	1800 Rbd.

og yngst Departementsdirektørs

Gage	2400 Rbd.	600 Rbd.
------------	-----------	----------

1 Generalintendant: næstældst

Departementsdirektørs Gage..	2800 Rbd.
------------------------------	-----------

1 Direktør for Armeens Materiel:

ældst do.	3000 Rbd.
----------------	-----------

Staldrums Godtgjørelse for 1 Hest 40 Rbd.

1 Fourageration .....

106 Rbd.	44 Sk.
----------	--------

Cour- og Beslagpenge til en Hest .

7 Rbd.	3153 Rbd. 44 Sk.
--------	------------------

samt ekstraordinært i Tillæg til

Cour- og Beslagpengene.....	3 Rbd.
-----------------------------	--------

1 Generaldecisor; næstyngst

Departementsdirektørs Gage	2600 Rbd.
----------------------------------	-----------

1 Committeret ved Armeens Intendantur .....

1800 Rbd.

- 2) At samtlige calculerede Udgifter til det 1ste Dragonregiment udelades af Budgettet, idet det nærmere vil blive allerhøiest bestemt, naar og hvorledes dette Regiment vil være at reorganisere.
- 3) At de foreslaaede Forhøielser i Lægernes og Dyrlægernes Gage og

Qvarteerpenge, saavel som den i Forslag bragte Forhøielse af Cour- og Beslagpengene for Officerernes egne og Tjensteheste ligeledes udelades.

- 4) At den til fortificatoriske Arbeider og Bygningsforetagender extraordinært foreslaaede Sum af 200.000 Rbd. nedsættes til 100.000 Rbd., og de til uforudseelige og ubestemte Udgifter extraordinært beregnede 65.000 Rbd. udelades, saaledes at hvad der til disse to Udgiftsposter maatte i det paagjældende Finantsaar medgaa mere end de derefter paa Budgettet tilbageblivende Beløb bliver at søge dækket ved Tillægsbevillingslov.

Hans Majestæt bifaldt derhos endvidere, at der, paa Basis af det i Overensstemmelse med den saaledes afgivne allerhøieste Resolution affattede Budgetudkast, i det Finantslovforslag, der bliver at forelægge den forestaaende danske Rigsdag, opføres den ved allerhøieste Resolution af 30te Juli d. A. bestemte Quotadel for samtlige Fælleds-Indtægter og Udgifter.

Premierministeren [Bluhme] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling angaaende Gagerne for Medlemmerne af Geheime-Statsraadet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst, at Gagerne for Geheime-Statsraadets Medlemmer fra 1ste April 1853 af at regne normeres til 6000 Rbd., forsaavidt Vedkommende ikke personlig ere tillagte et høiere Beløb, samt endvidere, at i Overensstemmelse hermed den Quotadel beregnes, som ifølge allerhøieste Resolution af 30te Juli d. A. vil være at opføre paa det Finantslovforslag for 1853/54, som forelægges den nu sammentrædende danske Rigsdag.

Marineministeren [Steen A. Bille] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Marineministeriets Budget for Finantsaaret 1853/54.

Finantsministeren bemærkede, at han, hvad den til det Materielle foreslaaede Udgiftsforøgelse for næste Aar i Sammenligning med indeværende Aar angik, ikke skulde udtale sig imod den, da han maatte erkjende dens paatrængende Nødvendighed. Derimod forekom det ham mindre nødvendigt, at der til Øvelsestogt var opført omtrent 10.000 Rbd. over det planmæssigt Normerede, og han skulde derfor tilraade, at man holdt sig til dette og saaledes opførte 50.400 Rbd. istedetfor 60.000 Rbd. Med Hensyn til det til Indretningen af en ny Dok opførte Beløb, da skulde han ikke udtale sig imod, at det blev staaende, men

det forekom ham dog rigtignok rettere, at der ikke nu paa Budgettet begjærtes mere, end hvad der med Sikkerhed kunde forudses at være Brug for til forberedende Arbejder i næste Aar. Forsaavidt der til Naturalforplejningen var opført høiere Priser for Kostportionerne end de, som i Finantsloven for indeværende Aar vare anslaaede, da kunde han saameget mindre finde dette begrundet, som der efter Udfaldet af Høsten er Udsigt til billigere Priser end for iaar, og han mente, at man ved Beregningen af Kostportionerne rettest burde holde sig til Priserne for indeværende Aar. Hvad angik det paa Budgettet opførte Honorar for en med 800 Rbd. pensioneret Embedsmand af 400 Rbd. for Besørgelsen af Sekretærforretningerne ved Generaladjutanturen, da stred dette mod Pensionsloven, og hvis det maatte anses nødvendigt, at den paagjældende Sekretærpost aflægges med 1200 Rbd., vilde det blive nødvendigt, at disse 1200 Rbd. posteres som Gage, og, forsaavidt man da ønskede at beholde den nævnte Embedsmand i Sekretærposten, maatte han beskikkes i denne, hvorved da hans Pension inddrages. Endelig maatte Finantsministeren, forsaavidt der, ved hvad der var opført til Værnepligtige, som indkaldes til at gjøre Tjeneste ved Artilleri- og Matroscorpsene, var gaaet ud fra, at der i næste Aar skulde indkaldes 300, medens der iaar kun har været indkaldt 200, holde for, at man burde indskrænke sig til dette sidste Antal.

Marineministeren [Steen A. Bille] bemærkede, at det var hans Bestemmelse i næste Aar at benytte til Øvelsestogt et Linieskib, og at dette var Grunden til, at der paa Budgettet var opført ca. 10.000 Rbd. udover den planmæssige Gjennemsnitssum. Hvad angik den foreslaaede Indkaldelse af 100 flere Søværnepligtige i næste Aar end i indeværende Aar, da stod dette i Forbindelse med en af ham paatænkst Plan til at sikkre Sjøetaten en fast Stok af Artillerister, som man i paa-kommende Tilfælde kunde være sikker paa at have til Disposition, medens man, som Forholdene nu ere, aldeles ingen Garanti har for, at man, naar de Søværnepligtige, der ere blevne indøvede, sendes hjem, faar dem igjen senere, naar man har Brug for dem. Udførelsen af denne Plan, angaaende hvilken han nylig havde sat sig i Brevvexling med Justitsministeren, ansaa han overmaade vigtig for Marinen, og han maatte insistere paa, at der begyndes med i næste Aar at indkalde det foreslaaede Antal af 300 Søværnepligtige til Øvelse.

Justitsministeren [Scheel] bemærkede, at den af Marineministeren nævnte Plan ikke vilde kunne bringes til Udførelse uden en ny Lov.

Finantsministeren [Sponneck] maatte, med Hensyn til, hvad Marineministeren selv havde bemærket om, at der, som Forholdene fortiden ere, ikke haves Garanti for, at Marinen senere faar Nytte af de Søværnepligtige, der indøves, og da der til, at den af Marineministeren paatænkte Plan skal kunne træde ilive, udfordres en ny Lov, anse det for saameget mere rigtigt, at man indtil da indskrænker sig til at indkalde det høist nødvendige Antal.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* allernaadigst at approbere det forelagte Udkast til Marineministeriets Budget for Finantsaaret 1853/54 med følgende Forandringer:

- 1) At der opføres Gage til en Sekretær hos Generaladjutanten 1200 Rbd.; hvorimod det paa Udkastet opførte Honorar af 400 Rbd. for Sekretærforretningerne bortfalder.
- 2) At der til Værnepligtige, som indkaldes til at gjøre Tjeneste ved Artilleri- og Matroscorpserne, ikkun opføres 12.700 Rbd.
- 3) At der til Naturalforpleiningen ikke opføres høiere Priser for Kostportionerne end de, som i Finantsloven for indeværende Aar ere anslaaede.

Hans Majestæt bifaldt derhos endvidere, at der paa Basis af det saaledes forandrede Budget opføres i det Finantslovforslag, der bliver at forelægge den forestaaende danske Rigsdag, den ved allerhøieste Resolution af 30. Juli d. A. for samtlige Fælledsudgifter bestemte Quotadel.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Approbation paa et Udkast til en Kontrakt om Fuldførelsen af den Kjøbenhavn-Korsørske Jernbane, idet han allerunderdanigst indstillede, at det allernaadigst maa approberes:

- 1) At det Forestillingen vedlagte Udkast bliver at følge som Regel ved en om Anlægget af en Jernbane fra Roskilde til Korsør afsluttet Kontrakt mellem det sjællandske Jernbaneselskab og en Entrepreneur, dog med Forbehold af yderligere allerhøieste Approbation i Henseende til Pengevilkaarene og Sikkerhedsstillelse for Kontraktens Opfyldelse, hvorom altsaa Selskabet alene kunne træffe Overenskomst med en Entrepreneur under Betingelse af saadan allerhøieste Approbation.
- 2) At denne allernaadigste Approbation bliver at paategne det originale Udkast og at forsyne med allerhøieste Underskrift, hvorefter en Gjenpart bliver at tilstille det sjællandske Jernbaneselskab.

- 3) At det tilkjendegives Selskabet, at de i fornævnte Udkast til en Kontrakt med en eventuel Entrepreneur optagne Forskrifter om Jernbaneanlæggets hele Udførelse ogsaa blive at iagttage ved Banens eventuelle Bygning af Selskabet selv ved en dertil antagen Ingenieur, dog med de Tillæg, som Hans Majestæt maatte finde sig foranlediget til at foreskrive for det forandrede Forhold mellem Regjeringen og Selskabet, som under denne Forudsætning vil opstaa; samt
- 4) At det sjællandske Jernbaneselskab bliver at opfordre til at indkomme med Udgiftsforslag til Banens Anlæg overensstemmende med de allerhøist approberede Forskrifter.

Efterat *Finantsministeren* [Sponneck] havde udtalt sig for, at, da der dog efter al Rimelighed aldrig vil blive Spørgsmaal om at benytte dobbelt Spor paa den omhandlede Jernbane, og da det er til Fordel ligesaa vel for Staten som for Jernbaneselskabet, at der i Kontrakten med Entrepreneurten om Jernbanens Anlæggelse ikke bliver at tage Hensyn til en fremtidig Udvidelse af Banen til dobbelt Spor, det af Indenrigsministeren forelagte Udkast til bemeldte Kontrakt modificeres i Overensstemmelse hermed; og efterat *Indenrigsministeren* [Bang] havde yttret, at ogsaa han var tilbøielig til at tro, at der ikke nogen-sinde vil blive Spørgsmaal om at anbringe dobbelt Spor paa den paa-gjældende Jernbane, behagede det *Hans Majestæt Kongen*, idet Allerhøistsamme iøvrigt allernaadigst bifaldt Indenrigsministerens samtlige Indstillinger, at bestemme, at det forelagte Kontrakt-Udkast modificeres saaledes, at der ikke bliver at tage Hensyn til en fremtidig Udvidelse af den paa-gjældende Jernbane til et dobbelt Spor.

Cultusministeren [Simony] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved Kirke- og Undervisningsministeriets Budgetforslag for Finantsaaret 1853/54 forelægges til allerhøieste Approbation, idet han indstillede:

- 1) At det forelagte Budgetforslag, hvorefter Statskassens Tilskud til bemeldte Ministerium for 1853/54 calculeres til 254.772 Rbd. 59 Sk., allernaadigst approberes; og at der endvidere paa Forslaget til Finantsloven for 1853/54 paa Contoen »overordentlige Statsudgifter« maa opføres tvende Beløb af 5000 Rbd. og 8000 Rbd., respektive til at forberede den fremtidige Lovgivning om Folkekirkens Forfatning og som Bidrag til Istandsættelsen af Vor Frelasers Kirkes Taarn paa Christianshavn; samt at de Forestillingen vedlagte

Budgetforslag for de under Ministeriet sorterende Instituter med særegne Fonds lige allernaadigst approberes,

- 2) At af de Beløb, der overensstemmende med dette Budgetforslag calculeres som Statskassens Tilskud til Geheimearkivet, det Kongelige Akademi for de skjønne Kunster samt til Understøttelse og Reiestipendier for Kunstnere, de to Femtedele, overensstemmende med den allerhøieste Resolution af 30de Juli d. A., maa udredes af Hertugdømmerne, saa at ikkun de tre Femtedele af disse Beløb blive at optage paa Finantslovforslaget for Kongeriget for 1853/54.

Ministeren henstillede derhos allerunderdanigst, om en lignende Fremgangsmaade som denne sidstnævnte bliver at følge med Hensyn til efternævnte under Ministeriet sorterende Instituter, nemlig den polytechniske Lærestanstalt, det store Kongelige Bibliothek, det naturhistoriske Museum og Kunstsamlingerne.

Finantsministeren [Spønneck] bemærkede, at han ansaa det for en Selvfølge, at det maatte blive derved, at der ogsaa i Henseende til de 4 sidstnævnte Instituter forholdes som med de øvrige fælleds Instituter, saaledes at, overensstemmende med, hvad der er bestemt, de $\frac{3}{5}$ af de paagjældende Beløb optages paa Kongerigets Finantslovforslag, og de $\frac{2}{5}$ udredes af Hertugdømmerne. At se hen til, at en saadan Deling af hine Instituter, som i den refererede Forestilling nævnt, kunde komme til at finde Sted, forekom ham misligt, og i ethvert Fald kunde heller ikke de Ulemper, som under en slig Eventualitet vilde finde Sted, forandre den Egenskab, disse Instituter nu engang have som fælleds for det hele Monarki.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] und *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] schlossen sich dieser Bemerkung des Finanzministers an.

Hans Majestæt Kongen bifaldt derefter allernaadigst de foranævnte Indstillinger og resolverede lige allernaadigst, at der med Hensyn til den polytechniske Lærestanstalt, det store Kongelige Bibliothek, det naturhistoriske Museum og Kunstsamlingerne bliver at forholde saaledes, at ikkun de $\frac{3}{5}$ af de Beløb, der af Statskassen skulle tilskydes til disse Instituter, blive at optage paa Finantslovforslaget for Kongeriget.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 24. september 1852.

Aar 1852, den 24de September, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Premierministeren [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved han, da det efter hans Formening er en i Traktaten af 8de Mai d. A. og i Hans Majestæts Ratification af samme som ogsaa i Monarkiets indre Forhold begrundet Nødvendighed, at de fornødne Skridt til Traktatens Opfyldelse ved Tilveiebringelse af den af Hans Majestæt besluttede Ordning af Thronfølgen for det danske Monarki af Hans Majestæt befales foretagen, samt da det første af disse formentlig maatte være i Overensstemmelse med Grundlovens § 4 at erhverve den forenede danske Rigsdags Samtykke til denne Ordning, og da det endelig var hans Overbevisning, at dette Anliggende maa være det første, der bliver at forelægge den til den 4de October d. A. sammentrædende Rigsdag, allerunderdanigst forelagde et Udkast til et allerhøieste Budskab, stilet i det angivne Øiemed til den forenede danske Rigsdag, idet han lige allerunderdanigst indstillede, om det allernaadigst maatte behage Hans Majestæt til Forelæggelse for den forenede Rigsdag at approbere bemeldte Budskab angaaende Thronfølgen.

Det nævnte Budskab tages til Indlemmelse i Protokollen saalydende:

Vi Frederik den Syvende, af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg, sende Rigsdagen Vor Kongelige Hilsen.

Efterat det med den Almægtiges Bistand er lykkedes Vore landsfaderlige Bestræbelser ved en med Hovedet for den ældste Linie af det Holsten-Gottorpske Hus, Hans Majestæt Keiseren af Rusland, under 24. Maj/5. Juni 1851 i Warschau underskrevne Protokol, saa og ved Samtykke samt ved Renunciations- og Cessions-Akter af 18. Juli 1851 af Vore Thronen nærmest staaende Frænder, og endelig ved Anerkjendelse i en mellem Os og Hans Majestæt Keiseren af Østerrig, Konge af Ungarn og Bøhmen, Prinds-Præsidenten for den franske Republik, Hendes Majestæt Dronningen af det Forenede Kongerige Storbritanien og Irland, Hans Majestæt Kongen af Preussen, Hans Majestæt Keiseren af Rusland og Hans Majestæt Kongen af Sverrig og Norge i London under 8de Mai d. A. afsluttet og senere ratificeret Traktat, at erhverve

Sikkerhed for, at det danske Monarki vil i sit hele nuværende Omfang kunne forblive samlet under eet Scepter, om end den fra Høiselig Kong Frederik den Tredie, høilovlig Ihukommelse, paa Sværdsiden nedstammende mandlige Slægt, der har Arveret til Thronen, skulde uddø, er det Vor Kongelige Agt, i Overensstemmelse med anførte Forhandlinger og Aktskykker, at iværksætte en saadan Ordning af Thronfølgen for samtlige Vort Scepter undergivne Lande, at, saafremt det fra Kong Frederik den Tredie paa Sværdsiden nedstammende mandlige Afkom, som ifølge samme Konges under 14. November 1665 givne Kongelov har Arveret til den danske Throne, maatte uddø, al Arveret efter denne Kongelovs Artikler 27–40 da skal være ophævet, og Thronfølgen for samtlige under Vort Scepter forenede Lande gaa over paa Vor høistelskede kjære Frænde, Hans Høihed Prinds Christian af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glücksborg og Hans mandlige Afkom med Hans Gemalinde, Vor høistelskede kjære Sødskendebarn, Hendes Høihed Prindsesse Louise Wilhelmine Frederikke Caroline Auguste Julie af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glücksborg, født Prindsesse af Hessen, saa at paa dette Afkom, Mand efter Mand og Mand af Mand, avlet udi ret lovligt Ægteskab, Kronen nedarves efter Førstefødselsretten og den agnatiske Linealfølge.

Vi ville derfor, i Henhold til Grundloven af 5. Juni 1849, § 4, for Kongerigets Vedkommende herved allernaadigst have den nu forsamlede forenede danske Rigsdag opfordret til at give Samtykke til denne Thronfølgens Ordning, hvilken derefter af Os vil blive gjort gjældende ved en det hele danske Monarki omfattende Akt.

Vi have bemyndiget Vor Udenrigsminister til at meddele Rigsdagen de til Oplysning af dette Vort Budskabs Indhold fornødne Aktstykker.

Vi forblive Rigsdagen i Kongelig Huld og Naade bevaagen. Befalende Eder Gud! Givet paa Vort Slot.

Efterat dette Budskab var oplæst, opfordrede *Hans Majestæt Kongen* først Hans Kongelige Høihed Arveprindsen, som nærmeste Thronfølger, til at erklære sig om, hvorvidt Høistsamme giver sin Consens til en saadan Ordning af Arvefølgen, som den i det foreliggende Udkast til et allerhøieste Budskab til Rigsdagen indholdte.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen erklærede derefter, at han ikke alene fuldkommen i Eet og Alt tiltræder, at Arvefølgen ordnes

saaledes som i det af Premierministeren foredragne Udkast til et allerhøieste Budskab til Rigsdagen ommeldt, men at han tillige maatte antage det for at være af høieste Vigtighed, at denne Ordning af Arvefølgen saasnart som muligt definitivt finder Sted.

Hans Majestæt behagede derefter at yttre, at Allerhøistsamme maatte ligeledes anse det for ønskeligt, at dette Anliggende ordnes saasnart som muligt, men det var dog et Spørgsmaal, om det nu er Tiden dertil. Det syntes nemlig *Hans Majestæt*, at naar der, saaledes som Tilfældet er, haves for Øie at indføre en Fælleds-Forfatning for hele Monarkiet, maa en Akt af den Natur, som en Ordning af Arvefølgen, forelægges den fælleds Repræsentation, og det forekom derfor Allerhøistsamme rigtigere, at man venter med denne det hele Monarki vedkommende Sag, indtil Fælleds-Forfatningen er bragt istand, ligesom ogsaa *Hans Majestæt* i saa Henseende fandt, at det vel med Føie kan siges, at Monarkiet først maa haves samlet, inden der bestemmes, hvorledes Thronfølgen i det skal være. *Hans Majestæt* kunde heller ikke andet end befrygte, at det, naar Sagen nu forelægges den danske Rigsdag, og det maa den jo efter Grundloven, hvis den i dette Øieblik skal ordnes, vil faa Udseende af en Prægravation for Hertugdømmerne, naar den ikke forelægges noget Organ for dem. Allerhøistsamme maatte derfor, forinden han tog nogen Beslutning, ønske at høre det Geheime-Statsraads Mening om de saaledes nævnte Punkter.

Premierministeren [Bluhme] maatte med Hensyn til de af *Hans Majestæt* fremhævede Betragtninger allerunderdanigst bemærke, at det af *Hans Majestæt* er under den hele Gang af Forhandlingerne angaaende Arvefølgesagen blevet ligeoverfor Udlandet udtalt ved hver passende Leilighed, at Arvefølgens Ordning burde ske snarest muligt. De fremmede Magter maatte derfor, skjønt *Hans Majestæt* ikke havde i saa Henseende forpligtet sig til noget bestemt Tidspunkt, gaa ud fra, at Allerhøistsamme vilde træffe den endelige Ordning, saasnart de nødvendige Betingelser for at gennemføre denne vare tilstede. Men disse nødvendige Betingelser ere netop i Øieblikket forhaanden, idet de nemlig ligge i Londonner-Traktatens Existents og i Tilstedeværelsen af det nu sammentrædende lovlige Organ for Kongeriget, uden hvis Medvirkning Sagen ikke grundlovmæssigen kan ordnes. Han kunde derfor, under disse Omstændigheder, ikke andet end, med Hensynet til de fremmede Magter for Øie, paa det Bestemteste allerunderdanigst tilraade *Hans Majestæt*, nu at fremme Sagen overensstemmende med

den foreliggende Indstilling. Hvis Hans Majestæt imidlertid skulde bestemme sig til at udsætte Sagen, troede han ialtfald, at det vilde være diplomatisk nødvendigt, at Allerhøistsamme idetmindste for Keiseren af Rusland oplyste, af hvilke særdeles Grunde en saadan Opsættelse fandt Sted; men ligesom han, navnlig ogsaa naar han saa hen til Indholdet af Warschauer-Protokollens Artikel 3, maatte finde en Udsættelse af Sagen betænkelig, saaledes troede han ogsaa, at det vilde blive yderst vanskeligt, tilstrækkeligen at motivere en saadan Udsættelse. Han maatte i saa Henseende, i Anledning af, hvad Hans Majestæt allernaadigst havde yttret, allerunderdanigst bemærke, at Lovene om Provindsialstænder-Institutionen for Hertugdømmerne intet indeholde om, at det hører til Provindsialstændernes Competence at høres angaaende en Forandring i Arvefølgen, og at Hans Majestæt, ligesaa fuldt som han i 1848 før Oprørets Udbrud havde, naar han havde havt den europæiske Anerkjendelse, havt det i sin Magt, at decretere en Forandring af Arvefølgen, uden først at høre sine Undersaatter i Hertugdømmerne gennem disses Organer, ligesaa utvivlsomt endnu havde den samme Berettigelse uforandret; kun for Kongerigets Vedkommende var det tidligere Forhold i den paagjældende Henseende blevet i de forløbne Aar forandret ved Grundloven, hvis § 4 giver Rigsdagen en Medvirkning, som derimod ikke tilkommer de øvrige Landsdeles Repræsentationer. Nu at udsætte Arvefølgens Ordning indtil den i Kundgjørelsen af 28de Januar d. A. bebudede Fælledsforfatning er traadt ilive, kunde han ikke finde Grund til. Foruden at nemlig Arvefølgesagen ved en saadan Udsættelse vilde i ethvert Fald komme til at lide et meget betydeligt Ophold, et Ophold, hvis Varighed det paa det Stadium, hvorpaa Sagerne nu befinde sig, ikke er muligt at forudse, og som vilde være saameget mere betænkelig, som det netop er af største Vigtighed, at Arveanliggendet fremmes med al den Hurtighed, som er mulig, maatte ogsaa, troede han, Hans Majestæt først være enig med sig om, hvilke Attributioner Allerhøistsamme vilde give den eventuelle Fælledsrepræsentation, og det turde vel i denne Henseende være et meget tvivlsomt Spørgsmaal, om Hans Majestæt i sin Visdom vilde bestemme sig til at give den en lignende Berettigelse som den, der ved Grundlovens § 4 er tillagt Rigsdagen; men ved nu at decidere, at Arvefølgesagen skulde udsættes, indtil Fælledsrepræsentationen er traadt ilive, vilde Hans Majestæt med det Samme have sagt, at denne skal have hin Myndighed. Der forekom ham ogsaa at være

saameget større Grund til at lade Arvefølgens Ordning være det første Skridt, der gjøres, som det med Føie kan siges, at det hele, udelelige Monarki først maa være til, førend man skrider til en Fælledsforfatning, og som det ikke bør overses, at den europæiske Anerkjendelse af Monarkiets hele Omfang og Udelelighed er knyttet til Arvefølgens Ordning.

I Henhold til Alt, hvad han saaledes havde anført, maatte han anse det for at være af høieste Vigtighed, at Arvefølgesagen accelereres, og idet han troede, at den mest tempestive Tid hertil nu er der, anbefalede han allerunderdanigst sin foreliggende Indstilling til allerhøieste Approbation.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] erklærede sich mit dem Premierminister völlig einverstanden und bemerkte, er sei auch der Meinung, dass es von der äussersten Wichtigkeit sei, dass die Erbfolge-Frage sobald wie möglich abgemacht werde. Was den von Seiner Majestät aufgeworfenen Zweifel betreffe, ob es richtig sei, diese Sache abzumachen, ehe den Herzogthümern Gelegenheit gegeben worden sei, sich durch ihre Repräsentation darüber zu äussern, müsse er allerunterthänigst bemerken, dass, seiner Meinung nach, die Unterthanen in den Herzogthümern kein Recht in dieser Rücksicht haben; es liege sowohl in der Natur der Sache als in den bestehenden Gesetzen, dass den Provinzialständen der Herzogthümer solch ein Recht nicht zustehe. Dem dänischen Reichstage sei durch das Grundgesetz ein solches Recht beigelegt, dieses Factum liege vor, und er könne es zwar bedauern; es scheine ihm aber kein Grund, die vorliegende Sache auszusetzen, um erst die Bildung der Gesamt-Repräsentation der Monarchie abzuwarten.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] sluttede sig ligeledes aldeles til Premierministerens Foredrag. Det syntes ham for det Første, at hvad de udvortes Forhold angaar, maa det være Udenrigsministeren, hvis Mening i nærværende Sag særdeles maa komme i Betragtning; og han troede desuden ogsaa, at naar Hans Majestæt har ligeoverfor Udlandet indgaaet en Forpligtelse, og ingen Tidsfrist er i denne Henseende bestemt, da ligger det i Traktatens Natur og i den Loialitet, hvormed Allerhøiestsamme stedse opfyldte paatagne Forpligtelser, at Forpligtelsen opfyldes, saasart ske kan, og hertil synes nu da Leilighed at være givet ved Rigsdagens forestaaende Sammentræden. Hvis Hans Majestæt følte sig foranlediget til at opsætte Sagen, maatte der

være særegne Grunde herfor, og disse maatte da, som Premierministeren havde bemærket, meddeles navnlig til den russiske Regjering. Hvad de indre Forhold angik, da var han med Ministeren for Holsten enig i, at Hertugdømmernes Provindsialstænder ingen Ret have til at tages paa Raad med angaaende Arvefølgens Ordning; det var efter Provindsialstænder-Anordningernes Ord, da Arvefølgen ikke hører til nogen af de Gjenstande, som ifølge samme ere underlagte Provindsialstændernes Omraade, ligefrem, at disses Competence i nærværende Sag er aldeles udelukket, og da de ere det eneste lovlige Organ for Hertugdømmerne, er der altsaa intet andet Organ for disse, som der kan blive Tale om at spørge. Rigsdagen har den Ret at blive spurgt angaaende Arvefølgens Forandring, og den vilde have Grund til at klage, naar denne Sag afgjordes, uden at den blev spurgt; ingen af Repræsentationerne for de andre Dele af Monarkiet har en saadan Ret til at spørges i dette Anliggende, hvis Ordning, saaledes som den paa-tænkes, er ligefrem en Velgjerning for disse Monarkiets Dele. At vente med Sagens Afgjørelse, indtil Fælledsforfatningen kommer istand, vilde han fraraade allerede af den Grund, at saadant ikke synes at stemme med Kundgjørelsen af 28de Januar d. A., ifølge hvis Indhold Sikkringen af Monarkiets Integritet, og denne Sikkring kan ikke ske uden Ordning af Arvefølgen, skal være Grundvolden for det Hele, dernæst Forbindelsen mellem de forskjellige Landsdele skal befæstes gennem den administrative Forvaltning, og først derefter en fælleds Forfatning snarest muligt skal gives. Sluttelig maatte han endnu fremhæve den særegne Grund, hvorfor han for Slesvigs Vedkommende ønskede, at Hans Majestæt vilde bifalde Premierministerens foreliggende Indstilling, den Grund nemlig, at da det netop af den augustenborgske Linie er, iøvrigt tilvisse blottet for Ret, blevet omtvistet, hvorvidt Arvefølgen for Danmark og Slesvig er den samme, og da det er bekjendt, at Hans Majestæt har indledet Forhandlinger med Hertugen af Augustenborg om hans Godsers Afstaaelse, kunde det, naar Hans Majestæt nu udsatte den af ham intenderede Ordning af Arvefølgen, gives Udseende af, at Allerhøistsamme dog ikke vovede at røre videre ved denne Sag, før han var færdig med Hertugen med Hensyn til dennes Godser; navnlig kunde Hertugen benytte sig deraf, og det kunde paa denne Maade blive meget vanskeligere at faa Sagen om hans Godsers Afstaaelse ordnet med ham.

Krigsministeren [Hansen] maatte erklære sig aldeles enig med Premierministeren.

Finantsministeren [Sponneck] maatte ligeledes tiltræde Premierministerens Mening. Han maatte dernæst bemærke, at naar Hans Majestæts Retsfølelse syntes at finde Betænkelighed ved at forandre Arvefølgen, uden at samtlige Undersaatter bleve hørte gjennem deres Organer, da kunde det jo vistnok være et Spørgsmaal, om det efter Kongeloven er retmæssigt at forandre Arvefølgen; men foruden at et saadant Hensyn strengt taget allerede var sat til Side ved Grundlovens Emanation, vilde i ethvert Fald heller ikke de Tvivl og Betænklichkeiten, der kunne hentes fra Kongeloven, fjernes ved, at Undersaatterne i de øvrige Landsdele under hvilkensomhelst Form høres, og under alle Omstændigheder maatte ogsaa saadanne Tvivl være gjorte gjældende paa et tidligere Stadium af Sagen, thi efterat Hans Majestæt ligeoverfor Udlandet allerede har udtalt sin Berettigelse til at forandre Arvefølgen, kan Hans Majestæt nu ikke længere træde tilbage. En Tilbagetræden nu vilde ikke blive udlagt som Eftergiven for en skrupuløs Retsfølelse, men den vilde af de fremmede Magter blive underlagt uloiale Bevæggrunde. Idet han derhos udtalte som sin Overbevisning, at Hans Majestæt, ved at udsætte den endelige Ordning af Arvefølgen, vilde give Støtte for de separatistiske Tendentser, der ere fremtraadte nord for Kongeaen som syd for den, og for hvilke Allerhøistsamme netop havde ønsket at sætte en Grændse, vilde det efter hans Formening være saa langt fra, at det ved en saadan Udsættelse vilde gjøres lettere at kunne sætte Fælledsforfatningen igjennem, at dette tvertimod vilde blive vanskeligere. Han maatte saaledes allerunderdanigst tilraade, at det foreliggende Budskab bliver det første Aktstykke, som af Regjeringen forelægges den nu sammentrædende Rigsdag.

Marineministeren [Steen A. Bille] sluttede sig til de Ministre, der allerede havde voteret og udtalte som sin Overbevisning, at Afgjørelsen af Arvefølgesagen vil lette Arbeidet med at bringe Fælledsforfatningen istand.

Indenrigsministeren [Bang] tiltraadte ligeledes, hvad der af de forhen Voterende var yttret, idet han fremhævede, at han holdt for, at de separatistiske Bestræbelser væsentligen have hidrørt fra, at Arvefølgen ikke var ordnet.

Justitsministeren [Scheel] var ligeledes aldeles enig i Premierministerens Forslag og bemærkede navnlig, at før Successionen var ordnet og det med Sikkerhed kunde vides, om det hele Monarki skulde blive sammen, kunde der ikke ret begyndes at arbeide paa Fælledsforfatningen.

Cultusministeren [Simony] sluttede sig ligeledes til de tidligere Voterende, idet han baade ligeoverfor Udlandet og Indlandet ansaa det vigtigt, at Arvefølgesagen snarest muligt ordnes.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen henholdt sig til sit tidligere Udtalte og maatte ganske tiltræde Premierministerens Forslag.

Hans Majestæt Kongen erklærede derefter, at Allerhøistsamme, efter nu at have hørt sit Geheime-Statsraad, var bleven overbevist om, at det vilde være rigtigst at gaa frem med Arvefølgesagen, saaledes som af Premierministeren allerunderdanigst foreslaaet. Da det imidlertid var ham bekjendt, at Geheimearkivar, Conferentsraad Wegeners og Etatsraad, Professor Larsens Medvirkning havde tidligere været benyttet ved de Skridt, der vare gjorte i Arvefølgesagen, og at disse Mænd navnlig havde skrevet flere af Aktstykkerne i denne, ansaa Hans Majestæt det for rettest, at de samme tvende Mænd ogsaa først høres angaaende det af Premierministeren forelagte Udkast til det allerhøieste Budskab til Rigsdagen, og Allerhøistsamme ønskede derfor at erfare, om der kunde findes noget at erindre imod, at dette skete.

Premierministeren [Bluhme] maatte allerunderdanigst bemærke, at da det af ham forelagte, af Hans Majestæts Ministre i Forening udarbejdede Budskab, i hvis Affattelse Justitsministeren, som den, der ved sin juridiske og statsretlige Indsigt var nærmest kaldet dertil, specielt havde taget Del, ikke indeholder Andet, end hvad der nødvendigt følger af Londoner-Traktaten, hvis Indhold er de af Hans Majestæt nævnte tvende Mænd fuldstændigt bekjendt, og da her jo ikke er Tale om det Aktstykke, hvorved Arvefølgen definitivt skal ordnes af Hans Majestæt, hvilket Aktstykke først senere, efterat Sagen har været for Rigsdagen, bliver at udstede, samt endelig, da det vel turde være tvivlsomt, om det vil være tjenligt paa det nærværende Stadium af Sagen at afvige fra det med Hensyn til det foreliggende Budskab hidtil strengt fulgte System: at bevare med Hensyn til samme dyb Hemmelighed mellem Hans Majestæt og Allerhøistsammes ansvarlige Raad, saa maatte han være af den allerunderdanigste Formening, at

der ikke er Grund for Hans Majestæt til over Budskabet først at høre de af Allerhøistsamme nævnte tvende Mænd.

Finantsministeren [Sponneck] maatte aldeles slutte sig til, hvad Premierministeren havde yttret, idet han allerunderdanigst bemærkede, at hvis der for Ministeriet havde været Tvivl tilstede med Hensyn til det foreliggende Budskab, vilde det have været Tiden, førend Budskabet forelagdes Hans Majestæt, at faa saadanne Tvivl hævede ved Raadførsel med Mænd, hvis specielle Fagdygtighed maatte egne dem dertil; efterat Budskabet var forelagt Hans Majestæt, vilde, naar en slig Raadførsel skulde finde Sted, deri ligge, at Budskabet havde været umodent til Forelæggelse for Allerhøistsamme.

De øvrige Medlemmer af Geheime-Statsraadet tiltraadte ligeledes den af Premierministeren udtalte Anskuelse.

Hans Majestæt Kongen resolverede derefter, at Allerhøistsamme med sin allerhøieste Underskrift approberer det af Premierministeren forelagte Budskab og allernaadigst bifalder, at dette forelægges den den førstkommende 4de October sammentrædende Rigsdag, samt at dette Andragende bliver det første, der forelægges Rigsdagen.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Überlassung des dem Pastorate zu Arnis gehörigen Landes an die dortige Fleckenscommune gegen eine Entschädigung.

In Uebereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass das dem Pastorate zu Arnis gehörige, auf der Insel Arnis gelegene, Land an die dortige Fleckenscommune unter den Bedingungen abgetreten werde, dass selbige eine jährliche Abgabe von 46 Rbt. Courant an das Pastorat entrichte und alle mit der Abtretung verbundenen Kosten trage, sowie unter Vorbehalt der inventariemässigen Gebühr von 1 Rbt. Courant an das Pastorat für jedes zu erbauende Haus, dessen Bewohner übrigens die bisher üblichen Abgaben an den Prediger zu entrichten haben werden.

Dernæst refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Ophævelsen af det allerhøieste Reskript af 28de Juni 1841 betreffende Brugen af det tydske Sprog ved Oprettelsen af Contrakter m. v. i de Distrikter af Hertugdømmet Slesvig, hvor det danske Sprog er Retssprog.

Overensstemmende med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt*

allerhøist at ophæve Bestemmelserne angaaende Brugen af det tyske Sprog ved Udfærdigelsen af Contrakter og Gjældsdokumenter i de Distrikter af Hertugdømmet Slesvig, hvor Retssproget er det danske, som ere indeholdte i det allerhøieste Reskript af 28de Juni 1841 og bekendtgjorte ved Cirkulære af den forrige slesvig-holstenske Regjering paa Gottorp af 9de Juli 1841, samt allernaadigst at bemyndige Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig til derom at lade udgaa en offentlig Bekendtgjørelse.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori han, ved allerunderdanigst at forelægge Udkast til Budgetterne for næste Finantsaar 1853/54 for Statsaktivernes og Statsgjældens Vedkommende, omfattende hele Monarkiet, indstillede, at der paa Finantslovsforslaget for 1853/54 maa, overensstemmende med de fremlagte Udkast, optages under Indtægten: Renter af og Afdrag paa Statsaktiverne med 646.117 Rbd. og under Udgiften: til Statsgjældens Forrentning og Afbetaling 4.294.700 Rbd.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst, at de forelagte Udkast angaaende Statsaktiverne og Statsgjælden optages paa Finantslovsforslaget for Finantsaaret 1853/54, dog saaledes, at det i Henseende til Overskudet af den grønlandske og færøske Handel samt Rente og Interesse af de vestindiske Aktiver forbliver ved den allerhøieste Resolution af 30te Juli d. A., hvisfølge disse Indtægtsposter skulde betragtes som Kongeriget særlig vedkommende.

Derfter refererede *Finantsministeren* [Sponneck] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Bemyndigelse til, i Anledning af, at Colonialraadets Betænkning ikke forinden vil kunne modtages, foreløbig i Forslaget til Finantsloven for 1853/54 at optage for de vestindiske Besiddelsers Vedkommende de samme Hovedsummer, som ere bevilgede ved Finantsloven for det løbende Finantsaar, m. v.

I Overensstemmelse med Indstillingen bemyndigede *Hans Majestæt* allernaadigst Finantsministeriet til i Forslaget til Finantsloven for Aaret 1853/54 foreløbig at optage for de vestindiske Besiddelsers Vedkommende de samme Indtægts- og Udgifts-Hovedsummer, som ere bevilgede ved den for det løbende Finantsaar gjældende Finantslov, alene med Udeladelse af den forhenværende Generalgouverneurs Vartpenge, hvorimod det ved Finantslovsforslagets Forelæggelse paa Rigsdagen bliver at forbeholde senere at fremlægge særligt Forslag for de vestindiske Besiddelsers Vedkommende, naar Colonialraadets Betænkning over samme er modtaget.

Dernæst refererede *Finantsministeren* [Sponeck] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved et Patent for Hertugdømmet Slesvig angaaende Ophævelsen af Forbudet i Toldforordningen af 1ste Mai 1838 § 4 mod Udførsel af Kampesten forelægges til allernaadigst Prøvelse og eventualiter til allerhøieste Underskrift.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det forelagte Patent og forsynede det med sin allerhøieste Underskrift.

Schliesslich referirte *der Finanzminister* [Sponeck] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Einziehung des Transitzollamts in der Stadt Lauenburg.

In Übereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass das besondere Transitzollamt in der Stadt Lauenburg eingehe und die Geschäfte desselben dem Elbzollamte daselbst übertragen werden.

Den constituerede Generalauditeur for Landetaten, Professor Hall indfandt sig i Geheime-Statsraadet og foredrog allerunderdanigst Relation angaaende den for sit Forhold under Oprøret i Hertugdømmerne tiltalte Major af 2det Artilleriregiment Carl Christian v. Schytz, Ridder af Dannebrogen, idet han allerunderdanigst foreslog, at den afsagte Generalkrigscommissions-Dom af 20. August d. A., hvorved Tiltalte er dømt til at have sin Ære og sit Liv forbrudt, den høire Haand af ham levende afhugges, Kroppen parteres og lægges paa Steile og Hjul og Hovedet med Haanden sættes paa en Stage, maa allernaadigst formildes derhen, at Tiltalte skal have sin Charge forbrudt og hensættes til Tugthusarbeide paa Livstid.

Krigsministeren [Hansen] tiltraadte den constituerede Generalauditeurs Forslag og indstillede det til allernaadigst Approbation, idet han bemærkede, at der vel i saa Henseende var opstaaet nogen Tvivl hos ham, og at han, dersom det havde været under en tidligere Periode, og der ikke var gaaet saa lang Tid efter Krigens Ophør, som Tilfældet nu er, vilde have troet, at Dødsstraffen maatte have været exequeret, men at han derimod nu antog, at under de forhaandenværende Omstændigheder Dødsstraffens Execution vilde gjøre et uheldigt Indtryk, ligesom han ogsaa forment, at den Straf, der er foreslaaet substitueret, vil virke tilstrækkelig afskrækkende.

Hans Majestæt Kongen var i Tvivl, om det var tilraadeligt at gaa yderligere i Formildelsen end fra den qualificerede Livsstraf til simpel Livsstraf, og han frygtede, at en yderligere Benaadning med Rette vilde vække Misbilligelse her i Landet og navnlig i Armeen.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede, at den idømte Straf var antiqveret og aldrig blev fuldbyrdet, saa at en Benaadning til simpel Livsstraf egentlig slet ikke var en Benaadning. Han maatte dertil føie, at Major Schytz dog ei hørte til den allerstrafværdigste Klasse af Oprørere, hvortil han kun regnede dem, der kunde betragtes som Ophavsmænd til og Forberedere af Oprøret.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkte, dass es ihm vorkomme, dass der allgemeine Schwindel des Jahrs 1848 zur Entschuldigung des Verurtheilten sprechen müsse. Eine ausserordentliche Strenge jetzt, wo die Ordnung wiederhergestellt, scheine ihm nicht motivirt, und sie stehe keinesweges in Consequenz mit dem früher gegen den Capitain Jess beobachteten Verfahren. Es dürfe auch in Betracht kommen, dass der Major Schytz sich freiwillig gestellt habe, und er erlaube sich allerunterthänigst anheimzugeben, ob nicht die Strafe in Festungsarrest allernädigst zu mildern sei.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] bemærkede, at han, efter sine Anskuelser om de paagjældende Forhold i det Hele og om den Fremgangsmaade, som bør iagttages imod Oprørerne, aldeles ikke skulde i nærværende Tilfælde have anbefalet den Tiltalte til Hans Majestæts Naade, naar der ikke forelaa et tidligere Factum, som han maatte anse afgjørende imod at lade Dødsstraf exequere paa nogen Militær, der har deltaget i Oprøret. Han holdt det nemlig for sin Pligt ligefrem at udtale, at efterat Hans Majestæt af høiere Grunde havde bestemt sig til at lade Hertugen af Glücksborg, hvis Forhold var saa særdeles graverende, og for hvem det, paa Grund af, at han ved Fødsel og Familieforhold stod Thronen saa nær, og ikke mindre med Hensyn til den særdeles Naade, som Hans Majestæt kort før Oprørets Udbrud havde vist ham, var en dobbelt Pligt ikke at svigte sin Troskabsed, tilflyde en saadan Benaadning, som sket er, vilde det efter hans allerunderdanigste Formening ikke være stemmende med en høiere Retfærdighed, at lade den, der var lavere stillet og mindre havde forgaaet sig, bøde med sit Liv, medens den høiere Stillede og langt mere Strafskyldige gik fri for al Straf; og han maatte derfor allerunderdanigst tiltræde den constituerede Generalauditeurs Forslag.

Udenrigsministeren [Bluhme] maatte være af den allerunderdanigste Formening, at politiske Grunde bestemt tale for, at Dødsstraffen ikke bør exequeres i nærværende Tilfælde, idet den nemlig vilde være aldeles uhensigtsmæssig for det Øiemed, som dermed skulde opnaas.

Han troede nemlig, at Oprøret havde hos den større Masse sin Rod i Fanatisme; men for fanatiske Mennesker er Dødsstraffen ikke noget Afskrækkende, den er i deres Øine tvertimod en Belønning, og Hans Majestæts Hensigt, at virke afskrækkende til Betryggelse for Land og Folk, vilde derfor aldeles ikke opnaas. Han maatte ogsaa bringe i Erindring, at Hans Majestæt havde havt det Held at ende Oprøret uden at have været nødt til at udgyde andet Blod end det, der flød paa Valpladsen, et Held, som ingen af de andre Monarker i Europa, mod hvem der var sket Oprør, havde havt; og Hans Majestæt vilde udsætte sig for Mistydninger, naar Allerhøistsamme, medens han, saa længe han havde havt Vaaben imod sig, ikke havde ladet nogen Dødsdom exequere, nu begyndte hermed, efterat Modstanden var aldeles brudt. Major Schytzes Forbrydelse var jo tilvisse i høi Grad strafværdig, men han var dog ikke af Hovedmændene for Oprøret, og hvad Straf vilde der da være at anvende paa disse, naar Allerhøistsamme lod Dødsstraffen fuldbyrde imod ham? Hvad nu dernæst angik den til at substitueres Dødsstraffen foreslaaede Tugthusstraf, da skulde han vel ikke driste sig til at fraraade den, naar den Minister, under hvis Ressort den foreliggende Sag nærmest hører, anser den for nødvendig; men han maatte dog allerunderdanigst bemærke, at politiske Forbrydelser altid have været ansete for henhørende under en anden Kategori end andre Forbrydelser og stedse pleie at straffes, om ogsaa strengt, saa dog paa en mindre beskjæmmende Maade; og idet han ikke kunde tilbageholde, at der i hans Følelse er noget, der strider mod Anvendelsen af Tugthusstraf i nærværende Tilfælde, skulde han være tilbøielig til allerunderdanigst at henstille, om ikke Fæstningsarrest paa Livstid kunde sættes istedet.

Marineministeren [Steen A. Bille] maatte bemærke, at han af de af Ministeren for Slesvig anførte Grunde ikke kunde finde det retfærdigt, at Dødsstraffen anvendes i nærværende Tilfælde, og idet han derhos var af den allerunderdanigste Formening, at det ingen Benaadning vil være, hvis Dødsstraffen substitueres med Tugthusstraf, voterede han for, at Domfældte benaades med Fæstningsarrest paa Livstid.

Finantsministeren [Sponneck] var enig i, at Dødsstraf ikke bør anvendes i det foreliggende Tilfælde, og idet han ligeledes med Marineministeren var enig i, at Substitutionen af Tugthusstraf ingen Benaadning vilde være, men tvertimod snarere en Skjærpelse, voterede han for Statsfængsel paa Livstid.

Indenrigsministeren [Bang] sluttede sig, med Hensyn til Spørgs-

maalet om Anvendelse af Livsstraffen, til de tidligere Voterende. Derimod var han, i Henseende til den Straf, som bliver at substituere, meget i Tvivl, idet han vel fuldkommen erkjendte, hvor krænkende det er for en Officer at hensættes til Tugthusarbeide, men han paa den anden Side fandt Domfældtes Forbrydelse saa grov, at det forekom ham, at simpel Hensættelse i Fæstningsarrest ikke vilde være en Straf, som svarede til Skylden. Han maatte derfor ogsaa udtale som sin Overbevisning, at Domfældte ikke kan være at anbefale til større Benaadning end Tugthusstraf, idet han dog mente, at der var al Grund til, at han slipper med at hensættes paa Kongens Naade, eller i hvert Fald paa kortere Tid end Livstid.

Justitsministeren [Scheel] bemærkede, at han aldeles maatte slutte sig til Generalauditeurens Indstilling, og at han, saavel af de i den allerunderdanigste Relation anførte Grunde som med Hensyn til, hvad der i Geheime-Statsraadet var fra flere Sider blevet fremhævet, meget maatte fraraade, at Livsstraffen exequeres. Der forekom ham imidlertid at være fuld Anledning til at anvende en streng Straf paa den Paagjældende, og han skjønnede ikke, at der kunde gaas yderligere i Formildelse end til Tugthusarbeide; thi vel er Tugthusstraf en Straf, som, naar Forbrydelsen er af den allergroveste Art, ikke gjerne anvendes paa Officerer, da den jo for dem indeholder en dyb Krænkelser, men den anvendes dog ogsaa paa Officerer, og det Samme er Tilfældet efter fremmede Love og ligeledes efter det nye Udkast til militære Straffelove, som har været Rigsdagen forelagt. Forsaavidt det var yttret, at Anvendelse af Tugthusstraf i det foreliggende Tilfælde vilde være en Skjærpelse af den idømte Straf, da maatte han bemærke, at i denne Henseende maa det Forhold, hvori Straffen i Lovene betragtes, være det afgjørende, og i dem er Livsstraf betragtet som den strengeste Straf. Sluttelig tilføiede han, at han heller ikke vilde tilraade, at Straffetiden for den Paagjældende bestemmes paa Kongens Naade eller paa kortere Tid end Livstid; Resultatet vilde formentlig alligevel blive det samme, at Hans Majestæt, naar Landet vedblev at have Fred, og Domfældte i nogle Aar havde siddet i Tugthuset, vilde benaade ham mod at forlade Landet.

Cultusministeren [Simony] sluttede sig i det Hele til den constituerede Generalauditeurs Forslag.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen udtalte sig for, at Domfældte benaades med at hensættes i Fæstningsarrest paa Livstid.

Den constituerede Generalauditeur [Professor Hall] maatte, i Anledning af, hvad Ministeren for Holsten havde yttret, bemærke, at den Vægt, man i Faveur af Tiltalte, maatte ville lægge paa den Omstændighed, at han frivillig havde fremstillet sig, dog maatte bortfalde derved, at han ikke har stillet sig som den, der erkjender og angrer sin Brøde, men at han tvertimod er vedbleven indtil det Sidste at ville forsvare sit Forhold ved Hjælp af Sophismer, som han selv maatte være vidende om ikke at kunne blive anerkjendte. Hvad dernæst angik Spørgsmaalet om Anvendelsen af Tugthusstraf, da havde vel ogsaa han været i nogen Tvivl med Hensyn til Valget af denne Straf, men Resultatet af hans Overveielser var dog blevet, at han ikke havde troet, at det vilde kunne forsvares i nærværende Tilfælde at gaa dybere i Benaadning; og han maatte i saa Henseende navnlig fremhæve, dels at det netop er Tilfældet i Militæretaten, at Tugthusstraf anvendes for Forseelser, der ikke i og for sig ere infamerende, saaledes Subordinationsforseelser, dels at i flere Sager i de allerseneste Aar Anvendelse af Tugthusstraf paa Livstid har fundet Sted for Underofficerers og Meniges Desertion over til Fjenden, og at, naar dette er saa, den samme Straf maa anses velfortjent, hvor, som her, en høitstaaende Officer har forgaaet sig endnu langt haardere. Slutelig bemærkede han, at han ogsaa havde været i Tvivl, om han ikke skulde allerunderdanigst foreslaa, at Livsstraffen maatte substitueres med Tugthusstraf paa Kongens Naade, men at han, af samme Hensyn som af Justitsministeren var fremhævet, havde undladt det.

Krigsministeren [Hansen] maatte ogsaa, i Henhold til, hvad allerede fra flere Sider udførligt var blevet udtalt, allerunderdanigst bestemt fraraade, at Domfældte, efterat have gjort sig skyldig i en saa grov militær Forbrydelse som den foreliggende, benaades med Fæstningsarrest, medens flere Menige og Underofficerer, hvis Skyld var langt mindre end hans, ere for Desertion bleven indsatte til Tugthusarbejde paa Livstid. Forøvrigt tilføiede han, at det, naar Major Schytz benaades med Tugthusstraf for Livstid, ligefuldt vil staa i Hans Majestæts Magt senere at forkorte denne Straf, hvis den Paagjældendes Opførsel og de iøvrigt i Betragtning kommende Omstændigheder maatte give Anledning dertil.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at han, efter nu at have erfaret, at Tugthusstraf er i den seneste Tid bleven anvendt paa Underofficerer og Menige for Overgang til Fjenden, under disse Om-

stændigheder ikke dristede sig til at fravige den constituerede Generalauditeurs Indstilling, og at han saaledes nu sluttede sig til denne.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkede allerunterhänigst, dass eine Milderung der Todesstrafe in Zuchthausstrafe im gegenwärtigen Falle ihm keine Begnadigung schein, und dass, seines Erachtens, durch die Anwendung der Zuchthausstrafe, in der That eine spätere Begnadigung ausgeschlossen sei. Er wies dabei auch auf den Eindruck hin, welchen eine solche Strenge sowohl im Inlande als im Auslande hervorbringen würde.

Marineministeren [Steen A. Bille] maatte ogsaa fremdeles urgere, at han i Anvendelsen af Tugthusstraf i det foreliggende Tilfælde saa en Skjærpelse og ingen Formildelse.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede, at han ikke kjendte, hvad Indtryk Sagen vilde gjøre i Ulandet, men at det forekom ham nok saa vigtigt, hvad Indtryk den vilde gjøre her i Landet og navnlig i Armeen; og han troede da, at det vilde være den almindelige Mening mellem alle Militære, at Fæstningsarrest var en altfor mild Straf og ikke svarende til den begaaede Forbrydelses Grovhed. Han maatte derfor vedblivende, i Tjenestens Interesse, allerunderdanigst insistere paa, at der ikke bliver Domfældte nogen yderligere Benaadning tildel end den af Generalauditeuren foreslaaede.

Derefter behagede *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst at yttre, at Allerhøistsamme vilde, ladende Naade gaa for Ret, eftergive Domfældte Livsstraffen, og idet Hans Majestæt med Hensyn til den Straf, der bliver at sætte i Stedet, bifaldt Generalauditeurens Forslag, resolve-rede Allerhøistsamme, at han af Kongelig Naade vilde have Generalkrigscommissionens Dom formildet derhen, at Major af det 2det Artilleriregiment Carl Christian v. Schytz skal have sin Charge forbrudt og hensættes til Tugthusarbeide paa Livstid.

Derefter foredrog *den constituerede Generalauditeur* [Professor Hall] allerunderdanigst Relation angaaende den for sit Forhold under Oprøret i Hertugdømmerne tiltalte Capitain paa Vartpenge Heinrich Christopher Wilhelm v. Wasmer, idet han allerunderdanigst foreslog, at den afsagte Generalkrigscommissions-Dom, hvorved Capitain Wasmer er tilfunden at have sin Ære og sit Liv forbrudt, den høire Haand af hannem levende afhugges, Kroppen parteres og lægges paa Steile

og Hjul og Hovedet med Haanden sættes paa en Stage, maa allernaadigst formildes til Statsfængsel paa Livstid i Forbindelse med Chargens Forbrydelse.

Krigsministeren [Hansen] tiltraadte den constituerede Generalauditeurs Forslag.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkede, dass er der Meinung sei, dass der Capitain Wasmer durch das Amnestiepatent nicht von der allerhöchsten Amnestie ausgeschlossen, sondern, da derselbe, als auf Wartegeld stehend, doch in einem loseren Verhältnisse zur Armee gestanden, nach dem wahren Sinne des Patents vielmehr amnestirt worden. Allerdings habe der Capitain selbst die Competenz der Generalkriegscommission anerkannt, dieser Unstand aber dürfe ihm doch nicht zum Schaden gereichen.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] maatte være af den Formening, at da Capitain Wasmers Navn staar paa den, efter Amnestipatentets Emanation, af Krigsministeren overensstemmende med Hans Majestæts allerhøieste Resolution udfærdigede og publicerede Liste over de fra Amnestien udelukkede Officerer, saa er han ikke amnesteret, og Generalkrigscommissionens Competence til at dømme er da utvivlsom.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] erwiderte, dass das Amnestiepatent ein Gesetz sei, die gedachte von dem Krigsminister ausgefertigte Liste aber keine gesetzliche Kraft habe.

Premier- og Udenrigsministeren [Bluhme] var heri enig med Ministeren for Holsten og kunde kun betragte den af Krigsministeren udfærdigede Liste som en allerhøiest befalet Instrux om at lade de Vedkommende arrestere og sætte under Tiltale. Det stod iøvrigt for ham klart, at Capitain Wasmer henhørte under den militære Lovgivnings Omraade, og idet han ganske tiltraadte, hvad af Generalauditeuren var yttret, sluttede han sig til hans Indstilling.

Finantsministeren [Sponneck] kunde heller ikke finde den blotte Omstændighed, at Capitain Wasmer er optaget paa den af Krigsministeren udfærdigede Liste, afgjørende; ligesom han i det Hele fandt det tvivlsomt, om Wasmer ikke var indbefattet under Amnestien. Da den Paagjældende imidlertid selv havde anerkjendt Generalkrigs-

commissionens Competence, antog Finantsministeren, at der under de foreliggende Omstændigheder ingen Tvivl kunde være om, at han var retligen dømt, og han sluttede sig til Generalauditeurens Indstilling.

Marineministeren [Steen A. Bille] sluttede sig ligeledes til Generalauditeurens Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] bemærkede, at han allerede med Hensyn til Formen fandt det noget tvivlsomt, om Tiltalte, som Officer paa Vartpenge, med Rette kunde efter Bestemmelserne i Fdg. 11. Mai 1798 dømmes af en militær Domstol, og om ialtfald den Omstændighed, at Tiltalte ikke har villet fremsætte nogen Indsigelse imod Generalkrigscommissionens Competence i saa Henseende, kunde være afgjørende. Han troede imidlertid, at man kunde se bort fra den Tvivl, naar man med Hensyn til Realiteten kunde anse Tiltalte retfærdigt dømt; men i denne Henseende kunde han ikke nægte, at der for ham var en langt større Tvivl, om Tiltalte ikke ligefrem er indbefattet under Amnestien, idet det efter Amnestipatentets § 3 kun er de Officerer, der den 24. Marts 1848 »stode i Hans Majestæts Tjeneste« og glemte Ed og Pligt, som ere udelukkede fra Amnestien. Efter med Hensyn hertil at have udviklet de tidligere Bestemmelser om Officerer paa Vartpenge, bemærkede han, at han maatte være af den Formening, at man nu maa i Organisationsplanen af 28de April 1842 søge Regelen for deres Stilling, og der hedder det i Bestemmelserne for Avancement og Pensionering § 17: »Enhver Officer af Linien, der afgaar med Vartpenge, har den Forpligtelse at tjene, naar Staten behøver og fordrer hans Tjeneste«. Paa Grund heraf vedblive vistnok Officerer paa Vartpenge at staa i Forbindelse med Armeen, men det forekom ham dog ikke, at de kunne siges at staa i Tjenesten. I den allerhøieste Resolution, hvorved der, da den nye Organisationsplan for Armeen blev givet, fandt en stor Reduktion Sted, bleve ogsaa alle Armeens Officerer inddelte i to Klasser: den ene indbefattende dem, som fik Afsked af Krigstjenesten, den anden indbefattende dem, som bleve staaende i Krigstjenesten, og under den første af disse Klasser opregnedes de Officerer, der gik af med Vartpenge, og de, der gik af paa Pension, imellem hverandre. Imellem dem staar ogsaa Capitain Wasmer anført, ligesom han ogsaa senere har, efter hvad der foreligger, faaet en formelig Afsked af Krigstjenesten, hvori det udtrykkelig hedder, at han »forafskediges«.

Idet han nu derfor saaledes maatte være af den Formening, at

Capitain Wasmer ikke kunde siges at staa i Hans Majestæts Tjeneste den 24de Marts 1848, og at han altsaa efter Amnestipatentets § 3 er amnesteret, og idet det i ethvert Fald forekom ham, at man, naar Sagen er tvivlsom, hellere maa lade den mildere Mening gjøre Udslaget, troede han, at der kunde være Anledning for Hans Majestæt til aller-naadigst at forskaane Wasmer for al Straf.

Den constituerede Generalauditeur [Professor Hall] bemærkede, at det jo vistnok maatte kaldes et tvivlsomt Spørgsmaal, om Officerer paa Vartpenge skulle betragtes som endnu staaende i Tjenesten og altsaa indbefattede under den i Amnestipatentets § 3 nævnte Kategori eller ikke; men Afgjørelsen af dette Spørgsmaal henhørte dog aabenbart naturligt under Krigsretten, og denne har nu, efter en udførlig Drøftelse af alle betræffende Lovbud om de paa Vartpenge staaende Officerer, løst Tvivlen saaledes, at Capitain Wasmer er anset som staaende i Tjeneste og altsaa, efter Patentets Ord, ikke amnesteret. Det forekom ham ogsaa af de om Officerer paa Vartpenge givne Bestemmelser at fremgaa, at de ere blevne ansete lige med de i Kongens virkelige Tjeneste staaende Officerer, og om end den senere Lovgivning har i saa Henseende udtrykt sig noget løsere, saa haves der dog ingen senere Bestemmelse, som viser, at det Forhold, hvori Officerer paa Vartpenge efter den tidligere Lovgivning stode til Armeen, er opløst, og han troede derfor navnlig heller ikke, at man kan lægge den Vægt paa Organisations-Bestemmelserne af 1842, som Justitsministeren har lagt derpaa. Idet han nærmere udviklede og begrundede dette, fremhævede han tillige specielt, at der, selv efterat hine Organisations-Bestemmelser ere givne, haves en Bestemmelse af 1843, hvorefter Officerer paa Vartpenge skulle, naar de beforders i civilt Embede, have Afsked paany.

Henholdende sig iøvrigt til, hvad han i sin allerunderdanigste Relation havde anført, maatte han vedblivende anse Generalkrigscommissionen at have været competent til at paakjende den foreliggende Sag og retligen at have dømt Tiltalte, saaledes som sket er, og uden at ville formene, at Hans Majestæt skulde være bunden i Henseende til Udstrækningen af den Naade, Allerhøistsamme maatte lade Tiltalte blive tildel, stod det dog for ham som Generalauditeur betænkeligt at tilside-sætte en af saa høie Officerer bestaaende Krigsrets Dom i den Grad, at Tiltalte, som ved Dommen var anset med Livsstraf, aldeles fritoges for Straf.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede, idet han i det Hele henholdt sig til den constituerede Generalauditeur, at Officerer paa Vartpenge altid ere blevne ansete som staaende i Tjeneste og værende til Disposition, og det har ogsaa været den herskende Mening i Armeen at betragte deres Stilling saaledes. Hvad Amnestipatentet angik, da mente han, at Hans Majestæt er den rette Fortolker af Patentet, og da nu den allerhøieste Resolution af 26de April d. A. gaar ud paa, at Capitain Wasmer skal stilles for Generalkrigscommissionen for at tiltales og dømmes, har Hans Majestæt derved erkjendt, at Capitainen var indbefattet under de i Patentets § 3 fra Amnestien udelukkede Officerer.

Justitsministeren [Scheel] maatte henholde sig til sine tidligere Grunde for, at Capitain Wasmer er indbefattet under Amnestien, idet han derhos, i Anledning af, hvad Krigsministeren havde yttret, bemærkede, at Hans Majestæts Resolution om, at Wasmer skulde undergives Krigsretsdømme, ikke kunde være saaledes bindende for Krigsretten, at denne ikke havde Ret til at frifinde ham. Han erkjendte vel, at Officerer paa Vartpenge i mange Henseender lade sig sætte i Klasse med virkelige Officerer, og at de staa i en Forbindelse med Armeen; men der er stor Forskjel paa at staa til Disposition og virkelig at staa i Tjenesten. Han kunde for sit Vedkommende, idet han iøvrigt vel fremdeles indrømmede, at Sagen er noget tvivlsom, ikke komme til andet Resultat, end at Capitain Wasmer er amnesteret ved Patentet, og han maatte derfor vedblivende formene, at der er Anledning til at benaade ham, saaledes at han fritages for Straf.

Indenrigsministeren [Bang] dristede sig ikke til at udtale nogen bestemt Mening om det efter hans Skjøn meget tvivlsomme Spørgsmaal, om den foreliggende Sag er i Realiteten paakjendt rigtigt af Generalkrigscommissionen; men hvad han allerunderdanigst vilde henvende Hans Majestæts Opmærksomhed paa var, at der dog, naar det nævnte Spørgsmaal er anset tvivlsomt, taler meget for at forskaane Tiltalte for Straffen eller dog i ethvert Fald kun i en kort Tid at lade ham være berøvet Friheden.

Derefter behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at resolve, at Allerhøistsamme af Kongelig Naade vilde have Generalkrigscommissionens Dom formildet saaledes, at Capitain paa Vartpenge H. V. W. v. Wasmer skal have sin Charge forbrudt og hensættes i Statsfængsel paa Kongens Naade.

Den constituerede Generalauditeur aftraadte derpaa.

Derefter refererede *Krigsministeren* [Hansen] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Frederiksorts Sløifning.

Efter *Hans Majestæts* allerhøieste Beslutning blev Sagen udsat til et følgende Geheime-Statsraads-Møde, for at en Plan over bemeldte Fæstning kunde forelægges.

Idenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forelæggelse til allerhøieste Approbation af et Udkast til en Lov, hvorved det paalægges de communale Havnekasser herefter at udrede til Statskassen et Bidrag til Udgifterne ved Havne-regnskabernes Revision.

Hans Majestæt approberede allernaadigst til Forelæggelse for Rigsdagen bemeldte Forestillingen vedlagte Lovudkast, dog at Udkastets sidste Passus udgaar af Texten og alene bliver at optage i Motiverne.

Dernæst refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Approbation paa et til Forelæggelse for Rigsdagen bestemt Lovudkast angaaende Anlægget af Hovedlandeveistrækningerne i Jylland i Finantsaaret 1853/54.

Bemeldte Forestillingen vedlagte Lovudkast blev af *Hans Majestæt* allernaadigst approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Mødet blev derpaa hævet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 13. oktober 1852.

Aar 1852, den 13de October, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles:

- 1) At Kjøbenhavns Communalbestyrelse allernaadigst maa bemyndiges til paa Communens Vegne at optage et Laan af indtil 3½ Million Rbd. dels og fornemmelig til Bestridelse af Udgifterne ved en paatænkt Forbedring af Stadens Vandforsyning, den offentlige Belysning og Indretningen af dens Cloakvæsen, dels til flere andre større Foretagender, som kunne antages at forestaa i den nærmeste Fremtid, saavelsom til Berigtigelse af Gjældsforpligtelser, Communen allerede har maattet paatage sig i Anledning af flere saadanne offentlige Arbejder.
- 2) At der for Laanets aarlige Forrentning og Amortisation (denne

bestemt til 1 % af den oprindelige Kapital) anvises Sikkerhed i et tilsvarende Beløb af Byskatterne, navnlig i saadanne, som ere eller maatte blive paalagte til de communale Indretninger, hvortil Laanet anvendes, samt at dette Beløb afsættes ved det aarlige Budget over Kommunens Indtægter og Udgifter, for udelukkende at anvendes i de nævnte Øiemed, og

- 3) At det forbeholdes vedkommende Ministerium nærmere at approbere dels Planen, efter hvilken, og Vilkaarene, hvorunder det omhandlede Laan søges tilveiebragt, dels Anvendelsen af samme til Øiemed, der ligge udenfor Stadens Vand-, Belysnings- og Cloakvæsen.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst disse Indstillinger, dog saaledes, at Allerhøistsamme forbeholdt, at de i den 3die Indstilling ommeldte Punkter undergives nærmere allerhøieste Approbation.

Danach referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Ernennung von Wahldirectoren für die im Herzogthum Holstein vorzunehmenden Wahlen von Abgeordneten und Stellvertretern zu der Provinzialstände-Versammlung, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht die in der allerunterthänigsten Vorstellung genannten Beamten zu Wahldirectoren für die vorgedachten Wahlen zu ernennen und das Ministerium zu beauftragen sein möchte, die erforderlichen Commissorien auszufertigen und Seiner Majestät zur gnädigst gefälligen Unterzeichnung vorzulegen.

Krigsministeren [Hansen] tilbagekaldte i Erindring de forskjellige Betænkeligheder, som han ved en tidligere Leilighed havde yttret med Hensyn til Stadfæstelsen af adskillige af de holstenske Embedsmænd, som nu vare bragte i Forslag til Valgdirecteurer, saasom Heintze, Behn, Destinon, Lempfert o. Fl., og idet han havde den Overbevisning, at disse Mænd have ganske andre politiske Anskuelser end de, som bør findes hos Hans Majestæts Embedsmænd, vilde han, da han ikke vidste, hvad Indflydelse de vilde kunne have paa Udfaldet af Valgene, blot henlede Opmærksomheden paa, at Ansvaret for de Mænd, der udnævnes til Valgdirecteurer, maa hvile paa Hans Majestæts Minister for Holsten, der bringer dem i Forslag, og ikke paa Geheime-Statsraadet.

Seine Majestät genchmigten den allerunterthänigsten Antrag des Ministers für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Vornahme neuer Wahlen zu der Provinzialstände-Versammlung des Herzogthums Holstein, indem er beantragte, ob nicht die der Vorstellung angeschlossenen Entwürfe zu einem Patent betreffend die vorzunehmenden Wahlen von Abgeordneten und Stellvertretern zu der Provinzialstände-Versammlung im Herzogthum Holstein und zu einem Commissorium für die Wahldirectoren allerhöchst zu approbiren, und ob nicht die Stadt Kiel allerhöchst als Wahlort für die von Prälaten und Gutsbesitzern vorzunehmenden Wahlen zur Provinzialstände-Versammlung zu bestimmen sein möchte.

Dieser Antrag wurde mit der Bestimmung allerhöchst genehmigt, dass die Stadt Itzehoe anstatt der Stadt Kiel zum betreffenden Wahlort allerhöchst ausersehen würde.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung, in welcher er beantragte, ob nicht die wider den Schiffer Hans Schuldt in Blankenese wegen ausgeübter Gewaltthätigkeit, Hausfriedensbruchs und Theilnahme an den am 14ten August 1848 in Blankenese stattgehabten Excessen von dem holsteinischen Obercriminalgericht unterm 10ten Februar 1851 erkannte 40 tägige Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot in eine binnen 4 Wochen an die Armencasse des Kirchspiels Nienstädten zu erlegende Brüche von 200 Rbt.; die gegen Jochim Schade wegen gleichen Vergehens erkannte 30 tägige Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot in eine an dieselbe Casse zu erlegende Brüche von 150 Rbt.; die gegen Peter Lange wegen Gewaltthätigkeit und Theilnahme an den bewegten Excessen erkannte 30 tägige Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot in eine gleiche Brüche; die gegen Jan Oestmann wegen desselben Vergehens ebenfalls erkannte 30 tägige Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot in eine gleiche Brüche; die gegen Hans Oestmann wegen gleichen Vergehens erkannte 4 mal 5 tägige Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot in eine an dieselbe Casse zu erlegende Brüche von 100 Rbt.; die gegen Claus Tiemann wegen begangener Misshandlung des Broder Jansen erkannte gleiche Strafe in dieselbe Brüche; und die gegen Jochim Oestmann wegen Theilnahme an diesen Excessen erkannte 5 tägige Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot in eine an dieselbe Casse zu erlegende Brüche von 25 Rbt., durch allerhöchste Gnade zu verwandeln sein möchte.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] äusserte, dass es ihm scheine, dass die vorliegende Sache ganz auf dieselbe Weise zu erledigen sei, wie der im Geheimen-Staatsrathe neulich vorgetragene Fall mit dem Müller Kloppenburg in Altona. Es sei damals, als die Blankeneser Schiffer sich der Selbsthülfe bedienten, ein ganz aufgelöster und revolutionärer Zustand im Lande gewesen; keine gesetzliche Hülfe hätten sie erhalten können, und die factische Obrigkeit habe ihnen keinen Schutz angedeihen lassen. Sie hätten sich dem Aufruhr nicht anschliessen wollen, und das sei ja gewiss der Grund, dass sie Gegenstand der Verfolgung gewesen. Wenn aber loiale Unterthanen, die unter solchen Umständen zur Selbsthülfe ihre Zuflucht genommen, gestraft werden sollen, dann wisse er nicht, wie denn gegen die Unterthanen zu verfahren sei, welche den Seiner Majestät geleisteten Eid gebrochen haben; und er glaube, namentlich nachdem dem Müller Kloppenburg, dessen Schuld doch bei weitem schwerer gewesen, indem er sich der Obrigkeit widersetzt habe, alle und jede Strafe erlassen worden, allerunterthänigst anrathen zu müssen, dass den betreffenden Schiffern nur ein ernstlicher Verweis ertheilt werde.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemerkte, dass die Kloppenburgische Sache sich doch wesentlich von dem vorliegenden Falle unterscheide, und indem er dieses näher nachwies, hob er ins Besondere hervor, dass die Blankeneser Schiffer in zwei fremde Häuser eingedrungen und auf eine sehr arge Weise die Bewohner gemisshandelt haben. Er fügte zugleich hinzu, dass die betreffenden Schiffer auch selbst finden, dass sie in einem sehr hohen Grade strafschuldig seien, und er könne nicht umhin, darauf aufmerksam zu machen, wie, wenn jene Leute ganz ohne Strafe blieben, die Consequenzen dahin führen könnten, dass, aus Rücksicht auf den damaligen rechtlosen Zustand des Landes alle Criminalfälle der Zeit ungestraft blieben, was ja aber doch die allerbedenklichsten und ganz unabsehbaren Folgen würde haben können.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at han paa ingen Maade kunde anse den af Skipperne begaaede Handling for, hvad den under sædvanlige Forhold vilde være, et criminelt Delictum, men at den maatte betragtes som en Del af den store politiske Kamp; og idet han endnu fremhævede, at Skipperne ikke søgte ved deres Supplication at slippe for den civilretlige Følge af deres Handling: Erstatning af den Skade, som de havde gjort, maatte han være af den allerunder-

danigste Formening, at der er Anledning til at amnestere dem for al Straf med Hensyn til den partielle politiske Kamp, de have ført, kun at dette sker i en saadan Form, som kan bestaa med den Vægt, der tilkommer Overappellationsrettens Kjendelse.

Krigsministeren [Hansen] og *Finantsministeren* [Sponneck] sluttede sig ganske til Udenrigsministeren.

Indenrigsministeren [Bang] sluttede sig ligeledes til Udenrigsministeren, idet han fremhævede, at det, efter hvad der fremgaar af Akterne, er de Forhaanelser, som Skipperne have lidt ved at fremstilles som Forrædere, der har bragt Hadet til Udbrud; og idet han efter alt ikke skjønnede rettere, end at det Hele har været et politisk Slagsmaal, fandt han ogsaa, at der med Hensyn til saadanne politiske Slagsmaal, nu efter flere Aars Forløb, var Grund til at fritage de Paagjældende for Straf.

Justitsministeren [Scheel] maatte være enig med Ministeren for Holsten. Det forekom ham vel, at de politiske Omstændigheder ved Sagen kunne tale for at formilde den de paagjældende Skippere idømte Straf, men ganske at eftergive denne kunde han ikke tilraade. I sin Form var den af Skipperne udøvede Handling ganske en criminel Forbrydelse, og han kunde ikke andet end med Ministeren for Holsten finde det for Følgernes Skyld særdeles farligt at opstille, at den, fordi den er sket under den daværende illegale Tilstand, ikke er criminel. Hvad den Kloppenburgske Sag angik, i hvilken han forøvrigt ogsaa havde fraraadet, at Straffen ganske eftergaves, da var der blandt andet dog ogsaa den væsentlige Omstændighed, som maatte sætte Kloppenburgs Brøde i et langt mildere Lys end Blankenese Skippers, den Omstændighed, at han i Gjerningens Øieblik troede, at han var i sin Ret, medens Skipperne derimod meget vel maatte vide, at de handlede Uret, hvilket gjør, at den subjective Strafskyld er for deres Vedkommende langt større, end den var for hans.

Marineministeren [Steen A. Bille] maatte, hvad de paagjældende Skippers Loialitet angik, bemærke, at han intet Bevis for den kunde finde i den Omstændighed, at de i Krigens Tid havde efterkommet deres Forpligtelser efter en tidligere med et herværende Hus oprettet Stillingskontrakt, thi han saa heri kun en simpel Ordholdenhed; og han kunde i det Hele ikke andet end slutte sig til den holstenske Ministers Indstilling.

Cultusministeren [Simony] maatte i Henhold til de derfor fra flere

Sider anførte Grunde tiltræde, at de paagjældende Skippere slippe aldeles for Straf.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen maatte ligeledes slutte sig til Udenrigsministeren.

Seine Majestät der König geruheten allerhöchst zu resolviren, dass Allerhöchstdieselben den Schiffern Hans Schuldt, Jochim Schade, Jan Oestmann, Claus Tiemann, Hans Oestmann, Peter Lange und Jochim Oestmann aus Blankenese, auf ihr desfälliges allerunterthänigstes Gesuch, die wider sie wegen ausgeübter Gewaltthätigkeit, Hausfriedensbruchs und Theilnahme an den am 14ten August 1848 in Blankenese Statt gehalten Excessen, durch das Erkenntnis des holsteinischen Obercriminalgerichts vom 10ten Februar 1851 und des Oberappellationsgerichts zu Kiel vom 3ten Mai d. J. verhängte Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot aus allerhöchster Gnade erlassen, zugleich aber dem Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg aufgegeben haben wollen, den Supplicanten durch die Pinneberger Landdrostei einen ernstlichen Verweis ertheilen und dieselben verwarnen zu lassen, dass sie sich hinfüro ähnlicher Excesse bei Vermeidung der vollen Strenge der verwirkten Strafen enthalten.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung, in welcher er beantragte, ob nicht dem Hamburger Ingenieur D. A. Schuck die nachgesuchte Erlaubnis zur Vermessung des Elbstrandes zwischen Nienstädten und Blankenese behufs Aufnahme einer Stromkarte der untern Elbe allergnädigst zu ertheilen sein möchte.

Dieser Antrag wurde von *Seiner Majestät* allerhöchst genehmigt.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung, in welcher er beantragte:

- 1) Ob nicht die von der vormaligen obersten Civilbehörde der Horster Commune unterm 13ten October 1851 ertheilte Bewilligung, auf der Horst-Hackelshörner Wegestrecke ein Wegegeld bis weiter erheben zu dürfen, allerhöchst zu bestätigen, dabei aber der Horster Commune die Verpflichtung aufzuerlegen sein dürfte, diese Wegestrecke nach den Anordnungen der Wegebehörden gehörig zu unterhalten.
- 2) Ob nicht für die auf der gedachten Wegestrecke anzubringende

Hebestelle der der Vorstellung angelegte Tarif allergnädigst zu genehmigen sein dürfte.

Seine Majestät genehmigten allergnädigst die beiden Anträge.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung, in welcher er beantragte, ob nicht die wider den Steuermann Jan Popp aus Oevelgönne von der Pinneberger Landdrostei wegen Fälschung eines Zeugnisses unterm 24sten April 1851 erkannte 14 tägige Gefängnisstrafe bei gewöhnlicher Gefangenenkost in eine landesherrliche Brüche von 50 Mk. Courant aus allerhöchster Gnade zu verwandeln sein möchte.

Dieser Antrag wurde von *Seiner Majestät* allerhöchst genehmigt.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung, in welcher er beantragte, ob nicht die geschiedene Ehefrau Elsabe Winter, geborene Eggers, in Heisterende von der ihr durch Erkenntnis des Münsterdorfschen Consistorii vom 30sten April 1850 auferlegten dreijährigen Wartezeit allergnädigst zu dispensiren sein dürfte.

Seine Majestät genehmigten allergnädigst diesen Antrag.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung, in welcher er beantragte, ob nicht ein Zuschuss von 600 Mk. zu der Budgetposition B. II.3. E. 3. Glückstädter Hafen sub 2a zur Unterhaltung der festen Hafenwerke nebst Wartung der Spülschleuse und dessen Abhaltung aus dem Conto für unvorhergesehene Ausgaben allergnädigst zu bewilligen sein möchte.

Seine Majestät genehmigten allergnädigst diesen Antrag.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung, in welcher er beantragte, ob nicht für die Untersuchung und hydrotechnische Vermessung der Trave von Oldesloe bis zur Lübecker-Grenze die Summe von 1200 Mk. und die Abhaltung derselben aus dem Conto (B. II. 4. J. 3.) für unvorhergesehene Ausgaben allergnädigst nachträglich zu bewilligen sein möchte.

Dieser Antrag wurde von *Seiner Majestät* allerhöchst genehmigt.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung, in welcher er beantragte, ob nicht zur Berichtigung der von der König-

lichen Kasse an die Marnar Wester und Neufelder Schleuseinigung für die Entwässerung des Sophienkoogs in den Jahren 1849, 1850 und 1851 zu zahlenden Vergütung von 457 Mk. 4 Sk. 8 D. ausser der im diesjährigen Budget ausgesetzten Summe von 226 Mk. annoch ein Belauf von 231 Mk. 4 Sk. 8 D. aus den Erbpachtsintraden des genannten Koogs allergnädigst zu bewilligen sein möchte.

Seine Majestät genehmigten allergnädigst diesen Antrag.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung, in welcher er beantragte, ob nicht bei Ertheilung der Concession für die Tochter der verwittweten Kammerräthin Loewe in Rendsburg, Minna Johanna Emilie Loewe, lutherischer Religion, zur Eingehung einer Ehe mit dem Kaufmann Alexander Gally aus Pesth im Königreiche Ungarn, katolischer Religion, die gedachten Brautleute von der durch die Verordnung vom 10ten Januar 1757 vorgeschriebenen Verpflichtung vor ihrer Copulation eine Versicherung abzugeben, ihre etwanigen Kinder beiderlei Geschlechts aus dieser Ehe von einem evangelisch-lutherischen Prediger taufen lassen und in der evangelisch-lutherischen Lehre auferziehen zu wollen, allergnädigst zu dispensiren sein möchte.

Dieser Antrag wurde von *Seiner Majestät* allergnädigst genehmigt.

Schliesslich referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Verabfolgung von Holzquantitäten an hülfsbedürftige Insten und Tagelöhner aus den Königlichen Forsten im Herzogthum Holstein.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät* das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg allerhöchst zu ermächtigen, den feurungsbedürftigen Insten und Tagelöhnern derjenigen Districte, welche bereits an der im vorigen Jahre stattgehabten Holzausweisung Theil genommen haben, in der vorgeschlagenen Weise auch in diesem Jahre die benötigten Feuerungsquantitäten an Busch u. s. w. aus den Königlichen Forsten verabfolgen zu lassen.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Repartition der aus der Staatskasse geleisteten Vorschüsse zu den Kosten des Taubstummeninstituts in Schleswig für die Jahre 1845 bis 1850 incl., indem er beantragte, ob nicht zur Wiedererstattung der für das Taubstummen-

institut in Schleswig in den Jahren 1845 bis 1850 incl. aus Königlicher Kasse vorgeschossenen Summe für jetzt eine Ausschreibung von 4 Rbt. 88 Sk. oder 9 Mk. 3½ Sk. Courant à Pflug nach derjenigen Pflugszahl, wonach die Ausgleichung der Kriegsfuhren geschehen, allergnädigst genehmigt, und das Ministerium für das Herzogthum Schleswig sowie das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg allerhöchst autorisirt werden mögen, deshalb nach Massgabe des früher beobachteten Verfahrens gleichlautende Patente resp. für das Herzogthum Schleswig und das Herzogthum Holstein zu erlassen.

Dieser Antrag wurde von *Seiner Majestät* allerhöchst genehmigt.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Repartition des zu den Kosten der im Jahre 1852 im Herzogthum Schleswig einzulösenden und zu erbauenden Chausseestrecken aufzubringenden Beitrages, indem er beantragte, ob nicht das Ministerium allergnädigst autorisirt werden möge, nach dem der Vorstellung anliegenden Entwurfe ein Patent für das Herzogthum Schleswig betreffend die Repartition des zu den Kosten der im Jahre 1852 in diesem Herzogthum einzulösenden und zu erbauenden Chausseestrecken, aufzubringenden Beitrages zu erlassen.

Seine Majestät genehmigten allergnädigst diesen Antrag.

Hans Majestæt hævede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet torsdag d. 14. oktober 1852.

Aar 1852, den 14de October, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at Joen Joensen maa forskaanes for at sættes under Tiltale, idet han indstillede, at Ungkarl Joen Joensen af Famien paa Suderø blandt Færøerne allernaadigst maa forskaanes for at sættes under Tiltale i Anledning af den af ham udøvede uhjemlede Disposition over en af Søen opdreven Planke, imod at han til Færøe Amts Fattigkasse erlægger en Mulkt af 30 Rbd.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt, dog saaledes, at den Mulkt, der af den Paagjældende bliver at erlægge, bestemmes til 15 Rbd.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Eneret for Smed Fr. Hansen Tiedemann i Raubjerg, Apenrade Amt, til at forfærdige de af ham anmeldte Plouge.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* aller-naadigst, at der forundes bemeldte Smed Tiedemann, paa de for udelukkende Bevillinger sædvanlige Vilkaar, Eneret i 5 Aar til i Hertugdømmet Slesvig at forfærdige de af ham anmeldte Plouge, hvis Eiendommelighed bestaar dels i et bevægeligt Muldfjeld, dels i den Omstændighed, at de baade kunne bruges som Svingplouge og som Hjulpouge, dog saaledes, at han inden 6 Uger, efterat den allerhøieste Resolution er ham bekendtgjort, indsender af ham selv underskrevne, nøiagtige Tegninger og Beskrivelser in duplo af bemeldte Plouge, af hvilke Tegninger og Beskrivelser det ene Exemplar forbliver i Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig og det andet vedhæftes Patentet, samt at han derhos inden 1 Aar efter Patentets Meddelelse bevisligen har forfærdiget en saadan Ploug.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Bemyndigelse til at approbere Lectionsplaner for Hertugdømmets lærde Skoler.

Overensstemmende med Indstillingen bemyndigede *Hans Majestæt* allernaadigst Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig til at approbere Lectionsplaner for de lærde Skoler i Hertugdømmet, uagtet de ere beregnede paa et større Antal af Undervisningstimer om Ugen end det, Regulativet af 28de Januar 1848 foreskriver, dog at det ugentlige Timeantal for hver Klasse ikke overskrider det regulativmæssige Antal med mere end 2 Timer.

Fremdeles refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling betræffende de af det slesvigske Forst- og Jagtamt indsendte Forstdriftsforslag for de Kongelige Skove pro 1852/53.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* aller-naadigst, at de foreliggende Benyttelses-, Cultur- og Reparatur-Forslag for de Kongelige Skove i Hertugdømmet Slesvig for Forstdriftsaaret 1852-53 maa blive bragte til Udførelse, og at de derefter fornødne Skovnings-, Cultur- og Reparatur-Omkostninger med Indbegreb af Indkjøbet af de fornødne Frøsorter, indtil en Sum af resp. 17.557 Rbd. 44⁴/₅ Sk., 3.650 Rbd. 70²/₅ Sk. og 7.235 Rbd. 92⁴/₅ Sk. anvises af Forst-intraderne.

Endvidere refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilledes, at den ved allerhøieste Reskript af 22. September 1787 foreskrevne Collect paa anden Pintsedag til Fordel for forladte, til Garnisonerne i Rendsborg og Glückstadt hørende Soldaterbørn, der skulde underholdes og opdrages paa disse Kjøbstæders Fattigkasses Regning, for Fremtiden maa bortfalde.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Derefter refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Boel Pastoratskovs Indlemmelse under de Kongelige Skove.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at de til Boel Sognekald under Gottorp Provsti hørende Skove maa indlemmes i de Kongelige Skove, imod at der af disse svares et Deputat af 8 Favne Brænde aarlig til Sognepræsten, samt at det ved Auctioner i bemeldte Pastorats Skove indvundne Netto-provenue af 944 Mk. 11 Sk. Courant eller 503 Rbd. 80 Sk. maa tilfalde Pastoratet, saaledes at denne Sum gjøres frugtbringende som en dette tilhørende Formue, hvis Renter tilfalde den, hvem Kaldets øvrige Indtægter tilkomme.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede derpaa en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilledes, at det maatte behage *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at en Deling af det saakaldte almindelige Skolefond for Hertugdømmerne Slesvig og Holsten finder Sted, og at Ministerierne for disse Hertugdømmer bemyndiges til at træffe de fornødne Foranstaltninger til Udførelsen deraf.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det saaledes Indstillede.

Endvidere refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling om Administrationen af det til Minde om afgangne Geheime-Conferentsraad Krück stiftede Legat.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at de Forretninger, som ifølge den under 16de December 1825 oprettede og under 30te Mai næstefter allerhøist confirmerede Fundats for et til Minde om afgangne Geheime-Conferentsraad, Kantsler F. C. Krück stiftet Stipendium i sin Tid paahvilede den slesvigske Overret, for Fremtiden maa overdrages til Appellationsretten for Hertugdømmet Slesvig, samt at de i bemeldte Fundats indeholdte Bestemmelser om Afholdelsen af en Prøve for Ansøgerne om Stipendiet

modificeres derhen, at denne Prøve fremtidig bliver at anstille i Flensborg i den for de lærde Skoler i Hertugdømmet Slesvig foreskrevne Sommerferie.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend eine nothwendige Reparatur an der herrschaftlichen Fahretofter Mühle im Amte Tondern.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* nachträglich allerhöchst, dass die von dem Ministerium für das Herzogthum Schleswig verfügte Reparatur der Fahretofter Windmühle zur Ausführung gebracht, und die dadurch verursachten Kosten von 1148 Rbt. 51 $\frac{1}{5}$ Sk. von der zu Ausgaben für Königliche Pachtstücke in dem allerhöchst approbirten Budget für dieses Jahr ausgeworfenen Summe abgehalten werden mögen.

Demnächst referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Wiederherstellung der herrschaftlichen Deiche bei Friedrichstadt.

Übereinstimmend mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* nachträglich allerhöchst die zur Wiederherstellung der auf Königliche Rechnung zu unterhaltenden Deiche bei Friedrichstadt zur Ausführung gebrachten Arbeiten, und dass die dadurch verursachten Kosten an Betrag 693 Rbt. 32 Sk. oder 1300 Mk. Courant von der in dem diesjährigen Budget für Ausgaben für die Deiche und Schleusen bei Friedrichstadt ausgeworfenen Summe abgehalten werden.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die von dem jetzt verstorbenen Erbpachtsmüller Gerhard Detlef Lundt beantragte facultas alienandi wegen seiner vor Gottorff gelegenen Königlichen Erbpachtswassermühle.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage ertheilten *Seine Majestät* allergnädigst nachträglich den Erben des verstorbenen Erbpachtsmüllers Gerhard Detlef Lundt in Schleswig die im Jahre 1848 erbetene Erlaubnis zu dem bereits vorgenommenen Verkaufe der vor Gottorff belegenen Königlichen Erbpachtswassermühle an den Müller Jacob Christian Behncke gegen Erlegung einer Recognition pro facultate alienandi zum Betrage von 320 Rbt.; und autorisirten Allerhöchstdieselben das Ministerium für das Herzogthum Schleswig allergnädigst, die desfalls auszufertigende und von den obge-

dachten Erben mit 52½ Rbt. einzulösende Concession zur Veräußerung zur allerhöchsten Unterschrift allerunterthänigst vorzulegen.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend den Antrag des Wahldirectors für den 16ten Wahldistrict der kleineren Landbesitzer im Herzogthum Schleswig wegen Verlegung des Wahlorts von Löt nach Süderbrarup.

Übereinstimmend mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät* zum Wahlorte für die bevorstehende Wahl im sechszehnten Wahldistricte der kleineren Landbesitzer im Herzogthum Schleswig das Dorf Süderbrarup allerhöchst zu bestimmen.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des Hofbesizers Peder Jensen Skafte in Wester-Carlebye auf Lolland um Erlassung der ihm wegen Betrugcs zuerkannten 15 tägigen Gefängnisstrafe bei gewöhnlicher Gefangenenkost.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät* die von dem Magistrate der Stadt Flensburg unterm 14ten Juni d. J. wider den Hufner Peter Jensen Skafte aus Wester-Carlebye auf Lolland wegen Betrugcs erkannte 15 tägige Gefängnisstrafe bei gewöhnlicher Gefangenenkost in eine an die Königliche Kasse zu erlegende Brüche von 200 Rbt. aus allerhöchster Gnade zu verwenden.

Noch referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Milderung der wider die Margaretha Krabbenhöft (Kromhöft) geboren Wieben (Wiebe) aus Silberstedt wegen heimlicher Geburt eines nachher todt gefundenen Kindes beschlossenen lebenslänglichen Zuchthausstrafe auf eine fünfjährige.

Übereinstimmend mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät*, die von dem Appellationsgerichte für das Herzogthum Schleswig wider die Margaretha Krabbenhöft (Kromhöft) aus Silberstedt wegen verhehlter Schwangerschaft und heimlicher Geburt eines nachher todt gefundenen Kindes beschlossene lebenswierige Zuchthausstrafe aus allerhöchster Gnade in eine fünfjährige Zuchthausstrafe zu mildern, welche Milderung indes der Inculpatin erst nach Publication des Urtheils zu erkennen zu geben ist.

Sluttelig refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke]

en allerunderdanigst Forestilling angaaende Meddelelsen af allerhøieste Commissiorier til Varetagelsen af den forrige slesvig-holstenske Provindsial-Regjerings Functioner med Undtagelse af Kirke- og Skolesager i adelige Godser og andre privilegerede Districter i Hertugdømmet Slesvig.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at de af den daværende overordentlige Regjeringscommissær for Hertugdømmet Slesvig under 27. Juli, 11. August, 2. September og 27. December 1850 trufne Foranstaltninger, hvorved Politiforvaltningen og resp. Politijurisdictionen over adskillige adelige Godser og octroierede Kooge er bleven tillagt Amtshusene i Flensborg. Tønder og Gottorp, allerhøiest ophæves, og at Varetagelsen af den forrige slesvig-holstenske Provindsial-Regjerings Functioner, med Undtagelse af Kirke- og Skolesager, ved, i Overensstemmelse med de forelagte Udkast udfærdigede, allerhøieste Commissiorier indtil videre overdrages Amtmændene i Hertugdømmet Slesvig, hver for de privilegerede Districters Vedkommende, der efter den i Forestillingen ommeldte Fordeling ville blive dem tillagte.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilledes til allerhøieste Bevilgelse, at Bagermester James Ferdinand Klein allernaadigst forundes Tilladelse til indtil 1ste November d. A. i Eiendommen No. 96 i Lille Kongensgade, og efter den Tid i en anden dertil passende Gaard her i Staden, forsaavidt der ikke med Hensyn til Stedet maatte være noget derfor til Hinder fra Politiets eller Brandvæsenets Side, at fortsætte det Johan Casper Møller ved allerhøieste Ordre af 18de Juni 1802 og 21de Januar 1803, og Philip Daniel Müller ved allerhøieste Ordre af 7de Januar 1811 tilladte Fransk- og Hvedebrødsbageri i samme Omfang, hvori dette hidtil er drevet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Strafformildelse for Ole Pittersen af Sundbyvester paa Amager, idet han indstillede, at den bemeldte Ole Pittersen ved Høiesteretsdom af 23de Juni d. A. for Gjenstridighed mod en Politibetjent og Fornærmelser mod en Brovogter tilkjendte Straf af Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 5 Dage allernaadigst maa forandres til simpelt Fængsel i 14 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilledes, at den Arrestanten Jens Nielsen ved Høiesteretsdom af 2den September d. A. for Bigami idømte Livsstraf maa blive ham eftergivet mod, at han hensættes til Forbedringshusarbejde i 2 Aar.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilledes, at Tiltalte, Husmand Niels Christian Hansen af Sødouer under Vejle Amt, der ved Nørvang-Tørrild Herreders Extrarets Dom af 23de Juli d. A. for Tyveri er tilfunden at hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 5 Dage, maa fritages for at lide efter Dommen, imod at han hensættes i simpelt Fængsel i 8 Dage.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Endelig refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilledes, at den Tjenestekarlene Hans Larsen og Peder Lassen af Næsby under Sorø Amt for opsætsig Adfærd mod deres Husbond, Gaardmand Jens Christensen sammesteds ved den Kongelige Landsover- samt Hof- og Stadsretsdom af 20. Juli sidstleden ifundne Straf af 4 Dages Fængsel paa Vand og Brød for hver allernaadigst maa eftergives dem mod, at de til Sorø Amts Fattigkasse erlægge hver især en Mulkt af 5 Rbd.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 15. oktober 1852.

Aar 1852, den 15de October, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Livjæger Harald Salomon af Hans Majestæts Livjægercorps, 4de Compagni No. 74, strax maa afskediges fra bemeldte Corps, uden herfor at erlægge nogen Kjendelse til Corpsets Fond.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Dernæst refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst

Forestilling angaaende Frijsenborg-Faurskov Birks fremtidige Vedbliven som en særskilt Jurisdiction, idet han indstillede:

- 1) At Frijsenborg-Faurskov Birk maa vedligeholdes som en særskilt Jurisdiction.
- 2) At Birket erhoder følgende Bestanddele:
  - i Viborg Amt: Sognene Houlberg, Velle, Hvorslev, Gjærning, Skjød, Granslev, Haurum, Sald, Torsø, Aigt og Veierslev,
  - i Skanderborg Amt: Sognene Skaarup, Hammel, Søby, Voldby, Sporup og Røgind,
  - i Aarhus Amt: Sognene Lyngaa, Hadsten, Vitten, Haldum, Folby og Lading,
 saaledes at Jurisdictionen i alle disse Sogne ublandet og udelt tilkommer Birket, og at endvidere Byerne Terp og Skivholme samt Terp Mølle i Skivholme Sogn foreløbig vedblive at henhøre under Birket.
- 3) At det hidtil under Birket hørende Nøddelund i Gulløv Sogn henlægges under Lysgaard-Hids Herreders Jurisdiction; at Byerne Norup og Søbyvad i Gjærn Sogn henlægges under Hjelmlev-Gjærn Herreders Jurisdiction; at Borum Sogn henlægges til Hasle, Vesterlisberg, Sabro og Framlev Herreders Jurisdiction; og at dette ligeledes bliver Tilfældet med Terp og Skivholme Byer samt Terp Mølle, naar den nedenfor under No. 4 nævnte Erstatning til Herredsfoged i Middelsom-Synderlyng Herreder ophører, og at Ballegaarde i Galten Sogn og Herred henlægges til Nørhald, Støvring og Galten Herreders Jurisdiction.
- 4) At der som Erstatning til den nuværende Herredsfoged i Middelsom og Sønderlyng Herreder for den Jurisdiction, som denne Retsbetjent afgiver til Birket, paalægges Birkedommeren aarlig at urede 150 Rbd., der ville bortfalde ved Vacance i bemeldte Herreder.
- 5) At det maa paalægges vedkommende Retsbetjente at meddele de i Anledning af de omhandlede Jurictionsforandringer fornødne Udskrifter af Skjøde- og Panteprotokollerne, m. v. uden Gebyr, men mod Godtgjørelse af de med Afskrifternes Udfærdigelse forbundne Bekostninger, hvilke blive at afholde af det ved Finantsloven til ubestemte Udgifter under Justits- og Politivæsenet bevilgede Beløb. Samtlige Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte. Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst maa tillades,

at afgangne Geheimeconferentsraad, Grev C. C. Lerches Bo maa fritages for at udrede det i Erectionspatentet af 26. Mai 1818 under 6te Post bestemte Afdrag paa den Grevskaabets Lerchenborg paahvilende Gjæld for Aaret 1851.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Endvidere refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling om Tilladelse for Besidderen af Stamhuset Moltkenborg til at bortarvefæste 2 Jordparceller til et Fabrik anlæg, idet han indstillede, at det allernaadigst maa tillades Besidderen af Stamhuset Moltkenborg, Grev A. G. Moltke-Hvitfeldt med de nuværende Fæsteres Samtykke at bortarvefæste 2 Jordparceller, tilsammen omtrent 12 Tdr. Land geometrisk Maal, beliggende paa begge Sider af Aaløbet imellem Frørup og Øxendrup Sogne, for at der kan indrettes et eller andet Fabrik anlæg, imod at der til Stamhuset erlægges:

- a) En aarlig Afgift i Byg at betale med Penge efter Kapitelstaxten, nemlig: 10 Tdr. Byg for Vandkraften og 2 Tdr. Byg for hver Td. Land geometrisk Maal, der overdrages Arvefæsteren.
- b) En aarlig Afgift i Byg eller Penge lig med den Erstatning, som ved kyndige af Retten udmeldte Mænd bliver at tilkjende de vedkommende Fæstere for den Skade, der antages at foraarsages deres Jorder ved Vandets Opstemning til en vis nærmere bestemt Høide, og
- c) En Recognition af 100 Rbd. hver Gang en ny Arvefæster tiltræder. Det saaledes Indstillede blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at der maa tillægges den saakaldte faste Kandidatpost ved den Kongelige Fødsels- og Pleiestiftelse en Gage beregnet til 9 Rbd. 16 Sk. maanedlig, eller 110 Rbd. aarlig, som udredes af Stiftelsens Kasse.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Derefter refererede *Justitsministeren* en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at bevilge, at Arbeidsmand Søren Andersen af Vesterbrønderslev Sogn under Hjørring Amt, hvis tidligere Ægteskab med Kirstine Charlotte Andersdatter er fuldstændigt ophævet ved allerhøieste Resolution af 13de Januar 1848, maa indgaae nyt Ægteskab med Ane Marie Christensdatter, uanset at han med hende i Separationstiden har forset sig.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling angaaende en Deling af Embederne som Byskriver i Vejle og Herredsskriver i Nørvang-Tørrild Herreder, m. m., idet han indstillede:

- 1) At Embedet som Byskriver i Vejle maa adskilles fra Herredsskriver-Embedet i Nørvang-Tørrild Herreder og forenes med Byfogedembedet i Vejle.
- 2) At Byfogden i denne Kjøbstad, Cancelliraad Ove Malling Hersleb beskikkes til tillige at være Byskriver sammesteds.
- 3) At Herredsskriver-Embedet i Nørvang-Tørrild Herreder maa vedblive som et særskilt Embede, samt at Herredsfogden i Nørvang-Tørrild Herreder, Overauditeur Hother Christoffer Glahn maa fritages for den ham ved hans Bestalling af 5te August f. A. paalagte Forpligtelse til at udrede til den Kongelige Kasse det Beløb af 300 Rbd., som hidtil har været tillagt Byfogeden i Vejle.

Alle disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Derefter refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at den Tilladelse, som ved allerhøieste Bevilling af 16de April d. A. blev meddelt nu afdøde Geheimeconferentsraad, Greve C. C. Lerche til at afhænde til fuldkommen Eiendom det under Grevskabet Lerchenborg hørende Bøndergods af Fæstegaarde, Huse, 3 Vandmøller og 1 Kro paa de i Bevillingen anførte Vilkaar, maa udstrækkes til Grevskabets nuværende Besidder, Greve Christian Albrecht Lerche, og efterfølgende Lehnsbesiddere, dog at der overensstemmende med bemeldte Bevillings 8de Post efter Udløbet af 10 Aar efter hin Bevillings Datum bliver at tage nærmere Bestemmelse om de i 2den Post fastsatte minima for Kjøbesummerne samt om Størrelsen af den ifølge 6te Post Besidderen som privat Eiendom tilfaldende Andel af disse.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede derpaa en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst tillades Besidderen af det Lønborggaardske Fideicommis at afhænde den under bemeldte Fideicommis hørende saakaldte Grynberggaard efter Fraskillelse af omtrent 27 Tdr. Land Skov samt 31 Fæstehuse, af Hartkorn ialt 12 Tdr. 1 Skp. 2 Fjdk. 1¼ Alb. til fuldkommen Eiendom paa følgende Vilkaar:

- 1) At Grynberggaarden idetmindste udbringes til 3500 Rbd. og hvert af Husene til 200 Rbd. foruden 100 Rbd. for hver Skp. Hartkorn, som ligger til samme.
- 2) At der af Kjøbesummen for Grynberggaarden tilstaas Besidderen som privat Eiendom 1000 Rbd. imod at bekoste den til samme liggende Skovs Adskillelse fra Gaarden, dens Indhegning, Beplantning samt Opførelsen af et Skovfogedhus, men af Kjøbesummen for Husene 15 %, undtagen naar Salg finder Sted til Anden end Fæsteren og Leieren eller deres Børn og Svigerbørn, da der i dette Tilfælde kun tilkommer ham 10 %.
- 3) At $\frac{2}{3}$ af Kjøbesummen kan forblive indestaaende i de solgte Steder med 1ste Prioritets Panteret, uopsigelig i 20 Aar, saalænge Debitorerne opfyldte deres Forpligtelser.
- 4) At de øvrige Betingelser fastsættes overensstemmende med dem, der indeholdes i de senest meddelte lignende Salgsbevillinger, forsaavidt disse Betingelser efter Omstændighederne kunne være anvendelige.

Samtlige disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst maa tillades Besidderen af Stamhuset Broholm at afhænde de under Stamhuset hørende Gaarde, 29 Huse i Hesselager, Tvede, Gudbjerg og Gislev Sogne, af Hartkorn Ager og Eng omtrent 13 Tdr., samt Gudbjerg Mølle til fuldkommen Eiendom paa følgende Vilkaar:

- 1) At der forbliver indestaaende i de solgte Steder en aarlig Kanon af 1 Td. Rug, 2 Tdr. Byg og 1 Td. Havre at betale efter Kapitels-taxten, for hver Td. Hartkorn af Gaardene og Husene.
- 2) At der desuden udbringes saavel for Gaarde som Huse idetmindste 500 Rbd. pr. Td. Hartkorn, hvortil endnu kommer for hvert Huses Bygninger 300 Rbd., alene med Undtagelse af den Niels Rasmussen tilfæstede Gaard i Gudme, for hvilken minimum bestemmes til 400 Rbd. pr. Td. Hartkorn foruden Kanon.
- 3) At Justitsministeriet iøvrigt bemyndiges til, naar de ovennævnte minima i enkelte Tilfælde ikke kunne opnaas, at approbere Salget for en lavere Kjøbesum.
- 4) At det overlades Justitsministeriet efter nærmere Indstilling fra Besidderen at fastsætte Kjøbesummen for Gudbjerg Mølle.

- 5) At af den i Penge betingede Kjøbesum Halvdelen kan forblive inde-
staaende paa de sædvanlige Betingelser.
- 6) At der, naar fæsteledige Huse sælges til Fremmede, kun tilstaaes
Besidderen som privat Eiendom 10 % af Kjøbesummerne.
- 7) At den allerhøieste Bevilling af 18. November 1846 om Bortarve-
fæstning af de under Stamhuset hørende Gaarde m. m., sættes ud
af Kraft.
- 8) At de øvrige Betingelser fastsættes overensstemmende med dem,
der indeholdes i de senest meddelte Salgsbevillinger.

Det saaledes Indstillede blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Cultusministeren [Simony] refererede en allerunderdanigst Fore-
stilling om Bortsalg til Eiendom af et Espe og Vantinge Sognekald i
Fyens Stift tilhørende, hidtil bortfæstet Hus i Espe By, idet han indstil-
lede, at den i det allerhøieste Reskript af 18de August 1841 indeholdte
Bestemmelse, at et til Espe og Vantinge Sognekald hørende Hus i Espe
By, der tidligere havde været bortfæstet, ved den vedkommende Fæ-
sters og Hustrues Død skulde bortsælges til Nedbrydelse, maa foran-
dres derhen, at bemeldte Hus og dertil hørende Have maa bortsælges
til Eiendom ved offentlig Auction under Ministeriets nærmere Appro-
bation, og saaledes, at Kjøbesummen indsættes blandt Stiftets offent-
lige Midler som en Kaldet tilhørende Kapital.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Cultusministeren [Simony] refererede dernæst en allerunderda-
nigst Forestilling, hvori indstilles, at Discipel i Metropolitanskolen
Bertel Høgne Gunløgsgen maa som født Islænder allernaadigst tilstaaes
Adgang til Nydelsen af de ved allerhøieste Resolution af 10de Marts
1826 Islænderne tilsagte Begunstigelser, uanset den Mangel i de derfor
ved bemeldte allerhøieste Resolution foreskrevne Betingelser, som er en
Følge af den Omstændighed, at hans Fader har stadigt Ophold i
Reykjavig.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Fremdeles refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderda-
nigst Forestilling om Afhændelse af den Kjøbenhavns Universitet
tilhørende Jordlod No. 3 i Vindinge Lillevang ved Roskilde, idet han
indstillede, at den ved Enken Johanne Pedersdatters Død ledigblevne,
Kjøbenhavns Universitet tilhørende Jordlod No. 3 i Vindinge Lillevang
ved Roskilde maa bortsælges ved offentlig Auction til Selveiendom,
og at Ministeriet allernaadigst bemyndiges til at lade indtil en Fjerde-

del af Kjøbesummen fordele imellem den afdøde Fæsterindes efterladte tre umyndige Børnebørn.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Endelig refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling om Afhændelsen af det til det af afdøde Politiretsassessor Smith til Understøttelse for Studerende ved Kjøbenhavns Universitet stiftede Legat hørende Bøndergods, idet han indstillede, at det maa allernaadigst bestemmes, at det Fæstebøndergods paa Kjøbenhavns Amt, som tilhører det af afdøde Politiretsassessor Johannes Lem Smith til Understøttelser for Studerende ved Kjøbenhavns Universitet stiftede Legat, for Fremtiden ikke bortfæstes, men afhændes til fuld Selveiendom senest ved indtrædende Fæstledighed, saaledes at Ministeriet bemyndiges til for hvert enkelt Salgstilfælde, efter derom igjennem Consistorium indgivet Forslag fra Universitetets Qvæstor, at bestemme Kjøbesummens Størrelse efter samme Regler, som, i Analogi med de ved allerhøieste Resolution af 1ste Juli 1846 for de Kongelige Domæner givne Bestemmelser, ere i den senere Tid fulgte ved Arvefæsteoverdragelserne paa Universitetets Gods.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt, dog saaledes at der i hvert enkelt Salgstilfælde skal gives Indenrigsministeriet Leilighed til at yttre sig.

Finantsministeren [Sponneck] refererede allerunderdanigst Forestilling angaaende allernaadigst Bemyndigelse til at forelægge Rigsdagen Udkast til Lov om de med Creditbeviser udvexlede opsigelige Statsobligationer.

Hans Majestæt approberede allernaadigst, at bemeldte Lovudkast forelægges Rigsdagen.

Ferner referirte *der Finanzminister* [Sponneck] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Aufhebung einer allerhöchsten Resolution wegen Zollbegünstigungen für Materialien zu Elbuferbauten.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät*, die dem vormaligen Generalzollkammer- und Commerz-Collegium unterm 25sten November 1846 ertheilte allerhöchste Authorisation, die Einfuhr-Zollabgaben für Materialien, welche zu Uferbauten an der Elbe verwandt werden, auf Ansuchen zurückzahlen zu lassen, ingleichen die auf das Finanzministerium überge-

gangene Verpflichtung, vor Ablehnung derartiger Gesuche, jedesmal die Sache allerunterthänigst vorzutragen, allergnädigst aufzuheben.

Hans Majestæt hævede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet tirsdag d. 19. oktober 1852.

Aar 1852, den 19de October, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Rentlow-Criminil] bemerkte, dass er, in Gemässheit der allerhöchsten Resolution vom 17ten vorigen Monats, der lauenburgischen Regierung aufgegeben habe, eine Erklärung von der vor dem Jahre 1848 bestanden Ritter- und Landschaft darüber einzuziehen, ob dieselbe die Inkräftsetzung einzelner, in dem ihr vorgelegten Entwurf eines allerhöchsten Patents betreffend die Ordnung und Feststellung der innern Verfassung des Herzogthums Lauenburg, namentlich in Hinsicht der Landesvertretung, aufgenommener Bestimmungen Seiner Majestät allerunterthänigst abzurathen oder rücksichtlich derselben Beschlüsse zu fassen sich für berechtigt gehalten habe. In dieser Veranlassung habe sich die lauenburgische Regierung indessen gedrungen gefühlt, vor der Ausführung des ihr ertheilten Auftrages, in einem an das Ministerium erstatteten Bericht ihre Ueberzeugung darzulegen, dass die Einforderung einer solchen vorläufigen Erklärung dem allerhöchsten Interesse nicht entsprechen dürfte, welche Ansicht, mit den sie motivirenden Gründen, von derselben gebeten worden sei zur Kenntnis Seiner Majestät zu bringen. Das Ministerium habe es für seine Pflicht gehalten, den Inhalt des von der lauenburgischen Regierung erstatteten Berichts, nach dem Wunsche derselben, Seiner Majestät allerunterthänigst vorzulegen, und in Uebereinstimmung hiemit eine allerunterthänigste Vorstellung eingereicht, in welcher dasselbe, indem es sein in der diese Angelegenheit betreffenden allerunterthänigsten Vorstellung vom 17ten August d. J. dargelegtes Dafürhalten, dass die vorliegende Angelegenheit zur definitiven Beschlussnahme vorbereitet sei, sich allerunterthänigst zu wiederholen gestattet habe, Seiner Majestät zur gnädig gefälligen Verfügung allerunterthänigst anheimstelle, inwiefern, bei den in der allerunterthänigsten Vorstel-

lung dargelegten Umständen von der allerhöchsten Resolution vom 17ten v. M., wonach annoch eine äussere Erklärung der vormaligen Ritter- und Landschaft einzuziehen, abzusehen [sein] möchte, und ob in diesem Falle der, der vormaligen Ritter- und Landschaft des Herzogthums Lauenburg vorgelegte, Entwurf eines allerhöchsten Patents betreffend die Ordnung und Feststellung der inneren Verfassung des Herzogthums Lauenburg mit denjenigen Modificationen, mit welchen derselbe Seiner Majestät unter dem 17ten August d. J. allerunterthänigst vorgelegt worden, als Gesetz für das Herzogthum Lauenburg zu publiciren sein möchte.

Nachdem der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg diese allerunterthänigste Vorstellung referirt hatte, bemerkte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke], dass die lauenburgische Regierung in ihrem Berichte die Frage gar nicht erörtert habe, ob der Ritter- und Landschaft, wenn es sich über Veränderungen der Verfassung handle, eine beschliessende oder nur eine berathende Mitwirkung verfassungsmässig zustehe. Diese Rechtsfrage schein ihm aber nothwendig beantwortet werden zu müssen, ehe ein definitiver Beschluss über die vorliegende Sache gefasst werde, da es in der allerhöchsten Bekanntmachung vom 28sten Januar d. J. liege, dass hinsichtlich der Verfassung des Herzogthums Lauenburg vor der Beschlussnahme Seiner Majestät eine vorgängige verfassungsmässige Verhandlung mit Ritter- und Landschaft Statt finden solle, und man mithin erst wissen müsse, was verfassungsmässiges Recht sei. Er gebe daher anheim, dass es von der lauenburgischen Regierung verlangt werde, ihren Bericht in der gedachten Rücksicht zu vervollständigen und über die erwähnte Frage eine bestimmte Erklärung mit Gründen zu erstatten, was der Sache jedenfalls gar nicht schaden könne.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] äusserte, dass, da, wie in dem Berichte der lauenburgischen Regierung nachgewiesen, Ritter- und Landschaft in den verflossenen Jahren ihr eigenes Bestehen und damit das Bestehen der Verfassung, so viel an ihr gewesen, aufgehoben habe, hiemit, nach seinem Dafürhalten, die rechtliche Befugnis an die Hand gegeben sei, dieselbe von der beschliessenden Theilnahme an der Feststellung der neuen Verfassungs-Bestimmungen auszuschliessen. Es dürfe dieser Gesichtspunkt auch der leitende gewesen sein, wenn Seine Majestät in dem allerhöchsten Manifeste vom 14ten Mai 1850, so wie unter

Hinweisung auf dasselbe, durch das allerhöchste Patent vom 8ten Januar v. J., die Wiederherstellung der landesherrlichen Autorität im Herzogthum Lauenburg betreffend, die allerhöchste Absicht ankündigt, vor der Feststellung der Verhältnisse dieses Herzogthums das Gutachten achtbarer lauenburgischer Männer vernehmen zu wollen. Es sei hingegen kein Anspruch erhoben, und haben die zu diesem Zwecke theils von Seiner Majestät berufenen, theils von der ad hoc versammelten vor dem Jahre 1848 bestandenen Ritter- und Landschaft gewählten Männer, ihre Aufgabe in demselben Sinne aufgefasst. Wenn durch die allerhöchste Bekanntmachung vom 28sten Januar d. J. der allerhöchste Wille Seiner Majestät ausgesprochen worden, hinsichtlich der Verfassung des Herzogthums Lauenburg nach vorgängiger verfassungsmässiger Verhandlung mit Ritter- und Landschaft die allerhöchsten Beschlüsse zur öffentlichen Kunde zu bringen, so dürfe auch dieser Absicht schon durch die am 29sten Januar d. J. gefasste allerhöchste Resolution entsprochen sein, daraus aber nicht die Folge abzuleiten, dass der Ritter- und Landschaft eine beschliessende Theilnahme sei eingeräumt worden. Es sei nicht damals angenommen, dass es durch die Weise, wie die allerhöchste Bekanntmachung vom 28sten Januar sich betreffend das Herzogthum Lauenburg ausspreche, die Absicht gewesen, Ritter- und Landschaft in ihre frühere Wirksamkeit ganz eintreten zu lassen, und der beste Beweis dafür, dass man damals nicht von einer Reactivirung derselben ausgegangen sei, liege in der gedachten am folgenden Tage nach der Erlassung der Bekanntmachung abgegebenen allerhöchsten Resolution, laut deren, wie von dem Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg beantragt, »mit der vor dem Jahre 1848 bestandenen Ritter- und Landschaft« eine Communication über den Patent-Entwurf in Betreff der Verfassung des gedachten Herzogthums einzuleiten war. Ebenso sei es auch gewiss, dass Ritter- und Landschaft in ihre frühere Thätigkeit wirklich nicht wieder eingetreten sei. Zwar könne er nichts dagegen haben, noch das Bedenken der lauenburgischen Regierung über die Frage einzuziehen, ob verfassungsmässig der Ritter- und Landschaft ein Recht entscheidender Mitwirkung bei der Revision der Verfassung zustehe, aber ein solches Bedenken würde zu keinem Nutzen sein in dem Falle, dass man der von der lauenburgischen Regierung in ihrem vorliegenden Berichte entwickelten Meinung, dass Ritter- und Landschaft auf jedes Recht einer beschliessenden Mitwirkung durch ihre Selbstaflösung

Verzicht geleistet, beipflichte, und zugleich davon ausgehe, dass dieselbe nicht durch die Ausdrücke der allerhöchsten Bekanntmachung vom 28sten Januar völlig reactivirt worden. Nach seinem Dafürhalten komme es daher auf diese präjudiciellen Fragen hauptsächlich an.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] bemerkte, dass es ihm doch wesentlich darauf anzukommen scheine, was die in der Bekanntmachung vom 28sten Januar zugesagte verfassungsmässige Berathung sei. In der gedachten Bekanntmachung liege der Grundsatz, dass Alles gilt, was vom Könige nicht aufgehoben ist, und es werde in derselben, wenn mit Rücksicht auf das Herzogthum Lauenburg das Wort »verfassungsmässig« steht, vorausgesetzt, dass eine lauenburgische Verfassung da sei, diese aber könne keine andere sein als die, welche früher gegolten habe. Seines Erachtens müsse daher, in Uebereinstimmung mit dem, was Seine Majestät der König, als die vorliegende Sache in dem Geheimen-Staatsrathe früher verhandelt worden, als nothwendig angesehen hätten, eine bestimmte Aussage der lauenburgischen Regierung vorliegen über das, was verfassungsmässig sei, indem übrigens die von der lauenburgischen Regierung angeführten Gründe wider eine Verhandlung mit Ritter- und Landschaft über die betreffende Frage ihm von Gewicht scheinen, und er daher glaube, dass davon abzusehen sein werde, eine Erklärung von Ritter- und Landschaft einzuziehen.

Premier- og Udenrigsministeren [Bluhme] maatte ligeledes, idet forresten ogsaa han, efter hvad der nu forelaa, ansaa det rettest, ikke at forhandle yderligere med Ridder- og Landskab i den omspurgte Henseende og altsaa nu at afstaa fra den tidligere besluttede Indhentelse af dets Erklæring, være af den Mening, at man, naar der ikke her allerede er forhaanden en klar Erkjendelse af, hvad der med Hensyn til det paagjældende Punkt var Ret før Marts 1848, bør have den lauenborgske Regjerings Yttringer i denne Henseende, før endelig Beslutning tages. Det forekom ham nemlig, at naar Hans Majestæt af politiske Aarsager havde fundet sig foranlediget til i Kundgjørelsen af 28de Januar d. A. at erkjende Provindsialstænder-Indretningen i Slesvig og Holsten som bestaaende, saa maatte det samme ogsaa finde Anvendelse med Hensyn til Ridder- og Landskab i Lauenborg, og at dette derfor ved Kundgjørelsen er erkjendt bestaaende, saaledes som det forhen retligen bestod.

Krigsministeren [Hansen] fandt ogsaa, at hvad der taler for, at

Provindsialstænderne i Slesvig og Holsten ere blevne betragtede som retligt bestaaende, i samme Retning gjælder om det lauenborgske Ridder- og Landskab.

Finantsministeren [Sponneck] maatte, idet han forøvrigt dog ikke kunde indrømme, at hvad der ved Kundgjørelsen af 28de Januar var sket med Hensyn til Provindsialstænderne i Slesvig og Holsten finder fuldkommen analog Anvendelse paa den tidligere lauenborgske Forfatning, og idet han derfor heller ikke kunde anse denne kaldt tillive ved Kundgjørelsen, være af den Formening, at da det ved Kundgjørelsen nu engang er givet, at der angaaende Forfatningsspørgsmaalet skal finde en forfatningsmæssig Forhandling Sted med Ridder- og Landskab, kan der ikke kommes fra dette, og han troede saaledes, idet han forsaavidt fuldkommen sluttede sig til, hvad af Ministeren for Slesvig og Udenrigsministeren var udtalt, at der er skjellig Grund til at høre den lauenborgske Regjering, om Ridder- og Landskab har efter den tidligere Forfatning nogen besluttende Ret i Henseende til det paa-gjældende Anliggende, medens han derimod, efter hvad der nu forelaa, var enig i at finde det betænkeligt, fra selve Ridder- og Landskab, saaledes som tidligere bestemt, at indhente Erklæring.

Marineministeren [Steen A. Bille] bemærkede, at han ikke følte sig kompetent til at yttre nogen bestemt Mening om den foreliggende Sag.

Indenrigsministeren [Bang] yttrede, idet han væsentlig sluttede sig til Ministeren for Holsten, at der forekom ham at finde et andet Forhold Sted med Hensyn til Lauenborg end med Hensyn til Slesvig og Holsten, idet der nemlig har i Lauenborg før Kundgjørelsen af 28de Januar d. A. fundet Forhandlinger Sted med Hans Majestæts Regjering angaaende Forfatningsspørgsmaalet, og han fandt, at ved det ene Faktum, at Ridder- og Landskab selv har henvendt sig til Regjeringen om en ny Forfatning, har Ridder- og Landskab før Kundgjørelsens Udstedelse opgivet sin tidligere Ret og sat sig alene paa det raadgivende Standpunkt. Idet han da nu mente, at Udtrykkene i Kundgjørelsen maa fortolkes i Henhold til det da saaledes stedfindende Forhold, kunde han ikke tilraade at indhente en Betænkning fra den lauenborgske Regjering over det theoretiske Spørgsmaal, om hvad der i den omhandlede Henseende var Ret før 1848, da efter hans Mening Besvarelsen af dette Spørgsmaal ikke kunde være til nogen Nytte.

Justitsministeren [Scheel] bemærkede, at han, i Henhold til, hvad

han havde udtalt, da den lauenborgske Forfatningssag sidst foretoges i Geheimestatsraadet, maatte nu være af den Mening, at det er rigtigt ikke at forlange den lauenborgske Regjerings Betænkning angaaende det omhandlede Spørgsmaal, idet han nemlig troede, at der er fuld Føie til at holde sig til, hvad Hans Majestæts Regjering tidligere bestandig er gaaet ud fra: At nemlig Ridder og Landskab ingen besluttende Myndighed har med Hensyn til, hvad der ligger udenfor Skattebevilning. Hvad angik de Udtryk, som ere brugte i Kundgjørelsen af 28de Januar d. A., da syntes ham heller ikke, naar Hensyn tages til, hvad der i de sidst forløbne Aar er foregaaet i Lauenburg, at være Føie til at antage, at der med dem er ment en saadan Forhandling med Ridder- og Landskab som i de tidligere Forfatningsforhold begrundet, og for ham stillede sig ialtfald Sagen saaledes, at han antog, at Ridder- og Landskab ikke tidligere havde nogen besluttende Ret i den omspurgte Henseende.

Cultusministeren [Simony] erklærede sig ligeledes for, at ingen Erklæring nu indhentes fra den lauenborgske Regjering.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen tiltraadte den af Justitsministeren udtalte Formening.

Nachdem *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] seine früher dargelegte Meinung noch weiter entwickelt hatte und hinzugefügt, dass er allerdings dabei kein Bedenken trage, die lauenburgische Regierung aufzufordern, sich über die rechtliche Frage zu äussern: wie vor dem Jahre 1848 in der oftgenannten Beziehung verfassungsmässig zu verhalten gewesen wäre, geruheten *Seine Majestät der König* allernädigst zu resolviren, dass, mit Rücksicht auf die von dem Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg allerunterthänigst vorgetragenen Gründe, von der durch die allerhöchste Resolution vom 17sten v. M. verfügten Einziehung einer näheren Erklärung der vor dem Jahre 1848 bestandenen Ritter- und Landschaft des Herzogthums Lauenburg abzusehen sei. Zugleich aber gaben Allerhöchstdieselben dem gedachten Ministerio auf, über die Frage, ob der bis zum Jahre 1848 bestandenen lauenburgischen Verfassung zufolge die Ritter- und Landschaft des Herzogthums mit Rücksicht auf Veränderungen in der Verfassung selbst eine beschliessende Mitwirkung würde in Anspruch haben nehmen können, und welche Berechtigung derselben in dieser Beziehung zugestehen gewesen sein würde, das Bedenken der lauenburgischen

Regierung einzuziehen und demnächst hierüber ferneren allerunterthänigsten Vortrag zu erstatten.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die wegen Einsendung von Bestellungen, Privilegien und anderen Begnadigungen zur Confirmation für das Herzogthum Holstein anzuordnenden Massnahme, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht nach dem der Vorstellung angeschlossenen Entwurfe ein allerhöchstes Patent betreffend die Einsendung von Bestellungen, Privilegien und anderen Begnadigungen zur Confirmation für das Herzogthum Holstein Seiner Majestät zur allerhöchsten Vollziehung vorzulegen, und ob nicht das Ministerium allergnädigst zu autorisiren sein möchte, nach Emanirung des obgedachten allerhöchsten Patents eine Bekanntmachung betreffend die an das Ministerium zur Confirmation einzusendenden ad mandatum ausgefertigten Expeditionen für das Herzogthum Holstein zu erlassen; ferner, die von dem früheren Immediat-Collegium und der vormaligen schleswig-holsteinischen Regierung, während der Regierungszeit Seiner Majestät des Hochseligen Königs Christian des Achten ad mandatum ausgefertigten oder bestätigten Privilegien und Concessionen, sowie selbige nach dem Patents-Entwurfe einer Confirmation bedürfen und zu dem Geschäftskreise des Ministerii für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg gehören, gleichfalls ad mandatum zu confirmiren; wegen Berechnung und Festsetzung der Confirmations- und Ausfertigungs-Gebühren es in Übereinstimmung mit den in der Vorstellung angegebenen Regeln zu verhalten, und den Confirmations-Urkunden, je nach Beschaffenheit der in Frage stehende Berechtigung, die erforderlichen Vorbehalte und Clausule, in Gemässheit der auch schon früher in dieser Hinsicht zur Anwendung gebrachten Grundsätze hinzuzufügen.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at han antog, at det refererede Patent-Udkast er at forstaa saaledes, at Indsendelsen af de deri omhandlede Bestallinger o. s. v. skal have samme Betydning, som den tidligere befalede Indsendelse af Embedsbestallinger havde, saa at det ikke er en blot Form, hvormed der er Tale, men at en virkelig Undersøgelse af Qvalificationen til at erholde den ansøgte Confirmation skal finde Sted, samt at der, hvor de under den øverste Civilbestyrelse i Holsten udfærdigede Bevillinger og Concessioner tillades at forblive i Kraft, men skulle erstattes med nye Udfærdigelser, for disse bliver at erlægge det fulde Udfærdigelsesgebyr.

Nachdem der *Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] geantwortet hatte, dass das Patent so zu verstehen sei, wie von dem Finanzminister angeführt, geruheten *Seine Majestät der König* sämmtliche allerunterthänigsten Anträge allergnädigst zu genehmigen.

Hans Majestæt hævede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 22. oktober 1852.

Aar 1852, den 22de October, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Erlassung einer provisorischen Stadtordnung für die Stadt Altona.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass eine provisorische Stadtordnung für die Stadt Altona erlassen werde, und indem *Seine Majestät* dem, zu dem Zwecke allerunterthänigst vorgetragenen, der Vorstellung angeschlossenen Entwürfe im Allgemeinen Ihre allerhöchste Bestimmung gaben, befahlen Allerhöchstdieselben jedoch, dass derselbe vor dessen Ausfertigung zur allerhöchsten Vollziehung, nachstehenden Abänderungen unterzogen werde:

- 1) Dem § 12 ist der Zusatz hinzuzufügen: »Bei der Aufnahme der Bekenner des mosaischen Glaubens in den Bürgerverband ist es in dieser Hinsicht nach den früheren verfassungsmässigen Bestimmungen und Regeln zu verhalten.«
Zugleich gaben *Seine Majestät* dem Ministerium auf, es zu veranlassen, dass diejenigen, welche inzwischen das Bürgerrecht ohne Ableistung des Bürgereides erlangt haben möchten, zu dessen Ableistung angehalten, und anstatt der zur Cassation einzuziehenden früheren Bürgerbriefe mit neuen versehen werden.
- 2) Im § 14 ist anstatt »Unserer Verordnung« zu setzen: »der Verordnung«.
- 3) Der erste Satz des § 22 »der Aufenthalt in der Stadt darf Niemandem der sich gehörig legitimirt, untersagt werden –« ist auszulassen.

- 4) Im § 31 ist der Ausdruck »Staatskasse« zu verändern in »Unsere Kasse«.
- 5) Dem ersten Satze des § 32 ist folgende Fassung zu geben: »das Oberpräsidium steht, wie der gesammten Bürgerschaft, so namentlich auch der Stadtbehörde vor und besteht diese aus dem Magistrat theils für sich, theils in Verbindung mit dem Deputirten-collegio.
In der ersten Zeile des zweiten Absatzes dieses §en ist anstatt des Ausdrucks »Staatsgewalt« zu setzen: »Regierung«.
- 6) Im ersten Absatze des § 44 ist die Summe 12 Rbt. voranzusetzen und der Betrag in Courant-Geld in Thalern und Schillingen anzugeben; und ist der Absatz mit den Worten: »entrichtet hat« zu schliessen. Es ist sodann fortzufahren: »Ausgeschlossen von der Wahlberechtigung ist Jeder, der durch –«, u. s. w. wie im Entwurf, »freigesprochen worden ist«. Während der Suspension u.s.w. wie im Entwurf ruhet das Wahlrecht. Die Ausübung der Wahlberechtigung ist ferner bedingt durch freie Dispositions-Befugnis, welche u. s. w. –, wie im Entwurf.
- 7) Im § 73 sub 2 ist das Wort: »Oberpräsidium« zu vertauschen mit: »Ober-Präsidenten«.
- 8) Im § 8 ist der Schlusssatz: »Processe Namens der Commune« u. s. w. auszulassen.
- 9) Im § 89 sub 10 wird das angeführte Beispiel: »Waldabtrieb u. s. w.« ausgehen.
- 10) In dem im Anfange des Entwurfs aufgenommenen Bürgerbriefe werden die Worte: »nach geleistetem Bügereide« vor den Worten: »als Bürger hiesiger Stadt« einzuschalten sein.

Cultusministeren [Simony] refererede en allerunderdanigst Forestilling om en Forandring i Tiden for Afholdelsen af den botaniske Del af Afgangsexamen ved den polytechniske Læreanstalt i Kjøbenhavn, idet han indstillede, at den botaniske Del af Afgangsexamen ved den polytechniske Læreanstalt i Kjøbenhavn maa for Fremtiden istedetfor at afholdes i Januar Maaned i Forbindelse med den øvrige Del af Examen, henlægges til October Maaned.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Cultusministeren [Simony] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende en Forandring i Fundatsen af 28. Januar

1822 for det Moltkeske Legat for Kongelige Embedsmænds Børn, som gaa i Skole, i Anledning af Rønne lærde Skoles Overgang til en højere Realskole, idet han indstillede, at den i Forestillingen ommeldte, af Besidderen af Grevskabet Bregentved, Hans Excellence Grev A. W. Moltke, foreslaaede Forandring i den for det grevelige Moltkeske Legat for Embedsmænds Børn, som gaa i Skole, under 28. Januar 1822 udfærdigede og under 27. December næstefter allernaadigst confirmerede Fundats allernaadigst maa bifaldes.

Denne Indstilling blev allernaadigst bifaldet af *Hans Majestæt*.

Fremdeles refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling angaaende allernaadigst Approbation paa nogle Forandringer i den under 2den Mai 1845 allernaadigst confirmerede Foundation for Rector Suhrs Legat, idet han indstillede, at de i Forestillingen ommeldte, af Bestyrelsen for »Rector Suhrs Legat, oprettet af erkjendtlige Disciple til Fordel for Studerende, der dimitteres fra Vordingborg lærde Skole«, foreslaaede Forandringer i Foundationen for samme allernaadigst maa bifaldes.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Endvidere refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling om, at det Engelstoftske Legat pro comparandis libris maa for Fremtiden bestyres af en af Consistorium ved Kjøbenhavns Universitet valgt Ephorus, idet han indstillede, at den under 31. Marts 1810 forfattede og under 1. Juni f. A. allernaadigst confirmerede Fundats for det Kjøbenhavns Universitet tilhørende, af Professor, Conferentsraad Dr. L. Engelstoft stiftede »Legat pro comparandis libris« maa forandres derhen, at Legatet for Fremtiden, overensstemmende med de almindelige Regler for Universitetets Legaters Administration, bliver at bestyre under Consistoriums Tilsyn ved en af samme valgt Ephorus.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Derefter refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling om Anskaffelsen af en Embedsbolig for Frue Sognekald i Svendborg, idet han indstillede:

- 1) At der maa anskaffes en Embedsbolig til Frue Sognekald i Svendborg, der bliver at vedligeholde af vedkommende Beneficiarius og indløses af hver tiltrædende Eftermand med 500 Rbd. under de i det allerhøieste Reskript af 21. Mai 1817 angaaende Præstegaardes Vedligeholdelse m. v. indeholdte Bestemmelser.

- 2) At der til dette Øiemed maa anvendes dels en Kaldet tilhørende Kapital, stor 600 Rbd., dels de indkommende Kjøbesummer for tvende til Kaldet hørende Lodder, et Vænge i Byens Bagergade og en Jordlod paa Byens yderste Markgrund, foruden et Beløb af 500 Rbd., som af nuværende Beneficiarius tilskydes som Indløsningssum.
- 3) At det overskydende Beløb af Omkostningerne tilveiebringes ved et Laan paa Kaldet af Stiftets offentlige Midler af en saadan Størrelse, som nærmere maatte vise sig nødvendig.
- 4) At Ministeriet allernaadigst maa bemyndiges til at approbere Indkjøbet af en Byggeplads samt at foreskrive de nærmere Betingelser for den paatænkte Bygnings Opførelse og for det ovennævnte Laans Forrentning og Tilbagebetaling.

Alle disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Cultusministeren [Simony] refererede derpaa en allerunderdanigst Forestilling om Nedlæggelsen af det residerende Capellani for Besser og Onsberg Menigheder paa Samsø, idet han indstillede:

- 1) At det residerende Capellani for Besser og Onsberg Menigheder paa Samsø maa nedlægges, dog at det tillades den hidtil værende residerende Capellan, nu Sognepræst I. G. A. W. Bang, at oppebære Indtægterne af samme indtil hans Fratrædelse fra dette Embede, dog ikke udover Datum af den allerhøieste Resolution, hvorved dets Nedlæggelse maatte bestemmes.
- 2) At samtlige de det residerende Capellani hidtil tillagte Indtægter af det gamle Degnekald fra samme Tid tilfalde Besser og Onsberg Sognes Skolevæsen mod, at dette, i Overensstemmelse med den allerhøieste Resolution af 29. September 1848, overtager de paa samme hvilende Byrder.
- 3) At de det residerende Capellani hidtil tillagte Kirkelodder paa Langemark og Østerby Mark samt Tiende af Gjæs og Lam af Østerby overtages af Sognepræsten for Besser og Onsberg Menigheder.
- 4) At der, saalænge indtil den allerhøieste Resolution af 29. September 1848 ved indtræffende Vacance i Besser og Onsberg Sognekald kan træde i Kraft, maa ansættes en personel Capellan for bemeldte Menigheder, der skal tage Bopæl i Onsberg Sogn og være pligtig til paa Sognepræstens Ansvar at udføre alle de geistlige Forretninger, som overdrages ham af denne, samt derhos være pligtig

til efter Forlangende af de paagjældende Forældre i Onsberg Sogn at overtage Confirmationsforberedelsen og Confirmationen for deres Børn.

- 5) At han ligeledes skal være pligtig at udføre de communale Forretninger, som overdrages ham af Sognepræsten, navnlig forsaavidt angaar Skole- og Fattigvæsenets Anliggender for Onsberg Sogn paa Sognepræstens Ansvar.
- 6) At den personelle Capellan som Løn herfor skal nyde:
  - a) Af Sognepræsten aarlig 255 Rbd.
  - b) Brugen af Onsberg Præstegaard og den samme tillagte Mensallod uden Afgift til Sognepræsten.
  - c) Den det residerende Capellani hidtil tillagte Refusion af Grevskabet Samsø, 3½ Td. Byg aarlig.
  - d) Høitidsoffer aarlig af Menighederne.

Derimod skal den personelle Capellan ikke nyde de personelle Capellaner i Almindelighed tillagte Emolumenter i Sognepræstens Hus, ligesom han skal være pligtig til selv at sørge for Befordring i alle Embedsreiser, vedligeholde Præstegaarden, udrede alle Skatter af samme og af Mensallodden, indfri og forrente den i Præstegaarden indestaaende Indløsningssum og erstatte den hidtil værende residerende Capellan for Foder og for Tilberedningen i indeværende Aars Sommer af Markskiftet til Vintersæd i Henhold til Lovgivningens Bestemmelser desangaaende.

Samtlige disse Indstillinger blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte, idet Allerhøistsamme derhos tillige resolverede, at det personelle Capellani for Besser og Onsberg Menigheder vilde være at opslaa vacant.

Fremdeles refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling om, at den ved allerhøieste Resolutioner af 8. November 1842 og 2. Januar 1844 anordnede Gudstjeneste i Kronborg Slotskirke indtil videre maa holdes paa tysk, idet han indstillede, at den ved de allerhøieste Resolutioner af 8. November 1842 og 2. Januar 1844 anordnede Gudstjeneste i Kronborg Slotskirke een Gang maanedlig, saavel som paa de store Høitider, samt Nytaarsdag og Almindelig Bededag om Eftermiddagen Kl. 1 maa for den tydsktalende Del af den i Helsingør garnisonerende Bataillon indtil videre afholdes paa tysk istedetfor paa dansk.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Cultusministeren [Simony] refererede endvidere en allerunder-

danigst Forestilling om Indkjøbet af en Gaard i Middelfart til Embedsbolig for Middelfart og Causlunde Sognekald, idet han indstillede:

- 1) At der til Embedsbolig for Middelfart og Causlunde Sognekald for en Kjøbesum af 5000 Rbd. erhverves den Bager Edsberg tilhørende Gaard i Middelfart No. 88 ltr. A i Byens Søndergade.
- 2) At der af Kjøbesummen udbetales 2000 Rbd., der tilveiebringes ved Laan paa Kaldet af Stiftets offentlige Midler mod Forrentning og Afbetaling af Beneficiarius med 6 pCt. i 28 Aar, 1ste Afdrag at erlægge i 11te December Termin 1853.
- 3) At det med Hensyn til de øvrige 3000 Rbd., som forventes indtil videre at kunne blive indestaaende i Eiendommen og forrentes af Beneficiarius, maa ved indtræffende Leilighed tages under Overveielse, hvorledes de ville kunne berigtiges ved Hjælp af de eventuelle Indfæstningssummer for Kaldets Fæstegods eller af de ved Salg af dette Gods indkommende Kjøbesummer under de nærmere Bestemmelser, som maatte blive tagne angaaende Anvendelsen af disse eller de aarlige Renter af samme.
- 4) At et Beløb af indtil 500 Rbd. af de til Gaardens Indretning m. v. medgaaende Omkostninger, naar Gaarden ved lovligt Syn er overtaget for Præsteembedet, maa overgaa som Indløsningssum paa dette og godtgjøres Sognepræst Fønss og følgende Beneficiariier ved deres Afgang fra Embedet, eller deres Bo, af den tiltrædende Eftermand, under Iagttagelse af de i det allerhøieste Reskript af 21. Mai 1817 indeholdte Bestemmelser; og
- 5) At alt det i Kjøbet medfølgende Inventarium betragtes som Embedet tilhørende og specificeres i Synsforretningen.

Samtlige Indstillinger blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Sluttelig refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling om allernaadigst Confirmation paa en Fundats for afdøde Politiretsassessor J. L. Smiths Legat til Kjøbenhavns Universitet, idet han indstillede, at den af Consistorium ved Kjøbenhavns Universitet forfattede og under 24. September 1852 i Forventning af allernaadigst Stadfæstelse vedtagne Fundats for afdøde Politiretsassessor Johannes Lem Smiths Legat til Kjøbenhavns Universitet maa allernaadigst forsynes med allerhøieste Confirmation, og at denne maa meddeles aldeles gratis.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

Møde i geheimestatsrådet lørdag d. 23. oktober 1852.

Aar 1852, den 23de October, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Ertheilung der allerhöchsten Genehmigung zum Verkauf des sogenannten Müllerschen Predigerwittwenhauses in Eckernförde.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allerhöchst, dass das sogenannte Müllersche Predigerwittwenhaus in Eckernförde, vorbehältlich der näheren Approbation des Ministeriums für das Herzogthum Schleswig durch öffentliche Auction, jedoch nur in sofern eine Kaufsumme von wenigstens 1200 Rbt. Courant erlöst werden könne, veräussert werde; dass der dadurch gebildete Fond unter der Bezeichnung Legat der Frau Kammerräthin Müller für Predigerwittwen in Eckernförde in der hinsichtlich des Vermögens öffentlicher Stiftungen gewöhnlichen Weise belegt werde; dass die Zinsen dieses Fonds in Verbindung mit dem Ertrage des der Stadt gehörigen alten Predigerwittwenhauses dergestalt verwandt werden, dass selbige, wenn keine Wittve vorhanden ist, zum Capital geschlagen werden, dass dagegen, wenn eine Wittve vorhanden ist, diese an Wohnungsgeld 60 Rbt. Courant jährlich bezieht, während der Überschuss, so lange der gesammte Zinsenertrag die Summe von 100 Rbt. Courant nicht überschreitet, zum Capital geschlagen wird, wohingegen, sobald diese Summe erreicht sein wird, hinsichtlich einer eventuellen Erhöhung des Wohnungsgeldes eine nähere Bestimmung getroffen werden soll, sowie dass, wenn mehrere Wittwen vorhanden sind, der Zinsenertrag unter dieselben zu gleichen Theilen zu vertheilen ist, und dass die Jahresrechnung des Fonds von dem Rechnungsführer der Kirche ohne Vergütung und unter der Aufsicht des Kirchencollegii zu führen, und die Rechnungen mit den Gelddocumenten des Fonds im Hauptpastorate niederzulegen und auf den Kirchenvisitationen vorzulegen.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende flere Ansøgninger fra Haderslev Vesteramt og Gram Gods om allerhøieste Tilladelse til der at afholde Heste- og Qvægmarkeder samt Marked med Trævarer, idet han indstillede, om det ikke allerhøist maatte tillades, at der aarligen afholdes Marked med Heste og Qvæg samt med Trævarer:

- 1) I Skjerbeck den sidste Onsdag i April og den 3die Onsdag efter Mikkelsdag.
- 2) I Arnum den første Onsdag i Mai og den første Onsdag i October, og
- 3) Paa Gram den anden Onsdag i Mai Maaned og den 4de Onsdag efter Mikkelsdag.

Det saaledes Indstillede blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* (Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die für die Eisenbahn von Flensburg über Husum nach Tönning, sowie für die Zweigbahn von Husum nach Rendsburg von dem Unternehmer Samuel Morton Peto dem Königlichen Commissarius in Vorschlag gebrachte Richtung, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht das Ministerium allergnädigst zu autorisiren sein möchte, Seiner Königlichen Majestät Commissarius bei dem Flensburg-Husum-Tönninger Eisenbahn-Unternehmen, dem Oberpräsidenten Lassen in Flensburg zu eröffnen, dass in Ansehung der für die Bahnstrecke zwischen Flensburg und Husum sowohl als zwischen Husum und Tönningen von dem Eisenbahn-Unternehmer in Vorschlag gebrachten Linien, jedoch mit der von dem technischen Consulanten bezeichneten westlichen Richtung in der Nähe Oster-Ohrstedts, nichts werde zu erinnern gefunden werden, dass aber eine Resolution wegen der Richtung der erst nach Vollendung der Hauptbahn von Flensburg über Husum nach Tönning in Angriff zu nehmenden Seitenbahn von Husum nach Rendsburg vorbehalten bleibe.

Hans Majestæt behagede at yttre, at Allerhøistsamme meget maatte befrygte, at hvis man, saaledes som af Ministeren for Slesvig indstillet, nu bliver staaende ved at approbere den af Jernbaneentreprenuren i Forslag bragte Linie for Banen fra Flensburg til Husum og derpaa til Tønningen, og lader Afgjørelsen af Spørgsmaalet om Retningen af Sidebanen til Rendsborg aaben, indtil først Hovedbanen er fuldført, vil Mr. Peto ikke gaa ind derpaa, men trække sig aldeles tilbage fra det hele Jernbaneforetagende, og dette saaledes, til stor Skade for Landet, strande. Allerhøistsamme kunde derfor, navnlig ogsaa med Hensyn til, hvad Regjeringens tekniske Consulent havde yttret i sin afgivne Betænkning, ikke andet end være af den Mening, at den af Entreprenuren i Forslag bragte Linie for Sidebanen fra Husum til Rendsborg bør approberes nu samtidigt med Hovedbane-Linien.

Krigsministeren [Hansen] maatte allerunderdanigst bemærke, at den tekniske Consulents Betænkning gaar ganske ud fra det tekniske og statsøkonomiske Standpunkt, medens dog, efter Krigsministerens Formening, det politiske og militære Synspunkt maa være de Synspunkter, der væsentligst bør komme i Betragtning ved den foreliggende Sag; og fra begge disse sidstnævnte Hoved-Synspunkter maatte han, i Henhold til, hvad han forhen havde havt Leilighed til udførligt at udvikle for Geheime-Statsraadet, og til hvad ligeledes, forsaavidt det militære Synspunkt angik, 4 af Armeens mest fremragende Generaler havde udtalt i de Betænkninger, som i sin Tid fra dem forelaa Geheime-Statsraadet, anse det utilraadeligt at concedere den af Jernbaneentrepreneuren foreslaaede Linie for Sidebanen til Rendsborg, saaledes at Banen kommer til at bøje af ved Treya og derfra at gaa videre over Jagel. Hvis en saadan Linie maatte blive approberet, vilde det ligefrem blive en Længdebane, der, i Fortsættelse af Banen igjennem Holsten, kom til at gaa op igjennem Slesvig; hvad Følgerne deraf ville blive i militær Henseende, havde han allerede tidligere tilladt sig at gjøre opmærksom paa, og for at kunne fra den militære Side møde saadanne eventuelle Følger, troede han, at det i Forsvarsvæsenets Interesse vilde blive nødvendigt for Staten at gjøre ganske overordentlig betydelige Udgifter. Han maatte derfor allerunderdanigst tilraade, at der, efterat det, endskjøndt den i nærværende Sag først afgivne allerhøieste Resolution gik ud paa, at Jernbanen skulde gaa fra Flensborg til Tønningen og derfra til Rendsborg, er blevet senere concederet, at Banen maatte fra Husum bøje af til Rendsborg, noget han fra det militære Standpunkt ikke kunde andet end beklage, og efterat der ligeledes er blevet concederet forskjellige for Staten ufordelagtige Stipulationer, nu ikke yderligere indrømmes nogen saadan Modification i Henseende til Sidebanens Retning, som af Entrepreneuren foreslaaet. Han maatte derhos tillige, forsaavidt Sagen ikke anses saa presserende, at det er nødvendigt, at der nu strax tages Beslutning, henstille, om Sagen ikke kunde udsættes, indtil der først er givet Leilighed til nærmere at gjennemsee den tekniske Consulents Betænkning.

Marineministeren [Steen A. Bille] maatte, idet han henholdt sig til, hvad han i Geheime-Statsraadet tidligere havde udtalt med Hensyn til Jernbanespørgsmaalet, og idet det, Sagen fra det militære Standpunkt betragtet, forekom ham, hvor Distancerne ere saa korte som i det Tilfælde, hvorom Talen er, at være af liden Betydning, om Banen blev

en Længdebane eller ikke, allerunderdanigst tilraade at følge den Plan, som er foreslaaet af Entreprenuren og tilraadet af den tekniske Consulent; hvorhos han endnu tilføiede, at der paa de Ulemper, som heraf befrygtes i militær Henseende, vil kunne hjælpes ved, at der sørges for, at Jernbanen igjennem Slesvig faar en anden Sporvidde end den, som den holstenske Jernbane har.

Indenrigsministeren [Bang] skulde ogsaa være af den Formening, at naar Hans Majestæt er bestemt paa at concedere den af Entreprenuren foreslaaede Retning for Sidebanen til Rensborg, vil det være rigtigst, at det ogsaa allerede nu bliver udtalt i den allerhøieste Resolution, som afgives paa den foreliggende Forestilling, idet han ikke kunde andet end anse det høist sandsynligt, at Entreprenuren i andet Fald slet ikke vil befatte sig med det hele Jernbaneforetagende. Han maatte imidlertid tillige holde for, at det i den allerhøieste Resolution bør udtales, at det skal have sit Forblivende ved den engang truffne Bestemmelse om, at Hovedbanen fra Flensborg over Husum til Tønning skal være fuldført, førend der maa begyndes paa Anlæggelsen af Sidebanen til Rendsborg.

Finantsministeren [Sponneck] troede heller ikke, efter den Underretning, som han havde om Sagens Stilling i Øieblikket, at det, uden allerstørste Fare for, at den engelske Entrepreneur træder tilbage, og det hele Foretagende frustreres, vil kunne undgaas at gaa noget videre end den foreliggende Indstilling, og han maatte derfor, henholdende sig iøvrigt til, hvad han alt ved foregaaende Leiligheder her havde udtalt, stemme for, at den allerhøieste Approbation ikke indskrænkes til Linien for Hovedbanen, hvilken Bane aabenbart ikke vil kunne betale sig, men ogsaa allerede nu kommer til at omfatte den af Entreprenuren foreslaaede Linie for Sidebanen. Han kunde derhos heller ikke tilbageholde, at han, efter sit Kjendskab til Forholdene, maatte anse det for presserende, at allerhøieste Beslutning i Sagen snarest muligt tages.

Krigsministeren [Hansen] maatte i ethvert Fald tilraade, at man for Øieblikket ikke gaar videre end den foreliggende Indstilling.

Udenrigsministeren [Bluhme] troede, med Henhold til, hvad han forhen havde udtalt om Nødvendigheden af en Længdebane, og idet han ansaa det for temmelig afgjort, at den engelske Entrepreneur ikke vilde gaa ind paa den Uvished med Hensyn til Linien for Sidebanen, som lades aaben, naar man ikke gaar videre end den foreliggende

Indstilling, at burde ganske bestemt allerunderdanigst tilraade, at allerhøieste Approbation paa den af Entreprenuren foreslaaede Linie for Sidebanen gives samtidigt med Hovedbane-Liniens Approbation.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] bemærkede, dass er zwar geglaubt habe, dass es am Richtigsten sein würde, zur Zeit dabei stehen zu bleiben, nur die für die Hauptbahn von Flensburg über Husum nach Tönning in Vorschlag gebrachte Linie zu genehmigen, dagegen die allerhöchste Bestimmung über die Richtung der Seitenbahn von Husum nach Rendsburg vorzubehalten. Wenn aber eine begründete Besorgnis da sei, dass in diesem Falle das Eisenbahn-Unternehmen überhaupt möchte aufgegeben werden, stelle die Sache sich allerdings anders, und jedenfalls sei er der Meinung, dass, wenn Seine Majestät fest beschlossen haben, die von dem Eisenbahn-Unternehmer projectirte Richtung der Seitenbahn und Einmündung derselben in die Hauptbahn zu concediren, es bei weitem besser sei, dass eine desfällige allerhöchste Resolution sogleich abgegeben, als dass die betreffende Frage in suspenso gelassen werde. Zugleich könne er auch nicht umhin, hinzuzufügen, dass er weit davon entfernt sei, die Bedenklichkeiten, welche sich von einem militairischen Gesichtspunkte aus geltend machen, zu übersehen, dass aber freilich dieselben ihm gegen die Anlegung einer Eisenbahn überhaupt zu sprechen scheinen.

Justitsministeren [Scheel] bemærkede, at han havde troet, at det for Øieblikket vilde, uden Fare for at det hele Jernbaneforetagende skulde gaa overstyr, være tilstrækkeligt at indskrænke sig til at approbere Linien for Hovedbanen, hvorved da den Tid vilde vindes, som Krigsministeren havde ønsket. Naar det imidlertid allerede nu skulde anses for afgjort, at man vil gaa ind paa den af Entreprenuren foreslaaede Linie for Sidebanen, stillede Sagen sig jo forsaavidt anderledes, og han vilde da, dersom der alt nu skal tages Beslutning i den Retning, henstille, om det dog ikke nu skulde være Tidspunktet at indlede det Fornødne med Entreprenuren om, at der for Jernbanen i Slesvig bliver en anden Sporvidde end i Holsten.

Krigsministeren [Hansen] yttrede, at han vel i det Hele turde antage, at der vilde nærmere blive givet Krigsministeriet Leilighed til at yttre sig over saadanne Detailler ved Banens Bygning, som kunde være af særlig Interesse for Militæretaten.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] bemærkede, at han

ikke skulde undlade itide at give Krigsministeren Leilighed til at yttre sig over saadanne Punkter, og navnlig om Sporvidden.

Seine Majestät der König geruheten danach allerhöchst zu resolviren, dass die für die Bahnstrecke zwischen Flensburg und Husum sowohl als zwischen Husum und Tönning von dem Unternehmer der Eisenbahn in Vorschlag gebrachte Linie, jedoch mit der von dem technischen Consulenten des Königlichen Commissairs für das Flensburg-Husum-Tönninger Eisenbahn-Unternehmen bezeichneten westlichen Richtung in der Nähe von Oster Ohrstedt, allergnädigst genehmigt werde, und dass Allerhöchstdieselben ebenfalls gegen die von dem Unternehmer der Eisenbahn für die Seitenbahn von Husum nach Rendsburg in Vorschlag gebrachte Linie Nichts zu erinnern finden, dass es aber doch der allerhöchste Wille Seiner Majestät sei, dass die gedachte Seitenbahn, in Übereinstimmung mit der in der allerhöchsten Concession vom 8ten September v. J. getroffenen Bestimmung, erst nach der Vollendung der von Flensburg über Husum nach Tönning zu erbauenden Hauptbahn in Angriff genommen werde.

Dernæst refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Henlæggelse af det slesvigske Lodsvæsen, Eider-Lodseriet undtaget, under Marineministeriet.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allergnädigst, at Bestyrelsen af Lodsvæsenet i Hertugdømmet Slesvig, med Undtagelse af Lodseriet paa Eideren og den slesvig-holstenske Kanal, med hvad dertil hører, for Fremtiden overdrages til Marineministeriet.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved fremlægges et Lovudkast angaaende den Pantegjæld til Statskassen, som hidrører fra Loven af 8. April 1851 om Selviendoms Indførelse paa det Staten tilhørende Bøndergods.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allergnädigst, at bemeldte Lovudkast forelægges Rigsdagen.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori han, efterat det ved Indenrigsministeriets Forestilling af 13. dennes allerunderdanigst forelagte Udkast til en Lov angaaende Sogneforstanderskabernes og Amtsraadenes Sammensætning samt Valgene til disse ifølge *Hans Majestæts* dertil meddelte Tilladelse er blevet forhandlet med en af Ministrene for Kongeriget afholdt Conference, i Henhold til de i Aftryk medfølgende Motiver indstiller, at det Forestillingen vedlagte, i Overensstemmelse med hvad der vedtoges i for-

bemeldte Ministerconference, forandrede Udkast til en Lov angaaende Sogneforstanderskabernes og Amtsraadenes Sammensætning og Valgene til disse allernaadigst maa approberes til Forelæggelse for Rigsdagen.

Rigsministeren [Hansen] fandt det betænkeligt, at der i de forskellige Dele af samme Monarki følges i Lovgivningen saa forskellige Principer, som det forekom ham at være Tilfældet, naar det foreliggende Lovudkast sammenlignes med den af Hans Majestæt nys sanctionerede Communal-Anordning for Altona, hvilken sidste gaar i en fuldkommen konservativ Retning. Han fremhævede derhos flere Punkter i Udkastet, med Hensyn til hvilke det isærdeleshed syntes ham, at dette gaar for vidt i den modsatte Retning.

Indenrigsministeren [Bang] fremhævede, at da de nærværende Lovudkast alene angaar Valgene til Communeraadene, vilde der altsaa ialtfald kun forsaavidt kunne drages en Sammenligning med Communalanordningen for Altona, men at en saadan Sammenligning vanskelig lod sig gjøre, og at det vel turde være, at, naar alt kom til alt, Betingelserne for Valgretten og Valgbarheden ere forholdsvis nok saa conservative i Udkastet som i hin Anordning; hvilket han nærmere søgte at oplyse.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst, at bemeldte Lovudkast forelægges Rigsdagen.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Nedlæggelsen af Langelands Birk, idet han indstillede, at Grevskabet Langelands Birk fra 1ste Januar næstkommende nedlægges og inddrages under Langelands Herreders Jurisdiction, dog saaledes, at det i Herredsfogdens, Cancelliraad Sagers Bestalling tagne Forbehold om, at han maa finde sig i eventuelle Jurisdictionsforsandringer, vedbliver.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Arrestanten Niels Frederiksen, idet han indstillede, at den Arrestanten Niels Frederiksen ved Høiesteretsdom af 31. August d. A. for begaaet Indbrud og Tyveri samt Bedrageri og Betleri i Henhold til Forordningen af 11. April 1840, § 12, 2det Membrum, jfr. med § 82 og Lov af 29de December 1850, tilfundne Straf af 6 Aars Tugthusarbeide allernaadigst maa formildes til 6 Gange 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Endvidere refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Frederik Christensen, idet han indstillede, at den Arrestanten Frederik Christensen af Bording under Ringkjøbing Amt ved Høiesteretsdom af 1ste September d. A. for natligt Indbrudstyveri idømte Straf af 6 Aars Tugthusarbeide maa formildes derhen, at han afsoner sin Brøde enten med Straf af 25 Rottingslag, saafremt hans Helbredstilstand, efter indhentet Lægeattest, ei maatte findes at være til Hinder for Anvendelsen af denne Strafart, eller i modsat Fald med Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 60 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Salg af Bøndergods fra Stamhuset Birkelse, idet han indstillede:

- A) At det allernaadigst tillades Besidderen af Stamhuset Birkelse at afhænde til fuldkommen Eiendom det Stamhuset underliggende Bøndergods af Fæstegaarde, Huse og 3 Møller, nemlig Haugaards, Vedsted og Nørre-Mølle, samt de Dele af Hovedgaardens Jorder, som fra gammel Tid have været bortfæstede eller bortleiede tilligemed egentlige Bøndersteder, paa følgende Vilkaar:
- 1) At Gaarde eller Steder med 1 Td. Hartkorn eller derover i det mindste udbringes til 450 Rbd. pr. Td. Hartkorn, og Huse eller bebyggede Eiendomme under 1 Td. Hartkorn i det midste til 850 Rbd. pr. Td. Hartkorn; samt at af de ubebyggede Lodder de saakaldte Søenge mindst udbringes til samme Pris som Gaardene, nemlig 450 Rbd. pr. Td. Hartkorn, og de øvrige til mindst 650 Rbd. pr. Td. Hartkorn.
  - 2) At det overlades til Justitsministeriet efter nærmere Indstilling fra Besidderen at fastsætte Vilkaarene for Afhændelsen af de 3 ovennævnte Møller.
  - 3) At de øvrige Betingelser for Afhændelsen fastsættes overensstemmende med dem, der findes i de seneste allerhøieste Bevillinger til at afhænde Bøndergods fra Lehn og Stamhuse, dog saaledes at Besidderen, forsaavidt der sælges Jord, der tidligere har henhørt under Hovedgaardene, ikke er berettiget til at beregne sig Procenter af Kjøbesummerne.
  - 4) At de Kjøbesummer, der indkomme contant efter Fradrag af de

Beløb, der tilkomme Besidderen som privat Eiendom, maa anvendes i Overensstemmelse med den allerhøieste Bevilling af 2den Januar 1849 til extraordinær Afbetaling paa Stamhusets Gjæld.

B) At det maa tillades Besidderen at lade de efter den allerhøieste Bevilling af 13de October 1847 til Arvefæste afhændede Eiendomme overgaa til fuldkommen Eiendom, imod at Arvefæsterne contant indbetale 75 Rbd. for hver Td. Byg, der er stipuleret ved Afhændelsen, eller 150 Rbd. pr. Td. Hartkorn, som uden Afkortning tilfalder Stamhuset.

Samtlige disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Hans Majestæt hævede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet søndag d. 31. oktober 1852.

Aar 1852, den 31te October, var det Geheime-Statsraad samlet under *Hans Majestæts* allerhøieste Præsidium. Ministeren for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg var fraværende.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede en allersidst Forestilling angaaende Opførelsen af et nyt Vaaningshus for Sognepræsten i Skads under Tønder Provsti, idet han indstillede, at det maatte behage *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde, at det, ved Bortleining af den Skads Pastorat tilhørende Mose »Søengen« i Overensstemmelse med allerhøieste Resolution af 16de October 1835, for Sognet indvundne Beløb af 1600 Mk. Courant maa anvendes til Dækning af Omkostningerne ved Opførelsen af et nyt Vaaningshus for Sognepræsten sammesteds, at den Pastoratet tilhørende Moselod »Asseskjær« kaldet maa bortsælges paa 20 Aar til Tørveskjær, dog saaledes, at den indgaaede Contract bliver at approbere af Kirkevisitatoriet for Tønder Provsti, samt at Sognets Jurater have at kontrollere Mosens Benyttelse, samt at det herved eventualiter indkomne Beløb maa anvendes til yderligere Dækning af bemeldte Bygningssomkostninger.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldet.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede dernæst

en allerunderdanigst Forestilling om Udførelsen af de med den endnu resterende Tienderegulering i Haderslev østre Provsti forbundne Arbejder, idet han indstillede, at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at bifalde, at det overdrages Kirkevisitatorerne for Haderslev østre Provsti i Henhold til de Instruxer, der i sin Tid ere meddelte den ved allerhøieste Resolution af 1ste December 1837 allernaadigst nedsatte Tiendecommission for bemeldte Provsti at overtage de Forretninger, som paahvilede denne Commission, saaledes at de Akter, som i Overensstemmelse med allerhøieste Resolution af 10de Mai 1844 blive at udfærdige angaaende Afslutningen af Tiendeforeninger, indsendes til Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig til Approbation.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Vereinigung der Huusby- und Nie-Hardesvogteien im Amte Flensburg.

In Uebereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass die Hardesvogteien der Huusby-Harde und der Nie-Harde, Amts Flensburg, künftighin einem Hardesvogt übertragen werden.

Endvidere refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udbetalingen af et Beløb af 823 Rbd. 38 Sk. af Budget-Contoen til overordentlige og uforudsete Udgifter.

I Overensstemmelse med Indstillingen bemyndigede *Hans Majestæt* allernaadigst Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig til at lade et Beløb af 823 Rbd. 38 Sk. af den Sum, der skal refunderes Militæretaten for Værdiforringelse af de til Gensdarmeriet udlaante Munderingsgjenstande, hvilket Beløb ikke kan afholdes af den i Budgettet pro 1852 til overordentlige Udgifter til Gensdarmeriet bestemte Sum, afholde af den i bemeldte Budget til overordentlige og uforudsete Udgifter under Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig opførte Sum.

Sluttelig refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Ophævelsen af den i det forrige slesvig-holsten-lauenborgske Cancellies Skrivelse af 9de Februar 1841 og 25de Juni 1842 indeholdte allerhøieste Dispensation fra Bestemmelserne i Reskriptet af 14de Mai 1840, idet han indstillede, om ikke de i det forrige slesvig-holsten-lauenborgske Cancellies Skrivelse af 9de Februar 1841 og 25de Juni 1842 ifølge allerhøieste Resolu-

tioner af 4de Februar 1841 og 17de Juni 1842 tilladte Undtagelser fra Bestemmelserne i det allerhøieste Reskript af 14de Mai 1840, forsaa-vidt angaar Advocaternes Beføielse til at benytte det tydske Sprog ved de Domstole, hvor Retssproget er dansk, turde være allernaadigst at ophæve, og Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig derhos allernaadigst at bemyndige til ved en offentlig Bekjendtgjørelse at bringe dette til almindelig Kundskab.

Det saaledes Indstillede blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldet.

Udenrigsministeren [Bluhme] tilbagekaldte allerunderdanigst i Hans Majestæts Erindring, at han, efterat den kongelige Gesandt i London ved en hertil den 31te August d. A. ankommen Skrivelse havde indberettet, at Lord Malmesbury ikke saa sig istand til at sammenkalde Londonner-Conferencen førend i den sidste Halvdel af indeværende October Maaned, erholdt i Overensstemmelse med, hvad bemeldte Gesandt, foranlediget ved Lord Malmesburys og Baron Brunnows Bemærkninger til ham, havde tilraadet, allerhøiest mundlig Bemyndigelse til, uden at der recurreredes til en ny Conference, at lade igjennem vedkommende Gesandtskaber erklære, at den Kongelige Regjering tog det Samme i Conferencen af 19de Juni forbeholdte Initiativ samt til at indlede det Fornødne til Udførelsen af Art. IV i Traktaten af 8de Mai paa den i den allerhøieste Resolution af 11te August d. A. betegnede Maade, og uden at der i denne Henseende stilledes noget yderligere Forslag eller Andragende til Londonner-Conferencen eller sammes Medlemmer som saadanne. I Forbindelse hermed tilbagekaldte han endvidere i Erindring, at det ved en Circulærdepeche af 9de September d. A. som han i sin Tid foredrog i det Geheime-Statsraad, paalagdes de Kongelige Gesandtskaber hos de Regjeringer, som have medundertegnet Traktaten af 8de Mai, for disse Regjeringer at erklære, at den Kongelige Regjering havde taget Initiativet til Udførelse af den fornævnte Artikel, og at det var dens Ønske, at samtlige Indbydelser til at tiltræde Traktaten udgik samtidigt og saavidt muligt enslydende fra Danmark og de andre contraherende Parter til alle europæiske, tydske saavelsom ikke-tydske souveræne Regjeringer, der have Krav paa Kongelige Æresbevisninger, altsaa til alle Kongeriger og Storhertugdømmer samt Churfystendømmet Hessen; hvornæst det i samme Circulærdepeche tillige paalagdes bemeldte Gesandtskaber at erklære, at den Kongelige ForbundsGesandt skulde

conferere med den østerrigske og den preussiske Forbundsdagsgesandt angaaende hvilken Form, der ifølge tidligere Skik og Brug maatte være den mest passende for en Indbydelse til Accession til det Tydske Forbund, til hvilken Erklæring knyttedes Begjæring om, at hine Magter ved en analog og parallel Fremgangsmaade i Frankfurt vilde slutte sig til de Skridt, som eventualiter foretoges sammesteds af den Kongelige Regjering. Med merbemeldte Circulærdepeche var derhos fulgt en Fortegnelse over de Souveræner, som vilde være at indbyde, saavel som Udkast til en Indbydelses-Note til en Accessionsakt og til en Acceptationsakt.

Paa den omhandlede Circulærdepeche var der kort Tid efter indløbet Svar fra Petersborg og Stockholm, men fra London og Paris vare Svarene først i disse Dage ankomne, og en Correspondance, som var bleven indledet mellem Kabinetterne i Wien og Berlin angaaende Spørgsmaalet om, hvilken Fremgangsmaade der rettest maatte være at iagttage ligeoverfor Tydskland, havde havt til Følge, at der endnu ikke var indløbet noget definitivt Svar fra Berlin, medens den Kongelige Gesandt i Wien under 23de d. M. havde underrettet om, at den østerrigske Regjering nu er villig til at gaa frem paa den af den danske Regjering ønskede Maade. Rusland, Sverrig og Storbritannien havde imidlertid erklæret ikke at ville slutte sig til en Indbydelse til det Tydske Forbund, men at maatte henstille til Danmark, Østerrig og Preussen Afgjørelsen af, hvorvidt en saadan Indbydelse maatte være at foretage. Paa Storbritanniens Vegne havde Lord Malmesbury derhos i en Note til den Kongelige Gesandt i London af 22de d. M. erklæret, at den Kongelige storbritanniske Regjering under ingen Omstændigheder vilde samtykke i at aabne nye Conferencer om noget med den omhandlede Traktat i Forbindelse staaende Punkt. Frankrig havde med Hensyn til Indbydelsen til Forbundet ikke yttret sig saa bestemt, som de andre tre ikke-tydske Magter, men det var dog sandsynligt, at hin Magt vilde følge disses Exempel. I alt Øvrigt vare de modtagne Svar fuldkommen tilfredsstillende, og da Spørgsmaalet om det tydske Forbunds Indbydelse er aldeles uafhængig af, hvad der foretages ligeoverfor de souveræne Hoffer, de tydske derunder indbefattede, vilde der efter Udenrigsministerens Formening intet være til Hinder for, saasnt det forventede Svar fra Berlin indløber, at lade Indbydelserne afgaa herfra. Hvis altsaa bemeldte Svar ikke imod Forventning skulde blive afvigende fra de andre Magters, vilde da derefter, i Overensstem-

melse med den Aftale, som saaledes nu kunde siges at være truffet med disse, og navnlig med Hensyn til, at ifølge Lord Malmesburys Erklæring ingen fornyet Recurs til Conferencen kan finde Sted, Fremgangsmaaden ved Udførelsen af den omhandlede Artikel i Traktaten af 8de Mai blive den: at Indbydelserne udgaa samtidigt i Form af enslydende Noter saavel fra den Kongelige Regjering som fra de med-undertegnede Magter, at de udgaa til samtlige Kongeriger i Europa, de tyske Kongeriger og Storhertugdømmer samt Churfyrstendømmet Hessen derunder indbefattede, og at samtidigt med Indbydelserne Notificationer om Traktatens Indhold udgaa til alle souveræne Regjeringer uden Hensyn til deres Rang.

Idet derhos Afgjørelsen af Spørgsmaalet om en eventuel Indbydelse til det tyske Forbund vil være forbeholdt, udbad Udenrigsministeren sig Hans Majestæts allerhøieste Samtykke til nu at gaa frem paa den af ham betegnede Maade; hvilket Samtykke *Hans Majestæt* derefter allernaadigst meddelte.

Udenrigsministeren [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allernaadigst Ratification af en af Gouverneuren over de dansk-vestindiske Besiddelser paa Hans Majestæts Vegne med Republiken St. Domingo under 26de Juli d. A. afsluttet Venskabs-, Handels- og Skibsfarts-Traktat.

Indenrigsministeren [Bang] udtalte sig for, at bemeldte Traktat, da ved den Republiken St. Domingo sættes i Klasse med privilegerede Nationer, og der herved disponeres over et Retsforhold saaledes, at Statens Indtægter kunne, naar Traktaten kommer til Anvendelse, formindskes, hører, efter Bestemmelserne i Grundlovens § 23, ifølge hvilke der ikke uden Rigsdagens Samtykke kan indgaas nogen Handelstraktat, hvorved der raades over en Statsindtægt eller paadrages Staten nogen anden bebyrdende Forpligtelse, til de Traktater, som maa forelægges Rigsdagen. Da det imidlertid, efter de af Udenrigsministeren foredragne Omstændigheder, var om at gjøre, at Traktaten snarest muligt bliver herfra ratificeret, ansaa han dette for at være tilstrækkelig Grund til i nærværende Tilfælde, først efterat Ratificationen er sket, at meddele Rigsdagen Traktaten med Oplysning om, at Ratificationen af de af Udenrigsministeren paaberaabte Grunde ikke kunde udsættes.

Udenrigsministeren [Bluhme] kunde, i Henhold til, hvad han i Forestillingen nærmere havde udviklet, ikke indrømme Rigtigheden

af, at den foreliggende Traktat, der ikke kan siges at være bebyrdende, hører til saadanne, der efter Grundlovens § 23 skulle forelægges Rigsdagen.

Finantsministeren [Sponeck] maatte, da Traktaten, idet den gaar ud paa at bringe den paagjældende Nation i de privilegerede Nationers Tal, ikke tilstaar den andet, end hvad der engang er i den bestaaende Lovgivning forudsat at tilkomme de privilegerede Nationer, med Udenrigsministeren allerunderdanigst tilraade, at Hans Majestæt ratificerer Traktaten og bestemmer, at den ikke skal forelægges Rigsdagen.

Justitsministeren [Scheel] ansaa vel Spørgsmaalet, om nærværende Traktat behøver at forelægges Rigsdagen, for noget tvivlsomt. Imidlertid maatte han dog, idet han navnlig bemærkede, at Udtrykkene i Grundlovens § 23 »raade over nogen Statsindtægt« ikke kunne forstaas som ensbetydende med at faa Indflydelse paa en Statsindtægt, være mest tilbøielig til at antage, at der ingen Nødvendighed er for at forelægge Traktaten for Rigsdagen.

Hans Majestæt behagede derefter at udtale, at Allerhøistsamme ikke kunde anse sig efter Grundloven bunden til at forelægge Rigsdagen den omhandlede Traktat, og i Overensstemmelse med Udenrigsministerens Indstilling forsynede han den allerunderdanigst forelagte Ratificationsakt med sin allerhøieste Underskrift, idet han derhos endvidere allernaadigst bifaldt, at Udvexlingen af Ratificationsakterne finder Sted i St. Domingo.

Finantsministeren [Sponeck] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Hans Majestæt allernaadigst vil bemyndige Finantsministeriet til at tilstede transittoldfri Førsel fra Udlandet over Slesvig til Holsten.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Ferner referirte der *Finanzminister* [Sponeck] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Einziehung des Zollamts zu Lüttau.

Übereinstimmend mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allerhöchst, dass das Transitzollamt zu Lüttau nach Ablauf eines halben Jahres, und den Umständen nach schon früher, eingezogen und dabei das Finanzministerium zugleich autorisirt werde, das in dieser Beziehung und namentlich in Betreff der Meldung und Verzollung der auf der vom Sandkrüge an der Artlenburger Fähre

über Lüttau führenden Frachtstrasse befördert werdenden Transitwaaren Erforderliche zu verfügen.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at der i § 2 af det til Forelæggelse for Rigsdagen allernaadigst approberede Udkast til en Lov om Sogneforstanderskabernes og Amsraadenes Sammensætning og Valg maa efter Ordene »som der ere foreskrevne for Folkethingsvalgene« tilføies: »saaledes at den Valgte skal i eet Aar have havt fast Ophold i Communen.«

Idet *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt, at det i det paagjældende Lovudkast tillige gjøres til Betingelse for Valgbarhed til Sogneforstanderskaberne, at den Valgte skal i eet Aar have havt fast Ophold i Communen, overlod Allerhøistsamme til Indenrigsministeren, hvorledes dette rettest bliver at udtrykke i Udkastet.

Dernæst refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst tillades, at den Slagter Nathan Hartvig af Frederiksborg Nyhuse tilhørende under Matr. No. 1, b anførte Grund med tilhørende Bygning, der senest er bleven benyttet som Consumtionscontoir ved den saakaldte Mølleport ved Hillerød Kjøbstad, indlemmes i bemeldte Kjøbstad under Betingelse af, at Bygningen med dens Grund aldeles inddrages under den egentlige Kjøbstad, saaledes at efter Communalbestyrelsens nærmere Valg enten Byen overtager Hartkornet, der fremdeles vedbliver at hæfte paa Grunden, eller at der ved Grundtaxtens Bestemmelse tages behørigt Hensyn til, at der tillige paahviler Eiendommen en saadan Byrde, samt at Eieren foruden at overtage sig den af Forandringen flydende Afgiftsbyrde underkaster sig, at det paagjældende Grundstykke fuldkomment og paa en bestemt og kjendelig Maade afgrændses fra hans tilstødende under Landet hørende Grund.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles:

- 1) At det i Forbindelse med de Udgifter ved Svendep prøven ved Kjøbenhavns Hjul- og Karetmagerlaug, som det ved det under 24de Juli 1844 allernaadigst approberede Regulativ er tilladt at maatte erlægges, endvidere maa tillades bemeldte Laug at oppebære 2 Rbd. til Svendeladen i Indskrivningspenge for enhver, der som udlært Svend indskrives ved Lauget, samt

2) At Kjøbenhavns Magistrat maa bemyndiges til paa indkommende Ansøgninger fra de enkelte Laug her i Staden, for hvilke lignende Indskrivningspenge til Fordel for Svendeladen ikke ere hjemlede ved det nævnte Regulativ, at meddele ethvert saadant Laug Tilladelse til, i Forbindelse med de ved Regulativet iøvrigt fastsatte Udgifter ved Svendeprøven, endvidere af enhver, der som udlært Svend indskrives ved Lauget, at oppebære bemeldte Indskrivningspenge, naar denne Erlæggelse har en mangeaarig Praxis for sig, og ikke særlige Grunde have foranlediget, at der ikke i saa Henseende er optaget nogen Bestemmelse i det nævnte Regulativ.

Begge disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori andrages paa allernaadigst Tilladelse til, at det Forestillingen vedlagte Udkast til Lov om Erstatning til Retsbetjente for Ophevelsen af Dommer- og Skriverskorn maa forelægges Rigsdagen.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst, at bemeldte Lovudkast forelægges Rigsdagen.

Justitsministeren [Scheel] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst maa tillades, at de Summer, som indskydes i den for Nykjøbing paa Morsø og Omegn oprettede Sparekasse maa fritages for at kunne belægges med Arrest og Beslag.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at den de Tiltalte Hans Pedersen af Thurebyholm og Kirsten Andersdatter af Tollerød ved Højesteretsdom af 11te dennes for begaaet Blodskam idømte Straf af at hensættes til Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 4 Dage og at forvises Provindsen maa eftergives dem mod, at de hver især hensættes i simpelt Fængsel i 8 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Endvidere refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst maa tillades Administrationen for det grevelige Schimmelmannske Fideicommis at anvende det fornødne Beløb af indtil 20.000 Rbd. af Fideicommissets Kapitaler, der ere indkomne ved det i Aaret 1846 stedfundne Salg af dets Sukkerhusbygninger paa Christianshavn, til Anlæg af en Damp-

Suktermølle paa Plantagen la Grange i Vestindien, imod at Administrationen inden Forløbet af 2 Aar for Justitsministeriet godtgjør saavel Størrelsen af den medgaaede Kapital, som og at Møllen er i Brug og hensigtsmæssigt indrettet.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Endelig refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Hans Jacobsen af Rønne maa fritages for at lide den ham ved Højesteretsdom af 24de Marts d. A. for 2den Gang begaaet Qvaksalveri idømte Straf af 6 Gange 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød, mod at han til Rønne Kjøbstads Fattigkasse erlægger en Mulkt af 50 Rbd.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 10. november 1852.

Aar 1852, den 10de November, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at den Kongelige Ministerresident i Hamborg havde indberettet, at Hr. v. Struve under confidentielle Samtaler, som han havde havt med denne Diplomat efter Tilendebringelsen af en Mission, som den Sidstnævnte nylig havde havt til det Storhertugelige oldenborgske Hof, havde meddelt ham, at Storhertugen havde paa det bestemteste udtalt sin Beredvillighed til at tiltræde Warschauer-Protokollen paa den Maade, at Storhertugen under de i samme forudsatte Eventualiteter renuncerer for sig og sine Efterkommere paa de Reservationer, som bemeldte Protokol indeholder til Gunst for de to yngre Grene af den gottorpske Linie. Hr. v. Struve havde hertil føiet, at saadant naturligtvis kun vilde kunne finde Sted under den Forudsætning, at der overhovedet blev fra dansk Side givet Storhertugen Anledning til at afgive en saadan Erklæring; og endelig havde Hr. v. Struve tillige yttret, at Storhertugen ikke syntes utilbøielig til at ville overtage en mæglende Rolle imellem den Kongelige Regjering og Prindsen af Wasa med Hensyn til Opnaaelsen af en lignende Renunciation fra denne sidstnævntes Side for hans eget og hans Linies Vedkommende.

Næst endnu at bemærke, at han igjennem den herværende russiske Gesandt havde erfaret, at Hr. v. Struve havde erhvervet et Reversal til den russiske Regjering, hvori Storhertugen erklærer, at han vil give en saadan Renunciation som nysnævnt, androg Udenrigsministeren paa allerhøieste Bemyndigelse til, samtidigt med, at han sender Baron Dirckinck til personlig Overlevering en lige Indbydelse om at tiltræde Londonner-Traktaten, som den, der er bestemt at skulle udgaa til alle cours royales, hvilke Indbydelser, efterat nu Preussen har erklæret sig aldeles i den af Hans Majestæt foreslaaede Fremgangsmaade, strax ville kunne afgaa, i en Note at instruere Baron Dirckinck om at sondere det Storhertugelige oldenborgske Hof, angaaende hvorvidt det vil modtage en Opfordring fra den Kongelige Regjering i den af Hr. v. Struve ommeldte Retning, og i hvilken Form det maatte ønske en saadan Opfordring.

Hans Majestæt Kongen bemyndigede Udenrigsministeren til at gaa frem paa den af ham nævnte Maade, hvornæst da, efter det Svar, som Baron Dirckinck faar, nærmere allerhøieste Resolution vil blive at tage angaaende Sagens videre officielle Gang.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at han, i Anledning af, at den Kongelige Gesandt i Paris havde begjært Instructioner om, hvorledes han havde at forholde sig i Tilfælde af Keiserdømmets Retablering, foreløbigen havde svaret, at han i dette Tilfælde skulde, saaledes som ogsaa skete i 1804, anse sin Mission som endt og kun træde op som officieus Forretningsfører, at han forøvrigt skulde bestræbe sig for at holde sig afventende, og at han skulde søge i Særdeleshed at abouchere sig med den østerrigske Gesandt. I en fra den Kongelige Gesandt til Udenrigsministeren nu indløben Depeche, af hvis Indhold Udenrigsministeren foredrog i Geheime-Statsraadet det væsentligste, havde Gesandten yderligere, under Forudsætning af den ovennævnte Eventualitets Indtræden, forespurgt:

- 1) Hvorledes han skulde besvare den Note, ved hvilken den franske Udenrigsminister meddeler Underretning om Keiserdømmets Retablering?
- 2) Hvilken Titel han skulde give den nye Keiser, hvis han tilfældigvis kom til at befinde sig i hans Nærværelse?
- 3) Hvorledes han skulde forholde sig, dersom han tilligemed de øvrige Medlemmer af corps diplomatique blev indbudet til at være tilstede ved Keiserdømmets Proklamation? og

4) Hvad han havde at gjøre, dersom han efter Keiserdømmets Proklamation blev indbudet til en »cercle«?

Idet nu Udenrigsministeren foreløbig bemærkede, at han gaar ud fra den Forudsætning, at Hans Majestæt, der aldeles ikke er bundet med den Traktat mellem Stormagterne, som gik ud paa, at det napoleonske Dynasti ikke maatte regjere, har isinde at anerkjende Keiserdømmet, hvilken Anerkjendelse ligger i nye Creditivers Udstedelse til den Kongelige Gesandt i Paris, tilføiede han, at han med Hensyn til Gesandts Optræden i Mellemtiden havde paatænkt at besvare de af ham gjorte Forespørgsler derhen, at han vil have i velvillige Udtryk at tage ad referendum den Note, hvorved han underrettes om Keiserdømmets Retablering; at han vil have at give den nye Keiser de Titler, som tilkomme denne indenfor Landets Grændser, nemlig: »Majesté Impériale« og »Sire«; at han, forudsat at en eneste af hans Colleger gjør det Samme, skal modtage en eventuel Indbydelse til at være tilstede ved Keiserdømmets Proklamation, og at intet skjønnes til Hinder for, at han ved den Leilighed møder i Uniform, hvilket kun vilde være en simpel Høflighed, og hvad han vilde gjøre overalt, hvor han maatte blive indbudet til i Egenskab af »étranger de distinction« at være tilstede ved en lignende Høitidelighed; at han endelig, hvis han bliver indbudet til en »cercle« efter Keiserdømmets Proklamation, skal følge en saadan Indbydelse, dog under Forudsætning af, at han ikke bliver den Eneste af corps diplomatique, der kommer.

Et i Overensstemmelse med, hvad Udenrigsministeren saaledes havde yttret, formuleret Svar til den Kongelige Gesandt i Paris blev dernæst oplæst.

Efterat det i Geheime-Statsraadet var blevet fremhævet, paa den ene Side, at det, navnlig for det Tilfælde, at den Kongelige Gesandt maatte ville benytte det oplæste Svar til at vise det til andre, med hvem han ønskede foreløbig at udtale sig om de paagjældende Punkter, var vigtigt, at Svaret holdtes i forsigtige Udtryk, saaledes at der navnlig ikke lagdes altfor meget Eftertryk paa, at Gesandten skulde handle i den angivne Retning, naar kun een eneste af hans Colleger gjorde det samme, og paa den anden Side, at det kunde være af Nytte, at den Kongelige Gesandt, ved Siden af det oplæste Svar, blev i en, dog ogsaa forsigtig holdt, confidentiel Skrivelse instrueret om, at Hans Majestæt gjerne saa, at han virkede for, at andre Gesandter, der staa i samme Kategori som han, bestemte sig for en lignende Fremgangsmaade som

den ham foreskrevne, samt efterat det dernæst endvidere var blevet bemærket, at Udtrykket »étranger de distinction« ikke korrekt lader sig bruge om den Mellem-Stilling, som den Kongelige Gesandt vil komme til at indtage, efterat hans officielle Mission er endt, og indtil han faar sine nye Creditiver, behagede det *Hans Majestæt Kongen* at udtale sig derhen, at Allerhøistsamme, idet han iøvrigt ønskede, at den Kongelige Gesandt i Paris saameget som muligt indretter sin Fremgangsmaade i Overensstemmelse med, hvad den svenske Regjering foreskriver sin derværende Gesandt, allernaadigst bifaldt, at den Kongelige Gesandt svares saaledes som af Udenrigsministeren foreslaaet, men dog saaledes, at Udtrykkene modificeres paa en saadan Maade, at der ikke lægges for meget Eftertryk paa, at han skal gaa frem i den angivne Retning, naar kun een eneste af hans Colleger ogsaa gjør det; at Sammenstillingen med »étranger de distinction« udgaar; og at Udenrigsministeren, samtidig med at lade Svaret afgaa til Gesandten, i en, i forsigtige Udtryk holdt, privat Skrivelse lader denne forstaa, at det vil være ønskeligt, om han saa at bringe andre Gesandter, der staa i samme Kategori som han, til at indrette deres Handlemaade paa samme Maade, som han er instrueret at følge.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forespørgsel om Ratificationen af en Contract angaaende Anlægget af Jernbanen fra Roskilde til Korsør, idet han indstillede, at Indenrigsministeriet allernaadigst bemyndiges til, paa den danske Regjerings Vegne at approbere den mellem det sjællandske Jernbaneselskab ved sammes dertil valgte Befuldmægtigede og Firmaet Fox Henderson & Comp. i London under 27de October 1852 i Kjøbenhavn afsluttede Contract om Anlægget af en Jernbane fra Roskilde til Korsør.

Hans Majestæt Kongen bifaldt allernaadigst denne Stilling.

Med allerhøieste Tilladelse forlod derpaa Finantsministeren Geheime-Statsraadet, da Forhandlingerne paa Rigsdagen krævede hans Nærværelse.

Den constituerede Generalauditeur for Landetaten, Professor Hall, indfandt sig i Geheime-Statsraadet og foredrog allerunderdanigst Relation angaaende Capitain i Ingenieurcorpset Frederik August Peter Wilhelm du Plat, idet han allerunderdanigst foreslog, at Generalkrigscommissionens Dom, hvorved Capitain du Plat er anset med Straf af Charges og Æres Forbrydelse, maa af Kongelig Naade formildes saaledes, at Capitainen skal have sin Charge forbrudt.

Krigsministeren [Hansen] tiltraadte aldeles den constituerede Generalauditeurs Forslag.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkede, dass er das Verfahren des Capitains du Plat allerdings nicht rechtfertigen wolle, und namentlich sehe er jetzt, was ihm bis zu diesem Augenblick unbekannt gewesen, dass der Capitain den in der allerunterthänigsten Relation erwähnten Revers unterschrieben habe. Indessen könne er doch nicht umhin, den allerunterthänigsten Wunsch auszusprechen, dass dieser Mann nicht dermassen gestraft werde, dass es unmöglich gemacht werde, ihn in einer andern Stellung anzuwenden. Indem er mit Rücksicht hierauf die für den Capitain sprechenden Milderungsgründe hervorhob, glaubte er, dass ins Besondere dem Moment Gewicht beizulegen sei, dass der Capitain sich gleich beim Ausbruche der Insurrection ausser jeder Verbindung mit dem holsteinischen Militär gesetzt und in den verflossenen Jahren sich von allem politischen Treiben abgehalten habe. Es sei auch aus Allem, was der Capitain du Plat in diesen Jahren vorgenommen habe, zu schliessen, dass er seinem Könige nicht habe untreu sein wollen, dass er es vielmehr, von der, gewiss irrigen, Voraussetzung, dass er lauenburgischer Beamter wäre, ausgehend, und sich als solchen betrachtend, im Interesse Seiner Majestät geglaubt habe, im Herzogthum Lauenburg zu bleiben, wie die übrigen Beamten.

Hans Majestæt Kongen behagede allernaadigst at yttre, at det forekom Allerhøistsamme, at der i de af Ministeren for Holsten yderligere fremhævede Omstændigheder, der tale for Capitain du Plat, kunde være Anledning til at gaa endnu mildere tilværks imod denne end allerunderdanigst foreslaaet, og at lade ham af allerhøieste Naade slippe med at faa simpel Afsked.

Krigsministeren [Hansen] maatte være af den allerunderdanigste Formening, at, naar hensaaes til, at Capitain du Plat i de mellemliggende Aar, medens hans Fædreland var stedt i Krig, havde vist den fuldstændigste Ligeegyldighed ved hans militære Kald og i den lange Tid aldeles glemt, hvad han som Officer skyldte sin Konge og sit Land, vilde det ikke være foreneligt med Hans Majestæts og den militære Tjenestes Interesse, at lade ham tilflyde nogen yderligere Straffeformildelse end den allerunderdanigst i Forslag bragte; og han maatte derfor, idet han fandt Cassationsstraf fuldkommen passende i nær-

værende Tilfælde, allerunderdanigst fraraade, at den allerhøieste Naade udstraktes til at lade Capitainen slippe med simpel Afsked.

Den constituerede Generalauditeur [Professor Hall] bemærkede ligeledes allerunderdanigst, at Capitain du Plats totale Løsrivelse fra hans Corps og den militære Tjeneste, under de Forhold, som havde fundet Sted i de forløbne Aar, var en saa grov militær Forbrydelse, at det dog vilde have sin Betænkelighed saa aldeles at tilsidesætte en af en høi Krigsret enstemmigen afsagt Dom, at den idømte Straf af infam Cassation substitueres med en simpel Afsked; og idet han fandt, at det allerede vilde være en betydelig Formildelse i Krigsretsdommen, naar Straffen forandredes til simpel Cassation, tilføiede han endnu, at simpel Afsked er meddelt Officerer, der selv have bedet om deres Afsked.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] hob aufs Neue zu Gunsten des Capitains du Plat hervor, wie er gleich allen Verkehr mit seinen früheren Militär-Kameraden unterbrochen und die ganze Zeit durch sich an keinem politischen Treiben theilhaftig, und wie er, wenn er auch, hinsichtlich der Auffassung seiner Stellung, im Irrthum gewesen, immer eine loiale Gesinnung an den Tag gelegt habe.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen fremhævede til Styrke for saavidt muligt at vise Mildhed mod Capitain du Plat, at denne efter Krigens Slutning har af Hans Majestæt været interimistisk ansat i Lauenborg.

Justitsministeren [Scheel] maatte foreløbigen bemærke, at han troede, at Amnestipatentet aldeles ikke berørte Capitain du Plats Forhold, og at han antog det for en Feiltagelse, at Capitainen var bleven optaget paa den udfærdigede Liste over de fra Amnesti udelukkede Officerer. Men fordi Capitainens Forhold ikke var omfattet af Amnestipatentet, kunde det ligefuldt undersøges, og han dømmes efter de militære Love. Hvad da nu den afsagte Dom angik, da troede han heller ikke, at der kunde være noget at indvende imod dens Rigtighed. Han skulde imidlertid, naar Spørgsmaalet var om Formildelse i Straffen, fornemmeligen fremhæve tvende Momenter, hvori der forekom ham at kunne være nogen Anledning til at lade Capitain du Plat slippe med at meddeles simpel Afsked. Det ene Moment var, at det forekom ham, at der var begaaet Feil fra Ingenieurcorpsets Side derved, at Corpset ikke havde givet ham nogen Ordre om at komme tilbage,

uagtet Corpset havde god Anledning til at oplyse ham om hans feilagtige Opfatning af hans Stilling. Det andet Moment var den allerhøieste Resolution, hvorved han senere var bleven constitueret som interimistisk Chausseeinspektør i Lauenborg; i hvilken Henseende det iøvrigt jo vel var saa, at dengang ikke alt med Hensyn til hans Forhold var saaledes oplyst, som det nu er, og navnlig ikke hans Udstedelse af den omhandlede Revers, der taler stærkt imod ham, var bekjendt.

Efter det saaledes Bemærkede og efter alt, hvad iøvrigt var udviklet, troede Justitsministeren, at der, navnlig ogsaa naar Hensyn toges til den Mildhed, der var vist imod de civile Embedsmænd, som under Insurrektionen havde forbrudt sig, kunde være Føie til, at der gives Capitain du Plat simpel Afsked, hvori jo dog ligger, at han har forset sig, og at han ingen Pension kan faa.

Da Forhandlingerne paa Rigsdagen fordrede Justitsministerens Tilstedeværelse, forlod han derpaa, med allerhøieste Tilladelse, Geheimestatsraadet.

Krigsministeren [Hansen] maatte, uden iøvrigt at ville forsvare Ingenieurcorpset ved denne Leilighed, dog bemærke, at Capitain du Plat ikke havde underrettet Corpset om Sagens Sammenhæng, og han maatte dertil føie, at Corpset havde opfordret Capitainen til at indsende sin Bestalling til Confirmation, men at denne ikke havde gjort det. I Henhold til, hvad han tidligere havde yttret, kunde han ikke finde, at der var nogen Anledning til at vise Capitain du Plat en yderligere Naade end den af Generalauditeuren foreslaaede; og idet Krigsministeren derhos gjentagende urgerede det Uundskyldelige i, at Capitainen i alle de forløbne Krigsaar var med complet Tilsidesættelse af sin militære Pligt bleven borte og ikke havde indstillet sig, maatte han paa det Indstændigste insistere paa, at ingen yderligere Formildelse i Straffen finder Sted.

Marineministeren [Steen A. Bille] maatte ogsaa være af den allerunderdanigste Formening, at det, hvori det absolut Fordømmelige i Capitain du Plats Forhold ligger, er, at han er bleven borte, medens han saa hans Kammerater slaas herhjemme. Havde ikke det foreligget, skulde Marineministeren, selv uagtet den af Capitainen udstedte Revers, have været tilbøielig til at anbefale Mildhed.

Udenrigsministeren [Bluhme] maatte ligesom Justitsministeren fremhæve, at Capitain du Plats Forhold er aldeles uberørt af Amnesti-

patentet, og at det er aldeles uden Henhold til dette Patent, at han nu er dømt. Men netop selve den Omstændighed, at han ikke hører ind under Patentet, forekom Udenrigsministeren at kunne, hvad Benaadning angaar, tale i høi Grad for Mildhed, og han skulde i saa Henseende henholde sig til Justitsministeren og Ministeren for Holsten.

Indenrigsministeren [Bang] bemærkede, at det til Undskyldning for Capitain du Plat ikke maatte glemmes, at han i en Række af Aar har været beskjæftiget med civile Forretninger, og at dette frembringer et ganske andet Livsforhold end en stadig Vedbliven i de militære Functioner. Han maatte dernæst ogsaa fremhæve, at der efter hans Formening har fra Ingenieurcorpsets Side fundet en grov Tilside-sættelse af Pligt Sted, idet samme, uagtet al den Anledning, som navnlig efter Capitain du Plats egen Skrivelse dertil forelaa, ikke har givet ham nogen Ordre. Endelig forekom det Indenrigsministeren, at det betænkelige, der af Hensyn til Generalkrigscommissionen kunde være ved at lade ham slippe med at faa simpel Afsked, vilde bortfalde, naar Rigtigheden af Generalkrigscommissionens Dom blev anerkjendt i den allerhøieste Resolution, hvorved Dommen af sær Kongelig Naade formildedes saaledes som nævnt. Slutteligen fremhævede derhos Indenrigsministeren den vigtige praktiske Forskjel imellem, om der meddeles Capitain du Plat simpel Afsked, og om han skal have sin Charge forbrudt, at han i første Fald kan bruges i en anden civil Embedsstilling.

Den constituerede Generalauditeur [Professor Hall] bemærkede, at det dog forekom ham, at det, saaledes som Capitain du Plats Skrivelse til Ingenieurcorpsets Chef var affattet, aldrig med Rette kunde forlanges, at en militær Chef skulde give Svar paa et saadant Brev. Han fremhævede dernæst yderligere det meget betænkelige i, hvor et saa absolut Brud paa den militære Tjenestepligt, som i nærværende Tilfælde, klart forelaa, at lade en saa vidtgaaende Benaadning som simpel Afsked indtræde.

Krigsministeren [Hansen] maatte vedblivende paa det indstændigste insistere paa, at den allerhøieste Naade ikke udstrækkes videre end til, at Ærens Forbrydelse eftergives; hvorhos han, i Anledning af, hvad Indenrigsministeren havde yttret, bemærkede, at det dog forekom ham umuligt, at en Mand som Capitain du Plat skulde kunne faa den Belønning for sit Forhold, at anbringes i et civilt Embede.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter at udtale, at Allerhøist-

samme efter de stedfundne Forhandlinger, og da det ogsaa for ham var afgjørende, at Capitain du Plat, uagtet Fædrelandet var i Krig, havde i alle Krigsaarene forholdt sig aldeles rolig og ikke givet Møde, tiltraadte Generalauditeurens allerunderdanigste Forslag; og i Overensstemmelse hermed resolverede Hans Majestæt allernaadigst, at Generalkrigscommissionens Dom formildes derhen, at Capitain du Plat skal have sin Charge forbrudt.

Den constituerede Generalauditeur [Professor Hall] foredrog derefter allerunderdanigst Relation angaaende Arrestanten, Underjæger af den 14de lette Infanteribataillons 4de Compagni No. 1 Heinrich Hermann Carl Wischer, der tiltaltes for Drab, idet han allerunderdanigst indstillede Krigsrettens Dom, hvorved Arrestanten er anset med 5 Aars Forbedringshusarbeide, til allerhøieste Stadfæstelse.

Krigsministeren [Hansen] tiltraadte den constituerede Generalauditeurs Indstilling.

Hans Majestæt Kongen bifaldt allernaadigst Indstillingen.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 12. november 1852.

Aar 1852, den 12te November, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Erlassung eines provisorischen Wehrpflichtsgesetzes für das Herzogthum Holstein.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allerhöchst, dass nach Massgabe des der Vorstellung angeschlossenen Entwurfs ein provisorisches Wehrpflichtsgesetz für das Herzogthum Holstein erlassen werde, jedoch unter nachstehenden Modificationen und näheren Bestimmungen:

1) Der passus 3 des §en 2 ist dahin zu fassen:

»sowie 3 bis weiter die Mitglieder der Mennonisten-Gemeinde in Altona«.

In der demnächst der holsteinischen Provinzialstände-Versammlung zu machenden Vorlage ist der gedachte Passus ganz wegzulassen.

2) Der Eingang des § 3 ist in folgender Weise abzuändern:

- »Diejenigen, welche mit öffentlicher Strafarbeit belegt worden sind, sollen als unwürdig u. s. w.«
- 3) In dem ersten Absatze des § 5 sind die Worte: »resp. in der Seerolle« auszulassen.
  - 4) Dem § 12 ist folgende veränderte Fassung zu geben:
»Diejenigen, welche bei dem Erscheinen vor der Session mit solchen Schwächen oder Fehlern behaftet befunden werden, die zu jeder Art des Kriegsdienstes für immer untüchtig machen, sind sofort im Lageregister zu tilgen und mit einem Freischein zu versehen«.
  - 5) Im § 17 am Schlusse ist statt »mit dem Organisationsplan der Armee« zu setzen: »mit den geltenden Vorschriften«.
  - 6) Im § 22 ist nach den Worten »für den Dienst im stehenden Heer bestimmten Zeit erklärt«, nachstehende Bestimmung hinzuzufügen: »Wird der Gestellte von der betreffenden Truppenabtheilung nicht sofort völlig diensttüchtig befunden, so kann derselbe höchstens 4 Wochen zur Probe behalten werden.
Wird derselbe auch alsdann nicht für diensttüchtig erklärt, so ist der Steller hiervon unaufhörtlich zu benachrichtigen und anzuhalten, entweder sich selbst zum Dienst einzufinden oder einen Anderen zu stellen, wobei es von der Bestimmung der Truppenabtheilung abhängt, ob das Einkommen zum Dienst sofort oder erst bei der nächsten Rekruteneinstellung geschehen solle. Von dieser Haftungsverbindlichkeit für den Stellvertreter sind jedoch diejenigen befreit, welche ausgediente Unterofficiere oder andere mit denselben in gleicher Classe stehende Militärpersonen stellen, welche die Erlaubnis zur Stellvertretung erhalten haben und noch im festen Dienste stehen.«
  - 7) Im Eingange des § 28 sind die Worte:
»nämlich 8 Jahre im stehenden Heer und 8 Jahre in der Verstärkung« auszulassen.
  - 8) Im § 30 fallen die Worte: »oder in Unserem Namen ergangene« weg.
  - 9) Im § 34 ist im Eingange statt: »zum stehenden Heer gehört« zu setzen: »zum stehenden Heer ausgehoben ist«, und statt: »ausserhalb Landesreisen« »ins Ausland reisen«.
- Ferner ist im 3. Absatz dieses §en nach den Worten: »welche zu der im § 29 erwähnten Classe gehören« einzuschalten: »und

zum Dienst nicht ausgehoben sind«; und am Schlusse des §en ist hinzuzufügen:

»wogegen dieselben in Kriegszeiten hierzu stets der Erlaubnis des Kriegsministeriums bedürfen«.

- 10) Im § 38 ist zwischen den Worten: »Ein Solcher hat sich«, und »in seinem 22sten Jahre« einzuschalten: »spätestens«, und statt: »im Lageregister delirt werde« ist zu setzen: »in der Landrolle delirt werde«.
- 11) Dem § 39 ist folgende veränderte Fassung zu geben: »Jeder Landmilitärpflichtige, welcher definitiv zur Verstärkung übergegangen ist, oder zu der im § 29 erwähnten Classe der weniger Diensttüchtigen gehört, soll, wenn er zum Dienst nicht ausgehoben ist und sich mit der Schifffahrt oder Fischerei zu beschäftigen wünscht, in Friedenszeiten berechtigt sein, sich in die Seerolle übertragen zu lassen«.
- 12) Am Schlusse des § 41 ist folgender Zusatz aufzunehmen: »In einem höheren Alter ist hierzu die Erlaubnis des Marineministeriums erforderlich«.
- 13) Im 3. Absatz des § 42 ist statt: »Er darf nicht nur keine Zucht- hausstrafe erlitten haben« zu setzen: »Er darf nicht nur mit keiner öffentlichen Arbeitsstrafe belegt worden sein«.
- 14) Die in dem Entwurf festgesetzten Brüchen sind in allen Fällen nicht in Marken Courant, sondern in Thalern und Schillingen Courant anzugeben.

Auch sprachen *Seine Majestät* Ihren allerhöchsten Willen dahin aus, dass mit Beziehung auf die in dem § 4 enthaltene Bestimmung über die Altersberechnung, das Ministerium für das Herzogthum Holstein über die Art und Weise, wie eine Gleichheit in der Altersberechnung in dem Königreich und dem Herzogthum Holstein herbeizuführen, mit dem Kriegsministerio in Correspondenz trete, damit sodann in die demnächst der holsteinischen Provinzialständeverammlung zu machende Vorlage in dieser Hinsicht das Erforderliche aufgenommen werden kann.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Rentlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des Besitzers der Hamfelder Kupfermühle E. von Plüskow um Scheidung der Ehe zwischen seinem Sohne Hartwig von Plüskow und dessen Ehefrau Charlotte geborene von Mentzdorff, durch

allerhöchstes Rescript, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht das holsteinische Oberconsistorium allerhöchst zu autorisiren sein dürfte, die zwischen Hartwig von Plüskow und Charlotte geborene von Mentzdorff bestehende Ehe brevi manu per rescriptum zu trennen.

Seine Majestät geruheten allergnädigst, auf das vorgedachte allerunterthänigste Gesuch des Besitzers der Hamfelder Kupfermühle E. von Plüskow, um Scheidung der Ehe zwischen seinem Sohne Hartwig von Plüskow und dessen Ehefrau Charlotte geborene von Mentzdorff, durch allerhöchstes Rescript, das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg allerhöchst zu beauftragen, dem Supplicanten zu eröffnen, dass Allerhöchstdieselben diese für seinen Sohn vorgetragene allerunterthänigste Bitte zu gewähren Sich nicht veranlasst haben finden können.

Danach referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das protocollarische Gesuch des Züchtlings Heinrich Schöneck aus Ahrenswalde, Königreich Preussen, um Erlassung des Restes der ihm durch kriegsgerichtliches Erkenntnis vom 30sten Januar 1851 wegen grossen Diebstahls s.w.d.a. zuerkannten 2jährigen Zuchthausstrafe durch allerhöchste Gnade.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage sprachen *Seine Majestät* Ihren allerhöchsten Willen dahin aus, dass der gegenwärtig in den Glückstädter Strafanstalten befindliche Heinrich Schöneck aus Raduhn im Königreich Preussen aus denselben entlassen und aus hiesigen Landen entfernt werde.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Begnadigung des wegen eingenmächtiger Erbrechung und Veruntreuung verschiedener ihm zur Ablieferung dienstlich anvertrauter Geldbriefe, sowie wegen Fälschung, mittelst kriegsgerichtlichen Erkenntnisses vom 16ten November 1850 zu einer 2¼ jährigen Zuchthausstrafe verurtheilten Friedrich Wilhelm Eduard März aus Breslau.

Übereinstimmend mit dem allerunterthänigsten Antrage sprachen *Seine Majestät* Ihren allerhöchsten Willen dahin aus, dass der gegenwärtig in den Glückstädter Strafanstalten befindliche Friedrich Wilhelm Eduard März aus Breslau aus denselben entlassen und aus hiesigen Landen entfernt werde.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Abhandlung der Festequalität von der Festehufe des Asmus Hinrich Christian Reimers zu Gaarden, Amts Kiel.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät* die Festequalität der Hufenstelle des Asmus Hinrich Christian Reimers zu Gaarden, Amts Kiel, gegen die Erlegung einer Ablösungssumme von 80 Rbt. und der gewöhnlichen jährlichen Bautenrecognition von 3 Rbt. 19 $\frac{1}{5}$ Sk., allergnädigst aufzuheben und das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg allerhöchst zu autorisiren, dem gedachten Reimers für den Wegfall der bisherigen Holzlieferungen eine Aversionalsumme von 640 Rbt. aus den Forstintraden auszahlen zu lassen und die Versicherungsacte wegen Aufhebung des Festeverhältnisses unentgeltlich auszufertigen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des Districtsschullehrers Paul Henning Sommer in Pöschendorf, Kirchspiels Schönefeld in der Probstei Rendsburg, um die Ertheilung der Vorzugsrechte examinirter Seminaristen bei Besetzung von Schulstellen.

Übereinstimmend mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät* dem gedachten Schullehrer die Vorzugsrechte examinirter Seminaristen bei der Besetzung von Schulstellen allergnädigst zu verleihen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die von dem Inculpaten Carl Anton Strauss aus Weissenfels bedingungsweise erbetene Begnadigung für die von ihm begangenen Verbrechen, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht die von dem holsteinischen Obercriminalgericht bestellte Untersuchungscommission zu autorisiren sein möchte, dem Inculpaten Carl Anton Strauss aus Weissenfels zu eröffnen,

- 1) Dass derselbe zwar aus allerhöchster Gnade vollständige Strafflosigkeit wegen der von ihm in hiesigen Landen begangenen Verbrechen zu gegenwärtigen habe, ingleichen nach beendigter Untersuchung behufs der von ihm intendirten Auswanderung nach Amerika die dazu erforderlichen Transportkosten für seine Person aus öffentlichen Mitteln bewilligt erhalten werden, wenn selbiger im Laufe

dieser Untersuchung ein vollständiges und unumwundenes Geständnis über diese seine Verbrechen, sowie über seine Mitschuldigen ablege, ferner auch alles mittheile, was ihm über hier zu Lande von anderen begangene Verbrechen, sowie über deren Urheber und Begünstiger bekannt geworden ist.

- 2) Dass selbiger jedoch auf die ihm solchergestalt zugesagte Straflosigkeit jedenfalls nur solange, als er nach beendigter Untersuchung dem ihm bereits früher ertheilten Verbot der Wiederbetretung des hiesigen Landes pünktlich gelebt, Anspruch zu machen, dagegen aber, für den Fall einer jeden späteren Übertretung dieses Verbots, auch unausbleiblich den Wiedereintritt der ganzen Strenge des Gesetzes zu gewärtigen haben wird.

Indem *Seine Majestät* den allerunterthänigsten Antrag des Ministers im Allgemeinen genehmigten, geruheten Allerhöchstdieselben zugleich allergnädigst zu bestimmen, dass das Urtheil darüber, ob die Bedingung, unter der dem Inculpaten die Begnadigung verheissen wird, von Seiten desselben erfüllt worden, dem rechtlichen Ermessen der Untersuchungscommission anheimgestellt sein solle. Auch bewilligten Seine Majestät allergnädigst, dass die Transportkosten für die Christine Schröder aus Bramstedt mit ihrem Kinde, insofern sie den Inculpaten Strauss demnächst nach Amerika zu begleiten wünschen sollte, aus öffentlichen Mitteln abgehalten werden.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des mittelst Erkenntnisses des Königlichen holsteinischen Obercriminalgerichts vom 29sten April 1852 wegen Diebshehlerei zu einer halbjährigen Zuchthausstrafe verurtheilten Handelsmanns Friedrich Carl Heinrich Kröger in Segeberg um Erlassung dieser Strafe, event. Verwandlung derselben in einfache Gefängnisstrafe, auf dem Wege der allerhöchsten Gnade.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät*, die gedachte Zuchthausstrafe aus allerhöchster Gnade in eine dreimonatliche Gefängnisstrafe bei gewöhnlicher Gefangenenkost zu verwandeln.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend den Umtausch eines der Kirche zu Hemme in der Probstei Norderdithmarschen gehörigen Ackers gegen ein anderes im Eigenthum

des Landesbevollmächtigten Ehlers zu Zennhusen stehendes Grundstück.

Übereinstimmend mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät* dem Kirchspielscollegio des Kirchspiels Hemme allergnädigst zu gestatten, das sub No. 23 im Hemmer Kirchspielscataster Karte B III No. 48 aufgeführte Landstück der Kirche zu Hemme gegen das dem Landesbevollmächtigten Ehlers in Zennhusen gehörige, sub No. 38 im Cataster, Karte II No. 32 aufgeführte Landstück, und gegen eine von diesem ausserdem an die Hemmer Kirchencasse zu erlegende Ausgleichungssumme von 50 Rbt. Courant oder 80 Rbt. zu vertauschen und in dem betreffenden Kirchspielsumschreibungsprotocoll auf den Namen des genannten Ehlers umschreiben zu lassen, nachdem zuvörderst der Letztere die Umschreibung des der Kirche zu übertragenden Grundstücks auf den Namen der Hemmer Kirchengemeinde veranlasst haben wird.

Noch referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Chaussirung des Weges von Kattrepel nach dem Neufelder Hafen und die Bewilligung einer Wegegeldhebung.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät* 1) dem Kirchspiele Marne die Chaussirung des Weges von Kattrepel nach dem Neufelder Hafen, nach Massgabe des ausgearbeiteten, von der Wegeinspection revidirten Bauprojectes, etwa zu verfügende Modificationen vorbehalten, allerhöchst zu gestatten, demselben 2) nach beschaffter Chaussirung die Erhebung von Wegegeld nach dem angelegten Tarif allergnädigst zu bewilligen und dabei 3) dem Kirchspiele Marne die Verpflichtung allerhöchst aufzuerlegen, den von dem Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg über die Ausführung des Chausseebaues die Erhebung des Wegegeldes und über die fernere Unterhaltung und Verwaltung des Weges zu treffenden Bestimmungen nachzukommen.

Schliesslich referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Genehmigung der Wegegeldhebung für die Benutzung des Stockelsdorfer Antheils der Lübeck-Ahrensböcker Nebenlandstrasse.

Übereinstimmend mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät* der Commune Stockelsdorf die Bewilligung auf der

von ihr chausirten Strecke der Ahrensböck-Lübecker Nebenlandstrasse ein Wegegeld nach dem anliegenden Tarif zu erheben, allergnädigst zu ertheilen, und dabei zugleich in Beziehung auf diese Chausseestrecke annoch fernerweitig allerhöchst zu bestimmen:

- 1) Dass die Commune die zur normalen Unterhaltung und Verwaltung der Chaussee erforderlichen Geldmittel zur Disposition der Wegeinspection zu stellen und zwei Bevollmächtigte namhaft zu machen habe, welche auf Requisition der Wegeinspection die Zahlungen an Beikommende beschaffen.
- 2) Dass die Bestellung des Wegeaufsehers ohne Zuziehung der Commune geschehe, die Wegegeldhebung aber, unter Vorbehalt der Genehmigung des Ministeriums für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg, verpachtet oder einem an der Chaussee Wohnenden übertragen werde, und dabei die Controlle über die Einnahme der Commune selbst überlassen bleibe.
- 3) Dass das Oberlandwegeinspectionat am Ende jedes Jahres die nach den für Staatschauseen geltenden Grundsätzen ausgearbeiteten Kostenanschläge für die Unterhaltung und Verwaltung der Stockelsdorfer Chausseestrecke beim Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg einzureichen, und Letzteres dieselben, nach stattgehabter Revision, jedoch ohne Zuziehung der Commune zu genehmigen habe.

Der Finanzminister [Sponneck] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Frage, inwieweit die den vormaligen Regierungsräthen Engel und Lüders bewilligten Pensionen denselben zu entziehen sein möchten, indem er zur allerhöchsten Resolution vorstellte, inwiefern die vormaligen Regierungsräthe Engel und Lüders die ihnen mittelst allerhöchster Resolution vom 7ten September 1846 ertheilten Pensionen von respective 2400 Rbt. und 3000 Rbt. gänzlich zu verlieren haben möchten.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] hob hervor, dass die beiden betreffenden Personen durch das Patent vom 29sten März 1852 der Amnestie theilhaftig geworden, und dass er überall nicht glaube, dass man den Grundsatz aufstellen könne, dass eine allerhöchst zugesicherte Pension auf administrativem Wege dürfe entzogen werden können.

Finanzministeren [Sponneck] bemærkede, at han, saaledes som i den refererede Forestilling nærmere udviklet, paa ingen Maade kunde

erkjende, at for Hertugdømmernes Vedkommende, hvor der ikke haves nogen allerhøist approberet Pensionslov, en engang bevilget Pension kun ved Dom kan fratages; og hvad det angik, at begge de Paagjældende, efterat være ved det første Amnestipatent udelukkede fra Amnestien, senere ere blevne amnesterede, da laa der ikke i denne senere Amnestering nogen Tilsikkring om Gjenindtrædelse i Nydelsen af deres tidligere Pensioner, som de havde mistet ved i sin Tid at udelukkes fra Amnestien. Forøvrigt ansaa han det rigtignok med Hensyn til Lüders aldeles klart, at der ingen Grund er til ikke at give ham hans tidligere Pension igjen, da der for hans Vedkommende ikke foreligger andet, end hvad saa mange, der af Hans Majestæt ere blevne confirmerede i deres Embede, havde gjort sig skyldig i. Med Hensyn til Engel derimod kunde der maaske være noget mere Grund til ikke at lade ham faa sin Pension igjen, men ogsaa for hans Vedkommende skulde Finantsministeren dog være tilbøieligst til at tilraade, at Pensionen gjengives ham.

Krigsministeren [Hansen] maatte være af den Formening, at begge de paagjældende Personer ere aldeles inkompetente til at gjenerholde deres tidligere Pensioner, som de mistede, da de bleve udelukkede fra Amnestien, og med Hensyn til hvilke de ikke ere blevne rehabiliterede ved det senere Amnestipatent; og han kunde ikke andet end finde det uheldigt, om den Naade, der i flere tidligere Tilfælde er bleven vist, bestandig skulde drages til Følge for andre senere foreliggende Tilfælde.

Marineministeren [Steen A. Bille] maatte ligeledes, naar en Pension kan fratages uden Lov, stærkt urgere, at saadanne Personer, som de tvende omhandlede, af hvilke Engel var en af de mest enragerede Slesvig-Holstenere og var Medlem af den Deputation, som i Marts 1848 blev sendt herover fra Holsten, ikke faa deres Pensioner igjen.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] bemærkede, at forsaavidt der skal gaas ud fra, at det ikke staar ved Magt, at en Pension ikke kan fratages uden Dom, fandt ogsaa han, at de tvende paagjældende Personer aldeles intet skulle have, men han maatte imidlertid dog rigtignok henstille, om det ogsaa med Bestemthed kan for Hertugdømmernes Vedkommende siges, at Pension kan fratages uden Dom.

Premier- og Udenrigsministeren [Bluhme] troede, idet han maatte erkjende Spørgsmaalet om Regjeringens Beføielse til for Hertugdømmernes Vedkommende uden Dom at fratage Pension for tvivlsomt, at maatte tilraade at fastholde den Anskuelse, at de to paagjældende

Personer, ved at opføres paa det første Amnestipatent iblandt dem, der udelukkedes fra Amnestien, eo ipso tabte deres Pension, og at der, da det sidste Amnestipatent meget godt kan forstaas saaledes, at deri ikke ligger, at de skulle have deres tidligere Pensioner tilbage, altsaa nu bliver Spørgsmaal, ikke om at lade dem beholde deres Pensioner, men om at give dem deres forrige Pensioner tilbage, hvilket saaledes er en ren Naadessag; og han vilde da, efter hvad der forelaa, tilraade, at Lüders gives hans forrige Pension tilbage, medens han derimod vilde fraraade saadant for Engels Vedkommende.

Seine Majestät der König genehmigten allergnädigst, dass der vormalige Regierungsrath P. Lüders in den Genuss der ihm mittelst allerhöchster Resolution vom 7ten September 1846 aus der Finanzcasse beilegekten Pension von 3000 Rbt. jährlich wieder eintrete. Dagegen fanden Allerhöchstdieselben Sich nicht veranlasst, die Wiederaufnahme der dem vormaligen Regierungsrath Engel durch dieselbe allerhöchste Resolution beilegekten Pension von 2400 Rbt. auf die Pensionsliste der Finanzcasse allerhöchst zu bewilligen.

Finanzministeren [Sponneck] refererede derpaa en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om Fritagelse for stemplet Papirs Brug til de Obligationer med eventuelle Transporter, som af Kjøbenhavns Commune udstedes for et Laan af indtil 3½ Million Rbd.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestät* allergnädigst, at bemeldte Lovudkast forelægges den nu forsamlede Rigsdag. *Hans Majestät* hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet søndag d. 14. november 1852.

Aar 1852, den 14de November, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Indenrigsministeren var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Königliche Zahlenlotterie im Herzogthum Holstein, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht das Fortbestehen der gedachten Zahlenlotterie vorläufig noch für das Jahr 1853 allerhöchst zu genehmigen sei.

Seine Majestät genehmigten allerhöchst, dass vor Aufhebung der Zahlenlotterie im Herzogthum Holstein mit dem Senat der freien und Hansestadt Hamburg wegen Unterdrückung der dort bestehenden sogenannten Wettecomtoire Unterhandlungen eingeleitet werden, und indem Seine Majestät das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg allerhöchst beauftragten, das in dieser Beziehung Erforderliche wahrzunehmen und demnächst über den Erfolg der Unterhandlung allerunterthänigsten Bericht zu erstatten, geruheten Allerhöchstdieselben, den Zeitpunkt der Aufhebung der Zahlenlotterie vorläufig bis nach den sechs ersten Monaten des künftigen Jahres hinauszusetzen.

Finantsministeren [Sponneck] refererede tvende allerunderdanigste Forestillinger, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelagdes de af Rigsdagen vedtagne Love resp. om Portofriheden i Finantsaaret 1853 -54 og om Ophævelse af Forbud mod Indførsel af Hornqvæg m. m. fra Sverrig.

Det behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at stadfæste begge de nævnte Love.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved Udkast til en Tyendelov for Kongeriget Danmark forelægges.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at bemeldte Lovudkast forelægges den nu forsamlede Rigsdag, dog saaledes at i §§ 15 og 48 No. 6 istedetfor Ordene: »iøvrigt ud af Kongeriget« sættes: »Udlandet«, og at § 46 No. 5 kommer til at lyde saaledes: »naar det nægter Lydighed mod Husbonden eller nogen, som paa hans Vegne har at befale over Tyendet, eller viser vedvarende Skjødsløshed i sine Pligtens Opfyldelse«.

Det blev derhos tillige allernaadigst bestemt, at naar Lovudkastet i sin Tid er bleven ophøiet til Lov, skal der om den ved nærværende allerhøieste Resolution forandrede Del af §§ 15 og 48 No. 6 gjøres af Justitsministeriet Meddelelse til Ministerierne for Hertugdømmerne, for at en tilsvarende Forandring kan foranstaltes foretaget i Hertugdømmernes Tyendeanordning.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at der allernaadigst maa forundes Arbeidsmand Johan Johansen med Tilnavn Bastian af Kjøbenhavn Bevilling til, at hans Ægteskab med Ane Cathrine Johansen født Larsen, fra hvem han

i Henhold til Bevilling af 19de April f. A. lever separeret i Henseende til Bord og Seng, maa være aldeles ophævet under de imellem dem med Hensyn til Børnenes fremtidige Forsørgelse vedtagne Vilkaar, samt at det tillades ovennævnte Johan Johansen med Tilnavn Bastian at indgaa nyt Ægteskab.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Eieren af Daurup Hovedgaard og Gods, Proprietær E. C. F. Bühring allernaadigst maa fritages for at sættes under Tiltale for at have ladet en under bemeldte Gods hørende Fæstegaard i Bjergsted By og Sogn, af Hartkorn 4 Tdr. 5 Skp. 2 Fdk., henstaa fæsteledig siden Aaret 1850, samt forstørstedelen drevet dennes Jorder under bemeldte Hovedgaard, mod at han udreder en Mulkt af 80 Rbd. til Holbæk Amts Fattigkasse og inden 1ste Mai 1853 bortfæster den omhandlede Gaard.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Cultusministeren [Simony] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Afløsningen af den Bedsted og Grurup Sognekald tilkommende Landgilde af noget til Kaldet henhørende Annexhartkorn i Grurup, idet han indstillede, at det til Bedsted og Grurup Sognekald i Aalborg Stift hørende, i Grurup beliggende, saakaldte Annexhartkorn, efter den nye Matrikul 3 Tdr. 0 Skp. 3 Fdk. 2¾ Alb., maa afhændes til fuldkommen Eiendom til Eieren af det dermed forenede saakaldte Eiendoms- eller Herlighedshartkorn, imod at han, som Afløsningssum for den bemeldte Sognekald deraf tilkommende Landgilde, ansat til 4 Tdr. Byg aarlig, indbetaler blandt Stiftets offentlige Midler til Fordel for Kaldet et Beløb af 282 Rbd. 2 Mk. 13½ Sk.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Endvidere refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Iværksættelsen af en allerede allernaadigst approberet Sammendragning af Sorø Akademies 2det og 3die Skovdistrikt til eet Distrikt og de dermed i Forbindelse staaende Foranstaltninger, idet han indstillede:

- 1) At Sorø Akademies nuværende 2det og 3die Skovdistrikt overensstemmende med allerhøieste Resolution af 14de October 1842 sammendrages til eet Skovriderdistrikt under Navn af Akademiets 2det Skovriderdistrikt.
- 2) At der tillægges Skovriderne for Akademiets 2de Skovriderdistrikter hver for sig følgende Indtægter:

700 Rbd. i Gage, 100 Rbd. i Brændselsgodtgjørelse, Skydepenge beregnede efter de ifølge Loven af 25de Februar 1851 § 8 givne Regler og fri Bolig med Tjenestejord under samme Betingelser for Benyttelsen, som gjælde for Skovriderne ved de Kongelige Skove, og saaledes at der forbeholdes Ministeriet Adgang til senere at indkomme med allerunderdanigst Forslag til en Forbedring i deres Løn, ialtfald naar Akademiets nuværende Forstinspektør afgaar fra sit Embede.

- 3) At en Fortscandidat ansættes ved det 1ste Skovriderdistrikt under samme Vilkaar i Henseende til Ansættelsesmaade og Gagering, som ved Loven af 25de Februar 1851 ere bestemte for Forstcandidaterne ved de Kongelige Skove, dog saaledes at Ministeriet bemyndiges til at anvise den nuværende Forstcandidat ved Academiets Skove Guldberg sin Virksomhed ved bemeldte Skovriderdistrikt med Bi-behold af sin nuhavende Gage og Emolument af fri Bolig og Brændselsdeputat in natura, samt uden at han kan entlediges af Skovrideren for Distriktet.
- 4) At Akademiets Forstinspektør, Jægermester Eide tillægges fra den Tid, Forstcandidatens Medhjælp ved hans Contoirforretninger undrages ham, 100 Rbd., aarlig til disses Besørgelse af Akademiets Forstkasse; alt foranstaaende dog under Forudsætning af, at den til Gageforandringerne fornødne Bevilling meddeles ved Finantsloven for 1853/54.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst samtlige Indstillinger.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for forskjellige for ulovlig Omgang med Hittegods dømte Personer, idet han indstillede, om ikke den Gaardmand Jes Nielsen, Smedene Søren Jespersen Nielsen og Christen Madsen Christensen, alle af Vestervedsted, samt Gaardmand Ove Tøstesen og Gaardmandssøn Frants Hansen Thygesen, begge af Sønderfardrup, ved Haderslevs Amts Criminal- og Politirets-Commissions Dom af 10de April d. A. for ulovlig Tilegnelse af Strandingsgods idømte etaarige Tugthusstraf allernaadigst turde være at formilde til resp. 14 Dages simpelt Fængsel for de 3 Førstnævntes Vedkommende og til en Bøde af 12 Rbd. for enhver af de 2 Sidstnævnte, samt om ikke den Forbedelsesbesidder Jørgen Bruun af Sønderfardrup ved samme Dom for undladt Anmeldelse af fundet Strandingsgods tilkjendte Straf af simpelt Fængsel i 4 Uger lige allernaadigst turde være at eftergive.

Det saaledes Indstillede blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Begnadigungsgesuch des Züchtlings August Carstensen aus Bredstedt.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage geruhen *Seine Majestät*, die in Gemässheit Rescripts der früheren Oberjustizcommission für das Herzogthum Schleswig vom 4ten Mai d. J. von dem Everschop-Utholmschen Criminalgericht wider den August Carstensen aus Bredstedt wegen dritten Diebstahls erkannte 2jährige Zuchthausstrafe aus allerhöchster Gnade auf eine halbjährige Zuchthausstrafe herabzusetzen.

Fremdeles refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Henlæggelsen af St. Jørgens Hospitals Grundstykker under Byen Sønderborgs Jurisdiction, idet han indstillede, om ikke de St. Jørgens Hospital i Sønderborg tilhørende, umiddelbart ved Byen beliggende, Grundstykker turde være at henlægge under Byen Sønderborgs Jurisdiction, dog saaledes, at de enkelte Stykker ikke skulle behæftes med Grundskat til Byen, førend de enten ere afhændede for at anvendes til borgerligt Næringsbrug eller af deres nuværende Forpagtere ønskes benyttede i et saadant Øiemed.

Det saaledes Indstillede blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Endvidere refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, om ikke de til Bygningsarbejder ved Kongelige Slotte og Bygninger pro 1850 og 1851 bevilgede Summer, forsaavidt disse efter det i Forestillingen anførte, dels ere overskredne og dels endnu ikke blevne vedkommende udbetalte, allernaadigst maa tillades anviste paa de tilsvarende Budgetconti for indeværende Aar, og Ministeriet meddeles den i saa Henseende fornødne allerhøieste Bemyndigelse.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det saaledes Indstillede.

Endelig refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende et forandret Regnskabsaar for de Regnskaber, som sortere under Ministeriet for bemeldte Hertugdømme.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at Regnskabsaaret for samtlige under Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig sorterende Kasser, under Ophævelse af de paagjæl-

dende Bestemmelser i Anordningen 17de December 1781, forandres derhen, at dette for indeværende Aar først sluttet den 31te Marts 1853, og derefter løber fra hvert Aars 1ste April indtil det næste Aars 31te Marts, i hvilken Henseende Ministeriet for bemeldte Hertugdømme allernaadigst bemyndiges til at foranstalte det videre Fornødne.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet søndag d. 21. november 1852.

Aar 1852, den 21de November, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Udenrigsministeren og Justitsministeren vare ved Sygdom forhindrede fra at være tilstede.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch der geschiedenen Ehefrau Johanne Marie Löwe geb. Berg in Altona um Dispensation von der ihr auferlegten Wartezeit.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass die gedachte Ehefrau von der ihr durch Erkenntnis des Altonaer Oberconsistorii vom 6ten Juli d. J. auferlegten einjährigen Wartezeit allergnädigst dispensirt werde.

Demnächst referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des für eine beabsichtigte Weihnachtsausstellung in Altona erwählten Comite's um die Erlaubnis zur Verloosung der zu dieser Ausstellung eingelieferten Altonaer Gewerbe-Erzeugnisse.

Übereinstimmend mit dem allerunterthänigsten Antrage gestatteten *Seine Majestät* allergnädigst dem Industrieverein in Altona eine Verloosung von Gegenständen der um Weihnachten d. J. stattfindenden Ausstellung dortiger Industrie-Erzeugnisse zu veranstalten.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Benutzung der Mangjagd auf dem Felde der Dorfschaft Klein-Rönnau, Amts Traventhal.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage autorisirten *Seine Majestät* allergnädigst das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg, wegen der Verpachtung der Mangjagd auf den Feldern der Dorfschaft Klein-Rönnau, Amts Traventhal

auf 10 Jahre, vom 1sten Mai 1853 angerechnet, das Erforderliche wahrzunehmen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Abhandlung der von dem Hamburgischen Dorfe Reidebrook unter dem Namen »Kronroggen« an die Wandsbecker Gutskasse jährlich zu entrichtenden Abgabe von 16 Mk.

Übereinstimmend mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allerhöchst, dass die von der Hamburgischen Dorfschaft Reidebrook unter dem Namen »Kronroggen« jährlich an die Wandsbecker Gutskasse zu entrichtende Abgabe von 16 Mk. für die Zukunft gegen Einzahlung der von der genannten Dorfschaft angebotenen Abhandlungssumme von 200 Mk. wegfallende, und autorisirten Allerhöchstdieselben allergnädigst das Ministerium das danach Erforderliche zu verfügen.

Noch referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Erlassung eines allerhöchsten Patents betreffend die Ausschreibung des Magazinkorns in gleichen des Heus und Strohs im Herzogthum Holstein für die Jahre 1852 und 1853, m. m.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage autorisirten *Seine Majestät* allergnädigst das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg, das im Entwurf der Vorstellung angeschlossene Patent betreffend die Ausschreibung des Magazinkorns und der Fourage im Herzogthum Holstein für die Jahre 1852 und 1853, wie auch die Bestimmung der Preise für die im Jahre 1852 nicht in natura gelieferten Quantitäten desselben, zur allerhöchsten Unterzeichnung allerunterthänigst vorzulegen.

Schliesslich referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend ein Gesuch des Eisenbahningenieurs Oesau in Neumünster um allergnädigste Verleihung eines Patents zur Sicherung einer von ihm gemachten Erfindung.

Übereinstimmend mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät*, dem Eisenbahningenieur Oesau in Neumünster ein zehnjähriges Patent zur Ausfertigung des von ihm erfundenen Apparats zur Tränkung des Holzes mit der Fäulnis und dem Wurmfrass widerstehenden Flüssigkeiten, für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg allergnädigst zu verleihen.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Bewilligung eines jährlichen Gehalts aus der Königlichen Casse für den zu bestellenden eigenen Officialen in der Schäferei Churburg.

In Übereinstimmung med dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät*, dem in der Schäferei Churburg, Amts Gottorff, neu anzustellenden Officialen, vom 1sten Januar 1853 angerechnet, ein von den Erdbuchsgefällen des gedachten Amtes abzuhaltendes jährliches Gehalt von 9 Mk. 6 Sk. Courant oder 5 Rbt. allergnädigst zu bewilligen.

Fremdeles refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling betræffende Ophævelsen af Mølletvangen i bemeldte Hertugdømme, idet han allerunderdanigst androg paa allernaadigst Bemyndigelse til at forelægge til allerhøieste Underskrift en i Overensstemmelse med det Forestillingen vedlagte Udkast udfærdiget Forordning angaaende Mølletvangens Ophævelse i Hertugdømmet Slesvig.

Ved Udkastets § 4 blev det, med Hensyn til, at Overforpagtningsmøllens sidste Overgang til den nuværende Besidder ogsaa kan være sket ved Arv, allerhøiest bestemt, at der i bemeldte § skal efter Ordet »betalt« indskydes: »eller ansat«.

I Henseende til § 5 blev det, til større Tydeliggjørelse, allerhøiest bestemt, at der efter Ordene »ved den« indskydes: »saaledes udfundne« samt at Ordene »der ved Taxation bestemmes« falde bort.

Med disse Forandringer, hvortil tilsvarende Modificationer vilde blive at gjøre i Udkastets tyske Redaktion, bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der til allerhøieste Underskrift forelægges en i Overensstemmelse med det forelagte Udkast affattet Forordning angaaende Mølletvangens Ophævelse i Hertugdømmet Slesvig.

Endvidere refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende nogle Tiendereguleringen i Tørningelehn vedkommende Punkter, idet han indstillede:

- 1) At der aarlig leveres til Martini i rent og upaaklageligt Korn:
  - A) I Sognet Beftoft istedetfor Naturalydelseerne til Degnen, forsaavidt de ikke allerede bestaa i rent Korn, 13 Tdr. 3 Skp. Rug.
  - B) I den til Sognet Østerlindet hørende By Modbøl istedetfor Korntienden til Præsten, 20 Tdr. 1 Skp. Rug.
  - C) I Sognet Hjerting istedetfor Korntienden til Præsten 31 Tdr. 2 Skp. Rug og 25 Tdr. 4 Skp. Byg,

saaledes at disse Afgifter forledes efter det udfundne Forhold og svares paa eengang.

- 2) At det ved den allerhøieste Resolution af 29de December 1843, istedetfor den i Roager Sogn tidligere til Præsten ydede Korn-tiende, fastsatte Aversionalqvantum af 59 Tdr. Byg og 36 Tdr. Rug samt 10 Traver Langhalm forandres derhen, at denne Afgift bestemmes til 29 Tdr. $\frac{5}{8}$ Skp. Rug, 55 Tdr. $5\frac{7}{8}$ Skp. Byg og 14 Tdr. $4\frac{1}{2}$ Skp. Havre samt 10 Traver 2 Kjærve Langhalm, hvorimod de øvrige Bestemmelser i fornævnte allerhøieste Resolution forblive i Kraft.
- 3) At det overdrages Amtmanden over Haderslev Amt at oprette formelige Akter om de ovennævnte Tiendereguleringer, forsaavidt det ikke allerede er sket, i hvilke tillige bliver at optage de nærmere Bestemmelser om Fordelingen af det nævnte Kornqvantum, Stedet, hvor det skulde leveres og dets Transport dertil, og derefter at indsende disse Akter til Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig til Approbation, samt
- 4) At det, efterat den ved allerhøieste Resolution af 1ste December 1837 anordnede Commission til Forandring af Naturaltienden i Tørningelehn til en fast aarlig Afgift er opløst, ligeledes overdrages Amtmanden over Haderslev Amt at behandle de mulig i Fremtiden forekommende Tiendereguleringssager i Tørningelehn, og i fornødent Fald derom at gjøre Indstilling til Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig.

Samtlige disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Sluttelig refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Overdragelsen af forskjellige af den forhenværende slesvig-holstenske Provindsial-Regjerings Forretninger til Local-Autoriteter, idet han allerunderdanigst androg paa allernaadigst Bemyndigelse til at udstede de i Udkast-Forestillingen vedlagte tvende Bekjendtgjørelser.

Hans Majestæt bemyndigede allernaadigst Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig til at udstede bemeldte tvende Bekjendtgjørelser.

Krigsministeren [Hansen] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at der maa forelægges Rigsdagen Udkast til Lov om en extraordinær Enkepension for afdøde Generalmajor og Chef for Generalstaben Carl Julius v. Flensborgs Enke Birgitte Noline Hermanne, født Trock.

Hans Majestæt approberede allernaadigst, at bemeldte Lovudkast forelægges Rigsdagen.

Finantsministeren [Sponeck] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst maa bifaldes, at Finantsaaret, saavel i Almindelighed som særligt for Ministeriet for Hertugdømmerne Holstens og Lauenborgs og for Finantsministeriets specielle Ressort, fra 1ste April 1853 at regne, under Ophævelse af de derom hidtil gjældende Bestemmelser, maa regnes fra det ene Aars 1ste April til det næste Aars 31te Marts incl., og at de vedkommende Ministerier maa allernaadigst bemyndiges til i saa Henseende at foranledige det videre Fornødne.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Ferner referirte *der Finanzminister* [Sponeck] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Befreiung der in Altona zu Hause gehörenden Schouten und Ewer von Erlegung der Schiffsankaufs-abgabe nach § 147 der Zollverordnung vom 1sten Mai 1838 in der Fahrt von und nach dem Ottensener Zoll-district.

In Übereinstimmng mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass bis weiter noch wie vor die im § 147 Abschnitt 3 der Zollverordnung vom 1sten Mai 1838 gedachten Altonacr Schouten und Ewer ohne Verdeck und Steuerruder, soweit sie im Auslande gebaut, auch dann von Erlegung der Ankaufs-abgabe befreit sein mögen, wenn dieselben zum Transport von Waaren und Gütern zwischen Altona-Hamburg und dem Ottensener Zoll-districte benutzt werden.

Marineministeren [Steen A. Bille] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Afhændelse af en Del af Nyboder, idet han indstillede, at Marineministeriet allernaadigst maatte bemyndiges til snarest at indlede det Fornødne til Afhændelsen af den paa det Forestillingen vedlagte Kort betegnede Quarrée af Nyboder og derefter at effectuere Salget.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at et Udkast til et Regulativ for Handelspladsens Silkeborgs oeconomiske Bestyrelse allernaadigst maa approberes til Forelæggelse for Rigsdagen.

Overensstemmende med Indstillingen blev det Forestillingen vedlagte Udkast til et Regulativ for Silkeborg Handelspladses oeconomiske Bestyrelse allernaadigst approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Dernæst refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling om allerhøiest Approbation paa et til Forelæggelse for Rigsdagen bestemt Lovudkast angaaende Forpligtelse til Jords Afgivelse til offentlige Biveie.

I Overensstemmelse med Indstillingen blev det nævnte, Forestillingen vedlagte Lovudkast allernaadigst approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Eieren af Mullerup Hovedgaard og Gods i Svendborg Amt, Kammerherre Grev Adam Moltke-Hvitfeldt, med Hensyn til det i Forordningen af 27de September 1805 § 20 indeholdte Forbud mod Hugst til Salg, bevilges samme Ret, som om han havde eiet Gaarden i 10 Aar.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Endvidere refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Fritagelse for Fæstetvang for 6 Bøndergaardene under Boller og Møgelkjær Godser under den sydlige Del af Grevskabet Frijsenborg, saalænge de anvendes til Boliger for Skovbetjente, idet han indstillede, at det, naar Besidderen af den sydlige Del af Grevskabet Frijsenborg ved Deklaration, som bliver at tinglæse ved vedkommende Eiendommens Værneting, erklærer, at de hidtil ikke fæstepligtige Jorder Matr. No. 10 af Skjolde By og Sogn, af Hartkorn 1 Td. 7 Skpr. 3 Fdk., No. 1 af Staurup, samme Sogn, af Hartkorn 2 Skpr. 1 Fdk. 2½ Alb., No. 12 af Bisholt By i samme Sogn, af Hartkorn 4 Skpr. 1 Fdk. 1¾ Alb. og No. 8 af Stenderup By og Sogn, af Hartkorn 4 Tdr. 0 Skpr. 0 Fdk. 1½ Alb., alle i Vejle Amt, for bestandig udlægges til Bondebrug og saaledes undergives Fæstetvang, allernaadigst maa tillades, at Gaardene Matr. No. 1 a af Bobækgaard i Stouby Sogn, No. 2 af Boller i Uth Sogn, No. 19 af Stagsrode i Barreth Sogn, No. 8 a af Lystrup i Stenderup Sogn, No. 1 a af Dallerup, Thyrssted Sogn og No. 31 a af Stouby By og Sogn maa fritages for Fæstetvang, forsaavidt og saalænge de anvendes som Tjenesteboliger for Skovridere eller Skovfogeder.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

.Sluttelig refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Aalborg Slots Afhændelse ved Auction, saaledes at Stiftamtmanden fraflytter sin hidtil havde Embedsbolig i samme imod at erholde Husleie-Godtgjørelse, idet han allerunderda-

nigst indstillede, at Hans Majestæt allernaadigst vil bifalde, at Aalborg Slot i Løbet af næste Sommer stilles til Bortsalg ved Auction, saaledes at Stiftamtmanden fraflytter sin hidtil havde Bolig i Slottet imod at erholde en Husleie-Godtgjørelse af 800 Rbd. aarligen, samt at Indenrigsministeriet maa foranledige et Beløb af 400 Rbd. optaget i Budgetforslaget for Finantsaaret 1853/54 som Husleie-Godtgjørelse til Stiftamtmanden for Halvaaret fra October Flyttetid 1853 til April Flyttetid 1854.

Hans Majestæt behagede allernaadigst at resolvere, at forinden der tages Bestemmelse angaaende Afhændelse af Aalborg Slot, vil der være at træffe Foranstaltning til at sikkre Stiftamtmanden over Aalborg Stift en anden Embedsbolig ved Indkjøb af en dertil egnet Gaard i Byen, samt at Sagen, naar de fornødne forberedende Skridt til Tilvebringelse af en saadan Embedsbolig ere tagne, atter i sin Helhed vil være allerunderdanigst at foredrage.

Paa Justitsministerens Vegne refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov angaaende Oprettelsen af en Helbredelsesanstalt for Sindssvage i Sjællands Stift, med Undtagelse af Kjøbenhavn, samt i Fyens og Lollands-Falsters Stifter.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at bemeldte Lovudkast forelægges Rigsdagen, dog med følgende, af *Finantsministeren* [Sponneck] foreslaaede Forandringer: at Titlen bliver: »Lov angaaende Oprettelsen af en Helbredelsesanstalt for Sindssvage i Østifterne, med Undtagelse af Staden Kjøbenhavn«, at i § 2 efter Ordene »tilbagebetales efterhaanden« indskydes »i Terminer, som af Kongen nærmere fastsættes«, samt at § 3 udgaar.

Cultusministeren [Simony] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Oprettelsen af Fripladser for skolesøgende Disciple i Sorø Akademies Skole, m. m. hvori han indstillede, at det allernaadigst maa tillades, at der dels tilstaas et Antal af i det Høieste en Trediedel af de skolesøgende Disciple, som ved hvert Skoleaars Begyndelse findes i Sorø Akademies Skole, fri Undervisning, dels indrømmes i det Høieste en Ottendedel af Eleverne, som til samme Tid findes i Akademiets Opdragelsesanstalt, disses Antal beregnet efter Fradrag af de 14 Gratistpladser, en Nedsættelse af 30 Rbd. i det ved allerhøieste Resolution af 30te April d. A. allernaadigst fastsatte Contingent af

160 Rbd., alt under samme Betingelser, som gjælde for de tilsvarende Beneficier ved de lærde Skoler.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Fremdeles refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det maa allernaadigst tillades, at den i det store Kongelige Bibliothek værende, det forrige Svensk-Pommern med Rygen vedkommende Samling af Jordebøger og Matrikuler med tilhørende Revisionsbøger og tegnede Korter maa gjennem Udenrigsministeriet tilbydes den Kongelige preussiske Regjering.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Sluttelig refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at der efter sædvanligt Opslag og nærmere allerunderdanigst Forestilling allernaadigst maa beskikkes en Præst ved Arbeidsanstalten paa Ladegaarden, som imod en aarlig Løn af 300 Rbd., der afholdes af Communen, skal holde Gudstjeneste sammesteds hver Søn- og Helligdag og iøvrigt antage sig Arbeidernes religiøse og moralske Tarv og til den Ende møde paa Arbeidsanstalten til en bestemt Tid en Dag ugentlig foruden Søn- og Helligdage, samt forrette de forefaldende Ministerialia.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 1. december 1852.

Aar 1852, den 1ste December, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Justitsministeren var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend den Neubau und die Unterhaltung der Delfthorsbrücke bei Itzehoe.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst den Bau der Delfthorsbrücke bei Itzehoe nach dem von dem dirigirenden Stabsofficier für das Chausseewesen vorgelegten Projecte, etwa zu verfügende Modificationen vor-

behältlich, und geruheten Seine Majestät ferner der Stadt Itzehoe die Überweisung der veranschlagten Bausumme von 12.106 Rbt. 64 Sk. oder 7.566 Rth. 32 Sk. Courant an das Chausseewesen, den Abbruch des Brückenhauses und die unentgeltliche Hergabe des für die letzte Strecke der Itzehoe-Elmshorner Chaussee erforderlichen Landes, soweit es der Stadt gehört, allergnädigst aufzuerlegen, dagegen aber die Ausführung des Baues der Brücke in Verbindung mit der Chaussirung der letzten Strecke der Itzehoe-Elmshorner Hauptlandstrasse sowie die fernere Unterhaltung der Brücke dem Chausseewesen allerhöchst zu übertragen.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Ertheilung der allerhöchsten Autorisation zur Verpachtung der durch den Abgang der Chausseegeld-Einnehmer vacanten Hebestellen an den Chausseen im Herzogthum Holstein.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage autorisirten *Seine Majestät* allerhöchst das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg, in Beziehung auf die im Herzogthum Holstein befindlichen Chausseen, zur Vornahme der im § 16 des Verwaltungsregulativs für die Kunststrassen vom 9ten April 1842 vorbehaltenen Verpachtung, jedoch vorläufig nur hinsichtlich derjenigen Hebestellen, bei deren resp. durch Todesfall oder Entlassung der bestellten Chaussee-Einnehmer oder in sonstiger specieller Veranlassung eine Vacanz eingetreten sein wird.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die demnächstige Verwendung zweier zum Dienstlande des Reinbecker Hausvogts gehörigen Koppeln zur Etablirung eines Dienstgeweses für die Königliche Reinbecker Hegereiterbedienung, m. m.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage ermächtigten *Seine Majestät* allergnädigst das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg die vorbereitenden Anordnungen zur demnächstigen Verwendung der in der Vorstellung genannten beiden Koppeln des Reinbecker Hausvogts, behufs Etablirung eines Dienstgeweses für die Reinbecker Hegereiterbedienung und Anlegung einer Saamen- und Pflanzschule für den Reinbecker Forstdistrict, zu treffen, sowie dem jetzigen Hausvogt, während seiner Dienstzeit eine jährliche aus den holsteinischen Forstintraden abzuhaltende Vergü-

tung von 150 Mk. von der Beendigung der von demselben zu kündigenden Pacht jener Koppeln angerechnet, auszahlen zu lassen.

Noch referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Erlassung einer Bekanntmachung über die Berechnung der Gebühren für die den Civilbeamten im Herzogthum Holstein übertragenen Auctionen und Licitationen über Militäreffecten.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage autorisirten *Seine Majestät* allergnädigst das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg, den betreffenden Beamten zu ihrer Nachachtung zu eröffnen:

- 1) Dass für die Abhaltung der ihnen übertragenen Auctionen über Militäreffecten eine Gebühr überall nicht zu berechnen sei, und ihnen nur die für Bekanntmachungen, Copialien, Aufwartung bei Abhaltung der Auction etc. erwachsenen Kosten nach hierüber zu formirender Rechnung aus öffentlichen Mitteln erstattet werden würden.
- 2) Dass für die Eincassirung der Auctionsgelder die Civilbeamten dagegen befugt sein sollen, je nachdem der Verkauf gegen comptante Zahlung oder auf Credit Statt gefunden, eine Gebühr von 2, resp. 4 % des Bruttoerlöses zu erheben.
- 3) Dass für die Abhaltung von Licitationen über die zum Militäretat gehörigen Gegenstände, z. B. Refection von Militärgebäuden u. s. w. gleichfalls den Civilbeamten die Erhebung einer Gebühr nicht zustehe, und denselben nur die gehaltenen baaren Auslagen zu erstatten seien, dagegen den Civilbeamten für die Licitationen zur Anschaffung der Bedürfnisse der Armee, insoweit dieselben Korn- und Fouragelieferungen betreffen, eine Gebühr von 2 Rbt. 24 Sk. oder 1 Rth. 19½ Sk. Courant ausser den Reisekosten und Auslagen für Bekanntmachungen, Copialien etc. bewilligt werde.

Endlich referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Verwandlung einer wider den Schlossergesellen Johann Hermann Kalander aus Danzig wegen ersten kleinen Diebstahls und Benutzung falscher Kundschaften mittelst obercriminalgerichtlichen Reskripts vom 17ten November d. J. erkannten dritthalbjährigen Zuchthausstrafe in eine Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage ge-

ruheten *Seine Majestät* die gedachte Zuchthausstrafe aus allerhöchster Gnade in eine 8 mal 5 tägige Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot zu verwandeln.

Cultusministeren [Simony] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende de til Kollerup og Vindelev Sognekald hørende Udmarksjorder, idet han allerunderdanigst indstillede:

- 1) At bemeldte Udmarksjorder maa afhændes i 3 Parceller for resp. 2750 Rbd., 2700 Rbd. og 3700 Rbd. eller ialt 9150 Rbd., der blive at inddrage og frugtbargjøre blandt Stiftets offentlige Midler til Fordel for Kaldet.
- 2) At Forpligtelsen til at holde Kirken med Brød og Vin, der hidtil har hvilet paa nogle af disse Jorder, for Fremtiden maa overgaa paa Sognekaldet.

Begge disse Indstillinger blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Fremdeles refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling om Bestemmelsen af Administrationsgebyret til Kjøbenhavns Universitet for det af afdøde Politiretsassessor Johannes Lem Smith stiftede Legat, idet han allerunderdanigst indstillede, at Afgiften til Universitetet for Bestyrelsen under Universitetsquæsturen af bemeldte Legat for Studerende ved Kjøbenhavns Universitet maa allernaadigst blive bestemt til indtil videre at skulle erlægges med $\frac{1}{16}$ af Legatets aarlige Nettoindtægt.

Ligeledes denne Indstilling blev allernaadigst bifaldt.

Endvidere refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling om Tilladelse for forhenværende Skolelærer og Kirkesanger A. Graves til at søge Skolelærer- og Kirkesanger-Embede, idet han allerunderdanigst indstillede, at det allernaadigst maa tillades forhenværende Skolelærer i Sønderfelding og Kirkesanger i Sønderfelding og Assing Sogne, A. Graves, uanset den ham overgaaede Højesteretsdom, hvorved han er fradømt sit Embede, at søge andet Skolelærer- og Kirkesanger-Embede.

Ogsaa denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Sluttelig refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling angaaende allernaadigst Tilladelse til at forelægge Rigsdagen Udkast til en Lov om en extraordinær Pensionsberegning for Rector ved Nykjøbing Cathedralsskole E. D. Rosendahl.

Hans Majestæt gav sit allerhøieste Samtykke til, at bemeldte Lovudkast forelægges Rigsdagen.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 3. december 1852.

Aar 1852, den 3die December, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høiighed Arveprindsen var fraværende. Justitsministeren var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Aufhebung der in dem Rescripte vom 14ten März 1776 angeordneten collegialischen Zusammensetzung der Oberinspection der Glückstädter Strafanstalten und Übertragung der Wahrnehmung der damit verbundenen Geschäfte an einen einzelnen Beamten.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass die Oberinspection der Strafanstalten in Glückstadt in ihrer bisherigen collegialischen Zusammensetzung aufgehoben, und die Wahrnehmung der Geschäfte derselben, nach desfalls zu entwerfender Instruction, einem selbstständigen, auf den allerunterthänigsten Vorschlag der betreffenden Ministerien, allerhöchst zu ernennenden Oberinspector der Strafanstalten übertragen werde. Zugleich geruheten *Seine Majestät* allergnädigst zu bestimmen, dass diesem Beamten, welcher seinen Wohnsitz in Glückstadt zu nehmen habe, neben dem Rang eines Obergerichtsraths, eine dem normirten Gehalt der jüngsten Rätthe des holsteinischen Obergerichts gleichkommendes, aus der Zuchtshauscasse auszuzahlendes Gehalt beigelegt werden solle.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Milderung der wider die Dorothea Christine Catharina Kruse aus Schnellmark wegen Verwandtenmordes beschlossenen Todesstrafe, indem er allerunterthänigst anheimstellte, ob nicht die wider die gedachte Angeschuldigte von dem Oberappellationsgericht in Kiel dahin beschlossene Strafe, dass sie mit dem Beile vom Leben zum Tode zu bringen, aus allerhöchster Gnade bis auf fünfzehnjährige

Zuchthausstrafe zu mildern, diese Milderung der Angeschuldigten jedoch erst nach der Publication des beschlossenen Straferkenntnisses anzukündigen sein möchte.

Seine Majestät genehmigten allergnädigst diesen Antrag, jedoch so, dass die Todesstrafe in eine zehnjährige Zuchthausstrafe zu verwandeln sei.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede en allerunderdanigst Indstilling om, at Landmilitærsessionerne for Løgumkloster Amt, der hidtil have være afholdte i Flekken Løgumkloster, i Fremtiden maa afholdes i Staden Tønder.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Ausdehnung der durch die allerhöchste Resolution vom 4ten Juni d. J. hinsichtlich der Berechnung des Sundzolles genehmigten Modificationen auf den schleswig-holsteinischen Canal, s. w. d. a.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass die durch die gedachte allerhöchste Resolution genehmigten Bestimmungen hinsichtlich der Berechnung des Sundzolles auf die Berechnung des Canalzolles ausgedehnt werden.

Fremdeles refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Ministeriet allernaadigst maa bemyndiges til allerunderdanigst at forelægge til allerhøieste Underskrift et i Overensstemmelse med det Forestillingen vedlagte Udkast udfærdiget Patent betræffende Indretningen af en theologisk Candidatexamen for Hertugdømmet Slesvig.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling, dog at der i det forelagte Patent-Udkast sker den Forandring, at i § 4 sættes istedetfor Ordene »dog træder denne Bestemmelse først i Kraft fra Juni Maaned 1854 af at regne«: »denne Bestemmelse træder i Kraft i Juni Maaned 1854«, hvorefter den tilsvarende Forandring bliver at foretage i Patentets tyske Redaktion.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Indstilling om, at Kreaturforsikringsforeningen i Vreilev og Hæstrup ved Bevilling, der bliver at indløse med 28 Rbd. 48 Sk., maa forundes Fri-tagelse dels for at lade Selskabets Protokol efterstemple med Hensyn til de oprindelige Stifteres deri indførte Assurancetegninger, dels for

stemplet Papirs Brug til de Anmeldelser, som skulde indgives til Foreningens Bestyrelse om Assurancetegninger, paa Vilkaar, at det i disse Dokumenter anføres, at de, ifølge denne Bevilling, udfærdiges paa ustemplet Papir, samt, forsaavidt der kunde blive Spørgsmaal om Transporter paa Anmeldelserne, at disse da blive at udfærdige paa anordningsmæssigt stemplet Papir.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Marineministeren [Steen A. Bille] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Ophævelse af Direktionen for Navigationsskolen i Kjøbenhavn, idet han allerunderdanigst indstillede, at det maatte behage Hans Majestæt at ophæve Direktionen for Navigationsskolen i Kjøbenhavn og at tilkjendegive dens Medlemmer Allerhøistsammes allerhøieste Tilfredshed med det af dem udførte Hverv; og at Marine-ministeriet allernaadigst bemyndiges til fremtidigens at udnævne Bestyrelsen for Kjøbenhavns udvidede Navigationsskole.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst disse Indstillinger.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles:

- 1) At de i de allerhøieste Reskripter af 30te Juni og 31te December 1850 foreløbigt for Aarene 1851 og 1852 givne Bestemmelser dels om visse Forandringer i de for Bornholm tidligere gjældende Regler om Ligningen af forskellige offentlige Udgifter og navnligens Bidraget til det for Øens Kjøbstæder og Landdistrikter fælleds Amtsfond, dels om de bornholmske Kjøbstæders Repræsentation i Øens Amtsraad fremdeles maa forblive gjældende indtil videre, dog længst til Udgangen af Aaret 1854.
- 2) At der snarest muligt bliver at foretage Valg paa 2 nye Medlemmer, der i Overensstemmelse med bemeldte allerhøieste Reskript af 31te December 1850 indtil videre, dog længst for 2 Aar, have at tiltræde Amtsraadet som Repræsentanter for Øens Kjøbstæder, og
- 3) At det, hvis saadant ikke skulde blive gjort overflødig ved imidlertid udkommende almindelige Lovbestemmelser, inden bemeldte 2 Aars Forløb betimeligen bliver at tage under Overveielse af vedkommende Autoriteter, hvorledes de i fornævnte allerhøieste Reskripter af 30te Juni og 31te December 1850 omhandlede Forhold ville være at ordne for Fremtiden.

Alle disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Hans Majestæt allernaadigst vil meddele Samtykke til, at den nu forsamlede Rigsdag forbliver sammen udover den i Grundlovens § 24 fastsatte Tid af 2 Maaneder.

Det saaledes allerunderdanigst begjærte Samtykke blev af *Hans Majestæt* moddelt.

Endelig refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilveiebringelsen af og Godtgjørelsen for det til Rebslager-Mesterstykkets Udførelse i Kjøbenhavn fornødne Locale, idet han indstillede:

- 1) At det maa gjøres Eierne af lukkede Reberbaner i Kjøbenhavn og paa dens Grund til Pligt for Fremtiden skiftevis efter Tilsigelse fra Laugets Oldermænd, hvem den Paagjældende 4 Uger forinden derom har at meddele Underretning, at tilstede Vedkommende, der agte at forfærdige Mesterstykke, som antages ikkun at maatte udføres paa lukkede Baner, Adgang til i dette Øiemed at benytte deres respektive Baner.
- 2) At den Banens Eier derfor tilkommende Godtgjørelse fastsættes til 10 Rbd. daglig for den Tid, som anvendes til Mesterstykket, foruden en Betaling af 1 Rbd. daglig til hver Svend og 48 Sk. daglig til hver Dreng af Eierens Folk, der assistere ved Arbeidets Udførelse, dog at førstnævnte Godtgjørelse i intet Tilfælde maa overskride 30 Rbd.; og
- 3) At den ommeldte Renumeration i Tilfælde af, at Stykmesteren maatte ønske, at Banens Eier leverer Materialet og forsyner ham med den fornødne Medhjælp til Forfærdigelse af Mesterstykket, mod at beholde dette som sin Eiendom, bestemmes i det Hele til 70 Rbd.

Med Hensyn til de Betænkeligheder, som i Geheime-Statsraadet bleve fra flere Sider fremhævede imod den første af disse Indstillinger, udbad *Indenrigsministeren* [Bang] sig Hans Majestæts allernaadigste Tilladelse til, at nærværende Sag maatte foreløbigt blive udsat.

Hans Majestæt samtykkede allernaadigst i, at Sagen udsattes indtil videre og hævede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 8. december 1852.

Aar 1852, den 8de December, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium.

Von dem *Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil], welcher in Gemässheit der allerhöchsten Resolution vom 20sten v. Mts. das Bedenken der lauenburgischen Regierung über die in derselben erwähnte Frage eingezogen hatte, wurde eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Ordnung und Feststellung der inneren Verfassung des Herzogthums Lauenburg, namentlich in Hinsicht der Landesvertretung, referirt, indem er sein früheres allerunterthänigstes Anheimgeben wiederholte:

Ob der Entwurf eines allerhöchsten Patents betreffend die Ordnung und Feststellung der inneren Verfassung des Herzogthums Lauenburg mit denjenigen Modificationen, mit welchen derselbe Seiner Majestät unterm 17ten August d. J. allerunterthänigst vorgelegt worden, als Gesetz zu publiciren.

Für den Fall aber, dass es in Seiner Majestät allerhöchstem Willen liegen würde, der sich als Ritter- und Landschaft gegenwärtig darstellenden Versammlung mehr als eine nur berathende Theilnahme an der Verfassungsrevision zuzugestehen, vorstellte der Minister allerunterthänigst zur allerhöchsten Entschliessung:

Ob nicht der erwähnte modificirte Entwurf, nachdem annoch diejenigen Abänderungen vorgenommen sein worden, welche durch die Einräumung von Virilstimmen an die Besitzer von landtagsfähigen Gütern im Herzogthum Lauenburg bedingt seien, Seiner Majestät zur allerhöchsten Genehmigung und behufs demnächstiger Verkündung als Gesetz allerunterthänigst vorzulegen sei.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] sprach sich dafür aus, dass der eventuelle allerunterthänigste Antrag zur allerhöchsten Resolution zu erheben sei. Mit Beziehung auf das, was er schon früher, die vorliegende Sache betreffend, im Geheimen-Staatsrate geäußert habe, sei er nämlich der Meinung, dass, wenn vor dem März 1848 der Ritter- und Landschaft eine beschliessende Mitwirkung hinsichtlich etwaniger Veränderungen der Verfassung rechtlich zugestanden habe, eine solche Mitwirkung auch jetzt derselben zustehe und nicht bei Seite gestellt werden könne, nachdem es in der allerhöchsten Bekanntmachung vom 28sten Januar d. J. ausgesprochen worden, dass

eine verfassungsmässige Verhandlung mit Ritter- und Landschaft Statt finden solle. Es sei auch nicht anzunehmen, dass Seine Majestät die Ritter- und Landschaft des Herzogthums Lauenburg weniger gnädig haben behandeln wollen als die Provinzialstände der Herzogthümer Schleswig und Holstein, welche Allerhöchstdieselben als bestehend anzuerkennen geruhet haben. Man könne auch nicht wissen, welche Folgen es haben würde, wenn man das der Ritter- und Landschaft vor 1848 zustehende verfassungsmässige Recht jetzt bei Seite stellte; und da nun die Ritter- und Landschaft den Wunsch ausgesprochen habe, dass die Virilstimmen der Besitzer von landtagsfähigen Gütern beibehalten werden, glaube er nach Allem, was er angeführt habe, dass es am wünschenswerthesten sei, sich daran zu schliessen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemerkte, dass er die Gründe, welche dafür sprechen, seinen eventuellen allerunterthänigsten Antrag vorzuziehen, nicht verkennen könne, und dass er einräumen müsse, dass dieses am sichersten sein würde. Übrigens glaube er doch, in Betreff des Vortrages des Ministers für das Herzogthum Schleswig, die Bemerkung machen zu müssen, dass es ihm allerdings scheine, dass nach den von ihm im Geheimen-Staatsrate früher erörterten Vorgängen die Stellung der Regierung dem Herzogthum Lauenburg gegenüber eine ganz andere sei als den Provinzialständen der Herzogthümer Schleswig und Holstein gegenüber, und dass, was hinsichtlich der letzteren durch die allerhöchste Bekanntmachung vom 28sten Januar d. J. geschehen, nicht für die Ritter- und Landschaft des Herzogthums Lauenburg geltend gemacht werden könne, und zwar schon aus dem Grunde, dass den Provinzialständen keine beschliessende Stimme zustehe, was doch ein grosser Unterschied sei.

Krigsministeren [Hansen] tiltraadte den principale Indstilling.

Udenrigsministeren [Bluhme] fandt Sagen meget tvivlsom, men troede dog at maatte slutte sig til den subsidiære Indstilling, der vil bevirke de færreste praktiske Vanskeligheder. Imidlertid maatte han anse det ønskeligt, at der i Hans Majestæts allerhøieste Resolution optages en Henvisning til det ved en tidligere allerhøieste Resolution i denne Sag tagne fornødne Forbehold med Hensyn til Lauenborgs Deltagelse i den eventuelle fælleds Forfatning for hele Monarkiet, for at man ikke skal gjøre sig det umuligt at inddrage Hertugdømmet under Fælledsforfatningen, naar Ridder- og Landskab vilde modsætte sig dette.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at der forekom ham at være ikke faa Grunde til at stille hele Sagen i Bero. Han skulde nemlig vel aldeles intet have at indvende imod den foreliggende principale Indstilling, naar den holstenske Minister anser det nødvendigt, at denne følges, og drister sig til bestemt at tilraade den. Men den holstenske Minister synes tvertimod snarere at tilraade at følge den subsidiære Indstilling; og naar man da saaledes ikke tror, at det gaar an, at Hans Majestæt, uden at være bunden af Ridder- og Landskab, giver Lauenborg en saadan Forfatning, som Allershøistsamme, i Samklang med hvad den lauenborgske Notabelforsamling har tilraadet, anser for hensigtsmæssigt, saa maatte *Finantsministeren* være af den Formening, at, da Gaven af en ny Forfatning for Lauenborg ikke vil blive paaskjønnet, naar Hans Majestæt ikke kan handle med fuldkommen Frihed, maa hellere den hele Forfatningssag stilles i Bero, end at Hans Majestæt skulde paadrage sig det Odium, som vilde følge med, at Allershøistsamme bunden af Ridder- og Landskab gav en i sig mindre hensigtsmæssig Forfatning. Paa den af ham saaledes foreslaaede Maade troede han, at Hans Majestæt vilde staa bedre ligeoverfor Undersaatterne i Lauenborg, da enhver vil vide, hvori det ligger, at den hidtilværende lauenborgske Forfatning ikke gives de hensigtsmæssige Modificationer, som Allershøistsamme, efter hvad der foreligger, havde paatænkt, deri nemlig, at Sagen har mødt Modstand hos Ridder- og Landskab, paa hvilket derfor Uvillien vil falde. En Følge af, at den hele Sag sættes i Bero, noget som *Finantsministeren*, da Forfatningsforholdene i Monarkiet endnu ere saa lidet ordnede som i Øieblikket, heller ikke fra denne Side kunde finde betænkeligt, vilde da iøvrigt være, at Ridder- og Landskab igjen indtraadte i sit tidligere forfatningsmæssige Forhold ligesom før 1848, i hvilken Henseende han, med Henhold til, hvad han forhen havde yttret om den Collision, der finder Sted mellem Kundgjørelsen af 28de Januar og Reskriptet af 29de Januar, ansaa det som givet, at Kundgjørelsen maa have Fortrinet.

Indenrigsministeren [Bang] kunde paa ingen Maade tilraade den subsidiære Indstilling, der efter hans Formening indeholder en Modsigelse og vilde være den alleruheldigste Vei at gaa. Enten nemlig har Ridder- og Landskab besluttende Myndighed, eller det ikke har den; i sidste Fald vilde han votere for den principale Indstilling; i første Fald, og han kunde for sit Vedkommende ikke andet end tro det politisk klogt at gaa ud fra, at Ridder- og Landskab har beslut-

tende Myndighed, maatte man, naar man ikke vilde gjøre sig skyldig i en Inconsequents, indrømme Ridder- og Landskab besluttende Myndighed ikke blot i eet Punkt, men i alle Punkter. Naar man da nu gaar ud fra, at Ridder- og Landskab har besluttende Myndighed, saa maatte han imidlertid, da Ridder- og Landskabs Mening i nærværende Tilfælde ikke gaar ud paa det, som Hans Majestæt anser for det i sig rigtigste, slutte sig til Finantsministerens Forslag om, at Sagen stilles i Bero, hvorved Ansvaret for, at Lauenborg ikke faar en hensigtsmæssig Forfatning, vil falde paa Ridder- og Landskab, fordi det har gjort Forslag, som Hans Majestæt ikke har kunnet antage.

Justitsministeren [Scheel] bemærkede, at han dog ikke antog, at der just vilde være saa store Betænkeligheder ved at gaa ind paa den principale Indstilling, skjøndt han jo ikke kunde nægte, at adskillige Betænkeligheder derved kunde fremkomme, og at man vilde gaa den politisk-sikkreste Vei, naar man fulgte den subsidiære Indstilling. Han skulde imidlertid, naar man, hvad han dog var mest tilbøielig til, holdt sig til denne, tro, at man maatte følge Ridder- og Landskab i det Hele, ligesom han dernæst ogsaa med Udenrigsministeren antog det for rigtigst, at der gjøres en Tilføining om, at Ridder- og Landskabs besluttende Myndighed ikke skal være til Hinder for Fælledsforfatningens Indførelse. Den saaledes nævnte Vei maatte Justitsministeren foretrække for Finantsministerens Forslag om at stille Sagen i Bero, i hvilken Henseende han fremhævede, at den nuværende lauenborgske Forfatning er erkjendt for ikke at være fyldestgjørende, at der nu engang har været pleiet Forhandlinger om dens Forandring; og at Meningsforskjellen mellem Ridder- og Landskab og Regjeringen dog ikke er saa særdeles stor.

Cultusministeren [Simony] sluttede sig til Finantsministeren og Indenrigsministeren, idet han derhos, forsaa vidt Valget skulde være imellem den holstenske Ministers principale og subsidiære Indstilling, foretrak den første af disse.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] bemærkede, dass, wenn es angehen könne, die ganze Sache bis weiter auf sich beruhen zu lassen, was er immer für das Beste angesehen habe, er sich dem desfälligen Antrage des Finanzministers völlig anschliesse. In Betreff übrigens des von dem Finanzminister erwähnten Widerspruchs zwischen der allerhöchsten Bekanntmachung vom 28sten Januar und der allerhöchsten Resolution vom 29sten Januar könne er nicht umhin

zu äussern, dass er nicht glaube, dass irgend ein Widerspruch da sei, indem er die Worte der gedachten Resolution »vor 1848 bestandenen Ritter- und Landschaft« seiner Zeit so aufgefasst habe: Ritter- und Landschaft ohne die seit dem März 1848 stattgefundenene Recrutirung derselben.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at naar han havde votet for den subsidiære Indstilling, saa havde det været hans Mening, at man skulde respectere Ridder- og Landskabs Beslutningsmyndighed i det Hele og ikke blot i det ene Punkt; og naar han endnu fremdeles, uagtet hvad der senere var anført, maatte vedblive dette sit Votum, saa laa Grunden hertil deri, at han antog, at man, ved at følge den Vei, gjorde et Fremskridt, som vilde gjøre tilkommende Forbedringer i Forfatningen mere mulige, end naar man stillede den hele Sag i Bero og gjenindsatte den ældre aristokratiske Forfatning.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemerkte: Er glaube, dass es in Lauenburg Befremden und einen üblen Eindruck hervorbringen werde, wenn man die ganze Verfassungssache auf sich beruhen und Ritter- und Landschaft in ihre frühere Wirksamkeit eintreten lasse. Ob dieses aber doch nicht besser sein würde, als auf sämmtliche Anträge der Ritter- und Landschaft einzugehen, darüber sei es ihm schwer, sich gleich eine Meinung zu bilden; und indem er sich hinsichtlich der gedachten Anträge im Ganzen auf das, was er in der allerunterthänigst referirten Vorstellung ausführlich entwickelt habe, beziehe, könne er, in Betreff der von mehreren Mitgliedern des Geheimen-Staatsraths gemachten Bemerkung, dass, wenn man davon ausgehe, dass der Ritter- und Landschaft eine beschliessende Stimme zustehe, es so auch notwendig sei, auf Alles einzugehen, nicht umhin hervorzuheben, dass Ritter- und Landschaft in ihrer Eingabe eine verschiedene Form gebraucht und nicht über alle Punkte Beschluss gefasst habe. Annoch hinzufügend, dass, wie er die allerhöchste Bekanntmachung vom 28sten Januar aufgefasst habe, die allerhöchste Resolution vom 29sten Januar mit derselben in völliger Übereinstimmung stehe, erlaube er sich schliesslich, da er doch mit Rücksicht auf die jetzige Stellung der vorliegenden Sache, ehe ein difinitiver Beschluss in derselben gefasst werde, mit dem Gouverneur des Herzogthums Lauenburg confidentiel zu conferiren wünsche, allerunterthänigst zu beantragen, dass zu diesem Zweck die Sache vorläufig ausgesetzt werde.

Seine Majestät geruheten, die so eben allerunterthänigst beantragte Aussetzung der Sache allergnädigst zu genehmigen, und gaben Allerhöchstdieselben dabei dem Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg auf, nachdem er die vertraulichen Aeusserungen des Geheimen-Conferenzrathes Pechlin confidentiel eingezogen habe, die Sache wiederum im Geheimen-Staatsrathe allerunterthänigst vorzutragen.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 10. december 1852.

Aar 1852, den 10de December, var det Geheime-Statsraad samlet under *Hans Majestæts* allerhøieste Præsidium.

Finantsministeren [Sponeck] refererede en allerunderdanigst Forrestilling, hvori indstilles:

- 1) At *Hans Majestæt* allernaadigst vil med allerhøieste Underskrift forsyne den af Rigsdagen vedtagne Lov om de med Creditbeviser udvexlede opsigelige Statsobligationer.
- 2) At *Finantsministeriet* allernaadigst maa bemyndiges til at udfærdige en i Overensstemmelse med fornævnte Lov affattet Bekjendtgjørelse for Hertugdømmet Slesvig.

Begge disse Indstillinger blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at, da England allerede har anerkjendt Keiserdømmet i Frankrig, og da det, efter hvad der nu foreligger, forekom ham utvivlsomt, at en Anerkjendelse af Keiserdømmet i Frankrig vil finde Sted fra alle Magters Side, saa syntes der ham, efterat tvende Magter (foruden England nemlig ogsaa Neapel) vare gaaede forud, og da flere ville have fulgt efter, inden *Hans Majestæts* Anerkjendelse vilde kunne naa Paris, ikke at være Grund til fra Danmarks Side at retardere med at anerkjende Keiserdømmet, og han maatte derfor være af den allerunderdanigste Formening, at der nu bør udstedes nye Creditiver til den Kongelige Gesandt i Paris. Han troede imidlertid i denne Henseende tillige at burde udbede sig frie Hænder med Hensyn til, hvorvidt ved denne Leilighed blot en almindelig Anerkjendelse af Keiserdømmet skulde finde Sted, eller en Anerkjendelse af den nye Keiser som Napoleon den Tredie; i hvilket

Øiemed han derfor allerunderdanigst androg paa, at Hans Majestæt vilde allernaadigst udfærdige dobbelte Creditiver: eet med Chiffret 3 og eet uden samme, hvorefter han da vilde tilstille Gesandten i Paris begge, med nærmere Instruction om, hvilket af Creditiverne han, eftersom Omstændighederne forelaa, skulde afgive. Det forekom nemlig Udenrigsministeren, at der, forudsat, at andre Magter anerkjende Keiseren med Chiffret 3, kunde være Grund til at anse det for rigtigst, at Kongen af Danmark, der ikke har undertegnet Traktaterne af 1815, slutter sig i den nævnte Henseende til hine Magter, noget, hvortil der ogsaa deri kan ligge et Motiv, at Keiserens Brug af Chiffret 3 kan betragtes som et indre fransk Anliggende. Han vilde derfor, i Henhold til, hvad han saaledes havde anført, tillade sig at forelægge en dobbelt Expedition: een uden Chiffret 3, og den maatte da være affattet i det franske Sprog, saaledes som det sædvanlige ved lignende Leiligheder, at Expeditionen er paa fransk, og uden at den paagjældende Fyrstes Navn anføres, og een med Chiffret 3, hvilken da, i Lighed med, hvad der i sin Tid fra Danmarks Side skete ved afdøde Keiser Napoleons Anerkjendelse, maatte være affattet i det latinske Sprog.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] glaubte auch, dass es nicht rathsam sein würde, die Anerkennung des französischen Kaiserthums länger auszusetzen. Dagegen war er der Meinung, dass kein hinreichender Grund sei, das vorgeschlagene doppelte Schreiben auszufertigen, sondern dass es am richtigsten sei, das Schreiben, wie es immer gewöhnlicher Gebrauch und namentlich auch bei der Thronbesteigung des Königs Louis Philippe der Fall gewesen, in der französischen Sprache abzufassen (und also ohne den Namen und die Chiffre), woran, gerade weil man sich so dem nächsten Antecedens anschliesse, kein Anstoss genommen werden könne.

Samtlige Geheime-Statsraadets øvrige Medlemmer sluttede sig til Ministeren for Holsten, og efterat *Udenrigsministeren* [Bluhme] havde erklæret, at han selv ogsaa havde fra først af helst ønsket, at den paagjældende Skrivelse skulde udfærdiges paa fransk og altsaa uden Chiffret, samt at han, efter nu at have erfaret, at Stemningen i Geheime-Statsraadet var herfor, vilde for sit Vedkommende være meget tilfreds med, at der gikkes frem i Overensstemmelse dermed, behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at bestemme sig derhen, at Allerhøist-samme forsynede den af Udenrigsministeren fremlagte, paa fransk

affattede Expedition med sin allerhøieste Underskrift, og at den paa Latin bortfaldd.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemerkte, in Betreff der von den Communen im Herzogthum Holstein in den Jahren 1849 und 1850, zur Aufbringung des auf sie fallenden Antheils der, durch die betreffenden Verfügungen der sogenannten Statthalterschaft, mit einem Gesamtbelaufe von 8½ Millionen Mark Courant ausgeschriebenen Summen, contrahirten gezwungenen Anleihen, dass, nachdem durch die allerhöchste Resolution vom 6ten Juni allen während des Aufruhrs in den Herzogthümern Schleswig und Holstein unter dem Namen von Staatsanleihen gestifteten Schulden alle Verbindlichkeit für Seiner Majestät Casse abgesprochen, gegenwärtig nur noch die durch jene Verfügungen der sogenannten Statthalterschaft existent gewordenen Schuldverhältnisse zwischen den einzelnen Communen Holsteins und ihren Creditoren einer ferneren Erwägung und resp. Ordnung unterliegen. Dass nun die im Namen der Communen contrahirten Anleihen nicht als gesetzlich contrahirte Schulden angesehen werden können, sei an sich keinem Zweifel unterworfen; denn die betreffenden gesetzlichen Bestimmungen, zufolge deren die Communen überall nicht ohne höhere Authorisation befügt, Geldanleihen zu contrahiren, seien klar und deutlich, und ebenfalls sei es gewiss, dass dieselben bei den in Rede stehenden Anleihen nicht beobachtet worden. Zweifelhaft dürfe es dagegen erscheinen, welche Schlussfolgerungen aus dieser Nicht-Beobachtung der gesetzlichen Vorschriften abzuleiten sein werden, und in dieser Rücksicht dringe es sich zuvörderst auf, dass die betreffenden Anleihen in der That gezwungen gewesen, und dass ein Widerstand von Seiten der Communen ohne Erfolg gewesen sein würde. Haben aber also, wie zu präsumiren, die Commune-Repräsentanten der Zeit, im Interesse der Communen den Befehlen der Statthalterschaft Folge geleistet, dürfe es sonach nicht billig erscheinen, dass sie gegenwärtig den Gläubigern allein verhaftet bleiben, und es scheine an einem hinreichenden Grunde zu fehlen, die Communen, sei es zum Nachtheil ihrer Repräsentanten oder zum Nachtheil ihrer Gläubiger, durch einen administrativen Ausspruch von der ferneren Verpflichtung zu entbinden. Es wäre auch zu besorgen, dass die in der Revolution ihren Grund habende Calamität einen grossen Zuwachs erleiden würde, wenn nach wiederhergestellter Ordnung alle Rechtsverhältnisse, welche

sich innerhalb der Sphäre des Privatrechts durch diese gezwungenen Anleihen gebildet haben, in Frage gestellt würden, und mit allerhöchstem Beifall sei deshalb auch, bei Einsetzung der obersten Civilbehörde für das Herzogthum Holstein, in der von Seiner Majestät Commissarius und den Commissarien des deutschen Bundes erlassenen Bekanntmachung bestimmt worden, dass privatrechtliche Verhältnisse, welche unter den seitherigen Gesetzen entstanden, durch die Aufhebung derselben nicht berührt würden.

Nach dem allerunterthänigsten Erachten des Ministeriums würde dasselbe daher, in Folge der so eben entwickelten Ansicht, dafür Sorge tragen zu müssen glauben, dass die betreffenden Schuldverhältnisse geordnet und angemessene Termine zum Abtrag der Anleihen festgesetzt würden. Insofern es dazu wegen Statt gefundener Kündigungen neuer Anleihen bedürfen würde, durch welche die Communeschulden selbstverständlich nicht vergrößert werden dürften, so würden solche Geldgeschäfte nur als Versuren zu betrachten sein, zu denen es anordnungsmässig der allerhöchsten Bewilligung nicht bedarf. Ehe das Ministerium indes die demselben vorliegenden, auf diese Angelegenheit Bezug habenden Eingaben in der angegebenen Weise zu erledigen sich erlaube, habe er sich, bei der Wichtigkeit dieses Gegenstandes, für verpflichtet ansehen müssen, die Gründe, auf denen seine Beurtheilung der fraglichen Verhältnisse beruhe, zur Kenntniss Seiner Majestät allerunterthänigst zu bringen und sie der allerhöchsten Prüfung zu unterwerfen.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] bemerkte, dass er allerdings glaube, dass die Verhältnisse sich anders stellen in Betreff des Herzogthums Holstein als in Betreff des Herzogthums Schleswig, weil die sogenannte Statthalterschaft, was das erstere Herzogthum betreffe, im Stande gewesen sei, ihre Befehle durch Gewalt durchzusetzen, und dieser Umstand könne vielleicht auch dagegen sprechen, wie in Schleswig geschehen, Alles, was nicht allerhöchste Bestätigung habe, für Nul und Nichtig zu erklären, auf welche Weise übrigens das Land im Ganzen von der Last der betreffenden Schulden befreit werden, und es nur über die Speculanten, welche aus freien Stücken den Communen die Geldmittel herbeigeschafft haben, hergehen würde. Jedenfalls aber scheine es ihm doch wenigstens durchaus notwendig, dass die Communen, insofern es zum Abtrag der betreffenden Anleihen neuer Anleihen bedürfe, die erforderliche aller-

höchste Genehmigung Seiner Majestät in jedem einzelnen Falle vor-schriftsmässig nachsuchen, wonach denn in jedem vorliegenden Falle alle in Betracht kommende Umstände in allerhöchste Erwägung gezogen werden können, und seines Erachtens solle das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg nicht die betreffende Genehmigung ertheilen können.

Finantsministeren [Sponneck] indrømmede ogsaa, at Forholdene ere forskjellige for Holstens og Slesvigs Vedkommende, men saa forskjellige vare de dog ikke, at man, hvad Holsten angik, skulde uden videre ganske almindeligt anerkjende alle de paagjældende Laan som gyldige, hvilket imidlertid blev Tilfældet, naar der gikkes frem i Overensstemmelse med, hvad den holstenske Minister havde yttret. Men idet han saaledes paa den ene Side maatte finde det betænkeligt at gaa den af den holstenske Minister antydede Vei, kunde han paa den anden Side heller ikke andet end indrømme, at Sagen staar saaledes, at det ikke vel gaar an, som almindelig Foranstaltning at forbyde Communerne at tilbagebetale hine Laan, og han troede derfor, at den eneste Vei, der er at følge, er den Mellemvei, at der ikke tages nogen almindelig allerhøieste Resolution, men at allerhøieste Overveielse og Afgjørelse forbeholdes for hvert enkelt Tilfælde, naar et motiveret Andragende fra en Communes nærværende Repræsentation foreligger.

Indenrigsministeren [Bang] sluttede sig i det væsentlige til Finantsministeren, idet det ogsaa var hans Anskuelse, at Staten ikke kan i Almindelighed erkjende den omhandlede Commuegjeld for retlig gyldig, men at det bør komme an paa en nærmere Overveielse af de i hvert enkelt Tilfælde, hvor en Commune ved sin nuværende lovlige Repræsentation indkommer med fornødent Andragende, foreliggende Omstændigheder.

Justitsministeren [Scheel] fandt det ligeledes misligt, ganske i Almindelighed at anerkjende de paagjældende Laan, og det dels paa Grund af, at de Obligationer, hvorved Statholderskabet havde sikkret Communerne Laanenes Tilbagebetaling af Statskassen, ere blevne erklærede ugyldige, og der saaledes vilde ligge noget insequent, at Regjeringen nu erklærer de Laan, som Communen har gjort, gyldige, og dels fordi man derved vilde for Holstens Vedkommende komme i altfor stærk Modsætning til, hvad der er sket i Slesvig, skjønt jo vel Forholdene begge Steder ere noget forskellige. Anderledes stillede

Sagen sig naturligvis, naar i det enkelte Tilfælde Communen selv ønskede, at det tvungne Laan maatte erkjendes gyldigt.

Krigsministeren [Hansen] maatte være af den Mening, at naar den ulovligt stiftede Statsgjeld var erklæret for ugyldig, burde det samme ogsaa ske med den ulovligt stiftede Commune-gjeld, og denne annulleres, og det synes ham at være det rette, at Tabet kom til at gaa ud over dem, som havde givet deres Penge til et Laan, som de vidste var ulovligt.

Udenrigsministeren [Bluhme] sluttede sig ganske til Ministeren for Slesvig, Finantsministeren og Indenrigsministeren, idet han, med Hensyn til, hvad Krigsministeren havde bemærket, tilføiede, at de omhandlede Laan, naar den høiere Sanction mangler, eo ipso ere en Nullitet.

Marineministeren [Steen A. Bille] udtalte sig i samme Retning som Udenrigsministeren.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bezog sich darauf, was er schon dargelegt, und hob namentlich hervor, wie er seiner Zeit als Seiner Majestät Commissarius für das Herzogthum Holstein mit allerhöchster Autorisation ausgesprochen habe, dass die unter den bisherigen Gesetzen entstandenen privatrechtlichen Verhältnisse durch deren Aufhebung nicht berührt würden, ein Grundsatz, welcher auch nach Wiederherstellung Seiner Majestät Landesherrlicher Gewalt im gedachten Herzogthum aufrecht zu erhalten sein dürfe.

Hans Majestæt Kongen resolverede dernæst allernaadigst, at Allerhøjstsamme, hvad Spørgsmaalet om de omhandlede tvungne Communelaan i Hertugdømmet Holsten angik, vilde have sig forbeholdt i hvert enkelt Tilfælde, naar motiveret Andragende fra den paagjældende Communes nuværende lovlige Forstandere foreligger, at tage allerhøieste Bestemmelse efter Overveielse af de derved i Betragtning kommende specielle Omstændigheder.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det Forestillingen vedlagte Lovudkast angaaende Afløsning af den Græsningsret, der tilkommer den Raadvad-damske Fabrik i Jægersborg Dyrehave, imod at der overdrages Fabrikken fuld Eiendom over et forholdsmæssigt Areal af Dyrehaven, maa approberes til Forelæggelse for Rigsdagen.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst, at bemeldte Lovudkast forelægges Rigsdagen.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Approbation paa et til Forelæggelse for Rigsdagen bestemt Lovudkast om Afstaaelse af Grunde til Vand- og Gasanlæg i Staden Kjøbenhavn og dens Forstæder.

I Overensstemmelse med Indstillingen approberede *Hans Majestæt* bemeldte Forestillingen vedføjede Lovudkast til Forelæggelse for Rigsdagen.

Dernæst refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Approbation paa et Udkast til Lov om Færøernes Lagthing.

Overensstemmende med Indstillingen approberede *Hans Majestæt* bemeldte Forestilling vedføjede Lovudkast til Forelæggelse for Rigsdagen.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved den af Rigsdagen vedtagne Lov, indeholdende nogle Tillæg til Valgloven, forelægges til allerhøieste Stadfæstelse.

Hans Majestæt stadfæstede allerhøiest bemeldte Lov.

Endvidere refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Bevilling til et Brændevinsbrænderies Drift allernaadigst ad mandatum maa meddeles af Ministeriet til Eieren af Lindberg Mølle U. B. Jensen.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Endelig refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at der allernaadigst maa forundes Bagermester H. M. C. Nielsen af Kjøbenhavn Tilladelse til sammesteds at anlægge og drive et Bageri for Fransk- og Menagebrød samt alle Slags Brød af Hvedemel.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det Forestillingen medfølgende Udkast til en Lov angaaende Udskrivningen til Søkrigstjenesten for Aaret 1853 maa forelægges den nu forsamlede Rigsdag.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst, at bemeldte Lovudkast forelægges Rigsdagen.

Dernæst refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at der til Forelæggelse for den nu forsamlede Rigsdag maa allernaadigst approberes et Lovudkast om Udvidelse til Færøerne af 26 for Danmark i Aarene 1839–1851 udkomne

almindelige Anordninger og Love, dels med dels uden Modification.

Hans Majestæt approberede allernaadigst, at bemeldte, den refererede Forestilling vedlagte Lovudkast, forelægges Rigsdagen.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende, at Politibetjente maa beskikkes med 3 Maaneders Opsigelse, idet han indstillede, at det maatte behage *Hans Majestæt* allernaadigst at bestemme, at de, der efter Krigsministeriets allerunderdanigste Forestilling for Fremtiden beskikkes til Politibetjente, skulle udnævnes saaledes, at de kunne afskediges med 3 Maaneders Opsigelse, dog at denne kun finder Sted efter forud gennem Justitsministeriet indhentet allerhøieste Resolution.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Ægteskabet mellem Margrethe Hansdatter af Allinge paa Bornholm og Skomager Jens Espersen maa blive ophævet, samt at det maa tillades Førstnævnte at indlade sig i nyt Ægteskab.

Hans Majestæt bifaldt denne Indstilling.

Endvidere refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at den Arrestanten, Tjenestekarl Daniel Jacob Guttesen af Hagedstedgaard ved Meerløse og Tudse Herreders Extrarets Dom af 23de October d. A. for Attentat paa crimen bestialitatis idømte Straf af 8 Maaneders Arbeide i Forbedringshuset allernaadigst maa formildes til Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Derefter refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling om Strafformildelse for N. C. Christensens fraskilte Hustru C. M. Christensdatter af Voulundshus, idet han indstillede, at det maatte behage *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive Niels Christian Christensens fraskilte Hustru, Christine Marie Christensdatter, af Rind Sogn, der havde ved Hammerum Extrarets Dom af 3die April d. A. for Overhørighed imod et af Ringkjøbing Amt i Henhold til Lovens 6-13-3 og Plakat 12te Juni 1827 under 30te Januar f. A. afgivet Dekret idømte Straf af at hensættes til Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 4 Dage, imod at hun til Ringkjøbing Amts Fattigkasse erlægger en Mulkt af 10 Rbd.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Justitsministeren [Scheel] refererede derpaa en allerunderdanigst Betænkning angaaende et Andragende fra Ane Marie Hansdatter af Kirkerup Overdrev om Eftergivelse af den hende for 3die Gang begaaet Qvaksalveri idømte Straf af 1 Aars Forbedringshusarbeide; hvilken Betænkning gik ud paa, at der ikke findes Anledning til at anbefale Supplicantinden til Benaadning.

Hans Majestæt resolverede allernaadigst, at Supplicantindens Andragende ikke kan bevilges.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Afbetalingen af den paa det for Baroniet Christiansdal substituerede Fideicommis hvilende Gjæld, idet han indstillede:

- 1) At det allernaadigst maa tillades, at det maa have sit Forblivende ved det Afdrag af 2000 Rbd., som Administrations- og Arrangements-Commissionen for Hofjægermester, Grev Knuths Eiendele i Aarene 1851 og 1852 har gjort paa den Gjæld, nu stor til Rest 89.500 Rbd., som i Henhold til de allerhøieste Bevillinger af 19de Juli 1820 og 24de December 1823, cfr. allerhøieste Bevilling af 31te Marts 1830, hviler paa det for Baroniet Christiansdal substituerede Fideicommis.
- 2) At det allernaadigst maa tillades, at Gjeldsafdraget for de 5 Aar fra 1853 til 1857 begge incl., fastsættes til 1200 Rbd. aarlig og derefter til 1500 Rbd. aarlig, indtil der ved disse Afdrag er afbetalt ialt 33.250 Rbd.; og
- 3) At det paalægges Commissionen og efter dennes Ophør Fideicommissets Besidder ved Udgangen af hvert Aar for Justitsministeriet at godtgjøre, at de skyldige Afdrag ere erlagte.

Alle disse Indstillinger blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Dernæst refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling om Tilladelse for Direktionen for det Classenske Fideicommis til at meddele de under Fideicommisset hørende Arvefæstegaardmænd Eiendomsskjøder paa deres Gaarde, m. m., idet han indstillede:

- 1) At det allernaadigst maa tillades Direktionen for det Classenske Fideicommis at udstede Eiendomsskjøder paa de Bøndergaarde, som tidligere ifølge specielle allerhøieste Resolutioner ere bortarvefæstede fra Fideicommisset, og herved navnlig at frafalde den i Arvefæsteskjøderne betingede Recognition ved Forandring af Arvefæster.

- 2) At Direktionen ligeledes herved maa foretage en nærmere Regulering af den i Arvefæsteskjøderne betingede aarlige Kornafgift, saaledes at denne ansættes nøiagtigt til 3 Tdr. Byg pr. Td. Hartkorn.
- 3) At de Vilkaar, hvorunder disse Forandringer maa indrømmes Arvefæsterne, overlades til Direktionens Afgjørelse.
- 4) At de Summer, der ved Forandringen maatte indkomme, tillægges Fideicommissets Kapitalformue paa samme Maade som de oprindelige Kjøbesummer.

Samtlige disse Indstillinger blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Endvidere refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling om Tilladelse for Besidderen af Baroniet Zeuthen til at afhænde det under Baroniet hørende Bøndergods, idet han indstillede, at Hans Majestæt allernaadigst vil tillade Besidderen af Baroniet Zeuthen at afhænde det derunder hørende Bøndergods af Fæstegaarde og Huse samt ligeledes Møller, forsaavidt disse ligge paa Bondejord, til fuldkommen Eiendom paa følgende Vilkaar:

- 1) At der i det mindste udbringes følgende Kjøbesummer:
  - a) For Gaarde eller bebyggede Steder med et Tilliggende af 1 Td. Hartkorn eller derover, saavelsom for ubebyggede Grunde af en mindre Størrelse, 650 Rbd. pr. Td. Hartkorn.
  - b) For Huse:
    - 1) Uden noget Jordtilliggende . . . . . 200 Rbd.
    - 2) Med et Tilliggende af ikke over 1 Skp. Hartkorn 225 -
    - 3) Med et Tilliggende af mere end 1 Skp. Hartkorn, men ikke over 2 Skpr. Hartkorn . . . . . 350 -
    - 4) Med et Tilliggende af mere end 2 Skpr. Hartkorn, men ikke over 4 Skpr. Hartkorn . . . . . 500 -
    - 5) Med et Tilliggende af over 4 Skpr. Hartkorn . . . . 600 -
 dog at Justitsministeriet bemyndiges til, naar de ovenmeldte Minima i enkelte Tilfælde ikke kunne opnaas at approbere Salget for en lavere Kjøbesum.
- 2) At det overlades Justitsministeriet efter nærmere Indstilling fra Besidderen at fastsætte Kjøbesummen for de paa Bondejord beliggende Møller.
- 3) At de øvrige Betingelser fastsættes overensstemmende med dem, der indeholdes i de senest meddelte lignende Salgsbevillinger, navnlig den under 22de April f. A. for Besidderen af Baroniet Juellinge udfærdigede Bevilling.

Samtlige disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling om Tilladelse for Besidderen af Stamhuset Rosenkrantz til at afhænde det til Stamhuset hørende Bøndergods, idet han indstillede, at det allernaadigst maa tillades Besidderen af Stamhuset Rosenkrantz at afhænde det derunder hørende Bøndergods samt de under samme hørende Møller, forsaavidt disse ligge paa Bondejord, til fuldkommen Eiendom paa følgende Vilkaar:

1) At der idetmindste udbringes følgende Kjøbesummer for Gaarde og Huse:

A) Under Rygaard og Trudsholms Godser:

- a) For Gaarde eller bebyggede Steder med et Tilliggende af 1 Td. Hartkorn eller derover, saavel som for ubebyggede Grunde af en mindre Størrelse, 700 Rbd. pr. Td. Hartkorn.
- b) For Huse 250 Rbd. for Bygningerne og desuden 700 Rbd. for hver Td. Hartkorn, der ligger til samme.

B) Under Barritskov Gods.

- a) For Gaarde eller bebyggede Steder med et Tilliggende af 1 Td. Hartkorn eller derover, saavel som for ubebyggede Grunde af en mindre Størrelse, 600 Rbd. pr. Td. Hartkorn.
- b) For Huse 250 Rbd. for Bygningerne og desuden 600 Rbd. for hver Td. Hartkorn, der ligger til samme,
dog at Justitsministeriet bemyndiges til, naar de ovenmeldte Minima i enkelte Tilfælde ikke kunne opnaas, at approbere Salget for en lavere Kjøbesum.

2) At det overlades Justitsministeriet efter nærmere Indstilling fra Besidderen at fastsætte Kjøbesummen for Møllerne.

3) At der forbeholdes Beboerne af de frasolgte Steder samme Adgang til Understøttelse af visse Legater, som i Henhold til Stamhusbrevets § 14 maatte tilkomme de nuværende Fæstere.

4) At de øvrige Bestemmelser fastsættes overensstemmende med dem, der indeholdes i de senest meddelte lignende Salgsbevillinger.

Samtlige disse Indstillinger blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilladelse for Besidderen af Grevskabet Harden-

berg-Reventlow til at afhænde det under Grevskabet hørende Bøndergods, m. v., idet han indstillede, at det allernaadigst maa tillades Besidderen af Grevskabet Hardenberg-Reventlow at afhænde det under Grevskabet hørende Bøndergods af Fæstegaarde, Huse, ubebyggede Jordlodder og Møller, forsaavidt disse ligge paa Bondejord, samt en Lod paa Saxkjøbing Kjøbstadjord, Saxemarken kaldet, til fuldkommen Eiendom paa følgende Vilkaar:

1) At der idetmindste udbringes følgende Kjøbesummer:

a) For Gaarde eller bebyggede Steder med et Tilliggende af 1 Td. Hartkorn eller derover 600 Rbd. pr. Td. Hartkorn; dog at det overlades Justitsministeriet efter nærmere Indstilling fra Besidderen at fastsætte Vilkaarene for Afhændelsen af de 2de Fæstegaarde, Steenstrupgaarden og Aggerupgaarden.

b) For Huse og ubebyggede Jordlodder (hvoriblandt saavel Saxemarken som de enkelte Huse og Huslodder, der, skjøndt de have et Tilliggende af 1 Td. Hartkorn eller derover, dog retteligen henregnes til denne Klasse) de Kjøbesummer, som findes angivne i den til Justitsministeriet indsendte Fortegnelse over samme, dateret 26de October 1852, hvoraf en Afskrift vedhæftes Bevillingen,

dog at det overlades til Justitsministeriet, forsaavidt de ovennævnte Minima i enkelte Tilfælde ikke opnaas, efter særlig Indstilling fra Besidderne, at approbere Salget for en lavere Kjøbesum.

2) At Vilkaarene for Afhændelsen af Møllerne fastsættes af Justitsministeriet efter nærmere Indstilling af Besidderen.

3) At de Kjøbesummer, der indkomme ved Salget af Bøndergods fra Grevskabets to Hovedbestanddele: a) det forrige Stamhus Hardenberg og b) Godserne Kjelstrup, Sæbyholm og Christiansdal skulle, efter Fradrag af den Lehnsbesidderen privat tilfaldende Andel, betragtes som to særlige respektive med den ene eller med den anden af disse Bestanddele forbundne Fideicommisskapitaler; dog at det tillades Lehnsbesidderen, under de Vilkaar, som Justitsministeriet bestemmer, at anvende indkommende contante Summer, saavidt fornødent gjøres, til Afbetaling af den Grevskabets Substants paahvilende Pantegjeld, saaledes at det, som hertil anvendes af Kjøbesummen for, hvad der sælges fra Godserne Kjelstrup, Sæbyholm og Christiansdal, ei igjen behøver at oplægges, men at det forrige Stamhus Hardenberg, saafremt nogen Kjøbesum, der

vedrører samme, tillades anvendt til Afbetaling paa Gjelden, igjen holdes skadesløst derfor.

- 4) At de øvrige Betingelser fastsættes overensstemmende med dem, der indeholdes i de senere lignende Salgsbevillinger, alene med Undtagelse af, at der ikke tilstaas Besidderen som privat Eiendom nogen Andel af Kjøbesummen for Jordlodden Saxemarken.

Samtlige disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Cultusministeren [Simony] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Fornyelsen af den ved allerhøieste Resolution af 1ste December 1837 til Naturaltiendens Afløsning for Ærø nedsatte Commission, idet han indstillede:

- 1) At Amtmanden over Nordborg Amt og Biskoppen over Als og Ærø, i Forbindelse med Kirkeinspektøren for Ærø som Sekretær, maa betragtes som udgjørende den ved allerhøieste Resolution af 1ste December 1837 til Naturaltiendens Afløsning for Ærø nedsatte Commission, og at det maa paalægges dem i Overensstemmelse med de i bemeldte allerhøieste Resolution indeholdte Forskrifter at foretage de til dette Øiemed fornødne Skridt, samt om Resultatet af deres Virksomhed at indgive Beretning til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.
- 2) At bemeldte Ministerium maa bemyndiges til efter foregaaende Brevvexling med Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig at confirmere de af bemeldte Commission foretagne Tiendeansættelser. Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Afleveringen af nogle Fonds til den Kongelige Kasse og Bevilgelsen af en Sum til Understøttelser for Embedsmænd og Betjente under Ministeriets Ressort.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst:

- 1) At det forhenværende slesvig-holsten-lauenborgske Cancellies Fatigkasse, og den af dette Collegium administrerede Sum af 1300 Frederiksd'or med Tilhørende afleveres til Finantsministeriet for at inddrages i den Kongelige Kasse.
- 2) At der stilles en aarlig Budgetsum af 2700 Rbd. til Disposition for Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig som Understøttelseskasse, med Bemyndigelse for Ministeriet til af denne Sum at bevilge aar-

lige Understøttelser indtil et Beløb af 100 Rbd. til saadanne værdige og trængende, samme vedkommende Betjente og deres Efterladte, der efter de gjældende Regler ikke anses berettigede til Pension, samt overordentlige, for een Gang anviste Understøttelser, indtil et Beløb af 100 Rbd. for hvert enkelt Tilfælde, til særdeles trængende Embedsmænd og Betjente, der vedkomme Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig.

- 3) At der for indeværende Finantsaar af den i indeværende Aars Budget for Hertugdømmet Slesvig i Udgifts-Conto XXII,2, til »extraordinære Understøttelser« opførte Sum af 5.333 $\frac{1}{3}$ Rbd. stilles et Beløb af 225 Rbd. maanedlig fra 1ste December d. A. at regne til det slesvigske Ministeriums Disposition for deraf at afholde saadanne Understøttelser.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Aufhören der von den Städten im Herzogthum Schleswig bisher resp. gezahlten und erhobenen Vergütung für ordentliche Einquartirung.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass die in Gemässheit allerhöchster Resolution vom 14ten November 1845 bisher Statt gefundene Entrichtung einer von den nicht bequartirten Städten zu erlegenden und an die bequartirten Städte auszuzahlenden jährlichen Vergütung in Ansehung des Herzogthums Schleswigs vom 1sten Januar 1853 an bis weiter aufhöre.

Schliesslich referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Ausschreibung einer extraordinären Kriegskostensteuer in der Stadt Schleswig für das Jahr 1852.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst eine ausserordentliche Ausschreibung in der Stadt Schleswig für das Jahr 1852, von $\frac{1}{2}$ % des Brandcassenwerths sämmtlicher Häuser, mit Ausnahme der Kirchen und sonstiger öffentlicher Gebäude, unter der Bedingung, dass die so ausgeschriebene Summe lediglich zur Abtragung auf die unterm 25sten August 1850 von der Königlichen ausserordentlichen Regierungscommission genehmigte Anleihe von 50.000 Mk. Courant verwandt werde.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet søndag d. 19. december 1852.

Aar 1852, den 19de December, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Arveprindsen var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Erlassung einer allerhöchsten Verfügung wegen Einrichtung und Führung der Lageregister, die Bestellung von Lagemännern s. w. d. a. für das Herzogthum Holstein.

In Übereinstimmung mit dem allerhöchsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allerhöchst, dass das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg eine allerhöchste Verfügung betreffend die Einrichtung und Führung der Lageregister, die Bestellung von Lagemännern, deren Obliegenheiten s. w. d. a. für das Herzogthum Holstein nach Massgabe des allerunterthänigst vorgetragenen Entwurfs ausfertige und zur allerhöchsten Vollziehung allerunterthänigst vorlege, jedoch dass hiebei wahrzunehmen werde, dass aus der Fassung derselben geeigneten Orts bestimmter wie aus dem Schlusssatz des § 9 des Entwurfs hervorgehe, dass die fraglichen Bestimmungen sich nur auf die landmilitairpflichtigen Districte beziehen, und dass die in dem Lageschein-Schema ltr. H. sub 2, aufgenommene Bemerkung in der Weise ergänzt werde, dass darin auch die Bestimmung des Schlusssatzes des § 32 des provisorischen Wehrpflichtgesetzes vom 20sten November v. J. rück[sichts] derjenigen, welche vor ihrer Confirmation, oder, insofern sie Bekenner einer anderen Confession als der evangelisch-lutherischen oder reformirten sind, vor ihrem 16ten Jahr, ins Ausland reisen, die gehörige Berücksichtigung finde.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend eine veränderte Bezeichnung und Eintheilung der See- und Landkriegscommissariats-Districte im Herzogthum Holstein sowie die Einziehung des Generalkriegscommissariats.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst:

- 1) Dass das Generalkriegscommissariat rücksichtlich der Herzogthümer Holstein und Lauenburg eingezogen werde.
- 2) Dass dem seitherigen zweiten See- und Landkriegscommissariats-

District im Herzogthum Holstein die gegenwärtig zum dritten See- und Landkriegscommissariats-District gehörige Herrschaft Pinneberg und das Kloster Uetersen hinzugelegt und in Zukunft der jetzige zweite District als erster holsteinischer See- und Landkriegscommissariats-District und der gegenwärtige dritte District als zweiter holsteinischer See- und Landkriegscommissariats-District bezeichnet werde; dass ferner die Städte Glückstadt, Itzehoe, Krempe, Rendsburg und Wilster rücksichtlich der Aushebung zum Landmilitärdienst dem ersten holsteinischen Landkriegscommissariats-District, und die Städte Altona, Heiligenhafen, Kiel, Lütjenburg, Neustadt, Oldenburg, Oldesloe, Plön und Segeberg dem zweiten holsteinischen Landkriegscommissariats-District hinzugelegt werde.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte danach eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des constituirten Land- und Seekriegscommissairs für den zweiten District, Oberstlieutenant v. Krieger, um die Erlaubnis, in Zukunft seinen Wohnsitz ausserhalb des Districts in Altona zu nehmen.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage gestatteten *Seine Majestät* allergnädigst dem Oberstlieutenant Krieger, seinen Aufenthalt bis weiter in Altona zu nehmen.

Noch referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Extension des Privilegiums des Apothekers Lindemann in Bramstedt auf seinen Sohn, und die erbetene Erlaubnis, von Bramstedt aus eine Filial-Apotheke in dem Kirchdorf Kaltenkirchen anzulegen.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst:

- 1) Dass das dem Friedrich Wolfrath Lindemann in Bramstedt unterm 29sten April 1828 verliehene Apothekerprivilegium auf dessen Sohn, den Candidaten der Pharmacia Johann August Friedrich Lindemann extendirt werde.
- 2) Dass die für die Extension, in Gemässheit der Verordnung vom 27sten October 1838, an die Kieler Universität zu erlegende Recognition auf 300 Rbt. bestimmt werde.
- 3) Dass dem Johann August Friedrich Lindemann, unter Vorbehalt der Revocation, die Erlaubnis ertheilt, gleichzeitig aber auch die

Verpflichtung auferlegt werde, binnen Jahresfrist eine Filialapothek in dem Kirchdorf Kaltenkirchen anzulegen, unter der Bedingung, dass er für die für ihn persönlich nicht administrirte Apothek, neben eigener Oberaufsicht und Verantwortlichkeit, einen examinirten Provisor bestelle und eine besondere von dem Sanitätscollegium zu ertheilende Instruction in Beziehung auf Buchhaltung in den beiden Apotheken u. s. w. befolge.

- 4) Dass von der Erlegung einer speciellen Recognition für die Filialapothek einstweilen abzusehen sei.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend ein Gesuch der Rethwischer Schulcommune, Kirchspiels Oldesloe, in der Probstei Segeberg, um die Bewilligung einer Unterstützung für die dortige Schule aus der Königlichen Kasse.

In Übereinstimmung mit dem Antrage bewilligten *Seine Majestät* allergnädigst der gedachten Schulcommune zu den Kosten des im vorigen Sommer vorgenommenen Schulbaues eine Beihülfe von 240 Rbt. oder 150 Rth. Courant aus dem desfälligen Budgetconto.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend den Antrag der Amtsdeputirten des Amtes Plön um Erlaubnis zur Contrahirung einer Communalanleihe zum Betrage von 6706 Rbt. 64 Sk.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Vorschlage des Ministers geruheten *Seine Majestät*, dem Amte Plön die Contrahirung einer in kurzen von dem Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg demnächst näher zu bestimmenden Terminen zurückzuzahlenden Anleihe von 6706 Rbt. 64 Sk. beantragtermassen allergnädigst zu gestatten.

Schliesslich referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die von den Vorstehern des Amtes und Fleckens Neumünster nachgesuchte Erlaubnis zur Contrahirung von Anleihen zur Deckung gekündigter, durch die Zwangsanleihen erwachsener Schuldposten, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht dem Amte Neumünster allergnädigst zu gestatten sein möchte, zur Deckung der aus den gezwungenen Anleihen erwachsenen Schulden, namentlich zur Rückzahlung der bereits gekündigten Posten, neue Capitalien bis

zum Belaufe der Gesamtschuld von 46.692 Rbt. 70 $\frac{2}{5}$ Sk., anzuleihen hinsichtlich deren baldthunlichster Rückzahlung demnächst die erforderlichen Anordnungen vom Ministerio zu treffen sein würden.

Det blev i Anledning af denne Indstilling af *Indenrigsministeren* [Bang], *Finantsministeren* [Sponneck] og *Justitsministeren* [Scheel] fremhævet, at da der i nærværende Tilfælde, hvor det alene er de Mænd, der selv have gjort Gjælden, som erholde om, at denne maa erklæres for gyldig, aldeles intet særdeles Anbefalende for Anerkjendelsen af de paagjældende Laan foreligger, saa vilde det, hvis Indstillingen bifaldes af Hans Majestæt, dermed være afgjort, at alle de tvungne Communelaan i Holsten blive at anerkjende, men at dette vilde være imod Meningen af den i forrige Geheime-Statsraadsmøde tagne allerhøieste Beslutning, og det blev derfor af bemeldte Ministre allerunderdanigst tilraadet, at den allerhøieste Resolution i nærværende Sag maatte gaa ud derpaa, at det, efter de Omstændigheder, som fortiden foreligge, ikke kan tillades, at den paagjældende Commune optager det omhandlede Laan.

Seine Majestät der König geruheten allergnädigst zu resolviren, dass Allerhöchstdieselben Sich zur Zeit nicht veranlasst finden, den vorliegenden allerunterthänigsten Antrag des Ministers für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg zu genehmigen.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Unterlegung der Stadt Friedrichstadt in allen das Kirchen- und Schulwesen betreffenden Sachen unter das Kirchenvisitatorium der Probstei Hütten.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass die Stadt Friedrichstadt, so lange der Amtmann des Amts Hütten mit der Wahrnehmung der Geschäfte eines Oberdirectors derselben beauftragt ist, in allen das Kirchen- und Schulwesen betreffenden Angelegenheiten dem Kirchenvisitatorio der Probstei Hütten untergelegt werde.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Genehmigung eines Umtausches hinsichtlich eines Stücks des zum Diaconat in Petersdorf auf Fehmarn gehörigen Landes.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass das dem gedachten Diaconat gehörige im Schlage »Jungfernberg« Petersdorfer Feldmark

gelegene Stück Land 152 Quadratruthen gross, gegen ein dem Eingessenen Andreas Höpner in Petersdorf gehöriges, im Schlage »Weden« Petersdorfer Felder gelegenes Landstück unter der Bedingung vertauscht werde, dass dem Diaconat für das erstgedachte Landstück ein Areal von 152 Quadratruthen wieder erstattet werde, sowie, dass der Eingessene Höpner sich verpflichte, die durch den Umtausch erwachsenen Kosten einseitig zu tragen; und autorisirten Seine Majestät zugleich das Ministerium für das Herzogthum Schleswig, künftigt entstehende Fragen, einen Umtausch von Pastorat- und Kirchen-Ländereien betreffend, ohne vorhergängige allerunterthänigste Vorstellung zu erledigen.

Fremdeles refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved fremlægges Udkast til en Forordning om Oprettelsen af særlige Over-Medicinal-Autoriteter for bemeldte Hertugdømme samt dettes Inddeling i Physicatsdistrikter.

Overensstemmende med Indstillingen bemyndigede *Hans Majestæt* allernaadigst Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig til allerunderdanigst at forelægge til allerhøieste Underskrift en i Overensstemmelse med det fremlagte Udkast udfærdiget Forordning angaaende Oprettelsen af særlige Over-Medicinal-Autoriteter for Hertugdømmet Slesvig samt dette Hertugdømmes Inddeling i Physicatsdistrikter, dog saaledes, at der i Forordningens danske Text tilføies til § 8: »dog skal Physicus for Ærø Physicatsdistrikt have sin Bopæl i Ærøskøbing og Physicus for Femern Physicatsdistrikt i Burg«, hvorefter den tilsvarende Tilføining vil være at foretage i Forordningens tyske Text. *Hans Majestæt* bifaldt derhos endvidere overensstemmende med Indstillingen, at der, foruden de i det forelagte Udkast anførte Gager, Diæter og andre Godtgjørelser bestemmes et aarligt Beløb af 2000 Rbd. til Gageringen af en Medicinal-Inspecteur.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede endvidere en allerunderdanigst Forestilling angaaende Godtgjørelsen for Befordringsudgifter til Gensdarmeri-Inspecteuren og Militær-Commandeuren for Gensdarmeriet i bemeldte Hertugdømme.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at Bestemmelserne i Gagereglementet for Gensdarmeriet for Hertugdømmet Slesvig af 18de Februar 1851 forandres derhen, at der for Fremtiden tillægges Gensdarmeri-Inspecteuren ikkun 3 Fourage-

Rationer, og at der paalægges ham stedse selv at befordre sig fra Byen Slesvig til de nærmeste Poststationer og tilbage, samt hvor der ingen Poststationer findes, indtil en Afstand af 4 Mile fra hans Stationssted og tilbage, men at han derimod paa alle Tjenestereiser, der ere nødvendige i en længere Afstand fra bemeldte By, berettiges til at benytte Extrapost, eller, hvor ingen saadan haves, anden leiet Befordring og efter indgiven Regning at erholde Befordringsudgifterne erstattede af de til Gensdarmericorpsets Udgifter normerede Fonds, samt endvidere, at det udtrykkeligen tillades Militær-Commandeuren for Gensdarmericorpset paa Tjenestereiser, der ligge udenfor hans Distrikt som Afdelingscommandeur, at benytte Extrapost eller anden leiet Befordring mod Erstatning af Gensdarmeriets Kasse, dog med den Forpligtelse, paa deslige Reiser saavidt muligt at benytte Befordring fælleds med Gensdarmeriinspecteuren.

Schliesslich referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Wahl eines Klosterprobsten für das adelige St. Johannis Kloster vor Schleswig, indem er allerunterthänigst beantragte, ob die Wahl des Landsassen H. v. Rumohr auf Rundhof zum Klosterprobsten des gedachten Klosters allerhöchst zu bestätigen sein möchte.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bezog sich auf sein in der Vorstellung entwickeltes Dafürhalten und wollte es nicht glücklich finden, dass die betreffende Wahl des Landsassen Rumohr nicht bestätigt würde.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] konnte nicht umhin, es nach den von ihm in der allerunterthänigsten Vorstellung hervorgehobenen Antecedentien des Landsassen Rumohr bedenklich zu finden, die Wahl desselben zum Klosterprobsten zu bestätigen.

Krigsministeren [Hansen] sluttede sig til Ministeren for Slesvig.

Udenrigsministeren [Bluhme] fremhævede, at den Omstændighed, at Rumohr var vedblevet i et Embede, som Hans Majestæt havde op hævet, talte stærkt imod ham.

Justitsministeren [Scheel] bemærkede, at han ikke kjender Rumohr, men at han fra sit Ophold i Flensborg i 1851 ved, at Rumohr blev betragtet som meget fjendtligsindet imod Hans Majestæt.

Hans Majestæt behagede derefter at udtale, at Allerhøjstsamme ansaa det rettest, ikke for Øieblikket at afgive nogen allerhøjeste Resolution paa den foreliggende Indstilling, og i Henhold hertil befalede Hans Majestæt Sagen indtil videre udsat.

Finantsministeren [Sponeck] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forelæggelse for den nu forsamlede Rigsdag af et Udkast til Lov om Vederlag til de forrige Besiddere af Ufrie i de dansk-vestindiske Besiddelser.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* aller-naadigst, at bemeldte af Finantsministeren foredragne Lovudkast forelægges den nu forsamlede Rigsdag.

Finantsministeren [Sponeck] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Fritagelse for Brugen af stemplet Papir til de Aktiebrev, som skulde udstedes til Medlemmerne af Foreningen til Opførelse af sunde og billige Boliger i Kjøbenhavn for den arbejdende Klasse.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* aller-naadigst, at bemeldte Forening maa ved Bevilling, der bliver at indløse med 28 Rbd. 48 Sk., forundes Fritagelse for Brug af stemplet Papir til de Aktiebrev, der udstedes til Foreningens Medlemmer, paa Vilkaar, at der i berørte Dokumenter indføres, dels at de ifølge denne Bevilling udfærdiges paa ustemplet Papir, dels at de eventuelle Transporter af Aktiebrevene skulle skrives paa anordnet stemplet Papir.

Ferner referirte *der Finanzminister* [Sponeck] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Zollbegünstigungen der Stadt Altona und des Fleckens Wandsbeck, indem er zur allerhöchsten Resolution vorstellte:

- 1) Ob nicht die Stadt Altona und der Flecken Wandsbeck auch nach Herstellung der in der allerhöchsten Bekanntmachung vom 28sten Januar d. J. verheissenen Zolleinheit der Monarchie bis weiter ausserhalb der Zolllinie zu lassen sein möchten.
- 2) Ob nicht die diesen Orten durch das Patent vom 13ten December 1843 zugestandenen Zollbegünstigungen hinsichtlich der Einfuhr von Fabrik- und Handwerkerwaren in das zollpflichtige Inland und hinsichtlich des Bezuges ausfuhrzollpflichtiger Landesproducte aus dem zollpflichtigen Inlande, mit dem Zeitpunkte des Anschlusses Holsteins an das Zollsystem des Königreichs und des Herzogthums Schleswig, auch was Holstein betrifft, wie es schon früher in Schleswig geschehen, aufzuheben sein möchten.
- 3) Ob nicht das Finanzministerium allerhöchst zu autorisiren sein möchte, durch das Altonaer Oberpräsidium und die Wandsbecker

Intendantur zu verfügen: dass die von dem vormaligen General-Zollkammer und Commerz-Collegium ad mandatum ertheilten Concessionen zur zollbegünstigten Einfuhr Altonaer Fabrik- und Handwerkerwaren, ingleichen Wandsbecker Fabrikwaren behufs ihrer etwanigen Confirmation ad mandatum, sowie die seit dem 24sten März 1848 und bis zur vollständigen Wiederherstellung der Landesherrlichen Gewalt ausgefertigten ähnlichen Concessionen, zur näheren Prüfung und Beschlussnahme über die Gestattung oder Nicht-Gestattung der ferneren Ausübung der dadurch verliehenen Gerechtsame, vor dem 15ten Januar 1853, an das Finanzministerium einzusenden sind.

- 4) Ob nicht die Confirmation der für die Herzogthümer Schleswig und Holstein nach Massgabe des Patents vom 13ten December 1843 ausgefertigten Concessionen zur zollbegünstigten Einfuhr Altonaer Fabrik- und Handwerkerwaren und Wandsbecker Fabrikwaren, lediglich auf das Herzogthum Holstein zu beschränken.
- 5) Ob nicht, falls die Anträge sub 1 und 2 allerhöchst genehmigt werden, das Finanzministerium zu beauftragen sein möchte, den Bewohnern der Stadt Altona und des Fleckens Wandsbeck schon jetzt durch die Localobrigkeiten hierüber eine Mittheilung zu machen, auch in die für die Altonaer und Wandsbecker Zollconcessionen auszufertigenden Confirmation-Urkunden eine desfällige Bemerkung aufzunehmen.
- 6) Ob nicht die nach Massgabe des § 3 des Patents vom 13ten December 1843 bisher stattgefundene Ertheilung von Concessionen zur zollbegünstigten Einfuhr Altonaer Fabrikate- und Handwerkerwaren und Wandsbecker Fabrikate in die zollpflichtigen Theile des Herzogthums Holstein für die Zukunft aufhören solle und das Finanzministerium allerhöchst zu beauftragen sein möchte, solches den Bewohnern der Stadt Altona und des Fleckens Wandsbeck durch die Localobrigkeiten bekanntzumachen.
- 7) Ob nicht die Stadt Altona, auch in Hinsicht der Schiffsankaufsabgabe bei Verlegung der Zollgrenze als Ausland zu behandeln und demnach die Schiffe und Fahrzeuge, welche Altonaer Einwohner von der Fremde ankaufen oder welche auf andere gesetzliche Weise aus fremdem Eigenthum in das Eigenthum Altonaer Einwohner übergehen, gleichzeitig mit Wegfall der Zollbegünsti-

gungen, von Erlegung der Schiffsankaufsabgabe zu befreien sein möchten.

- 8) Ob nicht hinsichtlich der Schifffahrtsabgaben die Fahrt zwischen dem zollpflichtigen Inlande und der Stadt Altona nach wie vor als inländisch zu behandeln sein möchte.
- 9) Ob nicht bei Verlegung der Zollgrenze die bisher dem Altonaer Viehmarkt zugestandenem Begünstigungen aufzuheben, das Finanzministerium jedoch allerhöchst zu autorisiren sein möchte, die zollfreie Zurückfuhr des von dem zollpflichtigen Inlande nach dem Altonaer Markt gemeldeten Viehes unter solchen Bedingungen zu gestatten, welche für das Zollinteresse als genügend angesehen werden.
- 10) Ob nicht das Finanzministerium allerhöchst zu beauftragen sein möchte, seiner Zeit, wenn die Bedingungen für den Anschluss Holsteins an das Zollsystem Dänemarks und Schleswigs erfüllt sind, wegen Ausführung der vorstehend sub 1, 2, 7, 8 und 9 gedachten sowie der sonstigen das Detail der Ausführung betreffenden Bestimmungen, Seiner Königlichen Majestät nähere allerunterthänigste Vorstellung zu thun.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bezog sich auf seine in der allerunterthänigsten Vorstellung referirte Ansicht der vorliegenden Sache, und indem er bedauerte, dass man in dieser Sache, die für Altona von der allergrössten Wichtigkeit sei, keine Erklärung von drüben habe einholen können, glaubte er sich nur für eine successive Beseitigung der betreffenden Zollbegünstigungen erklären zu müssen, da er fürchte, dass der plötzliche Wegfall derselben eine entscheidende Katastrophe für Altona herbeiführen würde.

Finanzministeren [Sponneck] vilde, idet han forresten i det Hele maatte henholde sig til den udførlige Fremstilling, som han havde givet i den refererede Forestilling, ikke benægte, at Ophævelsen af Toldprivilegierne kunde medføre en Crisis for Altona, men han troede dog, at Ministeren for Holsten overvurderede denne. I ethvert Fald maatte han imidlertid, som i Forestillingen nærmere udviklet, anse det for en ligefrem Nødvendighed, at, naar Toldlinien skal forlægges til Elben, da med det samme hine Privilegier bortfalde, og han indsa saaledes ikke, at der for Hans Majestæt er noget Valg.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] war im

Ganzen mit dem Finanzminister darin einverstanden, dass, wenn die Zolllinie an die Elbe verlegt werde, die Zollbegünstigungen der Stadt Altona wegfallen müssen. Er glaubte aber, dass, wenn es möglich wäre, die Stadt Altona in den dänischen Zollbezirk einzubringen, und er sehe nicht ein, warum es nicht möglich sein sollte, es am consequentesten sein würde, über diesen Punkt die Altonaer Behörden zu hören, ob die Stadt eine solche Alternative vorziehe und die desfälligen Kosten zu tragen willig sei. Wenn diese Alternative gestellt würde, wäre jeder Grund zur Klage gehoben, und er gebe daher anheim, ob nicht das gedachte Verfahren zu befolgen sein könne.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at det altid har været antaget som noget selvfølgeligen umuligt at indlemme Altona i vort Toldsystem, og at heller ikke et saadant Alternativ var i nogen Maade kommet paa Tale fra de Altonaer Fabrikanters Side, der nylig havde netop med Hensyn til Byens Toldprivilegier været herovre. Akter havde han idøvrigt ikke set om hint Spørgsmaal, og der havde heller ikke nu eller tidligere foreligget nogen Anledning til en saadan Undersøgelse. Skulde det imidlertid være tænkeligt, at det kunde være foreneligt med Altonas Interesse at træde ind i det danske Toldgebet, saa vilde der ikke være nogen stærkere Impuls for Altona til at gjøre Skridt i denne Retning end netop den af ham allerunderdanigst foreslaaede allerhøieste Resolution, der vil blive de Vedkommende bekendtgjort, og der jo kun bestemmer, hvad der skal ske, naar Toldgrænsen bliver forlagt til Elben.

Udenrigsministeren [Bluhme] tiltraadte aldeles Finantsministerens Forslag i dets Helhed, og idet ogsaa han, ligesom Ministeren for Slesvig, ønskede, at der maatte lades Altona Valget imellem Ophævelse af Toldprivilegierne eller Indlemmelse i det danske Toldgebet, mente han tillige, at dette Alternativ er paa indirekte Maade netop stillet ved den af Finantsministeren foreslaaede Resolution.

Hans Majestæt bifaldt derefter allernaadigst samtlige Finantsministerens Indstillinger.

Finantsministeren [Sponneck] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling angaaende Nedsættelse af en Smedemester Hans Carstens i Garding for ulovlig Kjørsel idømt Mulkt, idet han allerunderdanigst indstillede, at den bemeldte Smedemester ved Politiretten i Tønning den 9de Juli d. A. for ulovlig Kjørsel overgaaede Dom, hvorved han er idømt en Mulkt af 16 Rbd. samt Udredelse af

16 Sk. pr. Mil for hver Hest i Stationspenge og af samtlige ved Sagen foranledigede Omkostninger, forandres derhen, at han tilpligtes, inden 4 Uger at udrede en Mulkt af 6 Rbd., medens der med Hensyn til Retsomkostningerne forholdes efter Politirettens Kjendelse.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Sluttelig refererede *Finansministeren* [Sponneck] en allerunderdanigst Forestilling angaaende en forandret Pante-Sikkerhed for en aarlig Afgift af 7000 Rbd., som til det Classenske Fideicommiss hefter paa det Frederiksværkske Etablissement, idet han til allerhøieste Underskrift forelagde det i saa Henseende udfærdigede Dokument.

Hans Majestæt samtykkede allernaadigst i at forsyne bemeldte Dokument med allerhøieste Underskrift.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at et Udkast til Lov, hvorved Indfødsret meddeles forskellige Udlændinge, maa blive approberet til Forelæggelse for Rigsdagen.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] und *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] bezogen sich auf ihre in der allerunterthänigsten Vorstellung referirten Ansichten.

I Overensstemmelse med Indenrigsministerens allerunderdanigst udtalte Formening approberede *Hans Majestæt* allernaadigst det fornævnte Forestillingen vedlagte Lovudkast til Forelæggelse for Rigsdagen.

Dernæst refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Approbation paa Udkast til Lov om Skibsfart og Handel paa Island.

Overensstemmende med Indstillingen approberede *Hans Majestæt* allernaadigst bemeldte Forestillingen vedlagte Lovudkast til Forelæggelse for Rigsdagen.

Endvidere refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Approbation paa et Udkast til en Jagtlov for Færøerne.

I Overensstemmelse med Indstillingen approberede *Hans Majestæt* allernaadigst bemeldte Forestillingen vedlagte Lovudkast til Forelæggelse for Rigsdagen.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling om, at et Udkast til Lov angaaende en Forandring i den § 3 i Loven af 16de Marts 1851 angaaende Udredning af Distrikts-

heste samt om Foderheste til Brug for Hæren vedføjede Fortegnelse maa forelægges Rigsdagen.

Overensstemmende med Indstillingen approberede *Hans Majestæt* allernaadigst bemeldte Forestillingen vedlagte Lovudkast til Forelæggelse for Rigsdagen.

Indenrigsministeren [Bang] refererede derpaa en allerunderdanigst Forestilling om, at et Udkast til Lov angaaende Godtgjørelse for de i Krigsaarene 1848 til 1851 præsterede militære Fribefordringer maa forelægges Rigsdagen.

I Overensstemmelse med Indstillingen approberede *Hans Majestæt* allernaadigst bemeldte Forestillingen vedlagte Lovudkast til Forelæggelse for Rigsdagen.

Endelig refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende allerhøieste Approbation paa et Udkast til en Lov om Tiden for Landstingets Mandat.

Overensstemmende med Indstillingen approberede *Hans Majestæt* allernaadigst bemeldte, Forestillingen vedlagte Lovudkast til Forelæggelse for Rigsdagen, dog at Udkastet redigeres saaledes: »Det i Aaret 1849 foregaaende Landstingsvalg bliver at regne fra den 11te Julis. A.«

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Gaardmand Christen Laursen Flyvholm m. Fl., idet han indstillede, at det allernaadigst maa behage *Hans Majestæt* at tillade, at de efternævnte Personer ved Høiesteretsdom af 16de Januar d. A. for nedenstaaende Forbrydelser idømte Straffe maa formildes, saaledes som herefter findes anført, nemlig:

- 1) At den Gaardmand Christen Laursen Flyvholm for Tyveri idømte Straf af 1 Aars Forbedringshusarbeide maa formildes til Straf af Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.
- 2) Af den Husmandskone Kirsten Christensdatter, Langerhus af Harboør for Tyveri idømte Straf af Fængsel paa Vand og Brød i 3 Gange 5 Dage maa nedsættes til lige Fængsel i 2 Gange 5 Dage.
- 3) At de Maren Christensdatter Mollerup af Harboør, Selveiergaardmændene Niels Christian Jensen og Peder Christian Jensen Bjerregaard af Nees og Gjertrud Marie Madsdatter af Hygum for Tyveri idømte Straffe af Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 5 Dage maa formildes til simpelt Fængsel i 12 Dage.
- 4) At de Ole Pedersen Maae af Harboør, Farver Hans Stark af Taabek, Boelsmand Jens Christian Møller og Hustru Mette Jensdatter af

Hau samt Tjenestekarl Anders Jensen Smed af Møborg for Hæleri idømte Straffe af 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød maa formildes til simpelt Fængsel i 8 Dage.

- 5) At den Husmand Morten Gram af Harboør for Attentat paa hælerisk Virksomhed idømte Straf af 2 Dages Fængsel paa Vand og Brød maa formildes til simpelt Fængsel i 4 Dage.
- 6) At de Sognefoged, Gaardeier Christen Christensen Sodborg af Rom, Selveiergaardmand Hans Peter Høiland Laursen Graabek af Dybe, Selveiergaardmand Christen Olesen Kockholms Hustru, Mariane Jensdatter af Vesterferring samt Boelsmand Mads Christensen Mollerup af Trans idømte Straffe af simpelt Fængsel i respektive 5, 2, 5 og 4 Dage, maa eftergives dem, mod at de til vedkommende Fattigkasse erlægge en Mulkt, No. 1 af 10 Rbd., 2 og 3 af 5 Rbd. og No. 4 af 1 Rbd.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst Justitsministerens Indstilling.

Dernæst refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilladelse for Besidderen af Slægthuset Herschendsgave til at afhænde det under Slægthuset hørende Bøndergods til fuldkommen Eiendom, idet han indstillede, at det allernaadigst maa tillades Besidderen af Slægthuset Herschendsgave at afhænde det under bemeldte Slægthus hørende Bøndergods, dog med Undtagelse af Enkesædet Peterslund, til fuldkommen Eiendom paa følgende Vilkaar:

- 1) At der idetmindste udbringes følgende Kjøbesummer:
  - a) For Gaarde eller bebyggede Steder med et Tilliggende af 1 Td. Hartkorn eller derover, forsaavidt de ligge i Assendrup By, 640 Rbd. pr. Td. Hartkorn, og forsaavidt de ligge i Gjelsing By, 760 Rbd. pr. Td. Hartkorn, med et Tillæg af 100 Rbd. for hver Gaard som Vederlag for den Fæsterne overleverede Besætning og Inventarium, samt endvidere med et Tillæg af 100 Rbd. pr. Td. Hartkorn for de Fæstere, hvis Fæstebreve ere ældre end 11te Juni 1830, af 50 Rd. pr. Td. Hartkorn for de Fæstere, som have fæstet i Tidsrummet fra 11te Juni 1830 til 11te Juni 1846, og af 100 Rbd. pr. Td. Hartkorn af Enker, hvorhos de Minima, som efter det Foranførte udkomme for hver enkelt Gaard, forhøjes med $\frac{1}{25}$ for hvert Aar, der hengaar efter Tilladelsens Datum, indtil Salg sker.
  - b) For Huse 200 Rbd. for hvert Huses Bygninger og for Jorden,

desuden for Huse med et Tilliggende af indtil 1 Skp. Hartkorn 100 Rbd., for Huse med et Tilliggende af mere end 1 Skp. Hartkorn indtil 3 Skpr. Hartkorn 300 Rbd., for Huse med et Tilliggende af mere end 3 Skpr. Hartkorn indtil 4 Skpr. Hartkorn 400 Rbd. og for Huse med et Tilliggende af mere end 4 Skpr. Hartkorn 700 Rbd.,

dog at Justitsministeriet bemyndiges til, forsaavidt ovennævnte Minima i enkelte Tilfælde ikke kunne opnaas, at approbere Salg for en lavere Kjøbesum.

- 2) At der, forsaavidt fæsteledige Huse sælges til andre end de sidste Fæsteres Børn eller Svigerbørn, kan tilstaas Besidderen som privat Eiendom 10 % af Kjøbesummen.
- 3) At de øvrige Betingelser fastsættes overensstemmende med dem, der indeholdes i de seneste lignende Salgsbevillinger.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst Justitsministerens Indstilling.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for C. L. Hansen af Næsby, idet han indstillede, at Christian Ludvig Hansen af Næsby i Sorø Amt, som ved Høiesteretsdom af 25de Octbr. sidstleden, for begaaet Falsk, ifølge Forordningen 11te April 1840 § 62 er tilfunden at hensættes til Forbedringshusarbeide i 8 Maaneder, allernaadigst maa forskaanes for at lide efter Dommen, mod at han hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Denne Indstilling blev allernaadigst bifaldt.

Endvidere refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allernaadigst Forestilling angaaende Strafformildelse for N. J. F. Andersen, idet han indstillede, at den Arrestanten Niels Jacob Ferdinand Andersen af Aarslev Sogn under Randers Amt ved Høiesteretsdom af 9de November d. A. for Falsk idømte Straf af 3 Aars Forbedringshusarbeide maa formildes derhen, at han, istedetfor at lide efter Dommen, hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Ligeledes denne Indstilling blev allernaadigst bifaldt.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Opførelsen af et nyt, for Stege Kjøbstad og Møens Herred fælleds Raad-, Thing- og Arresthus, idet han indstillede:

- 1) At der i Stege Kjøbstad, paa den dertil anskaffede Plads, maa opføres et for Kjøbstaden og Møens Herred fælleds Raad-, Thing- og Arresthus, i Overensstemmelse med den allerunderdanigst ved-

lagte, af Bygningsinspecteur Bingesbøll udarbejdede Tegning med tilhørende Overslag over Udgifterne, saaledes som denne Tegning er nærmere modificeret ved den ligeledes allerunderdanigst vedlagte, af bemeldte Bygningsinspecteur udarbejdede Plan, dateret den 8de f. M., dog at Justitsministeriet bemyndiges til at meddele Approbation paa saadanne mindre væsentlige Forandringer i Planen, som under Arbejdets Udførelse maatte vise sig nødvendige eller hensigtsmæssige, samt

- 2) At de til Bygningens Opførelse og Anskaffelse af Inventarium saavel som til den fremtidige Vedligeholdelse medgaaende Omkostninger udredes med $\frac{1}{4}$ for Kjøbstad Communens Vedkommende og med $\frac{3}{4}$ af Landjurisdictionen.

Begge disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Cultusministeren [Simony] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at Johan Christian Jacobsen, der, efter at være med Maturitetsbevis dimitteret fra Haderslev lærde Skole, har underkastet sig den med Universitetet i Bonn i Forbindelse staaende theologiske Examen i Coblenz, maa allernaadigst forundes Tilladelse til, efter at være immatriculeret ved Kjøbenhavns Universitet, at indstille sig til den forestaaende theologiske Embedsexamen ved sidstnævnte Universitet, uden at han behøver forinden at underkaste sig den ved allerhøieste Resolution af 1ste September 1850 bekendtgjort under 7de s. M. anordnede almindelige philosophiske Prøve.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 5. Januar 1853.

Aar 1853, den 5te Januar, var det Geheime-Statsraad samlet under *Hans Majestæts* allerhøieste Præsidium.

Udenrigsministeren [Bluhme] foredrog de fra følgende Magter indkomne Accessionsakter til Londoner-Traktaten, nemlig Toscana, Sardinier, begge Sicilierne, Spanien, Nederlandene og Belgien, Württemberg, Sachsen, Hannover og Churfyrstendømmet Hessen. Efter tillige at have forelæst den Accessionen fra Hannover ledsagende

Skrivelse fra Minister, Baron Schele, og efter endvidere at have meddelt, at der fra de 3 Hansestæder, Schweiz og Modena var indløbet Svar paa de til samme udgaaede Notificationer angaaende Londonner-Traktaten, oplæste Udenrigsministeren fremdeles den af Oldenburg til Svar paa Indbydelsesnoten til Accession afgivne Erklæring, der vel ikke var en pure og formel Tiltrædelse af Traktaten, men paa den anden Side var meget mere, end man havde Grund til at vente, hvortil kom, at den Storhertugelige Regjering har declareret sig villig til at give Erklæringen, i hvilken Form det herfra maatte ønskes. Forinden imidlertid Udenrigsministeren angaaende dette sidste Punkt nedlagde nærmere allerunderdanigst Forestilling, i hvilken Henseende han derhos fremhævede adskillige Incorrectheder i den modtagne Erklæring, hvilke nødvendigvis maatte rettes, og hvoriblandt navnlig var den, at Erklæringen, ifølge Ordene, kun gjælder, forsaavidt Prinds Christian kommer paa Thronen, troede han det hensigtsmæssigt at conferere med den russiske Regjering, og han ønskede derfor, indtil dette var sket, at udsætte at tage endelig Beslutning.

Efterat Udenrigsministeren dernæst paa dertil given Anledning havde erklæret, at der selvfølgeligen vilde i Anledning af de fra Sachsens Side gjorte Reservationer med Hensyn til Lauenborg blive i Acceptationsakten taget den fornødne Mod-Reservation, foredrog han endvidere det fra Baiern modtagne Svar, idet han bemærkede, at han, forinden der herfra svaredes paa denne frappante Svar-Note, troede det ønskeligt at kjende Baierns Svar til de øvrige Magter, fra hvilke det havde modtaget Indbydelsesnoter om at tiltræde Traktaten.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkede, dass es ihm so wie die bairische Note gefasst, angemessen scheine, sie gleich zu beantworten und zwar dahin, dass es ganz einfach ausgesprochen werde, dass Seine Majestät der König bedauern, dass die bairische Regierung der betreffenden europäischen Acte nicht accedirt habe, und zwar um so mehr, als die Ansichten, aus welchen dieselbe sich dazu veranlasst gefunden habe, nicht für begründet und richtig erachtet werden können. Er glaube, dass es unbedenklich sei, auf diese Weise gleich zu antworten, und dass dieses von allen Seiten Billigung finden werde.

Udenrigsministeren [Bluhme] havde ingen Betænkelighed ved, at der strax svaredes paa den af Ministeren for Holsten foreslaaede Maade.

Hans Majestæt Kongen resolverede allernaadigst, at der strax skal

svares den bayerske Regjering saaledes som af Ministeren for Holsten foreslaaet.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die allerunterthänigste Bitte des Hofbesizers Peter Schippmann in Hackeboe, Kirchspiels Wilster im Amte Steinburg, um Erlass seiner sämmtlichen Königlichen Abgaben auf 1 Jahr wegen der durch den Sturm vom 2ten October v. J. erfolgten Zertrümmerung seiner Wassermühle.

Übereinstimmend mit dem Antrage des Ministers geruheten *Seine Majestät der König*, dem gedachten Hofbesitzer seine Königlichen Abgaben zum Belaufe von 114 Mk. 12 Sk. für ein Jahr allerhöchst zu erlassen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte ferner eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Entschädigung des Mühlenschreibers Wichmann in Plön für die ihm durch den Neubau der dortigen landesherrschaftlichen Kornwassermühle entzogene Diensteinnahme.

In Übereinstimmung mit dem Antrage des Ministers bewilligten *Seine Majestät* allergnädigst dem Mühlenschreiber Wichmann für diesen Winter eine Vergütung von 150 Mk. aus der Königlichen Casse und autorisirten allerhöchst das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg, eventuell eine gleiche Entschädigungssumme für den Sommer des laufenden Jahrs an den Supplicanten auszahlen zu lassen.

Noch referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die allerhöchste Bestätigung des wider den Angeschuldigten Heinrich Andreas Jürnsen aus der Stadt Wiek bei Kiel wegen Mordes beschlossenen Todesurtheils.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] bemerkte, dass er es doch sehr bedenklich finde, die beantragte Todesstrafe eintreten zu lassen. Der Betreffende sei offenbar ein Opfer der Revolution geworden; er sei in den Freischaaren gewesen und in dem Kriege zum schlechten Leben gebracht, und er habe mit Beziehung auf sein Verbrechen grade ausgesprochen, dass es ihm nicht so gefährlich schiene, einen Menschen todtzuschlagen, da er im Kriege so viele hätte todtgeschlagen sehen. Da also doch einige Verbindung zwischen dem be-

treffenden Verbrechen und dem ganzen revolutionären Zustande der letzten Jahre da zu sein scheine, und da die schwersten in diesen Jahren vollzogenen politischen Verbrechen mit dem Tode nicht bestraft worden, gebe er allerunterthänigst anheim, ob nicht im gegenwärtigen Falle lebenslängliche Zuchthausstrafe statt der Todesstrafe anzuwenden sein möchte.

Finantsministeren [Sponneck] maatte fra den Side netop finde Grund til at exequere Dødsstraffen, at det, hvis Hans Majestæt, i Henhold til, hvad Ministeren for Slesvig havde anført, benaadede den Paagjældende, uagtet Overappellationsretten og vedkommende Minister havde andraget paa Dødsstraffens Execution, ikke kunde undgaas, at Aarsagen hertil, den sløvende Indflydelse, som Krigen havde havt paa hans Tænkemaade, maatte blive kjendt, og at dette da vilde have til Følge, at den Advarsel, der skal ligge i Straffen, blev til det Modsatte.

Justitsministeren [Scheel] yttrede, at da det foreliggende Drab ikke alene er overlagt, men heller ikke fremkaldt ved forudgaaende Tvistighed med den Dræbte, og kun begaaet for at røve, hvad der gjør Forbrydelsen større, saa forekom der ham at være Grund til at stadfæste Dødsdommen. At den Paagjældende er i Krigen bleven raaere, kunde vel være, men skulde der i nærværende Tilfælde tillægges denne Omstændighed en formildende Indflydelse, da maatte det samme ogsaa i andre Tilfælde ske i Kongeriget, thi enten Krigen var retfærdig eller ikke, kunde den ligemeget gjøre raa.

Premier- og Udenrigsministeren [Bluhme] kunde ikke andet end tiltræde Justitsministerens Votum. Han troede, at det var den retfærdigste og rigtigste Maade at betragte Straffen som et Forebyggelsesmiddel, og dersom de beklagelige Forhold, som havde fundet Sted i de forløbne Aar, skulde befrygtes at ville fremkalde Forbrydelser af den Natur som den foreliggende, var det saameget vigtigere strax at anvende skarpe Forebyggelsesmidler. Saalænge Dødsstraf er fastsat i Loven, burde efter hans Overbevisning den Mening ikke vinde Indgang, at Straffen staar der som en tom Lyd, og han troede saaledes, at den burde komme til Anvendelse i et Tilfælde som det nærværende, hvor der foreligger et overlagt Drab begaaet af de sletteste Motiver paa sagesløvs Mand.

Krigsministeren [Hansen] sluttede sig ligeledes til Justitsministeren, idet han ikke fandt, at det paa nogen Maade kunde tjene den

paagjældende til Undskyldning, at han tidligere havde været med i Krigen og der set saamange blive dræbte.

Nachdem *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] noch hervorgehoben hatte, dass in der vorliegenden Sache keine mildernden Umstände da seien, geruheten *Seine Majestät der König*, in Übereinstimmung mit dem Antrage desselben, die von dem Oberappellationsgericht in Kiel wider den Angeschuldigten Ernst Heinrich Andreas Jürnsen aus Wiek wegen Mordes dahin beschlossene Strafe, dass derselbe mit dem Beile vom Leben zum Tode zu bringen ist, allerhöchst zu bestätigen.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forelæggelse for Rigsdagen af et Udkast til Lov om Indførelsen af bredfælgede Hjul for større Omnibusser og andre lignende lukkede Vogne i Kjøbenhavn.

Efterat *Finantsministeren* [Sponneck] havde bemærket, at det naturlige forekom ham at være, at det blev en administrativ Foranstaltning at afgjøre, hvilke Vogne der skulde henføres under Bestemmelserne om bredfælgede Hjul, saaledes at dette blev at bestemme ved Politiplakat, og efterat *Indenrigsministeren* [Bang] i den Anledning havde erindret, at det ikke var at antage, at Rigsdagen vilde gaa ind paa at indrømme en saadan arbitrær Myndighed til administrativt at foreskrive, hvilke Vogne der skulde have bredfælgede Hjul, og at der, da det hele var en communal Bestemmelse, turde i dette Tilfælde være Grund til at følge det, som alle Vedkommende havde været enige om at foreslaa, behagede det *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst at approbere det foredragne Lovudkast til Forelæggelse for Rigsdagen.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forelæggelse for Rigsdagen af et Udkast til Lov indeholdende nogle Bestemmelser om nye Vandanlæg i Kjøbenhavn.

Hans Majestæt approberede allernaadigst det af *Indenrigsministeren* foredragne Lovudkast til Forelæggelse for Rigsdagen.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 7. januar 1853.

Aar 1853, den 7de Januar, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkede, dass wie er sich schon vor längerer Zeit allerunterthänigst erlaubt habe, Seiner Majestät dem Könige den Kammerherrn, Baron C. Plessen zur Oberpræsidentur der Stadt Altona in Vorschlag zu bringen, so habe er jetzt, da die Nothwendigkeit, diesen Posten mit einem tüchtigen Beamten möglichst bald zu besetzen, durch den eingetroffenen Tod des bisher als Oberpræsident fungirenden Bürgermeisters Behn vermehrt worden sei, seinen gedachten allerunterthänigsten Vorschlag wiederholt. Da nun Allerhöchstdieselben ihm gestattet haben, die Frage betreffend die Besetzung des Oberpræsidenten-Posten mit dem Baron Plessen im Geheimen-Staatsrathe in Anrede zu bringen, erlaube er sich jetzt, in Übereinstimmung hie-mit, hervorzuheben, wie ihm, wenn er die verschiedenen bei der Besetzung des mehrgedachten Posten in Betracht kommenden Umstände berücksichtige, der Baron Plessen, welcher an den Vorgängen der letzteren Jahre in Holstein gar nicht theilhaftig gewesen sei, die geeig-netste Persönlichkeit zum Oberpræsidenten-Posten zu sein scheine, und er füge hinzu, dass er keinen Anderen in Vorschlag zu bringen wisse.

Hans Majestæt Kongen befalede Geheime-Statsraadets Medlemmer at udtale sig over det af Ministeren for Holsten under Omhandling bragte Spørgsmaal.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] äusserte, dass er sich dem Antrage des Ministers für Holstein anschliesse. Er wisse auch Niemand, welcher die erforderlichen Eigenschaften in dem Grade vereinige wie der Baron Plessen; denn was namentlich den Geheimen-Conferenzrath Scheel betreffe, und von den übrigen in Holstein jetzt fungirenden Oberbeamten glaube er, dass bei der Besetzung des gedachten wichtigen Postens abzusehen sei, so sei derselbe theils neulich zum Landdrosten in Pinneberg ernannt, und es möge nicht wünschenswerth sein, dass zu oft Wechsel in der Person der Oberbeamten eintrete, theils habe er auch kein Vermögen; das Amt aber eines Oberpræsidenten in Altona sei nicht nur ein Vertrauensposten, sondern auch ein Repräsentationsposten, und um ihn bekleiden zu können bedürfe

es also Geld. Die ausgezeichnete Fähigkeit des Barons Plessen sei ihm durchaus bekannt; derselbe habe sich an den traurigen Begebenheiten der letzten Jahre nicht betheiliget, vielmehr verschiedene ihm von der Regierung auftragene Geschäfte zu Zufriedenheit ausgeführt; und der Minister könne nicht umhin, es angemessen zu finden, dass der vorliegende Antrag zu Folge genommen werde.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede, at det forekom ham meget beklageligt, at Formuesomstændigheder skulde, naar man til Overpræsidentposten havde en saadan Capacitet som Geheimeconferentsraad Scheel, lægge Hindringer iveien for at besætte den med ham, og han antog, at der vel derpaa maatte kunne hjælpes. Navnligen vidste han ikke, om ei Geheimeraad Scheel kunde forene sit nuværende Embede med Overpræsidentposten.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkede, dass er nicht dafür halte, dass die Vereinigung der beiden Posten wünschenswerth sei. Er hob dazu hervor, dass der Geheimeconferenzrath Scheel sein Amt neulich angetreten habe, und er würde im Ganzen erachten, dass derselbe als Beamter Seiner Majestät eben so grossen Nutzen bringen werde, wenn er in seiner jetzigen Stellung bleibe.

Premier- og Udenrigsministeren [Bluhme] sluttede sig til det af Ministeren for Slesvig afgivne Votum.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at han ikke selv kjendte Baron Plessen saa nøie, at han kunde udtale nogen Mening om hans Qualification til den omhandlede Post, men ligesom han, efter alt hvad der var ham bekjendt, ansaa det vigtigt, at Baron Plessen igjen erhverves for Hans Majestæts Tjeneste, saaledes maatte han ogsaa fremhæve eet Moment, som han troede at være af væsentlig Betydning: at der neppe er noget Overflod af holstenske Overembedsmænd, som ere blevne Hans Majestæt tro, og at det, hvis Baron Plessen ikke nu ansættes, og saaledes møder en Tilsidesættelse, vilde det vistnok, da han er i en fuldkommen uafhængig Stilling, idetmindste for mange Aar gjøres umuligt at erhverve ham for Hans Majestæts Tjeneste.

Marineministeren [Steen A. Bille] sluttede sig, i den Forudsætning, at Baron Plessen søger den omhandlede Post eller i hvert Fald dog bestemt vides at ønske den, til de tidligere Vota for, at han ansættes i samme. Imidlertid vilde Marineministeren dog ikke undlade at nævne et Ønske, som med Hensyn til Postens Besættelse er yttret af Folk,

der i Altona have megen Anseelse, at det nemlig maatte blive en dansk Mand, som stod udenfor de paagjældende Forhold, der ansattes.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkte, dass der betreffende Posten nicht zu den Aemtern gehöre, welche nachgesucht werden. Es sei ihm aber bekannt, dass der Baron Plessen sehr wünsche, von Seiner Majestät verwandt zu werden, und zwar namentlich zu diesem Posten.

Indenrigsministeren [Bang] henholdt sig til, hvad der var yttret af Ministeren for Slesvig og navnlig af Finantsministeren. Han bemærkede derhos tillige, at han fra sin tidligere Stilling i Rentekammeret havde et meget nøie Kjendskab til Baron Plessens Personlighed, og at det var en af de dygtigste administrative Embedsmænd, han kjendte.

Justitsministeren [Scheel] og *Cultusministeren* [Simony] bemærkede, at de ikke havde noget Kjendskab til Baron Plessens Personlighed.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen sluttede sig til de for Baron Plessens Ansættelse i den omhandlede Stilling afgivne Vota.

Hans Majestæt Kongen behagede at yttre, at, som allerede bemærket, var den Post, som skulde besættes, en Tillidspost, og Allerhøistsamme maatte derfor til den tage en Mand, som han havde Tillid til, og paa hvem han kunde stole. Da nu Allerhøistsamme vidste, at Baron Plessens politiske Anskuelse aldeles ikke stemmede med hans, saa Allerhøistsamme sig ikke istand til at beskikke Baron Plessen i den ledige Overpræsidentpost, og det saa meget mindre, som Altona er med Hensyn til Stemningen anset for en af de allerværste Byer i Holsten, og Baron Plessen derfor ved at erholde hin Post vilde komme i en dobbelt vanskelig Stilling, en Stilling, hvorved det vel turde være et stort Spørgsmaal, om han, der desuden staar i nær Forbindelse med den holstenske Adel, som i det Hele endnu ikke viser sig paa den Maade, som den burde, vilde med skarpe Instruxer kunne blive bragt til at gaa imod det, der er hans politiske Overbevisning. Allerhøistsamme havde allerede for Ministeren for Holsten, ligesom ogsaa tidligere for Premierministeren, udviklet, hvorledes Allerhøistsamme i Henhold til det nu anførte, ikke kunde udnævne Baron Plessen til Overpræsident i Altona. Naar imidlertid Geheime-Statsraadet var af den Mening, at han er den eneste Mand, der kan bruges til den Post, da vilde Hans Majestæt sætte ham paa Prøve ved at constituere ham i Embedet, for saaledes først at se, hvorledes han i Gjerningen vilde vise sig.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkte allerunterhänigst, dass er nicht anrathen könne, den Baron Plessen als Oberpræsidenten zu constituiren, denn darin könne derselbe nur ein Missvertrauen Seiner Majestät blicken, und er sei so nicht im Stande, das Amt zu übernehmen. Übrigens glaube er verbürgen zu können, dass der Baron Plessen mit dem politichen Systeme Seiner Majestät, wenn auch möglicher Weise in den Modalitäten nicht vollkommen übereinstimmend, in dem Hauptgedanken der Unzertrennlichkeit der dänischen Monarchie, durchaus enig ist, und er gebe allerunterhänigst anheim, ob jedenfalls Seine Majestät nicht geruhen wollen, den Baron Plessen zu sich zu befahlen, damit derselbe sich vor Allerhøchstderelben über seine politichen Ansichten näher aussprechen könne.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] äusserte allerunterhänigst, dass er, ganz abgesehen von der Person, unbedingt aufs Dringendste widerrathen würde, dass eine Constitution in dem Altonaer Oberpræsidenten-Posten Statt finde.

Efterat flere andre af Geheime-Statsraadets Medlemmer ligeledes havde allerunderdanigst udtalt sig imod at constituere Baron Plessen i den omhandlede Post, behagede det *Hans Majestæt* yderligere at bemærke, at Allerhøistsamme, da Ministeren for Holsten allerede for længere Tid siden havde allerunderdanigst foreslaaet Baron Plessen til Overpræsident i Altona, havde ladet Baron Plessen kalde til sig og sagt ham, at Allerhøistsamme, forinden Bestemmelse tages om hans Ansættelse i bemeldte Post, ønskede at vide hans politiske Trosbekjendelse, idet Hans Majestæt derhos havde tilføiet, at Allerhøistsammes Politik var Helstats-Politiken, saaledes som denne er udtalt i den Kongelige Kundgjørelse af 28de Januar f. A. Det Svar, som Hans Majestæt herpaa havde faaet af Baron Plessen, var, at han ikke var af Allerhøistsammes Mening, idet han derhos havde tilføiet den yderligere Forklaring: »Ich bin von 1847«. I dette Svar laa en Udtalelse af, at Baron Plessen nærede slesvig-holstenske Sympathier, og Hans Majestæt kunde, efterat han paa den Maade for ikke længe siden havde yttret sig, ikke have den Tillid til ham, som var nødvendig for at beklæde ham med det omhandlede Embede, og Allerhøistsamme maatte anse det urigtigt at give ham dette. Skulde Allerhøistsamme besætte Posten efter sin fuldkomne Overbevisning, da vilde det være med Geheimeraad Tillisch eller Geheimeraad Scheel.

Efterat *Indenrigsministeren* [Bang] havde allerunderdanigst bemærket, at der i Baron Plessens paagjældende Yttringer til Hans Majestæt snarest forekom ham kun at ligge en Tilkjendegivelse af Baronens Hengivenhed for Allerhøistsammes absolute Myndighed, og efterat *Ministeren for Slesvig* [Moltke] og *Udenrigsministeren* [Bluhme] ligeledes havde yttret, at ogsaa de fandt, at Baron Plessens Ord maatte forstaas paa denne Maade, fremhævede derhos sidstnævnte Minister tillige den store Forskjel, der i ethvert Fald var imellem, hvilke Sympathier En i sit Hjerte kunde nære, og hvad man, naar man ansattes i en betroet Post og havde sine Instruxer, udførte; og der vilde under alle Omstændigheder efter hans Formening i Baron Plessens Antagelse af den omhandlede Post ligge, at Baronen sluttede sig til den i Kundgjørelse af 28de Januar udtalte og af Europa stadfæstede Politik.

Justitsministeren [Scheel] bemærkede allerunderdanigst, at naar Hans Majestæt paa Grund af Baron Plessens omhandlede Yttringer havde faaet en Mistillid til hans politiske Charakter, som hos Allerhøistsamme fremkaldte Tvivl om, hvorvidt han vilde kunne opfylde, hvad Overpræsidentposten i Altona krævede, da syntes den af Ministeren for Holsten antydede Vei, at Hans Majestæt nemlig lod Baron Plessen kalde til sig, at være den sikkreste til at faa at vide, om hans Anskuelser staa saaledes mod Allerhøistsammes Hensigter, at han ikke kan bruges i den omhandlede Post.

Finantsministeren [Sponneck] udtalte sig i samme Retning som Justitsministeren og mente, at naar Baron Plessen erklærede Hans Majestæt, at han aabent og kraftigt vilde virke til Udførelsen af Kundgjørelsen af 28de Januar, forsaavidt ham vedkom, maatte Allerhøistsamme uden Mistillid kunne ansætte ham i det oftnævnte Embede.

Efterat derpaa yderligere Forhandling havde fundet Sted, decidede *Hans Majestæt* sig allerhøist derhen, at Ministeren for Holsten har at foranledige, at Baron Plessen indgiver en allerunderdanigst Ansøgning om Overpræsidentposten i Altona.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende nogle Forandringer i de Dokumenter, der nu ere undertegnede af Hertugen af Augustenborg i Anledning af de hertugelige Godsers Overtagelse for den Kongelige Kasses Regning, m. m., idet han allerunderdanigst indstillede:

- 1) At Hans Majestæt allernaadigst vil bifalde de Afgivelser, der findes i den nu af Hertugen af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenborg

undertegnede hertugelige Akt om den med Hans Majestæt truffne Overenskomst angaaende Cessionen og Overtagelsen af samtlige paa Øen Als og Hertugdømmet Slesvigs Fastland liggende augustenburgske Godser og Besiddelser og den hertugelige Cessions- og Renunciations-Akt angaaende bemeldte Godser fra de under 10de Juni f. A. allernaadigst approberede Udkast til disse Dokumenter; og at disse Dokumenter maatte afleveres til Opbevaring til Hans Majestæts Geheime-Arkiv.

- 2) At Hans Majestæt allernaadigst vil tillade, at den paa Augustenburg staaende Fuldblodshingst »Semilasso« og de der og her i Kjøbenhavn opbevarede, Hertugen tilhørende Familie- og Privat-Papirer, udleveres til Hertugen.
- 3) At Ministeriet allernaadigst bemyndiges til, naar de i den allerunderdanigste Forestilling nærmere ommeldte Erklæringer fra Hertugen af Augustenburg og hans Sønner maatte indkomme gennem den Kongelige preussiske Regjering, da allerunderdanigst at forelægge til allernaadigst Underskrift en Tillægs-Akt, hvorved det paa den Kongelige Obligation af 11te Juni f. A. hvilende fideicommissariske Baand bliver hævet, og hvori det udtrykkeligen allernaadigst bliver udtalt, at der ikke hviler nogen Hjemfaldsret paa nogen Del af den Hertugen ved den ommeldte Obligation til-sikkrede Kapital.

Efterat *Justitsministeren* [Scheel] og *Finantsministeren* [Sponneck] med Hensyn til den 2den Indstilling havde fremhævet Vigtigheden af at sikre sig de Beviser for Hertugens hele brødefulde Forhold, som indeholdes i flere af de af hans Breve, som man er i Besiddelse af, hvilket vilde kunne ske ved, at der af de blandt de paa-gjældende Papirer, som have politisk eller historisk Interesse, tages, forinden de udleveres, lithographerede Facsimiler, saaledes at man tillige sørger for juridisk Bevis for disses Overensstemmelse med Originalerne; og efterat *Ministeren for Slesvig* [Moltke] havde tiltraadt dette, behagede det *Hans Majestæt* i Overensstemmelse hermed at resolve, at forinden de paa Augustenburg og her i Kjøbenhavn opbevarede Hertugen af Augustenburg tilhørende Familie- og Privat-Papirer udleveres til Hertugen, har Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig at foranstalte ved en af Embedsmændene under samme i Forening med den Kongelige Geheime-Arkivarius, at der af de Dokumenter, der efter disse tvende Embedsmænds Skjøn maatte være af historisk

eller politisk Interesse, tages lithographerede Facsimiler, der blive at legalisere af bemeldte Ministerium, for dernæst at opbevares i Geheime-Arkivet.

Med dette Tillæg bifaldt *Hans Majestæt* derefter allernaadigst de foranførte Indstillinger.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Erstatning for Krigsskade i bemeldte Hertugdømme.

I Overensstemmelse med Ministerens Indstilling bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst:

At der af den Kongelige Kasse stilles til Ministeriets Disposition en Sum af indtil 131.000 Rbd., hvoraf $\frac{1}{3}$ i rede Penge og $\frac{2}{3}$ i Kongelige fra næstkommende 11te Juni Termin 4 % aarlig Rente bærende, fra Creditors Side uopsigelige, Obligationer, til Fordeling iblandt de Indbyggere af Amterne Haderslev, Apenrade, Sønderborg, Nordborg og Flensborg, det 2det Angler adelige Godsdistrikt og Kjøbstæderne Haderslev, Apenrade og Sønderborg, der ved Krigen i Aarene 1848, 1849 og 1850 have lidt Skade paa deres rørlige og urørlige Gods, samt endvidere:

At der af den Kongelige Kasse tilstaaes Byen Frederiksstad og dens Indvaanere, i Anledning af de dem ved Krigen paaførte Tab, til Fordeling efter det slesvigske Ministeriums Skjøn, en Sum af 100.000 Rbd., og heraf ligeledes $\frac{1}{3}$ i rede Penge og $\frac{2}{3}$ i Kongelige, fra næstkommende 11te Juni Termin 4 % aarlig Rente bærende, fra Creditors Side uopsigelige Obligationer, og at der allernaadigst eftergives bemeldte By de pro 1849 resterende Skatter til Beløb 973 Rbd. $43\frac{3}{5}$ Sk., samt forundes den Frihed for at betale Kongelige Skatter i 10 Aar fra 1ste Januar 1852 at regne, og at der desuden overlades denne By, for det samme Tidsrum, den Hans Majestæt tilkommende Andel af Overskuddet af Byens saakaldte Fælledsintrader; og endelig at Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig udsteder en offentlig Bekjendtgjørelse, hvori alle Indvaanere i bemeldte Hertugdømme, der ved Krigen have lidt Tab paa deres rørlige og urørlige Eiendele, dog med Undtagelse af dem, der paa en eller anden Maade have deltaget i Oprøret, ved f. Ex. at føre Vaaben imod Hans Majestæts Armee, eller uden yderste Trang betale Skatter til en oprørske Regjering, eller ogsaa have understøttet Insurrectionen ved andre lovstridige Handlinger, saasom Deltagelse i Valgene til den saakaldte Landsforsamling i Kiel, eller den saakaldte

Nationalforsamling i Frankfurt, i Protester mod Bestyrelsescommissionen for Hertugdømmet Slesvig, Adresser til fremmede fyrstelige Personer, eller andet sligt, opfordres til at indkomme med Ansøgninger om slige Tabs Erstatning, forsaavidt dette ikke allerede er sket, inden 15de Februar 1853; samt at Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig dernæst forelægger til allerhøieste Afgjørelse de af de herefter indkommende Ansøgninger, som Ministeriet, efter foregaaende Correspondence med Finantsministeriet, maatte anse for skikkede til at komme i Betragtning.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Verpachtung des von dem weiland Consistorialrath, Kirchenprobsten Petersen in Tondern zur Ausbildung von Schullehrern vermachten Hofes Görrismark an die Stadt Tondern behufs Errichtung einer Armen-Arbeitsanstalt.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage autorisirten *Seine Majestät* das Ministerium für das Herzogthum Schleswig:

- 1) Den der Petersenschen Stiftung zur Ausbildung von Schullehrern gehörigen Hof Görrismark an die Stadt Tondern behufs Errichtung einer Armen-Arbeitsanstalt auf 50 Jahre unter nachstehenden Bedingungen zu verpachten, dass die Stadt bei Abhaltung der dem gedachten Hofe schon auferlegten, sowie künftigt annoch aufzuerlegenden Abgaben und Lasten während der Dauer der Verpachtung, eine jährliche Pachtsumme von 1000 Mk. Courant zu zahlen, sowie sämtliche mit der Errichtung des Pachtcontracts verbundenen Ausgaben zu entrichten habe; dass die Brandentschädigungsgelder für die abgebrannten Gebäude des Hofes der Stadt Tondern zur Aufführung neuer Gebäude auf dem fraglichen Grundstücke überlassen werden, jedoch dergestalt, dass sie nach Ablauf des Pachtcontracts an die Stiftung zurückbezahlt werden, insofern nicht entweder der Contract erneuert werde oder die Direction der Stiftung es vorziehen sollte, die Gebäude nach Taxation zu übernehmen; dass die Überbleibsel der abgebrannten Gebäude so wie der bei dem Hofe angesammelte Dünger von der Stadt nach Taxation übernommen und seiner Zeit nach Ablauf der Verpachtung der Stiftung wiedererstattet werde; dass hinsichtlich der Bewirthschaftung des Hofes in dem wegen der Verpachtung zu errichtenden Contracte, welcher von dem Ministerium zu genehmigen sein wird, nähere Bestimmungen aufgenommen werden; und

- 2) Den Hof Görrismark während der Pachtzeit von dem Armen-districte der Tonderschen Landgemeinde gänzlich zu trennen und dem Armendistricte der Stadt Tondern, welcher während der genannten Zeit zugleich die Polizei- und Criminalkosten für den Hof zu tragen haben wird, einzuverleiben.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Wiederverpachtung der herrschaftlichen Fockebüller Parcelen bei Aventoft im Amte Tondern.

Übereinstimmend mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass die gedachten Parcelen auf 3 Jahre vom 22sten Februar 1853 angerechnet an die Höchstbietenden für eine Summe von jährlich 1834 Rbd. 64 Sk. verpachtet werden.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die successive Verpachtung der Hebestellen an den Chausseen im gedachten Herzogthum.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage autorisirten *Seine Majestät* allergnädigst das Ministerium für das Herzogthum Schleswig, unter Berücksichtigung der persönlichen Verhältnisse der zur Zeit angestellten Chausseegeld- Einnahmer und übrigens unter Zugrundelegung geeigneter Bedingungen successive eine Verpachtung der Hebestellen an den Chausseen im gedachten Herzogthum vornehmen zu lassen.

Noch referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* (Moltke) eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Liqvidation wegen Einlösung der von der Stadt Schleswig antecipirten Schleswig-Mielberger Chausseestrecke auf der Schleswig-Rendsburger Chaussee.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst die der Vorstellung angeschlossene Liqvidationsberechnung wegen der gedachten Einlösung.

Fremdeles refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* (Moltke) en allerunderdanigst Forestilling om Opførelsen af en ny Bygning for den lærde Skole i Haderslev, idet han indstillede:

- 1) At der for Haderslev lærde Skole opføres en ny Bygning i det væsentlige i Overensstemmelse med de Forestillingen vedlagte Tegninger med tilhørende Overslag.
- 2) At Ministeriet allernaadigst bemyndiges til at træffe de til dette Arbeides Udførelse fornødne Foranstaltninger, saavelsom til at

approbere saadanne Forandringer i nysnævnte Tegninger, med Hensyn til Bygningens indre Indretning, som efter nærmere Forhandlinger med vedkommende Autoriteter maatte vise sig nødvendige.

- 3) At de med Bygningens Opførelse og Indkjøbet af Grunden forbundne, til omtrent 34.700 Rbd. eller 65.000 Mk. Courant beregnede Omkostninger, udredes paa den Maade, at Haderslev Commune tilsvare 4000 Rbd. eller 7.500 Mk. Courant, foruden at afstaa den Kjøbesum, som maatte indkomme ved Salget af den gamle Skolebygning, og at det resterende Beløb afholdes af Statskassen, saaledes at dertil anvendes den Sum af omtrent 12.500 Rbd. eller 23.400 Mk. Courant, som er disponibel af det paa Ministeriets Budget for 1852 til overordentlige Udgifter til Kirke- og Skolevæsenet opførte Beløb, og at den derefter endnu resterende Del af Bygningsudgifterne afholdes af de Summer, som for Tidsrummet fra 1ste Januar d. A. til 31te Marts 1854 allernaadigst maatte blive bevilgede paa Budgettet til ekstraordinære Udgifter ved Kirke- og Skolevæsenet.

Samtlige disse Indstillinger bleve, af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend den Neubau der sogenannten Osterschleuse bei Friedrichstadt.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass die gedachte Schleuse im bevorstehenden Frühjahr nach den an das Ministerium für das Herzogthum Schleswig eingesandten Vorschlägen und Rissen des Deichinspectors, Capitains v. Carstensen wiederhergestellt werde, und autorisirten Allerhöchstdieselben das gedachte Ministerium, die dazu erforderlichen Erd- und Wasserarbeiten mittelst öffentlicher Licitation, die Lieferungen von Holz, Eisen und sonstigem Material dagegen mittelst Accorde unter der Hand zu verdingen; sowie auch Allerhöchstdieselben allergnädigst genehmigten, dass die desfälligen zu 57.066 Rbt. 64 Sk. veranschlagten Kosten aus den Pachtintraden des Herzogthums Schleswig entnommen werden.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend eine an dem Kessel des Eiderbugsir-Dampfschiffes »die Eider« vorzunehmende Reparatur.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass die Reparatur des alten zum gedachten Schiffe gehörigen, auf der Carlshütte bei Rendsburg befindlichen Kessels für eine aus den Canalintraden zu entnehmende Summe bis zum Belauf von 1200 Rbt. vorgenommen werde, und autorisirten Allerhöchstdieselben das Ministerium für das Herzogthum Schleswig, das in dieser Beziehung Erforderliche zu veranstalten.

Sluttelig refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende en Ansøgning fra Møller Hans Iver Staal af Taarning Mølle om gratis Udlevering af et Ark stemplet Papir til den Obligation, han vil have at udstede for det ham ved allerhøieste Resolution af 17de September 1852 bevilgede Laan af 13.268 Rbd. 9 $\frac{3}{5}$ Sk.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der udleveres Møller Staal til bemeldte Obligation uden Betaling et Ark stemplet Papir af 1ste Klasse No. 105 til 113 Rbd. 80 Sk., og bemyndigede Allerhøistsamme Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig til i saa Henseende at foranstalte det Fornødne.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Bemyndigelse til Bortforpagtningen af Østersfiskeriet i Limfjorden.

I Overensstemmelse med Indstillingen bemyndigede *Hans Majestæt* allernaadigst Finantsministeriet til underhaanden og for en Tid af 3 Aar indtil 1ste September 1855 at bortforpagte bemeldte Fiskeri til de i Forestillingen ommeldte 3 Mænd mod en aarlig Afgift af 400 Rbd. samt iøvrigt paa de i Forestillingen nævnte Conditioner.

Finantsministeren [Sponneck] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Salg af nogle Parceller i Strandmarken ved Charlottenlund Skov.

Overensstemmende med Indstillingen bemyndigede *Hans Majestæt* allernaadigst Finantsministeriet til ved offentlig Auktion at lade bortselge til fuld Eiendom de i Forestillingen ommeldte, i Strandmarken ved Charlottenlund Skov paa det forelagte Kort afsatte Parceller No. 3 a og 3 b, No. 4 a og 4 b samt No. 15 og 16.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Sponneck] trende allerunderdanigste Forestillinger, hvorved til allerhøieste Stadfæstelse forelægges de af Rigsdagen vedtagne Love resp. om Fritagelse for stemplet Papirs Brug til de Obligationer, som af Kjøbenhavns Commune ud-

stedes for et Laan paa 3½ Million Rigsbankdaler, om Forlængelse af de den direkte Handel paa andre Verdensdele tilstaaede Begunstigelser og om den svævende Statsgjeld.

Det behagede *Hans Majestæt* allernaadigst at stadfæste alle disse tre Love.

Endvidere refererede *Finantsministeren* [Sponneck] en allerunderdanigst Forestilling om Udsættelse af Tidspunktet for Portofrihedens Ophør for Hertugdømmet Slesvigs Vedkommende, m. v.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at det igjennem Generalpostdirektøren bekendtgjøres for samtlige Postcontoirer i Hertugdømmet Slesvig, at Portofriheden for dette Hertugdømmes Vedkommende, ligesom i Kongeriget, fremdeles vedbliver at bestaa indtil den 1ste April 1854.

Endelig refererede *Finantsministeren* [Sponneck] en allerunderdanigst Forestilling om Fritagelse for Brugen af stemplet Papir til de Aktiebrev, som skulle udstedes til Interessenterne i et Aktieselskab, som har dannet sig for ved Dampskibet Odin at etablere en Bugserfart ved Agger-Kanalen.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der ved Bevilling, som bliver at indløse med 28 Rbd. 48 Sk., forundes Interessenterne i bemeldte Aktieselskab Fritagelse for Brugen af stemplet Papir til de Aktiebrev, der udstedes i Dampskibet Odin, paa Vilkaar, at det i berørte Dokumenter indføres, dels at de ifølge denne Bevilling udfærdiges paa ustemplet Papir, dels at eventuelle Transporter af Aktiebrev skulle skrives paa anordningsmæssigt stemplet Papir.

Marinministeren [Steen A. Bille] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forelæggelse for Rigsdagen af et Lovudkast om en forhøjet Pension for Admiral U. A. Schönheyder.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst, at bemeldte Lovudkast forelægges den nu forsamlede Rigsdag.

Endvidere refererede *Marinministeren* [Steen A. Bille] en allerunderdanigst Forestilling om de slesvigske Søværnepligtssagers Henlæggelse til Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst, i Overensstemmelse med Ministerens Indstilling, at Behandlingen af bemeldte Sager for Hertugdømmet Slesvig fra 1ste Februar d. A. henlægges under Ministeriet for dette Hertugdømme.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Arrestanten H. P. N. Prinds, idet han indstillede, at den Arrestanten Hans Peter Nielsen Prinds ved Tybjerg Herreds Extraretsdom af 15de November d. A. for Tyveri efter Frd. 11te April 1840 § 12 idømte Straf af 2 Aars Forbedringshusarbeide maa formildes derhen, at der tildeles ham 25 Rottingslag, hvis det efter indhentet Lægeerklæring befindes, at der med Hensyn til hans Helbredstilstand ingen Betæneligheder kan være ved Anvendelsen af denne Straf, eller at han i modsat Fald hensættes i Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 60 Dage.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Livsstrafs Eftergivelse for Arrestantinden Karen Johanne Hansdatter, idet han indstillede, at den bemeldte Arrestantinde for at have født i Dølgemaal og ombragt sit Barn, ved Høiesteretsdom af 6te f. M. ifundne Straf, at miste sin Hals og hendes Hoved at sættes paa en Stage, allernaadigst maa formildes derhen, at hun hensættes til Tugthusarbeide paa Livstid.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Endelig refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Arrestanterne P. C. Steinert og C. Jensen, idet han indstillede, at det maatte behage *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive Arrestanterne Peder Christian Steinert og Christian Jensen den dem ved Høiesteretsdom af 9de f. M. for Tyveri efter Frd. 11te April 1840 § 12 idømte Straf af at hensættes til Forbedringshusarbeide i 2 Aar hver, mod at de anses hver især med 20 Slag af en Rotting, hvis det efter indhentet Lægeerklæring befindes, at der med Hensyn til deres Helbredstilstand ingen Betænelighed kan være ved Anvendelsen af denne Straf, eller at de i modsat Fald hensættes i Fængsel paa sædvanlig Fangekost hver i 40 Dage.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 12. januar 1853.

Aar 1853, den 12te Januar, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Ertheilung einer 14 tägigen Frist zur Vornahme der Wahl im ersten Wahldistrict der kleineren Landbesitzer des Herzogthums Holstein zur Provinzialstände-Versammlung.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage bewilligten *Seine Majestät* allergnädigst dem Kirchspielsvogt Mohr in Wesselburen als Wahldirector für den gedachten Wahldistrict eine 14 tägige Frist, vom Ablauf dieses Monats angerechnet, zur Vornahme der dortigen Wahlen zur Provinzialstände-Versammlung.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Bewilligung von 300 Rbt. 12 Sk. L. M. zum Zwecke der Instandsetzung verschiedener Stromwerke des Elbufers auf der Strecke zwischen der Lübeck-Hamburger Grenze und dem Krümmel.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage bewilligten *Seine Majestät* allergnädigst, dass die zu 300 Rbt. 12 Sk. L. M. veranschlagten Kosten der Stromwerke an dem Gültzower Wärdler als ein Zuschuss zu dem Conto des lauenburgischen Budgets pro 1852 »Bau- und Unterhaltungskosten an der Elbe« extraordinair aus den lauenburgischen Intradem, jedoch unter Vorbehalt aller etwanigen Ansprüche an die Gutsherrschaft von Gültzow wegen eines Beitrages zu diesen Kosten [abgehalten werden mögen].

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des stud. juris. Adolph Vöge aus Lutterbeck, z. Z. in Kiel, um allerhöchste Gestattung seines Wiedereintritts in den Genuss der Freitischgelder an der Kieler Universität.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage geruhten *Seine Majestät* allergnädigst, dem stud. juris Vöge, ungeachtet seines Besuchs einer auswärtigen Universität, den Eintritt in den ferneren Genuss der academischen Freitischgelder an der Kieler-Universität von Beginn des laufenden Semesters an, wieder zu gestatten.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Re-

ventlow-Criminil] referirte noch eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die allerhöchste Genehmigung zur Übertragung des Brunsbütteler Hafens an das Kirchspiel Brunsbüttel und den Brunsbüttel-Eddelacker Koog.

Übereinstimmend mit dem allerunterthänigsten Antrage bewilligten *Seine Majestät* allergnädigst, dass der Brunsbütteler Hafen dem Kirchspiel Brunsbüttel und dem Brunsbüttel-Eddelacker Kooge als Eigenthum in der Weise übertragen werde, dass diese Commune gegen Überlassung der zur Zeit dem Brunsbütteler Hafen gehörigen, bei der Staatscasse verzinlich belegten Gelder und gegen den Genuss eines Hafen- und Brückengeldes, nach Massgabe der in dieser Hinsicht vom Ministerium, und zwar mit dem Vorbehalt späterer Abänderungen, zu erlassenden taxtmässigen Bestimmungen, zugleich für die alleinige Instandsetzung und fernere Unterhaltung des Hafens auf ihre Kosten Sorge zu tragen habe und dabei namentlich verpflichtet sein solle:

- 1) Unverzüglich den Hafendamm herzustellen, zu pflastern und mit einem verschliessbaren Schuppen nebst Krahn nach näherer Anweisung des Ministerii zu versehen.
- 2) Sobald die Wilstermarsch-Chaussee von Holstengraben bis zum Brunsbütteler Hafen fortgeführt sein wird, den bereits im Jahre 1846 projectirten Durchstich, in Verbindung mit einer Hafen-Mole, Duc d'Albe und Moorings, zur Ausführung zu bringen.
- 3) In Beziehung auf die sorgfältige Ausführung und resp. künftige Unterhaltung dieser neuen, wie der bereits vorhandenen Hafenerwerke, einer jeden regierungsseitig etwa anzuordnenden Schauung, sowie in gleichen
- 4) Allen in Zukunft etwa regierungsseitig rücksichtlich der Verwaltung des gesammten oder in specie des Brunsbütteler Hafenwesens für nothwendig zu erachtenden Veränderungen sich zu unterwerfen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemerkte ferner, dass *Seine Majestät* der König ihm zu befehlen geruhet haben, zwei im Cabinette allerunterthänigst eingereichte Vorstellungen betreffend die Gesuche der Kirchenprobste im Herzogthum Holstein um allergnädigste Bestätigung der ihnen von des Hochseligen Königs Christian VIII Majestät verliehenen oder confirmirten Amtsbestellungen, und betreffend die Verwaltung der seit dem März 1848 vacant gewordenen Kirchenprobsteien im Herzogthum Holstein, im Geheimen-Staatsrathe vorzutragen. Diesem allerhöchsten Befehle gemäss referirte der Minister erst die allerunterthänigste Vor-

stellung betreffend die Gesuche der Kirchenpröbste um allergnädigste Bestätigung, indem er zur allerhöchsten Entschliessung allerunterthänigst vorstellte, ob nicht die Amtsbestellungen der vor dem Jahre 1848 bereits allerhöchst angestellten, zur Zeit noch fungirenden Kirchenpröbste im Herzogthum Holstein allergnädigst zu bestätigen sein möchten, nachdem dieselben den Homagialeid ordnungsmässig geleistet haben werden.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] bemerkte, dass er zwar gefunden haben würde, dass die Pröbste, welche sich an der im Jahre 1849 von der holsteinischen Geistlichkeit an die Geistlichkeit im Herzogthum Schleswig erlassenen Adresse betheilig, sich, vor ihrer Bestätigung, über jenen sehr unangemessenen Schritt erklärt, und dass sie sich versehen hätten eingestehen sollen.* Nachdem aber, wie er jetzt erfahre, der Generalsuperintendent, welcher auch an der gedachten Adresse Theil genommen, bestätigt worden sei, ohne sich über diesen Schritt vorher zu äussern, scheine es auf der Hand zu liegen, dass man die Pröbste nicht strenger behandle und also auch nicht ihre Erklärung einziehen könne. Was speciel den Probst Balemann betreffe, so scheine auch ihm die Theilnahme desselben an der Rendsburger Versammlung kein hinreichender Grund, ihn nicht zu bestätigen, da andere, welche sich an dieser Versammlung betheiligt, schon in ihren Aemtern bestätigt worden seien.

Krigsministeren [Hansen] udtalte sig for, at det forlanges af de geistlige, som have taget Del i den omhandlede Adresse, at de skulde give en Erklæring i denne Anledning og erkjende, at det Skridt, de have gjort, ikke var passende.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemerkte, dass er doch sehr wünschen würde, eine solche Einziehung von Erklärung fast des ganzen Standes der Geistlichkeit zu vermeiden. Er habe dagegen grosse Bedenklichkeiten und würde lieber anrathen, dass, wenn Seine Majestät es befehlen, allen, welche an der mehrgedachten Adresse Theil genommen, in einem Erlasse des Ministeriums das Tadelhafte dieses Schritts vorgehalten werde.

Premier- og Udenrigsministeren [Bluhme] troede ogsaa, at det, da Generalsuperintendenten var bleven stadfæstet i sit Embede uden først at erklære sig over sin Deltagelse i den omhandlede Adresse, og da

---

* Protokollen har: hätten eingestanden haben sollten.

han ikke saa, hvorledes Regjeringen skulde forholde sig, naar, hvad meget vel kunde blive Tilfældet, et stort Antal af den hele Stand nægtede at give den Erklæring, at de havde feilet ved at tage Del i den omhandlede Adresse, vilde være klogere at undgaa et saadant Skridt, som Krigsministeren havde udtalt sig for; medens han derimod sluttede sig til, at der burde, paa den af den holstenske Minister nu antydede Maade, gives Vedkommende en Irettesættelse. Hvad dernæst specielt Provst Balemann angik, da troede han heller ikke, at det for dennes Vedkommende burde komme i Betragtning, at han havde deltaget i den ulovlige Rendsborger-Forsamling, eftersom ogsaa andre, som ere blevne stadfæstede i deres Embeder, have havt Sæde i den. Forøvrigt havde han med Hensyn til Provst Callisen nogen Tvivl, forsaavidt det ikke foreligger, hvorledes Indholdet af den Tale, som han holdt ved den ulovlige Rendsborger-Forsamlings Aabning, har været, og man altsaa ikke ved, om den har havt et særdeles revolutionært Indhold. Slutteligen henlede han Opmærksomheden paa, om det ikke, forudsat at der i hvert Provsti er Præster, som er fuldkomment ucompromitterede, og som tillige ere duelige til Provsteembedet, kunde være hensigtsmæssigt, kun at stadfæste de nuværende Provster i deres Præsteembeder og ikke som Provster.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] äusserte, dass die Voraussetzung, an welche der Premierminister seine letzte Bemerkung geknüpft habe, nicht Statt finde. Was die betreffende Rede des Probstes Callisen betreffe, so kenne er zwar nicht den Inhalt derselben; er könne aber, da, wie er glaube, mit Recht der Probst Callisen immer den Ruf eines loialen Mannes gehabt und nur ein Paar Jahre früher wirklich auf eclatante Weise seine loiale Gesinnung kundgemacht, von vorn herein nicht annehmen, dass derselbe seine Gesinnung so schnell verändert habe, dass er sich in der betreffenden Rede auf irgend eine revolutionaire Weise geäussert haben sollte.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at den af Ministeren for Slesvig fremhævede Grund imod at forlange alle vedkommende geistliges Erklæring over deres Deltagelse i Adressen forekom ham aldeles afgjørende, og at en saadan Erklæring nu ikke mere vilde kunne forlanges, efterat det ikke var sket med den første Geistlige, som vitterligt havde taget Del i det samme. Derimod vilde han tilraade, at der i selve Confirmationerne for de geistlige optages en Udtalelse af Hans Maje-

stæts Mishag med det skete Skridt og af Allerhøistsammes Tilgivelse, og at det da, for hos Menighederne at modvirke det uchristelige Sindelag, hvori Præsterne have gjort sig skyldige, anordnes, at Confirmationerne skulle oplæses i Kirken.

Indenrigsministeren [Bang] sluttede sig til Finantsministeren, idet han maatte være af den Mening, at man for Statens Værdigheds Skyld ikke kunde lade et saa overmaade stærkt Skridt som den paagjældende fra den holstenske Geistlighed udgaaede Adresse gaa ganske hen. Forsaavidt der havde været Spørgsmaal om den af Provst Callisen ved den ulovlige Rendsborger Forsamlings Aabning holdte Tale, da havde han, saavidt han erindrede, i sin Tid læst et Referat af denne Tale, efter hvilket at slutte den havde været moderat.

Marineministeren [Steen A. Bille] sluttede sig ganske til de tvende sidsttalende Ministre, idet han imidlertid dog henstillede, om det ikke vilde være gjørligt at faa for en Dag, hvilke Personer Adressen først var udgaaet fra.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkte, dass es sehr schwierig sein würde, betreffend den von dem Marineminister genannten Punkt ein sicheres Resultat zu ermitteln. Übrigens glaube er allerunterthänigst beantragen zu müssen, dass von der Verlesung der Confirmationen in den Kirchen abgesehen werde, indem er dagegen allerunterthänigst vorschlage, dass alle die Bestätigungen der Geistlichen, die noch nicht ausgefertigte Bestätigung des Generalsuperintendenten einbegriffen, mit einer Weisung, wie von mehreren Seiten beantragt, clausulirt in das Gesetzblatt aufgenommen werden, wodurch er glaube den Zweck am Angemessensten erreicht.

Seine Majestät der König genehmigten allergnädigst den in der von dem Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg vortragenen Vorstellung enthaltenen allerunterthänigsten Antrag, verfügten aber dabei zugleich, dass die allerhöchste Missbilligung Allerhöchstderselben über die Betheiligung der Pröbste an den im Jahre 1849 von Holstein aus an die Geistlichen im Herzogthum Schleswig erlassenen Adressen und Zuschriften in den Confirmations-Urkunden selbst ausgedrückt werde. Indem Seine Majestät noch allergnädigst bestimmten, dass diese allerhöchste Willens-Meinung dem Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg im Allgemeinen und auch in Betreff derjenigen Confirmationen von Amtsbestellungen hol-

steinischer Geistlicher, die bis jetzt noch nicht allerhöchst vollzogen sind, zur Richtschnur zu dienen habe, gaben Allerhöchstdieselben dem Ministerium zugleich auf, den Entwurf einer in Übereinstimmung hie- mit zu fassenden Bestätigungs-Urkunde allerunterthänigst vorzulegen, ingleichen auch demnächst dafür Sorge zu tragen, dass der Inhalt der solchergestalt ertheilten und noch zu ertheilenden allerhöchsten Be- stätigungen in das Gesetz- und Ministerialblatt für das Herzogthum Holstein aufgenommen werde.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Re- ventlow-Criminil] referirte danach die vorgedachte allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Verwaltung der seit dem März 1848 vacant gewordenen Kirchenprobsteien im Herzogthum Holstein, indem er zur allerhöchsten Beschlussnahme allerunterthänigst vorstellte:

Ob nicht der Pastor Jacob Friedrich Johannes Lund der von ihm seither ausgeübten Function als Hauptprediger an der Evangelisch- Lutherischen Kirche in Altona und als Kirchenprobst in der Probstei Altona zu entheben und zum Prediger im Kirchspiel Brockdorff des Amts Steinburg unter der Bedingung allerhöchst zu ernennen, dass er vorerst den Homagialeid ordnungsmässig zu vollziehen habe.

Ob nicht der zweite Compastor an der Evangelisch-Lutherischen Kirche in Altona Heinrich Friedrich Nievert interimistisch mit der Verwaltung der Altonaer Kirchenprobstei zu beauftragen.

Ob nicht der Pastor Friedrich Tamsen in Trittau gleichfalls der von ihm seither ausgeübten Function als Kirchenprobst der Stor- marnschen Probstei zu entheben, und die Verwaltung der betreffenden Probstei-Geschäfte dem Pastor Johann Heinrich Friedrich Passow in Bargtheide interimistisch zu übertragen.

Ob nicht dem Pastor August Cirsovius Heimreich in Preetz zu eröffnen, wie Seine Königliche Majestät zwar keine Veranlassung ge- funden, auf sein Ansuchen um definitive Ernennung zum Kirchen- probsten der Probstei Kiel zur Zeit einzutreten, es jedoch allerhöchst genehmigt worden sei, dass er vorläufig die Verwaltung der Probstei- Geschäfte fortsetzen möge; ferner

Ob nicht der Hauptpastor Jacob Hansen in Meldorf der von ihm seither wahrgenommenen Function eines Kirchenprobsten in der Prob- stei Süderditmarschen zu entheben und die interimistische Verwaltung der Süderditmarschen Kirchenprobstei dem Hauptpastor Johann Phi- lippen in Marne zu übertragen; endlich ob nicht der Pastor Hein-

rich Friedrich Nievert als zweiter Compastor an der Evangelisch-Lutherischen Hauptkirche in Altona; der Pastor Friedrich Tamsen als Prediger zu Trittau; der Pastor Johann Heinrich Friedrich Passow als Prediger zu Bargtheide; der Pastor Jacob Hansen als Hauptprediger in Meldorf und der Pastor Johann Philipsen als Hauptprediger zu Marne allergnädigst zu bestätigen, wenn von denselben der Homagialeid ordnungsgemäss geleistet sein wird.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] bemerkte, dass der Pastor Lund in Altona einer der allerschlimmsten von allen an den Ereignissen der letzten Jahre Betheiligten gewesen sei; was der Minister durch das Verhalten desselben in dem Herzogthum Schleswig näher nachwies. Er sehe nicht ein, warum dieser Fanatiker besser gestellt werden sollte als die übrigen schleswigschen Prediger, welche sich doch bei weitem nicht in dem Grade compromittirt haben, und es wäre seiner Ansicht nach sehr bedenklich solch einen Menschen im Königlichen Dienste zu behalten. Es könne übrigens auch, seines Erachtens, in Betreff des Probsten Lund, jetzt nur vorliegen, das Hauptpastorat in Altona für erledigt zu erklären, sich, nachdem dieses geschehen, um ein anderes Amt zu bewerben, stehe demselben freilich zu.

Seine Majestät der König genehmigten allergnädigst den allerunterthänigsten Antrag des Ministers für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg, jedoch mit Ausnahme der beantragten Ernennung des bisher als Hauptprediger an der Evangelisch-Lutherischen Kirche in Altona und als Kirchenprobst in der Probstei Altona fungirenden Pastors I. F. Lund zum Prediger im Kirchspiel Brockdorff des Amts Steinburg.

Indenrigsministeren [Bang] refererede efter allerhøieste Befaling en af ham afgiven allerunderdanigst Betænkning angaaende et fra S. M. Peto indkommet Forslag til Anlæggelse af en Jernbane fra Flensborg gennem Slesvig og Jylland til Frederikshavn, idet han allerunderdanigst indstillede, at det tilkjendegives S. M. Peto, at Hans Majestæt med allernaadigst Velbehag har modtaget Underretning om de af ham gjorte Forslag til fortsatte Jernbaneanlæg i Slesvig og Jylland, og at Hans Majestæts Regjering er beredt paa, at Forslagets Enkeltheder og de derfor stillede Betingelser samt om Udførelsen i det Hele nærmere at conferere med en af ham til dette Øiemed med behørig Fuldmagt forsynet, det danske eller tydske Sprog tilstrækkelig mægtig Mand, som maa ønskes hidsendt; hvorhos Indenrigsministeren i lige

Underdanighed henstillede, gjennem hvilket Ministerium Hans Majestæts allerhøieste Beslutning vil være at bringe til S. M. Petos Kundskab.

Efterat *Indenrigsministeren* [Bang] paa dertil af *Krigsministeren* [Hansen] given Anledning havde erklæret, at der, forinden i sin Tid Bestemmelse tages om den paagjældende Jernbanes Retning, vil, i Analogi med, hvad der er bestemt med Hensyn til Retningen af nye Landeveie, blive corresponderet med Krigsministeriet, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at bifalde Indstillingen og derhos at bestemme, at den allerhøieste Beslutning vil af Indenrigsministeriet være at bringe til S. M. Petos Kundskab.

Endvidere refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Sanction af den af Rigsdagen vedtagne Lov om Pension for Major à la suite, forhenværende Kongelig constitueret Stutmester ved Frederiksborg Stutteri Jens Bröchner Hornemann.

Hans Majestæt sanctionerede allernaadigst bemeldte Lov.

Finantsministeren [Sponeck] refererede en allerunderdanigst Forestilling om den fremtidige Besættelse af Toldassistentposterne, idet han indstillede, at i Fremtiden Besættelsen af samtlige Toldassistentposter i Kongeriget, saavel i Provindserne som i Kjøbenhavn, deles mellem Finantsministeriet og Krigsministeriet paa den Maade, at hver anden herefter ledig blivende Post af det nævnte Slags anmeldes til Besættelse for Krigsministeriet efter de derom for samme gjældende Regler, og hver anden Post derimod besættes af Finantsministeriet.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Endvidere refererede *Finantsministeren* [Sponeck] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Salget af den Kongelige Postgaard i Nyborg, idet han indstillede, at Finantsministeriet allernaadigst bemyndiges til at foranledige, at den i sin Tid ifølge allerhøieste Tilladelse for det Offentliges Regning købte Postgaard i Nyborg søges bortsolgt ved offentlig Auction eller underhaanden, samt at det fremtidigen overlades Postmesteren sammesteds selv at forskaffe sig fornødent Embedslocale.

Ligeledes denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet torsdag d. 13. januar 1853.

Aar 1853, den 13de Januar, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium.

Hans Majestæt Kongen tilkjendegav, at Allerhøistsamme havde befaleet Geheime-Statsraadet extraordinært sammenkaldt for at forelægge det Spørgsmaal, om det, under de forhaanden værende Omstændigheder, maatte være rigtigst at opløse begge Rigsdagens Thing og udskrive et nyt almindeligt Valg eller ogsaa kun at opløse Folkethinget og udskrive et nyt Valg til dette.

Premier- og Udenrigsministeren [Bluhme] oplæste en allerunderdanigst Forestilling, der gik ud paa det allerunderdanigste Raad og Forslag, at det maatte behage Hans Majestæt, ifølge den Berettigelse dertil, som indeholdes i Grundlovens § 27, at opløse det nu forsamlede Folkething. Han tilføiede derhos, at Aarsagen, hvorfor han ikke havde troet at burde andrage paa nogen Opløsning af Landstinget, var, at der ikke i dette Thing havde vist sig en saadan Modstand mod Regjeringens Anskuelser, som kunde retfærdiggjøre dets Opløsning. Den Strid imod Regjeringen, som kunde retfærdiggjøre Folkethingets Opløsning, var den, der havde vist sig i Udfaldet af Afstemningen ved den 3die Behandling af Toldsagen, men denne Sag havde endnu aldeles ikke været i Landstinget. Ministeriet havde endog den Tanke, at den i dette sidste Thing muligt turde ventes at ville blive behandlet paa en anden Maade end i hint Thing, og i ethvert Fald forelaa intet, som kunde godtgjøre, at Majoriteten i Landstinget vilde i denne Sag følge Folkethingets Majoritet. Han fremhævede dernæst ogsaa, at der under Toldsagens Behandling i Folkethinget var fra Majoritetens Side fremkommet en Række af almindelige politiske Grundsætninger, som ingenlunde hørte udelukkende til den foreliggende Sag, og som stode i Modsætning til de af Ministeriet fulgte Grundsætninger; men om Landstingets Majoritet deler hine Grundsætninger, vides ikke, og der foreligger altsaa heller ikke forsaavidt tilstrækkelige Data til at opløse Thinget. Hvad endelig Budskabet i Arvesagen angik, da maatte han bemærke, at i den Fraction af det angaaende samme nedsatte Udvalg, som harmonerede med Regjeringens Anskuelser, udgjorde Landstingsmedlemmerne Majoriteten, og der syntes at kunne være nogen Føie til herfra at drage en plausibel Slutning til, at Regjeringen kunde i denne Sag vente at faa Landstingets Majoritet for sin Mening.

Hans Majestæt behagede derefter allernaadigst at bifalde den foreslaaede Opløsning af Folkethinget og at forsyne et i Overensstemmelse dermed affattet Aabent Brev angaaende Opløsning af det nuværende Folkething, hvilket aabne Brev blev af Premierministeren oplæst, med sin allerhøieste Underskrift.

Hans Majestæt henlede derpaa, da det nu engang er saa, at Embedsmænd kunne sidde i Rigsdagen, noget Allerhøistsamme ikke kunde andet end finde urigtigt, sine Ministres Opmærksomhed paa Vigtigheden af, ved at nægte Permission eller ikke at give Tilladelse til den af den Paagjældende foreslaaede midlertidige Bestyrelse af hans Embede, at holde saadanne Embedsmænd ude, som i politisk Henseende have lagt et oppositionelt Sindelag imod Regjeringen for Dagen, idet Hans Majestæt tillige ansaa det for en Selvfølge, at naar en Embedsmand, uagtet der var nægtet ham Permission, alligevel tog Sæde i Rigsdagen, han da vilde være at afskedige uden Pension. Nogen endelig Bestemmelse i den omhandlede Henseende var det imidlertid ikke Hans Majestæts Agt at tage, førend de nye Valg havde fundet Sted.

Indenrigsministeren [Bang] gjorde allerunderdanigst opmærksom paa, at flere Embedsmænd give Møde paa Rigsdagen uden forud at have anholdt om Permission, og at det derfor i sin Tid maatte, naar noget skulde foretages i den af Hans Majestæt nævnte Retning, tilkjendegives, at Regjeringen ikke kunde tilstede Vedkommende at indfinde sig i Rigsdagen uden Permission eller meddelt Tilladelse til den Besørgelse af Embedet, som i hvert enkelt Tilfælde foresloges.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede en allerunderdanigst Forestilling, idet han, i Henhold til den ham ved allerhøieste Resolution af 7de Januar d. A. givne Bemyndigelse, og da de i fornævnte Resolution nærmere ommeldte Erklæringer fra Hertugen af Augustenborg og hans Sønner nu vare indkomne igjennem det Kongelige preussiske Gesandtskab, til allerhøieste Underskrift forelagde en Tillægs-Akt, hvorved det paa den til Hertugen udstedte Kongelige Obligation af 11te Juni f. A. hvilende fideicommissariske Baand bliver hævet, og hvori det udtrykkeligen udtales, at der ikke hviler nogen Hjemfaldsret paa nogen Del af den Hertugen ved den ommeldte Obligation tilsikrede Kapital.

Efterat denne Tillægsakt var af Geheime-Statsraadets Medlemmer

parapheret, blev den af *Hans Majestæt* forsynet med allerhøieste Underskrift.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 14. januar 1853.

Aar 1853, den 14de Januar, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Udenrigsministeren var ved Sygdom forhindret i at være tilstede.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Rentlow-Criminil] referirte zuzufolge allerhöchsten Befehls eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die allerhöchste Ertheilung von vier Virilstimmen für die bevorstehende Provinzialstän­deversammlung des Herzogthums Holstein an Mitglieder der holsteinischen Ritterschaft sowie Berufung zweier Geistlicher und eines bei der Universität zu Kiel angestellten Professors zu derselben, indem er allerunterthänigst beantragte:

- 1) Ob nicht der Geheime-Conferenzrath, Hofjägermeister, Baron A. v. Blome zu Heiligenstädten, Verbitter des adeligen Convents zu Itzehoe, der Graf J. v. Baudissin zu Borstel, der Landrath C. v. Buchwald zu Prohnsdorff, und der Hofjägermeister, Graf F. v. Hahn zu Neuhaus, mit Virilstimmen für die Stän­deversammlung des Herzogthums Holstein unter den anordnungsmässig festgestellten Bedingungen und für die Dauer dieser Institution zu begnadigen; der Pastor Hasselmann zu Altencrempe und der Pastor Chemnitz in Kaltenkirchen als geistliche Mitglieder, und der Professor, Etatsrath Ratjen, oder, falls dieser zur Theilnahme an der Stän­deversammlung des Herzogthums Schleswig ausersehen werden sollte, der Professor Dr. K. Müllenhoff als Mitglied der Kieler Universität unter denselben Bedingungen und Vorbehalten allerhöchst zu be­rufen; und
- 2) Das Ministerium allerhöchst zu beauftragen sein möchte, die des­fälligen Berufungs-Rescripte auszufertigen und Seiner Majestät zur gnädigst gefälligen Unterzeichnung vorzulegen.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage ge­ruheten *Seine Majestät*, den vorgedachten vier Mitgliedern der hol-

steinischen Ritterschaft, nach Massgabe der Bestimmung der Verordnung vom 15ten Mai 1834, wegen näherer Regulirung der ständischen Verhältnisse im Herzogthum Holstein § 1 No. 5, und unter Vorbehalt der in dieser Hinsicht auf verfassungsmässigem Wege etwa herbeizuführenden Abänderungen, Virilstimmen in der Provinzialstände-Versammlung des Herzogthums Holstein allergnädigst zu verleihen; und gaben Allerhöchstdieselben zugleich dem Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg auf, die zu diesem Behuf zu vollziehenden allerhöchsten Rescripte vorgängig im Entwurfe im Geheimen-Staatsrathe allerunterthänigst vorzulegen. In Betreff der zur gedachten Provinzialstände-Versammlung allerhöchst zu berufenen zwei Geistlichen sowie eines der bei der Universität zu Kiel angestellten Professoren geruheten Seine Majestät, Sich allerhöchste Beschlussnahme annoch vorzubehalten.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des früheren Hardsesvogts der Tonder und Höyer Harden, Justizrath M. G. C. Dröhse in Tondern um Erlass der für das Jahr 1849 restirenden Kriegssteuer für drei ihm gehörige, in der Stadt Schleswig gelegene Häuser.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät*, dem Justizrath Dröhse die gedachte restirende Kriegssteuer an Betrag 33 Rbt. 57³/₅ Sk. oder 21 Rbt. Courant allergnädigst zu erlassen.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Wege-last des Fleckens Glücksburg.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät*, dass die Instandsetzung und Unterhaltung der dem Flecken Glücksburg bei der Vertheilung der Wege nach Feldmarken zugefallenen c. 346 Ruthen, welche nach den bestehenden Anordnungen nicht zu pflastern sind, für Rechnung der Königlichen Kasse übernommen, und die desfälligen Kosten aus den Erdbuchsintraden des Amts Flensburg abgehalten werden.

Noch referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Umlegung der Jurisdiction über einige respective zum Amte Flensburg und zum Gute Lundsgaarde gehörende Landstücke.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage ge-

nehmigten *Seine Majestät*, dass mit Rücksicht auf die von dem Bäcker Carl Heller zu Grundtoft beabsichtigte Vermagschiftung einer zum adeligen Gute Lundsgaarde gehörigen Landmasse von 1 Schipp 17 Ruthen Bonität gegen eine zur Huusbyer Hardsesvogtei gehörige Landmasse von der nämlichen Bonität, die Jurisdiction dieser Landstücke umgelegt und respective dem Gute Lundsgaarde und der Huusbyer Hardsesvogtei allerhöchst übertragen werde.

Justitsministeren [Scheel] refererede allerunderdanigst Forestilling angaaende Strafformildelse for Christen Justesen, idet han indstillede, at Christen Justesen af Lillevorde under Aalborg Amt maa fritages for den ham ved Høiesterets Dom af 10de f. M. for Brandstiftelse efter Forordningen af 26de Marts 1841 § 4 idømte Straf af 8 Aars Tugthusarbeide, mod at der tildeles ham 25 Rottingslag, hvis det efter indhentet Lægeerklæring befindes, at der med Hensyn til hans Helbredstilstand ingen Betænkelighed kan være ved Anvendelse af denne Straf, eller at han i modsat Fald hensættes i Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 60 Dage.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udskrivning af et nyt almindeligt Valg til Folkethinget.

Efterat *Finantsministeren* [Spønneck] havde fremhævet Ønskeligheden af, at Valgdagen, hvis det paa nogen Maade er muligt, berammes tidligere end til den af Indenrigsministeren foreslaaede Dag, den 26de Februar, oplyste *Indenrigsministeren* [Bang] og *Cultusministeren* [Simony], at det ikke vel lod sig gjøre at sætte Tiden for Valget kortere end foreslaaet; og *Hans Majestæt* behagede derefter at forsyne med sin allerhøieste Underskrift et af Indenrigsministeren forelagt og oplæst Aabent Brev, hvorved et nyt almindeligt Valg til Folkethinget udskrives til den 26de Februar.

Med *Hans Majestæts* Tilladelse forlod derpaa Indenrigsministeren Geheime-Statsraadet.

Cultusministeren [Simony] refererede en allerunderdanigst Forestilling om, at der af de til de tvende Sognekald for Linaa og Dallerup samt Sjelle, Skjørring og Laasby Menigheder i Aarhus Stift hørende Sogne maa oprettes 3 Sognekald, m. m., idet han indstillede:

- 1) At der af de til de nuværende tvende Sognekald for Linaa og Dallerup Menigheder og for Sjelle, Skjørring og Laasby Menigheder

hørende Sogne maa oprettes et 3de Sognekald, nemlig: for Linaa og Silkeborg Menigheder, for Dallerup og Laasby Menigheder og for Sjelle og Skjørring Menigheder.

- 2) At Sognepræsten for Linaa og Silkeborg Menigheder skal tage Bolig ved Silkeborg, dog saaledes, at han skal være pligtig til at holde Confirmation særskilt for Børnene af Linaa Sogn i Linaa Kirke ved Paaske og for Børnene fra Silkeborg i Kapellet paa Silkeborg ved Mikkelsdag, samt at han skal være pligtig at holde Confir-mationsforberedelse for de førstnævnte Børn og at bivaane de Linaa Sogn vedkommende Forstanderskabsmøder i Linaa Sogn selv, til hvilken Ende en Tilbygning bliver at foretage ved Linaa Skole.
- 3) At Linaa Præstegaard maa bortsælges ved offentlig Auction under dette Ministeriums Approbation, samt at Provenuet for samme eller ialtfald en Del deraf maa anvendes dels til Anskaffelse og Indretning af en passende Bolig ved Silkeborg til Sognepræsten for Linaa og Silkeborg Menigheder, saavel som til den ovennævnte Tilbygning ved Linaa Skole, dels til Anskaffelse og Indretning af en Præstegaard i Laasby eller Dallerup Sogn. Alt dog under de nærmere Bestemmelser herom, som det maatte behage Hans Maje-stæt i sin Tid paa dette Ministeriums allerunderdanigste Forestil-ling allernaadigst at afgive.
- 4) At Linaa og Dallerup Sognes Adskillelse og Oprettelsen af et nyt Sognekald for Linaa og Silkeborg Menigheder udsættes, til der indtræder Vacance i Linaa og Dallerup Sognekald.
- 5) At Sjelle og Skjørring Sognekald strax opslaas vacant med For-pligtelse for den eventuelle Sognepræst sammesteds til at overtage Bestyrelsen af Sognekaldet for Laasby Menighed, mod at oppebære Indtægterne af samme, indtil Oprettelsen af et særeget Sognekald for Laasby og Dallerup Sogne er iværksat.

Finantsministeren [Sponneck] henlede Opmærksomheden paa, at der, da det er forudsat som muligt, at der senere kan blive oprettet et selvstændigt Sognekald for Linaa, vel kunde være Anledning til for dette eventuelle Tilfælde ialtfald at forbeholde en Parcel af Linaa Præstegaard, som da kunde komme til Anvendelse for den egne Præst, som Sognet fik.

Cultusministeren [Simony] erkjendte Rigtigheden af Finantsmini-sterens Bemærkning og vilde derfor nærmere tage det af ham berørte Punkt under Overveelse.

Hans Majestæt bifaldt samtlige Cultusministerens Indstillinger.

Cultusministeren [Simony] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende nogle Forandringer i Fundatsen for det af afdøde Geheime-Conferentsraadinde Stampe til Rønne Latinskole skjænkede Legat, idet han indstillede, at den 2den Paragraph i Fundatsen af 4de Februar 1794 for det af Geheime-Conferentsraadinde Stampe til Rønne Latinskole skjænkede Legat maa forandres saaledes, at Legatrenten tillægges en Student, der efter at have ved Rønne høiere Realskole taget første Del af den ved Kongelig Resolution af 6te Mai 1850, bekjendtgjort under 13de s. M., anordnede Afgangsexamen ved de lærde Skoler i Danmark, fuldender sine Studier og underkaster sig anden Del af samme Afgangsexamen ved en anden lærd Skole med første Charakter til Hovedcharakter og er tillige fattig, sædelig samt forsynet med et godt Testimonium saavel fra ovennævnte Skoles Rector som fra Rectoren for den Skole, fra hvilken han er overgaaet til Universitetet; og at den sidste Halvdel af Legatrenten først udbetales Studenten, hvem Legatet er tildelt, til den efter hans Immatriculation ved Universitetet nærmest paafølgende sædvanlige Rentetermin.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Endelig refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling om Afhændelsen til Selveiendom af Fjerdingen No. 2 og den halve Fjerding No. 7 af de Kjøbenhavns Universitet tilhørende Jorder i Vindinge Lillevang ved Roskilde, idet han allerunderdanigst indstillede, at Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet maa allernaadigst bemyndiges til underhaanden at overdrage de 1½ Fjerding Land i Vindinge Lillevang, som under Matrikul No. 17 ere ansatte til Hartkorn 4 Tdr. – Skp. – Fdk. 1½ Alb., til den nuværende Forpagter af disse Jorder, N. Willumsen til Selveiendom for en Kjøbesum af 5000 Rbd., saaledes at der af denne eftergives ham ¼ Del eller 1250 Rbd., og at Resten 3.750 Rbd. berigtiges senest i 11te December Termin 1853, saaledes at Overdragelsen regnes fra 1ste Januar 1854, samt imod at han afholder alle med Salget forbundne Omkostninger.

Ogsaa denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet søndag d. 6. februar 1853.

Aar 1853, den 6te Februar, var det Geheime-Statsraad samlet paa Frederiksborg Slot under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Arveprindsen og Udenrigsministeren vare ved Sygdom forhindrede fra at være tilstede.

Det tilførtes Protokollen, at i Anledning af, at Statssekretær, Kammerherre Lunding d. 20de f. M. ved Døden er afgaaet, overtager, i Henhold til Hans Majestæts mundtlige allerhøieste Befaling, under den derved indtraadte Vacance i Statssekretær-Posten, Expeditionssekretær, Etatsraad Liebe, de med denne forbundne Functioner, hvilke han allerede under Kammerherre Lundings Sygdom har fra indeværende Aars Begyndelse forestaaet.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die in den Jahren 1853 und 1854 auszuführende Bedeichung des zwischen dem Kronprinzenkoog und Dieksand gelegenen Vorlandes in der Landschaft Süderdithmarschen.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät*, das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg allerhöchst zu autorisiren, wegen der gedachten in den Jahren 1853 und 1854 auszuführenden Bedeichung das Erforderliche anzuordnen, sowie, in Übereinstimmung mit dem Finanzministerium, für die Mobilmachung der dazu nöthigen Geldmittel auf die vortheilhafteste Art Sorge zu tragen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung, in welcher er beantragte:

- 1) Ob nicht dem Kanzleirath, Gerichtshalter Mathiesen in Glückstadt für die Zeit der Dauer der von der ausserordentlichen Untersuchungscommission geführten Criminaluntersuchungen, vom 1sten Januar d. J. angerechnet, eine Vergütung von 225 Mk. Courant monatlich, ausser den ihm zukommenden Diäten etc., aus Königlichlicher Kasse zu bewilligen sein möchte.
- 2) Ob nicht dem Gerichtshalter Lorenzen in Lütjenburg für die Einbusse, welche er durch die fernere Theilnahme an den Geschäften der Untersuchungscommission erleiden würde, vollständige Entschädigung zu gewähren und das Ministerium zu beauftragen

sein möchte, die desfalls seiner Zeit von ihm einzureichende Rechnung nach vorgenommener Revision derselben auf die Königliche Kasse anzuweisen.

- 3) Ob nicht das Ministerium zu autorisiren sein möchte, die Anweisung der durch die ausserordentliche Untersuchungscommission veranlassten Kosten, unter Vorbehalt der näheren Bestimmung hinsichtlich des über die beteiligten Communen zu repartirenden Beitrages zu denselben, aus dem diesjährigen Budgetconto B. II. 1. H. für ausserordentliche und unvorhergesehene Ausgaben zu veranlassen.

Sämmtliche diese Anträge wurden von *Seiner Majestät* allergnädigst genehmigt.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Milderung des wider Friedericke Wilhelmine Johanne Südel aus Bleckendorf beschlossenen Todesurtheils.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät*, die wider die gedachte Inculpatin wegen Kindesmordes von dem Oberappellationsgericht in Kiel dahin beschlossene Strafe, dass sie mit dem Beile vom Leben zum Tode zu bringen, aus allerhöchster Gnade bis auf zehnjährige Zuchthausstrafe zu mildern, dabei aber jedoch allerhöchst zu bestimmen, dass diese Milderung der Angeschuldigten erst nach der Publication des beschlossenen Straferkenntnisses angekündigt werde.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend eine authentische Interpretation der Verordnung vom 9ten Juni 1840 betreffend die Bestimmungen, nach welchen wegen der auf privatrechtlichen Verpflichtungsgründen beruhende Ansprüche gegen die Rentekammer oder andere Verwaltungscollegien das gerichtliche Verfahren zu gestatten ist, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht in Übereinstimmung mit dem der Vorstellung allerunterthänigst angeschlossenen Entwürfe eine allerhöchste authentische Interpretation der Verordnung vom 9ten Juni 1840 zu erlassen sein möchte.

Nach den Bemerkungen, die von mehreren Mitgliedern des Geheimen-Staatsraths dahin gemacht wurden, dass die authentische Interpretation des betreffenden Gesetzes, welches den Provinzialständen vorgelegt gewesen, denselben auch vorgelegt werden müsse, und daher

jetzt nur provisorisch erlassen werden könne, äusserte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil], dass er hinreichenden Grund finde, sich dieser Ansicht, welcher er selbst Anfangs geneigt gewesen, anzuschliessen, indem er übrigens glaube, dass, wenn auch die Stände auf die vorliegende authentische Interpretation nicht eingehen möchten, doch keine Bedenklichkeit obwalten würde, dieselbe gleichwohl definitiv zu erlassen.

Seine Majestät der König geruheten demnächst zu genehmigen, dass in Übereinstimmung mit dem allerunterthänigst vorgetragenen Entwurfe einer allerhöchsten authentischen Interpretation der Verordnung vom 9ten Juni 1840 betreffend die Bestimmungen, nach welchen wegen der auf privatrechtlichen Verpflichtungsgründen beruhenden Ansprüche gegen die Rentekammer oder andere Verwaltungscolliegen das gerichtliche Verfahren zu gestatten ist, erlassen werde, jedoch unter Hinzufügung des Vorbehaltes, dass gedachte authentische Interpretation der nächsten Provinzialstände-Versammlung des Herzogthums Holstein zur Begutachtung vorgelegt werden solle.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Gesuche des Hartwig v. Plüskow zu Lübbenau bei Prenzlau im Königreich Preussen und dessen Ehefrau Charlotte v. Plüskow, geboren Mentzdorff, gegenwärtig zu Eberstorff, um Scheidung der zwischen ihnen bestehende Ehe durch allerhöchstes Rescript.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät der König*, das holsteinische Oberconsistorium allerhöchst zu autorisiren, die zwischen Hartwig v. Plüskow und Charlotte, geborne v. Mentzdorff, bestehende Ehe, brevi manu per rescriptum zu trennen.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Verwandlung einer wider den Schustergesellen Johann Carl Friedrich Kubig aus Plön wegen begangener Fälschung seines Wanderbuchs erkannten einjährigen Zuchthausstrafe in eine Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot.

Übereinstimmend mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät*, die wider den gedachten Schustergesellen vom Kieler Polizeigericht unterm 3ten Januar d. J. wegen Wanderbuchs-fälschung erkannte einjährige Zuchthausstrafe aus allerhöchster

Gnade in eine 3 mal 5 tägige Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot zu verwandeln.

Noch referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Verwandlung einer wider den Inculpaten Johann Heinrich Christoph Haepe aus Rostorf im Königreich Hannover wegen begangener Passfälschung erkannten einjährigen Zuchthausstrafe in eine Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät* die wider den gedachten Inculpaten vom Kieler Polizeigericht unterm 20sten December v. J. wegen Passfälschung erkannte einjährige Zuchthausstrafe aus allerhöchster Gnade in eine 4 mal 5 tägige Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot zu verwandeln.

Schliesslich trug *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil], gemäss der in der letzten Sitzung des Geheimen-Staatsraths allerhöchst gefassten Resolution, einen Entwurf der an die vier Mitglieder der holsteinischen Ritterschaft, denen *Seine Majestät* Virilstimmen in der Provinzialstände-Versammlung des Herzogthums Holstein allergnädigst zu verleihen geruht haben, zu vollziehenden allerhöchsten Rescripte allerunterthänigst vor.

Der allerunterthänigst vorgetragene Entwurf wurde von *Seiner Majestät* allergnädigst genehmigt.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede en allerunderdanigst Forestilling betræffende Ophævelsen af den ved Forordningen 23de September 1762 paabudne extraordinære Skat samt af Inderste- og Forbedelsesaafgiften i bemeldte Hertugdømme.

I Overensstemmelse med Indstillingen bemyndigede *Hans Majestæt* allernaadigst Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig til allerunderdanigst at forelægge til allerhøieste Underskrift tvende, overensstemmende med de Forestillingen vedlagte Udkast, udfærdigede Forordninger for bemeldte Hertugdømme om Ophævelsen resp. af den ved Frd. 23de September 1762 paabudne extraordinære Skat og af Inderste- og Forbedelsespengeafgiften, forsaavidt samme tidligere har været at erlægge til den Kongelige Kasse.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst tillades Dr. med. Armand Louis Cornuel at øve Lægepraxis paa St. Thomas imod, at han der tager fast Ophold.

Marineministeren [Steen A. Bille] anbefalede allerunderdanigst det Indstillede, idet han bemærkede, at han fra høitstaaende Embedsmænd paa Gouadeloup var bleven tilskrevet om at interessere sig for, at Dr. Cornuel opnaar den ansøgte Tilladelse uden først at skulle her i Danmark underkaste sig den anordnede Lægeexamen, og idet han derhos tilføiede, at der efter det Trin, hvorpaa Dr. Cornuel staar i den franske Marine, vistnok er den fuldeste Grund til at fritage ham for den nysnævnte for Udlændinge foreskrevne Betingelse.

Justitsministeren [Scheel] bemærkede, at Justitsministeriet havde engang for alle taget den Beslutning, ikke at indstille til Dispensation fra den omhandlede Betingelse for Udlændinge, i Danmark at underkaste sig den anordnede Lægeexamen, og at Hovedgrunden, som fra Sundhedscollegiets Side stærkt er paaberaabt imod at gjøre nogen Undtagelse fra Reglen, er den, at man ellers ikke kan være sikker paa at faa duelige Læger til Vestindien; men iøvrigt erkjendte han, at der i det foreliggende enkelte Tilfælde er meget, som taler for at gjøre en Undtagelse.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst Finantsministerens Indstilling.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Sponneck] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Finantsministeriet allernaadigst maa bemyndiges til i hvert enkelt mødende Tilfælde, paa Ansøgning, at lade Bestemmelserne i Patentet af 27de Marts 1844 angaaende nogle Begunstigelser for den direkte Handel paa andre Verdensdele, finde Anvendelse indtil Udløbet af Marts 1854 for Hertugdømmet Slesvig paa samme Maade, som ved Lov er bestemt for Kongeriget.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at de hidtil under Indenrigsministeriets 1ste Departement henlagte, Fiskerierne vedkommende, Sager maa henlægges under Ministeriets 2det Departement, samt at Indenrigsministeriet maa bemyndiges til herom at lade udgaa en offentlig Kundgjørelse.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Indenrigsministeren [Bang] refererede fremdeles en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Stougaard Hovedgaard med tilhørende Parceller, der ere opførte i Matrikulen Tørring Sogn No. 1–23 incl. og ansatte tilsammen til 444 Rbd. 65½ Sk. i Gammelskat og 57 Tdr. 7 Skpr. nyt Matrikuls Hartkorn, aldeles udgaar af sin hidtil værende Forbindelse med Vejle Amt og i det Hele henlægges under Skanderborg Amt.

Det saaledes indstillede blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt. *Justitsministeren* [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles:

- 1) At Hans Majestæt allernaadigst vil lade udgaa en foreløbig Lov angaaende Udskrivningen til Søkrigstjenesten for 1853 overensstemmende med det Forestillingen vedlagte Udkast.
- 2) At Hans Majestæt allernaadigst vil tillade, at der forelægges den i Marts Maaned d. A. sammentrædende Rigsdag Udkast til Lov, der stadfæster denne foreløbige Lov.

Begge disse Indstillinger blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Dernæst refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at den Arrestanterne Mads Jensen Vixnæs af Stibanken og Anders Jensen Vixnæs af Østofte ved Høiesterets Dom af 22de December f. A. for Mord tilfundne Livsstraf allernaadigst befales fuldbyrdet, dog saaledes, at de fritages for at henlægges paa Steile og Hjul, men at derimod den Arrestanten Christian Frederik Mortensen ved samme Dom for Delagtighed i Mord idømte Livsstraf maa eftergives ham, mod at han stryges til Kagen og derefter hensættes til Tugthusarbeide paa Livstid under streng Bevogtning.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at den Tugthusfange Niels Nielsen ved Høiesterets Dom af 13de f. M. for Mord idømte Straf af at miste sin Hals og hans Hoved sættes paa Stage maa fuldbyrdes, dog saaledes, at Hovedet ikke sættes paa en Stage.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Endvidere refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst maatte behage Hans Majestæt at eftergive Kirsten Hansdatter den hende ved Høiesterets Dom af 17de f. M. for 2den Gang begaaet Tyveri idømte Straf af 1 Aars Forbedringshusarbeide, mod at hun hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Det saaledes Indstillede blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Derpaa refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at eftergive Arrestanten Nis Brodersen den ham ved

Høiesterets Dom af 10de f. M. for Bigami idømte Straf at miste sin Hals, mod at han hensættes til Forbedringshusarbeide i 2 Aar.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Justitsministeren [Scheel] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at den Arrestanten, Vognmand Frederik Peter Thieme heraf Staden for Overfald paa Politibetjent Jens Petersen i dennes Function ved Høiesterets Dom af 24de December f. A. idømte Straf af Forbedringshusarbeide i 1 Aar allernaadigst maa formildes derhen, at Domfældte, istedetfor at lide efter Dommen, hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Indenrigsministeren [Bang] bemærkede, at det, med Hensyn til, at det paagjældende Overfald er sket paa en Vei, hvor der af Kjørekudskene sker de skammeligste Misbrug, og hvor Politiet er særdeles udsat, forekom ham fra den offentlige Sikkerheds Side, at Domfældte ikke egner sig til Benaadning.

Efterat flere af Geheime-Statsraadets Medlemmer havde sluttet sig til Indenrigsministeren, og *Justitsministeren* [Scheel], næst at bemærke, at han fra først af selv havde havt nogen Tvivl med Hensyn til Spørgsmaalet om Benaadning, havde henholdt sig til de i den refererede Forestilling anførte Grunde, paa hvilke han havde støttet sin Indstilling, behagede *Hans Majestæt* at resolve, at det skal have sit Forblivende ved den Domfældte ved Høiesteretsdom tilfundne Straf af 1 Aars Forbedringshusarbeide.

Justitsministeren [Scheel] refererede derefter en allerunderdanigst Betænkning angaaende et Andragende fra Hansine Elisabeth Larsen, Leietjener Jensens Hustru, af Kjøbenhavn, om at den hende ved Høiesterets Dom af 6te December f. A. for at have overslaaet Pigen Inger Emilie Olsen med Vitriolsyre tilfundne Straf af 1 Aars Arbeide i Forbedringshuset allernaadigst maa blive formildet.

I Overensstemmelse med *Justitsministerens* Indstilling resolvede *Hans Majestæt* allernaadigst, at det skal have sit Forblivende ved den bemeldte Fruentimmer tilfundne Straf af 1 Aars Forbedringshusarbeide.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at den Handelscommissionær her i Staden, Frederik Bugge, ved Høiesterets Dom af 2den December f. A. for Fornærmelser mod Politiet idømte Straf af at hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 5 Dage allernaadigst maa formildes til en

Mulkt af 100 Rbd. at erlægge til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at formilde den Indsieder Niels Jacobsen af Gjerløv Mark under Sorø Amt ved Høiesterets Dom af 24de December f. A. for 2den Gang begaaet Tyveri i Medfør af Forordningen af 11te April 1840 § 13 tilfundne Straf af 1 Aars Arbeide i Forbedringshuset til 6 Gange 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Justitsministeren [Scheel] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at den Høker Ole Sørensens Hustru Dorthea, født Bendsen, her af Staden, ved Kjøbenhavns Criminal- og Politirets Dom af 13de Juli f. A. for det af hende med Hensyn til en under 12te April 1851 udfærdiget Attest udviste Forhold idømte Straf af Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 5 Dage, maa eftergives hende, mod at hun erlægger en Mulkt af 100 Rbd. til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at den Ane Cathrine Nielsen af Klarskov under Odense Amt ved Høiesterets Dom af 23de f. M. for attenteret Bedrageri idømte Straf af Forbedringshusarbeide i 8 Maaneder allernaadigst maa formildes til Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 60 Dage.

Denne Indstilling blev allernaadigst bifaldt af *Hans Majestæt*.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 9. februar 1853.

Aar 1853 den 9de Februar, var det Geheime-Statsraad samlet paa Frederiksborg Slot under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Arveprindsen og Udenrigsministeren vare ved Sygdom forhindrede fra at være tilstede.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Rentlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend ein Gesuch des Districtsschullehrers Claus Sierck zu Hochdonn,

Kirchspiels Süderhastedt in der Probstei Süderdithmarschen um Verleihung der Vorzugsrechte examinirter Seminaristen.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät*, dem gedachten Districtschullehrer Sierck die Vorzugsrechte examinirter Seminaristen bei der Besetzung von Schulstellen allergnädigst zu verleihen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch der Eheleute Achterbehr in Altona um Erlaubnis zur Adoption der beiden unehelichen Töchter der Anna Dorothea Charlotte Meyer zu Blender im Königreich Hannover, und zur Übertragung ihres Namens auf dieselben.

Übereinstimmend mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät*, dem Altonaer Bürger Johann Joachim Heinrich Achterbehr und dessen Ehefrau Anna Margaretha Elisabeth, geb. Pagels, allergnädigst zu gestatten, die Kinder der unverehelichten Anna Dorothea Charlotte Meyer zu Blender, Namens Anna Otteline Charlotte Meyer und Maria Helene Dorothea Meyer zu adoptiren und den Letzteren zugleich die Erlaubnis allerhöchst zu ertheilen, in Zukunft die Namen: Anna Otteline Charlotte Achterbehr und Maria Helene Dorothea Achterbehr zu führen.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Verpachtung der Ländereien des König-Christians Kooges für das Jahr 1853.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage autorisirten *Seine Majestät* allergnädigst das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg, von der, behufs diesjähriger Verpachtung der Ländereien des König-Christians Koogs, zu verfügenden öffentlichen Licitation einige kleine, zusammen 22 Morgen, 1 Scheffel, 29 Ruthen messende Parcellen auszuschliessen, und dieselben den zur Classe der Tagelöhner gehörigen Einwohnern der Dorfschaften Barsfleth und Ketelsbüttel für das laufende Jahr gegen eine auf 26 Rbt. 64 Sk. à Morgen festzusetzende Pachtsumme, sowie unter sonstigen angemessenen Bedingungen zu überlassen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil], der, in Gemässheit der ihm durch die im Geheimen-Staatsrathe unterm 8ten v. Mts. gefasste allerhöchste Resolution er-

theilten Autorisation, die vertrauliche Äusserung des Gouverneurs des Herzogthums Lauenburg, in Veranlassung der im Geheimen-Staatsrathe wider die vom Ministerio in Vorschlag gebrachte sofortige Publication des Entwurfes eines allerhöchsten Patents betreffend die Ordnung und Feststellung der innern Verfassung des gedachten Herzogthums, als Gesetz, ausgesprochenen Bedenken, eingezogen hatte, referirte eine allerunterthänigste Vorstellung, in welcher er beantragte, ob nicht der revidirte Entwurf eines allerhöchsten Patents betreffend die Ordnung und Feststellung der innern Verfassung des Herzogthums Lauenburg mit der Abänderung: dass der Schluss des §en 6 »Im Falle die Stimme des Landmarschalls u. s. w.« wegfalle, und dass in den §§en 3, 5 und 6 statt dreier der Ritterschaft vier Vertreter beigelegt werden und die Gesamtzahl der Abgeordneten, abgesehen von dem Landrathscollégio und von dem Landmarschall, sich auf 16 statt auf 15 stelle, der vor dem Jahre 1848 bestandenen lauenburgischen Ritter- und Landschaft durch die lauenburgische Regierung zur Äusserung vorgelegt werden möge.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] bemerkte, dass er gar nicht glaube, dass die Ritter- und Landschaft sich mit dem revidirten Patent-Entwurfe solle einverstanden erklären wollen, sondern vielmehr, dass dieselbe auf ihren früheren Anträgen bestehen werde; und mit Beziehung darauf was er bei den früheren Vorträgen der vorliegenden Sache geäußert, könne er nicht umhin, allerunterthänigst anzurathen, dass in Betreff der Verfassung des Herzogthums Lauenburg Alles beim Alten bleibe, und dass Seine Majestät sich darauf beschränken, der Ritter- und Landschaft in einem Erlass zu sagen, dass Allerhöchstdieselben auf die Anträge derselben nicht eintreten können.

Finantsministeren [Sponneck] fandt det ogsaa betænkeligt nu som Følge af Ridder- og Landskabs Modstand at gjøre den paagjældende Modification i Forfatnings-Udkastet og derpaa forelægge Ridder- og Landskab det paany, thi deri vilde Ridder- og Landskab have stor Opfordring til igjen at gjøre Modstand for at sætte sine Paastande igjennem. Han kunde derfor heller ikke andet end, i Overensstemmelse med, hvad han ved Sagens sidste Foretagelse udtalte, med Ministeren for Slesvig anse det for bedre, at alt bliver ved det gamle, og at Regjeringen siger, hvad Grunden hertil er. Intet var paa den Maade tabt, og det kunde vel være, at Ridder- og Landskab vilde af Stemnin-

gen i Lauenborg blive nødt til snart selv at bede Regjeringen om, at Forfatningen maatte blive forandret i den af Hans Majestæt i det samme tidligere forelagte Udkast tilkjendegivne Retning.

Indenrigsministeren [Bang] var ganske af samme Mening og troede det bedre nu at lade Ridder- og Landskab komme med Forslag til Regjeringen end omvendt.

Krigsministeren [Hansen] og *Marineministeren* [Steen A. Bille] tiltraadte ligeledes samme Mening.

Justitsministeren [Scheel] kunde heller ikke tiltræde den foreliggende Indstilling og sluttede sig til, at der forholdes som af Ministeren for Slesvig tilraadet.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bezog sich auf die in der allerunterthänigst referirten Vorstellung entwickelten Gründe, durch welche sein allerunterthänigster Antrag motivirt ist. Er für seinen Theil könne nicht umhin, ein solches Resultat: dass Alles beim Alten bleibe, dass also die zwei anderen Stände im Herzogthum Lauenburg hinfüro von jeder Vertretung ganz ausgeschlossen bleiben, zu bedauern, und er hege allerdings die Besorgnis, dass es wohl sehr möglich sei, dass die Ritter- und Landschaft sich nicht mit Anträgen wegen der Abänderung der alten lauenburgischen Verfassung an die Regierung wende.

Seine Majestät der König geruheten danach allergnädigst zu resolviren, dass der vorliegende allerunterthänigste Antrag des Ministeriums für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg nicht zu genehmigen, und dass von der Veränderung der Verfassung des Herzogthums Lauenburg für jetzt abzusehen sei. Seine Majestät beauftragten dabei das gedachte Ministerium, den Entwurf des desfälligen, der Königlichen lauenburgischen Regierung zu eröffnenden, Beschlusses, im Geheimen-Staatsrathe allerunterthänigst vorzutragen.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Wiederverpachtung der vor den Kirchspielen Coldenbüttel, Witzwort und Oldenswort gelegenen herrschaftlichen Vorufer.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass die Allerhöchstderselben zuständigen, vor den Kirchspielen Coldenbüttel, Witzwort und Oldenswort, in der Landschaft Eiderstedt gelegenen Vorufer den genannten Kirchspielen für die gebotenen Pachtsummen von resp. 213 Rbt. 32 Sk.,

213 Rbt. 32 Sk. und 800 Rbt. oder zusammen 1226 Rbt. 64 Sk. jährlich, auf 10 Jahre vom 1sten Januar 1853 angerechnet, unter den der desfalls abgehaltenen Licitation zum Grunde gelegten Bedingungen in Pacht überlassen werden.

Fremdeles refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, om ikke § 1 i Anordningen 11te Januar 1851 angaaende Offentliggjørelsen af Proklamata og andre Bekjendtgjørelser fra Autoriteterne i Hertugdømmet Slesvig maatte være at forandre derhen, at slige Proklamata og Bekjendtgjørelser for Fremtiden, foruden i »Berlingske politiske og Avertissementstidende«, ogsaa skulle indrykkes i »Altonaer Zeitung« samt derhos resp. i »Dannevirke« og i »Flensburger Zeitung«, eftersom de er affattede paa dansk eller tydsk, samt, om ikke Betalingen for en Bekjendtgjørelses Indrykkelse i »Altonaer Zeitung« allernaadigst maatte fastsættes til 1 Rbd. 57³/₅ Sk. eller 3 Mk. Courant, naar den kun skal indrykkes een Gang, og til 3 Rbd. 19¹/₅ Sk. eller 6 Mk. Courant for tre Indrykkelser; hvornæst der for det Tilfælde, at denne Indstilling skulde vinde allernaadigst Bifald, allerunderdanigst andrages paa allerhøieste Bemyndigelse for Ministeriet til derom at lade udgaa en offentlig Bekjendtgjørelse.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst Indstillingen og meddelte Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig fornævnte allerhøieste Bemyndigelse.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Bestätigung eines von dem Eingesessenen Andreas Harring in Rantrum errichteten Familienlegats.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage geruhen *Seine Majestät der König*, das Ministerium für das Herzogthum Schleswig allergnädigst zu autorisiren, wegen Genehmigung der von dem Eingesessenen Andreas Harring in Rantrum unterm 2ten August 1852 errichteten Stiftungsacte eines Familienlegats die erforderliche Urkunde ad mandatum auszufertigen.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst maa bestemmes, at for det hele Monarkies Vedkommende de samme Regler i Henseende til Gageforskuds Bevilgelse for Fremtiden maa følges, som fortiden er de gjældende i Kongeriget.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Folkethinget allernaadigst maa indkaldes til Mandagen den 7de Marts næstkommende, og at et i saa Henseende udfærdiget allerhøieste aabent Brev maa blive allerunderdanigst forelagt til allerhøieste Underskrift.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at de i Kjøbenhavns Magistrat fortiden vacante 2 Raadmandsposter maa forblive ubesatte indtil videre, og at den ene af de ledige Raadmandsgager, 1200 Rbd. aarlig, fra Justitsraad Dahls Død at regne, og indtil der tages nærmere Bestemmelse om Embedets Besættelse, maa komme til lige Deling mellem de nuværende 4 Raadmænd, mod at disse paatage sig samtlige Raadmandsforretninger.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at de Domfældte Jørgen Rasmussen eller Krøyer og dennes Datter Dorthea Margrethe Jørgensen, som ved Højesterets Dom af 17de f. M. for begaaet Blodskam ere i Medfør af D. L. 6-13-14 dømt til at have deres Liv forbrudt, og at deres Kroppe, naar de ere halshuggede, kastes paa en Ild og opbrændes, allernaadigst maa eftergives Livsstraffen, mod at de hensættes, Førstnævnte til Tugthusarbejde paa Livstid, og Sidstnævnte til Forbedringshusarbejde paa *Hans Majestæts* Naade.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Justitsministeren [Scheel] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst maa tillades Besidderen af Baroniet Gaunø at bortarvefæste med Ret til at sælge og pantsætte den under bemeldte Baroni hørende Jordlod, Matrikul No. 126 i Faxø af Hartkorn 3 Tdr. 0 Skp. 1 Fdk. 1½ Alb til sammes nuværende Fæster, Universitetsforvalter Bech, paa følgende Vilkaar:

- 1) At der erlægges en contant Kjøbesum af 100 Rbd., som tilfalder Lehneth.
- 2) At Kjøberen og efterfølgende Eiere udrede til Baroniet en aarlig Arvefæsteafgift af 5 Tdr. Rug og 11 Tdr. Byg at betale efter hvert Aars Kapitelstaxt, samt at der ved Forandring af Arvefæster desuden erlægges til Lehnsbesidderen en Recognition af 1 Td. Byg pr. Td. Hartkorn, ligeledes at betale efter Kapitelstaxten.

- 3) At fornævnte Arvefæsteafgift og Recognition bestandig blive sikrede ved 1ste Prioritets Panteret i den afhændede Jordlod, og at der desuden for samme gives Prioritet i den Kjøberen allerede tilhørende Arvefæsteeiendom i Faxø af Areal c. 5 Tdr. Land med tilhørende Bygninger, næstefter den paa samme hvilende planmæssige Afgift til Kjøbenhavn's Universitet.
- 4) At der forbeholdes Baroniet udelukkende Ret til at aabne Kalkbrud paa Jordlodden, naar det hele ved Udskiftningen af Faxø Byes Jorder til Kalkbrydning bestemte Areal er opbrudt, mod at Arvefæsteren erholder Erstatning efter uvildige Mænds Skjøn for Afsvænet af Jordoverfladen og Veianlægget til Bruddet.
- 5) At Kjøberen frafalder særlig Godtgjørelse for den ham som Fæster ifølge Baroniets Erectionsbestemmelser tilkommende Adgang til Udvisning af Bygningstømmer i Baroniets Skove, og
- 6) At Arvefæsteskedet, forinden det tinglæses, indsendes til Justitsministeriets Paategning.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det saaledes Indstillede.

Justitsministeren [Scheel] refererede fremdeles en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at tillade, at det af afdøde Jeremias Joseph Israels nu ligeledes afdøde Enke, Fylla Israel, ved Salomon Sumbels under 15de April 1831 oprettede og den 30te August s. A. allerhøist confirmerede Testamente tillagte Legat maa, uagtet bemeldte Salomon Sumbels Bo ikke er sluttet, indtil videre udbetales Nanna Israel paa samme Maade, som det indtil hendes Moders Død blev udbetalt denne.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at den ved Kjendelse af Viborg Amts Landmilicesession for 1853 Viborg Lægd idømte Mulkt af 30 Rbd. for den Tilstand, hvori Distriktshesten No. 247 befandtes ved et den 22de Marts f. A. foretaget militært Eftersyn, allernaadigst maa nedsættes til 10 Rbd.

Det saaledes Indstillede blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Endvidere refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at der af den Kapital, stor 11.000 Rbd., som i Henhold til et af Kammerherre v. Heinen under 4de October 1810 oprettet og den 7de December næstefter allernaadigst confirmeret Testamente og allerhøieste Ordre af 9de Juni 1840 til Amtmanden over

Vejle Amt er sikkert Kammerherre, Generalkrigscommissær Riegels Hustru og efter hendes Død hendes og [hendes] Mands tvende Døttre for deres Livstid og indestaa mod 1ste Prioritets Panteret i Sønderbygaard i Ullerup Sogn i Vejle Amt, maa udbetales 6000 Rbd. til Kammerherre Riegels, mod at han for dette Beløb giver sin Hustru og sine Døttre Sikkerhed i Eiendommen Snoghøi og tilhørende Parcel i Eritzøe Sogn med alle til bemeldte Eiendom hørende Rettigheder, Privilegier m. v., næstefter de i samme indestaaende Prioriteter til Beløb 38.000 Rbd., saaledes at der i den Obligation, der bliver at udstede for bemeldte 6000 Rbd. betinges Oprykningsret, efterhaanden som der afdrages paa de Statskassen ved Forskrivninger af 26de Januar 1846 og 8de December 1847 for resp. 5000 og 2000 Rbd. i de paagjældende Eiendomme givne Prioriteter.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Ægteskabet mellem Indsieder Peder Nielsen Hansen af Skads og den sindssvage Anne Cathrine født Bendixen maa være aldeles ophævet med Tilladelse for Manden til at indlade sig i nyt Ægteskab, navnlig med Fruentimmeret Maren Nielsen, uanset at han under sit Ægteskab har forset sig med hende, dog at bemeldte Peder Nielsen Hansen udreder et passende aarligt Bidrag til sin fraskilte sindssvage Hustrues Underholdning efter Justitsministeriets nærmere Bestemmelse.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Justitsministeren [Scheel] refererede derpaa en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Ægteskabet mellem Jens Mikkelsen Jacobsen af Kallundborg og Christiane Frederikke Stoltenberg maa være aldeles ophævet, og at det maa tillades den Førstnævnte at indgaa nyt Ægteskab, navnlig med Johanne Hansdatter, uanset at han med hende har forset sig i Separationstiden.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Derefter refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst tillades, at Tølløse, Frydendal og Løvenborg Birker under Holbæk Amt fra 1ste April d. A. aldeles nedlægges og indlemmes i Merløse og Tudse Herreders Jurisdiction under samme Amt.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Betænk-

ning angaaende et af de i Alexander Ballins Fabrik sysselsatte Invalider indgivet Andragende om Fornyelse af den bemeldte A. Ballin under 18de Juli 1851 forundte Bevilling til ved Bortlodning at afsætte de i hans Fabrik forarbejdede Gjenstande.

I Overensstemmelse med Justitsministerens Indstilling bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at det tilkjendegives Alexander Ballin, at hans Ansøgning om Fornyelse af den ham under 18de Juli 1851 forundte Bevilling til ved Bortlodning at afsætte de i hans Fabrik tilvirkede Gjenstande ikke kan bevilges.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst maa tillades Besidderen af Grevskabet Gyldensten at afhænde det under Grevskabet hørende Bøndergods af Fæstegaarde og Huse samt 2 Møller, forsaavidt disse ligge paa Bondejord, til fuldkommen Eiendom paa følgende Vilkaar:

- 1) At der ved hver Afhændelse udbringes idetmindste følgende Kjøbesummer:
  - a) For Gaarde eller bebyggede Steder med et Tilliggende af 1 Td. Hartkorn og derover, saavel som for ubebyggede Grunde, 700 Rbd. for hver Td. Hartkorn.
  - a) For Huse med Jord 150 Rbd. for Bygningerne foruden 750 Rbd. for hver Td. Hartkorn, der ligger til samme.
  - c) For jordløse Huse: naar de ikke er assurerede for mere end 100 Rbd., 150 Rbd. for hvert; naar de ere assurerede for mere end 100 Rbd., men ikke over 200 Rbd., 200 Rbd. for hvert, og naar de ere assurerede for over 200 Rbd., 250 Rbd. for hvert; dog at Justitsministeriet bemyndiges til, naar de ovennævnte Minima i enkelte Tilfælde ikke kunde opnaas, at approbere Salg for en lavere Kjøbesum.
- 2) At det overlades Justitsministeriet efter særlig Indstilling fra Besidderen at fastsætte Vilkaarene for Møllernes Afhændelse.
- 3) At det saakaldte Lykkesborgske Strøgods kan afhændes i eet og alt paa de samme Vilkaar som Grevskabets øvrige Bøndergods, alene med Undtagelse af, at Kjøbesummerne for dette Gods, uden at nogen Andel af samme tilfalder Besidderen som privat Eiendom, fremdeles i Overensstemmelse med Reskript af 29de September 1837 skulle anvendes til extraordinær Gjældsafbetaling, uden igjen at oplægges.

- 4) At Vilkaarene iøvrigt fastsættes overensstemmende med dem, der indeholdes i de senere lignende Salgsbevillinger.

Samtlige disse Indstillinger blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Endvidere refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles:

- 1) At Bestyrelsen og Uddelingen af de af afdøde Geheime-Conferentsraad Christian Ludvig Schütz og Anna Johanna Grønland født Støfgen, Enke efter Justitsraad og Administrator Grønland, stiftede Legater for trængende Embedsmænds Enker og faderløse Børn for Fremtiden overtages af Justitsministeriet samt Ministerierne for Hertugdømmet Slesvig og for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg, saaledes at Justitsministeriet beholder Halvdelen af den Legaterne tilhørende Kapital og Beholdning, medens til hvert af de sidstnævnte Ministerier afgives en Fjerdedel af bemeldte Kapital og Beholdning.
- 2) At Legaternes Aktiver deles paa den Maade, at Justitsministeriet beholder den Legaterne tilhørende private Panteobligation paa 8500 Rbd. samt 31.700 Rbd. af de i Statsgjældsprotokollerne paa Legaternes Conto indskrevne 69.100 Rbd., medens der til ethvert af de andre ovenfor nævnte Ministerier afgives 1400 Rbd. i private Panteobligationer og overføres et Beløb stort 18.700 Rbd. af de nysmeldte i Statsgjældsprotokollerne indskrevne 69.100 Rbd.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst begge disse Indstillinger.

Justitsministeren [Scheel] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst tillades, at de Forestillingen vedlagte Udkast til Lov om Udskrivning til Landkrigstjenesten for Aaret 1854 samt til Lov indeholdende en nærmere Bestemmelse angaaende de Værnepligtige, der under Krigen have tjent som Frivillige i Armeen, maa forelægges den i Marts d. A. sammentrædende Rigsdag.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede, at han, saaledes som det forelagte Lovudkast om Udskrivning til Landkrigstjenesten for Aaret 1854 er affattet, og navnlig da der med Udkastets § 1 er med Hensyn til Antallet af det Mandskab, som kaldes til Tjeneste, givet Krigsministeren en facultativ Myndighed, ikke kunde have noget at erindre imod Udkastet, idet han derhos tilføiede, at han, naar han faar saamange flere Linie-Rekrutter vaabenøvede, kan undgaa, saaledes som

af ham paatænkt, at faa Forstærkningsmandskab vaabenøvet, og at Omkostningerne ved Forstærkningsmandskabs-Rekrutters og Linie-Rekrutters Dressur ere de samme.

Hans Majestæt bifaldt Justitsministerens Indstilling.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Betænkning over en Ansøgning fra Sognepræst Binzer med Flere om Benaadning for Fæstningsslaven Christen Christensen Kaasborg.

Overensstemmende med Justitsministerens Indstilling behagede *Hans Majestæt* at resolvere, at den foreliggende Ansøgning om Benaadning for bemeldte Fæstningsslave ikke kan bevilges.

Hans Majestæt hævede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 18. februar 1853.

Aar 1853, den 18de Februar, var det Geheime-Statsraad samlet paa Christiansborg Slot under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Rentlow-Criminil] trug, zufolge des ihm in der letzten Geheimen-Staatsraths-Sitzung ertheilten allerhöchsten Befehls, den folgenden Entwurf der der Königlichen lauenburgischen Regierung zu communicirenden allerhöchsten Resolution in Betreff der Verfassung des Herzogthums Lauenburg, allerunterthänigst vor:

»Wir finden Uns allerhöchst nicht veranlasst, auf den allerunterthänigsten Antrag Unseres Ministerii für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg wegen nochmaliger Communication mit der vor dem Jahre 1848 bestandenen Ritter- und Landschaft des Herzogthums Lauenburg über den Entwurf eines allerhöchsten Patents betreffend die Ordnung und Feststellung der innern Verfassung des Herzogthums Lauenburg einzugehen; es ist vielmehr Unser allerhöchster Wille, dass da die von Uns beabsichtigte gleichmässige Vertretung des Standes der Gutsbesitzer, des Bürgerstandes sowie des der Bauern in Unserem Herzogthum Lauenburg mit dem Verlangen der Ritter- und Landschaft in Betreff der Beibehaltung der Virilstimmen der Besitzer landtagsfähiger Güter nicht vereinbar ist, von der Veränderung der Verfassung in dieser Beziehung bis weiter abgesehen werde, und dass die Ritter- und Landschaft des Herzogthums Lauenburg in Überein-

stimmung mit der früheren, bis zum Jahre 1848 bestandenen Verfassung wieder in Wirksamkeit trete.«

Nachdem der Minister diesen Entwurf vorgetragen hatte, fügte er hinzu, dass er nicht umhin könne, die von ihm in der vorigen Geheimen-Staatsraths-Sitzung hervorgehobenen Bedenklichkeiten und Besorgnisse noch immer zu hegen.

Fra flere Sider i Geheime-Statsraadet blev der imod det foredragne Udkast til den allerhøieste Resolution erindret, at den sidste Passus af samme helst maatte bortfalde, saaledes at der sluttes med »abgesehen werde« idet der da, naar det ikke ligefrem siges, at Ridder- og Landskab skal igjen træde ind i sin gamle Virksomhed, vil, naar Resolutionen meddeles, være en Anledning for Ridder- og Landskab til at træde sammen og tage under Overveielse, hvad der fra dets Side med Hensyn til Forfatningssagen nu maatte være at foretage ligeoverfor Regjeringen.

Seine Majestät der König genehmigten den allerunterthänigst vorgetragenen Entwurf, jedoch dass der Schluss desselben »und dass die Ritter- und Landschaft u. s. w.« weggelassen werde; und beauftragten dabei Allerhöchstdieselben das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg, die Königliche lauenburgische Regierung von dem allerhöchsten Beschlusse, behufs der desfälligen weiteren Eröffnung an Ritter- und Landschaft des Herzogthums Lauenburg, in Kenntniss zu setzen.

Der im Geheimen-Staatsrathe unterm 12ten Januar d. J. gefassten allerhöchsten Resolution gemäss, trug *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] den folgenden Entwurf der in Übereinstimmung mit derselben zu fassenden Bestätigungs-Urkunden für die Geistlichkeit des Herzogthums Holstein allerunterthänigst vor:

»Wir Frederik der Siebente u. s. w. Thun kund hiemit, dass Wir zur Confirmation der u. s. w. dem N. N. ertheilten und hierbei angehefteten Bestallung als u. s. w. wiewohl seine Betheiligung an den im Jahre 1849 an die Geistlichen in Unserem Herzogthum Schleswig gerichteten Adressen und Zuschriften von Uns allerhöchst missfällig wahrgenommen worden, aus allerhöchster Gnade dazu bestellt und verordnet haben«, u. s. w.

Dieser Entwurf wurde von *Seiner Majestät* allerhöchst genehmigt. *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] refererede en aller-

underdanigst Forestilling angaaende Salget af et til Hyrup Pastorat under Flensborg Provsti hørende Jordstykke, idet han indstillede, at det maa behage Hans Majestæt allernaadigst at bifalde, at et til Hyrup Pastorat i Flensborg Provsti hørende, tidligere skovbevøxet Stykke Land, stort 134 Quadratroder hamborgsk Maal, maa afhændes til Besidderen af Vesebygaard, Fischer, til uadskillelig Forbindelse med bemeldte Gaard, mod at Kjøbereren svarer til Hyrup Pastorat en aarlig Afgift af 6 Mk. Courant, udreder alle Skatter og Afgifter, som i Fremtiden maatte blive paalagte Jordstykket, samt afholder alle med Salget forbundne Omkostninger.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Fremdeles refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Ordningen af Veivæsenet i de blandede jyske og slesvigske Sogne med Hensyn til de mindre Landeveies Grundforbedring og Vedligeholdelse, idet han indstillede, om det ikke allernaadigst maatte bifaldes:

- 1) At Bestyrelsen af Veivæsenet paa de mindre Landeveie imellem Tønder og Lygumkloster, imellem Tønder og Høyer, imellem Ribe og Foldingbro, imellem Ribe og Haderslev og imellem Foldingbro og Apenrade, forsaavidt de føre gjennem de blandede Sogne Abild, Møgeltønder, Dahler, Høyer, Kalslund, Lintrup, Seem, Gram, Hjerting og Rødding, overdrages til den dirigerende Ingenieur for Chausseevæsenet i Hertugdømmet Slesvig.
- 2) At Grundforbedringen og den fremtidige Vedligeholdelse af disse mindre Landeveistrækninger sker ved Entreprise, medens forresten for de jyske saavel som for de slesvigske Veipligtiges Vedkommende de resp. for Kongeriget og for Hertugdømmet Slesvig gjældende Forordninger ere at iagttage.
- 3) At de derved foranledigede Omkostninger afholdes af hvert Sogn for de indenfor sammes Grændser beliggende mindre Landeveistrækninger, samt subrepareres over Sognets jyske og slesvigske Grundeiere, saaledes at 10 Tdr. Hartkorn sættes lige med 1 slesvigsk Plov; og endeligen
- 4) At Ministeriet allernaadigst maa bemyndiges til at træffe de til Udførelsen af disse Bestemmelser fornødne Foranstaltninger.

Samtlige disse Indstillinger blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Udenrigsministeren [Bluhme] forelagde allerunderdanigst til Hans

Majestæts allerhøieste Bedømmelse og eventuelle Ratification den med den storhertugelige oldenborgske Regjering afsluttede Convention angaaende Indlemmelsen af Fyrstendømmet Lübeck under samme Told- og Brænderiafgiftssystem som Hertugdømmet Holsten, idet han bemærkede, at denne Convention var bleven afsluttet aldeles, som det var Hans Majestæts Villie. Efter dernæst at have foredraget Hovedbestemmelserne i Conventionen, tilføjede han, at han strax, efter at have igaar modtaget denne, med tilhørende Bi-Convention og Slutningsprotokol, fra den danske Underhandler, havde tilstillet Finantsministeren disse Aktstykker til Betænkning, angaaende hvorvidt der maatte være noget imod at forelægge dem til allerhøieste Ratification. Da nu Finantsministeren i en for nogle Øieblikke siden indløben Svarskrivelse havde yttret, at der fra hans Side intet fandtes derimod, og da det af Underhandlerne var ønsket, at Hans Majestæts Ratification kunde erholdes saa tidligt, at den kunde udvexles, førend den oldenborgske Landdag traadte sammen førstkommende 1ste Marts, saa troede Udenrigsministeren, med Hensyn til, at Sagen saaledes presse-rede, ikke at burde udsætte denne og tillod sig derfor, uagtet han paa Grund af Tidens Korthed ikke havde været istand til at indgive nogen skriftlig allerunderdanigst Forestilling, allerede nu allerunderdanigst at forelægge bemeldte Aktstykker.

Hans Majestæt gav sit allerhøieste Samtykke til at ratificere de forelagte Aktstykker.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udsættelse til Efteraaret af det til Station i Vestindien bestemte Orlogsskibs Udsendelse, idet han allerunderdanigst indstillede, at Hans Majestæt allernaadigst vil bifalde, at det til Stationen ved de vestindiske Øer i næstkommende Finantsaar 1853/54 bestemte Orlogsskib først udsendes herfra til den Tid, at det kan ventes at indtræffe paa Stationen henimod 1ste October d. A.

Marineministeren [Steen A. Bille] bemærkede, at det efter hans Overbevisning er en fuldkommen feil Opfattelse, der ligger til Grund, naar det vestindiske Gouvernement ikke vil have en Orlogsmand ved Øerne, og at han anser det for en bestemt Nødvendighed og lige stemmende med Coloniernes Interesse og Flagets Værdighed, at en Orlogsmand stadig er tilstede ved Øerne. Den af Gouvernementet nu udtalte Formening om Unødvendigheden af at have en Orlogsmand derude, fandt han at staa i skjærende Modsætning til alle de Rapporter, som

han havde modtaget fra Chefen for den ved Øerne fortiden stationerede Brig, ifølge hvilke Rapporter Gouvernementet, skjønt Chefen særdeles havde ønsket at lade Briggen stikke i Søen, netop havde tilkjendegivet ham, at det ansaas nødvendigt, at den blev paa Stationen; og naar det af Gouvernementet omtaltes, at det ved Øerne stationerede Skib oftere har været borte derfra ikke i Øernes Interesse, saa forekom der Marineministeren allerede deri at ligge en Grund til at have Orlogsmanden derude. Det var Marineministerens uforgribelige Mening, at saalænge Danmark har Colonier i Vestindien, bør det ogsaa have en Orlogsmand derude, og naar Colonierne ikke kunne bære de dermed forbundne Udgifter, bør de fornødne Pengemidler andetstedsfra skaffes tilveie; imidlertid troede han, at den Sum, som hidtil var anvendt dertil, vil for Fremtiden kunne nedsættes noget, uden at han dog i Øieblikket turde sige hvor meget. Men at der fremdeles holdes stadigt en Orlogsmand derude, maatte han, idet han tillige bemærkede, at der er mange Steder i de Farvande, hvor det er vigtigt, at vore Orlogsmænd vise sig, gjentagende andrage paa, ikke alene i Statens Interesse, som det er om at gjøre, at der til Varetagelse af Øernes og Statens Tarv optrædes paa en værdig Maade og virkes med Iver, men ogsaa i Marinens Interesse, da det er den eneste Expedition, som Marinen har til at prøve sine Officerers Dygtighed til Skibschefer.

Finantsministeren [Sponneck] maatte erindre, at det, hvorom det Geheime-Statsraadet nu foreliggende Spørgsmaal dreier sig, kun er, om den faste Station af en Orlogsbrig, som hidtil har været for Coloniernes Skyld, skal for en Del ophøre. Gouvernementets Forslag gaar ikke ud paa, at Orlogsflaget for Fremtiden aldeles ikke skal vises ved Øerne, men alene paa, at det ikke skal vises paa den permanente Maade som hidtil; og i saa Henseende er Gouvernementet fuldkommen støttet af Repræsentationen for Coloniernes Befolkning: Colonialraadet, hvis Majoritet endogsaa er gaaet videre. Men naar et Colonialraad engang er kaldet tillive, saa er der dog vist den største Føie til at fæste Lid til, hvad det selv mener, at der behøves til Coloniernes egen Sikkerhed, med Hensyn til hvilken ogsaa Gouvernementet, der, fordi det har ønsket, at Orlogsbriggen skulde blive ved Øerne, medens Colonialraadet for første Gang var samlet, ingenlunde kommer i mindste Inconsequents med sin udtalte Formening om, hvad der for Fremtiden kan anses nødvendigt, har gjort opmærksom paa, at den betydelige Landtrophestyrke, som nu haves paa Øerne, har vist sig fuldkommen til-

strækkelig til Opretholdelse af Orden. For Colonierne er det jo et Livsspørgsmaal, om der paa deres Budget figurerer en Udgift af ca. 60.000 Rbd., som ikke behøves for deres Skyld; og Finantsministeriets Forslag gaar derfor nu ud paa, at denne Udgift ikke skal hel og holden falde Coloniernes Budget tillast, men kun med det halve. At der imellem dette Forslag, og hvad Marineministeren havde yttret om Nødvendigheden af at vise Flaget og øve Marinen, skulde være nogen Collision, formaaede han ikke at se, thi det maatte naturligtvis være Marineministeren forbeholdt nærmere at tage under Overveielse og eventueliter allerunderdanigst at foreslaa, hvad der maatte være nødvendigt i den paagjældende Anledning at forlange yderligere bevilget paa Marinens Budget. Han vilde derfor ogsaa allerunderdanigst foreslaa, at den allerhøieste Resolution maatte formuleres derhen, at der til den med Udsendelse af et Orlogsskib til Station i Vestindien forbundne Udgiftspost for de vestindiske Colonier paa Finantsforslaget for 1853/54 kun opføres 29.760 Rbd., og at det udtrykkelig forbeholdes nærmere allerhøieste Bestemmelse, hvilket Tillæg til Øvelsestogter og for at vise Flaget, der maatte være at opføre paa Marineministeriets Budget for næste Finantsaar, hvorved da vilde blive at tage Hensyn til det af Gouvernementet yttrede Ønske om, at et Skib af Marinen kan indtræffe paa Stationen ved Øerne henimod 1ste October d. A.

Udenrigsministeren [Bluhme] maatte aldeles tiltræde, at naar den coloniale Bestyrelse er enig om, at de Penge, som hidtil have været anvendte til at holde Orlogsbriggen paa stadig Station, kunne herefter anvendes paa en hensigtsmæssigere Maade, og uden at Coloniernes Sikkerhed skades, saa maa der af Regjeringen tages Hensyn dertil. Paa den anden Side maatte han imidlertid i fuldeste Maade tiltræde, hvad Marineministeren havde udtalt om, at det ikke gaar an at formindske den Vægt, som Hans Majestæts Flag har, og han maatte i sin Egenskab af Udenrigsminister anse det aldeles nødvendigt, at Flaget fremdeles vises derude, om end ikke som stationært. Men dette var noget, som ikke stod i ligefrem Forbindelse med den Sag, der nu foreligger, og han skjønnede ikke rettere, end at Tilveiebringelsen af de dertil fornødne Moyens, der ikke kunde vedkomme Colonialbudgettet, men vilde være en almindelig Statsudgift, maatte nærmere blive Gjenstand for en egen allerunderdanigst Forestilling fra Marineministeren.

Marineministeren [Steen A. Bille] maatte fremdeles vedblive den Mening, at der altid bør være en Orlogsmand mellem Øerne, og han

maatte i saa Henseende isærdeleshed ogsaa fremhæve den politiske Vægt, som dette har. En umiddelbar Følge af, at den fornødne Sum ikke opførtes paa Coloniernes Budget, vilde være, at der maatte opføres paa Marineministeriets Budget en betydelig større Sum end hidtil, og det vilde da være et stort Spørgsmaal, om den vilde blive tilstaaet af Rigsdagen.

Hans Majestæt Kongen behagede at yttre, at Allerhøiøistsamme ikke kunde andet end nære Frygt for, at en yderligere Formindskelse i Henseende til Søstyrken, der skal holdes ved de vestindiske Øer, og der allerede nu er betydelig formindsket, imod hvad det fra Begyndelsen af var bestemt, at den skulde være, vilde være uheldig; og ligesom Hans Majestæt i saa Henseende henviste til Nødvendigheden af paa en værdig Maade at opretholde Allerhøiøistsammes Høihedsret, saaledes tilbagekaldte han ogsaa i Erindringen, hvorledes Erfaringen endnu for faa Aar siden havde vist, at den militære Styrke, tillands og tilvands, der var ved Øerne, var utilstrækkelig.

Finantsministeren [Spønneck] maatte allerunderdanigst bemærke, at medens i tidligere Tid det Forsvarsvæsen, Øerne trængte til, var imod Sørøvere, og der derfor holdtes en forholdsvis ubetydelig Landstyrke, er det nu Landtropper, som i Øieblikket fornemmelig opretholde Hans Majestæts Høihedsret paa Øerne, og at Høihedsretten ogsaa virkelig har kunnet opretholdes ved dem, har den allerseneste Erfaring tilstrækkelig vist. Han maatte dernæst ogsaa allerunderdanigst fremhæve, at Øerne befinde sig i en saadan Tilstand, at Udgifterne, som de ere belastede med, ere større end Indtægterne, og det var derfor saameget mere om at gjøre, at de ikke bebyrdes med Udgifterne til en permanent Søstyrke, imod hvis Nødvendighed baade Colonialraadet og Gouvennementet bestemt havde udtalt sig.

Marineministeren [Steen A. Bille] maatte vedblivende bestemt erklære sig imod, at der ikke bestandig skal holdes en Orlogsmænd mellem Øerne. Der kan gaa mange Aar, hvor det ikke behøves, men der kan ogsaa komme et Aar, hvor det behøves, og han kunde ikke fravige sin tidligere udtalte uforgribelige Mening, at der bør være en permanent Søstyrke ved Øerne med Hovedstation der.

Hans Majestæt Kongen resolverede derpaa, at der til den med Udsendelsen af et Orlogsskib til Station ved de vestindiske Øer forbundne Udgiftspost bliver paa Finantsforslaget for Colonierne for 1853/54 ikkun at opføre 29.760 Rbd., men forbeholdt Allerhøiøistsamme

sig derhos, paa allerunderdanigst Forestilling fra Marineministeren, nærmere allernaadigst at bestemme, hvilket Tillæg til Øvelsestogter og for at vise Flaget, der maatte være at opføre paa Marineministeries Budget for næste Finantsaar, hvorved bliver at tage Hensyn til det af Gouvernøren for bemeldte Colonier yttrede Ønske, at et Skib af Marien maa være tilstede dersteds henimod den 1ste October d. A.

Marineministeren [Steen A. Bille] bemærkede, at han efter denne allerhøieste Resolution ansaa det som en Selvfølge, at han indtil videre maatte udsætte Afseilingen af Barkskibet Saga, for hvis uopholdelige Udsendelse der, under Forudsætning af, at der for det kommende Aar vilde blive stillet det sædvanlige Beløb til den vestindiske Eqvipering til Disposition, allerede var erhvervet allerhøieste Bestemmelse.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling betræffende nogle det sidste Folkething af Indenrigsministeriet forelagte Love, idet han indstillede, at de trende det opløste Folkething forelagte Lovudkast angaaende Jords Afgivelse til Biveie, angaaende Forandring i Fortegnelsen over Distriktsheste og Foderheste, og om Bestemmelser angaaende nye Vandanlæg i Kjøbenhavn, igjen uforandrede forelægges den den 7de Marts d. A. sammentrædende Rigsdag.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Indenrigsministeren [Bang] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst maa tillades Eierne af Marienberg Hovedgaard, Viceconsul Staal, fra samme at afhænde Kirkeskoven til Vordingborg Kjøbstad og Oringskoven til det Offentlige.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst maa tillades:

- 1) At de Summer, der indskydes i den Sparekasse, som agtes oprettet af den i Middelfart bestaaende »Forening til Hjælp for trængende Haandværkere og Andre, som deri ville deltage« maa, tilligemed sammes Renter, saalænge de i Sparekassen henstaa, være fritagne for at kunne belægges med Arrest og Beslag.
- 2) At den Laanekasse, der agtes forbunden med bemeldte Sparekasse, maa uden foregaaende Søgmaal og Dom, ved offentlig Auction, som afholdes efter en derom 14 Dage forud i Stiftsavisen sket Bekjendtgjørelse, kunne realisere de efter Forfaldstiden uindløste haandfaaede Panter.

Begge disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Cultusministeren [Simony] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at stud. med. & chir. Jørgen Peter Carstens, der, efter at være immatrikuleret ved Universiteterne i Göttingen og Würzburg, senere er immatrikuleret ved Kjøbenhavns Universitet, maa allernaadigst fritages for at underkaste sig den ved allerhøieste Resolution af 22de November 1833, bekjendtgjort under 20de December s. A., foreskrevne Præliminærexamen for Studerende fra fremmede Universiteter, imod at han, forinden han indstiller sig til den lægevidenskabelige Examen, absolverer den ved allerhøieste Resolution af 1ste September 1850, bekjendtgjort under 7de s. M., anordnede almindelige filosofiske Prøve.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Fremdeles refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling, hvorved andrages paa allerhøieste Approbation paa, at det Forestillingen vedlagte Udkast til Lov om Ordningen af Skole- og Undervisningsvæsenet paa Færøerne maa forelægges Rigsdagen.

Hans Majestæt approberede allernaadigst bemeldte Lovudkast til Forelæggelse for Rigsdagen.

Hans Majestæt hævdede derpaa Mødet.

J. Liebe.

Møder i geheimestatsrådet onsdag d. 23. februar 1853.

Aar 1853, den 23de Februar, var det Geheime-Statsraad forsamlet paa Frederiksborg Slot under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Højhed Arveprindsen var ved Sygdom forhindret fra at være nærværende.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Erlassung eines Patents wegen der Organisation der Forst- und Jagdverwaltung in den Amtsdistricten des Herzogthums Holstein.

Übereinstimmend mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät*, das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg allerhöchst zu autorisiren, ein in Übereinstimmung mit dem der Vorstellung angeschlossenen Entwurf ausgefertigtes Patent

betreffend die Organisation der Forst- und Jagdverwaltung in den Amtsdistricten des Herzogthums Holstein zur allerhöchsten Unterzeichnung vorzulegen, jedoch dass der Forst- und Jägermeister auf seinen Inspectionsreisen an Diäten nicht mehr genieße als was dem entsprechenden Beamten des Herzogthums Schleswig an Diäten beigelegt ist, die der Vorstellung angeschlossenen Instructionen zur Nachachtung der Betreffenden bekannt zu machen und das zur Ausführung der neuen Organisation Erforderliche anzuordnen.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des mosaischen Glaubensgenossen Levi Guttmann in Rendsburg, um Erlaubnis zur Niederlassung und Gewinnung des Bürgerrechts in der Stadt Rendsburg ohne vorgängigen Ankaufs eines Hauses etc.

In Übereinstimmung mit dem Antrage geruheten *Seine Majestät*, den mosaischen Glaubensgenossen Levi Guttmann in Rendsburg von den ihm behufs seiner Niederlassung und Gewinnung des Bürgerrechts in der gedachten Stadt obliegenden Verpflichtungen, ein Haus in Neuwerk anzukaufen und den vollen Kaufpreis auszubezahlen, dahin zu dispensiren, dass er nur die Hälfte des Kaufpreises eines innerhalb eines halben Jahres anzukaufenden Hauses in Neuwerk auszubezahlen verpflichtet sein solle.

Noch referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des H. P. Holler junior und des H. F. Hansen auf der Carlshütte bei Rendsburg um Verleihung eines Patents zur Sicherung einer von ihnen gemachten Erfindung hinsichtlich des Anbringens von doppelten Flügelpaaren bei Windmühlen.

Übereinstimmend mit dem Antrage geruheten *Seine Majestät* allergnädigst, dem H. P. Holler junior und dem H. F. Hansen auf der Carlshütte bei Rendsburg auf 5 Jahre ein Patent zur Anfertigung der von ihnen erfundenen doppelten Flügelpaare bei Windmühlen für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg allergnädigst zu verleihen, wenn dieselben zuvor annoch ein Duplicat der Zeichnung der Construction jener Mühlenflügel, sowie eine nähere Beschreibung dieser baulichen Erfindung in duplo eingereicht haben werden.

Schliesslich referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vor-

stellung betreffend ein Gesuch des Müllers Heinrich Wittler zum Anker, Amts Ratzeburg, um Verlängerung der ihm bis zum 1sten Mai 1853 zuständigen Pacht der dortigen landesherrlichen Kornwassermühle c. p. auf fernere 12 Jahre.

Übereinstimmend mit dem Antrage wurde das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg allergnädigst autorisirt, mit dem gegenwärtigen Pächter der landesherrlichen Kornwassermühle zum Anker, Heinrich Wittler, einen Contract dahin abzuschliessen, dass ihm die Pacht der gedachten Mühle auf ferner sechs Jahre, vom 1sten Mai 1853 angerechnet, gegen eine jährliche Pachtsumme von 325 Rb. L. M., sowie unter den sonstigen bisherigen Bedingungen überlassen werde.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Erhebung der Grund- und Benutzungssteuer im Herzogthum Schleswig.

In Übereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass die durch die Verordnung vom 9ten Juli 1813 consolidirte Grund- und Benutzungssteuer, vom 1sten April d. J. angerechnet, und zwar mit dem vollen Belauf derselben wiederum erhoben werde; und autorisirten Allerhöchstdieselben dabei das Ministerium für das Herzogthum Schleswig dieserwegen die erforderliche Verfügung zu erlassen.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die für die Eisenbahn von Flensburg über Husum nach Tönning, sowie für die Zweigbahn von Husum nach Rendsburg zu wählende Spurweite, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht das Ministerium allergnädigst zu autorisiren sein möchte, die Bestimmung, dass für die Flensburg-Husum-Tönninger Eisenbahn und die Zweigbahn von Husum nach Rendsburg eine andere Spurweite, als die der holsteinischen Eisenbahnen zu wählen sei, wieder aufzuheben und dem Eisenbahn-Unternehmer auf sein desfälliges Gesuch das darnach Erforderliche eröffnen zu lassen.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede, at Spørgsmaalet i den foreliggende Sag dreier sig om, hvorvidt Forsvarsvæsenets Interesser, der ved den paagjældende Leilighed collidere med Handels-Interesserne, skulle underordnes disse eller omvendt. Han troede ikke, at det i andre Lande har den Vigtighed som i Danmark at have en særlig Sporvidde for sine Jernbaner; imidlertid synes det dog, saavidt man har bragt i

Erfaring, at Rusland er bleven opmærksom derpaa for sit Jernbanesystems Vedkommende. For Danmark troede han, at Sagen har sin store Betydning, og han mente, at man itide bør have Øiet rettet paa alt, hvad der kan lette Landets Forsvar. Der kunde komme Tider, hvor det for Landets Sikkerhed vilde være meget betænkeligt, at Jernbanen i Slesvig havde samme Spor som Banerne i Tydskland, og da vilde det, naar den samme Sporvidde først engang var der, være for sildigt at gjøre noget i denne Henseende. At Banerne i Slesvig og Holsten have samme Sporvidde var vistnok meget ønskeligt, men det er ogsaa meget ønskeligt, at de ikke havde samme Sporvidde som de tyske Baner, og Spørgsmaalet var da, om dette Hensyn ikke med god Grund er det overveiende, hvorefter man skal rette sig. Han maatte dertil endnu føie, at faktisk er det holstenske Jernbanenet endnu ikke i Forbindelse med det tyske. Han maatte dernæst ogsaa bemærke, at Ulemperne ved, at Jernbanen igjennem Slesvig have samme Sporvidde som de holstenske Jernbaner, og dermed som de tyske, vistnok noget kunne formindskes ved den Maade, hvorpaa Eiderbroen bygges, men denne Omstændighed syntes ham dog ikke at indeholde nogen Grund for at forsømme de øvrige Forsigtigheds-hensyn, som kunde være at tage; og idet den Fare, som, efter hvad han tidligere havde udviklet, fremstiller sig i militær Henseende ved en Længdebane op igjennem Hertugdømmerne, dog i betydelig Grad vil formindskes, naar Banen igjennem Slesvig faar sit særlige Spor, maatte han i Forsvarsvæsenets Interesse tilraade, at det i saa Henseende har sit Forblivende ved den engang tagne Bestemmelse.

Marineministeren [Steen A. Bille] maatte, næst at yttre, at det vist nok kan anses som afgjort, at de holstenske Jernbaner ville om føie Tid blive satte i Forbindelse med det tyske Jernbanenet, og at da Maalet for den slesvigske Bane, hvad Handelsinteresserne angaar, ikke vil kunne naas, naar denne Bane har sit særlige Spor, bemærke, at han antog, at Krigsministerens Ønske i strategisk Henseende vil opnaas ved, at alle Broer og Steenkister paa den hele Banestrækning blive saaledes byggede, at de med Lethed kunne sprænges i Luften.

Krigsministeren [Hansen] erindrede, at det dog kun kunde anvendes paa Broer af stor Spænding, og at han ikke kunde se, at der i saa Henseende kunde blive Tale om andre Broer end Eiderbroen.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter, idet Allershøistsamme bemærkede, at han havde megen Grund til at befrygte, at Jernbane-

Entrepreneuren vilde, hvis han ikke opnaar Tilladelse til at give Banen samme Sporvidde som de holstenske Jernbaner og alle de tyske Baner, se sig nødsaget til at opgive det hele Foretagende, allernaadigst at decidere sig til Fordel for den foreliggende Indstilling fra Ministeren for Slesvig.

Dernæst refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Projectet til Anlæggelse af Chausseen mellem Haderslev og Kolding, idet han indstillede:

- 1) Om ikke det af den dirigerende Ingenieurofficer for Chausseevæsenet i Hertugdømmet Slesvig formerede Project til Anlæggelsen af Chausseen mellem Haderslev og Kolding allernaadigst maatte blive approberet.
- 2) Om ikke Skovfoged og Landmaaler Heldt paa Jørgensgaard ved Apenrade allernaadigst maatte blive udnævnt til Erstatnings-Commissær ved det omhandlede Chausseeanlæg, og om ikke Ministeriet allernaadigst maatte autoriseres til i sin Tid i Lighed med de i tidligere lignende Tilfælde fulgte Regler at bestemme den Godtgjørelse, der maatte tilstaas Erstatnings-Commissæren.

Begge disse Indstillinger blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] überreichte Seiner Majestät eine allerunterthänigste Dankadresse von Einwohnern der Stadt Friedrichstadt, indem er allerunterthänigst anheimgab, ob er nicht allerhöchst zu autorisiren sein möchte, den Adressanten mitzutheilen, dass Seine Majestät die gedachte Adresse mit allerhöchstem Wohlwollen empfangen haben.

Dieses wurde von *Seiner Majestät* allergnädigst genehmigt.

Endvidere refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Ophævelsen af det mellem Raadmand K. L. Christiansen i Sønderborg og Tine Marie født Bendixen bestaaende Ægteskab, idet han indstillede, om det imellem Raadmand Knud L. Christiansen i Sønderborg og Tine Marie født Bendixen bestaaende Ægteskab ikke turde være allernaadigst at opheve, samt om der ikke derhos turde være at meddele ham Bevilling til at indgaa nyt Ægteskab, imod at han holder Skifte med sin eventuelt fraseparerede Hustru og lader den Formue, der saaledes maatte tilfalde hende, forblive indestaende hos ham med 1ste Prioritets Panteret i alt, hvad han eier og eiende vorder, samt forpligter sig til

aarligen at udrede foruden 4 % Renter af denne Kapital et saa stort Beløb, som eventuelt udfordres til at supplere Rentebeløbet til 160 Rbd.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Sluttelig refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende en Ansøgning fra Magistraten i Apenrade om allerhøieste Tilladelse til, at der i hvert Aars Faste afholdes sammesteds et Hestemarked om Ugen.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der hver Torsdag i hvert Aars Faste afholdes et Hestemarked i Byen Apenrade.

Udenrigsministeren [Bluhme] meddelte, at der nu var kommet Svar fra alle de Magter, som herfra var indbudne til at accedere Londonner-Traktaten, med Undtagelse af Portugal, fra hvis Side der imidlertid, efter de foreløbige Beretninger, han havde, ikke vilde møde nogen Vanskelighed. Af bemeldte Magter havde Baiern og alle tyske Storhertugdømmer vægret sig ved for Øieblikket at accedere, idet de havde indskudt sig under, at de ifølge deres Forhold som Medlemmer af det tyske Forbund ikke ansaa sig berettigede til at tage i den paagjældende Henseende en Bestemmelse paa egen Haand, og Svarskrivelsen fra Sachsen-Weimar indeholdt tillige en Reservation med Hensyn til Lauenborg; Kongeriget Sachsens Accession var, som Geheime-Statsraadet bekjendt, ligeledes ledsaget af en Reservation med Hensyn til Lauenborg. Af Svarene fra de Magter, til hvilke der vare afgaaede Notificationer angaaende Londonner-Traktaten, indeholdt ogsaa de fra Anhalt-Dessau (paa hele Huset Anhalts Vegne) samt fra Sachsen-Meiningen og Sachsen-Altenburg Reservationer med Hensyn til Lauenborg; Sachsen-Coburg havde ikke besvaret Notificationsskrivelsen. Paa de nævnte fra forskjellige Magters Side gjorde Reservationer med Hensyn til Lauenborg, hvilke Reservationer iøvrigt egentlig kun have en formel Betydning, ansaa han det nødvendigt at lade fra Danmarks Side følge til hver især en kort Contra-Reservation, hvori henvises til at, som bekjendt, Hans Majestæt før Londonner-Traktaten, støttede sine Fordringer til Lauenborg paa fuldgyldige Grunde; og han udbad sig derfor hertil Hans Majestæts allerhøieste Bemyndigelse.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst, at der forholdes som af Udenrigsministeren foreslaet.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Samme Dags Aften var det Geheime-Statsraad atter forsamlet paa Frederiksborg Slot under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvorved forelægges Budget for Hertugdømmet Slesvig for Januar Qvartal 1853.

Det saaledes forelagte Budget blev af *Hans Majestæt* forsynet med allerhøieste Approbation.

Der Finanzminister [Sponneck] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Budget für das Herzogthum Holstein für das 1ste Qvartal 1853.

Das gedachte, der Vorstellung angeschlossene, Budget wurde von *Seiner Majestät* allernädigst genehmigt.

Ferner referirte *der Finanzminister* [Sponneck] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Budget für das Herzogthum Lauenburg für das 1ste Qvartal 1853.

Das gedachte, der Vorstellung angeschlossene, Budget wurde von *Seiner Majestät* allerhöchst genehmigt.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det i allerhøieste Resolution af 16de Juli 1841, bekjendtgjort ved Cancelli-Plakat af 31te s. M., sammenholdt med Frd. 28de Juli 1684, § 8, indeholdte Forbud imod, at Høkere og andre Handlende i Kjøbenhavn paa de almindelige Torvedage, Onsdag og Løverdag, opkjøbe Varer paa Stadens Torv inden Kl. 10 Formiddag, indtil videre maa for Maanederne Juni, Juli og August indskrænkes til at gjælde indtil Kl. 9 Formiddag, men at det med Hensyn til den øvrige Tid af Aaret vil have sit Forblivende ved de hidtil gjældende Bestemmelser.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Dernæst refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling om, at et forandret Udkast til Lov angaaende Godtgjørelse for de i Krigsaarene 1848–1851 præsterede militære Fribefordringer maa forelægges den i næste Maaned atter sammentrædende Rigsdag.

I Overensstemmelse med Indstillingen approberede *Hans Majestæt* allernaadigst, at det Forestillingen vedlagte forandrede Udkast til Lov angaaende Godtgjørelse for de i Krigsaarene 1848–1851 præsterede militære Fribefordringer tilligemed de ligeledes omarbejdede Motiver forelægges den forestaaende Rigsdag.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at de den sidst forsamlede Rigsdag forelagte Lovudkast om Erstatning til Retsbetjente for Ophævelsen af Dommer- og Skriverkorn, samt angaaende Oprettelsen af en Helbredelsesanstalt for Sindssvage i Østifterne, med Undtagelse af Staden Kjøbenhavn, maa uforandrede forelægges den nu forestaaende Rigsdag.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Cultusministeren [Simony] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende fornyet allernaadigst Tilladelse til at forelægge Rigsdagen Udkast til en Lov om en extraordinær Pensionsberegning for Rector ved Nykjøbing Cathedralskole E. P. Rosendahl.

Den saaledes allerunderdanigst begjærte Tilladelse blev af *Hans Majestæt* meddelt.

Fremdeles refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling om en Forøgelse af det normerede Antal ordinære Communitetsstipendier ved Kjøbenhavns Universitet med 10 nye Portioner, idet han indstillede, at det allernaadigst maa tillades, at det ved Reglement af 11te Februar 1848 for Communitetsstipendiet og Regentsbeneficiet ved Kjøbenhavns Universitet § 2 fastsatte Antal af 120 Portioner af Communitetsstipendiet maa, under Forudsætning af, at de dertil fornødne Midler bevilges ved de paagjældende Finantslove, forøges med 10 Portioner, dog at disse 10 nye Stipendiepladser ikke strax paa eengang besættes, men fordeles paa flere Terminer, saaledes at de 4 besættes fra 23de August 1853, de tre fra 1ste Februar 1854 og de 3 sidste fra 23de August s. A.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 2. marts 1853.

Aar 1853, den 2den Marts, var det Geheime-Statsraad samlet paa Christiansborg Slot under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Incorporationen af de forhenværende hertugelige augustenburgske Besiddelser paa Øen Als og

Hertugdømmet Slesvigs Fastland i Kongelige Amter, idet han indstillede, at Hans Majestæt allernaadigst ville bemyndige Ministeriet til at forelægge et i Overensstemmelse med det Forestillingen vedlagte Udkast udfærdiget Patent til allerhøieste Underskrift, og at foranstalte det til Udførelsen af de i Patentet indeholdte Anordninger videre Forødnede.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt, dog at der i det allerunderdanigst forelagte Patent-Udkast sker følgende Forandringer: at der saavel i Overskriften som i Texten bliver istedetfor Ordene »Incorporation« og »incorporere« at sætte: »Indlemmelse« og »indlemme«; at der i Indledningen bliver efter Ordene »Overdragelse til Kronen, hvilken« at indskyde Ordet »sidstnævnte«; og at i §§ 5 og 6 bliver istedetfor Ordet »Husfogdidistrikt« at sætte »Husfogeddistrikt«. Derhos behagede det Hans Majestæt endvidere, i Overensstemmelse med hvad af Geheime-Statsraadet allerunderdanigst tilraadet, at resolve, at den i Patent-Udkastets Indledning omtalte hertugelige Cessions- og Renunciationsakt af 30te December 1852 skal, naar Patentet meddeles i Departementstidenden, aftrykkes sammesteds i en vedføjiet Note.

Premierministeren [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori andrages paa, at det maatte behage Hans Majestæt ved et allerhøieste Reskript at meddele ham Bemyndigelse til at forandle, hvad der maatte være fornødent for, at Rigsdagen kan begynde sine Forretninger, idet han derhos, under Forudsætning af, at dette maatte vinde allernaadigst Bifald, forelagde et i Overensstemmelse dermed udfærdiget allerhøieste Reskript til allerhøieste Underskrift.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Udkast til Lov om Vederlag til de forrige Besiddere af Ufrie i de dansk-vestindiske Besiddelser paany maa forelægges Rigsdagen under dens nu forestaaende Samling.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Sponneck] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det Rigsdagen i dens sidste Samling forelagte Udkast til Lov om Ændringer i Loven af 7de Februar 1851 angaaende den jydsk Toldgrændses Ophævelse og Brændevinsbeskatningens Forandring, hvilket Udkast, efterat være af Landsthinget vedtaget med en tilføjiet ny 3die Paragraph, og efterat Folke-

thinget havde ved 2den Behandling vedtaget det i den Skikkelse, hvori det var kommet fra bemeldte Thing, paa Grund af Folkethingets Opløsning ikke kom til 3die Behandling, maa i den Form, hvori det af Landstinget var vedtaget, forelægges det nu sammentrædende Folkething.

Efterat det fra flere Sider i Geheime-Statsraadet var blevet yttret, at der, da det paagjældende Rigsdagen i dens sidste Samling forelagte Lovudkast var fuldstændigt behandlet i Landstinget, maatte, med Hensyn til, at den derefter skete Oversendelse af Loven til Folkethinget var, ved dette Things Opløsning, inden Lovens Behandling var af Thinget gjort færdig, bleven til intet, være Opfordring for Landstingets Formand til at sende Loven, saaledes som den af Landstinget allerede var vedtaget, til det nu sammentrædende Folkething, eller ialtfald til at forlange Landstingets Afgjørelse med Hensyn til dette Punkt, og at der, under Forudsætning af, at en saadan Oversendelse af Loven til Folkethinget maatte finde Sted fra Landstingets Side, altsaa ikke blev af Regjeringen at foretage noget med Hensyn til det omhandlede Lovudkast, resolverede *Hans Majestæt*, at nærværende Forestilling bliver at udsætte, indtil det erfares, om Landstingets Formand finder sig foranlediget til at oversende den omhandlede Lov til Folkethinget, naar det igjen træder sammen.

Marineministeren [Steen A. Bille] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Marineministeriet allernaadigst maatte bemyndiges til paa Finantslov-Udkastet for 1853/54 at opføre en Sum af 10.240 Rbd. under »Øvelsesudrustninger«, for at Bekostningen ved et Togt af omtrent et Aars Varighed med Barkskibet Saga, dels til Øvelse og dels til Stationering ved de vestindiske Colonier, kan afholdes af denne Sum i Forbindelse med det Beløb af 29.760 Rbd., der vil blive opført paa Coloniernes Budget til et Krigsskib.

Det Indstillede blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Althingets allerunderdanigste Petition om, at Forarbejderne til Kapitelstaxterne paa Island aarligen maa blive foretagne af en af 3 eller 5 Medlemmer bestaaende Committee i hver Rep, m. v., idet han indstillede:

1) At der i den Bekjendtgjørelse, som vil blive udfærdiget til Althinget angaaende Resultaterne af dets Andragender i Aaret 1849, maa

blive samme allernaadigst tilkjendegivet, at der ikke er fundet tilstrækkelig Anledning til at gaa ind paa indbemeldte allerunderdanigste Petition, og at det derfor fremdeles vil have sit Forblivende ved de i allerhøieste Resolution af 16de Juli 1817 og Forordning af s. D. angaaende aarlige Kapitelstaxter i Island indeholdte Forskrifter, men at det iøvrigt vil blive paalagt vedkommende Øvrigheder i Island at bringe til almindelig Kundskab, at der til Grund for de befalede aarlige Angivelser til Kapitelstaxterne stedse bør lægges Priserne paa Varerne, saaledes som de have været, hvor de have været betalte med Penge.

- 2) At Indenrigsministeriet allernaadigst maa blive bemyndiget til at foranstalte det i saa Henseende Fornødne.

Begge disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Indenrigsministeren [Bang] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Althingets Petition om en ligeligere og billigere Paaligning af Althingsomkostningerne, idet han indstillede, at den i saa Henseende udfærdigede Plakat maa forsynes med allerhøieste Approbation.

Hans Majestæt approberede allernaadigst bemeldte Forestillingen vedlagte Plakat.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Beseilingen af Kroswik i Sønder-Amtet paa Island, idet han indstillede, at den ved allerhøieste Resolution af 16de Mai 1850 meddelte Tilladelse til at beseile Kroswik paa Aknanæset bliver gjældende endnu for 2 Aar, fra 1ste Januar d. A. at regne, under de ved allerhøistbemeldte Resolution fastsatte Betingelser.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Sluttelig refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende den færøske Handelstaxt for Aaret 1853, m. v.

I Overensstemmelse med Indstillingen approberede *Hans Majestæt* allernaadigst den forelagte af Direktionen for den grønlandske og færøske Handel for indeværende Aar foreslaaede Handelstaxt for Færøerne, idet Allerhøistsamme derhos bifaldt, at der i Henseende til Indhandlingen af Raafisk og sammes Tilvirkning til Klipfisk maa i indeværende Aar forholdes efter de i allerhøieste Resolution af 27de

Februar 1849, 4de Marts 1850, 2den Marts 1851 og 27de Februar f. A. allernaadigst fastsatte Regler.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 4. marts 1853.

Aar 1853, den 4de Marts, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterhänigste Vorsteltung betreffend die einstweilige Überweisung des im ersten Quartier der Stadt Kiel, sub No. 362 und 363 gelegenen Domanialgrundstückes nebst dazu gehörigen Gebäuden an das Königliche Generalcommando und die Königliche Intendantur für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg, indem er allerunterhänigst beantragte, ob nicht das Ministerium allergnädigst zu autorisiren sein möchte, das im ersten Quartier der Stadt Kiel, sub No. 362 und 363 gelegene Domanialgrundstück nebst den dazu gehörigen Gebäuden dem Königlichen Generalcommando und der Königlichen Intendantur für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg, so lange als das Königliche Generalcommando seinen Sitz in der gedachten Stadt behalten wird, gegen Übernahme der Abgaben, Lasten und Unterhaltungskosten jenes Geweses zur Disposition zu stellen.

Finantsministeren [Sponneck] maatte, næst at gjøre opmærksom paa, at det paagjældende Grundstykke ikke er, saaledes som i den foreliggende Indstilling benævnt, Domanialgrund, men at det først kan blive dertil ved en derfor erhvervet allerhøieste Resolution, og at det i andet Fald vil blive at afgive til Finantsministeriet for at stilles til Salg, bemærke, at han for sit Vedkommende intet havde imod, at bemeldte Grundstykke overlades, saaledes som indstillet, til Militæretaten, saa længe den har Brug for samme.

Der Antrag wurde von *Seiner Majestät* für den Fall, dass Allerhöchstdieselben die Verlegung des Generalcommandos für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg von Rendsburg nach Kiel beschliessen, allergnädigst genehmigt.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Re-

ventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des Schullehrers Gottlieb Carl Heinrich Prüss zu Brockenlande, Kirchspiels Grossen-Aspe, im Amte Neumünster, um die Ertheilung der Vorzugsrechte examinirter Seminaristen bei der Besetzung von Schulstellen.

Übereinstimmend mit dem Antrage geruheten *Seine Majestät*, dem gedachten Schullehrer Gottlieb Carl Heinrich Prüss die Vorzugsrechte examinirter Seminaristen bei der Besetzung erledigter Schulstellen allergnädigst zu verleihen.

Schliesslich referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des Eingesessenen Alexander Kähler in Poppenbüttel in der Herrschaft Pinneberg um die Erlaubnis, seiner dortigen Besetzung den Namen »Hohenbuchen« beilegen zu dürfen.

In Übereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass der früher meistens als »Silberschmelze« oder »Oelmühle« bezeichneten Besetzung des Eingesessenen Alexander Kähler in Poppelbüttel, in der Herrschaft Pinneberg, der Name »Hohenbuchen« beigelegt werde.

Premierministeren [Bluhme] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori andrages paa allerhøieste Bemyndigelse til at foranledige, at i den nu forestaaende Rigsdagssession den forenede Rigsdag det snarest muligt tager den i det allerhøieste Budskab af 4de October f. A., angaaende Thronfølgen, omhandlede Sag under Behandling, m. v., idet han derhos, under Forudsætning af, at dette maatte vinde allernaadigst Bifald, forelagde et i Overensstemmelse dermed til ham udfærdiget allerhøieste Reskript til allerhøieste Underskrift.

Det Indstillede blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det Forestillingen vedlagte Udkast til en Finantslov for 1853/54 maa forelægges den nu sammentrædende Rigsdag.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] maatte finde det rigtigst at blive staaende ved den oprindelige Form, som blev brugt i det Finantslov-Forslag, der forelagdes det opløste Folkething: at hvad der, med Hensyn til de for hele Monarkiet fælleds Udgifter, bevilges af Rigsdagen, ikke bevilges som $\frac{2}{5}$ af det hele Beløb, men, uden nogen saadan Tilføjning, kun opføres paa Finantslov-Forslaget med den paa

Kongeriget faldende Sum, og at da ogsaa den i det foreliggende Forslag optagne nye §, § 28, udelades. Efter den Form, som var brugt i det foreliggende Forslag, fik Kongerigets Rigsdag ligefrem en Indflydelse paa det hele Monarkies Finantsvæsen og opfordredes til at kontrollere dette, medens det kun er med den Del af den hele Finantsbestyrelse, der falder paa Kongeriget som særegen Statsdel, at Rigsdagen har at gjøre. I den i bemeldte § udtrykkeligt opstillede Betingelse saa han en ligefrem Bevillingsret for Kongerigets Rigsdag med Hensyn til hele Monarkiet, og han kunde ikke andet end finde det meget betænkeligt og farligt at indlemme en saadan § i Finantsloven.

Finantsministeren [Sponneck] maatte bemærke, at den af Ministeren for Slesvig fremhævede Forskjel mellem det nu foreliggende Finantslov-Forslag og det opløste Folkething forelagte ikke er nogen reel, men kun en formel, thi alt, hvad der dennegang er optaget i Paragrapherne, stod allerede forrige Gang i Underbilagene, der udgjøre en integrerende Del af Finantslov-Forslaget. Naar Rigsdagens bevillende Myndighed skal have noget at betyde, maa Rigsdagen dog ogsaa være berettiget til at faa at vide de Grunde, hvorpaa den af Regjeringen forlangte Penge-Bevilling støttes, og naar dette er saa, maa Rigsdagen, hvad de for hele Monarkiet fælleds Udgifter angaar, nødvendigvis vide, at hvad den bevilger, kun er en Brøk, $\frac{3}{5}$, af det hele Beløb, og det synes da ogsaa at være en billig Fordring fra Rigsdagens Side, at den, naar den bevilger de $\frac{3}{5}$, tillige ved, at de $\frac{2}{5}$ komme til Udgift for Hertugdømmerne. Men andet ligger der heller ikke i det foreliggende Finantslov-Forslags Paragrapher: der ligger ikke deri, at Udgiften for Hertugdømmerne ikke kan blive større eller mindre end de $\frac{2}{5}$, men kun, at hvis Udgiften bliver mindre for Hertugdømmerne, skal den ogsaa være mindre for Kongeriget. Grunden til, at dennegang Tilføiningen om $\frac{3}{5}$ er optaget i selve Lovtexten, er den, at man er kommet ud over den Mulighed, som der, da det forrige Finantslov-Forslag forelagdes, var for, at Rigsdagen kunde indlade sig paa at undersøge, om $\frac{3}{5}$ for Kongeriget var det rette Forhold; og at Rigsdagen ikke kan komme herfra, var han, efter Forhandlingerne med det forrige Finantsudvalg og i det opløste Folkething, fuldkommen berettiget til at antage. Endeligen maatte han ogsaa endnu slutteligen fremhæve, at Finantsudvalget havde staaet paa, at Bevillingen af den paa Kongeriget faldende Del af de for hele Monarkiet fælleds Udgifter skulde betinges, at der til de samme Udgifter bidrages fra de

øvrige Statsdele de til Kongerigets Andel svarende $\frac{2}{5}$ af de fælleds Udgifters fulde Beløb, men at han netop ikke har i § 28 villet sætte, at Bevillingen af Kongerigets Del betinges heraf, men kun sat, at Udtællingen knyttes til hin Betingelse.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] maatte bemærke, at han efter den af Finantsministeren nu givne Oplysning om, at Finantsudvalget havde forlangt, at Bevillingen af Kongerigets Del af Fælledsudgifterne skulde betinges af, at de $\frac{2}{5}$ af disses fulde Beløb bidrages af Hertugdømmerne, og da der vistnok er en stor Forskjel imellem dette, og at kun, saaledes som det i § 28 hedder, Udtællingen betinges af det anførte, fandt sig, idet der, efter hvad Finantsministeren har yttret, intet vil være til Hinder for, at Hans Majestæt efter sit Fordogtbefindende overskrider de $\frac{2}{5}$ for Hertugdømmerne eller lader Udgiften blive mindre end de $\frac{2}{5}$, beroliget med Hensyn til den af ham tidligere befrygtede Fare ved at følge den i det foreliggende Finantslov-Forslag brugte Form.

Finantsministeren [Sponeck] maatte yderligere bemærke, at han dog ikke kunde indrømme, at der, selv naar der i § 28 havde staaet »Bevilling« istedetfor »Udtælling«, var en saadan Fare, som Ministeren for Slesvig tidligere havde antydet.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkede, dass auch er die von dem Minister für das Herzogthum Schleswig hervorgehobenen Bedenklichkeiten mit Rücksicht auf die betreffende, in dem vorliegenden Entwurfe befolgte Form gehabt habe. Es komme ihm aber vor, dass ein sehr grosser Unterschied da liege zwischen dem im § 28 gebrauchten, sich nur auf den Finanzminister beziehenden Worte »Auszahlung« und einer »Bevilligung«, und diesem Unterschiede glaube er ein solches Gewicht beilegen zu können, dass auch er, wie der Minister für das Herzogthum Schleswig, beruhigt sein könne.

Idet *Finantsministeren* [Sponeck] dernæst gik over til den Del af det foreliggende Finantslov-Forslag, som angaar Krigsministeriet, bemærkede han, at der paa det Budget, som han havde modtaget fra dette Ministerium, var opført et yderligere Beløb af 8.376 Rbd. 48 Sk. til midlertidig Forbedring af de militære Lægers Gagering, samt en Sum af 118.302 Rbd. 28 Sk., for at de i Hertugdømmerne stationerede Tropper fremdeles kunne oppebære fuldt Cantonnementstillæg og fulde Bespisningspenge. Han havde imidlertid, idet han i det hele

fandt, at Udgifterne til Krigsbestyrelsen stadig tage til i en foruroligende Grad, troet at maatte erklære sig imod, at en saa betydelig Udgiftsforøgelse som den omspurgte, der ikke ansaas nødvendig, da Finantslov-Forslaget for næste Finantsaar forrige Gang forelagdes Rigsdagen, nu optages, da Forslaget skal forelægges paany.

Krigsministeren [Hansen] maatte, næst at bemærke, at det vistnok er saa, at Militærudgifterne stige Aar for Aar, men at dette er Tilfældet overalt, og maa saameget mere være det hos os, hvor der efter en saa lang Fred er saa overordentlig meget at gjøre, fremhæve, at da Krigsministeriets Budget i August Maaned f. A. skulde indgives til Finantsministeriet, havde han naturligvis anset det for sin Pligt at vaage over, at der i Udgifterne fandt saa megen Besparelse Sted som muligt. Han havde navnlig ogsaa dengang troet, at Tilstanden vilde i Holsten kunne consolidere sig saaledes, at den mere kunde nærme sig til Fredsfod, og at Tropperne ikke skulde behøve at være paa Cantonnementsfod. Derfor blev dengang i Budgettet Cantonnementstillægget og Bispisningspengene kun optagne med det halve af deres hidtilværende Beløb. Kort efter kom imidlertid Skrivelse fra Generalcommandoen, hvori den fremhævede det mislige ved at nedsætte Tillægget til det halve. Tropperne ere indquarterede paa Cantonnementsfod efter Frd. 9de Mai 1806 og saaledes berettigede til at erholde Bispisning af Quarterværterne, hvilket gjør Indquarteringen meget onereus og let frembringer en ilde Stemning mod de militære. Baade i Befolkningens og Troppernes Interesse troede han, at det vilde være, at Soldaten fik saa meget, at han selv kunde sørge for sin Kost; men hvad dette angik, saa vare, efter de Priscouranter, som Krigsministeriet havde indhentet fra Holsten, Priserne paa Levnetsmidler i bestandig Stigen. For Officeernes Vedkommende dernæst traadte den Omstændighed til, at de, da det ikke er lykkedes dem at komme i nogen selskabelig Forbindelse med Befolkningen, leve aldeles isolerede og indskrænkede til et rent Værtshusliv, hvilken Levemaade er meget dyr; og forsaavidt de ere gifte, maa de enten underholde deres Familie paa det fremmede Sted, hvor alt koster meget, eller ogsaa føre Husholdning paa to Steder, hvad der ogsaa er kostbart. Begge Generalcommandoerne for Hertugdømmerne havde ogsaa været enige i, at Cantonnementstillægget og Bispisningspengene ikke kunne taale at nedsættes, og han kunde for sit vedkommende heller ikke andet end tro det begrundet i Forholdene og de stigende Priser, at det i forrige Finantslov-Forslag nedsatte Beløb

retableres til, hvad det nu fortiden udgjør. Det maatte ogsaa være ham, naar han tillige saa hen til den Maade, hvorpaa Finantsudvalget i det opløste Folkething havde udtalt sig om det paagjældende Punkt, saameget mere ønskeligt, at en saadan Retablering finder Sted i det Forslag, der nu skal forelægges, som, saavidt han havde kunnet bringe i Erfaring, nogle Rigsdagsmænd vilde optræde med et Forslag til en slig Retablering og derved kaste et Odium paa Krigsbestyrelsen; og at Rigsdagen skulde stille sig imellem denne og Armeen og kaste et Skin paa Krigsministeriet, som om dette gik Armeen for nær, kunde ikke andet end være meget uheldigt. Hvad angik Forbedringen af de militære Lægers Gagering, da havde allerede det sidste Finantsudvalg bragt en lignende Udgifts-Forøgelse i Forslag, som den, han nu havde foreslaet optaget, og han troede, at den i høi Grad er paatrængende; kun havde han i saa Henseende fulgt en Fremgangsmaade, som han ansaa correktere end den af Udvalget foreslaede.

I Henhold til, hvad han saaledes havde yttret, maatte han insistere paa, at begge de omhandlede Beløb optages i det foreliggende Finantslovsforslag.

Finantsministeren [Sponneck] maatte erkjende Vægten af den Grund, at det vistnok i høieste Maade vilde være betænkeligt, hvis det skulde lykkes ved en Intrigue paa Rigsdagen at trænge Folkethinget ind imellem Krigsministeren og Armeen og give Sagen Udseende af, at det er Folkethinget, som, overfor Krigsministeren, tager sig af Underklasserne og holder paa deres Tarv. Han troede derfor ogsaa, væsentligen med Hensyn hertil, ikke at kunne modsætte sig, at det paagjældende Beløb til Cantonnementstillæg og Bepisningspenge optages i Finantslovsforslaget; ligesom han, efter hvad Krigsministeren havde yttret, heller ikke troede at kunne modsætte sig, at det forøgede Beløb til Lægernes Gagering optages.

Det behagede derefter *Hans Majestæt* at resolve, at der, i det foreliggende Finantslovsforslag, paa Krigsministeriets Budget under vedkommende Conti endvidere optages et yderligere Beløb af 8.376 Rbd., 48 Sk. til midlertidig Forbedring af de militære Lægers Gagering, samt en Sum af 118.302 Rbd. 28 Sk., for at de i Hertugdømmerne stationerede Tropper fremdeles kunne oppebære fuldt Cantonnementstillæg og fulde Bepisningspenge.

Med Hensyn til, at de, i det opløste Folkething forelagte Finantslovsforslag paa Udgiftsbudgettet for Øresunds- og Strømtoldvæsenets

Administrationsfond opførte 200 Rbd. som Honorar for Færgelaugsinspecteuren i Helsingør, for Bestyrelsen af Observatoriet paa Kronborg og for den daglige Tidssignalering ikke vare optagne paa det nu foreliggende Finantslov-Forslag, bemærkede *Marineministeren* [Steen A. Bille], at da der ved den allerhøieste Resolution, hvorved den nuværende Færgelaugsinspecteur er udnævnt, er under det sædvanlige Forbehold af Rigsdagens Bevilling, tillagt ham bemeldte 200 Rbd. for det paagjældende Arbeide (hvis store Nytte i Skibsfartens Interesse *Marineministeren* nærmere udviklede, idet han tillige fremhævede, at Arbeidet var ikke lidet byrdefuldt), saa maatte han allerede af den Grund anse det aldeles nødvendigt, at det omhandlede Beløb gjenoptages i det foreliggende Finantslov-Forslag, hvorpaa han derfor insisterede.

Efterat *Finantsministeren* [Spønneck] havde bemærket, at Anledningen til, at det ommeldte Honorar var udeladt af det nu foreliggende Finantslov-Forslag var de, som det forekom ham, afgjørende Modgrunde, der af Finantsudvalget i det opløste Folkething vare gjorte gjældende imod dette Honorar, men at han imidlertid efter det af *Marineministeren* Oplyste for sit vedkommende samtykkede i, at det omhandlede Beløb gjenoptages paa Budgettet, idet han endnu kun tilføiede, at den hele paagjældende Foranstaltning er udelukkende gaaet ud fra *Marineministeriet*, hvilket Ministerium det er, der har erhvervet den af *Marineministeren* idag nævnte allerhøieste Resolution, resolverede *Hans Majestæt*, at paa Udgiftsbudgettet for Øresunds- og Strømtoldvæsenets Administrationsfond gjenoptages 200 Rbd. som Honorar for Færgelaugsinspecteuren i Helsingør for Bestyrelsen af Observatoriet paa Kronborg og for den daglige Tidssignalering.

Hans Majestæt bifaldt derefter allernaadigst, at det af *Finantsministeren* allerunderdanigst fremlagte Forslag til Finantslov for Finantsaaret fra 1ste April til 31te Marts 1854 forelægges den nu sammentrædende Rigsdag, dog at § 14 affattes saaledes: »Til Civilisten opføres Kongerigets Andel med 480.000 Rbd.«; og at paa Krigsministeriets Budget samt paa Udgiftsbudgettet for Øresunds- og Strømtoldvæsenets Administrationsfond optages de ovenfor nævnte allerhøist besluttede Tilføininger.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen forlod derpaa Geheime-Statsraadet.

Finantsministeren [Spønneck] refererede en allerunderdanigst

Forestilling, hvorved forelægges Udkast til Lov om foreløbig Indtægts- og Udgifts-Bevilling, indtil Finantsloven for 1853-54 kan emanere.

I Overensstemmelse med Indstillingen approberede *Hans Majestæt* allernaadigst, at bemeldte Lovudkast forelægges Rigsdagen.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Sponneck] en allerunderdanigst Forestilling angaaende en fortsat Understøttelse af Statskassen til Udgivelsen af det i Altona udkommende Blad »Altonaer Zeitung«.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der af Hertugdømmernes Intrader tilstaaes Udgifverer af »Altonaer Zeitung« til Bladets Udgivelse en Understøttelse af B. Mk. 1666 maanedlig for indeværende Aars 3 første Maaneder.

Marineministeren [Steen A. Bille] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Behandlingen af Søværnepligtssagerne i Hertugdømmet Holsten fra 1ste April d. A. henlægges under det Kongelige Ministerium for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Fremdeles refererede *Marineministeren* [Steen A. Bille] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Avancementsbestemmelserne i det allerhøieste Reskript af 11te Februar 1841 fremdeles skulle være gjældende for Søetaten, indtil andre Regler for Avancementet allernaadigst fastsættes, og at Pensionerne til de i Henhold dertil afgaaende Officerer skulle udredes af Statskassen, saalænge den militære Pensionsfond ikke dertil kan anvendes, under lignende Forbehold, som det nævnte allerhøieste Reskript har taget for den militære Pensionskasse.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at da Marineministeren, efterat for kort Tid siden 3 Officerer i Marinen vare, i Henhold til Avancements-Bestemmelserne, blevne entledigede med Pension, nu atter agtede, støttende sig paa disse Bestemmelser at indstille 2 Officerer, som ved et forestaaende Avancement vilde blive forbisprungne, til at afgaa med Pension, uden at det fra Marineministeriets Side var oplyst, at denne Afgang skete paa Grund af Alder eller Svagelighed, saa havde *Finantsministeren*, da Sagen havde sin meget store Vigtighed for Statskassen, maattet finde sig opfordret til nærmere at undersøge, om Søetatens Avancements-Bestemmelser kunne berettigede Marineministeren til en saa udstrakt Brug af at indstille Officerer til Afgang med Pension, som den, han anser sig beføiet til; og da der nu for *Finantsministeren* var opstaaet stor Tvivl om Rigtigheden af den

Maade, hvorpaa Marineministeren forstaar Avancements-Bestemmelserne, saa havde han ønsket, at Marineministeren vilde forelægge Sagen i Geheime-Statsraadet, saaledes som nu er sket. Han maatte da, hvad de paagjældende Avancements-Bestemmelser for Søetaten angaar, bemærke, at Udtrædelsen af Marinen, naar en Officer springes forbi ved Avancement til Capitainlieutenant, Capitain, Commandeur-capitain eller Commandeur, er efter bemeldte Bestemmelser knyttet til, at den militære Pensionskasse har Midler til Udredelsen af den vedkommendes Gehalt, hvorved ikke kan forstaas andet end fuld Gage. Dels er der altsaa ikke forudsat nogen ubetinget Udtræden af Marinen, fordi en Officer overspringes til Oprykning i nogen af de nævnte Klasser, og dels er der nu indtraadt den Forandring i hine Bestemmelser, at Reglerne i Pensionsloven af 5te Januar 1851 ogsaa omfatte Militære. Hertil kommer ogsaa endnu, at der ikke, siden Avancements-Bestemmelserne ere blevne givne, er gjort en saa udstrakt Brug af den omspurgte Beføielse til paa Grund af Forbispringning at lade Officerer gaa af paa Pension, som nu i faa Maaneder.

Idet nu Finantsministeren ikke benægtede, at Avancements-Bestemmelserne endnu ere gjældende, men kun at Marineministerens Fortolkning af samme er den rette, bemærkede han sluttelig, at naar Avancements-Bestemmelserne, med hvilke det efter hans Mening er foreneligt at springe en Officer forbi til Oprykning i de omhandlede Klasser, uden derfor at afskedige ham, skulle forstaas saaledes, som Marineministeren opfatter dem, vil Finantsministeriet være aldeles uden Indflydelse paa den paagjældende Pensionering af Marinens Officerer.

Marineministeren maatte, idet han henholdt sig til, hvad han i Forestillingen havde yttret, bemærke, at Avancements-Bestemmelserne stedse ere blevne i Marinen forstaaede saaledes, at naar en Officer blev forbisprungen til de omhandlede Klasser, skulde han entlediges, og fra den samme Forudsætning var Marineministeren gaaet ud ved det for nogle Maaneder siden stedfundne Avancement. Han ansaa det tillige for sin Pligt at fremhæve, at Marinen er efter sin Natur en Institution, som oftere end andre Institutioner kræver Pensionering, og at det, naar Staten skal have en Marine, er en uafviselig Nødvendighed, at der er et jævnt Avancement i Marinen, for at Officersklassen kan holdes i dygtig Stand; men at Øiemedet ikke kunde opnaas, naar istedetfor som hidtil, Marineministeren alene havde afgjort, om en

Officer skulde gaa af paa Pension, for Fremtiden Finantsministeren skulde tage Del med i denne Afgjørelse, thi det kunde meget vel være, at efter den Overbevisning, som Marineministeren har vundet, en Officer ikke er brugbar til at blive staaende i Tjenesten, uden at han dog har de Qualificationer til Entledigelse, som efter Pensionsloven udfordres.

Indenrigsministeren [Bang] bemærkede, at han betragtede Sagen saaledes, at der ved Avancements-Bestemmelserne er indrømmet de Officerer, som ikke ere tjentsdygtige til den høiere Post, og som forbi-gaas, det Gode, at kunne træde ud og faa deres fulde Lønning, naar den militære Pensionskasse havde Midler til Udredelsen. Nu er den senere Lovgivning til Hinder herfor, og det naturlige er da, at de blive staaende i deres Klasse, saalænge de ere tjenstdygtige, og at de, naar de ikke ere det, indstilles til Afsked efter Pensionslovens almindelige Regler. Avancements-Bestemmelserne beføie fuldkommen Marineministeren til at lade den Officer avancere op i den høiere Klasse, som han anser skikket dertil, uden Hensyn til, om den vedkommende efter sin Anciennetet staar for Tour eller ikke, men naar han ikke anser den, der springes forbi, uskikket til den Post, han beklæder, forekom det Indenrigsministeren, at Fortolkningen af Avancements-Bestemmelserne ikke berettiger til desuagtet at give ham Afsked.

Udenrigsministeren [Bluhme] maatte aldeles tiltræde Indenrigsministerens Fortolkning.

Justitsministeren [Scheel] maatte forsaavidt være af en noget afvigende Mening fra Indenrigsministeren, at han, da den Opinion, som er herskende i Militæretaterne om Forbispringning, er ganske anderledes end den Opinion, der i den Henseende er i Civiletaten, og da efter Avancements-Bestemmelserne for Søetaten den Forbisprungne skal, saasart den militære Pensionskasse har de fornødne Midler, foreslaas til at udtræde, troede, at der maa indrømmes den forbisprungne Officer, som ønsker at gaa af med Pension, Ret hertil.

Indenrigsministeren [Bang] tiltraadte ganske dette og var saaledes enig i, at den Officer, der er bleven sprunget forbi, maa være berettiget til, naar han ønsker det, at gaa af efter Pensionslovens almindelige Regler, uden at Finantsministeren i saa Fald kan modsætte sig dette.

Finantsministeren [Sponneck] fandt vel en saadan Berettigelse for den forbisprungne Officer ikke ganske forenelig med Pensionsloven,

men troede imidlertid dog, at den efter de specielle Avancements-Bestemmelser vil kunne souteneres.

Hans Majestæt Kongen behagede at yttre, at da det, dengang Avancements-Bestemmelserne for Marinen blevne givne, var, saaledes som ogsaa i disse udtrykkelig forudsat, en collegial Bedømmelse af den vedkommende Officers Qualificationer, der fandt Sted, forinden der gjordes Indstilling om et Avancement, hvormed han blev sprunget forbi, og da denne collegiale Bedømmelse, efterat den ministerielle Forvaltningsform er bleven indført, nu er gaaet over i en Enestes Haand, saa havde Allerhøistsamme allerede forrige Gang, da der skete et større Avancement i Marinen, hvorved flere blev forbisprungne, tænkt sig, at det, for at lette det store Ansvar, som Marineministeren i saa Henseende har, og da det tillige heller ikke kunde være andet, end at Forbispringninger, især naar de ske hyppigere, vække en ilde Stemning i Marinen, kunde være hensigtsmæssigt, at det blev bestemt, at der indsattes et af flere Marineofficerer bestaaende Raad, som skulde høres, forinden der af Marineministeren gjordes Indstilling om et Avancement, hvorved nogen blev forbisprungen. Idet Hans Majestæt endnu bemærkede, at Allerhøistsamme ogsaa for sit eget Vedkommende kunde finde det ønskeligt, at der, forinden han tog Resolution om et Avancement, hvorved nogen forbigikkes, forelaa en Udtalelse af et saadant Raad over de Paagjældendes Qualificationer, tilføiede han, at han i den nævnte Retning havde ganske nylig ladet et allerhøieste Reskript afgaa til Marineministeren, hvilket Reskript Hans Majestæt nu, da Allerhøistsamme ønskede, at Geheime-Statsraadet skulde kjende dets Indhold, paalagde Marineministeren at forelæse.

Marineministeren [Steen A. Bille] forelæste derefter det paagjældende allerhøieste Reskript, idet han dernæst tillige, med allerhøieste Tilladelse, foredrog det væsentligste Indhold af den allerunderdanigste Forestilling, som han i Anledning af dette allerhøieste Reskript havde nedlagt, og som gik ud paa, at der med at følge den i Reskriptet antydede Vei vilde, medens Ansvar et dog ligefuldt kom til at hvile paa Marineministeren, være forbundet saa store praktiske Vanskeligheder, at han efter sin allerunderdanigste Formening ikke kunde tilraade at gaa hin Vei, ihvor kjært det end forresten maatte være ham, om han kunde blive lettet for det store Ansvar, der ved Indstillinger til Avancement, hvorved nogen forbispringes, hviler paa ham, et Ansvar som

han imidlertid indsaa, at han maatte vedblive at bære, indtil der bliver taget saadanne faste Bestemmelser med Hensyn til Avancement, og hvad dermed staar i Forbindelse, som han allerede for en Tid siden har bragt under Omhandling.

Krigsministeren [Hansen] kunde heller ikke andet end i et og alt dele Marineministerens Mening angaaende det i det allerhøieste Reskript antydede Expedient og maatte være af den allerunderdanigste Formening, at dette ikke vilde føre til det tilsigtede Maal.

Finantsministeren [Sponneck] troede, at det Spørgsmaal, som har fremkaldt det allerhøieste Reskript, vil tabe overordentlig i Betydning, naar Hans Majestæt allernaadigst maatte give en saadan Fortolkning af Avancements-Bestemmelserne som den, der fra hans og flere af Geheime-Statsraadets Medlemmers Side er bleven støttet, hvorved Marineministerens Stilling i den paagjældende Henseende bliver ganske den samme som Krigsministerens og de øvrige Ministres.

Hans Majestæt behagede derefter allernaadigst at resolve, at Allerhøistsamme vil have de allerhøieste Avancements-Bestemmelser af 11te Februar 1841, Punkterne 1, 2 og 3 som en Følge af Pensionsloven af 5te Januar 1851 og de iøvrigt forandrede Forhold, for Fremtiden saaledes anvendte, at den paagjældende Officer af Marinen, som ved Avancement til høiere Grad forbigaas, ikke af den Grund behøver at afskediges med Pension, men derimod, naar han derom allerunderdanigst ansøger, maa anses berettiget til at erholde Pension efter Pensionslovens almindelige Forskrifter; hvilken allerhøieste Resolution vil være at bekjendtgjøre i Marinen og at meddele Finantsministeriet.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 16. marts 1853.

Aar 1853, den 16de Marts, var det Geheime-Statsraad samlet paa Christiansborg Slot under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Begnadigungsgesuch des wegen Körperverletzung zu 4 mal 5 tägiger Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot verurtheilten Musikus Jacob Friedrich Julius Zabel in Rendsburg.

In Übereinstimmung mit dem Antrage geruheten *Seine Majestät*

allergnädigst zu resolviren, dass die wider den Musiklehrer Jacob Friedrich Julius Zabel in Rendsburg von dem Magistrat der Stadt Rendsburg wegen Körperverletzung erkannte 4 mal 5 tägige Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot, aus allerhöchster Gnade bis auf eine 2 mal 5 tägige Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot ermässigt werde.

Danach referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die von dem Amte Ahrensböck erbetene Erlaubnis zur Contrahirung einer Communeschuld zum Betrage von 13.333 Rbt. 32 Sk. oder 25.000 Mk. Courant.

Übereinstimmend mit dem Antrage geruheten *Seine Majestät*, der Commune des Amtes Ahrensböck, unter der von ihr übernommenen Verpflichtung von der im Jahre 1850 auf den Namen der Amtscommune angeliehenen Summe von 26.694 Rbt. 6²/₅ Sk. die Summe von 13.360 Rbt. 70²/₅ Sk. nebst Zinsen sofort durch Repartition baar aufzubringen und zurückzuzahlen, allergnädigst zu gestatten, gleichfalls zur sofortigen Tilgung der demnach restirenden fraglichen Schuld nebst Zinsen, die Summe von 13.333 Rbt. 32 Sk. auf den Credit der Amtscommune zinsbar anzuleihen, welche Anleihe jedoch in demnächst von dem Ministerio für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg festzusetzenden Terminen bald thunlichst wieder abgetragen werden solle.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des Wittwen- und Waisenkasse-Vereins der Plöner Probstei, um die allerhöchste Confirmation der Statuten dieser Kasse.

In Übereinstimmung mit dem Antrage geruheten *Seine Majestät* unter Genehmigung der unterm 26ten Juni 1848 von dem Convent der Interessenten der Plöner Prediger-Wittwen- und Waisenkasse beschlossenen Reception der Pfarre zu Hamberge in den Verein der gedachten Kasse, deren Statuten nach Massgabe des der Vorstellung allerunterthänigst angelegten Confirmationsentwurfes allergnädigst zu bestätigen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend ein Gesuch der Schulvorsteher des combinirten Nienbüttel-Kohlenbeck-Bockelrehmer Schuldistricts, Kirchspiels Schenefeld in

der Probstei Rendsburg, um allergnädigste Bewilligung einer Beihülfe aus der Königlichen Kasse zum Bau eines neuen Schulhauses.

Übereinstimmend mit dem Antrage geruheten *Seine Majestät*, der Nienbüttel-Kohlenbeck-Bockelrehmer Schulcommune zu dem bevorstehenden Bau eines neuen Schulhauses aus dem im Budget für die ersten drei Monate d. J. zur Beihülfe für einzelne Schulcommunen, namentlich zur Bestreitung von Baukosten ausgesetzten Conto (B. II. 2. E) eine Unterstützung von 320 Rbt. allergnädigst zu bewilligen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des Cigarrenarbeiters Emil Theodor Leopold Hansen in Altona um Dispensation von der gesetzlichen Wartezeit zur Wiederverheirathung.

In Übereinstimmung mit dem Antrage geruheten *Seine Majestät*, dem geschiedenen Emil Theodor Leopold Hansen in Altona, unter unentgeltlich zu ertheilender Dispensation von der gesetzlichen Verpflichtung, ein halbes Jahr mit der Eingehung einer anderweitigen Ehe zu warten, die Erlaubnis allerhöchst zu ertheilen, sich sofort wieder zu verehelichen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die allerhöchste Erlassung einer provisorischen Wechselordnung für das Herzogthum Holstein.

Übereinstimmend mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allerhöchst, dass eine provisorische, der nächsten Provinzialständerversammlung des Herzogthums Holstein zur Berathung vorzulegende, Wechselordnung für das gedachte Herzogthum nach Massgabe des der Vorstellung anliegenden Entwurfs erlassen werde, jedoch mit folgenden Abänderungen desselben:

- 1) Im § 3 des Entwurfs No. 4 ist statt »dienstthuende Militärpersonen«, zu setzen: »im Dienste stehende Militärpersonen«.
- 2) Im § 35 ist anstatt »ein im Inlande zahlbarer Wechsel« zu setzen: »ein in Unserem Herzogthum Holstein zahlbarer Wechsel«.
- 3) Im § 53 ist statt »auf einem ausländischen Orte« zu setzen: »auf einem ausserhalb Unseres Herzogthums Holstein gelegenen Orte«.
- 4) Dem Abschnitt XV des Entwurfs mit der Überschrift »Ausländische Gesetzgebung« ist die Überschrift zu geben: »Ausserhalb des Herzogthums Holstein eingegangene Wechselverbindlichkeiten« und sind

die §§ 86, 87 und 88 des Entwurfs durch folgende 4 Paragraphen zu ersetzen:

§ 86

Bei wechselfähigen Verpflichtungen, die ausserhalb Unseres Herzogthums Holstein eingegangen werden, kommen, soweit es sich nicht um die in den §§ 25, 38, 40, 57, 63, 64 aufgenommenen speciellen Bestimmungen über gewisse wechselrechtliche Verhältnisse zwischen der Stadt Altona und Hamburg handelt, folgende Grundsätze zur Anwendung.

§ 87

Die Fähigkeit, wechselfähige Verpflichtungen einzugehen, wird in solchen Fällen nach den Gesetzen des Landes beurtheilt, welchem der sich Verpflichtende angehört. Jedoch wird derjenige, der nach seinen Landesgesetzen nicht wechselfähig ist, durch Übernahme von Wechselverbindlichkeiten in Unserem Herzogthum Holstein verpflichtet, insofern er nach der in demselben geltenden Gesetzgebung wechselfähig ist.

§ 88

Die wesentlichen Erfordernisse eines ausserhalb Unseres Herzogthums Holstein ausgestellten Wechsels, sowie jeder anderen ausserhalb desselben ausgestellten Wechselerklärung, werden nach den Gesetzen des Ortes beurtheilt, an welchem die Erklärung erfolgt ist. Entsprechen jedoch die ausserhalb Unseres Herzogthums Holstein geschehenen Wechselklärungen den Anforderungen der in demselben geltenden Gesetzgebung, so kann daraus, dass die nach anderen Gesetzen mangelhaft sind, kein Einwand gegen die Rechtsverbindlichkeit der später in Holstein auf den Wechsel gesetzten Erklärungen entnommen werden. Gleichermassen haben Wechselklärungen, durch welche sich ausserhalb Unseres Herzogthums Holstein ein Holsteiner einem anderen Holsteiner verpflichtet, Wechselkraft, wenn sie auch nur den Anforderungen der in diesem geltenden Gesetzgebung entsprechen.

§ 89

Über die Form der mit einem Wechsel an einem ausserhalb Unseres Herzogthums Holstein gelegenen Platze zur Ausübung oder Erhaltung des Wechselrechts vorzunehmenden Handlungen entscheidet das an diesem Platze geltende Recht.

- 5) Im § 93 fallen die Worte »z. B. an der Börse« weg.
- 6) Der Schlussparagraph ist ganz auszulassen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des Müllers Johann Kruse zu Elmshorn um Bestätigung seines Erbpachtcontractes über die dortige landesherrschaftliche Kornwassermühle und um Aufhebung einer in demselben enthaltenen Clausul.

In Übereinstimmung mit dem Antrage geruheten *Seine Majestät* das Ministerium allergnädigst zu autorisiren, dem Erbpachtmüller Kruse zu Elmshorn in der Grafschaft Ranzau zu eröffnen, dass seine Bitte um Aufhebung des Schlusssatzes in dem § 8 seines Erbpachtcontractes zwar nicht bewilligt werden könne, dass jedoch bei Aufhebung des Mühlenzwanges die in Betracht kommenden besonderen Verhältnisse, behufs Feststellung seiner Entschädigung, eine billige nähere Berücksichtigung finden würden.

Schliesslich referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend eine bessere Nutzbarmachung der Mangjagden in verschiedenen Districten des Herzogthums Holstein.

Übereinstimmend mit dem Antrage geruheten *Seine Majestät* das Ministerium allergnädigst zu autorisiren, in geeigneten Fällen zur besseren Nutzbarmachung der Mangjagden im Herzogthum Holstein, entweder durch zeitweilige Überlassung des Jagdrechts an einen der Mitjagdberechtigten gegen Erlegung einer angemessenen Geldsumme, oder mit Einwilligung der übrigen Berechtigten, durch Verpachtung der Jagd unter den gewöhnlichen Bedingungen, das Erforderliche wahrzunehmen.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Aufhebung der Verfügung vom 12ten August 1778 wegen gewisser, zum Herzogthum Schleswig gehöriger, dem Amte Rendsburg einverleibter Dorfschaften und die Verbindung dieser Dorfschaften mit dem Amte Hütten, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht das Ministerium für das Herzogthum Schleswig allergnädigst zu autorisiren sein möchte, ein in Übereinstimmung mit dem der Vorstellung angeschlossenen Entwurfe ausgefertigtes Patent wegen Aufhebung der Verfügung vom 12ten August 1778 betreffend gewisse zum Herzogthum Schleswig gehörige,

dem Amte Rendsburg einverleibte Dorfschaften, und deren Vereinigung mit dem Amte Hütten, zur allergnädigsten Unterzeichnung allerunterthänigst vorzulegen.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at han vel af den foreslaede Foranstaltning ventede sig fra tydsk Side diplomatiske Vanskeligheder, men at han ikke troede, at disse vilde blive sær vanskelige at overvinde, da Foranstaltningen alene er en administrativ Foranstaltning i Hans Majestæts eget Land, og da ved den intet præjudiceres med Hensyn til det endnu svævende Grændseregulerings-Spørgsmaal eventuelle Afgjørelse.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Rentlow-Criminil] pflichtete dem Minister des Auswärtigen bei.

Der vorliegende allerunterthänigste Antrag wurde von *Seiner Majestät* allerhöchst genehmigt.

Med Hans Majestæts Tilladelse forlod derpaa Justitsministeren Geheime-Statsraads-Mødet, da Forhandlingerne paa Rigsdagen krævede hans Nærværelse.

Dernæst refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Salget af den Kongelige Beftofte Kornvandmølle i Haderslev Amt, idet han indstillede, om ikke den Hans Majestæt tilhørende, i Haderslev Amt beliggende, saakaldte Beftofte Kornvandmølle cum pertinentiis, dog med Undtagelse af de samme tilliggende Hedejorder af c. 260 Tdr. Land, til 1ste Mai 1853 allernaadigst maa overdrages Gaardeier og Dannebrogsmænd Hans Andreas Krüger i Beftoft til Eiendom for en Kjøbesum af 17.828 Rbd. 77 Sk., hvoraf 5.828 Rbd. 77 Sk. strax udbetales ved Eiendommens Overdragelse og Resten 12.000 Rbd., hvis Forrentning begynder med Mortensdag 1853, forbliver indestaaende i Eiendommen saaledes, at 5.000 Rbd. radiceres i Møllen paa den Maade, at Renterne deraf, 200 Rbd. aarlig, lægges som en fast Canon paa Møllen, medens de øvrige 7.000 Rbd., for hvilke der gives 1ste Prioritet næstefter Canonen, staa uopsigelige i 12 Aar, samt iøvrigt med Fritagelse for at overtage Forpligtelse til Vedligeholdelsen af de 2de Broer, der paa Veien fra Skrydstrup efter Beftoft og videre mod Vest føre dels over den egentlige Møllestrøm og dels over Frislusen, saavel som med Ret til at oppebære den Erstatning, der kan tilkomme den Kongelige Kasse for Møllens Deterioration under den nærværende Forpagter, imod at han paa den anden Side tilsvare den Godtgjørelse, som Forpagteren kan fordre

for mulige Forbedringer ved Eiendommen, og at det forresten overlades til ham selv at gjøre den ham saaledes overdragne Ret gjældende imod Forpagteren, samt endelig med Forpligtelse til at føre en ordentlig indrettet Lager- og Malebog, som paa Forlangende til enhver Tid skal forevises Husfogden for Haderslev Østeramt.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Anschaffung von Brandgeräthschaften für das Husumer Schloss und Annahme der nöthigen Brandmannschaft zur Bedienung derselben.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät* zur Anschaffung von Brandgeräthen für das Husumer Schloss eine Summe bis zum Belauf von 900 Rbt. ein für alle Mal, und zur Salarirung der bei dem gedachten Schlosse anzustellenden Brandmannschaft jährlich 53 Rbt. 32 Sk., allergnädigst zu bewilligen, und zugleich zu genehmigen, dass diese Kosten aus der zur Unterhaltung der Königlichen Schlösser und Gebäude bestimmten Budgetssumme abgehalten werden.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend den Verkauf der vormaligen Hegereiterwohnung in Immingstedtholz mit c. 45 Tonnen von den bisher dazu gehörig gewesenen Dienstländereien.

Übereinstimmend mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, den Verkauf der vormaligen Hegereiterwohnung in Immingstedtholz, mit c. 45 Tonnen von den bisher dazu gehörig gewesenen Dienstländereien, für die von dem vormaligen Holzvogte de Linde gebotene Kaufsumme von 9.600 Rbt., und autorisirten Allerhöchstdieselben daneben das Ministerium für das Herzogthum Schleswig den desfalls auszufertigenden Kaufcontract zur allerhöchsten Unterzeichnung allerunterthänigst vorzulegen.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Vererbpachtung der Brandstätte der herrschaftlichen Bockwindmühle zu Borsbüll, und eine dem Müller Peter Rathje in Westerohrstedt für den Rücktritt von der Pacht der gedachten Mühle allergnädigst zu bewilligende Vergütung.

In Übereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass die Brandstätte der Borsbüller Bockwindmühle dem

Müller Jansen zu Knasterholm, gegen einen an die Königliche Kasse zu erlegenden Canon von jährlich 100 Rbt., in Erbpacht überlassen werde, und dass ihm dabei die 1680 Rbt. betragende Assecuranzsumme der abgebrannten Mühle, zum Zwecke der Verbauung in seiner, in Struckum gelegenen Mühle nebst Müllerhaus, überlassen, sowie dass dem Müller Peter Rathje in Westerohrstedt für sein Zurücktreten von der Pacht der Borsbüller Mühle, eine von den Pachtinraden des Amts Bredstedt abzuhaltende Vergütung von 266 Rbt. 64 Sk. allergnädigst bewilligt werde.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die der herrschaftlichen, sogenannten Westermühle bei Tönning, durch das Sturmwetter des 2ten October v. J. zugefügten Beschädigungen.

Übereinstimmend mit dem Antrage geruheten *Seine Majestät* dem Pächter der bei Tönning gelegenen herrschaftlichen sogenannten Westermühle, Timm Jürgen Böhrnsen, in Veranlassung der, der gedachten Mühle durch das Sturmwetter des 2ten October v. J. zugefügten Beschädigungen, ausser einer ihm nach dem betreffenden Pachtcontract zukommenden Remission in der Pachtsumme, zum Betrage von 39 Rbt. 43 Sk. und einer ihm gleichfalls contractlich zuständigen Erstattung von Reparaturkosten zum Betrage von 177 Rbt. 55¹/₅ Sk., auch noch eine, event. aus den Pachtinraden der Landschaft Eiderstedt abzuhaltende Vergütung zum Betrage von 187 Rbt. 35¹/₅ Sk. für die Kosten allergnädigst zu bewilligen, welche ihm durch die Wiederherstellung der Mühlenflügel erwachsen sind.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend den Wiederaufbau des unter dem Friedrichstädter Bombardement eingeäscherten Rathhauses.

In Übereinstimmung mit dem Antrage geruheten *Seine Majestät* eine Summe bis zum Belauf 5848 Rbt. aus Königlicher Kasse zu der Bestreitung der Kosten des Neubaus des Rathhauses in Friedrichstadt, nach den von dem schleswigschen Bauinspectorate entworfenen, der Vorstellung angeschlossenen Baurissen, allergnädigst zu bewilligen, und das Ministerium allerhöchst zu autorisiren, die in dieser Beziehung erforderlichen Veranstaltung zu treffen.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Liquidation wegen Einlösung der von der Stadt Rendsburg antecipirten Mielberg-Rendsburger Wegestrecke auf der Schleswig-Rendsburger Chaussee.

Übereinstimmend mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass für den Bau der Mielberg-Rendsburger Chaussee der Stadt Rendsburg als der antecipirenden Commune eine Einlösungs-summe von im Ganzen 87.921 Rbt. 53³/₅ Sk. oder 164.852 Mk 14³/₄ Sk. und also nach Abzug der bereits vorschussweise in Abschlag vergüteten Summe von 83.200 Rbt. oder 156.000 Mk. annoch eine Summe von 4.721 Rbt. 53³/₅ Sk. oder 8.852 Mk. 14³/₄ Sk. ausbezahlt werde.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend den Bürgereid in gedachtem Herzogthum, indem er allerunterthänigst beantragte, dass in Zukunft der Bürgereid im ganzen Herzogthum Schleswig nach den der Vorstellung angeschlossenen Formularen abgeleistet werde.

Dieser Antrag wurde von *Seiner Majestät* allerhöchst genehmigt.

Sluttelig refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke]* en allerunderdanigst Forestilling angaaende Baptisternes Fritagelse for at lade deres Børn døbe, idet han indstillede, at det maa behage Hans Majestæt allernaadigst at bifalde, at de i Hertugdømmet Slesvig værende Baptister, i Henhold til allerhøieste Resolution af 18de Marts 1845 og uanset Bestemmelserne i Forordningen af 6te Marts 1832, ogsaa for Fremtiden ikke tilpligtes til at lade deres nyfødte Børn døbe, men derimod alene tilholdes i Lighed med Forskrifterne i Mandat af 28de Januar 1784 for Stedets Præst at anmelde Børnenes Fødsel, med Angivelse af det Navn, de skulle bære, hvorefter Præsten har at gjøre den fornødne Tilførsel derom i Kirkebogen.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Hans Majestæt hævede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møder i geheimestatsrådet fredag d. 18. marts 1853.

Aar 1853, den 18de Marts, var det Geheime-Statsraad samlet paa Christiansborg Slot under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Departementschef under Finantsministeriet, *Conferentsraad Holm*, var med allerhøieste Tilladelse tilstede og refererede en af bemeldte Ministerium allerunderdanigst nedlagt Forestilling angaaende Inddra-

gelsen i Statskassen af flere hidtil under de tvende militære Ministers Bestyrelse henlagte separate Fonds; i hvilken Forestilling den allerunderdanigste Indstilling gik ud paa:

- A) At efternævnte hidtil under Militæretaterne henhørende separate Fonds med deres Aktiver og contante Beholdninger inddrages i Statskassen:
- 1) Fonden for Landkadetcorpset, med Undtagelse af det Kolderup-Rosenvingeske Legat.
  - 2) Landcadetcorpsets Extrafond.
  - 3) Fonden for den militære Høiskole, med Undtagelse af det Kolderup-Rosenvingeske og det Rustadske Legat.
  - 4) Depositum til Dækning af uberigtigede Fordringer under Landmilitær-Etaten fra Krigsaarene førend 1815.
  - 5) Den til Udgivelse af et nyt Tjeneste-Reglement for Landmilitæretaten opsamlede Sum.
  - 6) Søetatens saakaldte militære Pensionskasse.
  - 7) Søetatens Drengeskolers Midler, med Undtagelse af det Gerson-Levyske Legat, og
  - 8) Søetatens Fattiggasses Midler.
- B) At den til Garnisonsskolevæsenet i Rendsborg i sin Tid skjænkede Sum afgives til den almindelige Pensionsfond under Bestyrelsen efter Loven af 9de April 1851 angaaende Pensionering af Militæretaternes Underklasser samt Invalideforsørgelsen.
- C) At følgende Fonds og Legater fremdeles forblive under Militæretaternes Bestyrelse overensstemmende med de desangaaende givne Fundatser og øvrige Bestemmelser, forsaavidt disse ikke nedenfor nærmere ere fastsatte, nemlig:
- 1) Det Kolderup-Rosenvingeske Legat for Landkadetcorpset.
  - 2) Den af Landkadetternes Indskudspenge dannede Fond, og bliver for Fremtiden de Deposita, som Landkadetterne afgive ved Indtrædelsen i Institutet, at præstere med Kongelige Obligationer, hvoraf Renterne hver Termin anvises de Paagjældende, ligesom og, fra sidstafvigte 11te December Termin at regne, de oppebaarne Renter af ældre Deposita blive at udbetale terminligen til Deponenterne.
  - 3) Det Kolderup-Rosenvingeske og det Rustedske Legat til den militære Høiskole.
  - 4) Det Meyerske Legat til Garnisonshospitalet i Kjøbenhavn.

- 5) Citadellet Frederikshavns Fattigkasse.
  - 6) Det Gerson-Levyske Legat til Søetatens Drengeskoler og ligeledes til sammes Pigeskoler.
  - 7) Understøttelsesfonden af 2den April 1801.
  - 8) Søkort-Arkivets Midler.
  - 9) Holmens Sogns Kirkeskolers og ligeledes samme Sogns Fattiges Midler.
  - 10) Legatet til unge Søkrigeres Dannelse.
  - 11) Geheimeraad Sehesteds Legat.
  - 12) Geheimeraad Schacks Legat.
  - 13) Comandeurcapitain Stampes Legat og
  - 14) Jomfru Qvists Legater.
- D) At Hans Majestæts nærmere allerhøieste Bestemmelse maa forbeholdes i Henseende til Søqvæst- og Assistentshusets Midler, naar de derom indledede Forhandlinger ere tilendebragte.

Hvad den under A. No. 6 nævnte Fond, Søetatens saakaldte militære Pensionskasse, angik, da bemærkede *Marineministeren* [Steen A. Bille], at det ikke har været uden stor Betænkelighed, at han har givet sin Indvilgelse til, at denne Fond inddrages i Statskassen, idet han nemlig fra det retlige Standpunkt ikke kan skjønne andet, end at Fondens Oprettelse ganske bestemt gjør det til en Eiendom for Marinens Officerer, idetmindste forsaavidt de have bidraget til det. Naar han imidlertid ikke destomindre har indvilget i Fondens Inddragelse, saa er det, fordi han ikke ser, at det Øiemed, som har været tilsigtet med Fonden, nemlig Dannelsen af en Disponibilitets-Kasse for Officerer, som ikke kunde avancere i Etaten, skulde være fornødent for Marinen; men han har da ogsaa maattet til Fondens Inddragning knytte sine Betingelser, at den fornødne Sum af Fondens Midler bliver forbeholdt til at supplere Pensionen for de Officerer, der have ydet Bidrag til Fonden, og at derfor i dette Øiemed, til Udredelsen af Tillægs-Pensioner, afsættes det fornødne Beløb saaledes, at det forbliver under Marineministeriets Administration indtil de paagjældende Officerer ere uddøde; ligesom han dernæst ogsaa ansaa det for en Selvfølge, at Staten overtager ved Fondens Inddragelse de Byrder, der nu paahvile Fonden.

Finantsministeren [Sponneck] maatte bemærke, at det i ældre Tid var meget almindeligt, at der paalagdes navnlig Gagedecourter til et eller andet Øiemed, saa at det ingenlunde var nogen for Marinen særlig

Beskatningsmaade, der havde fundet Sted med Hensyn til Dannelsen af den militære Pensionskasse, og da denne aabenbart var stiftet i et Statsøiemed, kunde han ikke tro, at denne Kasses Oprindelse kan begrunde for Officersstanden noget retligt Krav paa den. Han mente derfor ogsaa, at der intet kan være til Hinder for, at denne Kasse inddrages, og det Billighedshensyn, som han erkjendte, at der, som Sagen i det hele foreligger, kan være for, at det under visse Omstændigheder kommer de Officerer, som i sin Tid have bidraget til Kassen, tilgode, at de have ydet saadant Bidrag, troede han ikke at kunne fyldestgjøres paa anden Maade end ved, at der i det enkelte Tilfælde forelægges Rigsdagen et Forslag til undtaget Pension for den vedkommende; og skulde da Rigsdagen ikke ville bevilge undtagen Pension, saa havde Hans Majestæt det i sin Magt at bevilge den af de Indtrader, hvorover Allerhøistsamme har uindskrænket Raadighed, et Middel som Finantsministeren ikke skulde modsætte sig, naar et virkeligt Billighedskrav forelaa. Men, saaledes som Marineministeren har villet, nu at afsætte til det paagjældende Øiemed en Sum, som skulde blive under Marineministeriets Bestyrelse, lod sig ikke gjøre.

Marineministeren [Steen A. Bille] kunde paa Marinens Vegne ikke andet end vedblive sine paastaede Betingelser, og han maatte specielt bemærke, at naar det skulde i hvert enkelt Tilfælde gjøres til Gjenstand for Lovforslag, om der kunde tillægges den paagjældende mere, end der efter Pensionsloven vilde tilkomme ham, saa vilde dette give Anledning til en meget ubehagelig Omhandling paa Rigsdagen af den vedkommendes personlige Meriter.

Justitsministeren [Scheel] bemærkede, at det syntes ham aldeles klart, at den omhandlede Pensionskasse ikke er nogen privat Kasse, ikke stiftet i noget privat Øiemed, men i et Statsøiemed. Dette Statsøiemed opnaedes ved, at det paalagdes Officererne at udrede dertil en vis Del af deres Gage, hvilket ikke er andet, end hvad der har fundet Sted med andre Embedsmænd i mange andre Øiemed, og der kunde ingen Tvivl være om, at Officererne ikke, fordi de saaledes have bidraget til hin Kasse, have nogetsomhelst retligt Krav paa den, og den Omstændighed, at der senere i 1812 henlagdes en større Sum til Kassen, kan da heller ikke give dem Ret til at fordre nogen Andel i Kassen. Men naar der altsaa saaledes intet kan være til Hinder for, at den omhandlede Pensionskasse inddrages i Statskassen, da Officererne ingen Ret have paa den, saa syntes det ham heller ikke, at

Hans Majestæt nu kan ved Inddragelsen fastsætte som Betingelse, at der skal til de Officerer, som i sin Tid have ved Gagedecourt bidraget til Kassen, udredes Supplement til deres Pensioner. Pensionsloven er almindelig for alle Embedsmænd, den gjælder altsaa ogsaa for de militære, og der kan af Statsmidlerne ikke tillægges nogen i Pension mere, end hvad der efter den tilkommer ham. Han vilde imidlertid gjerne indrømme, at Billighed kan tale for, at der under visse Omstændigheder indrømmes hine Officerer et Supplement til deres Pension, men naar et saadant Supplement kun grunder sig paa Billighed, synes det ham ogsaa, at det kun kan gjøres gjældende ved særligt Lovforslag i det enkelte Tilfælde.

Indenrigsministeren [Bang] bemærkede, idet han ganske sluttede sig til Finantsministeren, at det dog forekom ham hensigtsmæssigt, at der i den allerhøieste Resolution, som afgives i nærværende Sag, tilføies, at Marineministeriet vil i hvert enkelt Tilfælde, hvor nogen af de før 1812 ansatte Officerer afskediges, have at tage under Overveielse, om der ikke maatte være Anledning til at tillægge ham noget mere, end der efter Pensionsloven kunde tilkomme ham. Han troede nemlig, at naar en saadan Tilføjning optoges i Resolutionen, vilde det, da deri laa, at man ved selve Inddragelsen af den militære Pensionskasse havde tænkt paa, at samme ikke burde komme de Officerer til Skade, som havde bidraget til Kassen, være saameget mindre tvivlsomt, at Tillægspensionen ikke vilde møde nogen Modstand fra Rigsdagens Side. Hvad den af Marineministeren udtalte Frygt for, at de Paagjældendes personlige Meriter vilde blive gjorte til Gjenstand for Kritik paa Rigsdagen, angik, da troede Indenrigsministeren ikke, at der var Grund til saadan Frygt, idet jo nemlig Indstillingen om den større Pension blot vilde blive at støtte paa Billighedskravet, i Forening med, at den vedkommende havde gjort sin Pligt, men ikke paa udmærket Beskaffenhed af hans Tjeneste.

Udenrigsministeren [Bluhme] sluttede sig til Indenrigsministeren.

Det behagede derefter *Hans Majestæt Kongen* allernaadigst at bifalde samtlige Finantsministerens foreliggende Indstillinger, dog saaledes, at hvad Søetatens saakaldte militære Pensionskasse angaar, Statskassen overtager de fortiden paa bemeldte Kasse hvilende Extragager, Pensioner og Vartpenge med disses fulde Beløb, samt at det, hver Gang en af de Officerer i Marinen, som i sin Tid ved den indtil 1ste Februar 1812 paabudne Gagedecourt have bidraget til bemeldte

Kasse, meddeles Afsked i Naade af Tjenesten, tages under Overveielse af Marineministeriet og eventuelt gjøres til Gjenstand for Omhandling mellem bemeldte Ministerium og Finantsministeriet, inden Sagen allerunderdanigst foredrages, hvorvidt Billighed maatte tale for, at vedkommende tillægges en større aarlig Indtægt af Statskassen, end der vilde tilflyde ham efter Pensionslovens almindelige Bestemmelser.

Hans Majestæt hævede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Samme Dags Aften var det Geheime-Statsraad atter samlet paa Christiansborg Slot under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Hans Kongelige Høihed Arveprindsen var fraværende.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Udvidelse af en nu afdøde Kammerherre Mylius under 1ste August 1838 meddelt Bevilling til at drive nogle Jorder i Gandrup, Vebstrup Sogn, Aalborg Amt, under et Kalk- og Teglværk, uden Forpligtelse til at bortfæste dem, idet han allerunderdanigst indstillede, at den allerhøieste Bevilling af 1ste August 1838 for nu afdøde Kammerherre Mylius, hvorved det for et Tidsrum af 20 Aar tillades ham at drive nogle Jorder i Gandrup, Vebstrup Sogn, Aalborg Amt, som een samlet Gaard, der sættes i Forbindelse med et Kalk- og Teglbæreri, uden Forpligtelse til at bortfæste den eller bortforpagte den paa lovbefalet Maade, m. v., maa udvides saaledes, at disse Jorder ogsaa kunne henlægges til den Glasfabrik, som nu indrettes paa samme, og at Tidsrummet for den Eieren indrømmede Fritagelse for at bortfæste disse Jorder maa udstrækkes til 1ste Mai 1863, forsaavidt Jorderne drives under de anførte Værker.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Dernæst refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Eftergivelse af en Smed F. Meyer i Viuf i Henhold til Forordning 27de September 1805 § 14 idømt aarlig Mulkt, idet han indstillede, at den Smed Frederik Meyer i Viuf ved Høiesteretsdom af 3die December 1847 for Overtrædelse af Skovanordningerne i Henhold til Forordningen 27de September 1805 § 14 idømte aarlige Mulkt maa eftergives ham, forsaavidt den ikke allerede er inddrevet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunder-

danigst Betænkning angaaende et af Kjøbmandsforeningen i Slagelse indgivet Andragende om, at den Kjøbenhavn-Korsørske Jernbane-Station ved Slagelse maa blive anlagt i Byens umiddelbare Nærhed, i hvilken Betænkning det allerunderdanigst henstilles, at det allernaadigst maa tilkjendegives, at da Jernbanen til Korsør ei vil kunne føres tæt ind til Slagelse uden ved at anbringe Kurver indtil 1200 Fods Radius istedetfor det ved Monarkiets Jernbaner vedtagne Minimum af 5000 Fods Radius og med en Veiforlængelse af hele Banen af c. 800 Alen, hvilket vilde foraarsage en følelig og uoprettelig Forringelse af det hele storartede og kostbare Anlæg, saa kan Regjeringen ei hertil give sit Samtykke. Derimod haves der fra Regjeringens Side intet imod, at Slagelse Commune og Kjøbmandsforening søge at træffe Overenskomst med Jernbaneselskabet og Entreprenøren for Banens Fuldførelse om at anlægge en særskilt Sidebane, dog under Forbehold af Regjeringens Sanction og Iagttagelse af de for Banens Anlæg allerhøist approberede Bestemmelser, samt af, at det endelige Forslag og Tilbud ledsaget af Project og Overslag indkommer inden 3 Maaneder fra denne Resolutions Datum, for at der, hvis samme bifaldes, kan tages behørigt Hensyn dertil ved Indretningen af Hovedbanegaarden ud for Slagelse.

Idet *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt denne Indstilling i dens Resultat, bemyndigede derhos Allerhøistsamme Indenrigsministeren til ved Communicationen af den allerhøieste Resolution at meddele de Grunde, hvorpaa bemeldte Resultat er støttet.

Endvidere refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Afstaaelse af et Areal af det Staten tilhørende Fæstegods ved Thorshavn paa Færøerne til Byggeplads for et Thinghus, idet han indstillede, at det allernaadigst maa tillades, at indbemeldte til Fæstebonde Just Jacobsens Bo henhørende Staten tilhørende Byggegrund paa Hakgaard maa overlades Færø Amt til derpaa at opføre et Thinghus uden andet Vederlag end Udredelsen af en Godtgjørelse af 25 Rbd. engang for alle til bemeldte Fæster.

Det saaledes Indstillede blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Sluttelig refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Althingets Petition om, at der maa blive udarbejdet og det næst sammentrædende Althing forelagt et Lovudkast gaende ud paa at foranstalte optegnede og i dertil indrettede Protokoller indført alle Jorders Landemærker i Island.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* aller-

naadigst, at der i den Bekjendtgjørelse, som vil være at udfærdige til Althinget angaaende Resultaterne af dets Andragende i Aaret 1849, maa blive samme allernaadigst tilkjendegivet, at der ikke er fundet tilstrækkelig Anledning til at gaa ind paa fornævnte allerunderdanigste Petition.

Med Hans Majestæts Tilladelse forlod derpaa Indenrigsministeren Geheime-Statsraads-Mødet.

Finantsministeren [Sponeck] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forelæggelse for Rigsdagen af et Udkast til Lov om Tillægsbevilling til Finantsloven for 1853/54 betræffende Coloniernes Indtægter og Udgifter.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at det fornævnte Forestillingen vedlagte Lovudkast forelægges den nu forsamlede Rigsdag.

Finantsministeren [Sponeck] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Gouvernementet for de vestindiske Besiddelser allernaadigst bemyndiges til at meddele Eneret til Udsalg af Is paa de dansk-vestindiske Øer til saadanne Personligheder og for et saadant Tidsrum, samt iøvrigt paa saadanne Betingelser, som af Gouvernementet maatte findes tjenligst efter de locale Forhold sammesteds.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Sponeck] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forelæggelse for Rigsdagen af Udkast til Lov om Pensionering af de i Høisalig Enkedronning Marie Sophie Frederikkes Hoftjeneste ved Høisammes Død staaende Betjente og Overtagelsen af de af den Høisaliges Hofkasse tidligere udbetalte Pensioner.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at det fornævnte Forestillingen vedlagte Lovudkast forelægges Rigsdagen.

Endvidere refererede *Finantsministeren* [Sponeck] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles:

- 1) At den fuldstændige Skibsexpedition og Afgiftsklarering for den indenlandske Fart, Farten paa Grønland, Island og Færøerne indbefattet, henlægges til Havnecontoirerne i Nyhavns, Børsens og Christianshavns Distrikter, samt at Toldbodens Havnecontoir ophæves, og dets Forretninger overtages respective af 1ste og 2det

- Toldskrivercontoir paa Toldboden, alt fra 1ste April d. A. at regne.
- 2) At Havneskriverne i de fornævnte 3 Distrikter under de indmeldte Betingelser foreløbig tillægges et forøget Contoirhold af resp. 300, 300 og 120 Rbd. aarlig, samt at hertil anvendes det ved Toldbodens Havnecontoirs Ophævelse besparede Contoirhold af 600 Rbd. og Resten 120 Rbd. udredes af Procenterne af de communale Afgifter ved Kjøbenhavns Toldsted.
  - 3) At Bestemmelsen i Plakat af 30te Januar 1805 ad § 100 i Toldforordning af 1ste Februar 1797 forandres herhen, at Havneskrivercontoirernes Fritid i Middagsstunden fra 1ste April d. A. bestemmes fra Kl. 12–1 istedetfor fra 1–3.

Samtlige disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Fremdeles refererede *Finantsministeren* [Sponneck] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Interessenterne i det Aktieselskab, der har dannet sig for at etablere en Dampskibsfart mellem Kjøbenhavn og Randers, maa ved allernaadigst Bevilling, der bliver at indløse med 28 Rbd. 48 Sk., forundes Fritagelse for Brug af stemplet Papir til de Aktiebrev, der udstedes i Dampskibet »Cimbria«, paa Vilkaar, at der i berørte Dokumenter indføres, dels at de ifølge denne Bevilling udfærdiges paa ustemplet Papir, dels at eventuelle Transporter af Aktiebrevene skulle skrives paa anordnet stemplet.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Derefter refererede *Finantsministeren* [Sponneck] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at de Bygninger, der ere eller inden Udgangen af Aaret 1856 blive opførte paa de af Skjelskør Kjøbstads Commune ved Auktion d. 10de October 1851 afhændede Byggepladser beliggende vest for den nævnte Kjøbstads Strandgade, allernaadigst fritages for i 10 Aar fra den Tid, de ere fuldførte, at svare den ved Forordningerne af 1ste October 1802 og 17de April 1816 paa budne Bygningsafgift.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [Sponneck] en allerunderdanigst Forestilling angaaende den allerhøist befalede Foretagelse i det Geheime-Statsraad af Finantsministeriets allerunderdanigste Betænkning over Oberst W. V. C. Troniers Ansøgning om Bibeholdelse af den ham i sin Tid gennem det forrige Statssekretariat for Naadesager tilstaaede aarlige Understøttelse paa 200 Rbd.

I Overensstemmelse med, hvad Finantsministeren allerunderdanigst havde tilraadet, bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at det tilkjendegives Oberst W. V. C. Tronier, at hans allerunderdanigste Andragende om Bibeholdelse af fornævnte aarlige Understøttelse ikke bevilges.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Eftergivelse af den Arrestanten, Skræddersvend Hans Peter Knudsen idømte Livsstraf.

I Overensstemmelse med Indstillingen behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at eftergive Arrestanten, Skræddersvend Hans Peter Knudsen den ham ved Høiesterets Dom af 14de f. M., for at have ombragt sine tvende Børn, idømte Straf af at miste sin Hals og hans Hoved at sættes paa en Stage, mod at han hensættes til Tugthusarbejde paa Livstid.

Cultusministeren [Simony] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Althingets Indstilling om Ydelsen af Tiende til Præst og Kirke.

I Overensstemmelse med, hvad Cultusministeren havde indstillet, approberede *Hans Majestæt* det Forestillingen vedlagte Udkast til en Plakat angaaende fornævnte Gjenstand.

Cultusministeren [Simony] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling angaaende Afhændelse af nogle den forrige Holum Domkirke inden Thingø Syssel under Islands Nordamt tilhørende Forstrandsrettigheder, idet han indstillede:

- 1) At det allernaadigst maa tillades Proprietæren til Holum Kirke, Pastor B. Vigfusson, ved offentlig Auktion at lade paa Vilkaar, som af Stiftsøvrigheden i Island approberes, opbyde til Salg de indbemeldte, Holum Kirke inden Thingø Syssel under Islands Nordamt tilhørende Rettigheder til Drivtømmer, saaledes at bemeldte Stiftsøvrighed skal være bemyndiget til ligeledes at approbere det høieste Bud, naar dette for hver enkelt Rettighed idetmindste sikkrer Kirken en Rente, som maatte svare til den hidtil ydede Leie, samt at det, saafremt der ved den saaledes afholdte Auktion ikke skulde kunne erholdes et saadant Bud, maa være fornævnte Proprietær tilladt underhaanden at afhænde bemeldte Servituter for en saadan Sum, som idetmindste svarer til den nuværende Leie, dog at Stiftsøvrighedens Samtykke dertil iforveien erhverves.

2) At den ved disse Afhændelser indkommende Kjøbesum indsættes til Forrentning i Islands Jordebogskasse som en bemeldte Kirke tilhørende Kapital, eller at derfor kjøbes Kongelige Obligationer, hvilke derefter ville være at forsyne med prohibitiv Paategning. Begge disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Fremdeles refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilendebringelsen af de af afdøde Conferentsraad Schumacher forestaaede Gradmaalingsarbejder, idet han indstillede, at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at resolve:

- 1) At af de afdøde Conferentsraad Schumacher i sin Tid overdragne, Gradmaalingen vedkommende, Arbejder, som endnu ikke ere fuldførte, den manglende Triangulation fra Linien Samsø-Skanderborg til Skagen saavel som den endelige Bearbejdelse og Offentliggjørelse af det hele Arbejde bliver at iværksætte, saaledes at det
- 2) Overdrages til Oberstlieutenant af Generalstaben og Lærer ved den Kongelige militære Høiskole, C. C. Andræ, Ridder af Dannebrog som Direktør at forestaa disse Arbejder, saaledes at han under sit Ansvar har at bestemme den hele Fremgangsmaade med Hensyn til den endelige Beregning og Offentliggjørelsen, samt nærmere har at indkomme med Forslag til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet angaaende Udførelsen af den manglende Triangulation til Skagen, til den Tid, der dertil maatte skjønnes at være den gunstigste.
- 3) At 2de dertil kvalificerede Officerer af Søetaten maa afgives som Medhjælpere for Direktøren med Bibehold af de dem i deres Stilling i Marinen tillagte Indtægter og Emolumenter.
- 4) At de med disse Arbejders Udførelse forbundne Udgifter, som anslaaes til 18 à 20.000 Rbd. maa, under Forudsætning af, at den paa Kongeriget faldende aarlige Andel bevilges ved Finantslovene, afholdes af Statskassen, og at der for Finantsaaret 1853/54 dertil maa beregnes et Beløb af 2000 Rbd., hvoraf $\frac{3}{5}$ bringes i Forslag til Bevilgelse for Kongerigets Vedkommende, samt at Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet allernaadigst maa bemyndiges til at bestemme den nærmere detaillerede Anvendelse af det for hvert Finantsaar bevilgede Beløb.

- 5) At det paalægges Direktøren for disse Arbeider ved hvert Aars Udgang til bemeldte Ministerium at afgive en Beretning om Arbeidernes Fremme.

Samtlige disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Sluttelig refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling om Approbation paa Afhændelsen af 3 Parceller af Sevel Præstegaard, idet han indstillede, at den af Ministeriet under Forbehold af allerhøieste Sanction foreløbig approberede Afhændelse af de i Forestillingen omhandlede 3 Parceller af Sevel Præstegaards Jorder, af Hartkorn 3 Skpr. 3 Fdk. $1\frac{3}{4}$ Alb., 5 Skpr. 1 Fdk. $1\frac{3}{4}$ Alb. og 2 Tdr. 5 Skpr. 3 Fdk. $\frac{1}{2}$ Alb., for de for samme budne Kjøbesummer, resp. 200 Rbd., 300 Rbd. og 450 Rbd., og iøvrigt under de ved Auktionen d. 6te November 1851 fremlagte Conditioner, navnlig imod en aarlig Afgift af den sidstnævnte Lod af 4 Tdr. Rug, maa nyde Hans Majestæts endelige allerhøieste Sanction.

Det saaledes Indstillede bifaldtes allernaadigst af *Hans Majestæt*.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die allergnädigste Bewilligung eines Vorschusses von 8000 Rbt. aus Königlicher Kasse für die Strafanstalten in Glückstadt, indem er allerunterthänigst beantragte:

- 1) Ob nicht den Strafanstalten in Glückstadt ein zinsfreier Vorschuss von 8000 Rbt. aus Seiner Königlichen Majestät Kasse mit der Bestimmung allerhöchst zu bewilligen sein möchte, dass derselbe durch besondere, den zur Unterhaltung der Strafanstalten pflichtigen Districten der Herzogthümer Schleswig und Holstein, nach vorgängiger Einziehung des Gutachtens der Provinzialstände dieser Herzogthümer, aufzuerlegende Beiträge binnen Jahresfrist refundirt werde.
- 2) Ob nicht allerhöchst zu genehmigen sein möchte, dass der genannte Betrag aus der zu unvorhergesehenen und unbestimmten Ausgaben im diesjährigen Budget ausgeworfenen Summe abgehalten werde.

Die beiden Anträge wurden von *Seiner Majestät* allergnädigst genehmigt.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und*

Lauenburg [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Bestellung einer Commission zur Regulirung der Verhältnisse der Sternwarte zu Altona, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht zur Einreichung von Vorschlägen betreffend die Regulirung der Verhältnisse des astronomischen Observatoriums zu Altona und der auf demselben befindlichen Instrumentensammlung eine Commission unter dem Vorsitz des Viceadmirals Zahrtmann allerhöchst zu bestellen, und ob nicht der Oberstlieutenant v. Andræ vom Generalstabe, der Professor der Astronomie an der Kopenhagener Universität Dr. Olufsen, der interimistische Vorsteher der Altonaer Sternwarte, Professor Dr. Petersen und der ordentliche Professor der Physik an der Kieler Universität, Dr. Karsten, als Mitglieder in diese Commission allergnädigst zu berufen sein möchten.

Seine Majestät genehmigten allergnädigst diesen Antrag.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Bemyndigelse til efter Omstændighederne at udsætte Begyndelsen af den forestaaende retsvidenskabelige Embedsexamen for Hertugdømmet Slesvig.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* aller-naadigst, at det tilkjendegives Appellationsretten for Hertugdømmet Slesvig, at den retsvidenskabelige Embedsexamen, der efter Anordningerne skal tage sin Begyndelse den 3die April d. A., i Tilfælde af, at Postgangen til den Tid maatte være standset, udsættes, indtil den er gjenoprettet.

Finantsministeren forlod derpaa med Hans Majestæts Tilladelse paa Grund af det Forhold, hvori han stod til den Sag, der nu skulde allerunderdanigst foredrages, Geheimestatsraadet.

Justitsministeren [Scheel] refererede derefter en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det maatte behage Hans Majestæt aller-naadigst at resolve, at den af det forrige danske Cancelli under 22de Januar 1846 ad mandatum udfærdigede allerhøieste Confirmation paa en i Marts 1845 af Arvingerne efter afdøde Overhofmester Johan Ludvig Brockenhuus oprettet Disposition, hvorved Eiendommen Mohrhoff, i Oldensworth Sogn i Landskabet Eiderstedt i Hertugdømmet Slesvig belagdes med et fideicommissarisk Baand til Fordel for Descenderterne af Overhofmesterens Fader, afgangne Geheimeconferentsraad Hendrik Adam Brockenhuus, maa sættes ud af Kraft, dog uden at Gyldigheden eller Ugyldigheden af selve denne Disposition herved

afgjøres, samt at bemeldte Confirmation til den Ende maa forsynes med allerhøieste Paategning i saa Henseende.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.
Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraadets Møde.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet tirsdag d. 22. marts 1853.

Aar 1853, den 22de Marts, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Indenrigsministeren var paa Grund af Sygdom fraværende.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Publication eines Bundesbeschlusses wegen der Bestimmungen über den militairischen Gerichtsstand in Strafsachen bei Bundestruppen, welche in Friedenszeiten zu Bundeszwecken zusammengezogen werden, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht der Bundesbeschluss vom 24sten Juni 1852 betreffend Bestimmungen über den militairischen Gerichtsstand in Strafsachen bei Bundestruppen, welche in Friedenszeiten zu Bundeszwecken zusammengezogen werden, für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg durch ein nach dem der Vorstellung anliegenden Entwurf zu erlassendes Patent zu publiciren sein möchte.

Seine Majestät geruheten, bevor Allerhöchstdieselben wegen der allerunterthänigst beantragten Publication des gedachten Bundesbeschlusses Bestimmung treffen, dem Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg aufzugeben, mit dem Kriegsministerium dieserhalb in Correspondenz zu treten und demnächst ferneren allerunterthänigsten Bericht zu erstatten.

Zufolge allerhöchsten Befehls referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des Pastors Lund in Altona um Erlaubnis, die kirchliche Einsegnung der von ihm zur Confirmation vorbereiteten Confirmanden vollziehen zu dürfen, indem er zu Seiner Majestät allerhöchster Entschliessung allerunterthänigst vorstellte, ob nicht dem Pastor Lund in Altona allergnädigst zu ge-

statten, die bevorstehende kirchliche Einsegnung der von ihm zur Confirmation vorbereiteten Confirmanden in der evangelisch-lutherischen Hauptkirche in Altona zu vollziehen.

Nachdem der Minister diese Vorstellung allerunterthänigst vorgetragen hatte, bemerkte er, in Veranlassung einer Bemerkung des *Ministers für das Herzogthum Schleswig* [Moltke], dass er daran nicht zweifle, dass die betreffende Confirmation noch nicht vollzogen und die vorliegende Sache also nicht schon factisch erledigt sei. Er fügte noch hinzu, dass er glaube, dass er, da der Pastor Lund seine Qualification als ordinirter Geistlicher nicht verloren habe, an und für sich unbedenklich sein werde, seiner Bitte Gehör zu leisten; und er hob ins Besondere hervor, wie dieses in Altona von den verschiedensten Seiten und von allen Behörden lebhaft gewünscht werde, und dass ein allerhöchster Abschlag einen üblen Eindruck dort machen würde.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at da Pastor Lund var ifølge allerhøieste Resolution sat ud af det Embede, han beklædte i Altona, maatte Allerhøistsamme finde det i høi Maade betænkeligt at give ham den foreslaaede Tilladelse, og Hans Majestæt ønskede derfor, forinden han deciderede sig, at høre sit Geheime-Statsraads Mening.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] bemerkte, dass es ihm durchaus nicht scheinete, dass dem früheren Pastor Lund die gesuchte Erlaubnis ertheilt werden könne. Durch die allerhöchste Resolution, mittelst welcher seine Ernennung zum Kirchenprobsten der Probstei Altona und zum Hauptprediger an der evangelisch-lutherischen Hauptkirche daselbst, in welchen Aemtern er von einer illegalen Behörde angestellt war, schon verweigert worden, sei es abgemacht, dass er der zu diesem Posten nicht geeignete Mann sei; und dass Schwierigkeiten Statt finden können, wenn ein Anderer als derjenige, von welchem die Kinder zur Confirmation vorbereitet, die kirchliche Einsegnung vornehmen solle, dürfe um so weniger in Betracht kommen können, als ja der Pastor Lund gleich, nachdem die gedachte allerhöchste Resolution ihm communicirt worden, von der Vorbereitung der Kinder, und zwar im Interesse derselben und der Eltern, hätte zurücktreten sollen, statt dessen er, wie es scheinete, die allerhöchste Erlaubnis, die kirchliche Einsegnung der Confirmanden vorzunehmen, habe forciren wollen. Namentlich auch mit Rücksicht auf die im Geheimen-Staatsrathe früher erörterten Antecedentien des Pastors Lund könne er keinesweges anrathen, das vorliegende Gesuch

desselben zu bewilligen, und er glaube, dass die Verweigerung grade einen guten Eindruck hervorbringen werde.

Krigsministeren [Hansen] yttrede, at det forekom ham, at en Tilladelse til, at Pastor Lund maatte foretage Confirmationshandlingen, en af de vigtigste kirkelige Handlinger, vilde staa i aabenbar Strid med den tidligere Kongelige Resolution, hvorved han er erklæret uværdig til at foretage de præstelige Handlinger. Han frygtede ogsaa for, at Confirmationshandlingen, hvis det tillodes Pastor Lund at forrette den, vilde blive benyttet til en stor Demonstration imod Regjeringen.

Udenrigsministeren [Bluhme] kunde dog ikke andet end finde det tvivlsomt, om der ikke maatte være Foranledning for Hans Majestæt til af Hensyn til Foreldrene til de mange Børn, som Pastor Lund har forberedt til Confirmation, uden at være bleven standset heri, at meddele den ansøgte Tilladelse, imod hvis Bevilgelse der, efter hvad af Ministeren for Holsten var bemærket, ingen legal Hindring stiller sig iveien; og han skulde derfor allerunderdanigst henstille dette til Hans Majestæt.

Finantsministeren [Sponneck] opkastede det Spørgsmaal, om Pastor Lund, efterat han for et Par Maaneder siden var ved allerhøieste Resolution nægtet Ansættelse i det Embede, han beklædte, havde af Ministeriet for Holsten været for en kort Tid constitueret i Embedet, og efterat *Ministeren for Holsten* [Reventlow-Criminil] havde besvaret dette Spørgsmaal benægtende, bemærkede *Finantsministeren* [Sponneck] yderligere, at det under disse Omstændigheder var en Formastelse af Pastor Lund at vedblive en Embedsfunction, Børnenes Confirmationsforberedelse, uagtet han ikke længere var i Embedet, og at det var et Misbrug, at vedkommende geistlige Autoriteter havde tilladt ham at fortsætte Forberedelsen. Hvad Indtryk Nægtelsen af den ansøgte Tilladelse til at foretage Confirmationshandlingen vilde gjøre, troede han aldeles ikke at burde komme i Betragtning, og han maatte være fuldkommen enig med Ministeren for Slesvig i, at Tilladelsen ikke kan gives.

Marineministeren [Steen A. Bille] erkjendte Vægten af de Grunde, der vare gjorte gjældende imod at meddele den ansøgte Tilladelse, men troede dog, at der i Hensynet til de paagjældende Børn og deres Foreldre laa en Grund til at vise Naade.

Justitsministeren [Scheel] maatte med Hensyn til Afgjørelsen af

den foreliggende Sag anse det for en overmaade vigtig Omstændighed, hvorpaa han ikke kunde andet end lægge stor Vægt, om Pastor Lund strax, efterat Resolutionen om hans Afsættelse var ham communiceret, har indgivet Ansøgning om Tilladelse til at foretage Confirmations-handlingen. Vistnok burde Pastor Lund strax, da den allerhøieste Resolution blev ham meddelt, have hørt op med Confirmationsforberedelsen, men da han lovligen havde begyndt den, og da der ved denne Handling knyttes et ganske særdeles Hengivenheds-Baad mellem den, der leder Forberedelsen, og Børnene, var det meget naturligt, at disses Forældre kunde ønske, at han skulde fortsætte den allerede begyndte Forberedelse, og det forekom Justitsministeren dog tvivlsomt, om, hvis han strax har indgivet sin Ansøgning (thi i saa Fald kan det ikke med Føie siges, at han har havt virkelig Intention at fremtvinge Tilladelse til at foretage Confirmationshandlingen), den ansøgte Tilladelse bør nægtes ham. Forsaavidt det i saa Henseende var blevet yttret, at han var bleven erklæret uværdig til at være Præst, maatte Justitsministeren sluttelig bemærke, at dette ikke forekom ham at være afgjort ved den tidligere allerhøieste Resolution, der formentlig kun gik ud paa at erklære ham uqualificeret til at ansættes i det Præsteembede, hvori han fungerede.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkte, dass die allerhöchste Resolution, mittelst welcher der Pastor Lund der von ihm seither ausgeübten Functionen als Hauptprediger der evangelisch-lutherischen Kirche in Altona enthoben wurde, unterm 12ten Januar d. J. im Geheimen-Staatsrathe gefasst worden, dass aber einige Zeit verlaufen, ehe dieselbe dem Pastor Lund communicirt worden, und dass er nicht mit Bestimmtheit sagen könne, wie grosser Zwischenraum zwischen der Communication der allerhöchsten Resolution und der Einreichung des allerunterthänigsten Gesuchs gewesen. Übrigens beziehe er sich auf die in der allerunterthänigsten Vorstellung hervorgehobenen Gründe, aus welchen er sich die Bewilligung der Bitte des Pastors Lund allerunterthänigst zu empfehlen erlaubt habe.

Cultusministeren [Simony] oplyste, at efter den for Kongeriget gjældende Lovgivning kan en entlediget Præst, uagtet han beholder Charakteren af ordineret Geistlig, kun efter speciel dertil af Regjeringen meddelt Tilladelse være berettiget til at foretage nogen ministeriel Handling. Han bemærkede dernæst endvidere, at det, efter alt hvad

der forelaa, forekom ham i høi Grad betænkeligt at give Pastor Lund den ansøgte Tilladelse, idet han blandt andet ogsaa specielt fremhævede, at naar Lund, saaledes som han burde have gjort, strax da han afskedigedes, var traadt tilbage fra Confirmationsforberedelsen, vilde der have været tilstrækkelig Tid for den, der efter ham havde overtaget den, til at forberede Børnene.

Seine Majestät der König geruheten danach allerhöchst zu resolviren, dass Allerhöchstdieselben sich nicht veranlasst finden, dem früheren Pastor Lund es zu gestatten, die bevorstehende kirchliche Einsegnung der von ihm zur Confirmation vorbereiteten Confirmanden in der evangelisch-lutherischen Hauptkirche in Altona zu vollziehen.

Nach ertheiltem allerhöchstem Befehle referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Bestätigung des Holsteinischen Forst- und Jägermeisters v. Warnstedt, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht die dem Forst- und Jägermeister von Warnstedt von dem Hochseligen Könige Friedrich dem Sechsten verliehene Bestallung als Forst- und Jägermeister allerhöchst zu bestätigen sein möchte.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] schloss sich diesem Antrage an, indem er bemerkte, dass der Forst- und Jägermeister v. Warnstedt in keiner Hinsicht politisch hervorgetreten, und dass er keinen Grund sehe, ihn strenger zu behandeln als die höher gestellten holsteinischen Beamten, welche wirklich eine politische Rolle gespielt haben og dessen ungeachtet in ihren Aemtern bestätigt worden.

Krigsministeren [Hansen] og *Udenrigsministeren* [Bluhme] sluttede sig til Ministeren for Slesvig og anbefalede Indstillingen.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at det for ham med Hensyn til Spørgsmaalet om Forst- og Jægermester Warnstedts Stadfæstelse kun forsaavidt stillede sig tvivlsomt, som Warnstedt, efter hvad det har hedt sig, skal i sin Tid have nægtet at efterkomme den slesvigske Bestyrelsescommissions Requisition om at udlevere de Slesvigs Forstvæsen vedkommende Akter, hvilket, hvis det virkelig forholder sig saa, vistnok var en meget betydelig Forseelse.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] verlas ein Schreiben des Forst- und Jägermeisters v. Warnstedt, worin derselbe sich in der von dem Finanzminister

erwähnten Rücksicht zu entschuldigen sucht; und fügte der Minister dabei hinzu, dass die in diesem Schreiben enthaltene Angabe, den damals obwaltenden Verhältnissen nach, nicht ohne innere Glaubwürdigkeit sein dürfe.

Marineministeren [Steen A. Bille], *Justitsministeren* [Scheel] og *Cultusministeren* [Simony] tiltraadte den holstenske Ministers Indstilling.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen sluttede sig ligeledes til Indstillingen.

Hans Majestæt Kongen yttrede, at Allerhøistsamme, netop af det af Finantsministeren fremhævede Hensyn, ikke strax havde villet decide sig, da han modtog den foreliggende Forestilling, men først havde ønsket Sagen foretaget i Geheime-Statsraadet. Efter hvad der imidlertid nu forelaa, resolverede Allerhøistsamme sig til allernaadigst at bifalde den holstenske Ministers Indstilling.

Med allerhøieste Tilladelse forlod derpaa Finantsministeren Geheime-Statsraadet, da Forhandlingerne paa Rigsdagen fordrede hans Nærværelse.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Afholdelsen af Markeder med Qvæg hver Løverdag i Tiden fra Midten af April Maaned indtil Pintse hvert Aar i Byen Haderslev.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der hver Løverdag i Tiden fra Midten af April Maaned indtil Pintse hvert Aar afholdes et Qvægmarked i Byen Haderslev.

Fremdeles refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Inddragelsen af det ved allerhøieste Resolution af 22de Januar 1828 oprettede Landmilicifond for Hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenborg.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at det ved allerhøieste Resolution af 22de Januar 1828 oprettede Landmilicifond for Hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenborg ophæves, og de bemeldte Fond tilhørende Midler inddrages under den almindelige Finantskasse, med den Bestemmelse, at denne overtager saavel Landmilicifondets Indtægter som Udgifter.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraadets Møde.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 23. marts 1853.

Aar 1853, den 23de Marts, var det Geheime-Statsraad samlet under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium. Indenrigsministeren var paa Grund af Sygdom fraværende.

Krigsministeren [Hansen] foredrog en af den constituerede Generalauditeur indgiven allerunderdanigst Relation angaaende forhenværende fungerende Commandant i Rendsborg Fæstning og Commandeur for 14de Linie-Infanteribataillon, Oberst Gustav Wilhelm Lucas Heinrich v. Seyffarth, der var tiltalt saavel for sit Forhold som Commandant ved Rendsborg Fæstnings Overtagelse som for sit senere Forhold under Insurrektionen i Hertugdømmerne; i hvilken Relation allerunderdanigst indstilles, at Hans Majestæt vil af Kongelig Naade formilde den under 5te Marts afsagte Generalkrigscommissions-Dom, hvorved han er tilfunden at have sit Liv forbrudt, derhen, at han skal have sin Charge forbrudt.

Efterat have foredraget Relationen fremhævede Krigsministeren som nogle af de groveste Forsømmelser, der kunne lægges Oberst Seyffarth som Commandant i Rendsborg til Last, at han, da han erfarede, at endel Soldater havde taget Del i den ulovlige Forsamling den 18de Marts, aldeles intet foretog for at undersøge, hvilke Soldater dette var Tilfældet med og hvilke af dem, der havde underskrevet den af Forsamlingen vedtagne Adresse; at han ikke satte sig i Forbindelse med Politiet for at skaffe sig Underretning om Stemningen i Rendsborg, eller at han ialtfald ikke, hvis han nærede Mistillid til Politiet, selv sørgede for, paa anden dertil egnet Maade at udforske Stemningen, da det var en af hans første og uafviseligste Pligter at have et aarvaagent Øie med denne; at blandt de Forsigtighedsregler, som han befalede, nogle vare aldeles illusoriske; at endelig den ydre Bevogtning af Fæstningen var aldeles forsømt. Krigsministeren vilde ogsaa paa et tidligere Stadium, efter det hele af Tiltalte udviste Forhold, have havt megen Betænkelighed ved at anbefale ham til Formildelse i den afsagte Dødsstraf; men efterat imidlertid nu 5 Aar vare forløbne, troede han, at denne lange og for Tiltalte bitter Tid maatte komme i Betragtning til Fordel for ham, og han sluttede sig derfor til den constituerede Generalauditeurs Indstilling, idet han tillige antog, at den indstillede Straf af Cassation vilde for Tiltalte som høitstaaende Mili-

tær være en saa haard og følelig Straf, at der kunde afses fra at knytte til denne en anden Straf, saasom Fæstningsarrest.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen maatte være af den For-
mening, at Cassation var en altfor haard Straf for Tiltalte.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkede, dass, da, wie ihm als damaligem Commissair Seiner Majestät für das Herzogthum Holstein amtlich bekannt, Seine Majestät früher beabsichtigt hätten, so weit in Ihrer Gnade gegen den Oberst Seyffarth zu gehen, dass Allerhöchstdieselben seiner Zeit, bei der Bildung des holsteinischen Contingents, darauf bedacht gewesen, ihn als Bataillonscommandeur in activen Militärdienst treten zu lassen, Etwas, wogegen der Minister, da er es bedenklich gefunden, sich damals allerunterhänigst ausgesprochen, und da es schon zu der Zeit eine Seiner Majestät bekannte Thatsache gewesen sei, dass der Oberst als Commandant die Festung Rendsburg hätte überrumpeln lassen, er daraus, wenn er sich auf den in dem Erkenntnisse der Generalkriegscommission ausgesprochenen Standpunkt stelle, dass der Oberst wegen keines anderen Vergehens als seiner Nachlässigkeit als Commandant, gestrafft werden könne, den Schluss ziehe, dass in der Sache nicht Grund sei, jetzt strengere als früher, als seine Nachlässigkeit als Commandant doch schon bekannt gewesen, gegen ihn zu verfahren, und es komme ihm daher allerunterhänigst vor, dass für Seine Majestät Veranlassung sein dürfe, die allerhöchste Gnade weiter gehen zu lassen als wie vom Generalauditeur vorgeschlagen.

Krigsministeren [Hansen] maatte bemærke, at paa det tidligere Tidspunkt, som Ministeren for Holsten sigtede til, var Oberst Seyffarths Sag endnu ikke nøiere undersøgt, og at navnlig først senere tvende særdeles graverende Omstændigheder vare komne frem imod ham, nemlig Hans Majestæts Ordre igjennem Generaladjutanten af 13de Marts og Generalcommandoens Ordre af 16de Marts. Yderligere Formildelse end den af Generalauditeuren foreslaaede maatte han paa det Bestemteste fraraade.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] yttrede, at han, efter de af Ministeren for Holsten gjorte Bemærkninger, ikke kunde, naar der i sin Tid virkelig var efter allerhøieste Ordre blevet gjort Oberst Seyffarth Tilbud om Ansættelse som Bataillonscommandeur, andet end tiltræde Generalauditeurens Indstilling, men at han ellers

vilde have erklæret sig imod Formildelse af Generalkrigscommissionens Dom.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen bemærkede, at der, saavidt ham bekendt, ikke var officielt gjort Oberst Seyffarth noget Tilbud om at ansættes som Bataillonscommandeur.

Finantsministeren [Sponneck] tiltraadte Generalauditeurens Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] maatte ligeledes allerunderdanigst anbefale Generalauditeurens Indstilling. At gaa videre i Straffens Formildelse, end efter denne Indstilling foreslaaet, turde han, efter den begaaede Forseelses Størrelse, ikke tilraade Hans Majestæt, et andet var, om Hans Majestæt senere maatte finde Anledning til at gaa videre i sin Naade.

Marineministeren [Steen A. Bille], *Cultusministeren* [Simony] og *Premierministeren* [Bluhme] henholdt sig til Justitsministeren.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter allernaadigst at bifalde den constituerede Generalauditeurs Indstilling.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Forestilling betræffende Mønt- og Pengevæsenet i Hertugdømmet Holsten, idet han indstillede:

- 1) Alle siden Marts 1848, da den Kongelige Myndighed faktisk suspenderedes i Hertugdømmet Holsten, og indtil samme atter traadte i Virksomhed, emanerede Anordninger vedkommende Mønt- og Pengevæsenet erklæres for ugyldige. Forordningen af 26de Juni 1844 sættes atter i Kraft. Foruden de i denne Forordning nævnte Betalingsmidler skal i alle Kongelige og offentlige Oppebørseler modtages:
  - a) Nationalbankens Sedler efter deres paalydende Værdi.
  - b) Kasseanvisninger indtil de efterhaanden indløses efter deres paalydende Beløb.
  - c) Indtil Udløbet af Aaret 1853 preussiske Sølvdalere efter 14 Daler Foden til 39 Sk. Courant eller 1 Rbd. 28⁴/₅ Rbsk. pr. Stk.
- 2) Prægningsomkostningerne ved Mønten i Altona, derunder indbefattet Afgang, Legeringskobber samt Smelte- og Probeerpenge, ned sættes til $\frac{1}{2}$ % for Species, 1 % for Rigsbankdalere.
- 3) Alle Oppebørselsbetjente indskjærpes den nøiagtigste Efterlevelse af Forbuddet mod fremmed Mønts Modtagelse, med Undtagelse af de nævnte preussiske Dalere indtil Aarets Udgang, og paalægges

det dem ingensinde at udgive eller vexe de i sidstnævnte Møntsort indkommende Penge, men til visse bestemte Tider at indsende dem til den holstenske Centralkasse.

- 4) Finantsministeriet bemyndiges til, alt eftersom Forholdene maatte udfordre det, at lade tilbageholde og inddrage de i de Kongelige Kasser i Holsten, saavelsom i Slesvig indkommende saakaldte grove Courant-Stykker saavelsom andre Møntsorter, som det enten, fordi de ikke svare til Møntsystemet, eller af andre Grunde, maatte findes tjenligt efterhaanden at bringe ud af Circulation, saaledes at Udmøntning efter den lovbestemte Møntfod af hele Species og Rigsbankdalere eller Skillemønt maa bekostes for den Kongelige Kasses Regning i tilsvarende Forhold til Inddragningen af hine Møntsorter.

Samtlige disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte. *Hans Majestæt* hævede derpaa Geheime-Statsraadets Møde.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 1. april 1853.

Aar 1853, den 1ste April, var det Geheime-Statsraad samlet paa Christiansborg Slot under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Hans Majestæt Kongen meddelte, at han fra Prindsen af Augustenborg havde modtaget et Brev, hvorved fremsendes Gjenpart af en Skrivelse, som Prindsen havde tilsendt Præsidenten for den danske Rigsdag, og hvori underrettes om, at Prindsen har hos den engelske Regjering nedlagt Protest mod Londoner-Traktaten, m. v.

Efterat *Udenrigsministeren* [Bluhme] paa Hans Majestæts Befaling havde forelæst bemeldte Brev med Bilag, tilkjendegav *Allerhøistsamme*, at han vilde igjennem sit Kabinet lade Udenrigsministeren samme brevi manu tilstille.

Udenrigsministeren [Bluhme] forbeholdt sig allerunderdanigst til nærmere Overveielse, om noget og da hvad, der i Anledning af forommeldte Brev maatte være at foretage.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Rentlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Parcelirung und Veräusserung einer an der sogenannten

Hinterstrasse in Hohenwestedt gelegenen Koppel des dortigen Hauptpastorats, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht unter den vom Ministerio näher zu ertheilenden Vorschriften die schon früher zur Verhandlung gekommene und die jetzt beantragte Parcelirung und Veräusserung der an der Hinterstrasse in Hohenwestedt gelegenen zum dortigen Hauptpastorat gehörigen Kirchenkoppel, mit Ausnahme eines für das gedachte Pastorat zu reservirenden Gartenareals, unter Auferlegung einer angemessenen Grundrente, allerhöchst zu genehmigen sein möchte.

Dieser Antrag wurde von *Seiner Majestät* allerhöchst genehmigt.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Begnadigungsgesuch des Advocaten Stemann in Segeberg als gerichtlich bestellten Defensors für den wegen Brandstiftung zu dreijähriger Zuchthausstrafe verurtheilten Züchtling Johann Heinrich Lühr.

In Übereinstimmung mit dem Antrage geruheten *Seine Majestät*, den Rest der wider den Züchtling Johann Heinrich Lühr aus Steinrade wegen verübter Brandstiftung vom holsteinischen Obercriminalgericht unterm 7ten November 1850 erkannten dreijährigen Zuchthausstrafe aus allerhöchster Gnade zu erlassen.

Noch referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des Schusters Friedrich Mannshardt in Pinneberg um allergnädigste Verwandlung einer wider ihn wegen Fälschung erkannten 2 mal 5 tägigen Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot in eine Geldstrafe, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht die wider den Schuster Mannshardt in Pinneberg, wegen Verfertigung und Gebrauchs eines falschen Attestes unterm 11ten August v. J. von der Pinneberger Landdrostei erkannte 2 mal 5 tägige Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot in eine Geldstrafe von 16 Rbt. aus allerhöchster Gnade zu verwandeln sein möchte.

Dieser Antrag wurde von *Seiner Majestät* allerhöchst genehmigt.

Schliesslich referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Einstellung der im Herzogthum Holstein zum Besten der verlassenen Soldatenkinder in Rendsburg und Glückstadt, nach Massgabe des allerhöchsten Rescriptes vom 22sten September

1787 bisher noch stattgehabten Pfingstcollecte, und die Verteilung des Ertrages dieser Collecte aus dem Herzogthum Holstein pro 1852 und aus dem Herzogthum Schleswig für die Jahre 1850 bis 1852, indem er allerunterthänigst beantragte:

- 1) Ob nicht für die Zukunft die sogenannte Pfingstcollecte zum Besten der verlassenen Soldatenkinder in Rendsburg und Glückstadt auch für das Herzogthum Holstein einzustellen, und daher das seiner Zeit hierüber publicirte allerhöchste Rescript vom 22sten September 1787 ausser Kraft zu setzen, und eine desfällige Bekanntmachung von Seiten des Ministerii zu erlassen, und
- 2) Ob nicht von den bisher gesammelten, noch zur Vertheilung stehenden Collectengeldern aus dem Herzogthum Schleswig sowohl als aus dem Herzogthum Holstein für die armen Soldatenkinder in Rendsburg eine Qvote von $\frac{4}{5}$ und für die Soldatenkinder in Glückstadt die nachbleibende Qvote von $\frac{1}{5}$ zu bestimmen sein möchten. Diese beiden Anträge wurden von *Seiner Majestät* allerhöchst genehmigt.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede en allerunderdanigst Forestilling betræffende Budgettet for bemeldte Hertugdømme for Finantsaaret 1853–54, idet han indstillede, om det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at forsyne det ved Forestillingen forelagte Budget for Hertugdømmet Slesvig for Finantsaaret 1853–54 med allerhøieste Approbation.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det saaledes Indstillede.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Vererbpachtung des vormaligen St. Gertruden-Kirchhofes in Flensburg.

In Übereinstimmung mit dem Antrage wurde es von *Seiner Majestät* allerhöchst genehmigt, dass der, der St. Marien-Kirche in Flensburg gehörige, sogenannte St. Gertruden-Kirchhof an die Anwohner desselben gegen eine jährliche Abgabe an die Kirche von 2 Mk. Courant pr. Quadratruthe, und übrigens unter den in der desfalls errichteten Appunctuation enthaltenen Bedingungen in Erbpacht überlassen werde.

Ferner referirte *der Minister für das Herzogthum Schleswig* [Moltke] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Vererbpachtung eines Stücks der zum Hauptpastorate in Tönning gehörigen Ländereien.

Übereinstimmend mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allerhöchst, dass das dem Hauptpastorate zu Tönning gehörige, südlich der Husum-Tönninger Chaussee gelegene Landstück von 1 Demat, 2 Saat, 16 Ruthen, 11¾ Fuss, dem Besitzer des Löwenhofes, dem Pfenningmeister Hönck gegen eine jährliche Abgabe an das Hauptpastorat von 9 Mk. Courant pr. Saat, so wie übrigen unter den in dem desfalls angefertigten Contractenwurfe enthaltenen Bedingungen in Erbpacht überlassen werde.

Dernæst refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Tilforordningen af en militær Dyrlæge til Landmilicesessionerne, idet han indstillede, om det ikke allerhøist turde være at bestemme, at en militær Dyrlæge, der hvert Aar dertil af Krigsministeriet commanderes, skal tiltræde Landmilitær-Sessionsdeputationerne i Hertugdømmet Slesvig som stemmeberettiget Medlem ved den i Henhold til Landmilitær- og Remonte-Anordningen af 1ste August 1800 og Cancellipatent af 23de October 1824 med de aarlige Landmilitær-Sessioner forbundne Mynstring af de nationale Heste, samt om ikke Ministeriet allernaadigst maatte bemyndiges til at bringe det i denne Anledning Fornødne til vedkommendes Kundskab.

Det saaledes Indstillede blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Fremdeles refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Uniformerne for Amtmænd, Politiembedsmænd og Borgermestere i Hertugdømmet Slesvig.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at de om Uniformer for Amtmænd, Politiembedsmænd og for de Borgermestere, som ikke tillige er Politiembedsmænd, nu i Kongeriget og i Hertugdømmet Holsten gjældende Bestemmelser udvides til Hertugdømmet Slesvig, og bemyndigede Allerhøistsamme Ministeriet for dette Hertugdømme til at foranstalte det i denne Henseende videre Fornødne.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Aufhebung der Canalaufsichtscommission, sowie eine Veränderung in der Verwaltung und Benennung des bisher sogenannten Schleswig-Holsteinischen Canals, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht die den 17ten Januar 1787 allerhöchst eingesetzte Canalaufsichtscommission aufzuheben, und die bisher von derselben wahrgenommenen Functionen in Gemäss-

heit der allerhöchsten Bekanntmachung vom 28sten Januar 1852, dem Ministerium für das Herzogthum Schleswig und dem Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg zu übertragen; ferner, ob nicht das Canalsecretariat, bei dem dereinstigen Abgange des jetzigen Canalsecretairs aufzuheben, und die von demselben bisher besorgten Cassirer- und Rechnungsgeschäfte, sowie die Aufsicht über das Eiderbugsierdampfschiff, dann von dem Canalinspector wahrzunehmen; sodann, ob nicht der bisherige Wirkungskreis des Canalinspectors auf den Canal selbst und die Strecke der Eider von der westlichen Mündung des Canals bis zur Hohner Fähre zu beschränken, und dem Canalinspector, bei dem dereinstigen Abgange des jetzigen Packhaus- und Materialverwalters, sowie Hafenmeisters in Rendsburg, die von diesem Beamten wahrgenommenen Verrichtungen zu übertragen; weiter, ob nicht dem Lootseninspector in Tönning die Strecke der Eider von der Hohner Fähre bis zur See und der Hafen bei Friedrichstadt zu überweisen; sowie, ob nicht dem, bisher mit der Benennung »der Schleswig-Holsteinische« bezeichneten Canale, der Name »Eider Canal« beizulegen; und endlich, ob nicht das Ministerium allerhöchst zu autorisiren sein möchte, die vorgedachten Veränderungen in der Verwaltung und Benennung des Canals, in angemessener Weise zur öffentlichen Kunde zu bringen.

Finantsministeren [Sponneck] henstillede, om det ikke vilde være rettest i sin Tid, naar den nuværende Canalsekretær afgaar, at lade Canaloldkassereren overtage de af ham besørgede Kasserer-Forretninger.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] var heri enig.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst de foreliggende Indstillinger.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die diesjährige Verpachtung der herrschaftlichen Ländereien in der Hattstedter Marsch, Amts Husum, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht die diesjährige Verpachtung von 173 Demat, 3 Ruthen, 2 Fuss Hattstedter Marschländereien nebst 3 Schipp Geestlandes auf Wobbenbüllfeld, Amts Husum, für die zu höchstgebotene Pacht von im Ganzen 998 Rbt. 48 Sk. allerhöchst genehmigt, und das Ministerium allergnädigst autorisirt werden möge, das weiter Erforderliche zu veranlassen.

Dieser Antrag wurde von *Seiner Majestæt* allerhöchst genehmigt.

Sluttelig refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Molt-

ke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende de til Gagering af det ved Brandforsikringsvæsenet for Hertugdømmerne Slesvig og Holsten ansatte Contoirpersonale og til Contoiromkostninger ved Brandforsikringsvæsenet fornødne Pengemidler.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* aller-naadigst:

- 1) At der fremdeles til Gagering af det Contoirpersonale under Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig og under Ministeriet for Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg, der besørger de Brandvæsenet vedkommende Forretninger samt til derhen hørende Contoirudgifter, som hidtil anvendes et Beløb af 5.400 Rbd. aarlig, og
- 2) At dette Beløb fordeles saaledes, at deraf anvendes 1300 Rbd. aarlig til Contoirudgifter og Gagering af det under Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig ansatte Contoirpersonale, der har at besørge begge Hertugdømmer vedkommende Brandvæsenssager, og 1700 Rbd. til Gagering af det Contoirpersonale under Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig, der har at besørge de dette Hertugdømme vedkommende Contoirforretninger angaaende Brandvæsenet, samt 2400 Rbd. til Gagering af det Contoirpersonale under Ministeriet for Hertugdømmet Holsten og Lauenborg, der for Hertugdømmet Holstens Vedkommende har at besørge de omtalte Forretninger.

Udenrigsministeren [Bluhme] bemærkede, at der efter Mordattentatet paa Keiseren af Østerrig var opstaaet forøget Uvillie hos forskellige Kabinetter mod det System, som i England følges ved at give politiske Flygtninge et Asyl, og at det begyndte stærkt at komme under Overveielse, navnlig hos den preussiske og østerrigske Regjering, om man ikke skulde stille Noter til den engelske Regjering for at søge bevirket en Forandring i hint System. Paa den tydske Forbundsdag var der ogsaa blevet af den kurhessiske Gesandt stillet et Forslag i den Retning, at der fra Forbundsdagens Side skulde foretages et saadant Skridt hos den engelske Regjering, men der var imidlertid ikke blevet taget nogen definitiv Beslutning i Anledning af dette Forslag. I den siden forløbne Tid vare, som Udenrigsministeren troede, de Kabinetter, der havde været tilbøielige til i den paagjældende Retning at lade Noter afgaa til den engelske Regjering, komne til en anden Overbevisning om en saadan Foranstaltning, idet det af den Discussion, som imidlertid havde fundet Sted i det engelske Parlament og den engelske Presse, fremgik, at den engelske Regjering vilde

have uovervindelige Vanskeligheder ved at følge et af Kabinetterne i de tilsigtede Noter udtalt Ønske om Forandring i det paaankede System med Hensyn til politiske Flygtninge. Han antog derfor ogsaa, at Kabinetterne vilde trække sig tilbage fra det af dem i saa Henseende paatænkte Skridt; men da man imidlertid dog maatte være forberedt paa, at det fornævnte Forslag af den kurhessiske Gesandt kunde paa Forbundsdagen blive foretaget til Beslutningstagelse, vilde det være nødvendigt, at den danske Gesandt ved Forbundsdagen bliver instrueret for dette Tilfælde. I denne Henseende havde Udenrigsministeren, med Hensyn til, at Nederlandenes Stilling paa Forbundsdagen saa temmelig ligner Danmarks, underhaanden skaffet sig Underretning om Indholdet af den Instruction, der for det nævnte Tilfælde paatænkes at give den nederlandske Gesandt ved Forbundsdagen, og efter hvad han igjennem den herværende nederlandske Ministerresident havde erfaret, vilde Instructionen komme til at gaa ud paa, at Gesandten skulde afholde sig fra at votere for den kurhessiske Proposition. Udenrigsministeren vilde derfor ogsaa, da det forekom ham heldigst, at den danske ForbundsGesandt instrueres paa lignende Maade, saaledes at Gesandten undgaar at stemme imod Propositionen, udbede sig Hans Majestæts allerhøieste Bemyndigelse til at instruere ham derhen, at han, under Paaberaabelse af manglende Instruction, afholder sig fra at stemme over den paagjældende Proposition.

Den af Udenrigsministeren saaledes begjærte Bemyndigelse blev ham af *Hans Majestæt* allernaadigst meddelt.

Med Hans Majestæts Tilladelse forlod derpaa Krigsministeren Geheime-Statsraadet.

Der Finanzminister [Sponneck] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Budgets für das Zollwesen des Herzogthums Holstein im Finanzjahr 1853/54 und zwar resp. 1) für das Generalzoll-directorat und die Localverwaltung, und 2) für das Generaldecisionat für das indirecte Steuerwesen.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage wurden die der Vorstellung angeschlossenen Entwürfe zu den gedachten beiden Budgets von *Seiner Majestät* allerhöchst genehmigt.

Finanzministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Budgetter pro 1853/54 for Hertugdømmet Slesvig, forsaavidt angaar Toldvæsenet og Regnskabsrevisionen for det indirekte Skattevæsen.

Overensstemmende med Indstillingen approberede *Hans Majestæt* allernaadigst bemeldte, Forestillingen vedlagte, Budgetter.

Der Finanzminister [Sponneck] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend den Entwurf eines Budgets für das Zollwesen im Herzogthum Lauenburg für das Finanz- und Rechnungsjahr vom 1sten April 1853 bis ultimo März 1854, befassend 1) das Generalzoll-directorat und die Localverwaltung, und 2) das Generaldecisorat für das indirecte Steuerwesen.

In Übereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestæt* allerhöchst den gedachten Entwurf.

Finantsministeren [Sponneck] refererede derpaa en allerunderdanigst Forestilling angaaende Forelæggelse for Rigsdagen af et Udkast til Lov om Eftergivelse og Nedsættelse af Summer, der skyldes til Statskassen for modtagne Forskud paa Gage, Pension og deslige.

Overensstemmende med Indstillingen approberede *Hans Majestæt* allernaadigst, at bemeldte Lovudkast forelægges Rigsdagen.

Ferner referirte *der Finanzminister* [Sponneck] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Vorbereitungen zur Durchführung der Zolleinheit der Monarchie, namentlich die Verstärkung des holsteinischen Gensdarmerie-Corps, indem er allerunterthänigst beantragte:

- 1) Ob nicht das Finanzministerium allerhöchst zu autorisiren sein möchte, schon jetzt mit den für das Herzogthum Holstein und das Fürstenthum Lübeck erforderlichen Vorbereitungen zur Durchführung der Zolleinheit der Monarchie zu beginnen und zu diesem Behuf über die nöthigen Geldmittel bis zu dem Belaufe von 200.000 Rbt. zu verfügen.
- 2) Ob nicht das holsteinische Gensdarmerie-Corps um 1 Officier, 48 berittene und 104 unberittene Gensdarmen, sowie es sich als nothwendig herausstellt, zu vermehren, und das Finanzministerium allerhöchst zu beauftragen sein möchte, die zu dem Ende nöthigen Veranstaltungen nach vorgängiger Correspondenz mit dem Kriegsministerium zu treffen.

Diese beiden Anträge wurden von *Seiner Majestæt* allerhöchst genehmigt.

Sluttelig refererede *Finantsministeren* [Sponneck] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Brandassuranceforeningen for rørlig Eiendom i Thy- og Vesterhan Herred i Thisted Amt maa ved

allernaadigst Bevilling, der bliver at indløse med 28 Rbd. 48 Sk., forundes Fritagelse for Brug af stemplet Papir til de Assurance-Anmeldelser og Deklarationer, der blive at udstede af de i Foreningen indtrædende Interessenter, paa Vilkaar, at det i disse Dokumenter indføres, at de, ifølge Bevillingen, udfærdiges paa ustemplet Papir, samt, forsaavidt der kunde blive Spørgsmaal om Transporter paa dem, at disse da blive at udfærdige paa behørigt stemplet Papir.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet lørdag d. 2. april 1853.

Aar 1853, den 2den April, var det Geheime-Statsraad samlet paa Christiansborg Slot under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Præsidium.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Tilveiebringelsen af og Godtgjørelsen for det til Rebslagermesterstykkets Udførelse i Kjøbenhavn fornødne Locale, idet han indstillede:

- 1) At det gjøres de Interessenter i det kjøbenhavnske Rebslagerlaug, som ere Eiere af paa Stadens Grund beliggende lukkede Reberbaner, til Pligt skiftevis efter Tilsigelse fra Laugets Oldermænd, hvem den Paagjældende 4 Uger forinden derom har at meddele Underretning, at tilstede vedkommende, der agte at forfærdige Mesterstykke, og som ønske at udføre dette i lukkede Baner, Adgang til i dette Øiemed at benytte deres respektive Baner.
- 2) At den Banens Eier derfor tilkommende Godtgjørelse fastsættes til 10 Rbd. daglig for den Tid, som anvendes til Mesterstykket, foruden en Betaling af 1 Rbd. daglig til hver Svend og 48 Sk. daglig til hver Dreng af Eierens Folk, der assisterer ved Arbeidets Udførelse, dog at den førstnævnte Godtgjørelse i intet Tilfælde maa overskride 30 Rbd. og
- 3) At den ommeldte Renumeration i Tilfælde af, at Stykmesteren maatte ønske, at Banens Eier leverer Materialet og forsyner ham med den fornødne Medhjælp til Forfærdigelse af Mesterstykket mod at beholde dette som sin Eiendom, bestemmes i det Hele til 70 Rbd.

Samtlige disse Indstillinger blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Dernæst refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Approbation paa et Udkast til en Plakat indeholdende Forandring i Plakaten af 4de Mai 1778 om Forstrandsrettigheder i Island.

Justitsministeren [Scheel] bemærkede, at han, efter den Stilling, som den paagjældende Sag engang har faaet derved, at Regjeringen har taget Initiativet overfor Althinget, ikke troede, at man godt kunde undgaa at give en saadan Bestemmelse, som den i det foreliggende Plakat-Udkast indeholdte, uagtet han ikke kunde andet end med Hensyn til de Betæneligheder, som han i sin i Forestillingen refererede Skrivelse til Indenrigsministeren havde fremhævet, anse den for noget uheldig.

I Overensstemmelse med Indstillingen meddelte *Hans Majestæt* allernaadigst Approbation paa bemeldte Udkast til en Plakat.

Indenrigsministeren [Bang] refererede derefter en allerunderdanigst Betænkning angaaende et Andragende fra Commerceraad I. H. Lundt om Udvidelse af det ham til Anlæg og Drift af Miner i Grønland allerhøist forundte Privilegium af 13de Juli 1851, m. v., i hvilken Betænkning det allerunderdanigst foreslaas, at det maa blive Supplicanten allernaadigst tilkjendegivet, at det fortiden maa have sit Forblivende ved den af Indenrigsministeriet under 10de Januar d. A. i Sagen afgivne Resolution, hvorved der er givet Supplicanten Udsigt til paa billige Vilkaar at erholde Forlængelse af det ham under 13de Juli 1851 allernaadigst forundte, endnu for 8 Aar gjældende Privilegium, naar det inden Udløbet af denne Frist viser sig, at hans Bjergværksdrift i Grønland giver Udsigt til et reelt Udbytte.

Hans Majestæt Kongen behagede at yttre, at Allerhøistsamme dog fandt det noget betænkeligt at lægge fra Regjeringens Side Hindringer iveien, naar en Mand vil begynde paa et saadant Foretagende, som det, hvorom der her er Spørgsmaal.

Indenrigsministeren [Bang] maatte, idet han henholdt sig til, hvad han i den refererede Betænkning havde oplyst, bemærke, at hans allerunderdanigste Forslag ikke gaar ud paa at lægge Lundt Hindringer iveien for hans Foretagende, idet Paagjældende endnu har 8 Aar tilbage af den Tid, for hvilken de ham med Hensyn til Foretagendet allerede tidligere indrømmede Begunstigelser ere givne, og idet det

i Betænkningen allerunderdanigst foreslaas, at der maa gives ham Tilsagn om, at hans Privilegium, naar der viser sig noget reelt Udbytte af hans Foretagende, vil blive forlænget. Men i Øjeblikket at gaa videre i sine Indrømmelser til Lundt, maatte Indenrigsministeren, efter alt hvad i den foreliggende Betænkning var udviklet og med Hensyn til Lundts hele Personlighed, som paa ingen Maade tjener til at anbefale ham, vedblivende fraraade. Der laa navnlig i Lundts hele Andragende en saa aabenbar Modsigelse, at det forekom Indenrigsministeren at være betænkeligt for Regjeringen, om den, ved at opfylde hans Begjæring, med hvilken det, da han selv er aldeles blottet for Midler, kun kan være hans Øiemed at reise Penge, gav ham og hans Foretagende en yderligere Understøttelse i den almindelige Opinion.

Finantsministeren [Sponneck] og *Marineministeren* [Steen A. Bille] sluttede sig ganske til Indenrigsministerens Forslag, og efterat ligeledes endnu *Premierministeren* [Bluhme] havde understøttet samme, behagede det *Hans Majestæt* allernaadigst at resolve, at der bliver at give Paagjældende Besked overensstemmende med Indenrigsministerens allerunderdanigste Forslag.

Fremdeles refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Betænkning angaaende en Ansøgning fra Commerceraad I. H. Lundt om, at de paa Færøerne værende Stenkulsbrud maa blive ham overladte.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at Supplicanten maa blive tilkjendegivet, at det i den paagjældende Henseende maa have sit Forblivende ved den af Indenrigsministeriet under 10de Januar 1853 i Sagen afgivne Resolution.

Endvidere refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling angaaende den Maade, paa hvilken Bestallinger for Embedsmændene ved Hans Majestæt Kongens Hofetat ville være at udfærdige, idet han indstillede, at det maa have sit Forblivende ved Hans Majestæts allerhøieste Resolution af 25de Marts 1851, hvorefter Bestallinger for Embedsmænd under Civillisten skulle udfærdiges gennem Hans Majestæts Kabinetssekretariat.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Derefter refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Bevillinger til Brændevinsbrænderiets Drift af Indenrigsministeriet ad mandatum maa meddeles Proprietær K. Kjeldsen til Lynderupgaard under Viborg Amt og Gaardeier

Hans Christian Hviid af Thorsølund i samme Amt, men at det derimod maa tilkjendegives de øvrige i Forestillingen nævnte Supplicanter, at deres Ansøgninger ikke have kunnet bevilges.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Sluttelig refererede *Indenrigsministeren* [Bang] en allerunderdanigst Forestilling, hvori allerunderdanigst henstilles, hvorvidt det allernaadigst maa tillades Bygningsinspektør for Fyen, Lolland og Falster med de nærmeste mindre Øer, Christian Hansen, fremdeles at være fraværende fra dette Embede, indtil han har tilendebragt et Arbeide, hvormed han fortiden er beskjæftiget i Udlandet, dog ikke i længere Tid end 4 Aar, fra 1ste Marts d. A. at regne, samt at Indenrigsministeriet maa allernaadigst bemyndiges til under denne hans Fraværelse at lade Embedet bestyre ved en Constitueret, der skal have Ophold i Odense.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det saaledes Indstillede.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at den Gaardmand Ole Jensens Hustru Ane Marie Christensdatter for attenteret Giftmord ved Høiesteretsdom af 4de d. M., i Overensstemmelse med L. 6-6-22, cfr. Frd. 4de October 1833 § 14 tilfundne Straf af at have sit Liv forbrudt maa eftergives hende mod, at hun hensættes til Tugthusarbeide paa Livstid.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Dernæst refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at den Arbeidsmand Lars Bakkebjerg af Esbønderup Skovhuse under Frederiksborg Amt ved Kronborg vestre Birks Extrarets-Dom af 29de Januar d. A. for anden Gang begaaet Tyveri idømte Straf af 1 Aars Forbedringshusarbeide maa formildes derhen, at han, istedetfor at lide efter Dommen, hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst Indstillingen.

Fremdeles refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Ægteskabet mellem Husmand Anders Rasmussen af Sonnerup i Kjøbenhavns Amt og Hustru Johanne Sophie Brayl maa være aldeles ophævet, med Tilladelse for Manden til at indlade sig i nyt Ægteskab.

Det Indstillede blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Justitsministeren [Scheel] refererede endvidere en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst maa tillades

Sorenskriver paa Færøerne, Rehling, til Betaling af de i Forestillingen ommeldte Udgifter ved Anskaffelse af nogle Eiendomshuse til Sorenskriver-Embedet samt til Forbedringer ved hans Embedsbolig, at optage et Laan af indtil 436 Rbd., imod at han ved lovlige Syns- og Vurderingsforretninger i sin Tid godtgjør, at dette Beløb er blevet anvendt til nysnævnte Øiemed, og iøvrigt saaledes, at samme forrentes og afbetales med 6 % aarlig i 28 Aar som en paa Embedet hvilende Gjæld.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Sluttelig refererede *Justitsministeren* [Scheel] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at der meddeles Skuespildirektør Hans Wilhelm Lange, Ridder af Dannebrog, en for hans Person og paa Livstid gjældende allerhøieste Bevilling til her i Staden eller i dens Forstæder at oprette et Folketheater med Tilladelse til derpaa at lade opføre Folkecomedier, Vaudeviller, Lystspil, Operetter, Pantomimer og Dands, dog herunder ikke forstaaet den egentlige Kunstballet, under følgende nærmere Betingelser:

- 1) At saasnart Bevillingen kommer til Anvendelse, den ham under 30te November f. A. allernaadigst meddelte Bevilling til i Kjøbenhavn med Forstæder at lade opføre Folkecomedier, Vaudeviller, Lystspil og Syngestykker sættes ud af Kraft.
- 2) At han ved Valget af Stykker til Folketheatret ikke gjør noget Indgreb i det Kongelige Theaters Repertoire, i hvilken Henseende han skal være pligtig til at underkaste sig det Kongelige Theaters Direktørs Afgjørelse, dog med Forbehold af, at han, saafremt han maatte være utilfreds med samme, kan henskyde sig under Kirke- og Undervisningsministeriet, ved hvis Resolution det da skal have sit Forblivende.
- 3) At der reserveres det Kongelige Theaters Direktør fri Adgang til en passende Plads ved enhver Forestilling i Folketheatret.
- 4) At Ansøgeren udreder en nærmere bestemt Godtgjørelse til en af Hans Majestæt udnævnt Censor, hvem alt, hvad der agtes opført paa Folketheatret, iforveien bliver at forelægge, for at det kan paases, at der intet deri findes, som strider mod Landets Love eller imod gode Sæder, og hvis Kjendelse han under Bevillingens Fortabelse har at holde sig efterretlig, dog at det, naar han derved finder sig brøsthølden, skal staa ham frit for at andrage Sagen for Justitsministeriet, hvis Resolution han saavel i denne Henseende,

som hvor der ellers udenfor det under No. 1 nævnte Tilfælde maatte blive Spørgsmaal om Forstaaelse af den ham meddelte allerhøieste Bevilling, ubetinget har at underkaste sig.

- 5) At han af Indtægten erlægger den befalede Afgift til Stadens Fatigvæsen.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst samtlige Indstillinger.

Cultusministeren [Simony] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Afhændelse til Arvefæste af en Egtved og Ødsted Sognekald i Ribe Stift tilhørende Mansalgaard til den nuværende Fæster N. Olesen, idet han indstillede:

- 1) At den Egtved og Ødsted Sognekald tilhørende halve Mansalgaard i Rugsted, af Hartkorn 3 Tdr. 1 Skp., 3 Fdk., $\frac{3}{4}$ Alb., maa afhændes til den nuværende Fæster, Niels Olesen, imod at han erlægger en Kjøbesum af 2520 Rbd., der inddrages imellem Stiftets offentlige Midler som en Kaldet tilhørende Kapital, samt imod at der i Gaarden perpetueres en aarlig Afgift til Kaldet af 12 Tdr. 2 Skpr. Byg at betale med Penge efter hvert Aars Kapitelstaxt, foruden en Recognition, lig et Aars Afgift, ved hver Forandring af Eier.
- 2) At Kjøberen, Niels Olesen, saalænge han lever, fritages for at svare Renter af 520 Rbd. af den Del af Kjøbesummen, der efter Lovgivningen om Bestyrelsen af de offentlige Stiftelsers Midler kan forblive indestaaende i Gaarden; samt
- 3) At Kjøberen afholder de med Afhændelsen forbundne Omkostninger.

Samtlige disse Indstillinger bleve af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheimstatsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimstatsrådet onsdag d. 6. april 1853.

Aar 1853, den 6te April, var det Geheime-Statsraad samlet paa Christiansborg Slot under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium.

Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste en Depeche fra den Kongelige Gesandt i London angaaende den af Prindsen af Nøer indgivne Protest imod Londonner-Traktaten.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die allerhöchste Genehmigung des Budgets der Universität zu Kiel für das Finanzjahr vom 1sten April 1853 bis dahin 1854, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht zugleich unter Ertheilung der allerhöchsten Genehmigung dahin, dass die auf das academische Krankenhaus, das Friedrichs-Hospital und die Hebammen- und Geburts-Anstalt in Kiel sich beziehenden Positionen für die Zukunft in das Budget der Universität zu Kiel mit aufgenommen werden, der der Vorstellung allerunterthänigst angeschlossene Entwurf eines Budgets für die Universität zu Kiel für das Finanz- und Rechnungsjahr vom 1sten April 1853 bis ultimo März 1854 allergnädigst zu approbiren sein möchte.

Finantsministeren [Sponneck] maatte, hvad det paa det forelagte Budget opførte Extraordinarium af 6000 Rbd. til Kieler-Universitetet angik, bemærke, at da der ikke existerer noget egentligt Normal-Reglement for dette Universitet, og da det ikke syntes, at man antog det for sandsynligt, at bemeldte Extraordinarium vilde i indeværende Finantsaar komme til Anvendelse, saa skjønnede han ikke, at der kunde være nogen skjellig Grund til Hinder for, at dette Extraordinarium udgaar af Budgettet. Dernæst maatte han ogsaa, hvad de til Curatorposten ved Kiels Universitet opførte 4000 Rbd. angik, henstille, om ikke denne Post, der fortiden ikke er besat, muligt kunde forenes med et andet Embede, saa at en Del af det nævnte Beløb paa den Maade blev sparet.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemerkte, dass, was den Gehalt des Curators betreffe, das Ministerium zwar gern zugebe, dass es zweckmässig sein könne, dieses Amt mit einem anderen Posten zu verbinden, dass man aber nicht geglaubt habe, dass jetzt Veranlassung sei, diese Frage näher zu prüfen. In Betreff des Extraordinariums könne er nicht umhin, im Interesse der Universität es ausserordentlich bedenklich zu finden, dasselbe einzuziehen. Es liege in den Verhältnissen, dass kein Normalreglement für die Gehalte der Kieler-Professoren gegeben werden, und dass grosse Fluctuationen in denselben Statt finden können, ohne dass es möglich sei, im Voraus zu sagen, wie viel gebraucht werden werde. Nach aller Wahrscheinlichkeit werde in diesem Finanzjahre der allergrösste Theil des Extraordinariums gebraucht werden

müssen; was aber erspart werden möchte, würde, den geltenden Bestimmungen zufolge, an die Finanzkasse zurückbezahlt werden.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at i Tilfælde af, at det i Aarets Løb skulde være fornødent at give en Professor mere end budgetteret, vilde saadant kunde naas ligesom i andre Tilfælde ved speciel Kongelig Resolution, og han kunde ikke andet end finde Posteringsmaaden med de omhandlede 6000 Rbd. abnorm.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] bezog sich, was den Curatorposten betraf, darauf, was der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg angeführt hatte. Mit Rücksicht auf die andere Frage, welche Gegenstand der Discussion gewesen, bemerkte er, dass, wenn er sich nicht sehr irre, die aus der Staatskasse an die Kieler-Universität zu entrichtende Summe im Ganzen normirt sei, sowohl das sogenannte Extraordinarium als das Ordinarium, und dass das einzige Abweichende sei, dass, was von dem Extraordinarium erspart werde, solle zurückbezahlt werden. Es schein ihm auch nicht in Widerspruch, vielmehr in völligem Einklange mit den Regeln zu stehen, die bei der Budgettirung im Allgemeinen befolgt werden, dass bei einer solchen Anstalt wie der Universität eine Summe zu ausserordentlichen Ausgaben festgesetzt werde, denn dasselbe finde ja auch in den anderen Brauchen Statt. Er müsse daher auch um so mehr allerunterthänigst beantragen, dass die betreffende Summe von 6000 Rbt. nicht gestrichen werde.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede yderligere, at Sagen er i Finantsministeriet ikke bleven opfattet saaledes, at der skulde være nogen Nødvendighed for, at de omhandlede 6000 Rbd. hvert Aar opføres paa Budgettet.

Seine Majestät der König geruheten danach, den vorliegenden allerunterthänigsten Antrag des Ministers für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg allergnädigst zu genehmigen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Ertheilung eines freien Geleits für den ehemaligen Probst, Dr. Nielsen, jetzt in Eutin, zur Reise durch das Königliche Territorium über Lübeck nach Hamburg, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht die von der Grossherzoglich oldenburgischen Regierung beantragte Ertheilung eines freien Geleits für den ehemaligen Probst Nielsen in Eutin zur Reise durch das Königliche Terri-

torium über Lübeck nach Hamburg allergnädigst zu bewilligen und das Ministerium allerhöchst zu autorisiren sein möchte, die zu diesem Behuf erforderlichen Anordnungen zu treffen.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling, idet han forudsatte, at det vil blive Paagjældende betydet, at han, uden Ophold i Allerhøistsammes Territorium, har at fortsætte sin Reise ud af Landet; hvorhos Hans Majestæt tillige paalagde Ministeren for Holsten at give Krigsministeriet Communication om den afgivne allerhøieste Resolution.

Schliesslich referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des Hofbesitzers Hans Hinrich Hargens in Süderheistedt um Verwandlung einer wegen Hausfriedensbruches und Misshandlungen wider ihn erkannten fünftägigen Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot in eine Geldstrafe.

In Übereinstimmung mit dem Antrage geruheten *Seine Majestæt*, die wider den Hofbesitzer Hans Hinrich Hargens in Süderheistedt von der Norderdithmarschen Landvogtei unterm 14de Januar d. J. wegen Hausfriedensbruches und verübter Misshandlungen erkannte fünftägige Gefängnisstrafe bei Wasser und Brot aus allerhöchster Gnade in eine Geldstrafe von 16 Rbt. zu verwandeln.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede en allerunderdanigst Forestilling om Afhændelsen af et Stykke af Sottrup Pastoratsjorder til Byggeplads for et Fattig- og Arbeidshus for Sottrup Sogn.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at der af Sottrup Pastoratsjorder overdrages Sottrup Sogn til Byggeplads for et Fattig- og Arbeidshus for Sognet et Jordstykke af $\frac{1}{2}$ Td. Skattemaal eller 130 Qvadratroder mod en aarlig Afgift til Pastoratet af 8 Rbd. eller 5 Mark Courant.

Dernæst refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke] en allerunderdanigst Forestilling angaaende Omlægning af Jurisdictionen over nogle resp. til Løgumkloster Birk og Tønder Herred hørende Grundstykker.

Overensstemmende med Indstillingen approberede *Hans Majestæt* allernaadigst, at den fornødne Forandring af Jurisdictionen finder Sted med Hensyn til de Grundstykker, resp. af Tønder Herred og Løgumkloster Birk, som af Pastor Jessen i Abild, Martin Hermannsen

og Johann Peter Paulsen, Borgere i Tønder og Lodseiere i Abild Sogn, og Boelsmændene Jens Mathiesen Andersen, Martin Lassen Klindt, Jacob Carstensen Nissen og Mathias Chr. Mathiessen, samtlige af Abild Sogn, agtes indbyrdes mageskiftede.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend eine Erhöhung der jährlichen Beiträge zur allgemeinen Brandkasse der Städte in den Herzogthümern Schleswig und Holstein.

In Übereinstimmung mit dem Antrage genehmigten *Seine Majestät* allergnädigst, dass der jährliche Beitrag für sämmtliche an der allgemeinen städtischen Brandkasse participirende Städte und Ortschaften in den Herzogthümern Schleswig und Holstein, vom 1sten Juli 1852 angerechnet, bis weiter von $\frac{1}{12}$ % auf $\frac{1}{8}$ % der Versicherungssumme erhöht werde.

Krigsministeren [Hansen] foredrog en af den constituerede Generalauditeur indgIVEN allerunderdanigst Relation angaaende Premierlieutenanterne Gerhardt Marius v. Lundt af 15de, Peter Theodor Carl Joachim v. Friederichsen af 16de og Carl Emil Otto Heinrich v. Aschenfeldt af 17de Linie-Infanteribataillon, der, for at have brudt deres Æresord, ere ved Stabskrigsrets Dom tilfundne at have deres Charger forbrudte; hvilken Dom den constituerede Generalauditeur allerunderdanigst indstillede for Premierlieutenant Lundts Vedkommende til Stadfæstelse, medens han for de tvende Andres Vedkommende allerunderdanigst indstillede, at Hans Majestæt af Kongelig Naade vilde eftergive dem den idømte Straf.

Efterat have foredraget denne Relation bemærkede Krigsministeren, at han for Lundts Vedkommende tiltraadte den constituerede Generalauditeurs Indstilling, men at han derimod ikke kunde tiltræde denne, hvad de to andre Lieutenanter angik. Hvad der var Hovedsagen var, at de, saaledes som ogsaa baade af Krigsretten og den constituerede Generalauditeur erkjendt, havde brudt deres under Æresord afgivne Revers; men naar de havde brudt deres Æresord, ansaa han det ogsaa for klart, at de, uden at i saa Henseende den ringere Grad, hvori de have ydet Insurgenterne deres Tjeneste, kan komme i Betragtning, ikke kunde blive i Hans Majestæts Tjeneste, hvor desuden ogsaa deres Stilling vilde blive dem utaaelig. Da han imidlertid ikke kunde nægte, at der er nogen Grad-Forskjel paa Lundts og de tvende andre Domfældtes Brøde, skulde han allerunderdanigst henstille, om Hans Maje-

stæt af særdeles Naade vilde tilstaa Lieutenanterne Friederichsen og Aschenfeldt en simpel Afsked.

Udenrigsministeren [Bluhme] maatte vel tiltræde, at der foreligger et objectivt Brud paa Æresord, men naar de tre Paagjældende ikke selv have opfattet deres Forhold saaledes, at de have anset sig for ved samme at bryde deres udstedte Revers, bliver deres Brøde, subjectivt betragtet, dog egenligt kun en stor Uforsigtighed, og Sagen set fra denne Side, troede han, at Hans Majestæt vel muligen kunde finde sig foranlediget til af særdeles Naade at lade den idømte Straf bortfalde; men i selve den allerhøieste Resolution, hvorved dette sker, maatte da rigtignok deres Forhold udtrykkeligen deklarerer som en blot Misforstaaelse af den af dem udstedte Reverses Indhold, thi ellers antog han med Krigsministeren, at deres Stilling i Tjenesten vilde blive dem utaalelig.

Krigsministeren [Hansen] maatte finde det høist betænkeligt at følge den af Udenrigsministeren antydede Vei, og han maatte tillige, hvad angik Spørgsmaalet om de tre Paagjældendes subjective Skyld, fremhæve, at deres hele Stemning synes noksom at fremlyse deraf, at de, da de i 1849 afreiste fra Kjøbenhavn, strax Dagen efter Ankomsten til Haderslev lode sig præsentere for General Bonin, og dernæst at de senere i Holsten forelagde en der nedsat Commission deres Reverser til Bedømmelse, i den Tanke, at de ikke skulde blive erkjendte gyldige.

Udenrigsministeren forlod derpaa med Hans Majestæts Tilladelse Geheime-Statsraadet, da Forhandlingerne paa Rigsdagen krævede hans Nærværelse.

Justitsministeren [Scheel] bemærkede, at da, efter hvad der af Sagens Akter fremgaar, de tre Paagjældendes Forklaringer med Hensyn til, hvorvidt de have staaet i nogen Tvivl, om de have handlet imod deres Revers, have været vaklende, forekom det ham, at man maatte holde sig til det objective. Med Hensyn til Lundt maatte han da, efter hvad der forelaa, være ganske enig med Krigsministeren og den constituerede Generalauditeur. Hvad derimod de tvende andre angik, da forekom det ham, at der kunde være Anledning til at lade Friederichsen faa simpel Afsked og ganske at fritage Aschenfeldt for Straf (om der siden vilde være at meddele den sidstnævnte Afsked i Naade paa Grund af, at hans Stilling i Armeen skulde være utaalelig, blev noget andet). Det syntes ham nemlig, at der i den Ansættelse, som Aschenfeldt havde erholdt i Hans Majestæts Armee, uagtet den Paagjældende

forud havde for General Bardenfleth opgivet de Handlinger, som han havde foretaget sig, og som muligt kunde stride mod det udstedte Revers, og uagtet Generalen saaledes dengang, han indstillede ham til hin Ansættelse, kjendte Beskaffenheden af disse Handlinger, maatte indeholdes en Eftergivelse af den Straf, som han for samme havde forskyldt. For Friederichsens Vedkommende stillede Sagen sig derimod forsaa vidt anderledes, som det for General Bardenfleth kun blev opgivet, at han ligesom Aschenfeldt havde tegnet Kort hos Overquartermester Geertz, men ikke, at han, hvad der desuden ogsaa maatte anses for mere strafværdigt end Korttegningen, havde været beskjæftiget med Indskydningen af Geværer.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] maatte anse det for umuligt, at de tre omhandlede Officerer kunde vedblive at tjene i Hans Majestæts Armeé, efter hvad der er blevet oplyst om, at de have brudt deres Æresord. Men ligesaa umuligt ansaa han det, at de kunne straffes, thi da de vare Civilpersoner, dengang de gjorde sig skyldige i det paagjældende Forhold, maa de i denne Henseende falde ind under Amnestipatentet for de civile. Han maatte saaledes være af den Mening, at der vil være at give dem alle tre simpel Afsked.

Justitsministeren [Scheel] maatte yderligere bemærke, at han ikke kunde antage, at Amnestipatentet kan komme dem tilgode med Hensyn til Bruddet paa den specielle Forpligtelse, som de havde overtaget sig ved deres Reverser.

Indenrigsministeren [Bang] sluttede sig ganske til Justitsministeren, idet det ogsaa forekom ham, at der ikke er saa liden Forskjel paa alle de tre Paagjældendes Brøde. Skjøndt han saaledes mente, at der er Anledning til aldeles at fritage Aschenfeldt for Straf, antog han dog, at denne ikke kunde blive i Armeen, og der vilde da i saa Henseende nærmere være af Krigsministeren at nedlægge allerunderdanigst Forestilling om hans Entledigelse i Naade og med Pension.

Krigsministeren [Hansen] maatte fremhæve, at alle tre paagjældende Officerer have staaet i Insurgenternes Tjeneste; den insurrectionelle Regjering har givet dem Løn, og det havde den ikke gjort, naar den ei havde antaget, at den havde dem i sin Tjeneste. De Formaal, hvortil de af den insurrectionelle Regjering have været anvendte, have ogsaa været militære, og dette gjælder med Hensyn til dem alle tre, om end i en noget mindre Grad for Aschenfeldts Vedkommende. Ved at bryde deres i Reversen givne Æresord have de alle tre

gjort sig uværdige til at staa i Hans Majestæts Tjeneste, og idet han vedblivende ansaa det for umuligt, at de kunde blive i denne, henholdt han sig til sin allerunderdanigste Indstilling om, at Lundt kasseres, og at de to andre faa af Kongelig Naade simpel Afsked.

Justitsministeren [Scheel] kunde fremdeles ikke andet end være af den Mening, at det vilde være for haardt imod Aschenfeldt, om han skulde have simpel Afsked.

Marineministeren [Steen A. Bille] henlede Opmærksomheden paa, om ikke den Omstændighed, at de Paagjældende have i 1849 faaet simpel Afsked, medens det var dem saagodtsom tilsagt, at de vilde erholde Afsked i Naade, kunde tale for at vise dem større Mildhed, end der ellers maatte være Føie til.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkede, dass ihm darüber kein Zweifel obwalten zu können scheine, dass ein Bruch des Ehrenworts objectiv vorliege, nicht aber subjectiv, denn die drei betreffenden Officiere haben geglaubt, sich innerhalb der Grenze des Reverses zu halten. Er halte auch dafür, dass es nicht möglich sei, dass sie in der Armee bleiben; auf der anderen Seite aber glaube er, dass sie nicht bestraft werden können, und zwar weil ihr Verhältnis geprüft worden, als sie von Seiner Majestät Anstellung als Officiere des holsteinischen Contingents bekämen. Im Allgemeinen habe man doch damals ihr Verhältnis gekannt; man habe gewusst, welche Geschäfte sie gehabt, und man habe zugleich den Inhalt ihres Reverses gekannt. Wenn denn nun diese Leute dessenungeachtet von den drei Generälen zur Anstellung im Bundescontingente einstimmig empfohlen und sie danach auch von Seiner Majestät allergnädigst angestellt worden, so komme es ihm vor, dass eine Strafe wegen ihres schon damals bekannten und geprüften Verhältnisses jetzt nicht stattfinden könne. Da es ihm aber, wie gesagt, nicht thunlich scheine, dass sie als Officiere bleiben, sei er demnach der Ansicht, dass sie jetzt entlassen werden müssen ohne Strafe.

Krigsministeren [Hansen] maatte dog i den Anledning bemærke, at ingen nøjagtig Undersøgelse eller Prøvelse af de tre paagjældende Officerers Forhold foregik inden deres Ansættelse.

Finantsministeren [Sponneck] henholdt sig til Krigsministerens Indstilling, idet det for ham ingen Tvivl var undergivet, at alle tre Paagjældende baade subjectivt og objectivt havde gjort Brud paa deres

Æresord, og idet han, efter hvad der forelaa med Hensyn til Lundt, fandt skjellig Grund til for hans Vedkommende at lade Krigsretsdommen nyde Fremme.

Cultusministeren [Simony] tiltraadte, at der gives alle tre simpel Afsked.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen anbefalede, med Hensyn til alt, hvad der er anført for de Paagjældende, disse til at vises den størst mulige Naade.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter allernaadigst at resolve, at der meddeles Premierlieutenanterne Lundt, Friederichsen og Aschenfeldt Afsked af Hans Majestæts Krigstjeneste, idet Allerhøjstsamme derhos med Hensyn til Sagens Omkostninger stadfæstede Stabskrigsrettens Dom.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 8. april 1853.

Aar 1853, den 8de April, var det Geheime-Statsraad samlet paa Christiansborg Slot under Hans Majestæts allerhøjeste Præsidium.

Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste en Depeche af 31te Marts fra den Kongelige Gesandt i London angaaende Prindsen af Nøers Protest imod Londonner-Traktaten.

Der Finanzminister [Sponneck] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung wegen allerhöchster Unterzeichnung eines Patents betreffend den Anschluss des Fürstenthums Lübeck an das Zoll- und Brennsteuer-System des Herzogthums Holstein.

Seine Majestät der König geruheten das gedachte, der Vorstellung angeschlossene Patent, mit allerhöchster Unterschrift zu versehen.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Budget über die Staats-Einnahmen und Ausgaben für das Herzogthum Holstein im Rechnungsjahr 1853/54, insoweit dieselben das Ministerium für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg sortiren, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht der der Vorstellung angeschlossene Entwurf eines Budgets über die Staats-Einnahmen und Ausgaben für das Herzogthum Holstein im Rechnungsjahr vom 1sten April 1853 bis dahin 1854, insoweit dieselben unter dem Ressort

des Ministeriums für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg stehen, welchem zofolge die Einnahmen veranschlagt sind zu 2.298.032 Rbt. 38²/₅ Sk. und die Ausgaben zu 1.071.399 Rbt. 90 Sk., allerhöchst zu approbiren sein möchte.

Finantsministeren [Sponneck] bemærkede, at han forudsatte, at de tvende ledige Poster under Overappellationsretten ikke vilde blive besatte, og at, hvad den til Bygningsarbeider ved offentlige Bygninger udkastede Sum angik, Udgifterne ved hvert især af de paagjældende Arbeider vilde blive gjort til Gjenstand for nærmere Drøftelse og allerhøieste Afgjørelse, forinden der blev Spørgsmaal om nogen Pengeanvisning.

Nachdem *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] sich hiermit einverstanden erklärt hatte, geruheten *Seine Majestät der König* die in der allerunterthänigsten Vorstellung enthaltenen speciellen Anträge des Ministeriums für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg zu genehmigen und zugleich den vorgetragenen Entwurf eines Budgets über die Einnahmen und Ausgaben für das Herzogthum Holstein im Rechnungsjahr vom 1sten April 1853 bis dahin 1854, insoweit dieselben zu dem Ressort des gedachten Ministeriums gehören, unter der Bestimmung allerhöchst zu approbiren: 1) dass in der Einnahme-Rubrik III.A.5. der Landesbeitrag zum Chausseebau, anstatt mit der Summe von 37.500 Rbt. unter Hinzurechnung des für die im Jahre 1852 im Herzogthum Schleswig vollführten Chausseebauten zu leistenden Beitrags von 30.000 Rbt. mit der Summe von 67.500 Rbt. aufgeführt, dabei aber zugleich ange-merkt werde, dass in dieser Beziehung der nächsten Provinzialständeversammlung des Herzogthums Holstein eine Vorlage zu machen sein werde; 2) dass in der Ausgaberrubrik VII, 1. der Betrag der Unterstützungen, nach Massgabe des allerhöchsten Rescripts vom 11ten April 1851, anstatt mit 60.000 Rbt. nur mit 56.000 Rbt. aufgenommen werde; dass in der Einnahme-Rubrik III.B.4. der Ausdruck »Schleswig-Holsteinischer Canal« mit dem des »Eidercanals« vertauscht werde.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die im Budget des Herzogthums Holstein für das 1ste Quartal d. J. aufgeführten Ausgaben für Nebenlandstrassen und Nebenwege, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht die Verwendung einer Summe von 7.233 Mk. 10¹/₂ Sk., aus dem im Budget des Herzogthums

Holstein für das 1ste Quartal d. J. sub B.II.3.a und 6 aufgeführten 10.000 Mk. sowie die Verwendung der daselbst sub B.II.3.c aufgeführten 851 Mk. 2 Sk. zur Unterhaltung der herrschaftlichen Strecken in den Nebenlandstrassen und Nebenwegen, und die Abhaltung dieser beiden Summen aus den Domanialeinnahmen nachträglich allerhöchst zu genehmigen sein möchte.

Dieser Antrag wurde von *Seiner Majestät* allerhöchst genehmigt.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die allerhöchste Genehmigung des Bauprojects für den Chausseebau von Crempe nach Glückstadt, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht die Ausführung des Chausseebaus von Crempe nach Glückstadt nach dem von dem dirigirenden Stabofficier für das Chausseewesen, Major v. Wenck eingesandten revidirten Bauproject, und namentlich unter Beschränkung der Breite der Steinschlagbahn auf 14 Fuss, allerhöchst zu genehmigen sein möchte.

Dieser Antrag wurde von *Seiner Majestät* allerhöchst genehmigt.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die allerhöchste Genehmigung des Bauprojects für den Chausseebau von Itzehoe über Wilster nach Holstengraben, indem er allerunterthänigst beantragte:

- 1) Ob nicht die der Wilstermarsch von der vormaligen obersten Civilbehörde ertheilte Erlaubnis, die Chaussirung der Hauptlandstrasse von Itzehoe nach Holstengraben unter den von der Civilbehörde getroffenen näheren Bestimmungen zu antecipiren, allergnädigst zu bestätigen, und in Verbindung hiermit der Wilstermarsch die Zusicherung allerhöchst zu ertheilen sein möchte, dass sie seiner Zeit die Erstattung ihrer für den Chausseebau gehabten Ausgaben aus Königlicher Kasse nach Massgabe des Kanzleipatents vom 15ten December 1842 zu gewärtigen habe.
- 2) Ob nicht das revidirte, von dem dirigirenden Stabofficier für das Chausseewesen, Major v. Wenck, eingesandte Bauproject, etwanige Modificationen desselben vorbehältlich, allerhöchst nachträglich zu genehmigen und das Ministerium allergnädigst zu autorisiren sein möchte, wegen der ferneren Ausführung des Baues die erforderlichen Verfügungen zu treffen.
- 3) Ob nicht der Wilstermarsch resp., bis zur erfolgten Einlösung der

Chaussee, die Erhebung von Chausseegeld an den Hebestellen zu Oldenburgskuhle, vor Wilster, bei St. Margarethen und beim Holstengraben nach dem Tarifsatze für eine Meile an jeder Hebestelle in Übereinstimmung mit den §§ 70 und 74 der Wegeverordnung vom 1sten März 1842 und dem Patente vom 19ten Januar 1844 betreffend den Tarif für die Erhebung des Wegegeldes auf den Chausseen, sowie mit dem im § 97 der Wegeverordnung über die Befreiung vom Chausseegelde enthaltenen Bestimmungen unter dem Vorbehalte allergnädigst zu gestatten sein möchte, dass diejenigen Abänderungen und näheren Bestimmungen, welche hinsichtlich des Tarifs und der Befreiungen für die Königlichen Chausseen etwa getroffen werden möchten, auch auf diese Chaussee zur Anwendung zu bringen seien.

- 4) Ob nicht die Wilstermarsch zugleich allerhöchst zu verpflichten sein möchte, nach Eröffnung der Holstengraben-Brunsbütteler Chaussee zwei Drittheile des Reinertrages der Hebestelle bei Holstengraben an die Königliche Kasse abzuliefern.

Sämmtliche diese Anträge wurden von *Seiner Majestät* allerhöchst genehmigt.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die allerhöchste Genehmigung des Bauprojects für den Chausseebau von Holstengraben nach Brunsbütteler Hafen, indem er allerunterthänigst beantragte, ob nicht die Ausführung des Chausseebaus von Holstengraben nach dem Brunsbütteler Hafen nach dem von dem dirigirenden Stabsofficier für das Chausseewesen, Major v. Wenck, eingesandten Bauproject allerhöchst zu genehmigen sein möchte.

Dieser Antrag wurde von *Seiner Majestät* allerhöchst genehmigt.

Schliesslich referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Ernennung des Commissairs für das Entschädigungsgeschäft bei den Chausseebauten von Crempe nach Glückstadt und von Holstengraben nach Brunsbütteler-Hafen, indem er allerunterthänigst beantragte:

- 1) Ob nicht der Forstrath Kiene in Bordesholm zum Commissair für das Entschädigungsgeschäft bei den Chausseebauten von Crempe nach Glückstadt und von Holstengraben nach Brunsbütteler Hafen allerhöchst zu ernennen sein möchte.

- 2) Ob nicht das Ministerium allergnädigst zu autorisiren sein möchte, die dem Forstrath Kiene hierfür zu bewilligende Vergütung nach dem bei ähnlichen Gelegenheiten beobachteten Verhältnis festzustellen.

Diese beiden Anträge wurden von *Seiner Majestät* allerhöchst genehmigt.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori andrages paa, at det Forestillingen vedlagte Udkast til Lov om Tillægsbevilling til Finantsloven for 1851–52 maa forelægges den nu forsamlede Rigsdag.

Hans Majestæt approberede allernaadigst, at bemeldte Udkast forelægges Rigsdagen.

Med Hans Majestæts Tilladelse forlod derpaa Finantsministeren Geheime-Statsraadet, da Forhandlingerne paa Rigsdagen krævede hans Tilstedeværelse.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede en allerunderdanigst Forestilling betræffende nogle Expeditionsfeil, der have indsneget sig i det under 1ste April d. A. allernaadigst approberede Budget for Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig, idet han indstillede, at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at forsyne det ved Forestillingen forelagte Budget for Ministeriet for Hertugdømmet Slesvig for Finantsaaret 1853/54 med allerhøieste Underskrift.

I Overensstemmelse med denne Indstilling forsynede *Hans Majestæt* det forelagte Budget med sin allerhøieste Underskrift.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at der allernaadigst maa forundes Handelfactor Gudmundur Thorgrimsen af Ørebæk Handelssted inden Islands Sønderamt Eneret i 10 Aar til i Island at anlægge og drive Tangbrænderi og en dermed i Forbindelse staaende Fabrik for Tilberedning af alle i Tangasken indeholdte Stoffer.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlov-Criminil] bemærkede, dass er es im allerhöchsten Grade bedenklich finde, ein solches Privilegium, wie das allerunterthänigst beantragte, auf die Zubereitung eines Naturproducts zu ertheilen. Durch dasselbe würde ja eben verhindert, was befördert werden sollte: die allgemeine Verbreitung des betreffenden Betriebes.

Indenrigsministeren [Bang] erindrede, at det ikke kan ventes, at den paagjældende Fabrikation vil blive begyndt, naar den ikke privi-

ligeres. Nægtedes der at meddele Privilegium, vilde derfor Resultatet blive, at intet Tangbrænderi kom istand, medens derimod, naar Privilegiet meddeltes, og Foretagendet lykkedes, flere lignende Brænderier vilde efter Udløbet af de 10 Aar, for hvilke Privilegiet skulde gives, blive indrettede. Øiemedet med Privilegiets Meddelelse var altsaa netop at fremme og ikke at hindre Tangbrænderier.

Justitsministeren [Scheel] fandt med Ministeren for Holsten, at det vel kunde synes noget betænkeligt, at ikke enhver skulde kunne af de Naturgjenstande, han er i Besiddelse af, udbringe hvad han formaaede. Det var ham imidlertid ikke bekjendt, om der tidligere var meddelt lignende Privilegier som det nu foreslaaede.

Cultusministeren [Simony] bemærkede, at et lignende Privilegium var givet tidligere, idet der i sin Tid var tilstaaet en Mand 10 Aars udelukkende Privilegium paa en Kradsuldmølle til Forarbeidning af uldne Klude. Disse Klude kastedes ellers bort til ingen Nytte, og Mølleindretningen, som privilegeredes, var i ingen Henseende inventeret af den Paagjældende, men i fuld Anvendelse andetsteds udenfor Landet. Efter de 10 Aars Forløb, for hvilke Privilegiet gjaldt, var der opstaaet flere Kradsuldmøller paa forskjellige Steder heri Landet, og Fabrikationen havde betydeligt tiltaget.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter allernaadigst at bifalde Indenrigsministerens foreliggende Indstilling.

Indenrigsministeren [Bang] refererede dernæst en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det ved Bevilling ad mandatum igjennem Indenrigsministeriet allernaadigst maa tillades Eieren af Moesgaard Hovedgaard og Gods, Landsoverretsprocurator Dahl at drive for egen Regning, men særskilt fra Hovedgaarden, Gaarden Christiansgaard kaldet, i Nederfløistrup By, endnu i 6 Aar, efter hvilken Tids Forløb Gaarden uopholdelig bliver paa anordningsmæssig Maade at bortfæste eller paa 50 Aar at bortforpagte, forsaavidt den ikke forinden maatte være afhændet, uden at nogen yderligere Henstand i saa Henseende vil kunne ventes.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Med *Hans Majestæts* Tilladelse forlod derpaa Indenrigsministeren Geheime-Statsraadet, da Forhandlingerne paa Rigsdagen fordrede hans Nærværelse.

Krigsministeren [Hansen] foredrog en af den constituerede General-auditeur indgiven allerunderdanigst Relation angaaende Underjæger

Henrich Rasmussen Taars af det 2det Jægercorpses 2det Compagni No. 164, der for Tyveri forbundet med Indbrud er ved Krigsretsdom af 24de Februar d. A. tilfunden 3 Aars Forbedringshusarbeide; hvilken Krigsretsdom den constituerede Generalauditeur allerunderdanigst indstillede til Stadfæstelse.

Efterat *Krigsministeren* [Hansen] havde bemærket, at han tiltraadte den constituerede Generalauditeurs Indstilling, blev denne af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Krigsministeren [Hansen] foredrog fremdeles en af den constituerede Generalauditeur indgiven allerunderdanigst Relation angaaende Secondlieutenant i Infanteriets Krigsreserve Christian Ludvig Wilhelm v. Egholdt, der tiltalt dels for mislig Omgang med de ham betroede Lønnings- og Bespisningspenge, medens han forestod det 1ste Forstærkningsjægercorpses Depot paa Als, dels for efter sin Permission at have gjort sig skyldig i Bedrageri, eller ialtfald i et for en Officer uværdigt Forhold, er ved Stabskrigsretsdom af 22de Marts d. A. tilfunden at have sin Charge forbrudt; hvilken Dom den constituerede Generalauditeur allerunderdanigst indstillede til Stadfæstelse.

Denne Generalauditeurens Indstilling, som tiltraadtes af *Krigsministeren* [Hansen], blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Cultusministeren [Simony] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende et Andragende fra Sognepræst i Norderøernes Præstegjeld paa Færøerne, O. Kofoed, om Tilladelse til at maatte optage et Laan til Opførelse af en ny Præstegaard; i hvilken Forestilling allerunderdanigst indstilles:

- 1) At det allernaadigst maa tillades Sognepræst til Norderøernes Præstegjeld blandt Færøerne, Ole Edvard Sonne Kofoed, til Bestridelse af Omkostningerne ved Opførelsen af Onegjerde Præstegaard, af Færø Amts offentlige Midler at optage et Laan af indtil 1600 Rbd., saaledes at dette, efter Afholdelse af Auction over den gamle Præstegaard, formindskes med Nettobeløbet af, hvad der ved samme bliver udbragt, og at Laanet kommer til at hvile paa Embedet og afdrages og forrentes i 28 Aar med 6 % aarlig af Laanets oprindelige Beløb, og
- 2) At Supplicanten har at underkaste sig den Forandring med Hensyn til Præstegaardens Eiendomshuse, som maatte blive en Følge af en senere Lovgivning angaaende Præstegaards-Bygningerne paa Færøerne.

Begge disse Indstillinger blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte.

Dernæst refererede *Cultusministeren* [Simony] en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at Student ved Universitetet i Kiel, Conrad Jensen, maa allernaadigst fritages for at underkaste sig den ved Kongelig Resolution af 22de November 1833, bekendtgjort 20de December s. A., foreskrevne Præliminærexamen for Studerende fra fremmede Universiteter, imod at han, efterat være immatriculeret ved sidstnævnte Universitet, har, forinden han stedes til Embedsexamen, at tage den ved allerhøieste Resolution af 1ste September 1850, bekendtgjort under 7de s. M., anordnede almindelige philosophiske Prøve, alt dog saaledes, at han herved ikke fortiden erholder Adgang til akademiske Stipendier, om endog en saadan efter hans øvrige Stilling maatte kunne tilkomme ham.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst maa tillades Besidderen af Grevskabet Holsteinborg at tilstede Brugerne af den ifølge allerhøieste Bevilling af 8de December 1809 fra Grevskabet bortarvefæstede og senere udparcellerede Gaard i Faardrup at afløse saavel den Gaarden paahvilende aarlige Canon af 2 Tdr. Rug, 20 Tdr. Byg og 15 Tdr. Havre, som den ved Forandring af Bruger betingede Recognition af resp. 1 og 2 Rbd. pr. Td. Land, eftersom Overgang finder Sted enten ved Arv eller ved Afhændelse, med et Vederlag, der for Canon fastsættes til 3375 Rbd. og for Recognitionen til 175 Rbd., af hvilket Beløb hver enkelt Brugers Andel bliver med Hensyn til Canon at fastsætte efter Hartkornet og med Hensyn til Recognitionen efter Arealet af hans Parcel; og at der med Hensyn til Frugtbargjørelsen af Afløsningssummen, der udelukkende tilfalder Lehnet, bliver at forholde efter Reglerne for Anbringelse af Umyndiges og offentlige Stiftelsers Midler.

Det saaledes Indstillede blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet onsdag d. 13. april 1853.

Aar 1853, den 13de April, var det Geheime-Statsraad samlet paa Christiansborg Slot under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium.

Udenrigsministeren [Bluhme] forelæste en Skrivelse fra den Konge-

lige Gesandt i Wien angaaende den af Prindsen af Nøer indgivne Protest imod Londonner-Traktaten.

Fremdeles meddelte Udenrigsministeren, at det portugisiske Kabinet purement havde tiltraadt Londonner-Traktaten.

Zufolge allerhöchsten Befehls referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] ein allerunterthänigstes Bedenken betreffend das Gesuch der Wittve des weiland Schullehrers Jens Jacobsen, Herle Maria Jacobsen, Vorsteherin der Warteschule in Flensburg, um Begnadigung ihrer wegen Verfertigung und Verbreitung falscher schleswig-holsteinischer Kassenscheine zu achtjähriger Zuchthausstrafe verurtheilten Söhne Gustav Adolph und Otto Ferdinand Jacobsen, indem er allerunterthänigst beantragte, dass es dem Ministerio verstattet sein möchte, die demnächstige allerhöchste Begnadigung der beiden gedachten Züchtlinge, nach Ablauf von 4 Jahren der ihnen zuerkannten Zuchthausstrafe, bei übrigens gutem Betragen derselben in den Strafanstalten, allerunterthänigst beantragen zu dürfen.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] bemerkte, dass er vom rechtlichen Standpunkte aus sich mit dem Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg einverstanden erklären müsse. Wenn es sich aber eben darum handele, ob für Seine Majestät Grund sei, die zwei betreffenden unglücklichen Menschen zu begnadigen, so glaube er allerdings, dass dieses der Fall sei. Es sei nämlich ganz gewiss, dass diejenigen, welche die schleswig-holsteinischen Kassenscheine ursprünglich ausgestellt haben, sich eines bei weitem grösseren Verbrechens schuldig gemacht haben, als die, welche diese illegalen Documente nachgemacht. Es finde sich nun unter den ersteren, welche die Kassenscheine unterschrieben haben, Einer, dem Seine Majestät eine Virilstimme in der holsteinischen Provinzialständeversammlung allergnädigst zu verleihen geruhet haben, ein Anderer, dem Seine Majestät allergnädigst verstattet, die ihm früher beigelegte Pension zu behalten; wenn aber diese Leute nicht nur straflos geblieben, sondern auch besondere Gnade bei Seiner Majestät gefunden, sei es doch eine Anomalie, über die Anderen, welche weniger schuldig sind, eine schwere Strafe zu verhängen, und indem es ihm daher scheine, dass diese, was die Straflosigkeit betreffe, den Unterzeichnern der illegalen Kassenscheine gleich gestellt werden sollen, empfehle er allerunterthänigst die Gebrüder Jacobsen zur vollen Erlassung ihrer Strafe.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkede, dass es ihm doch vorkomme, dass virkelig ein grosser Unterschied da sei zwischen den ursprünglichen Unterzeichnern der illegale Kassenscheine und den zwei betreffende Personen, welche diese nachgemacht haben; jene seien politiske Verbrecher, was die Letztere aber betrefte, so haben sie dieselbe verbrecherische Motive gehabt als jeder andere gemeine Verbrecher, und sie haben dabei ihr Verbrechen in sehr grossem Umfang und mit Erfolg betreiben, so dass ihm kein Grund zu sein schein, in der allerhöchsten Gnade weiter zu gehen als von ihm allerunterthänigst vorgeschlagen. Ob es ein illegales oder ein richtiges Dokument sei, welches nachgemacht worden, könne durchaus nicht in Betracht kommen, dasselbe Verbrechen der Fälschung liege vor; überdies seien ja auch die schleswig-holsteinische Kassenscheine legalisirt gewesen, als die Gebrüder Jacobsen sie nachgemacht.

Justitsministeren [Scheel] kunde heller ikke skjønne, at det allermindste taler for at benaade de paagjældende to Personer yderligere end af Ministeren for Holsten indstillet. Som af denne allerede bemærket, var Underskrivningen af de oprindelige Kassebeviser en politisk Forbrydelse; den var derfor af en ganske anden Beskaffenhed end den i nærværende Tilfælde foreliggende Forbrydelse, der ligefrem er et i Forbindelse med Falsk begaaet grovt Bedrageri. Den Omstændighed, at Hans Majestæt har benaadet de politiske Forbrydere, som havde udstedt Kassebeviserne, i hvilken Udstedelse der forøvrigt heller ikke laa nogen Hensigt at bedrage, idet Udstederne ikke gave Kassebeviserne ud for at være andet, end hvad disse vare, synes saaledes ikke at kunne komme i Betragtning, da det er ganske andre Grunde, som derved have gjort sig gjældende, end de, hvorefter det maa dreie sig, naar Talen er, som her, om en almindelig Forbrydelse, begaaet med fuld Bevidsthed om, at de begik en saadan. Med Ministeren for Holsten maatte han ogsaa fremhæve, at Kassebeviserne vare af Hans Majestæt dengang, da de bleve eftergjorte af de tvende Paagjældende, erklærede for gyldige til at gaa ind imellem Mand og Mand og til at indløses af Staten.

Udenrigsministeren [Bluhme] sluttede sig til Justitsministeren, idet han derhos tilføiede, at det forekom ham meget farligt, ifald den Amnesti, som Hans Majestæt eengang for alle havde givet for de begaaede politiske Forbrydelser, skulde drage til Følge for borgerlige

Forbrydelser, da dette let vilde tilveiebringe en Frygt for Mangel af Retssikkerhed. At nu den i nærværende Tilfælde foreliggende Forbrydelse, hvorved der i bedragerisk Hensigt og ved falske Underskrifter er givet Dokumenter Udseende af at være, hvad de ikke vare, er af en ganske anden Charakter end den ren politiske Forbrydelse, som er begaaet af Udstederne af de ægte Kassebeviser, forekom ham klart, og han fandt derfor heller ikke, at der paa nogen Maade kunde fra den for den sidstnævnte Forbrydelse bevilgede Amnesti drages nogen Slutning for det foreliggende Tilfælde.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] maatte yderligere bemærke, at efter hans Opfatning, ere de Mænd, som have udstedet de oprindelige Kassebeviser, ikke amnesterede ved Amnestipatentet, thi deres Forbrydelse er ingen ren politisk Forbrydelse. Men forøvrigt maatte han ialtfald være af den Mening, at politiske Forbrydere netop ere den værste Slags Forbrydere og paa ingen Maade bør bedømmes mildere end andre Forbrydere.

Krigsministeren [Hansen] fandt, at det allerede var en stor Benaadning, naar 4 Aar af Straffetiden blev eftergivet de Paagjældende, og antog, at der ikke fortiden burde tilstaaes dem yderligere Formildelse i Straffen. Derimod kunde det vel, da Hans Majestæt havde ladet Naade gaa for Ret med Hensyn til de oprindelige Udstedere af Kassebeviserne, længere hen i Tiden komme under Overveielse, om der ikke, forudsat at de tvende vedkommende Personer imidlertid opførte sig vel i Straffeanstalten, maatte af den nævnte Grund være Anledning til at lade dem tilflyde en større Benaadning.

Marineministeren [Steen A. Bille] henholdt sig til Justitsministeren og Udenrigsministeren.

Finantsministeren [Sponneck] troede heller ikke, at det gik an aldeles at fritage de to Paagjældende for Straf, men det forekom ham imidlertid dog, at der deri, at Tanken om Forbrydelsen var, under Indvirkning af den politiske Forbrydelse, hvorved Handlingen stod i Forbindelse, opstaaet og udklækket hos dem paa en Tid, da Hans Majestæt endnu ikke havde udtalt, at Kassebeviserne maatte anses som gyldige og skulde indløses af Statskassen, og medens Retsbegreberne vare aldeles forvirrede, laa et Moment til at gaa yderligere i den Kongelige Naade, end af Ministeren for Holsten foreslaaet; og dette Moment vilde han for sit Vedkommende finde, at der toges tilstrækkeligt Hensyn til,

naar de Paagjældende efter 2 Aars Hensiddens i Straffeanstalten fritages for Resten af Straffen.

Indenrigsministeren [Bang] sluttede sig til den fra flere Sider udtalte Mening, at der ikke kan blive Spørgsmaal om aldeles at fritage de Paagjældende for Straf, men fandt, at der vel kunde være Anledning til yderligere at formilde Straffen ned til 4 Aar. Han ansaa det nemlig for klart, at de daværende politiske Forhold, under hvilke en Opløsning af Retsbegreberne fandt Sted, have havt en stor Indflydelse paa de paagjældende to Personers subjektive Skyld, og dette forekom ham navnlig udpræget i den Tanke hos dem, som er antydet i Akterne, at en Del af de udstedte Kassebeviser, hvilke Papirer vistnok, som en Virkning af Oprøret, paa ingen Maade havde den Betydning i den almindelige Mening som andre slige Penge, vare forkomne, at der altsaa derved vilde paa Indløsningen blive en Gevinst, og at de da kun syntes, at det ikke kunde være saa stor Synd at se at faa Del i denne Fordel, uden at det egentlig har været deres Mening at tilføje Staten noget formeligt Tab. Under saadanne Omstændigheder forekom det ham, at den begaaede Forbrydelse har en ganske særegen Charakter, og han troede, at naar ad Naadens Vei Straffetiden nedsættes til 2 Aar, en saadan Straf kunde anses tilstrækkelig.

Cultusministeren [Simony] maatte vel tillægge de af Finantsministeren og Indenrigsministeren udhævede Momenter betydelig Vægt, men troede dog, at der vistes de Paagjældende saa stor Naade, som der var Anledning til, naar Straffen overensstemmende med den holstenske Ministers Indstilling nedsattes til det Halve.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen udtalte sig for at lade i den foreliggende Sag Naade gaa for Ret.

Hans Majestæt Kongen resolverede derefter allernaadigst, at Straffetiden for de Paagjældende skal under Forudsætning af, at de vise god Opførsel i Straffeanstalten, nedsættes til 3 Aar; hvilken allerhøieste Resolution bliver at meddele Vedkommende.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch des Auscultanten bei den holsteinischen Oberdicasterien, Grafen Adelbert Baudissin, um Verleihung des votum consultativum.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage geruhe-

ten *Seine Majestät*, dem Auscultanten bei den holsteinischen Oberdicasterien, Grafen Adelbert Baudissin, das votum consultativum in den bei diesen Oberdicasterien zur Verhandlung kommenden Sachen allerhöchst beizulegen.

Noch referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend eine temporaire Abhandlung der von den Wirthen im Flecken Wandsbeck jährlich zu entrichtenden Schenkaccise.

Übereinstimmend mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät* das Ministerium allergnädigst zu autorisiren, von den zur Entrichtung der Schenkaccise pflichtigen Wirthen im Flecken Wandsbeck für die Zeit vom 1sten Januar 1852 bis dahin 1862 statt der gedachten Accise eine feste Abgabe von 64 Rbt., deren Zahlung den Contribuenten solidarisch obliegen würde, jährlich erheben zu lassen.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Bevilgelsen af et Gebyr til Sognefogderne i Landdistrikterne for Paategning af Skudsmaalsbøger, idet han indstillede, om det ikke allernaadigst maatte tillades Sognefogderne i Haderslev Amt af vedkommende Tyende at oppebære et Gebyr af 16 Bsk. eller 5 Sk. Courant for Meddelelsen af den i § 50 af Tyendeanordningen af 25de Februar 1840 foreskrevne Forevisnings-Paategning paa de til Sognet ankommende Tyenders Skudsmaalsbøger, samt om ikke Ministeriet allernaadigst turde være at bemyndige til ogsaa i andre Distrikter af Hertugdømmet Slesvig at meddele Sognefogderne eller de med dem i Klasse staaende Underofficialer en lignende Til ladelse.

Hans Majestæt resolverede allernaadigst, at der, forinden endelig allerhøieste Bestemmelse tages, bliver fra samtlige Overøvrigheder i Hertugdømmet Slesvig at indhente Betænkninger angaaende, hvorvidt der maatte være Anledning til ved en almindelig Anordning at gjøre den for Haderslev Amts Vedkommende allerunderdanigst foreslaaede Foranstaltning gjældende for hele Hertugdømmet; hvorefter da Sagen paany vilde være allerunderdanigst at foredrage.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Bewilligung einer Beihilfe aus der Staatskasse zu den Kosten des Neubaus der Kirche zu Ülvesbüll, Probstei Eiderstedt.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage genehmigten *Seine Majestät* allerhöchst, dass der Gemeinde zu Ülvesbüll in der Probstei Eiderstedt zur Deckung der durch den Neubau der dortigen Kirche erwachsenden Kosten, ausser der durch die allerhöchste Resolution vom 15ten October 1847 bewilligten, aber später nicht ausbezahlten Summe von 1000 Rbt., annoch eine Summe von 2000 Rbt., mithin im Ganzen 3000 Rbt. aus der im Budget des Ministeriums pro 1853/54 zu ausserordentlichen Ausgaben für das Kirchen- und Unterrichtswesen aufgeführte Summe ausbezahlt werde.

Finantsministeren [Sponneck] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at den under No. 297 i St. Anna Vester Quarter her i Staden til Bolig for gamle og trængende Tømmersvende opførte Bygning allernaadigst maa fritages for Erlæggelsen af Bygningsafgift, dog at denne Fritagelse ikkun angaar de Leiligheder, der overlades saadanne trængende Personer til Afbenyttelse enten frit eller for en særlig moderat Leie, hvorimod der af de Leiligheder, der anvendes til anden Brug og navnlig overlades Stiftelsens Betjente til Beboelse som en Del af deres Løn, vil være at svare Bygningsafgift efter Anordningerne.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Justitsministeren [Scheel] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori indstilles, at det allernaadigst maa tillades Besidderne af Baroniet Vilhemsborg at tilstede Eieren af den fra Baroniet bortarvefæstede Gaard, Henriettegaard kaldet, beliggende paa Malling Mark og staaende for Hartkorn 5 Tdr. 7 Skpr. 3 Fdkr. 2¾ Alb., at afløse den i Gaarden indestaaende Canon og den ved Forandring af Arvefæster stipulerede Recognition samt frigjøre sig for de øvrige med Arvefæsteskjødet gjorte Indskrænkninger i hans Eiendomsraadighed over Gaarden, ved til Baroniet contant at indbetale et Beløb af 600 Rbd., hvilket Beløb uden Afkortning tilfalder Lehnet og bliver under Justitsministeriets Control at anbringe som andre Fideicommismidler.

Denne Indstilling blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt.

Cultusministeren [Simony] refererede en allerunderdanigst Forestilling om et extraordinært Bidrag af indtil 386 Rbd. til nogle Forandringer og Forbedringer ved Universitetets zoologiske Musæums Lokale og Inventarium, i hvilken Forestilling indstilles, at det allernaadigst maa blive approberet, at der til nogle Forandringer og Forbedringer ved Universitetets zoologiske Musæums Lokale og Inventarium

rium er anvendt et Beløb af 386 Rbd. af den ved Finantsloven for 1852/53 under Universitetsbudgettets Udgiftspost 12 til forskellige løbende og ekstraordinære Udgifter bevilgede Sum af 1500 Rbd.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst denne Indstilling.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraadets Møde.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet fredag d. 15. april 1853.

Aar 1853, den 15de April, var det Geheime-Statsraad samlet paa Christiansborg Slot under Hans Majestæt Kongens allerhøieste Forsæde. Justitsministeren var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede.

Krigsministeren [Hansen] androg allerunderdanigst paa allerhøieste Bemyndigelse til at forelægge Hans Majestæt til allerhøieste Stadfæstelse den af begge Rigsdagens Thing vedtagne Lov om en ekstraordinær Enkepension.

Hans Majestæt meddelte allernaadigst den saaledes begjærte Bemyndigelse.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] refererede en allerunderdanigst Forestilling betræffende Eftergivelse af den i Jollerup, Apenrade Amt, bosatte Krigsraad Møllers Rangskat fra 1ste Januar 1851 at regne.

I Overensstemmelse med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* allernaadigst, at Krigsraad Møller i Jollerup tilstaaes Fritagelse for Rangskats Erlæggelse for et Tidsrum af 3 Aar, fra 1. Januar 1851 at regne.

Der Minister für das Herzogthum Schleswig [Moltke] referirte en allerunterhänigste Vorstellung betreffend die Ertheilung eines Patents auf 10 Jahre für den Daguerreotypisten H. R. Hess in Flensburg auf die Anfertigung und den Verkauf einer von ihm erfundenen Maschine zur Verfertigung hölzerner Schuhstifte, indem er allerunterhänigst beantragte, ob nicht dem Daguerreotypisten H. R. Hess in Flensburg ein für einen Zeitraum von 10 Jahren gültiges Patent auf die Anfertigung und der Verkauf einer von ihm erfundenen Maschine zur Verfertigung hölzerner Schuhstifte im Herzogthum Schleswig zu ertheilen, und das Ministerium zu autorisiren sein möchte, das in dieser Beziehung weiter Erforderliche zu veranlassen.

Idet *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldt denne Indstilling, resol-
verede Allerhøistsamme tillige, at for Fremtiden, naar nogen ansøger
om et Patent for hele Monarkiets Vedkommende, skal der først corre-
sponderes imellem Indenrigsministeriet, Ministeriet for Slesvig og
Ministeriet for Holsten og Lauenborg, og skal da derefter det af disse
tre Ministerier, under hvis Ressort Ansøgeren hører, nedlægge aller-
underdanigst Forestilling, hvornæst, naar det allernaadigst bifaldes,
at den paagjældende Opfindelse patenteres for hele Monarkiet, 3
Patenter blive at udfærdige af de nævnte Ministerier, resp. hvert for
sit Vedkommende, saaledes at der kun for det Patent, som udfærdiges
igjennem det Ministerium, der har nedlagt den allerunderdanigste
Forestilling, bliver at erlægge Expeditionsgebyr, men de andre Patenter
udfærdiges gratis.

Sluttelig refererede *Ministeren for Hertugdømmet Slesvig* [Moltke]
en allerunderdanigst Forestilling angaaende Ophævelsen af det ved
allerhøieste Resolution af 17de November 1815 approberede Bibel-
selskab for Hertugdømmet Slesvigs Vedkommende.

Overensstemmende med Indstillingen bifaldt *Hans Majestæt* aller-
naadigst, at det ved allerhøieste Resolution af 17de November 1815
approberede Bibelselskab ophæves for Hertugdømmet Slesvigs Ved-
kommende.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet mandag d. 18. april 1853.

Aar 1853, den 18de April, var det Geheime-Statsraad samlet paa
Christiansborg Slot under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium.

Hans Majestæt Kongen aabnede Mødet med at tilkjendegive, at
Grunden, hvorfor han havde sammenkaldt Geheime-Statsraadet idag,
var, at han vilde høre dets Raad med Hensyn til, hvad der var at fore-
tage i Anledning af det Udfald, som Arvefølgesagen havde faaet paa
den forenede Rigsdag, idet denne havde forkastet Budskabet af 4de
October f. A.

Premierminister [Bluhme] bemærkede, at det, under Forudsætning
af, at Hans Majestæt vil beholde sit nuværende Ministerium, forekom
ham, at der kun kunde være Spørgsmaal imellem, om Hans Majestæt

vil opløse Rigsdagen eller ikke opløse den. At lade Rigsdagen fremdeles forblive sammen, troede han at maatte fraraade Hans Majestæt. Han troede ikke, at Hans Majestæt vilde finde det overensstemmende med sin egen og sin Regjerings Værdighed at lade det hele idag foreliggende Udfald paa Rigsdagen af en Sag af saa stor Betydenhed som Arvesagen gaa rolig hen, som om intet var sket, og han troede ikke, at det vilde være hensigtsmæssigt, om Hans Majestæt befalede sine Ministre at vedblive at forhandle de øvrige Sager med den nuværende Rigsdag. Regjeringen vilde derved lide i Værdighed og Respekt et Tab, som maatte virke skadeligt i mange Forhold, ligesom han navnlig ogsaa troede, at det overfor Udlandet vilde være skadeligt, hvis Hans Majestæt rolig taalte et saadant Nederlag som det, hvorom Talen er, i en Sag hvori de største Magter ere interesserede. Hvis altsaa Hans Majestæt vil beholde sit nuværende Ministerium, maatte han henstille, om der ikke vil være allerhøist at befale et Patent, hvorved den nuværende Rigsdag opløses. Han burde imidlertid ikke fordølge, at det kan være noget uvist, om man af et saadant Skridt kan love sig et saadant Resultat, som dermed tilsigtes. Det kan nemlig vel være, at Vælgerne, naar de nye Valg skulle foregaa, ville træffe et saadant Valg, at de Rigsdagsmænd, hvis Stivhed har ført til Arvefølge-Budskabets Forkastelse, ikke blive gjenvalgte; men det kan ogsaa være, at de blive gjenvalgte, og at Oppositionen paa Rigsdagen imod Hans Majestæts Regjering kan blive endmere forstærket. Men Udfaldet af de nye Valg blive som det vil, saa troede han dog i ethvert Fald at burde i dette Øieblik, naar Hans Majestæt forlanger hans Raad, tilraade det Middel, som i hans Øine er det eneste til at gennemføre Hans Majestæts Villie i den paagjældende vigtige Sag, og han maatte saaledes udtale sig for, at Rigsdagen strax opløses.

Hans Majestæt Kongen behagede at yttre, at det, at Allerhøistsamme ønsker at beholde de Ministre, han nu har, er en Forudsætning, som ingen kan tvivle paa. Hans Majestæt havde strengt fulgt de Raad, som dette Ministerium havde givet ham, siden det første Gang samledes med ham; at Udfaldet af Arvesagen var paa Rigsdagen blevet, som det er, gjorde Allerhøistsamme ondt, men at forlade sine Ministre i dette Øieblik, kunde han ikke finde rigtigt handlet, og det var derfor hans Villie, at de blive paa deres Poster. Erfaringen havde imidlertid lært Allerhøistsamme, navnlig i de siden 1848 forløbne Aar, at naar man vinder Tid, vinder man alt, og han vilde derfor ogsaa spørge

Ministeriet, om det ikke troede, at det i nærværende Tilfælde vilde være bedst at søge at vinde Tid. Han havde i saa Henseende tænkt sig det Alternativ at lade Rigsdagen vedblive at fortsætte sine Forhandlinger, indtil den er færdig med Finantsloven, saa opløse den og igjen sammenkalde en extraordinær Rigsdag og forelægge denne Arve-Budskabet uforandret. Hans Majestæt havde nemlig sine Betænklichkeiten ved at opløse Rigsdagen i dette Øieblik, da Stemningen desværre ikke er saa god mod Allerhøistsammes Ministerium, som den burde være. Hvis saaledes Følgen af nu at opløse Rigsdagen, hvad Hans Majestæt vilde gjøre, naar Ministeriet ønskede det, og udskrive nye Valg, blev, at man fik en Rigsdag, som var endnu mindre vel stemt imod Regjeringen end den nuværende, saa kunde dette føre til, at igjen den Rigsdag maatte opløses, og gjentages atter paany disse Opløsninger, frygtede Allerhøistsamme for, at det blev et saadant Chaos, at Resultatet tilsidst kunde blive, at Allerhøistsamme maatte gjøre, hvad han nødig vilde: gaa imod den Lov, han selv havde givet.

Krigsministeren [Hansen] bemærkede, at han troede, at Hans Majestæts Krones Værdighed kræver, at Rigsdagen strax opløses. Intet vilde efter hans Formening vindes ved først at afvente Tilendbringelsen af Behandlingen af Finantsloven; fra det Øieblik Regjeringen tog roligt imod det Skridt fra Rigsdagens Side, som foreligger i Arvefølge-Budskabets Forkastelse, vilde Ministeriet have tabt al sin Anseelse paa Rigsdagen, og det var meget at formode, at det Parti paa Rigsdagen, som vil styrte Ministeriet, og som er meget talrigere end det Antal, der har stemt imod Budskabet, vilde fremdeles contraquarrere de Skridt, som Regjeringen foretog, saa at Hans Majestæt dog alligevel vilde senere komme i den Nødvendighed at opløse Rigsdagen. Han saa meget vel, at Følgen af en Opløsning nu af Rigsdagen maaske kunde blive, at Resultatet af de nye Valg blev ligesaa slet som det, der haves af de sidste Valg, muligen slettere; men dette staar ikke til at undgaa, og saaledes som Stemningen er, tyder alt paa, at det maa ende med en Krisis. Idet han endnu sluttelig fremhævede, at det ogsaa syntes ham, at Hans Majestæts Stilling til Udlandet kræver en eclatant Foranstaltning i Anledning af det Skridt, som Rigsdagen har gjort i den paagjældende Sag, stemmede han for, at Rigsdagen strax opløses.

Finantsministeren [Sponneck] yttrede, at for ham stiller sig Sagen saaledes, at naar Hans Majestæt vil befale Raad af dette Ministerium,

kan det ikke tilraade andet som Svar paa Rigsdagens Forkastelse af Arvefølge-Budskabet end Opløsning af Rigsdagen. Han maatte derhos antage, at Nødvendigheden fordrer, at Opløsningen sker strax, og han ansaa det ligefrem som en Umulighed at udsætte samme efter Tilendbringelsen af Finantssagen; hellere end at opsætte Opløsningen saalænge vilde han tilraade slet ikke at opløse Rigsdagen. Idet han altsaa betragtede Rigsdagens uopholdelige Opløsning som en saadan politisk Nødvendighed, at alle andre Hensyn maa vige derfor, og idet han desuden, hvad Virkningen af Opløsningen angik, ansaa det for umuligt i Øieblikket med nogensomhelst Sikkerhed at kunne conjecturere om, hvorledes Udfaldet af de nye Valg maatte blive, tilføiede han tillige, at han i hin Nødvendighed søger Begrundelse for de Skridt, som han med Hensyn til Finantsloven maa nærmere bringe i allerunderdanigst Forslag.

Marineministeren [Steen A. Bille] bemærkede, at han, efterat Hans Majestæt har erklæret at holde fast ved Budskabet af 4de October f. A., anser det nødvendigt at opløse Rigsdagen, og idet han ikke fandt, at Ministeriet kan efter det Nederslag, som er lidt ved Budskabets Forkastelse, længere forhandle med den nuværende Rigsdag, tilraadede han bestemt, at Opløsningen sker strax.

Indenrigsministeren [Bang] yttrede, at det gjorde ham ondt, at han, efterat saamange Ministre have udtalt sig saa bestemt for Nødvendigheden af Rigsdagens Opløsning, maatte bestemt erklære sig imod denne. Han mente, at den, ligesom enhver Handling i Livet, skal bedømmes efter sit Øiemed, og Øiemedet med Opløsningen maa være at skaffe saadan Forandring i Rigsdagens Sammensætning, at man kan vente en med Regjeringens Anskuelse stemmende Beslutning i Arvesagen. Men at dette Øiemed skal kunne naas ved Opløsning af Rigsdagen, ansaa han ikke for muligt. Arvesagen var allerede, da de sidste Folkethingsvalg foregik, Gjenstand for Omhandling ved enhver Valghandling; han var aldeles overbevist om, at Stemningen paa ingen Maade er siden bleven bedre. Det forekom ham da saaledes klart, at den nuværende Rigsdags Opløsning og fornyede Valg ikke kunne andet end fremkalde et uheldigt Resultat med Hensyn til Besvarelsen af det Spørgsmaal, som allerede forrige Gang forelaa; og hvad han havde erfaret, og det var ikke nogen ganske ringe Erfaring, han i saa Henseende havde havt Leilighed til at gjøre, talte ogsaa positivt for, at Resultatet vilde blive et saadant. Dertil kom, at Regjeringen i alle

Sager udenfor Arvesagen har paa Rigsdagen havt en Majoritet for sig, og at denne Majoritet, navnlig i Landstinget, har været meget bestemt gaaende ud paa at bevare de conservative Interesser; han troede derfor ogsaa, at Regjeringen vil forsaa vidt kunne komme til at savne den Rigsdag og navnlig det Landsting, man nu har. Idet han nu heller ikke kunde skjønne, at Regjeringen for at soutenere sin Værdighed bør foretage en Handling, som ikke kan føre til sit naturlige Øiemed, og meget mere troede, at Regjeringens Værdighed ikke kan vinde ved at benytte et Middel, som er utjenligt til, hvad der ved det skal naas, mente han paa den anden Side ikke, at Rigsdagens Forkastelse af Arvefølge-Budskabet bør gaa uændset hen. I saa Henseende antog han, at der ikke er andet for, end at man nu maa skride til de Foranstaltninger, som kunne fjerne Rigsdagens Indflydelse paa det paagjældende Spørgsmaal, som den nu har Magt til med $\frac{3}{4}$ Stemmer at afvise; og blandt de flere Midler, som dertil kunde frembyde sig, ansaa han det for det hensigtsmæssigste, at Regjeringen fremtræder for Rigsdagen med Forslag til dennes fremtidige Ordning, saaledes som den efter Kundgjørelsen af 28de Januar f. A., ifølge hvilken Rigsdagen kun skal være en Provindsial-Landdag, maa blive.

Justitsministeren [Scheel] maatte med Indenrigsministeren anse det meget tvivlsomt, om man ved Opløsning af Rigsdagen vil komme det tilsigtede Øiemed nærmere: at bringe Rigsdagen til at gaa ind paa Arvefølge-Budskabet. Vel udgjøre de Medlemmer af Folkethinget, som have stemt imod Budskabet, et forholdsvis ringere Antal end de Medlemmer af Landstinget, som stemte imod, saa at der forsaa vidt kunde være nogen Grund til at mene, at naar nu en Opløsning af hele Rigsdagen fandt Sted (medens det forrige Gang kun var Folkethinget, der opløstes), vilde det kunne naas at faa ved de nye Valg $\frac{3}{4}$ af Landstingets Stemmer for Budskabet; men han skulde dog snarere anse det for usandsynligt, at man vilde opnaa et saadant Resultat, og han maatte derhos ogsaa erkjende, at Regjeringen har i det nuværende Landsting en virkelig konservativ Majoritet. Naar han nu tillige betænkte den store Vanskelighed, som i Tilfælde af Rigsdagens Opløsning vilde fremstaa med Hensyn til Finantsloven, kunde han ikke nægte, at han fandt det meget betænkeligt at opløse Rigsdagen, og han skulde snarere være af den Formening, at det vilde være hensigtsmæssigt, ikke at lade en Opløsning finde Sted.

Cultusministeren [Simony] kunde heller ikke tilraade at opløse

Rigsdagen. Han antog, at de nye Valg vilde for Regjeringen, navnlig med Hensyn til Arvesagen, blive uheldigere end de, ifølge hvilke den nuværende Rigsdag er sammensat, og under det Forhold saa han ikke, til hvad Nytte Opløsningen kunde være. Han maatte derfor ganske slutte sig til Indenrigsministeren.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkede, dass er es weder dem Inlande noch dem Auslande gegenüber angemessen glaube, den gegenwärtigen Reichstag seine Verhandlungen fortsetzen zu lassen. Wenn er sich nämlich auf die in der allerhöchsten Bekanntmachung vom 28sten Januar v. J. ausgesprochenen Standpunkt der Integrität der Monarchie stelle, scheine es ihm in keiner Weise thunlich, nachdem die nothwendige Grundlage dieser Integrität, welche Seine Majestät durch die Königliche Botschaft vom 4ten October gegeben, vom Reichstage verworfen worden, eine Auflösung desselben vermeiden zu können. Es komme ihm vor, dass, wenn eine Auflösung nicht Statt finde, die grösste Ungewissheit in den Herzogthümern darüber entstehen müsse, ob wirklich noch die in der Botschaft ausgesprochene Absicht Seiner Majestät durchgeführt werden solle, oder ob nicht jedenfalls die Sache in die unbestimmte Ferne dahin gestellt worden; und eine Aussprache Seiner Majestät, dass es gleichwohl in der Absicht Allerhöchstderselben liege, die Botschaft durchzuführen, wäre nicht wohl damit vereinbar, den Reichstag fort-dauern zu lassen. Eine Stockung im ganzen Verfassungswerke der Monarchie würde auch für längere Zeit eintreten müssen, und dazu komme noch, dass es mit der in der Bekanntmachung vom 28sten Januar v. J. gegebenen Zusage, die Provinzialstände-Versammlungen der Herzogthümer baldthunlichst einzuberufen, nicht übereinstimmend scheine, ihr Zusammentreten länger als durchaus nothwendig auszusetzen, dass es aber von grosser Wichtigkeit sei, dass die Erbfolgefrage abgemacht werde, ehe die Stände zusammentreten. Er glaube demnach, dass es im Interesse der ganzen Monarchie nothwendig sei, dass der Reichstag jetzt aufgelöst und neue Wahlen ausgeschrieben werden; dieses sei das gesetzliche Mittel, und er wisse nicht, warum man es nicht versuchen solle; welchen Erfolg es haben würden, sei es unmöglich schon jetzt im Voraus berechnen zu können.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] maatte ligeledes være af den Mening, at under de nuværende Forhold Rigsdagens uopholdelige Opløsning er en Nødvendighed, og han indsaa ikke,

hvorledes Bekjendtgjørelsen af 28de Januar 1852, der danner Grundlaget for det nuværende Ministeriums Politik, skal komme til Udførelse for Slesvigs Vedkommende, naar Regjeringen ikke vil for Kongerigets Vedkommende bruge de Midler, som Loven hjemler. Bekjendtgjørelsen af 28de Januar begynder med at udtale Arvefølgens Ordning som det første Fornødne; denne Ordning danner Grundlaget for det Hele, og saalænge den ikke er sket, kan man ikke skride frem med Fælledsforfatningen. Det er ogsaa, som af Ministeren for Holsten allerede bemærket, udtrykkeligt udtalt i Bekjendtgjørelsen af 28de Januar, at Provindsialstænderne i Hertugdømmerne skulle indkaldes snarest muligt; men han kunde efter sin Mening ikke raade til at sammenkalde dem, før Arvesagen er afgjort. Naar imidlertid Regjeringen ikke vilde bruge de lovlige Midler, som den har til at fremskynde denne Afgjørelse, saa vilde Skylden for, at hint Tilsagn ikke blev opfyldt, falde paa den selv. Han ansaa det derfor, som alt bemærket, nødvendigt at opløse Rigsdagen; naar dette skete, havde Regjeringen gjort, hvad den kunde, og hvad Udfaldet af det Skridt kunde blive, kunde ikke vides endnu.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen fandt, at Rigsdagen havde saaledes compromitteret sig, at den nødvendigvis maatte opløses, og han vilde finde det meget betænkeligt, om Regjeringen vilde i Europas Øine compromittere sig ved ikke at opløse den.

Hans Majestæt Kongen behagede derefter at yttre, at Allerhøistsamme, efterat en Majoritet af 7 af Geheime-Statsraadets Medlemmer havde erklæret sig for, at Rigsdagen strax opløses, og da han ved nærmere Overveielse ikke saa nogen anden Vei at gaa, ogsaa troede at maatte bestemme sig til at gjøre Brug af den Berettigelse, som Grundlovens § 27 i saa Henseende giver ham. Det var og noget, som Hans Majestæt altid havde indprentet sig, at den øverste Magts Værdighed maa opretholdes; Allerhøistsamme havde, efter sit Ministeriums Raad, selv underskrevet Arve-Budskabet, og Rigsdagen havde ved at nægte dets Antagelse vist ham en Mistillid, som han ikke fortjente, og over hvilken han fandt sig fornærmet. Allerhøistsamme befalede da altsaa Premierministeren imorgen at opløse Rigsdagen i Hans Majestæts Navn; og Allerhøistsamme paalagde derhos Indenrigsministeren strax at sætte det Fornødne iværk med Hensyn til Udskrivningen af nye Valg, hvilken maatte ske saa snart som muligt. Endelig tilkjendegav Hans Majestæt, at han ventede at modtage med

det første allerunderdanigst Forslag fra Finantsministeren om, hvorledes der vil være at forholde med Hensyn til Finantssagen.

Efterat Hans Majestæt derpaa i Overensstemmelse med, hvad der i Geheime-Statsraadet blev udtalt om, at det maatte anses correktest og sikkrest, at hvert af Rigsdagens Thing opløses for sig, men at Opløsningen iøvrigt rettest skete ved een samlet Akt, som oplæses i begge Thing, havde bestemt, at der bliver at forholde paa denne Maade, paalagde Allerhøistsamme Premierministeren allerunderdanigst at forelægge i et Geheime-Statsraadsmøde imorgen et Opløsningsdekret til allerhøieste Underskrift.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] bemærkte, dass es ihm vorkomme, dass es gut sein könnte, wenn im Auflösungs-Decrete auf die Sache, welche dasselbe veranlasst habe, und auf das specielle Verhältnis dieselbe Rücksicht genommen,* und es namentlich auch darin ausgesprochen würde, dass die betreffende Ansicht Seiner Majestät jedoch von der grossen Mehrzahl des Reichstags getheilt worden.

Efterat flere af Geheime-Statsraadets Medlemmer havde udtalt sig for Hensigtsmæssigheden af, at der i Opløsningsdekretet optages noget i den af Ministeren for Holsten antydede Retning, befalede *Hans Majestæt* Premierministeren at tage Hensyn hertil ved Opløsningsdekretets Affattelse.

Hans Majestæt hævdede derpaa Geheime-Statsraadets Møde.

J. Liebe.

Møde i geheimestatsrådet tirsdag d. 19. april 1853.

Aar 1853, den 19de April, var det Geheime-Statsraad samlet paa Christiansborg Slot under Hans Majestæts allerhøieste Præsidium. Justitsministeren var ved Sygdom forhindret fra at være tilstede. Indenrigsministeren var fraværende paa Grund af uopsættelige Embedsforretninger.

Premierministeren [Bluhme] forelagde et, i Overensstemmelse med, hvad Hans Majestæt i Geheime-Statsraadets Møde igaar havde befaleet, affattet allerhøieste Aabent Brev angaaende Opløsningen af den nuværende Rigsdag, hvilket af ham blev oplæst saalydende.

* Teksten har: derselben Rücksicht genommen.

»Vi Frederik den Syvende o. s. v. Gjøre vitterligt: At da den i Vort allernaadigste Budskab af 4de October 1852 betegnede Ordning af Thronfølgen, til hvilken Vi have opfordret den nuværende Rigsdag at give Samtykke for Kongerigets Vedkommende, skjøndt den vel er tiltraadt af et stort Flertal af Rigsdagens Medlemmer, dog ikke har erholdt et saadant Antal Stemmer, som udfordres ifølge Grundloven af 5te Juni 1849 § 4, saa have Vi, i Henhold til Grundlovens § 27, allernaadigst besluttet at opløse den nuværende Rigsdag.

Thi erklære Vi herved den nuværende Rigsdag for opløst.

Hvorefter o. s. v. &c.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Rentlow-Criminil] bemærkede, dass es ihm vorkomme, dass der Erlass des betreffenden offenen Briefes eine angemessene Gelegenheit darbiete, darin auszusprechen, dass Seine Majestät in der allerhöchsten Botschaft vom 4ten October v. J. nichts verändern wollen.

Premierministeren [Bluhme] maatte, ihvor bestemt end hans Mening om, at Budskabet ikke bør forandres i noget Punkt, er, dog allerunderdanigst fraraade, at der i det foreliggende Aktstykke optages noget i saa Henseende, da saadant dels ikke behøves, og det dels forekom ham, at Hans Majestæt, der jo ikke er bunden til sine nærværende Raadgivere, længere end Hans Majestæt selv vil, vilde, netop med Hensyn hertil sætte sig i en egen Position, naar Allerhøistsamme nu i det aabne Brev erklærede, at han aldrig vilde forandre noget i hint Budskab.

Krigsministeren [Hansen] tiltraadte det foreliggende Aktstykke, saaledes som det af Premierministeren er affattet, idet han bemærkede, at der i den i samme udtalte Grund, hvorfor Rigsdagens Opløsning sker, tydeligt nok ligger, at Hans Majestæt fremdeles holder paa Budskabet af 4de October f. A.

Marineministeren [Steen A. Bille] fandt, at det kunde være ønskeligt, at der i det aabne Brev indflød nogle Ord, som antydede Hans Majestæts Mishag over, at Budskabet, der forsaavidt stod i et aldeles exceptionelt Forhold, at det her var Kongen selv, der talte til Rigsdagen, medens det ellers var den ansvarlige Minister, som med Kongens Samtykke forelagde Lovforslag, var blevet forkastet.

Premierministeren [Bluhme] kunde ikke tilraade dette og bemærkede i den Henseende navnlig, at hvis der i det aabne Brev optoges Yttringer om Hans Majestæts Mishag, var der aldeles ingen Tvivl om,

at disse Yttringer vilde blive tilskrevne ikke Kongen, men den contra-signerende Minister, og derfor ikke videre paaagtede af dem, paa hvem de vare beregnede.

Finansministeren [Sponneck] havde intet at bemærke ved det foreliggende Aktstykke.

Hans Kongelige Høihed Arveprindsen yttrede, at Høistsamme efter sin Følelse vilde have fundet det godt, om der i det foreliggende aabne Brev var optaget noget om, at Hans Majestæt var misfornøjet med den paaagjældende Sags Udfald paa Rigsdagen; han skulde imidlertid, efter hvad Premierministeren havde bemærket, ikke videre urgere noget i saa Henseende.

Ministeren for Hertugdømmet Slesvig [Moltke] holdt sig aldeles til det omhandlede Aktstykke, saaledes som det af Premierministeren er forelagt.

Hans Majestæt behagede derefter at forsyne det af Premierministeren allerunderdanigst forelagte aabne Brev med sin allerhøieste Underskrift, samt derhos at bestemme, at det samtidigt skal oplæses i begge Rigsdagens Thing.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Überlassung eines 123 Qvadratruthen messenden Areals von dem Vorlande des im Amte Bordesholm gelegenen landesherrlichen Sees »Molfsee« an den Hufner Claus Hinrich Delfs zu Molfsee.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät* das Ministerium allerhöchst zu autorisiren, mit dem Hufner Claus Hinrich Delfs zu Molfsee über das in den Besitz desselben bereits übergegangene 123 Qvadratruthen messende Areal von dem Vorlande des im Amte Bordesholm gelegenen landesherrlichen Sees »Molfsee« unter Zugrundelegung der bereits von ihm eingegangenen und aus allerhöchster Gnade als erfüllt anzusehenden Bedingungen einen Kaufcontract ausfertigen zu lassen und denselben demnächst zur allerhöchsten Sanction allerunterthänigst vorzulegen.

Ferner referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Ausweisung von Torf zu ermässigten Preisen an Insten und Tagelöhner in einigen holsteinischen Amtsdistricten.

Übereinstimmend mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät* das Ministerium allergnädigst zu autorisiren, den

feurungsbedürftigen Insten und Tagelöhnern in denjenigen holsteinischen Districten und Ortschaften, wo Solches sich als zweckmässig herausstellen sollte, auch in diesem Jahre und für die Zukunft, solange es ohne Nachtheil für die Königlichen Moore geschehen könne, in ähnlicher Weise Torf zu ermässigten Preisen verabfolgen zu lassen.

Indenrigsministeren indfandt sig i Geheime-Statsraadet.

Der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg [Reventlow-Criminil] referirte eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend das Gesuch der Magdalena Dorothea, geschiedene Böttger, geborene Zierow in Altona, um Erlaubnis zur Eingehung der Ehe mit dem Arbeitsmann Christoph Uhde, mit welchem sie die Ehe gebrochen, und um Dispensation von der gesetzlichen Wartezeit.

In Übereinstimmung mit dem allerunterthänigsten Antrage geruhen *Seine Majestät*, der geschiedenen Ehefrau Magdalena Dorothea Böttger geb. Zierow in Altona, unter Dispensation von der ihr obliegenden gesetzlichen Verpflichtung, drei Jahre mit der Eingehung einer anderweitigen Ehe zu warten, die Erlaubnis zur sofortigen Wiederverheirathung mit dem Arbeitsmann Christoph Uhde daselbst, mit welchem sie die Ehe gebrochen, allerhöchst zu ertheilen.

Schliesslich referirte *der Minister für die Herzogthümer Holstein und Lauenburg* [Reventlow-Criminil] eine allerunterthänigste Vorstellung betreffend die Milderung des wider das Dienstmädchen Sophie Johanne Both aus Curau wegen Kindesmordes beschlossenen Todesurtheils.

Übereinstimmend mit dem allerunterthänigsten Antrage geruheten *Seine Majestät* die wider Sophie Johanne Both aus Curau wegen verübten Kindesmordes vom Oberappellationsgericht zu Kiel dahin beschlossene Strafe, dass dieselbe mit dem Beile vom Leben zum Tode zu bringen sei, aus allerhöchster Gnade bis auf eine achtjährige Zucht- hausstrafe zu mildern, jedoch dass diese Milderung der Angeschuldigten erst nach der Publication des beschlossenen Straferkenntnisses anzukündigen sei.

Marineministeren [Steen A. Bille] refererede en allerunderdanigst Forestilling, hvori han, næst at andrage paa, at Commandeurcapitain van Dockum maa i Overensstemmelse med det i Forestillingen anførte tillægges de fornødne Instructioner for Øvelsestogtet med Linieskibet Dannebrog, indstiller, at Marineministeriet allernaadigst maa bemyn- diges til at beordre Commandeurcapitain van Dockum som Chef for

bemeldte Linieskib at underlægge sig den svenske Eskadrechef, Contre-admiral Krusenstjernas Commando i ethvert Tilfælde, saalænge Besælingen mellem Linieskibet Dannebrog og det svenske Linieskib Carl den Trettende varer og efter Omstændighederne indtil Eskadrens Tilbagekomst paa Kjøbenhavns Rhed, samt at det allernaadigst maa tillades, at en Officer fra Linieskibet Dannebrog afgives til Tjeneste ombord i Linieskibet Carl den Trettende, og at en Officer modtages ombord i Dannebrog, saalænge dette Skib forbliver sammen med den svenske Eskadre, og forøvrigt under Forudsætning af, at den svenske Eskadrechef ønsker en saadan Ombytning.

Hans Majestæt bifaldt allernaadigst det Indstillede.

Indenrigsministeren [Bang] refererede en allerunderdanigst Forestilling angaaende Terminerne for de forestaaende Rigsdagsvalg og Valgstederne for Landstingsvalgene, idet han indstillede:

- 1) At det forestaaende nye Folkethingsvalg berammes til Fredagen den 27de Mai d. A.
- 2) At Dagen til Valg af de Valgmænd, som skulle foretage de forestaaende Landstingsvalg, berammes til Fredagen den 13de Mai, og selve dette sidste Valg til Fredagen den 3die Juni d. A.
- 3) At Valgstederne for Landstingsvalgene bestemmes at skulle være de samme som ved de seneste almindelige Landstingsvalg i Aaret 1849.

Samtlige Indstillinger blev af *Hans Majestæt* allernaadigst bifaldte. *Hans Majestæt* hævdede derpaa Geheime-Statsraads-Mødet.

J. Liebe.

REGISTRE

NAVNEREGISTER

- Abild sogn (Tønder amt), 543, 617 f.
Achterbehr, Anna Margaretha Elisabeth,
f. Pagels, gift med J. J. H. Achterbehr,
Altona, 532.
Achterbehr, Johann Joachim Heinrich,
Altona, 532.
Adolph, (f. 1817), hertug af Nassau, 260,
262.
Agger kanal, 507.
Aggerupgård (grevskabet Hardenberg-
Reventlow), 474 f.
Ahlefeldt, A. D. v., landråd, Oehe, 69, 76.
Ahlefeldt, H. v., kammerjunker, Lud-
wigsburg, 206.
Ahlmann, dr., 31.
Ahrensböck (Holsten), 435 f., 572.
Ajt sogn (Viborg amt), 386.
Aknanæs (Island), 559.
Alheden, 83.
Aller, Johanne Cathrine, gift med jern-
handler Ernst Lange, 251.
Als, 16, 27 f., 203, 475, 501, 556, 628.
Alstrup sogn (Århus amt), 29.
Altona, 105, 113, 188 f., 256, 274, 277,
279, 328 f., 399, 411, 429, 443, 447,
478, 483-86, 496, 498 ff., 514 f., 567,
574, 591 ff., 596, 600.
Amalia (f. 1813) prinsesse af Slesvig-
Holsten-Sønderborg-Augustenburg,
236.
Amberg, T., købmand, Glückstadt, 195.
Amerika, 41, 433.
Ammerswurther Sandberg (Ditmarsken),
303.
Ancker (Holsten), 194.
Andersdatter, Kirsten, arrestantinde,
Tollerød, 420.
Andersdatter, Kirstine Charlotte, gift
med arbejdsmand Søren Andersen,
387.
Andersen, Jens, landmand, Skæring
(Egå sogn), 321.
Andersen, Jens Mathiesen, boelsmand,
Abild, 618.
Andersen, N. J. F., arrestant, Arslev, 490.
Andersen, Søren, arbejdsmand, Vester-
Brønderslev, 387.
Andræ, C. C. G. (1812-93), folketings-
formand, 11, 151., 589, 591.
Ane Marie Larsdatter, Assens, 252.
Angel, 502.
Anhalt-Dessau, 554.
Antvorskov birk, 291 f.
Arnds, Johann Friedrich, postmester,
Elmshorn, 279.
Arnis (Slesvig), 359.
Arnum (Tønder amt), 406.
Artlenburg (Holsten), 418.
Arts herred, 82.
Asbøl (Åbenrå amt), 235 f.
Aschenfeldt, Carl Emil Otto Heinrich v.,
premierløjtnant, 618-22.
Asmindrup (Holbæk amt), 35.
Asnæs (Holbæk amt), 35.
Aspern, Jacob v., postekspeditør, Ueter-
sen, 279.
Assendrup by (Vedslet sogn), 489.
Assens, 266.
Assing sogn (Ringkøbing amt), 453.
d'Aubert, Ernst Emil, toldkontrollør,
postmester, Heiligenhafen, 274, 279.

- August (f. 1783), storhertug af Oldenburg, 209, 422.
- Augustenborgerne, 14 ff., 79, 201–05, 356, 500 f., 518.
- Aventoft (Slesvig), 504.
- Baden, 125, 169 f.
- Bakkebjerg, Lars, arbejdsmand, Esbønderup Skovhuse, 612.
- Balemann, Adolph Friedrich (1806–76) provst, Oldenburg, 511 f.
- Balemann, Georg Ludwig, dr., borgmester, Kiel, 189.
- Ballgårde (Galten sogn), 386.
- Ballen (Øster-Skerninge sogn), 171.
- Ballin, Alexander, industridrivende, 539.
- Bang, I. G. A. W., sognepræst, Besser og Onsbjærg sognekald, 402.
- Bang, P. G. (1797–1861), indenrigsminister, 4, 18, 35, 56, 169, 322, 438, 521, 586, 592, 598, 627, 643 f., 647.
- Bardenfleth, Jens Carl (1780–1855), generalløjtnant, 26, 620.
- Barmstedt (Holsten), 63.
- Barret sogn (Vejle amt), 448.
- Barretskov hovedgård (Vejle amt), 473.
- Barsfleth (Holsten), 302, 532.
- Baudissin, Adelbert, greve, auskultant i den holstenske overret, Glückstadt, 633 f.
- Baudissin, Adelbert Heinrich v., greve, premierløjtnant, 108.
- Baudissin, Pauline Isidore v., f. v. Gersdorff, grevinde, gift med grev Adalbert Heinrich v. Baudissin, 108.
- Baudissin-Borstel, Joseph Frantz Chr. (1797–1871), greve, 519.
- Bauer, Georg Friedrich, dr. jur., konferensråd, medlem af kommercekollegiet i Altona, 188 f.
- Bayern, 228 ff., 492 f., 554.
- Bech, Hans Wilh., universitetsforvalter, 536.
- Begge Sicilier, 491.
- Behn, Carl Heinrich Caspar, borgmester, Altona, 372, 496.
- Behncke, Jacob Chr., møller, Gottorp, 382.
- Behrens, F. C., købmand, Skive. 251.
- Behrens, P., gårdejer, Neuenbroock, 173.
- Belgien, 491.
- Bentzen, H. C., konditor, København, 105.
- Berg, Friedrich, landmand, Horst, 63.
- Berlin, 74, 146, 186, 309, 416.
- Bertouch, Stanislaus Aug. Poniatowsky v., toldforvalter, Ottensen, 279.
- Beseler, Wilh. (1806–84), slesvig-holstensk politiker, 68.
- Besser sogn (Samsø), 402 f.
- Bested sogn (Thisted amt), 440.
- Bevtoft sogn (Haderslev amt), 445, 576.
- Bidstrup hovedgård (Granslev sogn), 212.
- Bille, Chr. (1799–1853), diplomat, 56, 108, 144 ff., 260, 262 f., 269, 316, 415 614, 622.
- Bille, Steen A. (1797–1883), marineminister, 4.
- Bille-Brahe, Henrik (1798–1875), greve, dansk minister i Berlin, sen. i Wien, 5 f., 416, 630.
- Bindsbøll, Gottlieb (1800–56), arkitekt, 168, 491.
- Binzer, H. F. (1813–81), sognepræst, Alminde, 541.
- Birkelse, stamhuset (Ålborg amt), 412.
- Bisholt by (Skjolde sogn), 448.
- Bjergsted sogn (Holbæk amt), 440.
- Bjerre kro (Frijnsborg gods), 173.
- Bjerregaard, Peder Chr. Jensen, gård-ejer, Nees, 488.
- Bjerregaard, gårdejer, Vorning, 106.
- Bjerre-Hatting herred, 93.
- Blankenese (Holsten), 373 f., 376.
- Blixen-Finecke, Carl Frederik (1822–73), baron, politiker, 141.
- Blome, Adolf (1798–1875), baron, Heiligenstädten, 519.
- Bluhme, C. A. (1794–1866), premier- og udenrigsminister, 4, 13, 28, 31–34,

- 105, 120, 124, 169 f., 186, 223, 280, 443, 519, 524, 531, 619, 643 f.
- Bobertz, Peter Friedrich, smed, Nannedorf (Holsten), 121.
- Bobækgård (Stovby sogn), 448.
- Bockelrehm (Holsten), 572 f.
- Boel (Gottorp provsti), 381.
- Boldt, Johann Jochim, oppebørselskontrollør, Pinneberg, 275.
- Boldt, Niels Peter (f. 1826), konditor, Göteborg, 51.
- Boller hovedgård (Ut sogn), 93, 172, 448.
- Bolt, Poul Hansen, konditor, Vejle, 86.
- Bonin, Edv. v. (1793–1865), preussisk officer, 619.
- Bonn, 491.
- Borck, Jesper Hansen, gårdejer, Jels, 88.
- Bordeaux, 66.
- Bordesholm, 122, 646.
- Borgarfjords syssel (Island), 140.
- Borgeskov (Vordingborg), 264.
- Borgo di Primo, Olinto dal (1775–1856), dansk ministerresident i Spanien, 18, 154 f.
- Bornholm, 49, 134, 211, 456.
- Borsbüll (Bredstedt amt), 220, 577 f.
- Borum sogn (Århus amt), 386.
- Bostelmann, Christian, Pinneberg, 217.
- Both, Sophie Johanne, tjenestepige, Curau (Holsten), 647.
- Boysen, Paul Johann Friedrich, landfoged, Ditmarsken 68 f., 187.
- Brandt, Johannes, postekspeditør, Barmstedt, 279.
- Brauer, Friedericke, frue, Kiel, 95, 124 f.
- Bravo, I., konsul, Rom, 328.
- Brayl, Johanne Sophie, gift med husmand Anders Rasmussen, Sonnerup, 612.
- Brede, Heinrich Christoffer, oppebørselskontrollør, Dahme (Holsten), 276.
- Bredstedt (Slesvig), 123.
- Bredstedt amt, 578.
- Breitenburg, Herrschaft (Stellau sogn), 174.
- Bremen, 492.
- Brinckmann, møller, Heiligenhafen, 317.
- Brockdorf sogn (Holsten), 514 f.
- Brockdorff, Fr. Aug. Schack v., løjtnant, 87.
- Brockdorff, Ludvig v. (1806–75), baron, overordentlig dansk gesandt i Madrid, 18, 27, 154 f.
- Brockenhuus, Henrik Adam (1720–1803), stiftamtmand, gehejmekonferensråd, 591.
- Brockenhuus, Johan Ludvig (1759–1830), overhofmester, 591.
- Brodersen, C. V., købmand, Helsingør, 28.
- Brodersen, Nis, arrestant, 529.
- Brodersen, mynsterskriver, Holsten, 124.
- Broholm, stamhuset (Svendborg amt), 389 f.
- Brun, A. (1814–93), jægermester, Humlebæk, 209.
- Brunnow, Ph. I., baron, russisk diplomat, 415.
- Brunsbüttel (Holsten), 191, 193, 510, 625.
- Brunsmark (Ratzeburg amt), 110.
- Brunswieck (Holsten), 157.
- Bruun, Jørgen, Sønner Fardrup, 441.
- Bruun, P. D. (1786–1864), formand for landstinget, 11, 558.
- Buchwald, C. v., kammerherre, landråd, Prohnsdorff, 519.
- Buchwald v., enkefrue, 334.
- Bugge, Frederik, handelskommissionær, København, 530.
- Buol-Schauenstein, K. F., greve, østrigsk udenrigsminister, 107.
- Burdorff, Fr. Conrad Leonhard, oppebørselskontrollør, Preetz, 276.
- Burg (Fehmern), 87, 118, 481.
- Bühning, E. C. F., proprietær, Daurup hovedgård, 440.
- Bülk fyrtårn (Hütten amt), 158.
- Bülow, Bernhard v. (1815–79), da.

- sandt ved forbundsdagen, 169 f., 193, 228 ff., 260, 294.
- Bünger, Cæcilie, f. Hell, Seestermühe (Holsten), 255.
- Bünger, Michael, Seestermühe (Holsten), 255.
- Bähr, Paul, gårdejer, Flatzbye (Flensborg amt), 22.
- Bøggildgård (Viborg amt), 33.
- Böhme, Johann Chr. Nicolaus, toldkontrollør, Uetersen, 276.
- Böhrnsen, Timm Jürgen, mølleforpagter, Tørning, 578.
- Børsen (København), 586.
- Böttger, Magdalena Dorothea, f. Zierow, Altona, 647.
- Callisen, Johann Friedrich Leonhard, (1775–1864), provst, Rendsborg, 512 f.
- Care, Jacob, eng. koffardikaptajn, 289.
- Carl (1813–78), hertug af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glyksborg, 236 f.
- Carlshütte, Rendsborg, 506, 550.
- Caroc, Carl (1811–82), officer, 151.
- Carstens, Hans, smedemester, Garding, 486.
- Carstens, Johan Ernst Aug. (1812–89), landfoged, Ærø, 336.
- Carstens, Jørgen Peter, stud. med., 549.
- Carstensen, August, straffefange, Bredstedt, 442.
- Carstensen, Chr., toldkontrollør, Altona, 274, 277 f.
- Carstensen, Richard Peter v., digeinspektør, kaptajn, 505.
- Caspers, A. (1819–79), provst, Husum, 232.
- Caspersen, Conrad Anton, postekspediter, Crempe (Holsten), 279.
- Castorf (Lauenborg), 337.
- Chalybaeus, H. (død 1862), professor, Kiel, 182.
- Charlotte (f. 1803), prinsesse af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenburg, 236.
- Charlottenlund, 506.
- Chemnitz, Johann Bernhard (1802–71), præst, Kaltenkirchen (Holsten), 519.
- Christens, C. F., adjunkt, cand. theol., Kolding, 51.
- Christensdatter, Ane, gift med husmand Lars Chr. Mikkelsen, Tversted, 265.
- Christensdatter, Ane Marie, 387.
- Christensdatter, Ane Marie, gift med gårdmand Ole Jensen, 612.
- Christensdatter, Christine Marie, Vovlundshus, 470.
- Christensdatter, Kirsten, husmandskone Langerhuse, Harboør, 488.
- Christensdatter, Maren, Mollerup, Harboør, 488.
- Christensen, Christen Madsen, smed, Vester Vedsted, 441.
- Christensen, E., digeinspektør, 188 ff., 230 ff.
- Christensen, Frederik, arrestant, Bording (Ringkøbing amt), 412.
- Christensen, H., vandbygningsdirektør, 188 ff., 230 ff.
- Christensen, Jens, gårdejer, Næsby (Sorø amt), 385.
- Christensen, Nis, gårdmand, Villebøl, 17.
- Christensen, N. C., Vovlund (Ringkøbing amt), 470.
- Christensen, Peter, møller, Kasmose, 136.
- Christian VIII (1786–1848), dansk konge, 160, 398, 510.
- Christian (1818–1906), prins af Glücksborg, senere dansk konge, 54, 56 f., 88 f., 352, 492.
- Christian August (1798–1869), hertug af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenburg, 201–205, 215, 356, 500, 518.
- Christiansborg slot, 541, 556, 571, 579, 584, 601, 609, 614, 622, 629, 636, f., 644.
- Christiansdal, baroniet, 471.
- Christiansdal hovedgård (grevsabet Hardenberg, Maribo amt), 474.
- Christiansen, Christian, postmester, Lunden (Holsten), 279.

- Christiansen, K. L., rådmænd, Sønderborg, 553.
- Christiansen, Tine Marie, f. Bendixen, gift med rådmænd K. L. Christiansen, 553.
- Christiansgård, Neder Fløjstrup (Malling sogn), 627.
- Christianshavn, 420, 586.
- Christiansson, Kristjan (1806–82), overretssagfører, 139.
- Christiansø, 64.
- Churburg, (schæferiet), 445.
- Clausen, Augusta, Burg, 87 f.
- Clausen, Clara, Burg, 87 f.
- Clausen, Hans, forpagter, Lillevolstrup, 220.
- Claussen, Hans Reimer, overretsadvokat, 72.
- Claussen, Peter (1772–1851), provst, Burg, 87.
- Claussen, Wilhelm, postskriver, Hamborg, 279.
- Coldenbüttel sogn (Ejdersted), 534.
- Colditz, H. F. C., borgmester, Oldesloe, 189.
- Conring, A. G., toldforvalter, Neustadt (Holsten), 276.
- Cords, Johann Jürgen Heinrich, oppebørselskontrollør, Brockdorf, 276.
- Cornuel, Armand Louis, læge, Vestindien, 527 f.
- Cruse, Elsabe Margaretha Julie, enke, straffefange, Burg, 123.
- Dahl, Andreas (1789–1852), rådmænd, København, 536.
- Dahl, Christian (1807–72), landsoverretsprokurator, Moesgård, 627.
- Dahl, Hans Mortensen, straffefange, Rønne, 48.
- Dahl, Pinneberg, 217.
- Dahlerup, Hans (1790–1872), søofficer, 119 f.
- Dahlstrøm, Fritz (1815–94), departementschef, 251.
- Dahlstrøm, Sophie Mathilde Marie, f. Jansen, 251.
- Dahlstrøm, Sophie Wilhelmine Bertha, f. Ørsted (1821–89), gift m. departementschef Fritz Dahlstrøm, 251.
- Daler sogn (Tønder amt), 543.
- Dallerup by (Tyrsted sogn), 448.
- Dallerup sogn (Århus amt), 521 f.
- Dallund hovedgård (Odense amt), 141–44.
- Danklefskoog (Slesvig), 220.
- Daurup hovedgård (Holbæk amt), 440.
- Dauids, Mathias (1800–77), amtmand, Slesvig, 336.
- Delfs, Claus Hinrich, gårdejer, Molfsee (Holsten), 646.
- Delong, A. H. P. G. (1798–1865), baron, generalkonsul, 328.
- Derschau, major, 271 f.
- Deshauer, klasselotterikollektrice, Ribe, 164.
- Destinon, Alexander Jacob v., kst. borgmester, Glückstadt, 372.
- Destinon, Johannes v., postmester, Oldenburg, 279.
- Dieksand (Holsten), 302, 524.
- Dimenbakke, 313.
- Dirckinck-Holmfeld, Fr. Rud. Ed. Maria, kammerherre, søofficer, 118.
- Dirckinck-Holmfeld, Johan Carl Daniel Ulysses (1801–77), ministerresident, Hamborg, 50, 421 f.
- Ditmarsken, 66, 121, 153, 217, 256, 302, 514, 524, 617.
- Dockum, C. E., van (1804–93), kommandørkaptajn, fhv. marineminister, 647.
- Dohrn, Johann, oppebørselskontrollør, Büttel (Holsten), 276.
- Dohse, Hinrich Friedrich, gårdejer, Feldhusen (Holsten), 174.
- Donner, C. H., grosserer, Altona, 191, 194.
- Doosenmoor, 109.
- Draeger, Friedrich, oppebørselskontrollør, Grönau (Holsten), 147.

- Dreessen, Claus, indsidder, Bevern, (grevskabet Rantzau), 95.
- Dresden, 117.
- Dröhse, M. G. C., herredsfoged, Tønder, 520.
- Duebrødre hospital, Roskilde, 290.
- Duebrødre nye stiftelse, 290.
- Døring, Martin, skarpretter, 210 f.
- Eckardt, F. A., kammerjunker, overretsråd, 184, 187.
- Eckernförde, 116, 154, 405.
- Eddelacker Koog (Holsten), 510.
- Egebjerg sogn (Holbæk amt), 35.
- Egernsund, 111.
- Egholdt, Chr. Ludv. Wilhelm, sekundløjtnant, 628.
- Egtved sogn (Vejle amt), 614.
- Ehlers, Zennhusen (Ditmarsken), 435.
- Ehlert, Anna Maria, straffefange, Friedrichsau, 234.
- Eide, Frederik Carl (1815–82), forstinspektør, Sorø, 441.
- Einhaus (Holsten), 147.
- Ejderen, 104, 162 f., 410, 505, 552, 605.
- Ejdersted, 224, 534, 578, 591, 634 f.
- Elben, 66, 105, 124, 149, 308, 342, 376, 391, 486, 509.
- Elliam-Solvig-enge (Tønder amt), 117 f.
- Ellinge sogn (Svendborg amt), 85 f.
- Elmshorn, 108, 146, 451.
- Engel, I. A. G. I., fhv. regeringsråd, 436 ff.
- Engelstoft, C. Th. (1805–89), biskop, 34.
- Engelstoft, Laurits (1774–1851), historiker, 401.
- England, 14, 55, 145, 159, 162, 260, 289, 416, 463, 601, 606.
- Enking, Jacob Heinrich, toldkontrollør, Itzehoe, 276.
- Esmarch, Johann Philip Ernst, borgmester, etatsråd, Segeberg, 188, 190.
- Esmarch, O. J. S., overtoldinspektør, Glückstadt, 273, 276 f.
- Espec-Vantinge sognekald (Svendborg amt), 390.
- Espersen, Jens, skomager, 470.
- Eutin, 616.
- Everschop (landskabet Ejdersted), 442.
- Fajstrup (Lading sogn), 210.
- Fakse, 264, 536 f.
- Falkenberg (ved Slesvig), 206 f.
- Falkenstjerne, H. L., løjtnant, 119.
- Falster, 612.
- Faretoft (Böking herred), 382.
- Fegetascher Oelmühle (Plön), 174.
- Fehmern, 94, 481.
- Feldhusen (Stellau sogn, Breitenburg), 174.
- Fibiger, Jacob S. (1793–1861), krigsminister, 149.
- Fischer, Claus, oppebørselskontrollør, Colmar, 275.
- Flade-Gerum sognekald (Hjørring amt), 117.
- Flakkebjerg sogn (Sorø amt), 292.
- Flensborg, Birgitte Nicoline Hermanne, f. Trock (1806–92), enke efter general C. J. Flensborg, 446.
- Flensborg, Carl Julius (1804–52), krigsminister, 149, 382.
- Flensborg, Peter Wilh. (1808–60), søofficer, 29.
- Flensborg, 148 f., 153, 158–63, 183, 186, 188, 206, 233, 258 f., 312, 322, 333, 335, 384, 406–10, 482, 515, 551, 603.
- Flensborg amt, 102, 235, 312, 414, 502, 520.
- Fockebüll (Aventoft), 504.
- Folby sogn (Århus amt), 386.
- Foldingbro, 17, 543.
- Fontenay, Chr. Otto Michael le Sage de (1801–79), overretsråd, Kiel, 183.
- Forchhammer, Peter Wilh. (1803–94), professor, Kiel, 179.
- Framlev herred, 386.
- Franck, Johann Christian, toldfuldmægtig, Rendsborg, 297.
- Francke, C. P. (1805–70), embedsmand, politiker, 72, 75.
- Frankfurt, 53, 59, 69, 76, 78, 80, 115, 416, 503.

- Frankrig, 55, 160 f., 308 f., 416, 422 ff., 463 f.
- Frans Josef (1830–1916), kejser af Østrig, 6, 50, 351, 606.
- Franzen, Franz, landmand, Markerup (Slesvig), 312.
- Fredericia, 337.
- Frederik III (1609–70), dansk konge, 352.
- Frederik VI (1768–1839), dansk konge, 160, 268, 596.
- Frederik VII (1808–63), dansk konge, 4, 7, 11, 13, 21, 24, 28, 31–34, 38, 41, 48, 50 f., 58, 65, 72, 77, 83, 86, 89, 93, 107, 117, 120, 124, 135, 144, 152, 156, 169, 173, 182, 194, 207, 216, 221 f., 228, 237, 249, 255, 269, 280, 294, 301, 312, 316, 322 f., 327, 329, 337, 351, 371, 379, 385, 392, 399, 405, 413, 421, 429, 438, 443, 450, 454, 463 f., 477, 491, 496, 509, 517, 519, 524, 531, 541, 549, 555 f., 560, 571, 579, 592, 598, 601, 609, 614, 622, 629, 636 f., 644.
- Frederik (1820–84), landgreve af Hessen, 57.
- Frederik (1771–1845), prins af Hessen-Kassel, 306.
- Frederik (1814–85), prins af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glücksborg, 236 f.
- Frederik Carl Emil (1767–1841), prins af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenburg, 236.
- Frederik Christian August (1829–80), prins af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenburg, 14 ff., 55, 79, 117.
- Frederik Emil August (1800–65), prins af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenburg, 601, 614, 622, 630.
- Frederik Ferdinand (1792–1863), arveprins, 4, 107, 117, 120, 225, 319, 327, 352, 454, 477, 524, 531, 549, 566, 585.
- Frederik Wilhelm IV (1795–1861), konge af Preussen, 90, 94, 351.
- Frederiksborg slot, 107, 124, 156, 216, 222, 237, 524, 531, 549, 555.
- Frederiksen, Christen, møller, Høggild (Viborg amt), 30.
- Frederiksen, Johan, fisker, Busemarke (Præstø amt), 323.
- Frederiksen, Niels, arrestant, 411.
- Frederikshavn, 315, 515.
- Freiesleben, T. v., premierløjtnant, 313.
- Friedeholz (Flensborg amt), 49.
- Friederichsen, Peter Theodor Carl Joachim v., premierløjtnant, 618 ff., 622.
- Friedrichsort (Slesvig), 113–16, 158, 207, 371.
- Friedrichstadt, 189 f., 230, 382, 480, 502, 505, 553, 578, 605.
- Friese, Jac. Fr. A., toldkontrollør, Reinbeck (Holsten), 275.
- Frijsenborg, grevskabet, 172 f., 253, 386, 448.
- Frijsenborg-Faurskov birk, 386.
- Frue sognekald, Svendborg, 401.
- Frue sognekald, Århus, 293.
- Frydendal birk, 538.
- Frørup sogn (Svendborg amt), 387.
- Funch, Chr. W., (1796–1866), oberst, 227.
- Fyn, 25, 612.
- Fyns stift, 449.
- Færøerne, 12, 27, 32, 35 ff., 71, 165–68, 360, 469, 487, 559, 585 f., 611, 628.
- Fønss, Holger Lorentz Basse (1807–94), sognepræst, Middelfart, 404.
- Føvling sogn (Ribe amt), 17.
- Fårdrup sogn (Sorø amt), 629.
- Gally, Alexander, købmand, Ungarn, 378.
- Galten herred, 386.
- Galten sogn (Århus amt), 386.
- Gandrup (Vebbestrup sogn), 584.
- Gaunø, baroniet, 264 f., 536.
- Geertz, overkvartermester, 620.
- Gentofte, 120.
- Gern sogn (Århus amt), 386.
- Gerning sogn (Viborg amt), 386.
- Gesing (Frue-Ring sogn), 489.
- Ginding herred, 48.
- Gislev sogn (Svendborg amt), 389.
- Gjessing, Antoinette Wilhelmine, f. Jør-

- gensen, København, 252.
 Gjessing, møbelhandler, København, 252.
 Glahn, Hother Christoffer (1807–76),
 overauditør, herredsfoged, 388.
 Glücksburg, flækken, 520.
 Glücksburg skovdistrikt, 219.
 Glückstadt, 105, 108, 112, 146, 195, 226,
 234, 317, 377, 381, 454, 478, 590,
 602 f., 624 f.
 Goedicke, Hans Nicolaus Andreas, straf-
 fefange, Husum, 325.
 Goldbeck, Chr. Fr. Marcus, møllebygger,
 Reinbeck, 122.
 Goos, August, oppebørselskontrollør,
 Sande (Holsten), 276.
 Gotteskoog (Slesvig), 157 f., 220.
 Gottfredsen, Lars, Østerkipinge (Mari-
 bo amt), jordbruger, 140.
 Gottorp, 224, 257 f., 384.
 Gouadeloup, 528.
 Gram, Martin, husmand, Harboør, 489.
 Gram gods (Haderslev Vesteramt), 405 f.
 Gram sogn (Haderslev Vesteramt), 543.
 Granslev sogn (Viborg amt), 386.
 Gravers, A., skolelærer, Sønderfelding
 (Ringkøbing amt), 453.
 Grewe, tømmermester, Landwehr (Sles-
 vig), 87.
 Grevinge sogn (Holbæk amt), 35.
 Griebel, Ernst Chr. Friedrich, under-
 retsadvokat, Heide, 66.
 Grimm, Rebecca Christine Henriette,
 Tolkschubye (Slesvig), arrestantinde,
 118 f.
 Groenau (Holsten), 147.
 Groth, Jürgen, oppebørselskontrollør,
 Wrist (Holsten), 275.
 Grurup sogn (Thisted amt), 440.
 Grynberggård (under Lønborggård),
 388 f.
 Grüner, H. H. (1815–1900), borgmester,
 Husum, 232.
 Grömitz (Holsten), 275.
 Grønland, Anna Johanna, f. Styffgen
 (1763–1845), gift med kancellidepu-
 teret C. L. Schütz, 540.
 Grønland, Peter (1761–1825), admini-
 strator, 540.
 Grønland, 35, 250, 360, 559, 586, 610.
 Gråbrødre Torv (København), 264.
 Gråsten, 203.
 Gudbjerg mølle (Gudbjerg sogn), 389.
 Gudbjerg sogn (Svendborg amt), 389.
 Gudmandsen, Erik, postbud, Helsingør,
 152.
 Gudme sogn (Svendborg amt), 389.
 Gudmundsson, I., islandsk politiker
 (1807–75), 139.
 Gudow gods (Holsten), 9 f.
 Guldborg, Holger Frederik, forstkandi-
 dat, Sorø, 441.
 Guldborgland (Maribo amt), 24.
 Gulev sogn (Viborg amt), 386.
 Gultmann, Levi, Rendsborg, 550.
 Gundelach, møllersvend, Altona, 328 f.
 Gunløgnsen, Bertel Høgne, skolediscipel,
 København, 390.
 Guttesen, Daniel Jacob, tjenestekarl,
 Hagestedgård, 470.
 Gyldensten, grevskabet, 539.
 Gülich, Jacob G. Theodor (1801–77),
 overretsadvokat, 69, 76.
 Gültzow, godset (Lauenburg), 509.
 Görner, Johann Joseph, oppebørsels-
 kontrollør, Eichede (Holsten), 275.
 Gørresmark gård (Tønder amt), 503 f.
 Göttingen, 549.
 Haase, Gottlieb Chr. David, toldkontrol-
 lør, Kiel, 276.
 Haase, Margaretha Elisabeth, f. Sing-
 hofen, Rendsborg, 110.
 Hackelshörn (Holsten), 376.
 Haderslev, 51, 223, 313 f., 333, 491, 502,
 504 f., 543, 553, 597, 619.
 Haderslev amt, 17, 234, 405, 446, 502,
 577, 634.
 Haderslev østre provsti, 414.
 Hads herred, 29.
 Hadsten sogn (Århus amt), 386.
 Haepe, Johann Heinrich Christoph,
 straffefange, Rostorf (Hannover), 527.
 Hagemann, Adolphine Susanne Thoma-

- sine, f. Potter, Allested (Svendborg amt), 92.
- Hagemann, Ferd. Frantz Edvard Ernst, Allested (Svendborg amt), 92.
- Hagn, Ludv. August, oppebørselskontrollør, Lunden (Ditmarsken), 276.
- Hahn, F. v., hofjægermester, Neuhaus, 519.
- Haldum sogn (Århus amt), 386.
- Hall, C. C. (1812–88), kst. generalauditor, 370, 598, 618 f., 627 f.
- Hamberge, 572.
- Hamborg, 24, 66, 146, 159, 161, 439, 447, 492, 509, 574, 616 f.
- Hammel sogn (Skanderborg amt), 386.
- Hammer, bjergkontrollør, Segeberg, 218.
- Hammershøi, Johan, prokurator, Kjellerupholm, 155.
- Hammerum (Ringkøbing amt), 471.
- Hannover, 491.
- Hansdatter, Ane Marie, Kirkerup, straffefange, 471.
- Hansdatter, Ellen Kirstine, gift med væver Hans Pedersen, Båstrup, 29.
- Hansdatter, Johanne, gift med Jens Mikkelson Jacobsen, Kallundborg, 538.
- Hansdatter, Karen Johanne, arrestantinde, 508.
- Hansdatter, Kirsten, straffefange, 529.
- Hansdatter, Maren, gift med indsidder Jørgen Hansen, Kirke-Helsinge, 92.
- Hansdatter, Margrethe, Allinge, gift med skomager Jens Espersen, 470.
- Hansen, Anne Cathrine, f. Bendixen, gift med indsidder Peder Nielsen Hansen, Skads, 538.
- Hansen, Børtra, straffefange, Tranekjær, 47.
- Hansen, Chr. (1803–83), arkitekt, bygningsinspektør, 612.
- Hansen, C. F. (1788–1873), krigsminister, 4, 7, 48, 607.
- Hansen, C. L., straffefange, Næsby, 490.
- Hansen, Emil Theodor Leopold, cigararbejder, Rendsborg, 573.
- Hansen, Hans, Rabenfeldt (Slesvig), 219.
- Hansen, Hansine, arrestantinde, Ribe, 136.
- Hansen, Henning, møller, Sørup, 235.
- Hansen, H. F., Carlshütte (ved Rendsborg), 550.
- Hansen, Jacob (1799–1878), præst, Meldorf, 514 f.
- Hansen, Jens, straffefange, Helsingør, 48.
- Hansen, Jørgen, indsidder, Kirke-Helsinge, 92.
- Hansen, Niels Chr., husmand, Sødover (Vejle amt), 385.
- Hansen, Peder Nielsen, indsidder, Skads, 538.
- Harboe, skolelærer, Langeland, 21.
- Hardenberg-Reventlow, grevskabet, 473 f.
- Harder, Jochim, forpagter, Bordesholm, 94.
- Hardt, Claus Heinrich, toldkontrollør, Glückstadt, 275.
- Hargens, Hans Hinrich, gårdejer, Süderheistedt (Ditmarsken), 617.
- Harring, Andreas, Rantrum (Slesvig), 535.
- Hartig, Edmund, greve, østrigsk diplomat, 107.
- Hartvig, Nathan, slagter, Frederiksborg Nyhuse, 419.
- Hasle herred, 386.
- Hasse, Christen Henningsen, dyrlæge, Tranekjær, 47, 323.
- Hasse, Claus Heinrich, toldkasserer, Rendsborg, 297 f.
- Hasse, Sophie, f. Myhre gift m. dyrlæge Christen H. Hasse, Tranekjær, 323.
- Hasselmann, Carl Chr. Friedrich, (1794–1882), præst, Altencrempe (Holsten), 519.
- Hattstedt marsk (Husum amt), 103, 605.
- Hausgraben (Reinfeld amt), 196.
- Havrum sogn (Viborg amt), 386.

- Hedde, Peter Jacob, postekspeditør, Brunsbüttel (Holsten), 279.
- Heide (Holsten), 217.
- Heiligenhafen (Holsten), 478.
- Heimerdinger, Ernst Christoph Andreas, postskriver, Hamborg, 279.
- Heimreich, Aug. Cirsovius (1807–90), præst, Preetz, 514.
- Hein, C. F., appellationsretsråd, etatsråd, 233.
- Heinen, Albrecht Christoph v. (1758–1814), kammerherre, Hollufgård, 537.
- Heintze, J. F. Ernst (1800–67), amtmand, Neumünster (Holsten), 185 f., 198, 372.
- Heinzelmann, L. G. (1803–61), departementschef, 196 ff.
- Heldt, Friedrich Heinrich Chr., skovfoged, Jørgensgård, Åbenrå, 553.
- Heller, Carl, bager, Gruntoft (Slesvig), 521.
- Hellestrup gods (Sorø amt), 49.
- Helmer, Carl Wilh., drengébarn, 53.
- Helsingør, 152, 403, 566.
- Heltberg, P. Severin, toldforvalter, Büsum (Ditmarsken), 275.
- Heltzen, E. S.E. (1818–98), amtmand, Åbenrå, 336.
- Hemme sogn (Ditmarsken), 434 f.
- Hemmeshøj sogn (Sorø amt), 292.
- Henderson, Fox, jernbaneentreprenør, London, 424.
- Henningsen, Chresten (f. 1786 i Volsted, Ålborg amt), nu i Kurhessen, 51.
- Henrici, Paul Chr. (1816–99), overretsråd, 187.
- Henriettegård (Malling sogn), 635.
- Hensen, I. H., senator, købmand, Slesvig, 239 f.
- Hermannsen, Albert, oppebørselskontrollør, Tornesch (Holsten), 275.
- Hermannsen, Martin, Tønder, 617 f.
- Herschendsgave hovedgård (Århus amt), 489.
- Herslev, Ove Malling (1814–1900), byfoged, Vejle, 388.
- Hertzsprung, Carl Emil Fr., oppebørselskontrollør, Oldenburg, 276.
- Herzbruch, Joh. Carl Julius (1779–1866), generalsuperintendent, dr. theol., 511.
- Herzhorn (Holsten), 86.
- Herzog, Johann Georg, oppebørselskontrollør, Bramstedt (Holsten), 276.
- Hess, H. R., daguerreotypist, Flensborg, 636.
- Hesselager sogn (Svendborg amt), 389.
- Hessen, kurfyrstendømme, 260.
- Hillerslev-Hundborg herreder, 168.
- Hillerød, 232, 419.
- Himly, C. Fr. Aug., professor, Kiel, 179.
- Himmelmoor (Pinneberg), 324.
- Hindholm (Odense amt), 21.
- Hinrichs, Carsten Harms, Alversum, tugthusfange, 118.
- Hins, Albrecht Christoph, toldkasserer, Kiel, 276.
- Hirsch, Jacobi, handelsmand, Kiel, 157.
- Hirsch, Ruben, Friedrichstadt, 239.
- Hjemslev-Gern herred, 386.
- Hjerm herred, 48.
- Hjerting sogn (Haderslev amt), 445, 543.
- Hoffmannsgave (Odense amt), 83.
- Hofmeister, J., mølleforpagter, Burg, 118.
- Hohenwestedt, 602.
- Hohewacht (Holsten), 275.
- Hohn (Slesvig), 605.
- Holbæk amt, 150, 440, 538.
- Holckenhavns birk, 168.
- Holland, 231. Se også Nederlandene.
- Hollenbeck (Holsten), 174.
- Holler, H. P., industridrivende, Carls-hütte (ved Rendsborg), 550.
- Holmdrup (Ø.-Skerninge sogn), 171.
- Holst, Carl Heinrich, straffefange, Mustin, 123.
- Holsted sogn (Ribe amt), 17.
- Holsteinborg, grevskabet, 629.
- Holsten, 5 ff., 18 ff., 25 f., 29, 31, 45 f., 50, 52 f., 57–60, 62, 67–75, 78–81, 96–104, 108–16, 120 ff., 128, 130, 156 f.,

- 159, 161 f., 169 ff., 182–88, 190–95, 200, 207 ff., 217 ff., 226 ff., 242 f., 245, 247, 255 f., 271, 273–80, 286 f., 295, 297 f., 300 f., 303–08, 310, 312, 317 ff., 324 ff., 330 f., 337, 343, 372 f., 376, 378 f., 381, 395 f., 398, 407 ff., 418, 425, 429, 431–34, 438 f., 444, 451 f., 454, 459, 465–68, 477 f., 480, 483 ff., 496, 510 f., 513 f., 519 f., 526 f., 542, 544, 549–53, 555, 560, 564, 567, 573 ff., 590, 592, 596 f., 600–04, 606 ff., 618 f., 621–24, 630, 633, 646 f.
- Holstengraben, 510, 624 f.
- Holtenua (Slesvig), 88.
- Holum (Island), 588.
- Honemann, Erich Jens Chr., toldforvalter, Elmshorn, 275.
- Hornemann, Jens Brøchner, stutmester, Hillerød, 516.
- Horsens, 211.
- Horst, v. d., tysk general, 65 f.
- Horst (Holsten), 63, 376.
- Houlberg sogn (Viborg amt), 386.
- Hovgård mølle, Åby sogn (Ålborg amt), 412.
- Hufafell (Island), 140.
- Humblebæk, 209.
- Husby herred (Flensborg amt), 312 f., 414, 521.
- Husum, 148, 158, 160–63, 206, 224 f., 232, 322, 406–10, 551, 577, 604.
- Husum amt, 225.
- Huwald, Heinrich S., toldforvalter, Heiligenhafen (Holsten), 274.
- Hviid, Hans Chr., gårdejer, Thorsølund, 612.
- Hvorslev (Horslev) sogn (Viborg amt), 386.
- Hyllested sogn (Sorø amt), 292.
- Hylsen, Johan Peter, skarpretter, 210 f.
- Hütten amt, 480, 575 f.
- Hütten herred, 207.
- Hütten provsti, 480.
- Hæstrup sogn (Hjørring amt), 455.
- Højby sogn (Holbæk amt), 35.
- Højer, 543.
- Hönck, landmand, Löwenhof, 604.
- Hønck, pengemester, Tønning, 224.
- Høpner, Andreas, landmand, Petersdorf (Slesvig), 481.
- Immingstedtholz (ved Husum), 206, 577.
- Ingwersen, I. H., landmåler, Altona.
- Isabella II (1830–1904), dronning af Spanien, 27.
- Island, 135, 137–40, 250, 270 f., 315, 390, 487, 558 f., 585 f., 588 f., 610, 626.
- Israel, Fylla, gift med J. J. Israel, 537.
- Israel, Jeremias Joseph, Güstrow, 537.
- Italien, 175.
- Itzehoe, 66, 255, 373, 450 f., 478, 519, 624.
- Jacobsen, Gustav Adolph, straffefange, 630 f.
- Jacobsen, Hans, arrestant, Rønne, 421.
- Jacobsen, Herle Maria, skoleforstanderinde, Flensborg, 630.
- Jacobsen, Jens, skolelærer, 630.
- Jacobsen, Jens Mikkelsen, Kallundborg, 538.
- Jacobsen, Johan Christian (f. i Klipleve), teologisk kandidat, 491.
- Jacobsen, Just, fæstebonde, Hakgård (Færøerne), 585.
- Jacobsen, Niels, indsidder, Gjerløv mark, 531.
- Jacobsen, Otto Ferdinand, straffefange, 630 f.
- Jagel (Slesvig), 407.
- Jahnke, Johann Carl Joachim, straffefange, Kohlhorst, 325.
- Jansen, Broder, Blankenese, 373.
- Jansen, møller, Knasterholm (Bredstedt amt), 578.
- Jebsen, Heinrich, gårdejer, Falkenberg (Slesvig), 207.
- Jels (Haderslev amt), 88.
- Jensdatter, Mariane, gift med gårdejer Christen Olesen Kockholm, Vester Ferring, 489.
- Jensdatter, Mette, gift med boelsmand Jens Chr. Møller, Hou, 488 f.

- Jensen, Chr., arrestant, 508.
 Jensen, Conrad, student, Kiel, 629.
 Jensen, Jens, fhv. medlem af overappellationsretten for hertugdømmerne, 187.
 Jensen, Niels Christian, gårdmand, Nees, 488.
 Jensen, Ole, gårdmand, 612.
 Jensen eller Eriksen, Peder, gårdmand, Torning, 30.
 Jensen, U. B., ejer af Lindberg mølle, 469.
 Jess, Friedrich v., kaptajn, 362.
 Jessen, Georg, oppebørselskontrollør, Wilster, 276.
 Jessen, Georg Friedrich (1811–83), præst, Abild, 617.
 Joensen, Joen, Familien, Færøerne, 379.
 Johann (Hans) (1825–1911), prins af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glyksborg, 236 f., 362.
 Johannsen, Andreas, oppebørselskontrollør, Klein-Wesenberg, 275.
 Johannsen, Chr. August, postmester, Heide, 279.
 Johannsen, C. G. Wilh. (1813–88), amtmand, Husum, 232, 336.
 Johannsen, Hans, landmand, Wiehekrug (Slesvig), 335.
 Johannsen, kromand, Wiehekrug (Slesvig), 238.
 Johansen, Ane Cathrine, f. Larsen, gift med arbejdsmand Johan Johansen, 439 f.
 Johansen, Johan, arbejdsmand, København, 439 f.
 Juel-Rysensteen, C. A., baron, kammerherre.
 Juellinge, baroniet, 472.
 Juliane (1773–1860), prinsesse af Hessen, 236.
 Julius (1824–1903), prins af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glyksborg, 236 f.
 Just, Anders Christensen, gårdmand, 30.
 Justesen, Christen, straffefange, Lillevorde, 521.
 Jylland, 25, 69, 192, 215, 371, 515, 557.
 Jürgens, Christian, oppebørselskontrollør, Reinbeck, 275.
 Jürnsen, Heinrich Andreas, straffefange, Wieck (Holsten), 493 ff.
 Jægersborg dyrehave, 468.
 Jørgensen, Dorthea Margrethe, arrestantinde, 536.
 Jørgensen Kjep, Niels, gårdejer, Øster Kippinge, 140.
 Kohlenbeck (Holsten), 572 f.
 Kahn, Hermann, farversvend, 123.
 Kalander, Johann Hermann, klejnsmedesvend, Danzig, 452.
 Kallundborg, 82.
 Kaltenkirchen (Holsten), 478 f.
 Kalvslund sogn (Ribe amt), 543.
 Karstadt, Johann Chr. Gabriel, toldkontrollør, Oldenburg, 276.
 Karsten, Gustav, professor, Kiel, 594.
 Kasmose mølle (Sundeved), 136.
 Kattegat, 175.
 Kattrepel (Holsten), 435.
 Kavslunde sogn (Odense amt), 404.
 Kelter, Nicolaus Jacob Wilh., toldforvalter, Langenfelde (Holsten), 276.
 Ketels, Stephanus Bech, fabrikkontrol-assistent, Altona, 278.
 Ketelsbüttel (Ditmarsken), 302, 532.
 Kiel, 29, 72, 84, 115, 156 f., 178, 180 ff., 274, 373, 454, 478, 493, 495, 502, 509, 514, 519 f., 525 ff., 560, 615 f., 629, 647.
 Kielmann, Chr. Fr. A. M., overtoldinspektør, 273.
 Kiene, Christoph Friedrich, forstråd, Kattenberg (Holsten), 625 f.
 Kiöbmann, Georg Theodor, toldforvalter, Harkesheide (Holsten), 275.
 Kjeldsen, K., proprietær, Lynderupgård, 611.
 Kjelstrup hovedgård (Hardenberg grevskab), 474.
 Klein, James Ferdinand, bagermester, København, 384.
 Klein-Rönnau (Traventhal amt), 443.
 Klemm, Friedericke, frue, 95, 124 f.

- Klindt, Martin Larsen, boelsmand,
 Abild, 618.
 Kliplev, 259.
 Kloppenburg, Hermann Martin Otto,
 Altona, 328 f.
 Kloppenburg, møller, Altona, 328 f., 374 f.
 Knudsen, B., amtmand, Femern, 336.
 Knudsen, Hans Peter, skræddersvend,
 588.
 Knudsen, kaptajn, klasselotterikollektør,
 København, 164.
 Knuth, Chr. Fred. (1788–1852), greve,
 ritmester, hofjægermester, 471.
 Knuthenborg grevskab, 172.
 Koblenz, 491.
 Kock, Friedrich Wilhelm, oppebørsels-
 kontrollør, Haseldorf (Holsten), 276.
 Kofoed, H. M. C. (død 1855), artilleri-
 major, 25, 81.
 Kofoed, Ole Edv. Sonne, sognepræst,
 Onegjerde (Færøerne), 628.
 Kolding, 553.
 Kollerup-Vindelev sognekald (Vejle
 amt), 453.
 Kongens Lyngby, 120.
 Kongeåen, 17.
 Korn, bygmester, 126.
 Korsør, 292, 348, 424, 585.
 Krabbenhöft (Kramhöft), Margaretha,
 f. Wieben (Wiebe), Silberstedt, 383.
 Kragerop, Chr. Fred., sognepræst, År-
 hus, 294.
 Krempe (Holsten), 478, 624 f.
 Krieger, S. C. F. B. v., oberstløjtnant,
 land- og søkrigskommissær, 478.
 Krobien, Johann Gottlieb, cigararbejder,
 Altona, 216.
 Krohn, C., politimester, Kiel, 189.
 Kronborg slot, 403, 566.
 Kronborg vestre birk, 612.
 Kronprinzenkoog (Ditmarsken), 302,
 524.
 Kroswik (Island), 559.
 Krummerup sogn (Sorø amt), 292.
 Kruse, Dorothea Christine Catharina,
 Schnellmark, straffefange, 454.
 Kruse, Johann, møller, Elmshorn, 575.
 Krusenstjerna, Salomon Mauritz v.
 (1794–1876), svensk admiral, 648.
 Krück, F. C. (1745–1816), kansler, 381.
 Krüger, Hans (1816–81), kroejer, Bevtoft,
 576.
 Krüger, Hermann, bygningsinspektør,
 146.
 Krümmel (Lauenborg), 509.
 Kröger, Friedrich Carl Heinrich, han-
 delsmand, Segeberg, 434.
 Kröger, Johann Heinrich Mathias, oppe-
 børselskontrollør, Hellbrook (Bram-
 feld, Holsten), 276.
 Krøyer, Johan Ernst, snedkersvend, 290.
 Kubig, Johann Carl Friedrich, skomager-
 svend, Plön, 526.
 Kuhlenschmidt, August, toldkontrollør,
 Altona, 275.
 Kurhessen, 53, 415, 417, 491, 606 f.
 Kühl, Jørgen, toldforvalter, fabrikkon-
 trollør, Altona, 274, 277.
 Kähler, Alexander, Poppenbüttel, (Hol-
 sten), 561.
 København, 25 ff., 71, 84, 114 f., 185,
 200, 210 f., 264, 287, 289, 307, 315,
 348, 371 f., 400, 419 f., 424, 438, 449,
 456 f., 469, 483, 491, 495, 501, 506,
 516, 523, 530 f., 536 f., 548 f., 555 f.,
 585, 587, 609, 613, 619, 648.
 Københavns amt, 391.
 König-Christians-Koog (Ditmarsken),
 66, 302, 532.
 Köstercamp (Barmstedt), 63.
 Kaasborg, Christen Christensen, fæst-
 ningsslave, 541.
 Lading sogn (Århus amt), 386.
 La Grange (Vestindien), 421.
 Lahmrade (Ratzeburg amt), 110.
 Landemark, Marie, enke, 106.
 Landwehr (Slesvig), 87.
 Lange, Claus Friedrich, toldforvalter,
 Itzehoe, 276.
 Lange, Ernst Friedrich Carl, jernhand-
 ler, København, 251.

- Lange, Hans Wilhelm (1815–73), teaterdirektør, 613.
- Lange, Peter, skipper, Blankenese, 373, 376.
- Langelands birk, 411.
- Langemark (Samsø), 402.
- Langkjær (Hoptrup sogn), 313.
- Lars Worres Minde, Viborg, 290.
- Larsdatter, Ane, København, 21.
- Larsdatter, Ane Kirstine, arrestantinde, 93.
- Larsen, Carl, købmand, Ringsted, 315.
- Larsen, Elisabeth, gift med lejetjener Larsen, København, 530.
- Larsen, Hans, tjenestekarl, Næsby (Sorø amt), 385.
- Larsen, J.E. (1799–1856), professor, 358.
- Lassen, B. A. T., købmand, Glückstadt, 195.
- Lassen, Gustav Fred. (1801–54), overpræsident, Flensborg, 336, 406.
- Lassen, Jens Birch (1798–1861), byfoged, Slagelse, 291.
- Lassen, Lass Peter, toldforvalter, Wevelsfleth (Wilster marsk), 276.
- Lassen, Peder, tjenestekarl, Næsby (Sorø amt), 385.
- Lau, Carl Aug. Friedrich, toldforvalter, Oldesloe, 276.
- Lauenborg (hertugdømmet), 6–10, 50, 57, 71, 112, 116, 128, 130, 207 ff., 271–74, 287 f., 318, 330–33, 337, 392–98, 425 ff., 444, 458–62, 477, 492, 533 f., 541 f., 550, 554 f., 560, 592, 597, 608, 623.
- Lauenborg (byen), 125 f., 361.
- Laurisdatter, Else, fæsterske, Horsens, 211.
- Laursen, Christen, gårdmand, Flyvholm, 488.
- Laursen, Hans Peter Høiland, gårdmand, Gråbæk, Dybe, 489.
- Legeditsch, Ignatz v., østrigsk feltmarskal, 32.
- Lehn baroni, 171.
- Lehnhoff, Daniel Heinrich, toldkontrolør, Wevelsfleth (Wilster marsk), 276.
- Lehrmann, Jens Peter, skræddermester, Ebeltoft, 265.
- Lempfert, C. G. H., landfoged i Sydditmarsken, 372.
- Lerche, Chr. Albrecht (1830–85), lensgreve, 388.
- Lerche Chr. Cornelius (1770–1852), lensgreve, amtmand, 387f.
- Lerchenborg, grevskab, 106 f., 387.
- Lesser, Gustav W., oppebørselskontrolør, Laboe (Holsten), 275.
- Leuning, Carl P. G. (1820–67), fuldmægtig, sen. justitsminister, 139.
- Levi, Moses Heymann, Friedrichstadt, 303.
- Liebe, C. F. J. H. (1815–83), ekspeditionssekretær, 7, 13, 20, 22, 24, 28, 31 f., 34, 38, 41, 48, 50 f., 65, 72, 77, 83, 86, 89, 93, 107, 117, 120, 124, 135, 144, 152, 156, 169, 173, 182, 194, 207, 215, 221 f., 228, 237, 248, 254 f., 269, 280, 294, 301, 312, 316, 322, 327, 329, 337, 350, 371, 379, 385, 392, 399, 404, 413, 421, 429, 438, 443, 450, 454, 457, 463, 476, 491, 495, 508, 516, 519, 523 f., 531, 541, 549, 554, 556, 560, 571, 579, 584, 592, 597, 601, 609, 614, 622, 629, 636 f., 644.
- Lienau, købmand, Neustadt, 146 f.
- Lieth (Sydditmarsken), 217.
- Liliencron, Ernst Louis v., toldkontrolør, Kiel, 274.
- Lille Dimon (Færøerne), 27.
- Lille Solt (Slesvig), 220.
- Lilliencron, R., baron, leder af slesvigholstensk hvervekontor i Berlin, 74 f.
- Limfjorden, 506.
- Lind, Peter, Sørensen, boelsmand, Øsby, 259.
- Lindberg, forvalter, Rotterdam, 155.
- Linde, Georg Ludvig de, forstbetjent, Lehmsieck (Slesvig), 577.
- Lindemann, Friedrich W., apoteker, Bramstedt, 478.

- Lindemann, Hinrich, skomagermester, Barmstedt (Holsten), 63.
- Lindemann, Johann Aug. Fr., cand. pharm., Kaltenkirchen (Holsten), 478.
- Lindersvold hovedgård (Fakse herred), 265.
- Lintrup sogn (Haderslev amt), 543.
- Linå sogn (Århus amt), 521 f.
- Livorno, 175.
- Lohe (Sydditmarsken), 217.
- Lohse, Jürgen, toldforvalter, St. Margarethen (Wilster marsk), 276.
- Lolland, 612.
- Lolland-Falsters stift, 449.
- London, 55, 78, 89 f., 107, 144, 160, 351, 358, 415f., 424, 491, 601.
- Lorenzen, Heinrich Friedrich, justitiar, Lütjenburg (Holsten), 524.
- Lorenzen, Lorenz, oppebørselskontrolør, Hoheluft (Holsten), 276.
- Louis Philip (1773–1850), fransk konge, 464.
- Louise (1817–98), prinsesse, gift med prins Christian af Glyksborg, 56 f., 89, 352.
- Louise Caroline (1789–1867), enkeher-tuginde af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glycksborg, 236 f.
- Louy, H. H. D., straffefange, 195.
- Ludwigsburg (Svans godsdistrikt), 206.
- Lund, Alexandrine Julie, arrestantinde, 290.
- Lund, Claus Friedrich, toldkontrollør, Neustadt, 276.
- Lund, H. P. J., tobakshandler, København, 210.
- Lund, Jacob, gårdejer, Klein-Quern (Slesvig), 17.
- Lund, Jacob Fr. Johs. (1805–65), provst, Altona, 514 f., 592–97.
- Lund, P. C., snedkermester, Assens, 117.
- Lunde mølle (Søndersø sogn, Odense amt), 141, 143.
- Lundemand, Fred. Jensen, husmand, Græshave, 92.
- Lunding, H. M. V. (1807–53), statssekretær, 4, 13, 21 f., 24, 28, 31 ff., 41, 48, 50 f., 58, 65, 72, 77, 83, 86, 93, 107, 117, 152, 156, 169, 173, 183, 216, 221, 223, 237, 249, 524.
- Lundsgaarde (Flensborg amt), 520 f.
- Lundt, Gerhard Detlef, møller, Gottorp, 382.
- Lundt, Gerhard Marius v., premierløjtnant, 618 f., 621 f.
- Lundt, I. H., kommerceråd, 610 f.
- Lübeck, 43, 103, 126, 171, 255, 295, 377, 435 f., 492, 509, 544, 608, 616 f., 622.
- Lüders, P., fhv. regeringsråd, 436 ff.
- Lydersen, Christen, aftægtsmand, Velling sogn, 210.
- Lühr, Johann Heinrich, straffefange, Steinrade (Holsten), 602.
- Lykkesborg hovedgård (Hårslev sogn), 539.
- Lyngballe Skov (Lading sogn), 210.
- Lyngå sogn (Århus amt), 386.
- Lysgård-Hids herreder, 155, 386.
- Lystrup (Stenderup sogn), 448.
- Lüttau (Lauenborg), 418 f.
- Lüthje, Marx, toldkontrollør, Segeberg, 275.
- Lütjenburg (Holsten), 275, 478.
- Løgumkloster, 455, 543, 617.
- Løjt, 383.
- Lønborggård hovedgård (Ringkøbing amt), 388.
- Löwe, Johanne Marie, f. Berg, frue, Altona, 443.
- Loewe, Minna Johanna Emilie, gift med købmand Gally, Ungarn, 378.
- Löwe, Peter Gerhard West, postmester, Plön, 279.
- Loewe, kammerrådinde, Rendsborg, 378.
- Løvenborg birk, 538.
- Lågmade (Lagenau) fiskerleje ved Egerensund, 111.
- Låsby sogn (Århus amt), 521 f.
- Mackeprang, Michael, toldforvalter, Segeberg, 276.

- Madrid, 155.
Madsdatter, Gertrud Marie, Hygum, 488.
Magleby Nor (Langeland), 21.
Malmesbury, J. H. H., eng. politiker og udenrigsminister, 415 ff.
Malmros, Gustav Jacob, overretsråd, 183, 187, 319.
Mannshardt, Friedrich, skomager, Pinneberg, 602.
Margrethe, straffefange, St. Thomas, 316.
Maribo amt, 211.
Marie Sophie Frederikke (1767–1852), enkedronning, 88 f., 225, 268, 586.
Marienberg hovedgård (ved Vordingborg), 263 f., 548.
Marne sogn (Holsten), 378, 435.
Martens, arkitekt, Altona, 109.
Marx, Conrad Friedrich Wilh., toldkontrollør, Segeberg, 276.
Massmann, Wilh. Theodor, oppebørselskontrollør, Grande (Holsten), 275.
Mathiasen, Rasmus, straffefange, Odense, 39.
Mathiesen, kancelliråd, Glückstadt, 524.
Mathiessen, Mathias Chr., boelsmand, Abild, 618.
Mechlenburg, H. N. G., kammerjunker, borgmester, Plön, 188, 190.
Meiercrones stiftelse, Roskilde, 290.
Meklenborg, 233, 288.
Mensdorf-Pouilly, Alexander (1813–71), greve, østrigsk general, 32.
Merløse-Tudse herred, 470, 538.
Meyer, Abraham Aron, Slesvig, 136.
Meyer, Anna Dorothea Charlotte, Blender (Hannover), 532.
Meyer, Anna Otteline Charlotte, Blender (Hannover), 532.
Meyer, F., Smed, Viuf, 584.
Meyer, Maria Helene Dorothea, Blender (Hannover), 532.
Meyer, T. C., toldinspektør, Kiel, 276.
Meyern, Emil Heinrich Waldemar v., postmester, Preetz, 279.
Meyn, A. L. A., professor, Kiel, 182.
Meza, Chr. de (1792–1865), general, 149.
Michel, Hertz, Runkel an der Lahn, straffefange, 41.
Middelfart, 404, 548.
Middelsom-Sønderlyng herred, 386.
Mielberg (Slesvig), 504, 578 f.
Mikkelsen, Lars Chr., husmand, Tversted, 265.
Mint og Mountain (St. Croix), 221 f.
Mittelplaat (Nordsøen), 216.
Modbøl (Østerlindet sogn), 445.
Modena, 492.
Moesgård hovedgård (Århus amt), 627.
Mohr, sognefoged, Wesselburen, (Ditmarsken), 509.
Molfsee (Bordesholm amt), 646.
Mollerup, Mads Christensen, boelsmand, Trans, 489.
Molt, Casper Heinrich, oppebørselskontrollør, Blankenese, 276.
Moltke, A. W. (1785–1864), lensgreve, fhv. konsejlspræsident, 401.
Moltke, Adolf B. V. E., kancellideputeret, 185 f.
Moltke, Carl (1798–1866), greve, minister for Slesvig, 4, 169, 178, 237.
Moltke, E. C. L. (1790–1864), greve, dansk minister i Frankrig, 422 ff., 463.
Moltke-Hvitfeldt, A. G., greve, 387, 448.
Moltkenborg, stamhuset, 387.
Mommsen, Friedrich, fhv. overretsråd, 67 ff., 76.
Mortensen, Chr. Fred., arrestant, 529.
Mullerup hovedgård (Svendborg amt), 448.
Mygind (Randers amt), 65.
Mühlenbrock (Holsten), 288.
Mylius, Johan Casper (1776–1852), godsejer, 210, 584.
Müllenhoff, Carl Victor, professor, Kiel, 519.
Müller, Nicolaus Friedrich, toldforvalter, Heide, 275.
Müller, Philip Daniel, bagermester, København, 384.
Müller, senator, Lübeck, 255.

- Müller, kammerrådinde, legatstifter, Eckernförde, 405.
München, 51.
Mynster, J. P. (1775–1854), biskop, 34.
Münsterdorf (Holsten), 377.
Münter, Balthasar (1794–1867), præst, dr. theol., 34.
Myra syssel, (Island), 140.
März, Fridrich Wilh. Eduard, straffefange, Breslau, 432.
Møgelkjær birk (Vejle amt), 93.
Møgelkjær hovedgård (Vejle amt), 172, 448.
Møgeltønder, 543.
Møller, A. Christensen, kroejer, Donslund, 49.
Møller, Hans Christoph, oppebørselskontrollør, Neufeld, (Ditmarsken), 275.
Møller, Jens Chr., boelsmand, Hou, 488 ff.
Møller, Johan Casper, bagermester, København, 384.
Møller, krigsråd, 636.
Møn, 490.
Maae, Ole Pedersen, Harboør, 488.
Napoleon I (1769–1821), fransk kejser, 464.
Napoleon III (1808–73), fransk kejser, 55, 351, 422 ff., 463 f.
Nathan, Jacob Carsten, Slesvig, 102.
Neapel, 463.
Nederlandene, 491, 607.
Neuenkirchen (Holsten), 289.
Neufeld (Holsten), 378, 435.
Neuhöfer Deich (Reinfeld amt, Holsten), 196.
Neumünster (flækken), 479.
Neumünster amt, 187, 479.
Neustadt (Holsten), 146 f., 478.
Neuwerk (Rendsborg), 550.
Nickels, Hans Hinrich, skipper, Kronprinzenkoog, 216.
Nielsdatter, Ane Margrethe, arrestantinde, Næsby, 93.
Nielsen, Ane Cathrine, straffefange, Klarskov, 531.
Nielsen, Hans, Tågerup, 22.
Nielsen, H. M. C., bagermester, København, 469.
Nielsen, Jens, arrestant, 385.
Nielsen, Jes, gårdmand, Vester Vedsted, 441.
Nielsen, Johs. Martin, tjenestekarl, Kellerup, 30.
Nielsen, Jørgen, snedkersvend, Nakskov, 92 f.
Nielsen, Maren, gift med indsidder Peder Nielsen Hansen, Skads, 538.
Nielsen, Nic. Johann Ernst (1806–83), provst, Eutin, 616.
Nielsen, Niels, tugthusfange, 529.
Nielsen, Søren, soldat, Christiansø, 64.
Nielsen, Søren Jespersen, smed, Vester Vedsted, 441.
Nienbüttel (Holsten), 572 f.
Nienstädten (Holsten), 373, 376.
Nievert, Friedrich Heinrich (1807–67), præst, Altona, 514 f.
Nikolaj I (1795–1856), kejser af Rusland, 351, 354.
Ning herred, 29.
Nissen, Jacob Carstensen, boelsmand, Abild, 618.
Nissen, Marquard, landmand, Markerup, 312.
Nitzsch, Georg Wilh., professor, Kiel, 182.
Nordamerika, 261 f.
Nordborg, 475.
Nordborg amt, 502.
Nordstrand, 219 f.
Nordsøen, 24, 28, 58.
Norge, 174.
Normann, Carsten, Oppebørselskontrollør, Burg (Fehmern), 276.
Norup (Gern sogn), 386.
Ny herred (Flensborg amt), 235, 414.
Nyborg, 106, 516.
Nyhavn (København), 586.
Nykøbing Mors, 420.
Nøddelund (Gulev sogn), 386.
Nørhald herred, 386.

- Nørrejylland, 151 f., 164.
 Nørre mølle, Aby sogn (Aalborg amt), 412.
 Nørvang-Tørrild herred, 155, 385, 388.
 Odden (Holbæk amt), 35.
 Odder, 29.
 Odense, 21, 35, 227, 612.
 Ods herred, 35.
 Oesau, jernbaneingeniør, Neumünster, 444.
 Oestmann, Hans, skipper, Blankenese, 373, 376.
 Oestmann, Jan, skipper, Blankenese, 373, 376.
 Oestmann, Jochum, skipper, Blankenese, 373, 376.
 Ohrstedt, Oster- (Slesvig), 406, 410.
 Oksenvad (Haderslev amt), 88.
 Oldenburg, storhertugdømmet, 104 f., 249, 421 f., 492, 544, 617.
 Oldenburg, (byen), 478.
 Oldenburgskuhle (Heiligenstedten, Holsten), 625.
 Oldenoer Sø (Nordby sogn), 33.
 Oldenswort sogn (Ejdersted), 534.
 Oldesloe (Holsten), 377, 478 f.
 Olesen, Niels, fæstebonde, Rugsted (Ødsted sogn), 614.
 Olsen, Henrik, smedesvend, 228.
 Olsen, Inger Emilie, København, 530.
 Olsen, Søren, kroejer, Tørring, 49.
 Olshausen, J., professor, Kiel, 182.
 Olshausen, Theodor (1802-69), slesvig-holstensk politiker, 72.
 Olufsen, Chr. F. R. (1802-55), astronom, 151, 591.
 Onsbjerg sogn (Samsø), 402 f.
 Oringskoven (ved Vordingborg), 548.
 Orth, Adolf, glarmester, København, 22.
 Oscar I (1799-1859), konge af Sverige og Norge, 351.
 Ostenfeld (ved Husum), 206.
 Ottensen (Holsten), 447.
 Outzen, Nic., toldforvalter, Plön, 275.
 Oxholm, F. T., regeringsråd, oberst, 221 f.
 Papenkamp (Kiel-Brunswieck), 157.
 Paris, 416, 463.
 Passow, Johann Heinrich Fr. (1782-1854), præst, Bargtheide, 514 f.
 Paulli, herredsfoged, 69.
 Paulsen, Johann Peter, Tønder, 618.
 Paysen, Carl Friedrich Heinrich, toldforvalter, Lütjenburg, 276.
 Pechlin, Fr. (1789-1863), diplomat, guvernør i Lauenborg, 463, 533.
 Pedersdatter, Ane Kirstine, Gjørding, 48.
 Pedersdatter, Johanne, gårdmandsenke, Vindinge Lillevang, 390.
 Pedersdatter, Mette Marie, fæstegård-ejer, Øster Hasing, 106.
 Pedersen, Anders, daglejer, Assens, 252.
 Pedersen, Hans, arrestant, Turebyholm, 420.
 Pedersen, Hans, væver, Båstrup, 29.
 Pedersen, Laurs Christian, arrestant, 91.
 Pelt, A. A. Fr. Ludw., professor, Kiel, 182.
 Pelt, professorinde, Kiel, 95, 125.
 Penicke, Chr., toldkontrollør, Heide, 275 f.
 Petersdorf (Fehmern), 480.
 Petersen, Anders, tjenestekarl, Nyborg, 106.
 Petersen, A. C., professor, Altona, 591.
 Petersen, Balthasar (1703-87), provst, Tønder, 503.
 Petersen, Chr., toldforvalter, Hansfelde, (ved Lübeck), 275.
 Petersen, Jens, politibetjent, København, 530.
 Petersen, Paul Georg, oppebørselskontrollør, Trittau (Holsten), 275.
 Petersen, Rasmus, København, 21.
 Petersen, mølleejer, Svindinge, 35.
 Peto, Samuel Monton, eng. jernbane-entreprenør, 148 f., 158, 322, 406, 408, 515 f.
 Philipsen, Johann (1805-67), præst, Marne, 514 f.

- Piening, Peter, Horst (Holsten), 63.
Pinneberg, Herrschaft, 187, 217, 324,
376 f., 478, 496, 561, 602.
Pittersen, Ole, Sundbyvester, 384.
Plat, Fred. Aug. P. Wilh. du, (død 1870),
kaptajn, 424–29.
Plessen, F. A. H. v., baron, kammer-
herre, Eckernförde, 336.
Plump, Johann Heinrich, straffefange,
Pinneberg, 289.
Plüskow, Charlotte, f. Mentzdorff, gift
med Hartwig v. Plüskow, 431 f., 526.
Plüskow, E. v., industridrivende, Ham-
feld, 431 f.
Plüskow, Hartwig v., Lübbenau v.
Prenzlau (Preussen), 431 f., 526.
Plön (Holsten), 67, 275, 478, 572.
Plön amt, 479.
Popp, Jan, styrmand, Oevelgönne
(Pinneberg), 377.
Poppe, Joachim, lærer, Helserdeich
(Ditmarsken), 255 f.
Portugal, 554, 630.
Poulsen, justitsråd, dr., København,
148.
Prangen, Friederich Ernst, oberst
(1781–1841), 160 f.
Prehn, Friedrich Christian (1810–75),
etatsråd, syndikus, 198.
Prehn, Thomas (1801–74), landkommis-
sær, etatsråd, 255.
Preussen, 4–7, 14 f., 26, 53, 55, 59, 86,
90, 114, 120 f., 177, 192, 228 ff., 246,
260, 312, 416, 422, 450, 501, 518, 600,
606.
Preusser, A. F. W., overretsråd, 183.
Prinds, Hans Peter Nielsen, arrestant,
508.
Prüss, Gottlieb Carl Heinrich, skole-
lærer, Brokenlande (Holsten), 561.
Præstø landsogn, 253.
Quaade, Peter Friderich (1779–1850),
oberst, 160 f.
Quant, Ida, straffefange, Trittau, 333.
Raben, Nicolay, regeringsadvokat,
justitsråd, Altona, 219.
Radbruch, Carl, postmester, Rimmels,
(Holsten), 279.
Ramus, Chr. (1806–56), matematiker,
151.
Randbøl-hede, 83.
Randel, Carl Wilh. Johan, oppebørsels-
kontrollør, Pahlhude (Ditmarsken),
276.
Randers, 227, 587.
Randers amt, 173, 253.
Rantzau, grevskabet, 187, 575.
Rasmussen, Anders, husmand, Sonne-
rup, 612.
Rasmussen el. Krøger, Jørgen, arrestant,
536.
Rasmussen, Niels, gårdmand, Gudme,
389.
Rasmussen, forvalter, Moesgård, 294.
Rathje, Peter, møller, Wester-Ohrstedt
(Slesvig), 577 f.
Ratjen, H., professor, Kiel, 519.
Ratzeburg, 41 ff., 71, 147, 157.
Ratzeburg amt, 174.
Ravit, Joh. Chr. professor, Kiel, 179, 182.
Reedtz, Holger (1800–57), fhv. uden-
rigsminister, 73.
Rehling, Gerhardt Sigvert, soren-
skriver, Færøerne, 613.
Reidebrook (Hamborg), 444.
Reiff, Joh. Heinrich, toldkontrollør,
Kiel, 274.
Reimers, Asmus Heinrich Chr., fæste-
bonde, Gaarden (Kiel amt), 433.
Reimers, F., postekspeditør, Ahrens-
böck (Holsten), 279.
Reinbeck (Holsten), 153, 451.
Reinfeld (Holsten), 196, 216.
Reinfeld amt (Holsten), 196.
Rendsborg, 5, 24, 26, 52, 66, 70 f., 109 f.,
112 f., 116, 148 f., 158–63, 206, 242,
275, 297, 303–11, 322, 381, 407–10
478, 511 ff., 550 f., 560, 571 ff., 578 ff.,
598, 602 f., 605.
Rendsborg amt, 575 f.
Reventlow, Arthur Chr. D. L. E. (1817–
78), greve, amtmand, Tønder, 336.

- Reventlow-Criminil, H. (1798–1869), greve, minister for Holsten og Lauenborg, 4, 11, 13, 22, 24, 29, 31, 89, 124, 169, 249, 413.
- Reventlow-Jersbeck, Th. (1801–73), slesvig-holstensk politiker, 72.
- Reventlow-Preetz, Friedrich (1797–1874), greve, slesvig-holstensk politiker, 68, 72.
- Reykjavig, 390.
- Ribe, 17, 164, 543.
- Richard, P. P., skovrider, Bergenhusen (Stapelholm), 223.
- Rieck, Jasper, gårdejer, Nanndorf (Holsten), 121.
- Riegels, Frederica Christiane, f. v. Heinen (1803–87), gift med generalkrigskommissær Riegels, 538.
- Riegels, H. C. (1793–1861), generalkrigskommissær, 538.
- Riemenschneider, H., købmand, Fredericia, 227.
- Riemenschneider, P., købmand, Fredericia, 227.
- Rissmann, E., forpagter, Steinhorst, (Holsten), 288.
- Roager sogn, 446.
- Rohlff, Jochum, toldkontrollør, Oldesloe, 276.
- Rohlffs, Wilh. Chr. Aug., oppebørselskontrollør, Meldorf, 276.
- Rolff, Johann Chr. Aug., toldkasserer, Glückstadt, 275.
- Rondeshagen (Lauenborg), 123.
- Rosen, A. v., auskultant i den holstenske overret, 184.
- Rosenberg, Christen, gårdejer, Jels, 88.
- Rosendahl, E. P., rektor, Nykøbing, 453, 556.
- Rosenholm (Randers amt), 64.
- Roskilde, 290, 348, 424.
- Rudelbach, Chr. Gotfred, stud. med., 151.
- Ruhkrug, se Falkenberg.
- Rumohr, H. v., klosterprovst, Rundhof, 482.
- Rusland, 14, 55, 89, 107, 114, 144 ff., 261 ff., 269 f., 356, 416, 422, 492, 552.
- Ryan, George (1783–1861), grosserer, 222.
- Rygen, 450.
- Rygård hovedgård (Svendborg amt), 473.
- Rysenstein baroni, 172.
- Rødding sogn (Haderslev amt), 543.
- Røgind sogn (Skanderborg amt), 386.
- Rønne, 90, 164, 401, 421, 523.
- Rørdam, H. C. (1803–69), præst, dr. theol. 34.
- Rørvig (Holbæk amt), 35.
- Röttger, Margaretha, f. Kröger, gift med væver Peter Röttger, Heidrege, (Pinneberg), 110.
- Röttger, Peter, væver, Heidrege (Pinneberg), 109 f.
- Rådvaddam (Københavns amt), 468.
- Sabro herred, 386.
- Sachau, Carl Friedrich, toldforvalter, Altona, 274.
- Sachmann, Frederikke Christine, overjordemoder, 144, 252.
- Sachsen, 491 f., 554.
- Sachsen-Altenburg, 554.
- Sachsen-Coburg, 554.
- Sachsen-Meiningen, 554.
- Sachsen-Weimar, 554.
- Sager, Hans Carl (1808–85), herredsfoged, Rudkøbing, 411.
- Sakskøbing, 474.
- Sal sogn (Viborg amt), 386.
- Sallyfancy og Hope (St. Croix), 221 f.
- Salomon, Harald, livjæger, 385.
- Samson, Adolph, vekselerer, Kiel, 157.
- Samsø, 402, 589.
- Samuel, J. H., grosserer, Helsingør, 152.
- Sandesneben, Steinhorst amt (Holsten), 122.
- Sandkrug (Holsten), 418.
- Sardinien, 491.
- Saxemarken (Sakskøbing), 474 f.
- Schade, Jochim, skipper, Blankenese, 373, 376.

- Scheel, A. W. (1799–1879), justitsminister, 4, 32, 169, 427, 443, 454, 576, 636, 644.
- Scheel-Plessen, Carl (1811–92), baron, overpræsident, Altona, 25, 496–500.
- Scheel-Plessen, Wulff H. B. v. (1809–76), greve, dansk gesandt i Wien, 5 f.
- Scheele, L. N. (1796–1874), landdrost, gehejmekonferensråd, Pinneberg, 496 f., 499.
- Schele, baron, minister, Hannover, 492.
- Scherck, Heinrich Ferd., professor, Kiel, 182.
- Schippmann, Peter, gårdejer, Hackeboe, Wilster, 493.
- Schlegel, Otto (1794–1864), general, 149.
- Schleiden, Rud. (1815–95), kommitteret i rentekammeret, slesvig-holstensk politiker, 72.
- Schleth, Wiebcke, straffefange, Hohe (Königsberg), 234.
- Schlotfeldt, Jul. Th., toldforvalter, Neumünster, 276.
- Schlüter, Johann, Horst (Holsten), 63.
- Schmidt, Chr. Wilh., kancellist, 320 f.
- Schmidt, F. C., overretspræsident, dr. phil., 186.
- Schmidt, Martin Thorsen (1807–83), købmand, slesvig-holstensk politiker, 72.
- Schmuck, Johann, straffefange, Wittenberg, 316 f.
- Schnackenberg, Johann Friedrich, skipper, Kronprinzenkoog (Ditmarsken), 216.
- Schoppe, Carl Friedrich, ritmester, toldkontrollør, Itzehoe, 276.
- Schrader, Ludvig Fr. G., politimester, etatsråd, Altona, 188.
- Schröder, Christine, Bramstedt, 434.
- Schröder, T., overtoldinspektør, Kiel, 273 f.
- Schröter, Chr. Fred. Wilh., toldforvalter, ritmester, Uetersen, 276.
- Schuback, D. A., ingeniør, Hamborg, 376.
- Schuldt, Hans, skipper, Blankenese, 373 f., 376.
- Schulthes, Carl Eduard, toldinspektør, Rendsborg, 275.
- Schumacher, Christine Magdalena (1789–1856), enke efter H. C. Schumacher, 314.
- Schumacher, H. C. (1780–1850), astronom, 151, 589.
- Schumacher, Peter, bagersvend, St. Margarethen (Holsten), 152 f.
- Schwartzkopff, Hans Christian, kancellist, 320 f.
- Schweiz, 261 f., 270, 492.
- Schwensbye gods (Flensborg amt), 235.
- Schwerin, 233.
- Schytz, Carl Chr., major, 361–66.
- Schütz, Chr. Ludvig (1736–1812), kancellideputeret, 540.
- Schöneck, Heinrich, straffefange, Ahrenswalde (Preussen), 432.
- Schönheyder, Ulrich Anton (1775–1858), søofficer, 507.
- Seedorff, Adolph Friedrich, adjungeret toldinspektør, Itzehoe, 276.
- Seem sogn (Ribe amt), 543.
- Segeberg, 218, 295, 478.
- Serup, Søndersø sogn (Odense amt), 141.
- Seth (Stapelholm), 33.
- Sevel sogn (Ringkøbing amt), 590.
- Seyffarth, Gustav Wilh. Lucas Heinrich v., oberst, 598 ff.
- Sicilien, 175.
- Sierck, Claus, skolelærer, Hochdonn (Süderhastedt, Ditmarsken), 531 f.
- Sierck, Hans Jürgen, distriktsskolelærer, Bomholt, Hademarschen sogn, (Holsten), 67.
- Sievers, sognefoged, Kaltenkirchen (Holsten), 195.
- Sigurdsson, I., sekretær, 139.
- Silkeborg, 447, 522.
- Simony, Carl (1806–72), minister for kirke- og undervisningsvæsen, 182 f.
- Siverkrübbe, Hans, Horst (Holsten), 63.

- Sjelle sogn (Århus amt), 521 f.
 Sjælland, 211.
 Sjællands stift, 449.
 Skads sogn (Tønder amt), 413.
 Skaffe, Peder Jensen, gårdejer, Vester Karleby (Lolland), 383.
 Skagen, 589.
 Skanderborg, 589.
 Skanderborg amt, 155, 173, 253, 528.
 Skarø (Svendborg amt), 171.
 Skellerup sogn (Vindinge herred), 85.
 Skelskør, 587.
 Skippinge herred, 82.
 Skivholme sogn (Århus amt), 386.
 Skjolde sogn (Vejle amt), 448.
 Skodsbølgård (Broager sogn), 111.
 Skrydstrup (Haderslev amt), 576.
 Skærbæk (Tønder amt), 406.
 Skæring (Egå sogn), 321.
 Skød sogn (Viborg amt), 386.
 Skørring sogn (Århus amt), 521 f.
 Skårup sogn (Skanderborg amt), 386.
 Slagelse, 90, 164, 291 f., 585.
 Slesvig, hertugdømmet, 5, 16, 18 ff., 23, 25 f., 28, 46, 52 f., 59 f., 67, 69 f., 72–76, 79 ff., 84, 87 ff., 97–104, 110 ff., 114, 116, 119, 123, 126 ff., 130, 135 f., 148, 153 f., 156, 158, 171, 186, 190–94, 209, 223 f., 233 f., 238, 240, 259, 289, 297 f., 300 f., 308, 313 f., 318 f., 325, 327, 333 ff., 342, 356, 359 ff., 378–84, 395 f., 407 f., 410, 418, 442, 445, 455, 459, 463, 465 ff., 476, 481, 483 ff., 501 f., 504 f., 507, 511, 513, 515, 519, 528, 535, 542 f., 550–53, 555, 557, 575, 579, 590 f., 597, 601, 603 f., 606 f., 618, 623, 626, 634, 636 f., 643.
 Slesvig by, 102, 112, 136, 206, 234, 239, 257 f., 333, 476, 482, 504, 578.
 Smed, Anders Jensen, tjenestekarl, Møborg, 489.
 Smith, Johs. Lem (1789–1849), legatstifter, 322, 391, 404, 453.
 Snoghøj gård (Erritsø sogn), 538.
 Sodborg, Christen Christensen, sognefoged, Rom, 489.
 Soelberg, St. Thomas, 316.
 Sommer, Adolf G. Fr., toldassistent, 53.
 Sommer, Paul Heinrich, distriktslærer, Pöschendorf (Holsten), 433.
 Sophia (f. 1815), prinsesse af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenburg, 236.
 Sophienkoog (Ditmarsken), 378.
 Sorø akademi, 440 f., 449.
 Sorø amt, 150, 385.
 Sorø birk, 292.
 Sottrup (Sønderborg provsti), 617.
 Spanien, 18, 154, 491.
 Speck, Skovfoged, Poppenbrüggen (Slesvig), 259.
 Sponneck, Wilh. (1815–88), rigsgreve, finansminister, 4, 13, 50, 249, 255, 258, 263, 328, 424, 544, 591, 597, 626.
 Sporup sogn (Skanderborg amt), 386.
 Stafholt (Island), 135.
 Stafholtseg (Borgarfjords syssel, Island), 140.
 Stagsrode (Barret sogn), 448.
 Stampe, f. Graae, gehejmekonferensrådinde, 523.
 Stampenborg, baroniet (Præstø landsogn), 252 f.
 Stark, Hans, farver, Tåbæk, 488.
 Staurup by (Skjolde sogn), 448.
 Steensen, enkefrue, Torpegård, 227 f.
 Steenstruggård (Våbensted sogn), 474.
 Steffensen, Rasmus, fæstebonde, Ellinge, 86.
 Stege, 51, 140 f., 490.
 Stein, Lorentz J., professor, Kiel, 179, 182.
 Steinburg (Holsten), 255.
 Steinert, Peder Chr., arrestant, 508.
 Steinhorst (Holsten), 288.
 Steinmann, Heinrich Wilh. Friedrich, toldkontrollør, Rendsborg, 276.
 Stemann, Johann Peter H. H., underretsadvokat, Segeberg, 602.
 Stemann, Otto Johann v., administrator af grevskabet Rantzau (Holsten), 187.
 Stenderup sogn (Vejle amt), 448.

- Stenmagle (Sorø amt), 150.
 Stockelsdorf (Holsten), 435 f.
 Stockfleth, Wilhelm, toldkontrollør,
 Beidenfleth (Wilster marsk), 276.
 Stockfleth, W. W. (1802–85), amtmand,
 Haderslev, 336.
 Stockholm, 416.
 Stoltenberg, Christiane Frederikke, gift
 med Jens Mikkelsen Jacobsen, Kal-
 lundborg, 538.
 Store Solt (Slesvig), 220.
 Store Tremmerup (Munkbrarup sogn),
 219.
 Stork, Oscar, student, 51.
 Stormarn provsti, 514.
 Stougård hovedgård (Tørring sogn),
 155, 528.
 Stovby sogn (Vejle amt), 448.
 Strandegård hovedgård (Fakse herred),
 265.
 Strauss, Carl Anton, straffefange, Weis-
 senfels (Holsten), 433.
 Struckum (Slesvig), 578.
 Struve, v., ty. diplomat, 421 f.
 Stubbe, Johann, skipper, Kronprinzen-
 koog (Ditmarsken), 216.
 Støvring herred, 386.
 Staal, Hans Iver, møller, Tårning, 334,
 506.
 Staal, Hans, købmand, vicekonsul, Mari-
 enberg, 548.
 St. Croix, 221.
 St. Domingo, 417 f.
 St. Georges (St. Croix), 221 f.
 St. Georgsberg, 147.
 St. Johannes kloster (Slesvig), 482.
 St. Margarethen (Holsten), 625.
 St. Nikolai plads (København), 264.
 St. Petersborg, 261 f., 416.
 St. Thomas (Vestindien), 527.
 Suhr, Jochum Ewans (1779–1860) rek-
 tor, Vordingborg, 401.
 Sumbel, Salomon, København, 537.
 Sundeved, 136.
 Svendborg, 323.
 Svensk Pommern, 450.
 Sverige, 162, 174 ff., 177, 416, 424, 439.
 Svinninge Vejle (Holbæk amt), 27.
 Süchtig, Chr. Bendix, oppebørselskon-
 trollør, Klein-Wesenberg (Holsten),
 275.
 Süchtig, Martin Fr. August, oppebørsels-
 kontrollør, Schiffbeck (Holsten), 276.
 Südel, Friedericke Wilhelmine Johanne,
 straffefange, Bleckendorf (Holsten),
 525.
 Sydri-Vardgja, Island, 140.
 Synnedrup (Malling sogn), 85, 293.
 Sæbyholm hovedgård (Maribo amt),
 474.
 Søby sogn (Skanderborg amt), 386.
 Søbyvad (Gern sogn), 386.
 Sønderborg, 442, 502.
 Sønderborg amt, 502.
 Sønder-Brarup (Slesvig), 383.
 Sønder-Felding sogn (Ringkøbing amt),
 453.
 Sønderbye, Chr. Christensen, gårdejer,
 Gjerding, 48.
 Sønderbygård (Ullerup sogn), 538.
 Søndersø (Odense amt), 141.
 Søren Olesens stiftelse, Roskilde, 290.
 Sørensdatter, Kirsten, gift med hus-
 mand Fred. Jensen Lundemand, Græs-
 have, 92.
 Sørensdatter, Sørine, Tversted, 265.
 Sørensen, Christen, fæstebonde, Synne-
 drup, 85, 294.
 Sørensen, Dorthea, f. Bendsen, gift med
 høker Ole Sørensen, København, 531.
 Sørensen el. Simonsen, Jens, gårdmand,
 Hørup (Viborg amt), 30.
 Sørensen, S. A., kunsthändler, Haders-
 lev, 313 f.
 Tamsen, Friedrich (1806–93), præst,
 Trittau, 514 f.
 Terp by (Skivholme sogn), 386.
 Tewes, Asmus Nic. M. Fr., oppebørsels-
 kontrollør, Wöhrden (Ditmarsken),
 276.
 Thieme, Frederik Peter, vognmand,
 København, 530.

- Thingø syssel (Island), 140.
 Thisted, 168.
 Thisted amt, 608.
 Thomassen, Mikkel, gårdmand, Torning, 30.
 Thomsen, Jochum, værtshusholder, Vejen, 49.
 Thorarensen, L., sysselmand, Skagafjord, 139.
 Thorgrimsen, Gudmundus, handelsfaktor, Ørebæk (Island), 626.
 Thorsen, Adam Julius, skorstensfejersvend, Berlin, 27.
 Thorshavn, 585.
 Thy herred, 608.
 Thygesen, Frants Hansen, Sønder Farstrup, 441.
 Thümen, V. H. H. v. (1792–1856), general, preussisk forbundskommissær i Holsten, 32.
 Tiedemann, Fr. Hansen, smed, Rugbjærg (Åbenrå amt), 380.
 Tiemann, Claus, skipper, Blankenese, 373, 376.
 Tillisch, F. F. (1801–89), fhv. indenrigsminister, 499.
 Timm, Peter Chr. Jac., toldkontrollør, Plön, 276.
 Tingjellinge sogn (Sorø amt), 292.
 Tode, mølleforpagter, Reinfeld, (Holsten), 216.
 Torpegård (Dalum sogn), 227 f.
 Torsø sogn (Viborg amt), 386.
 Toscana, 491.
 Trave (Holsten), 377.
 Travenzalzer Saline (Oldesloe, Holsten), 66.
 Treya (Slesvig), 407.
 Tronier, W. V. C., oberst, 587 f.
 Trudsholm hovedgård (Randers amt), 473.
 Truelsen, Ole, murer, Assens, 252.
 Tulstrup sogn (Ning herred), 29.
 Tved sogn (Svendborg amt), 389.
 Tybjerg herred, 508.
 Tyrsted sogn (Vejle amt), 448.
 Tyrsting-Vrads herred, 155.
 Tyskland, 29, 45, 52 f., 79, 101f., 105, 159ff., 178, 181, 183, 185, 192 ff., 201, 229, 260 ff., 270, 288, 304–07, 309, 359f., 403, 415 417, 515, 535, 552 ff., 576.
 Tølløse birk, 538.
 Tønder, 384, 455, 503f., 543, 618.
 Tønder herred, 617.
 Tønder provsti, 613.
 Tønning, 148 f. 158, 160–63, 224, 322, 406–10, 486, 551, 578, 603 ff.
 Tönningens, Johannes, postmester, Altona, 279.
 Tørninglen, 445 f.
 Tørslev (Estruplund sogn), 210.
 Tøstesten, Ove, gårdmand, Sønder Farstrup, 441.
 Tårnberg rytterkobbel (Sorø amt), 292.
 Tårning mølle (Haderslev amt), 334.
 Taars, Henrich Rasmussen, underjæger, 628.
 Uetersen (Pinneberg), 195, 478.
 Uhde, Christoph, arbejdsmand, Altona, 647.
 Ungern-Sternberg, Ernst, baron, russisk gesandt i Danmark, 89, 422.
 Ut sogn (Vejle amt), 448.
 Utholm (landskabet Ejdersted), 442.
 Walberggård (St. Croix), 221 f.
 Vallø stift, 266 ff.
 Wandsbeck, 444, 483f., 634.
 Warburg, Eduard, Hamborg, 174.
 Warnstedt, Hans Adolph, forst- og jægermester, Plön, 596.
 Warnstedt, v., fung. politimester Altona, 188.
 Warschau, 89, 144, 351, 354, 421.
 Warwerort (Holsten), 288.
 Wasa, prinsen af, søn af Gustav IV Adolf (1778–1837), 421.
 Wasmer, Heinrich Christopher Wilh. v., kaptajn, 366–70.
 Vedsted mølle, Åby sogn (Ålborg amt), 412.

- Veers, Georg J., toldforvalter, Stockelsdorf (Holsten), 276.
- Wegebauer, Caroline, Altona, 216.
- Wegener, C. F. (1802–93), gehejmearkivar, 358.
- Weinschenck, F. W., proprietær, Gunderupgård (Ålborg amt), 49.
- Vejerslev sogn (Viborg amt), 386.
- Vejle, 86, 388.
- Vejle amt, 155, 172 528.
- Vellev sogn (Viborg amt), 386.
- Vemmeløv sogn (Sorø amt), 292.
- Wenck, H. T. v., overlandvejinspektør, Holsten, 624 f.
- Wernich, J. C. T. v., secondløjtnant, 272 f.
- Werther, Karl Anton Philip v., baron, preussisk gesandt i København, 6, 31.
- Weser, 149.
- Westenberg, Johann Jacob, straffefange, Böcken, 317.
- Vesterflakkebjerg herred 292.
- Vesterhanherred, 608.
- Vesterlisberg herred, 386.
- Westermann, grosserer, København, 91.
- Vestindien, 19 f., 70, 137, 221, 250, 316, 360, 417, 421, 483, 528, 544–48, 557 f., 586.
- Vetle, oberstløjtnant, Gråsten, 235.
- Viborg, 290.
- Viborg amt, 156, 173, 253, 537.
- Wichmann, mølleskriver, Plön, 218, 493.
- Victoria (f. 1804), prinsesse af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenburg, 236.
- Victoria (1819–1901), dronning af England, 14, 351.
- Wien, 59, 79, 309, 416.
- Wiese, F. T., dr. jur., overretsråd, 183 f.
- Vig (Holbæk amt), 35.
- Vigfusson, B., præst, Holum, 588.
- Wilhelm (1816–93), prins af Sønderborg-Lyksborg, 236 f.
- Wilhelmine (1808–91), hertuginde af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glücksborg, 236.
- Vilhemsborg, baroniet, 635.
- Villebøl (Kalvslund sogn), 17.
- Willemoes-Suhm, kammerjunker, Glückstadt, 188.
- Willemoes-Suhm, landkrigskommissær, 77.
- Willumsen, N., forpagter, Vindinge Lillevang, 523.
- Wilster, 478, 624 f.
- Wilster marsk, 510, 624.
- Vinding herred, 168.
- Vindinge Lillevang (Københavns amt), 390, 523.
- Winstrup, L. A., stadsbygmester, Flensborg, 134, 158.
- Winter, Elsabe, f. Eggers, frue, Heisterende (Reihe, Holsten), 377.
- Wischer, Heinrich Hermann Carl, underjæger, 429.
- Wismar, 147, 233.
- Vitten sogn (Århus amt) 386.
- Wittler, Heinrich, møller, Anker, 551.
- Witzwort sogn (Ejdersted) 534.
- Vixnæs, Anders Jensen, arrestant Østoft, 529.
- Vixnæs, Mads Jensen, arrestant, Stibanen, 529.
- Wobbenüll (Husum amt), 605.
- Wobbenüllfeld (Husum amt), 103.
- Voldby sogn (Skanderborg amt), 386.
- Wolfhagen, Fr. H. (1818–94), amtmand, Flensborg, 336.
- Vollert, Claus, gårdejer, Haale (Holsten), 110.
- Vordingborg, 263 f., 401 548.
- Warns, Hartvig, oppebørselskontrollør, Krempe (Holsten), 276.
- Wreede, Joachim, straffefange, Schnelsen, 325.
- Vrejlev sogn (Hjørring amt), 455.
- Wyneken, Ludv. Aug. Fr., borgmester, Lütjenburg 189.
- Wynn, Sir Henry, engelsk gesandt i Danmark, 14.

- Württemberg, 125, 491.
 Würzburg, 549.
 Vöge, Adolph, stud. jur., Lutterbeck,
 509.
 Wöhrden (Holsten), 302.
 Wöldicke, P., toldforvalter, Brunsbüttel,
 275.
 Ulvesbüll (Ejdersted), 634 f.
 Ytri-Vardgja, Island, 140.
 Zabel, Jacob Friedrich Julius, musiker,
 Rendsborg, 571 f.
 Zahrtmann, C. (1793–1853), kontre-
 admiral, 151, 591.
 Zeuthen, baroniet, 472.
 Zülliger, Anna Barbara, Neubrandenburg,
 gift med jernhandler Ernst Lange,
 251.
 Zülow, Friedrich Gustav Helmuth v.,
 postmester, Oldesloe, 279.
 Ærø, 475, 481.
 Ærøskøbing, 481.
 Ødsted sogn (Vejle amt), 614.
 Øfjord syssel (Island), 140.
 Øksendrup sogn (Svendborg amt), 387.
 Ølgaard, Mads Christensen, gårdejer,
 Vedersø, 91.
 Øresund, 174 ff., 289.
 Ørum (Sønderlyng herred), 106.
 Østerby mark (Samsø), 402.
 Østerflakkebjerg herred, 292.
 Øster Hasing (Kær herred), 106.
 Østerkippinge, 140.
 Østerlindet, 445.
 Øster Skjerninge, 686.
 Østersøen, 175.
 Østrig, 4–7, 50, 53, 59, 77, 86, 107, 114,
 120 f., 228 ff., 246, 260, 312, 416, 422,
 606.
 Åbenrå, 51, 133 f., 258 f., 313, 502, 543,
 554.
 Åbenrå amt, 502.
 Ågård, Elise Cathrine, jordemoder, 144.
 Ålborg, 211, 448 f.
 Aløkkegård (Odense amt), 120.
 Århus, 85, 151.
 Århus amt, 173, 253.
 Århus stift, 294, 321.
 Åsum (Odense amt), 21.

SAGREGISTER

- Adoption, tilladelser til, 53, 251, 532.
Afgift, afløsning af, 122, 444.
Afgift af Oldenoer sø, nedsættelse af, 33.
Afvandingskommune, etablering af, 217.
Afvandingsoverenskomst, godkendelse af, 288 f.
Altona:
    Forfatning for, 399 f., 411.
    Observatoriet i, nyordning af, 590 f.
    Overpræsident for, udnævnelse af, 496–500.
    Toldbegunstigelser for, 483–86.
Altonaer Zeitung, støtte til, 134, 567.
Amnesti for embedsmænd i Holsten, 58–62, 68 ff., 72–81, 96–102, 169, 183–90, 230 ff., 273–80, 297–301, 319, 325 f., 596 f.
Amnestipatent for militærpersoner, 76, 81.
Amnestipatent for Slesvig, 67–70, 73–81, 153 f.
Amtsrådenes sammensætning, lov om, 49. Se desuden: Sogneforstanderskaber og amtsråd.
Anholdelse af ikke-amnesterede personer, 81.
Apanager:
    Medlemmer af kongehuset, 236 f.
    Prins Christian, 88 f.
Apotekerprivilegium, udvidelse af, 478 f.
Arbejdsanstalten på Ladegården, udnævnelse af præst ved, 450.
Arnis, flække (Slesvig), overdragelse af areal til, 359.
Arrest og beslag, fritagelse for, 420.
Arvedisposition, ophævelse af, 591 f.
Asyl for politiske flygtninge, 606 f.
Arveforpagtning, konfirmation af, 121.
Augustenborgske godser:
    Bankhæftelsesrenter af, 27 f.
    Overtagelse af, 13–17, 117, 201–05, 215, 500 ff., 518 f., 556 f.
Baden, afvisning af skrivelse fra, 169 f.
Bagernæringen, lov om, 27.
Bankhæftelse på skovfogedstedet Friedeholz, indfrielse af, 48 f.
Bardenfleth, J. C., general, udnævnelse til chef for lokalforvaltningen i Holsten, 26.
Belejringstilstand i Sydslesvig, ophævelse af, 52 f.
Benådninger, 17 f., 21 ff., 28, 30 f., 39, 41, 47 f., 64, 91 f., 105 f., 118, 123, 136, 152 f., 195, 210, 217, 234, 289, 316 f., 324 f., 328 f., 333, 373–77, 379, 383 ff., 411 f., 420 f., 424–29, 432 ff., 441 f., 452 f., 470 f., 488 ff., 508, 521, 526 f., 529 ff., 536, 541, 571 f., 602, 612, 617–22, 630–33.
Berlin–Hamborg jernbaneselskab, ny statut for, 146.
Bevtoft mølle, salg af, 576 f.
Bisættelsesomkostninger for enkedronning Marie, 88 f.
Biveje, jords afgivelse til, 448, 548.
Bjergning af vrag, bevilling til, 216.
Boels pastoratsskov, indlemmelse af, 381.
Bornholm:
    Brændevinsbeskatning på, 134 f.
    Kommunalforholdene på, 456 f.
Bortforpagtning af fast ejendom, 118.
Bortlodning, tilladelser til, 125, 538 f.

- Brandassuranceforening, oprettelse af, 35.
- Bredfælgede hjul, indførelse af, 495.
- Bro over Kongeåen, opførelse af, 17.
- Brolukning i København, 86.
- Brudelegat, konfirmation af, 235 f.
- Brunsbüttel havn, vedligeholdelse af, 510.
- Brændeuddeling af de kgl. skove, 378.
- Brændevisbrænderier, anlæg af, 49 f., 469, 611 f.
- Budget for 1853/54, 360.
- Bygninger, køb af, 217.
- Bygningsafgift, fritagelse for, 290, 587, 635.
- Bygningsarbejder, bevilling til, 66 f., 111 f., 174, 216 f.
- Bygningsinspektør, rejsetilladelse for, 612.
- Bygningsreparationer, bevilling til, 153, 196, 218, 224.
- Bygningstilladelse, 91.
- Bøggildgaard, lov om, 33.
- Bøndergods, bevilling til salg af, 24, 64 f., 85 f., 93, 106 f., 120, 141–44, 171 ff., 211–14, 252 f., 264 f., 293 f., 321, 388–91, 412 f., 471–75, 489 f., 523, 536 f., 539 f., 629.
- Båndlagt kapital, udbetaling af, 537 f.
- Castorf (Lauenborg), inddragelse af toldposten ved, 337.
- Christiansdal baroni:
Afbetaling af gæld, 471.
- Classenske fideicommiss, forandret pantesikkerhed for, 487.
- Coldenbüttel (Slesvig), forpagtning af forstranden ved, 534 f.
- Dampskibet »Die Eider«, reparation af, 505 f.
- Dannebrog, anvendelse som handelsflag i Holsten, 219.
- Digearbejder, bevilling til, 196, 220, 301 f., 382. Se desuden Holsten og Slesvig.
- Diplomatiske noter, forelæggelse af, 86, 156.
- Distrikts- og foderheste, udkast til lov om, 487 f., 548.
- Distriktslægeembede, oprettelse af, 29 f.
- Dommerkorn, erstatning for, 64, 420, 556.
- Dødsstraf, eftergivelse af, 22, 92 f., 95 f., 118 f., 228, 234, 290 f., 361–70, 385, 454 f., 508, 525, 529, 588, 598 ff., 612, 647.
- Dødsstraf, eksekvering af, 493 ff., 529.
- Eckernförde:
Fritagelse for at erstatte indbetalte skatter, 154.
Præsteenkestittelsen i, 405.
- Efterbetaling af skat, fritagelse for, 206.
- Ejderkanalen, 86, 88, 455, 604 f., 623.
- Elben, reparationsarbejder ved, 509.
- Embeder, deling af, 291 ff., 388.
- Embedsbesættelse ved privat præsentation, 266 ff.
- Embedsindtægter, erstatning for tab af, 218, 493.
- Enkepension, lov om ekstraordinær, 636.
- Eneretsbevillinger, 380, 626 f.
- Engelstofts legat, 401.
- Erstatning for tab af bagage og heste, lov om, 81.
- Fabrikantlæg, anvendelse af landbrugsjord til, 387.
- Falkenhof, salg af, 206 f.
- Familielegat, stadfæstelse af, 535.
- Faneed, ny formulering af, 7, 127–33, 141.
- Faretoft mølle, reparation af, 382.
- Fideicommisskapital, oplæg af, 172.
- Finanslove:
Finansåret 1852/53, 71.
Finansåret 1853/54, 561–66, 639 ff., 644.
- Finansministeriet, 144, 503, 516, 584.
- Finansåret, omlægning af, 447.
- Flagepisode i Kiel, 29.
- Flensborg:
Bygningsændringer, bevilling til, 158.
Havne- og broordning for, 153.

- Flensburg-Åbenrå-chauseen, indløsning af, 258 f.
- Fockebüll-parcellerne, bortforpagtning af, 504.
- Folkekirken, forfatning for, 349.
- Folketinget:
 Almindeligt, 558, 565.
 Indkaldelse af, 536.
 Opløsning af, 163.
 Valg af, 163, 521.
- Forbundsbeslutning, offentliggørelse af, 312.
- Forbundskontingentet, 6 f.
- Foreløbig indtægts- og udgiftsbevilling for 1853/54, lov om, 566 f.
- Forordningen af 9/6 1840, fortolkning af, 525 f.
- Fransk- og hvedebrødsbageri, bevilling til, 384, 469.
- Frederiks hospital, revision af regnskaber for, 211 f.
- Fregatter, afhændelse af, 227.
- Fribefordringer, godtgørelse for, 488, 555.
- Friedenreichs legat, afhændelse af penge tilhørende, 51.
- Friedrichsort fæstning, sløjfning af, 371.
- Friedrichstadt:
 Omlægning af kirke- og skolesager i, 480.
 Rådhuset, genopbygning af, 578.
 Slusebyggeri ved, 505.
 Takadresse fra beboerne i, 553.
- Frue sognekald (Svendborg), embedsbolig for, 401 f.
- Fællesforfatning, udarbejdelse af, 11 f., 43-47, 54, 169. Se desuden: Monarkiet, nyordning af.
- Færøerne:
 Handelstakst for, 35 ff., 559 f.
 Jagtlov for, 487.
 Kommunalforfatning for, 12 f.
 Lagtinget, 71, 469.
 Lån i embedsbolig, optagelse af, 612 f., 628 f.
 Opmåling af, 71 f.
- Skolevæsenet på, 549.
 Stenkulsbrud på, 611.
 Tinghus, areal til, 585.
 Udvidelse af love og anordninger til, 165-68.
 Fæsteforhold, ophævelse af, 433.
 Fæstejord, bevilling til ikke at bortfæste, 210, 448, 584, 627.
 Fæsteledighed, indskriden imod ulovlig, 440.
 Fødsels- og Plejestiftelsen, aflønning af fast kandidat ved, 387.
 Gageforskud, bevilling af, 535.
 Gageforskud m. m., eftergivelse af, 608.
 Gehejmearkivet, 350, 501 f.
 Gehejmestatsrådet:
 Gage for medlemmer af, 346.
 Mødedage, fastlæggelse af, 7.
 Protokollen, godkendelse af, 322, 327.
 Sagers forelæggelse i, 13, 23, 53.
 Generalkommandoen (Kiel), bygning til, 560.
 Gennemrejse, bevilling til, 616 f.
 Gensdarmeriet:
 Befordringsudgifter, godtgørelse for, 481 f.
 Munderingsgenstande, erstatning for udlånte, 414.
 Vederlag til officerer ved, 28 f.
 Gentofte-Lyngby hospital, fundats for, 120.
 Glücksburg (Slesvig):
 Fordeling af vejudgifter i, 520.
 Glückstadt (Holsten):
 Bortforpagtning af areal i, 195.
 Havnen, reparation af, 377.
 Straffeanstalten i, 454, 590.
 Udgifters afholdelse til slots- og garnisonspastoratet i, 317.
 Gottorp slot, anvendelse af, 257 f.
 Gottorp vandmølle, salg af, 382 f.
 Gradmålingsarbejde, nedsættelse af kommission om, 150 f., 589 f.
 Gratifikation, udbetaling af:
 Willemoes-Suhm, landkrigskommisær, 77.

- Grundlovsændring, forslag om, 23, 43–47.
- Græsningsret, afløsning af, 468.
- Grønland:
Minedrift på, 610 f.
- Haderslev:
Lærde skole i, 223, 504 f.
- Handelen på andre verdensdele, begunstigelser for, 84, 528.
- Hattstedt marsk, bortforpagtning af arealer i, 605.
- Havneregnskabernes revision, 371.
- Hellestrup gods, afhændelse af, 49.
- Hertugdømmerne:
Brandkassebidrag, forhøjelse af, 618.
Gagering af personalet ved brandforsikringsvæsenet, 605 f.
Landmilicefonden i, inddragelse af, 597.
Militærpersoner, understøttelse til, 242–48.
Militærstyrker i, omgruppering af, 112–16.
Skolefond for, deling af, 381.
Tvangslån, det slesvig-holstenske, 294.
- Hesteavlens fremme, lov om, 84.
- Hillerød, indlemmelse af ejendom i, 419.
- Hofmannsgave, optagelse af lån i, 83.
- Holsten:
Auktionsgebyr, fastsættelse af, 452.
Budget for, 226 f., 555, 622 ff.
Centralkasses oprettelse i Rendsborg, 70 f.
Digeanlæg i, 524.
Digekassen, udskrivning af bidrag til, 324.
Embedseden, ny formulering af, 318.
Embedsmandskorpsets reorganisation i. Se: Amnesti.
Gensdarmmerikorps i, 326 f., 608.
Jagtret, nye regler for, 575.
Jernbaneanlæg, lån i, 146.
Kommunallov for, 62.
Kommunelån, gyldigheden af indgåede, 465–68, 480, 572.
- Konfirmation, nægtelse af ret til at afholde, 592–96.
- Konfirmation af bestallinger, privilegier m. m., 398 f., 510–14, 542.
- Kongens autoritet, de ydre tegn på, 207 f.
- Landkrigskommissariaterne, omlægning af, 477 f.
- Lokalforvaltning for, 25 ff.
- Lægds mænd, udnævnelse af, 477.
- Magasinkorn, udskrivning af, 444.
- Mønt- og pengevæsenet i, 600 f.
- Offentlige finanser, sanering af, 190–94.
- Pinsekollekt til soldaterbørn, ophævelse af, 381, 602 f.
- Præsteembeder, besættelse af ledige, 514 f.
- Rømning af, 5.
- Skattelove for, 63.
- Skovarbejder i, bevilling til, 324.
- Skovfogedbolig, opførelse af, 451 f.
- Skov- og jagtadministrationen i, 549 f.
- Stemplet papir, genindførelse af, 157.
- Stænderforsamlingen i, 372 f., 509, 519 f., 527.
- Søværnepligtssagers behandling i, 567.
- Tallotteri, bevilling til, 438 f.
- Toldlov for, 171.
- Toldvæsenet i, 170 f., 249, 607.
- Udgivelse af lov- og ministerialtidende for, 286 f.
- Vagtlokaler for tyske tropper, betaling for, 121 f.
- Vejafgift, pålæggelse af, 376 f., 435 f.
- Vejafgiftsoppebørselssteder, bortforpagtning af, 451.
- Vejarbejder i, bevilling til, 295, 623–26.
- Veksellov for, 62 f., 573 ff.
- Værnepligtslov for, 62, 429 ff.
- Hornkvæg, lov om indførsel af, 439.
- Horst pastorat (Holsten), salg af arealer tilhørende, 63.
- Hugst, forbud imod, 448.

- Humblebæk havn, afhændelse af parcel fra, 209 f.
- Husum:
 Hjælp til brandlidte, 232.
 Oprettelse af højere borgerskole, 224 f.
- Husum slot, brandredskaber til, 577.
- Hyrup pastorat (Slesvig), afhændelse af parcel tilhørende, 542 f.
- Høkerbevilling, 335.
- Inddæmning af Magleby Nor, 21 f.
- Indenrigsministeriet:
 Almindeligt, 637.
 Omlægning af sager i, 528.
- Indfødsret:
 Lov om erhvervelse af, 37 f., 487.
 Ophævelse af, 27, 51, 53.
- Island:
 Afhændelse af ejendom i, 135.
 Altinget, valg til, 138.
 Altingsomkostninger, fordeling af, 559.
 Forfatning for, udarbejdelse af ny, 137 f.
 Forholdene i, 315.
 Forstrandsrettigheder, plakater om, 610.
 Forstrandsrettigheder for Holum kirke, 588 f.
 Indskriden imod visse personer i, 139.
 Jordens landemærker, protokol over, 585 f.
 Kapitelstaksterne i, 558 f.
 Krigsskib til, 138 f.
 Kroswik, besejlingen af, 559.
 Omlægning af jurisdiktionsgrænser, 140.
 Skibsfart og handel, lovforslag om, 487.
 Tiendeydelser til præst og kirke, 588.
 Udgifter ved udsendt troppe-detachment, 270 f.
- Islandsk departement, udnævnelser i, 139.
- Itzehoe:
 Broanlæg ved, 450 f.
- Stænderhuset i, 66, 255.
- Jagt, forpagtning af, 443 f.
- Jernbaneanlæg i:
 Nørrejylland, 515 f.
 Sjælland, 34, 155, 348 f., 424, 585 f.
 Se desuden under: Holsten og Slesvig.
- Jernbanegods, bortsalg af, 108 f.
- Jernbanetakster, forhøjelse af, 108.
- Jurisdiktionsforholdene i søbatteriet Friedrichsort, 207.
- Jurisdiktionsgrænser, omlægning af, 41 ff., 93, 155, 168, 235, 312 f., 385 ff., 411, 414, 442, 520 f., 528 f., 538, 575 f., 617 f.
- Justitsministeriet, 144, 329, 470.
- Justits sag, ophævelse af, 155 f.
- Jøder:
 Bosættelse, bevilling til, 102 f., 136, 239, 303.
 Erhvervelse af fast ejendom, bevilling til, 174, 550.
- Kabinetet, sagers forelæggelse i, 315.
- Kalkbrydning (Fakse), 537.
- Kampesten, udførsel af, 361.
- Kapellanplads, nedlæggelse af residende, 402 f.
- Karantæneforanstaltninger, ophævelse af, 49, 87.
- Karantænevæsenets henlæggelse under justitsministeriet, forslag om, 295 ff.
- Kasmose mølle, salg af, 136.
- Kejserdømmets genoprettelse i Frankrig, 422 ff., 463 ff.
- Kiel:
 Jødisk kirkegård, anlæggelse af, 157.
 Overappellationsretten, 318 f., 623.
- Kirkebygning, tilskud til, 634 f.
- Kirkegårdsjord, bortforpagtning af, 603.
- Kirkeskoven (Vordingborg), afhændelse af, 548.
- Klasselotteriet, 336.
- Klipelev kirkegård, afståelse af jord til, 259.
- Klosterprovst, valg af, 482.
- Klubskat, fritagelse for, 84 f.

- Kollerup og Vindelev sognekald, afhændelse af jorder tilhørende, 453.
- Kommunitetsbiblioteket, ophævelse af, 253 f.
- Konditori i Vejle, bevilling til, 86.
- Kongelige bibliotek, Det, 350, 450.
- Kongen:
Rejse til Jylland, 215.
- Kontorinventar, anskaffelse af, 315.
- Korntiende, lov om, 90.
- Kreditbeviser, 391, 463.
- Kreditkassen til selvejendoms fremme, 82 f.
- Krigsministeriet, 337-46, 431, 470, 516, 563 ff.
- Krigsomkostninger i kommunen Seth (Slesvig), afvikling af, 33.
- Krigsretsdom, stadfæstelse af, 627 f.
- Krigsskadeserstatning til civilpersoner, 192 ff.
- Krigsskat, eftergivelse af, 520.
- Krücks legat, 381 f.
- Kultusministeriet:
Budget for, 349 f.
- Kundgørelsen af 28. jan. 1852, 4, 11 f.
Se også: Fællesforfatning, udarbejdelse af.
- Kunstakademiet, 350.
- Kunstsamlingerne, 350.
- Kvægsyge, foranstaltninger imod, 238 f., 294 f., 327.
- Københavns kommune:
Optagelse af lån til, 371 f.
Pensionsregler for, 164.
Rådmandsgager, deling af, 536.
Torveopkøb i, forbud imod, 555.
Vandanlæg, lovudkast om, 495.
Vand- og gasanlæg, afståelse af grunde til, 469.
- König-Christians-Koog, forpagtning af, 532.
- Landejendom i Ancker (Holsten), indkøb af, 194.
- Landgilde, afløsning af, 440.
- Landkrigstjenesten, udskrivning til, 315 f., 540 f.
- Landsforsamlingen (Kiel), 502.
- Landstinget:
Almindeligt, 558.
Mandat, lovforslag om landstingets, 488.
- Lauenborg (hertugdømmet):
Budget for, 555.
Centralkasses indretning i Ratzeburg, 71.
Forfatning for, 7-10, 329-33, 392-98, 458-63, 532 f., 541 f.
Landejendom, indkøb af, 194.
Toldvæsenet i, 208 f., 608.
Trigonometriske målinger i, 287 f.
Vej- og bropenge, ophævelse af, 147.
- Lauenborg (byen):
Havneanlæg ved, 125 f.
Toldsted, inddragelse af, 361.
- Legat, udbetaling af, 537.
- Lerches gård, sidebygning til, 134.
- Lille-Dimon, afhændelse af, 27.
- Livsstraf. Se: Dødsstraf.
- Lotteri, tilladelse til afholdelse af, 95, 443. Se også: Bortlodning.
- Lotterigevinster, udbetaling af, 164.
- Lübeck:
Indlemmelse i det holstenske toldområde, 543 f., 622.
Overenskomst om visse fælles arealer, 255.
Posthus i, indkøb af hus til, 43.
- Lægevidenskabelig eksamen, indstilling til, 151.
- Lærde skoler i:
Rendsborg, 109.
Rønne, 90, 164 f.
Slagelse, 90, 164 f.
Se også: Slesvig.
- Lærerembeders besættelse med eksaminerede seminarister, 67, 255 f., 433, 531 f., 560 f.
- Lønning til betjente ved schæfferiet Churburg, bevilling af, 445.
- Lånc- og sparekasse i Assens, oprettelse af, 266.
- Mageskifte, bevilling til, 434 f.

Marineministeriet:

- Almindeligt, 158, 507, 566, 580–84.
- Budget for, 346 ff.
- Lodssagers henlæggelse under, 410.
- Udnævnelse af betjente i, 263, 319 ff.

Marinen:

- Avancementsbestemmelser for, 567–71.
- Nyorganisation af, 263, 283–86.
- Reglement for, 63 f., 72.
- Tilskud til, 280–83.

Markeder, afholdelse af, 405 f., 554, 597.

Marksten, udførsel af, 209, 241 f.

Marskområder, forvaltning af kgl., 121.

Middelfart sognekald, embedsbolig for, 403 f.

Middelfart sparekasse, 548 f.

Militær-Forbundscommissionen, udnævnelse af officerer til, 23.

Militær retspleje, tyske regler om, 592.

Mineralogisk samling, 82.

Ministerielle tjenestemænd, benævnelse af, 150.

Ministeriet for Holsten og Lauenborg:

- Almindeligt, 637.
- Organisationen af, 196–201.
- Skattesagers henlæggelse under, 5.

Ministeriet for Slesvig:

- Almindeligt, 637.
- Skattesagers henlæggelse under, 5.
- Understøttelseskasse for, 475 f.

Ministerium, udnævnelse af nyt, 4 ff.

Molfsee (Holsten), overdragelse af areal i, 646.

Moltkeske legat, 400 f.

Monarkiet:

- Fordeling af udgifter på, 20, 249 ff.
- Nyordning af, 228 ff., 259 f., 642 f.
- Toldenhed for, 103 ff., 208.

Mordforsøg på den spanske dronning, indberetning om, 27.

Mose i Pinneberg, udnyttelse af, 121.

Mosearbejder, bevilling til, 324.

Moseregulering i Bordesholm, forslag om, 94.

Mulkter, nedsættelse af, 152, 210, 227 f., 265 f., 323, 486 f., 537, 584.

Mynsterskriver i Holsten, udnævnelse af, 124.

Mæglerartikler for Fredericia, approbation på, 337.

Møllebyggeri, koncession på, 122.

Mølleforpagtninger, 550 f., 577 f.

Møllekoncession i Heiligenhafen, kassation af, 317 f.

Møllekontrakt, ændringer i, 575.

Møllenæringen, lov om, 90 f.

Nationalforsamlingen (Frankfurt), 503.

Naturaltjeneste, afløsning af, 110.

Naturhistorisk museum, 350.

Navigationsskolen (København), 456.

Navneforandring, bevilling til, 561.

Neumünster:

Kontrahering af lån, 479 f.

Neustadt, ombygning af hospital i, 146 f.

Nienbüttel m. fl. distrikter, opførelse af ny skolebygning i, 572 f.

Nordstrand, indbetaling af skat fra, 219 f.

Nyboder, 447.

Nyborg:

Postgården i, salg af, 516.

Nådesbevisninger, tildeling af, 32.

Nådsensår, forlængelse af, 87 f.

Odense:

Gasværk i, 35.

Vandværk i, 35.

Offentlige proklamata m. m., indrykkelse i diverse blade, 535.

Officerskvarterer, betaling for, 121 f.

Oksenvad sognekald, bortarvefæstning af gård tilhørende, 88.

Oldenborrer, indsamling af, 157.

Ordenscapitul, afholdelse af, 77, 214 f.

Ordenstegn, fratagelse af, 214 f.

Oringskoven (ved Vordingborg), afhændelse af, 548.

Overforstmester-embede, ophævelse af, 240.

Overjordemoder, aflønning af, 252.

Patenter, bevilling af, 444, 550, 636 f.

- Pension til bestillingsmænd, lovforslag om, 24, 70.
- Pensionering af:
- Dahlerup, admiral, 119 f.
  - Derschau, major, 271 f.
  - Engel, regeringsråd, 436 ff.
  - Flensborg, generalinde, 446 f.
  - Funch, oberst, 227.
  - Hornemann, J. B., stutmester, 516.
  - Horst, v. d., general, 65 f.
  - Koefod, artillerimajor, 25, 81.
  - Lüders, regeringsråd, 436.
  - Marie, enkedronning, hendes hofstat, 225, 586.
  - Rosendahl, E. P., rektor, 453 f., 556.
  - Sachmann, overjordemoder, 144, 252.
  - Schack, G. F. A., løjtnant, 87.
  - Schumacher, enkefrue, 314.
  - Schönheyder, U. A., admiral, 507.
  - Wernich, J. C. T. v., løjtnant, 272 f.
- Petersdorf (Fehmarn), mageskifte af jord i, 480 f.
- Pharmaceutisk understøttelsesselskab, love for, 323.
- Plön:
- Enke- og vajsenshuskasse, statutter for, 572.
  - Lån, kontrahering af, 479.
  - Vandmøllen, genopbygning af, 67.
- Politibetjente, beskikkelse af, 470.
- Polyteknisk læreanstalt, 254, 350, 400.
- Portofrihed, lovforslag om, 327, 439.
- Portolove, 70, 83 f.
- Postkonvention med Preussen, anerkendelse af, 31.
- Postvæsenets kendetegn, ensartede regler for, 289.
- Pottemål, fabrikation af nye, 312.
- Premiesystem ved lærredshallerne, ophevelse af, 227.
- Præstegårdsjord, afhændelse af, 590, 603 f., 614, 617.
- Prøvetogt, udsendelse af skib på, 24, 28, 58.
- Raben, regeringsadvokat, erstatning til, 218 f.
- Rangskat, eftergivelse af, 636.
- Rebsluger-mesterstykkets udførelse, lokale for, 457, 609 f.
- Redningsvæsenet, 71.
- Rejsestipendier, tilladelse til at søge, 51.
- Rendsborg:
- Dansk militærbesættelse af, 5.
  - Fæstningsværker i, sløjfning af, 162 f., 303–11.
- Reserveofficerers behandling, lov om, 81.
- Richard, P. P., skovrider, udbetaling af erstatning til, 223.
- Ridderskab, det slesvig-holstenske, 237 f.
- Rigsdagen:
- Afslutning på, 53 ff.
  - Embedsmænds sæde i, 518.
  - Indkaldelse af, 557.
  - Nødvendigheden af at forelægge et forslag for, 177 f.
  - Opløsning af, 517 f., 638–46.
  - Samlingens forlængelse, 457.
  - Traktaters forelæggelse for, 417 f.
  - Valgterminer for, fastlæggelse af, 648.
  - Åbning af, 321.
- Rigsretten, lov om, 39 ff.
- Rissmann, E., opgivelse af aftale med, 288.
- Råd-, ting- og arresthuse, opførelse af, 82 f.
- Salomon, livjæger, afskedigelse af, 385.
- Sammenlægning af landbrugsjord, bevilling til, 140.
- Sandflugten, 71.
- Scheel-Plessen, C.:
- Chef for lokalforvaltningen i Holsten, 25 ff.
  - Overpræsident i Altona, 496–500.
- Schimmelmanske fideicommiss, 420 f.
- Schütz' legat, 540.
- Selveje, bøndergods' overgang til, 106, 117, 410.
- Selvejendoms indførelse på kolonisterne på heden, lov om, 83 f.

- Separate fonds, inddragelse i statskassen af, 579–84.
- Silkeborg, handelspladsen, 447.
- Sindssygehospitaller i:
 Nørrejylland, 151 f.
 Sjælland m. fl. stifter, 449, 556.
 Slesvig, 112.
- Skads sognekald, embedsbolig for, 413.
- Skarprettere, beskikkelse for, 210 f.
- Skattefrihed, bevilling af, 27, 493.
- Skibbrudne:
 Befordring af, 311 f.
 Hjælp til, 233 f.
- Skibsekspedition og afgiftsklarering, regler for, 586 f.
- Skibskøb, afgift ved, fritagelse for, 447.
- Skibsulykke ved Fehmarn, beretning om, 94.
- Skolelærerembede, tilladelse til at søge, 453.
- Skolepenge, fastsættelse af, 123 f.
- Skovdistrikter, omlægning af, 440 f.
- Skovfogedbolig, salg af, 577.
- Skovriderbolig, forlægning af, 205 f.
- Skudsmålhbøger, gebyr for, 634.
- Slagterbutikker i København, indretning af, 264.
- Slaverierne, udgifter til, 293.
- Slesvig (hertugdømmet):
 Amtmændenes embedsområde, udvidelse af, 383 f., 414 f., 446.
- Appelret, oprettelse af, 233.
- Baptisters fritagelse for barnedåb i, 579.
- Bibelselskab, ophævelse af, 637.
- Borgered, aflæggelse af, 579.
- Bortforpagtning af jordejendom, 157 f.
- Brandkassebidrag i, 102 f., 110 f.
- Budget for, 555, 603, 626.
- Bygningsarbejder ved kgl. slotte m. m. 442.
- Digekassen, udskrivning til, 334.
- Driftsplaner for de kgl. skove i, 380.
- Ekstraskatten af 1762, ophævelse af, 527.
- Forst- og jagtlovgivningen, ændringer i, 240 f.
- Forsørgelse af militærpersoners familier, 334 f.
- Fyrvæsenet, ændring i, 158.
- Gensdarmekorps i, 313.
- Indkvartering, lov om, 259.
- Indkvarteringsgodtgørelse, ophævelse af, 476.
- Jernbaneanlæg i, 148 f., 158–63, 322, 406–10, 551 ff.
- Kirkens stilling i, 135 f.
- Krigsskade, erstatning for, 502 f.
- Krigsskat, udskrivning af, 476.
- Landmilitærsessioner, afholdelse af, 455, 604.
- Lodsvæsenets henlæggelse under marineministeriet, 410.
- Lærde skoler i, 333 f., 380.
- Magasinkorn og fourage, udskrivning af, 314.
- Marskområder, udlejning af, 103, 117 f.
- Medicinalstyrelsen, omlægning af, 481.
- Mølletvang, ophævelse af, 445.
- Offentlige finanser, sanering af, 190–94.
- Portofrihed, 89, 507.
- Præsters skattebetaling, 223.
- Regnskabsoversigt for, 23.
- Regnskabsår, ændring af, 442 f.
- Retsvidenskabelig eksamen i, 591.
- Skatteudskrivning i, 551.
- Sprogforholdene i, 359 f.
- Stænderforsamlingen i, 335 f., 383.
- Søværnepligtssager, 507.
- Theologisk embedseksamen i, 455.
- Toldlov for, 171, 289.
- Toldvæsenet i, 607.
- Vejafgiftsoppebørselssteder, bortforpagtning af, 504.
- Vejarbejder i, 51 f., 314, 379, 543, 553.
- Øverste domstol i, oprettelse af, 126 f.

Slesvig (byen):

- Chausséstrækning, indløsning af, 504, 578 f.
- Domskolens i, udvidelse af, 239.
- Døvstummeinstituttet, 239 f., 378 f.
- Fritagelse for erstatning for ulovligt indbetalte skatter, 206.
- Sindssygeanstalten ved, udvidelse af, 112.

Smiths legat, 404, 453.

Sogneforstanderskaber og amtsråd, lovforslag om, 410 f., 419.

Sognekald, oprettelse af nye, 521 ff.

Sophienkoog, afvanding af, 377 f.

Sorø akademi:

- Fripladser, oprettelse af, 449 f.
- Selvejendom, indførelse af, 38 f.
- Skovdistrikter, omlægning af, 440 f.

Spanien, danske fordringer på, 18, 154 f.

St. Domingo, venskabstraktat med, 417.

Stampes legat, 523.

Statsgælden, lovforslag om, 329.

Statshaverne, lov om, 50.

Statslån, optagelse af, 20.

Statssekretær, udnævnelse til fungerende, 524.

Stege:

- Råd-, ting- og arresthus, opførelse af nyt, 490 f.

Stege sognekald, enkepension af, 140 f.

Stemplet papir, fritagelse for brug af, 150, 164, 314 f., 438, 455 f., 483, 506 f., 587, 608 f.

Stemplet papir, udlevering af, 506.

Stentrappe, opførelse af, 227, 251, 315.

Store-Solt sognekald, bortarvefæstning af jord tilhørende, 220.

Store Tremmerup, anlæg af udkørselsvej ved, 219.

Stormskade, erstatning for, 578.

Straffesager, forelæggelse af militære, 119.

Strafformildelse. Se: Benådninger.

Strandingsgods, erstatning for, 66.

Strandmarken (Charlottenlund skov), bortsalg af parceller i, 506.

Strømkort, optagelse af, 376.

Studerende, dispensation for, 51.

Successionssagen. Se: Tronfølgespørgsmålet.

Suhrs legat, 401.

Sundhedsfarlige næringsveje, lov om, 50. Sundhedskollegiet, 528.

Svendborg Købstads Sparekasse, 323 f. Svendeprøver, 419 f.

Søetaten. Se: Marinen.

Søetatens militære pensionskasse, 581 ff.

Søkrigstjenesten, udskrivning til, 469, 529.

Taushedspligt, indskærpelse af, 323.

Teaterbevilling, 613 f.

Telegraflinie, anlæggelse af, 23 f., 58, 119.

Teologisk professorkonkurrence, 33 f.

Thisted:

Opførelse af nyt rådhus i, 168 f.

Tienderegulering, 413 f., 445 f.

Tillægsbevilling, forslag til love om, 18 f., 54, 70, 81 f., 626.

Tiltale, fritagelse for, 252, 259.

Tjenestejord, bortforpagtning af, 195.

Toldassistentposter, besættelse af, 516.

Toldbegunstigelser, ophævelse af, 391 f. Toldgrænse, ophævelse af jysk, forslag om, 557 f. Se også: Monarkiet, toldenhed for.

Toldkammerbygning i Abenrå, opførelse af, 133 f.

Tombolaspil, bevilling til, 313 f.

Trampe, Jørgen Ditlev, stiftamtmand, beretning fra, 139.

Transithandel, toldfrihed for, 418.

Transittoldsted, nedlæggelse af, 418 f.

Trave, opmåling af, 377.

Tronfølgespørgsmålet, 54–57, 89 f., 94, 107 f., 144 ff., 207, 260–63, 269 f., 316, 322, 351–59, 415 ff., 421 f., 491 ff., 554, 561, 601, 614, 622, 629 f., 637–43.

Træ, udvisning af, 111.

- Tyendelov, udkast til, 439.
- Tysk gudstjeneste på Kronborg, afholdelse af, 403.
- Tysk konditorsvend, antagelse af, 105.
- Tønder:
- Arbejdsanstalts oprettelse i, 503 f.
- Tønning:
- Salg af have i, 224.
- Tørv, opstabling af (ved jernbane), 109.
- Tørveudvisning, 125, 646 f.
- Tårning mølle (Haderslev amt), lån i, 334.
- Udenrigsministeriet, 175, 233, 327 f.
- Udstykning af præstegårdsjord, 601 f.
- Udvandrere, beskyttelse af, 156.
- Uenighed mellem militære og civile myndigheder, indberetning om, 86.
- Uetersen, broanlæg ved, 195 f.
- Understøttelse til:
- Oberst W. V. C. Tronier, 587 f.
- Understøttelser til militærpersoner i oprørshæren, 76 f.
- Undersøgelseskommission, den overordentlige (Slesvig), 524 f.
- Uniformering af:
- Amtmænd, politimestre og borgmestere, 256 f., 604.
  - Medlemmer af de overordnede domstole, 156, 218.
- Uniformsknapper, indførelse af ensartede, 336 f.
- Universitetet (Kiel):
- Almindeligt, 509.
  - Budget for, 615 f.
  - Konfirmation af professorers bestalinger, 156, 177–82.
- Universitetet (København):
- Afgift til kasserer- og bogholderikontoret, 321 f.
  - Almindeligt, 254, 523, 537.
  - Filosofisk prøve, dispensation fra, 491.
  - Kommunitetsstipendier, forøgelse af, 556.
  - Præliminæreksamen, fritagelse for at underkaste sig, 549, 629.
  - Selvejendom på jordegods, indførelse af, 38 f., 523.
  - Vagtskib på Elben, udlæggelse af, 105, 124.
  - Valgloven, tillæg til, 469.
  - Wandsbeck:
    - Kroafgift, omlægning af, 634. - Vederlag til:
    - Ingwersen, landmåler, 120 f. - Vejbomme mlm. Åbenrå og Haderslev, anbringelse af, 313.
  - Vejlicitationer, gebyr for, 234 f.
  - Vestindien:
    - Budget for 1853/54, 360.
    - Damp-sukker mølle, anlæggelse af, 420 f.
    - Erstatning til slaveejerne, lovforslag om, 19 f., 483, 557.
    - Forpagtning af statens plantager, kontrakt om, 221 f.
    - Koloniallov, stadfæstelse af, 70.
    - Lægepraksis, udøvelse af, 527 f.
    - Orlogsskib, udsendelse af, 544–48, 558.
    - Overførelse af straffefange til, 316.
    - Tillægsbevilling for 1853/54, 586.
    - Udbetaling af forskud til planterne, 137.
    - Udsalg af is, eneret på, 586. - Vildtbane, udvidelse af, 94.
  - Vordingborg, indkøb af diverse jorder, 263 f.
  - Vor Frelzers kirke, istandsættelse af, 349.
  - Votum consultativum, bevilling af, 633 f.
  - Vægtlodder, indførelse af mindre, 84.
  - Værnepligt, lov om, 32. Se også: Landkrigstjenesten og Søkrigstjenesten.
  - Værneting, bevarelse af, 173 f.
  - Zoologisk museum, udvidelse af, 635 f.
  - Ægteskabers indgåelse, bevilling til, 110, 216, 251 f., 265, 377 f., 387 f., 443, 470, 538, 573, 612, 647.
  - Ægteskabers opløsning, bevilling til, 29 f., 92, 108 ff., 251, 255, 323, 431 f., 439 f., 470, 526, 538, 553 f., 612.
  - Æresoprejsning, 117, 303.

Ærø:

- Naturaltiendens afløsning på, 475.
Øresunds- og Strømtoldvæsenets administrationsfond, 565 f.
Øresundstolden, 174–77, 289, 455.
Østersfiskeriet, bortforpagtning af, 506.
Østrigske dekorationer, tildeling af, 50.

Øvelsestogt med den svenske flåde, til-
ladelse til, 647 f.

Ålborg slot, afhændelse af, 448 f.

Åleværn, opførelse af, 174.

Åsum (Fyn), anlæggelse af landevej til,
21 f.

TALERFORTEGNELSE

- Bang, P. G., indenrigs- og kultusminister:**
Altona:
    Overpræsident i, udnævnelse af, 498, 500.
Amnesti for embedsmænd i Holsten, 62, 74, 80, 98 ff., 186, 231, 300 f.
Amnestipatent for Slesvig, 68 f., 80.
Amtsrådenes sammensætning, lov om, 49.
Augustenborgske godser, overtagelse af, 16.
Bagernæringen, lov om, 27.
Benådnings, 30, 92, 105 f., 329, 375, 428, 530, 620, 633.
Biveje, jords afgivelse til, 448, 548.
Bornholm:
    Brændevinsbeskatning på, 134.
    Kommunalforholdene på, 456.
Bredfælgede hjul, indførelse af, 495.
Brokuning i København, 86.
Brændevinsbrænderier, anlæg af, 469, 611 f.
Bygningsinspektør, rejsetilladelse for, 612.
Bygningstilladelse, 91.
Bøggildgård, lov om, 33.
Bøndergods, bevilling til salg af, 85 f., 120.
Dispensation for studerende, 51.
Distrikts- og foderheste, udkast til lov om, 487 f., 548.
Dødsstraf, eftergivelse af, 290 f., 363 f., 370.
Embeders besættelse ved privat præsentation, 267 ff.
Eneretsbevilling, 626 f.
Faneed, ny formulering af, 129–32, 141.
- Folketing:
    Indkaldelse af, 536.
    Valg af nyt, 163, 521.
Fransk- og hvedebrødsbageri, bevilling til, 384, 469.
Fribefordringer, godtgørelse for, 488, 555.
Friedenreichs legat, afhændelse af vænge tilhørende, 51.
Fællesforfatning, udarbejdelse af, 45 f.
Færøerne:
    Handelstakst for, 36 f., 559.
    Jagtlov for, 487.
    Kommunalforfatning for, 12 f.
    Lagtinget, 71, 469.
    Lån i embedsbolig, optagelse af, 628 f.
    Opmåling af, 71 f.
    Stenkulsbrud på, 611.
    Tinghus, areal til, 585.
Fæstejord, bevilling til ikke at bortfæste, 210, 448, 584, 627.
Gentofte-Lyngby hospital, fundats for, 120.
Gradmålingsarbejde, nedsættelse af kommission om, 150 f.
Grundlovsændring, forslag om, 45 f.
Grønland:
    Minedrift på, 610 f.
Havneregnskabernes revision, 371.
Hellestrup gods, afhændelse af, 49.
Hertugdømmerne:
    Militærpersoner, understøttelse til, 242–48.
    Militærstyrker i, omgruppering af, 115 f.
Hesteavlens fremme, lov om, 84.
Hillerød, indlemmelse af ejendom i, 419.

Holsten:

- Budget for, 226.
- Kommunelån, gyldigheden af indgåede, 467, 480.
- Konfirmation af provsternes bestalinger i, 513.
- Offentlige finanser, sanering af, 192 f.
- Hugst, forbud imod, 448.
- Humblebæk havn, afhændelse af parcel fra, 209 f.
- Inddæmning af Magleby Nor, 21 f.
- Indrigsministeriet, omlægning af sager i, 528.

Indfødsret:

- Lov om erhvervelse af, 37, 487.
- Ophævelse af, 27, 51, 53.

Island:

- Afhændelse af ejendom i, 135.
  - Altinget, valg til, 138.
  - Altingsomkostninger, fordeling af, 559.
  - Forfatning for, udarbejdelse af ny, 137 f.
  - Forholdene i, 315.
  - Forstrandsrettigheder, plakat om, 610.
  - Indskriden imod visse personer i, 139.
  - Jorders landemærker, protokol over, 585.
  - Kapitelstaksterne i, 558 f.
  - Krigsskib til, 138 f.
  - Kroswik, besejling af, 559.
  - Omlægning af jurisdiktionsgrænser, 140.
  - Skibsfart og handel, lovforslag om, 487.
  - Udgifter ved udsendt troppetachment, 270 f.
- Islandsk departement, udnævnelse i, 139.
- Jernbaneanlæg i:
- Nørrejylland, 515 f.
  - Sjælland, 155, 348 f., 424, 584 f.
- Jurisdiktionsgrænser, omlægning af, 528.
- Kirkeskoven (Vordingborg), afhændelse af, 548.

- Klubskat, fritagelse for, 84 f.
- Konditori i Vejle, bevilling til, 86.
- Kontorinventar, anskaffelse af, 315.
- Korntiende, lov om, 90.
- Krigsministeriet, 343 f.
- Krigsskadeserstatning til civilpersoner, 192 f.
- Kvægsyge, foranstaltninger imod, 327.
- Københavns kommune:

  - Optagelse af lån til, 371 f.
  - Pensionsregler for, 164.
  - Rådmandsgager, deling af, 536.
  - Torveopkøb i, forbud imod, 555.
  - Vandanlæg, lovudkast om, 495, 548.
  - Vand- og gasanlæg, afståelse af grunde til, 469.

- Landstingets mandat, lovforslag om, 488.
- Lauenborg:

  - Forfatning for, 332, 396, 460 f., 534.
  - Lerches gård, sidebygning til, 134.
  - Lille-Dimon, afhændelse af, 27.
  - Lotteri, tilladelse til afholdelse af, 95.
  - Lægevidenskabelig eksamen, indstilling til, 151.
  - Lærde skoler i Slagelse og Rønne, nedlæggelse af, 90.

- Marineministeriet:

  - Udnævnelse af betjente, 320.

- Marinen:

  - Avancementsbestemmelser for, 569.
  - Nyorganisation af, 284.
  - Tilskud til, 280 f.

- Mineralogisk samling, 82.
- Ministeriet for Holsten og Lauenborg, organisationen af, 198, 200.
- Monarkiet, fordeling af udgifter på, 250.
- Mulkt, eftergivelse af, 584.
- Mæglerartikler for Fredericia, approbation på, 337.
- Møllenæringen, lov om, 90.
- Oringeskoven (ved Vordingborg), afhændelse af, 548.
- Pensionering af:

  - Dahlerup, viceadmiral, 119 f.

- Hornemann, J. B., stutmester, 516.
 Wernich, J. C. T. v. løjtnant, 273.
 Pottemål, fabrikation af nye, 312.
 Præmiesystem ved lærredshallerne, op-
 hævelse af, 227.
 Rebslager-mesterstykkets udførelse,
 lokale for, 457, 609.
 Redningsvæsenet, 71.
 Rejsesestipendier, tilladelse til at søge, 51.
 Rendsborg:
 Sløjfning af fæstningsværkerne, 308 f.
 Ridderskab, det slesvig-holstenske, 238.
 Rigsdagen:
 Embedsmænds sæde i, 518.
 Nødvendigheden af at forelægge et
 forslag for, 176.
 Opløsning af, 640 f.
 Samlingens forlængelse, 457.
 Traktaters forelæggelse for, 417.
 Valgtermiener for, fastlæggelse af,
 648.
 Åbning af, 321.
 Sammenlægning af landbrugsjord,
 bevilling til, 140.
 Sandflugten, 71.
 Selveje, bøndergods overgang til, 106,
 117.
 Separate fonds, inddragelse i statskassen
 af, 583.
 Silkeborg, handelspladsen, 447.
 Skattefrihed, bevilling af, 27.
 Skolepenge, fastsættelse af, 123 f.
 Slagterbutikker i København, indretning
 af, 264.
 Slesvig (hertugdømmet):
 Jernbaneanlæg i, 163, 408.
 Offentlige finanser, sanering af, 192 f.
 Sogneforstanderskaber og amtsråd, lov-
 forslag om, 410 f., 419.
 Sorø akademi, indførelse af selv-
 ejendom på, 38 f.
 Spanien, danske fordringer på, 155.
 Statshaverne, lov om, 50.
 Stege sognekald, enkepension af, 140 f.
 Stentrappe, opførelse af, 227, 251, 315.
 Svendeprøver, 419 f.
- Søetatens militære pensionskasse, 583.
 Teologisk professor konkurrence, 33 f.
 Trampe, Jørgen Ditlev, stiftamtmand,
 beretning fra, 139.
 Tronfølgespørgsmålet, 56, 262 f., 357,
 491 f., 640 f.
 Tysk konditorsvend, antagelse af, 105.
 Universitetet (Kiel):
 Konfirmation af professorers bestal-
 linger, 180.
 Universitetet (København):
 Selvejendom på jordegods, indførelse
 af, 38 f.
 Valgloven, tillæg til, 469.
 Vordingborg, indkøb af diverse jorder,
 263 f.
 Vægtlodder, indførelse af mindre, 84.
 Øresundstolden, 176.
 Ålborg slot, afhændelse af, 448 f.
 Åsum (Fyn), anlæggelse af landevej til,
 21 f.
- Bille, Steen Andersen, kommandør-
 kaptajn, marineminister:
 Altona:
 Overpræsident i, udnævnelse af, 497 f.
 Amnesti for embedsmænd i Holsten,
 75, 79 f., 99, 184, 188 f., 231, 277 f.,
 301, 597.
 Amnestipatent for Slesvig, 67, 75, 79 f.
 Augustenborgske godser, overtagelse af,
 16.
 Benådninger, 64, 375, 427, 621, 632.
 Dødsstraf, eftergivelse af, 363, 366,
 368, 600.
 Embeders besættelse ved privat præ-
 sentation, 269.
 Faneed, ny formulering af, 132 f., 141.
 Finanslov for finansåret 1853/54, 566.
 Flagepisode i Kiel, 29.
 Fregatter, afhændelse af, 227.
 Fællesforfatning, udarbejdelse af, 47.
 Færøerne, handelstakst for, 37.
 Grundlovsændring, forslag om, 47.
 Grønland:
 Minedrift på, 611.

Hertugdømmerne:

Militærpersoner, understøttelse til, 247.

Militærstyrker i, omgruppering af, 115.

Holsten:

Kommunelån, gyldigheden af indgåede, 468.

Konfirmation, nægtelse af ret til at afholde, 594.

Konfirmation af provsternes bestalinger i, 513.

Søværnepligtssagers behandling i, 567.

Krigsministeriet, 343.

Lauenborg:

Forfatning for, 332, 396, 534.

Trigonometriske målinger i, 288.

Marineministeriet:

Budget for, 346 f.

Udnævnelse af betjente i, 263, 319 f.

Marinen:

Avancementsbestemmelser for, 567 f., 570 f.

Nyorganisation af, 263, 283 ff.

Reglement for, 63 f., 72.

Tilskud til, 280 ff.

Ministeriet for Holsten og Lauenborg, organisationen af, 198, 200.

Navigationsskolen (København), 456.

Nyboder, 447.

Pensionering af:

Dahlerup, viceadmiral, 119 f.

Engel, regeringsråd, 437.

Lüders, regeringsråd, 437.

Schönheyder, U. A., admiral, 507.

Prøvetogt, udsendelse af skib på, 24, 28, 58.

Rendsborg:

Sløjfning af fæstningsværkerne, 307, 309.

Ridderskab, det slesvig-holstenske, 238.

Rigsdagen:

Afslutning på, 55.

Opløsning af, 640, 645.

Separate fonds, inddragelse i statskassen af, 581 f.

Skibssulykke ved Fehmarn, beretning om, 94.

Slesvig:

Jernbaneanlæg i, 149, 160 f., 163, 407 f., 552.

Søværnepligtssager, 507.

Søetatens militære pensionskasse, 581 f.

Tronfølgespørgsmålet, 263, 357, 640.

Universitetet (Kiel):

Konfirmation af professorers bestalinger, 179, 181.

Vagtskib på Elben, udlæggelse af, 105, 124.

Vestindien:

Lægepraksis, udøvelse af, 528.

Orlogsskib, udsendelse af, 544-48.

Øresundstolden, 177.

Øvelsestogt med den svenske flåde, til ladelse til, 647 f.

Bluhme, C. A., premier- og udenrigsminister:

Altona:

Overpræsident i, udnævnelse af, 497, 500.

Toldbegunstigelser for, 486.

Amnesti for embedsmænd i Holsten, 62, 68 f., 72 f., 75, 79, 99 ff., 183, 185 f., 231, 300, 596.

Amnestipatent for Slesvig, 68 f., 79.

Asyl for politiske flygtninge, 606 f.

Augustenborgske godser, overtagelse af, 14 ff., 117, 201, 203, 205.

Baden, afvisning af skrivelse fra, 169.

Bardenfleth, J. C., general, udnævnelse til chef for lokalforvaltningen i Holsten, 26.

Belejringstilstand i Sydslesvig, ophævelse af, 53.

Benådninger, 329, 374 f., 427 f., 619, 631 f.

Bøndergods, bevilling til salg af, 85.

Diplomatiske noter, forelæggelse af, 86, 156.

- Dødsstraf, eftergivelse af, 362 f., 367, 600.
- Dødsstraf, eksekvering af, 494.
- Embeders besættelse ved privat præsentation, 268.
- Faneed, ny formulering af, 130, 132.
- Folketinget:
- Opløsning af, 163.
  - Valg af nyt, 163.
- Forbundsbeslutning, offentliggørelse af, 312.
- Forbundskontingentet, 6.
- Fællesforfatning, udarbejdelse af, 11, 44 f., 54.
- Gehejmestatsrådet:
- Gage for medlemmer af, 346.
- Grundlovsændring, forslag om, 44 f.
- Grønland:
- Minedrift på, 611.
- Hertugdømmerne:
- Militærpersoner i, understøttelse af, 246.
  - Militærstyrker i, omgruppering af, 114 f.
  - Tvangslån, det slesvig-holstenske, 294.
- Holsten:
- Kommunelån, gyldigheden af indgåede, 468.
  - Konfirmation, nægtelse af ret til at holde, 594.
  - Konfirmation af provsternes bestalinger i, 511 f.
  - Offentlige finanser, sanering af, 192 f.
  - Rømning af, 5.
- Jurisdiktionsgrænser, omlægning af, 576.
- Karantænevæsenets henlæggelse under justitsministeriet, 297.
- Kjæserdømmets genoprettelse i Frankrig, 422 ff., 463 f.
- Klosterprovst, valg af, 482.
- Krigsministeriet, 343.
- Krigsskadeserstatning til civilpersoner, 192 f.
- Kundgørelsen af 28/1 1852, 4, 11.
- Lauenborg, forfatning for, 8 f., 331, 395, 459, 462.
- Lübeck:
- Indlemmelse i det holstenske toldområde, 543 f.
- Marinen:
- Avancementsbestemmelser for, 569.
- Ministeriet for Holsten og Lauenborg, organisationen af, 197 ff.
- Ministerium, udnævnelse af nyt, 4 f.
- Monarkiet:
- Fordeling af udgifter på, 250.
  - Nyordning af, 228 f., 259 f.
- Mordforsøg på den spanske dronning, indberetning om, 27.
- Pensionering af:
- Engel, regeringsråd, 437 f.
  - Lüders, regeringsråd, 437 f.
- Rendsborg:
- Sløjfning af fæstningsværkerne, 305 f.
- Ridderskab, det slesvig-holstenske, 237.
- Rigsdagen:
- Afslutning på, 53 ff.
  - Indkaldelse af, 557.
  - Nødvendigheden af at forelægge et forslag for, 176 f.
  - Opløsning af, 517 f., 638, 644 ff.
  - Traktaters forelæggelse for, 417 f.
- Rigsretten, lov om, 40 f.
- Separate fonds, inddragelse i statskassen af, 583.
- Slesvig (hertugdømmet):
- Jernbaneanlæg i, 161 f., 408 f.
  - Offentlige finanser, sanering af, 192 f.
- Spanien, danske fordringer på, 18, 154.
- St. Domingo, venskabstraktat med, 417.
- Støtatsens militære pensionskasse, 583.
- Tillægsbevillingslov, forslag om, 54.
- Tronfølgespørgsmålet, 54–57, 89 f., 94, 107 f., 144 f., 207, 260–63, 269 f., 316, 322, 351–55, 358 f., 415 ff., 421 f., 554, 561, 601, 614, 622, 629 f., 637 f.
- Universitetet (Kiel):
- Konfirmation af professorers bestalinger, 178.
- Vestindien:
- Orlogsskib, udsendelse af, 546.

Øresundstolden, 175 ff.

Østrigske dekorationer, tildeling af, 50.

Frederik VII:

Altona:

Forfatning for, 399 f.

Overpræsident for, udnævnelse af, 496, 498 ff.

Altonaer Zeitung, støtte til, 134.

Amnesti for embedsmænd i Holsten, 60, 62, 69 f., 72, 75 f., 80 f., 102, 169, 185-90, 232, 276-79, 298, 301, 319, 326, 597.

Amnestipatent for Slesvig, 67, 69 f., 76, 80 f.

Apanager for kongehusets medlemmer, fastsættelse af, 236 f.

Augustenborgske godser, overtagelse af, 13 f., 16 f., 201 ff., 205, 501 f., 556 f.

Baden, afvisning af skrivelse fra, 170.

Bardenfleth, J. C., general, udnævnelse til chef for lokalforvaltningen i Holsten, 26.

Benådninger, 31, 317, 329, 376, 425, 428 f., 432, 434, 530, 541, 622, 633.

Bøndergods, bevilling til salg af, 85.

Dødsstraf, eftergivelse af, 290 f., 361 f., 366, 370, 455, 600.

Dødsstraf, eksekvering af, 495.

Ejderkanalen, 86.

Embeders besættelse ved privat præsentation, 269.

Faneed, ny formulering af, 7, 133, 141.

Finanslov for finansåret 1853/54, 565 f.

Flagepisode i Kiel, 29.

Folketing:

Valg af nyt, 163.

Fællesforfatning, udarbejdelse af, 11 f., 46 f., 169.

Færøerne:

Handelstakst for, 37.

Kommunalforfatning for, 13.

Gehejmestatsrådet:

Fastlæggelse af mødedage, 7.

Sagers forelæggelse i, 13, 23, 53.

Generalkommandoen (Kiel), bygning til, 560.

Gennemrejse, bevilling til, 617.

Gottorp slot, anvendelse af, 257 f.

Gratifikation, udbetaling af:

Willemoes-Suhm, landkrigskommisær, 77.

Grundlovsændring, forslag om, 23, 46 f.

Grønland:

Minedrift på, 610 f.

Havneregnskabernes revision, 371.

Hertugdømmerne:

Militærpersoner, understøttelse til, 248 f.

Militærstyrker i, omgruppering af, 116.

Hesteavlens fremme, lov om, 84.

Holsten:

Budget for, 226 f.

Kommunelån, gyldigheden af indgåede, 468.

Konfirmation, nægtelse af ret til at holde, 593, 596.

Konfirmation af provsternes bestallinger i, 513 f.

Kongens auktoritet, de ydre tegn på, 207 f.

Offentlige finanser, sanering af, 193 f.

Præsteembeder, besættelse af ledige, 515.

Stænderforsamlingen i, 373, 519 f.

Tallotteri, bevilling til, 439.

Veksellov for, 573 ff.

Værnepligt, lov om, 429 ff.

Indfødsret, lov om, 38.

Island:

Forfatning, udarbejdelse af ny, 137 f.

Udgifter ved udsendt troppetachment, 270 f.

Jernbaneanlæg:

Nørrejylland, 516.

Sjælland, 349.

Kabinetet, sagers forelæggelse i, 315.

Karantænevæsenets henlæggelse under justitsministeriet, 297.

- Kejserdømmets genoprettelse i Frankrig, 424, 464 f.
- Klosterprovst, valg af, 482 f.
- Kongen:
Rejse til Jylland, 215.
- Krigsministeriet, 345 f.
- Krigsskadeserstatning til civilpersoner, 194.
- Kultusministeriet:
Budget for, 350.
- Kundgørelsen af 28/1 1852, 11 f.
- Københavns kommune:
Optagelse af lån til, 372.
- Lauenborg (hertugdømmet):
Forfatning for, 7 f., 10, 333, 397 f., 463, 534, 542.
Trigonometriske målinger i, 288.
- Lotteri, tilladelse til afholdelse af, 95.
- Marineministeriet:
Budget for, 348.
Udnævnelse af betjente i, 263, 321.
- Marinen:
Avancementsbestemmelser for, 570 f.
Nyorganisation af, 263, 286.
Reglement for, 64.
Tilskud til, 281 ff.
- Militær-Forbundskommissionen, udnævnelse af officer til, 23.
- Militær retspleje, tyske regler om, 592.
- Ministeriet for Holsten og Lauenborg, organisationen af, 197 f., 200 f.
- Ministerium, udnævnelse af nyt, 4 ff.
- Monarkiet:
Fordeling af udgifter på, 251.
Nyordning af, 230.
- Mynsterskriver i Holsten, udnævnelse af, 124.
- Møllenæringen, lov om, 91.
- Nådesbevisninger, tildeling af, 32.
- Officerskvarterer, betaling for, 121 f.
- Ordenskapitul, afholdelse af, 77.
- Ordenstegn, fratagelse af, 214 f.
- Overappellationsretten i Kiel, 318 f.
- Patenter, bevilling af, 637.
- Pensionering af:
Dahlerup, viceadmiral, 120.
- Derschau, v., major, 272.
- Engel, regeringsråd, 438.
- Lüders, regeringsråd, 438.
- Wernich, J. C. T. v., løjtnant, 223.
- Postkonvention med Preussen, anerkendelse af, 31.
- Rendsborg:
Dansk militærbesættelse af, 5.
Fæstningsværker i, sløjfning af, 163, 311.
- Ridderskab, det slesvig-holstenske, 238.
- Rigsdagen:
Afslutning på, 54 f.
Embedsmænds sæde i, 518.
Nødvendigheden af at forelægge et forslag for, 177.
Opløsning af, 517 f., 638 f., 643 f., 646.
- Traktaters forelæggelse for, 418.
Abning af, 321.
- Scheel-Plessen, C.:
Chef for lokalforvaltningen i Holsten, 25 ff.
Overpræsident i Altona, 496, 498 ff.
- Separate fonds, inddragelse i statskassen af, 583 f.
- Skudsmålsbøger, gebyr for, 634.
- Slaverierne, udgifter til, 293.
- Slesvig:
Jernbaneanlæg i, 149, 159 f., 163, 406, 410, 551 f.
Mølletvang, ophævelse af, 445.
Offentlige finanser, sanering af, 193 f.
Øverste domstol i, oprettelse af, 126 f.
- Sindssygehospitalet i Nørrejylland, 152.
- Sogneforstanderskaber og amtsråd, lovforslag om, 419.
- Spanien, danske fordringer på, 18.
- Søetatens militære pensionskasse, 583 f.
- Taushedspligt, indskærpelse af, 323.
- Tillægsbevilling, forslag til lov om, 19.
- Trappe, bevilling til opførelse af, 315.
- Tronfølgespørgsmålet, 55, 57, 108, 144 ff., 263, 352 f., 358 f., 422, 492 f., 601, 637 ff., 643.
- Tyendelov, udkast til, 439.

- Understøttelser til militærpersoner i oprørshæren, 77.
- Universitetet (Kiel):
 Almindeligt, 156.
 Konfirmation af professorers bestallinger, 178, 181 f.
- Vagtlokaler, betaling for, 121 f.
- Vagtskib på Elben, udlæggelse af, 124.
- Vestindien:
 Forpagtning af statens plantager, kontrakt om, 222.
 Orlogsskib, udsendelse af, 547 f., 558.
 Overførelse af straffefange til, 316.
 Ægteskabs opløsning, bevilling til, 432.
 Øresundstolden, 177.
 Østrigske dekorationer, tildeling af, 50.
 Alborg slot, afhændelse af, 449.
- Frederik Ferdinand, arveprins:**
 Altona:
 Overpræsident for, udnævnelse af, 498.
 Amnesti for embedsmænd i Holsten, 80, 231 f., 597.
 Amnestipatent for Slesvig, 80.
 Baden, afvisning af skrivelse fra, 170.
 Benådninger, 376, 426, 622, 633.
 Dødsstraf, eftergivelse af, 364, 599 f.
 Faneed, ny formulering af, 133.
 Krigsministeriet, 344.
- Lauenborg:**
 Forfatning for, 332, 397.
 Ministeriet for Holsten og Lauenborg, organisationen af, 198, 200.
 Monarkiet, fordeling af udgifter på, 20.
- Rendsborg:**
 Fæstningsværker i, sløjfning af, 306.
- Rigsdagen:**
 Opløsning af, 643, 646.
- Slesvig:**
 Jernbaneanlæg i, 160.
 Tronfølgespørgsmålet, 263, 352 f., 358, 643.
- Hall, C. C., kst. generalauditør:**
 Benådninger, 424, 426, 428 f.
- Dødsstraf, eftergivelse af, 361, 365 ff., 369.
- Hansen, C. F., krigsminister:**
 Altona:
 Forfatning for, 411.
 Overpræsident for, udnævnelse af, 497.
 Amnesti for embedsmænd i Holsten, 75, 79, 99 ff., 183 ff., 188 f., 230, 277 f., 301, 596.
 Amnestipatent for militærpersoner, 76.
 Amnestipatent for Slesvig, 67, 79.
 Augustenborgske godser, overtagelse af, 15.
 Baden, afvisning af skrivelse fra, 170.
 Bardenfleth, J. C., general, udnævnelse til chef for lokalforvaltningen i Holsten, 26.
 Belejringsstilstand i Sydslesvig, ophævelse af, 52.
 Benådninger, 329, 375, 425-29, 618-21, 632.
 Dødsstraf, eftergivelse af, 361 f., 365 ff., 370, 598 f.
 Dødsstraf, eksekvering af, 494 f.
 Embeders besættelse ved privat præsentation, 267, 269.
 Enkepension, lov om ekstraordinær, 636.
 Erstatning for tab af bagage og heste, lov om, 81.
 Faneed, ny formulering af, 127 ff., 131, 133, 141.
 Finanslov for finansåret 1853/54, 564 f.
 Forbundskontingentet, 6 f.
 Friedrichsort fæstning, sløjfning af, 371.
 Fælledsforfatning, udarbejdelse af, 46.
 Gottorp slot, anvendelse af, 258.
 Gratifikation, udbetaling af:
 Willemoes-Suhm, landkrigskommisær, 77.
 Grundlovsændring, forslag om, 46.
- Hertugdømmerne:**
 Militærpersoner, understøttelse til, 246 f.

- Militærstyrker i, omgruppering af, 112–15.
- Holsten:
- Kommunelån, gyldigheden af indgåede, 468.
  - Konfirmation, nægtelse af ret til at holde, 594.
  - Konfirmation af provsternes bestalinger i, 511.
  - Stænderforsamlingen i, 372.
- Island:
- Udgifter ved udsendt troppe detachment, 270.
- Jernbaneanlæg i Nørrejylland, 516.
- Klosterprovst, valg af, 482.
- Krigsministeriet, 337 f., 340 ff., 344 f.
- Krigsretsdom, stadfæstelse af, 627 f.
- Landkrigstjeneste, udskrivning til, 540 f.
- Lauenborg:
- Forfatning for, 331, 395 f., 459, 534.
- Marineministeriet:
- Udnævnelse af betjente, 320 f.
- Marinen:
- Avancementsbestemmelser for, 571.
  - Nyorganisation af, 283, 285.
- Ministeriet for Holsten og Lauenborg, organisationen af, 197, 199.
- Monarkiet:
- Fordeling af udgifter på, 250.
  - Nyordning af, 222 f.
- Ordenstegn, fratagelse af, 215.
- Pensionering af:
- Derschau, major, 271 f.
  - Engel, regeringsråd, 437.
  - Flensborg, generalinde, 446 f.
  - Koefoed, artillerimajor, 25, 81.
  - Lüders, regeringsråd, 437.
  - Wernich, J. C. T. v., løjtnant, 272 f.
- Rensborg:
- Dansk militærbesættelse af, 5.
  - Fæstningsværker i, sløjfning af, 162, 303 f., 306 f., 309 ff.
- Reserveofficerers behandling, lov om, 81.
- Ridderskab, det slesvig-holstenske, 237.
- Rigsdagen:
- Afslutning på, 55.
  - Opløsning af, 639, 645.
- Rigsretten, lov om, 39 f.
- Slaverierne, udgifter til, 293.
- Slesvig:
- Jernbaneanlæg i, 148 f., 159–62, 407 ff., 551 f.
- Sogneforstanderskaber og amtsråd, lovforslag om, 411.
- Straffesager, forelæggelse af militære, 119.
- Tillægsbevilling, forslag til lov om, 18 f.
- Tronfølgespørgsmålet, 56, 262, 357, 639.
- Understøttelser til militærpersoner i oprørshæren, 76.
- Universitetet (Kiel):
- Konfirmation af professorers bestalinger, 178–81.
- Holm, Chr. Fred., departementschef:
- Separate fonds, inddragelse i statskassen, 579 ff.
- Høpfner, Johs., departementschef:
- Slesvig:
    - Vejarbejder i, 51 f.
- Moltke, Carl, minister for Slesvig:
- Afgift af Oldenoer sø, nedsættelse af, 33.
- Altona:
- Overpræsident i, udnævnelse af, 496 f., 499 f.
  - Toldbegunstigelser for, 485 f.
- Amnesti for embedsmænd i Holsten, 60 ff., 73 ff., 78, 96 f., 99 f., 185 f., 189, 230 f., 278, 299, 326, 596.
- Amnestipatent for Slesvig, 67 ff., 73 f., 76 ff., 153 f.
- Arnis, flække (Slesvig), overdragelse af areal til, 359.
- Augustenborgske godser, overtagelse af, 13, 15, 201–05, 215, 500 f., 518, 556 f.
- Baden, afvisning af skrivelse fra, 170.
- Bardenfleth, J. C., general, udnævnelse

- til chef for lokalforvaltningen i Holsten, 26.
- Belejringstilstand i Sydslesvig, ophævelse af, 52.
- Benådnings, 118, 123, 136, 234, 316, 328, 374, 383, 441 f., 620, 630, 632.
- Bevtoft mølle, salg af, 576 f.
- Boels pastoratsskov, indlemmelse af, 381.
- Bortforpagtning af fast ejendom, 118.
- Bro over Kongeåen, opførelse af, 17.
- Brudelegat, konfirmation af, 235.
- Bygningsarbejder, bevilling til, 111 f.
- Bygningsreparationer, bevilling til, 224.
- Coldenbüttel (Slesvig), forpagtning af forstranden ved, 534 f.
- Dampskibet »Die Eider«, reparation af, 505 f.
- Digearbejder, bevilling til, 220, 382.
- Dødsstraf, eftergivelse af, 118 f., 234, 362, 367, 599 f.
- Dødsstraf, eksekvering af, 493 f.
- Eckernförde:
- Fritagelse for at erstatte indbetalte skatter, 154.
  - Præsteenkestittelsen i, 405.
- Efterbetaling af skat, fritagelse for, 206.
- Ejderkanalen, 88, 455, 604 f.
- Embeders besættelse ved privat præsentation, 267 ff.
- Eneretsbevilling, 380.
- Falkenhof, salg af, 206 f.
- Familielegat, stadfæstelse af, 535.
- Faneed, ny formulering af, 132.
- Faretoft mølle, reparation af, 382.
- Finanslov for finansåret 1853/54, 561 ff.
- Flagepisode i Kiel, 29.
- Flensborg:
- Bygningsændringer, bevilling til, 158.
  - Havne- og broordning for, 153.
- Flensborg-Åbenrå-chausseen, indløsning af, 258.
- Fockebüll-parcellerne, bortforpagtning af, 504.
- Forbundskontingentet, 7.
- Friedrichstadt:
- Omlægning af kirke- og skolesager i, 480.
  - Rådhuset, genopbygning af, 578.
  - Slusebyggeri ved, 505.
  - Takadresse fra beboerne i, 553.
- Fællesforfatning, udarbejdelse af, 47.
- Gensdarmeriet:
- Befordringsudgifter, godtgørelse af, 481.
  - Munderingsgenstande, erstatning for udlånte, 414.
  - Vederlag til officerer ved, 28 f.
- Glücksburg:
- Fordeling af vejudgifter i, 520.
- Gottorp slot, anvendelse af, 257.
- Gottorp vandmølle, salg af, 382 f.
- Gratifikation, udbetaling af:
- Willemoes-Suhm, landbrugskommissær, 77.
- Grundlovsændring, forslag om, 47.
- Haderslev:
- Lærde skole i, 223, 504 f.
- Hattstedt marsk, bortforpagtning af arealer i, 605.
- Hertugdømmerne:
- Brandkassebidrag, forhøjelse af, 618.
  - Gagering af personalet ved brandforsikringsvæsenet, 605 f.
  - Landmilicefonden i, inddragelse af, 597.
  - Militærpersoner, understøttelse til, 244-48.
  - Militærstyrker i, omgruppering af, 113 f.
  - Skolefond for, deling af, 381.
- Holsten:
- Budget for, 226.
  - Kommunelån, gyldigheden af indgåede, 466 f.
  - Konfirmation, nægtelse af ret til at holde, 593 f.
  - Konfirmation af provsternes bestalinger i, 511.
  - Offentlige finanser, sanering af, 192.

- Pinsekollekt til soldaterbørn, ophævelse af, 381.
- Præsteembeder, besættelse af ledige, 515.
- Udgivelse af lov- og ministerialtidende for, 286 f.
- Husum:
- Hjælp til brandlidte, 232.
- Oprettelse af højere borgerskole, 224.
- Hyrup pastorat (Slesvig), afhændelse af parcel tilhørende, 542 f.
- Høkerbevilling, 335.
- Jurisdiktionsforholdene i søbatteriet Friedrichsort, 207.
- Jurisdiktionsgrænser, omlægning af, 235, 312 f., 414, 442, 520 f., 617 f.
- Jøder, bevilling til bosættelse, 102, 136, 239.
- Karantæneforanstaltninger, ophævelse af, 87.
- Karantænevæsenets henlæggelse under justitsministeriet, forslag om, 297.
- Kasmose mølle, salg af, 136.
- Kirkebygning, tilskud til, 634.
- Kirkegårdsjord, bortforpagtning af, 603.
- Kliplev kirkegård, afståelse af jord til, 259.
- Klosterprovst, valg af, 482.
- Krigsministeriet, 342.
- Krigsomkostninger i kommunen Seth (Slesvig), afvikling af, 33.
- Krigsskadeserstatning til civilpersoner, 192.
- Krigsskat, eftergivelse af, 520.
- Krücks legat, 381 f.
- Kvægsyge, foranstaltninger imod, 238.
- Lauenborg, forfatning for, 8 ff., 330 ff., 393, 395, 458 f., 461 f., 533.
- Lotteri, tilladelse til afholdelse af, 95.
- Lønning til betjente ved schæfferiet Churburg, bevilling af, 445.
- Marineministeriet:
- Lodssagers henlæggelse under, 410.
- Marinen:
- Nyorganisation af, 284.
- Tilskud til, 282.
- Markeder, afholdelse af, 405 f., 554, 597.
- Militær-Forbundscommissionen, udnævnelse af officer til, 23.
- Ministeriet for Holsten og Lauenborg: Organisation af, 197, 199.
- Skattesagers henlæggelse under, 5.
- Ministeriet for Slesvig:
- Skattesagers henlæggelse under, 5.
- Understøttelseskasse for, 475 f.
- Monarkiet:
- Fordeling af udgifter på, 20, 250.
- Toldenhed for, 104.
- Mølleforpagtninger, 577 f.
- Nordstrand, indbetaling af skat fra, 219 f.
- Nådsensår, forlængelse af, 87 f.
- Offentlige proklamata m. m., indrykkelse i diverse blade, 535.
- Oksenvad sognekald, bortfæstning af gård tilhørende, 88.
- Overforstmester-embede, ophævelse af, 240.
- Patent, bevilling af, 636.
- Pensionering af:
- Engel, regeringsråd, 437.
- Horst, v. d., general, 65 f.
- Lüders, regeringsråd, 437.
- Schack G. F. O., løjtnant, 87.
- Petersdorf (Fehmarn), mageskifte af jord i, 480 f.
- Præstegårdsjord, afhændelse af, 603 f., 617.
- Rangskat, eftergivelse af, 636.
- Rendsborg:
- Dansk militærbesættelse af, 5.
- Fæstningsværker i, sløjfning af, 304 f.
- Richard, P. P., skovrider, udbetaling af erstatning til, 223.
- Rigsdagen:
- Opløsning af, 642 f., 646.
- Scheel-Plessen, C.:
- Chef for lokalforvaltningen i Holsten, 25 ff.
- Overpræsident i Altona, 496 f., 500.
- Skads sognepræst, embedsbolig for, 413.
- Skibbrudne, hjælp til, 233.

- Skovfogedbolig, salg af, 577.
 Skovriderbolig, forlægning af, 205 f.
 Skudsmålhbøger, gebyr for, 634.
 Slesvig (hertugdømmet):
   Amtmændenes embedsområde, udvidelse af, 384, 446.
   Appelret, oprettelse af, 233.
   Baptisternes fritagelse for barnedåb i, 579.
   Bibelselskab, ophævelse af, 637.
   Borgered, aflæggelse af, 579.
   Bortforpagtning af jordejendom, 157 f.
   Brandkassebidrag i, 102, 110 f.
   Budget for, 603, 626.
   Bygningsarbejder ved kgl. slotte m. m., 442.
   Digekassen, udskrivning til, 334.
   Driftsplaner for de kgl. skove i, 380.
   Ekstraskatten af 1762, ophævelse af, 527.
   Forst- og jagtlovgivningen, ændringer i, 240 f.
   Forsørgelse af militærpersoners familier, 334 f.
   Fyrvæsenet, ændring i, 158.
   Gensdarmmerikorps i, 313.
   Indkvartering, lov om, 259.
   Indkvarteringsgodtgørelse, ophævelse af, 476.
   Jernbaneanlæg i, 148 f, 160, 163, 322, 406, 409 f., 551.
   Kirkens stilling i, 135.
   Krigsskade, erstatning for, 502.
   Krigsskat, udskrivning af, 476.
   Landmilitærsessioner, afholdelse af, 455, 604.
   Lodsvæsenets henlæggelse under marineministeriet, 410.
   Lærde skoler i, 333, 380.
   Magasinkorn og fourage, udskrivning af, 314.
   Marskområder, udlejning af, 103, 117 f.
   Medicinalstyrelsen, omlægning af 481.
   Mølletvang, ophævelse af, 445.
   Offentlige finanser, sanering af, 192.
   Præsters skattebetaling, 223.
   Regnskabsoversigt for, 23.
   Regnskabsår, ændring af, 442 f.
   Retsvidenskabelig eksamen i, 591.
   Skatteudskrivning i, 551.
   Sprogforholdene i, 359 f. 414 f.
   Stænderforsamlingen i, 335, 383.
   Theologisk embedseksamen i, 455.
   Vejafgiftsoppebørselssteder, bortforpagtning af, 504.
   Vejarbejder i, 314, 379, 543, 553.
   Øverste domstol i, oprettelse af, 126.
 Slesvig (byen):
   Chausséstrækning, indløsning af, 504, 578.
   Domskolen i, udvidelse af, 239.
   Døvstummeinstituttet, 239, 378 f.
   Fritagelse for erstatning for ulovligt indbetalte skatter, 206.
   Sindssygeanstalten ved, udvidelse af, 112.
   Statslån, optagelse af, 20.
   Stemplet papir, udlevering af, 506.
   Store-Solt sognekald, bortforpagtning af jord tilhørende, 220.
   Store Tremmerup, anlæg af udkørselsvej ved, 219.
   Stormskade, erstatning for, 578.
   Strafnedsættelse, anmodning om, 17, 22 f.
   Tienderegulering, 413 f., 445 f.
   Tillægsbevilling, forslag til lov om, 19.
   Tiltale, fritagelse for, 259.
   Tombolaspil, bevilling til, 313 f.
   Tronfølgespørgsmålet, 56 f., 261, 355 f., 642 f.
   Træ, udvisning af, 111.
 Tønder:
   Arbejdsanstalts oprettelse i, 503.
 Tønning:
   Salg af have i, 224
 Tårning mølle (Haderslev amt), lån i, 334.
 Understøttelser til militærpersoner i oprørshæren, 76.

- Undersøgelseskommission, den overordnede (Slesvig), 524 f.
- Uniformering af:
 Amtmænd, politimestre og borgmestres, 604.
 Medlemmer af de overordnede domstole, 156.
- Universitetet (Kiel):
 Budget for, 616.
 Konfirmation af professorers bestallinger, 179.
- Vejbomme, anbringelse af, 313.
 Vejlicitationer, gebyr for, 234 f.
 Ægteskabs opløsning, bevilling til, 553 f.
 Øresundstolden, 455.
- Mourier, K. E., direktør i marine-ministeriet:
 Marinen, reglement for, 63 f.
- Reventlow-Criminil, H. A., minister for Holsten:
 Adoption, tilladelse til, 532.
 Afgift, afløsning af, 122, 444.
 Afvandingkommune, etablering af, 217.
 Afvandingsoverenskomst, godkendelse af, 288 f.
- Altona:
 Forfatning for, 399.
 Observatoriet i, nyordning af, 590 f.
 Overpræsident for, udnævnelse af, 496-99.
 Toldbegunstigelser for, 485.
- Amnesti for embedsmænd i Holsten, 58-62, 68, 72, 74 f., 77 ff., 96 f., 100 ff., 169, 183-86, 188 f., 230, 277, 299 f., 326, 596 f.
- Amnestipatent for Slesvig, 68, 74.
 Apotekerprivilegium, udvidelse af, 478.
 Arveforpagtning, konfirmation af, 121.
 Augustenborgske godser, overtagelse af, 204 f.
- Baden, afvisning af skrivelse fra, 169 f.
 Belejringsstilstand i Sydslesvig, ophævelse af, 52 f.
- Benådninger, 41, 123, 152 f., 195, 217, 289, 316 f., 324 f., 328 f., 333, 373 f., 377, 425 f., 432 ff., 452, 526 f., 572, 602, 617, 621, 630 f.
- Berlin-Hamborg jernbaneselskab, ny statut for, 146.
- Bjergning af vrage, bevilling til, 216.
 Bortlodning, tilladelse til, 125.
 Brunsbüttel havn, vedligeholdelse af, 510.
 Brændeuddeling af de kgl. skove, 378.
- Bygninger, køb af, 217.
 Bygningsarbejder, bevilling til, 66 f., 174, 216.
 Bygningsreparationer, bevilling til, 153, 195, 218.
- Dannebrog, anvendelse som handelsflag i Holsten, 219.
- Digearbejder, bevilling til, 196, 301 f.
 Dødsstraf, eftergivelse af, 95 f., 362, 366 f., 454 f., 525, 599, 647.
 Dødsstraf, eksekvering af, 493, 495.
 Elben, reparationsarbejder ved, 509.
- Embeders besættelse ved privat præsentation, 266 f.
- Embedsindtægter, erstatning for tab af, 218, 493.
- Eneretsbevilling, 626.
 Faneed, ny formulering af, 132.
 Finanslov for finansåret 1853/54, 563.
 Forordningen af 9/6 1840, fortolkning af, 525 f.
- Fæsteforhold, ophævelse af, 433.
- Generalkommandoen (Kiel), bygning til, 560.
- Gennemrejse, bevilling til, 616 f.
- Glückstadt (Holsten):
 Bortforpagtning af areal i, 195.
 Havnen, reparation af, 377.
 Straffeanstalten i, 454, 590.
 Udgifters afholdelse til slots- og garnisonspastoratet i, 317.
- Gottorp slot, anvendelse af, 257.
- Gratifikation, udbetaling af:
 Willemoes-Suhm, landkrigskommisær, 77.

Hertugdømmerne:

- Militærpersoner, understøttelse til, 243 f., 247.
  - Militærstyrker i, omgruppering af, 113, 115.
  - Tvangslån, det slesvig-holstenske, 294.
- Holsten:
- Auktionsgebyr, fastsættelse af, 452.
  - Budget for, 226, 622 ff.
  - Digeanlæg i, 524.
  - Digekassen, udskrivning af bidrag til, 324.
  - Embedsedem, ny formulering af, 318.
  - Jagtret, nye regler for, 575.
  - Jernbaneanlæg, lån i, 146.
  - Kommunallov for, 62.
  - Kommunelån, gyldigheden af indgåede, 465 f., 468, 572.
  - Konfirmation, nægtelse af ret til at afholde, 592-95.
  - Konfirmation af bestillinger, privilegier m. m., 398 f., 510-14, 542.
  - Landkrigskommissariaterne, omlægning af, 477 f.
  - Lægds mænd, udnævnelse af, 477.
  - Magasinkorn, udskrivning af, 444.
  - Offentlige finanser, sanering af, 192.
  - Pinsekollekt til soldaterbørn, ophævelse af, 602 f.
  - Præsteembeder, besættelse af ledige, 514 f.
  - Skattelove for, 63.
  - Skovarbejder i, bevilling til, 324.
  - Skovfogedbolig, opførelse af, 451.
  - Skov- og jagtadministrationen i, 549.
  - Stemplet papir, genindførelse af, 157.
  - Stænderforsamlingen i, 372 f., 509, 519, 527.
  - Tallotteri, bevilling til, 438.
  - Udgivelse af lov- og ministerialtidende for, 286 f.
  - Vejafgift, pålæggelse af, 376 f., 435 f.
  - Vejafgiftsoppebørselssteder, bortforpagtning af, 451.
  - Vejarbejder i, bevilling til, 295, 623 ff.
  - Veksellov for, 62 f., 573.

Værnepligtslov for, 62, 429.

- Vagtlokaler for tyske tropper, betaling for, 121 f.
  - Horst pastorat (Holsten), salg af arealer tilhørende, 63.
  - Husum slot, brandredskaber til, 577.
- Itzehoe:
- Broanlæg ved, 450 f.
  - Stænderhuset i, 66, 255.
- Jagt, forpagtning af, 443 f.
- Jernbanegods, bortsalg af, 108 f.
- Jernbanetakster, forhøjelse af, 108.
- Jurisdiktionsgrænser, omlægning af, 41 f., 575 f.
- Jøder:
- Bosættelse, bevilling til, 303.
  - Erhvervelse af fast ejendom, bevilling til, 174, 550.
- Kejserdømmets genoprettelse i Frankrig, 464.
- Kiel:
- Jødisk kirkegård, anlæggelse af, 157.
  - Overappellationsretten i, 318 f.
- Klosterprovst, valg af, 482.
- Krigsministeriet, 342.
- Krigsskadeserstatning til civilpersoner, 192.
- Kultusministeriet:
- Budget for, 350.
- Kvægsyge, foranstaltninger imod, 295.
- König-Christians-Koog, forpagtning af, 532.
- Landejendom i Ancker (Holsten), indkøb af, 194.
- Lauenborg (hertugdømmet):
- Forfatning for, 7 ff., 329-32, 392-95, 397, 458 f., 462, 532 ff., 541 f.
  - Toldvæsenet i, 209.
  - Trigonometriske målinger i, 287 f.
  - Vej- og bropenge, ophævelse af, 147.
- Lauenborg (byen):
- Havneanlæg ved, 125.
- Lotteri, tilladelse til afholdelse af, 95, 443.

Lübeck:

Overenskomst om visse fælles arealer, 255.

Posthus i, indkøb af hus til, 43.

Lærde skoler i:

Rendsborg, 109.

Lærerebbeders besættelse med eksaminerede seminarister, 67, 255 f., 433, 531, 560 f.

Mageskifte, bevilling til, 434 f.

Marinen:

Tilskud til, 282.

Marskområder, forvaltning af kgl., 121.

Militær retspleje, tyske regler om, 592.

Ministeriet for Holsten og Lauenborg, organisation af, 196–201.

Molfsee (Holsten), overdragelse af areal i, 646.

Monarkiet:

Fordeling af udgifter på, 250 f.

Toldenhed for, 104.

Mose i Pinneberg, udnyttelse af, 121.

Mosearbejder, bevilling til, 324.

Moseregulering i Bordesholm, forslag om, 94.

Møllebyggeri, koncession på, 122.

Mølleforpagtning, forlængelse af, 550 f.

Møllekoncession i Heiligenhafen, kassation af, 317 f.

Møllekontrakt, ændringer i, 575.

Naturaltjeneste, afløsning af, 110.

Navneforandring, bevilling til, 561.

Neumünster:

Kontrahering af lån, 479 f.

Neustadt, ombygning af hospital i, 146.

Nienbüttel m. fl. distrikter, opførelse af ny skolebygning i, 572 f.

Officerskvarterer, betaling for, 121 f.

Oldenborrer, indsamling af, 157.

Patenter, bevilling af, 444, 550.

Pensionering af:

Derschau, major, 272.

Engel, regeringsråd, 436.

Horst v. d., general, 65.

Lüders, regeringsråd, 436.

Plön:

Enke- og vajsenshuskasse, statutter for, 572.

Kontrahering af lån, 479.

Vandmøllen, genopbygning af, 67.

Raben, regeringsadvokat, erstatning til, 218 f.

Rendsborg:

Sløjfning af fæstningsværkerne, 304, 311.

Ridderskab, det slesvig-holstenske, 237.

Rigsdagen:

Nødvendigheden af at forelægge et forslag for, 177.

Opløsning af, 642, 644 f.

Rissmann, E., opgivelse af aftale med, 288.

Scheel-Plessen, C.:

Overpræsident i Altona, 496–99.

Skattefrihed, bevilling af, 493.

Slesvig (hertugdømmet):

Offentlige finanser, sanering af, 192.

Sophienkoog, afvanding af, 377 f.

Strandingsgods, erstatning for, 66.

Strømkort, optagelse af, 376.

Tjenestejord, bortforpagtning af, 195.

Trave, opmåling af, 377.

Tronfølgespørgsmålet, 55, 57, 145, 260 f., 355, 492, 642.

Tørv, opstabling af (ved jernbane), 109.

Tørveudvisning, 125, 646.

Udstykning af præstegårdsjord, 601 f.

Udvandrere, beskyttelse af, 156.

Uenighed mellem militære og civile myndigheder, indberetning om, 86.

Uetersen, broanlæg ved, 195.

Understøttelser til militærpersoner i oprørshæren, 76.

Universitetet i Kiel:

Almindeligt, 509.

Budget for, 615 f.

Konfirmation af professorers betalinger, 156, 177 f., 181.

Uniformering af:

Amtmænd, politimestre og borgmestre, 256.

- Medlemmer af de overordnede domstole, 218.
- Wandsbeck:
- Kroafgift, omlægning af, 634.
- Vederlag til:
- Ingwersen, landmåler, 120 f.
- Vildtbane, udvidelse af, 94.
- Votum consultativum, bevilling af, 633.
- Værneting, bevarelse af, 173 f.
- Ægteskabers indgåelse, bevilling til, 110, 216, 377 f., 443, 573, 647.
- Ægteskabers opløsning, bevilling til, 108 ff., 255, 431 f., 526.
- Æresoprejsning, 303.
- Øresundstolden, 177.
- Aleværn, opførelse af, 174.
- Scheel, A. W., justitsminister:
- Adoption, tilladelser til, 53, 251.
- Altona:
- Overpræsident for, udnævnelse af, 498, 500.
- Amnesti for embedsmænd i Holsten, 61, 74 f., 80, 100, 186, 231, 597.
- Amnestipatent for Slesvig, 74, 80.
- Anholdelse af ikke-amnesterede personer, 81.
- Arrest og beslag, fritagelse for, 420.
- Arvedisposition, ophævelse af, 591 f.
- Augustenborgske godser, overtagelse af, 16, 501.
- Benådninger, 21 f., 30, 39, 47 f., 91 f., 106, 210, 329, 375, 379, 384 f., 411 f., 420 f., 426 f., 470 f., 488 ff., 508, 521, 529 ff., 536, 541, 612, 619 ff., 631.
- Bortlodning, tilladelse til, 538 f.
- Bøndergods, bevilling til salg af, 24, 64 f., 93, 106 f., 141–44, 171 ff., 211–14, 252 f., 264 f., 388 ff., 412 f., 471–75, 489 f., 536 f., 539 f., 629.
- Båndlagt kapital, udbetaling af, 537 f.
- Christiansdal baroni:
- Afbetaling af gæld, 471.
- Distriktslægeembede, oprettelse af, 29.
- Dommerkorn, erstatning for, 64, 420, 556.
- Dødsstraf, eftergivelse af, 22, 92 f., 228, 290 f., 364, 368 ff., 385, 508, 529, 588, 600, 612.
- Dødsstraf, eksekvering af, 494, 529.
- Embeder, deling af, 291 f., 388.
- Eneretsbevilling, 627.
- Fabrikanlæg, anvendelse af landbrugsjord til, 387.
- Faneed, ny formulering af, 130, 141.
- Fideicommisskapital, oplæg af, 172.
- Folketing:
- Valg af nyt, 163.
- Forbundskontingentet, 7.
- Frederiks hospital, revision af regnskaber, 211 f.
- Fællesforfatning, udarbejdelse af, 46.
- Færøerne:
- Lån i embedsbolig, optagelse af, 612.
- Udvidelse af love og anordninger til, 165–68.
- Fæsteledighed, indskriden mod ulovlig, 440.
- Fødsels- og Plejestiftelsen, aflønning af fast kandidat ved, 387.
- Grundlovsændring, forslag om, 46.
- Hertugdømmerne:
- Militærpersoner, understøttelse til, 242–48.
- Militærstyrker i, omgruppering af, 112–16.
- Hofmannsgave, optagelse af lån i, 83.
- Holsten:
- Kommunelån, gyldigheden af indgåede, 467 f., 480.
- Konfirmation, nægtelse af ret til at afholde, 594 f.
- Island:
- Forstrandsrettigheder, plakat om, 610.
- Jurisdiktionsgrænser, omlægning af, 93, 155, 168, 385 ff., 411, 538.
- Justitsministeriet, 329.
- Justitssag, ophævelse af, 155.
- Karantænevæsenets henlæggelse under justitsministeriet, forslag om, 295 ff.
- Klosterprovst, valg af, 482.

- Kreditkassen til selvejendoms fremme, 82 f.
- Krigsministeriet, 344.
- Landkrigstjeneste, udskrivning til, 315 f., 540.
- Lauenborg, forfatning for, 9, 332, 396 f., 461, 534.
- Legat, udbetaling af, 537.
- Låne- og sparekasse, oprettelse af, 266.
- Marineministeriet:
Budget for, 347 f.
Udnævnelse af betjente i, 321.
- Marinen:
Avancementsbestemmelser for, 569.
Nyorganisation af, 285 f.
- Middelfart sparekasse, 548 f.
- Ministeriet for Holsten og Lauenborg, organisationen af, 198, 200.
- Monarkiet, fordeling af udgifter på, 250.
- Mulkter, nedsættelse af, 152, 210, 227 f., 266, 323, 537.
- Overjordemoder, aflønning af, 252.
- Pensionering af:
Sachmann, F. C., overjordemoder, 144, 252.
Wernich, J. C. T. v., løjtnant, 273.
- Pharmaceutisk Understøttelsesselskab, love for, 323.
- Ordenstegn, fratagelse af, 214 f.
- Politibetjente, beskikkelse af, 470.
- Rendsborg:
Fæstningsværker i, sløjfning af, 309 ff.
- Ridderskab, det slesvig-holstenske, 238.
- Rigsdagen:
Nødvendigheden af at forelægge et forslag for, 177.
Opløsning af, 641.
Traktaters forelæggelse for, 418.
- Rigsretten, lov om, 39 f.
- Råd-, ting- og arresthuse, opførelse af, 82 f.
- Salomon, livjæger, afskedigelse af, 385.
- Schütz' legat, 540.
- Separate fonds, inddragelse i statskassen af, 582 f.
- Sindssygehospitaller i:
Nørrejylland, 151 f.
Sjælland m. fl. stifter, 556.
- Skarprettere, beskikkelse for, 210 f.
- Slaveejere, erstatning til, 19 f.
- Slaverierne, udgifter til, 293.
- Slesvig:
Jernbaneanlæg i, 409.
- Stege:
Råd-, ting- og arresthus, opførelse af nyt, 490 f.
- Sundhedsfarlige næringsveje, lov om, 50.
- Svendborg Købstads Sparekasse, 323 f.
- Søetatens militære pensionskasse, 582 f.
- Søkrigstjenesten, udskrivning til, 469, 529.
- Teaterbevilling, 613 f.
- Thisted:
Opførelse af nyt rådhus i, 168.
Tillægsbevilling, forslag til lov om, 19.
- Tiltale, fritagelse for, 252.
- Tronfølgespørgsmålet, 56, 262, 358, 641.
- Tyendelov, udkast til, 439.
- Uniformering af:
Medlemmer af de overordnede domstole, 156.
- Universitetet (Kiel):
Konfirmation af professorers bestallinger, 180.
- Vestindien:
Damp-sukker mølle, anlæggelse af, 420 f.
Forpagtning af statens plantager, kontrakt om, 222.
Lægepraksis, udøvelse af, 528.
Overførelse af straffefange til, 316.
- Værnepligt, lov om, 32.
- Ægteskabers indgåelse, bevilling til, 251 f., 265, 387 f., 470, 538, 612.
- Ægteskabers opløsning, bevilling til, 29, 92, 251, 323, 439 f., 470, 538, 612.
- Æresoprejsning, 117.
- Øresundstolden, 177.

Simony, Carl Fred., kultusminister:**Altona:**

Overpræsident for, udnævnelse af, 498.

Amnesti for embedsmænd i Holsten, 231, 597.

Arbejdsanstalten på Ladegården, udnævnelse af præst ved, 450.

Benådnings, 375 f., 622, 633.

Bøndergods, bevilling til salg af, 293 f., 321, 390 f.

Brændevisbrænderier, anlæg af, 49 f.

Bøndergods, bevilling til salg af, 523.

Dødsstraf, eftergivelse af, 364, 600.

Embeders besættelse ved privat præsentation, 266-69.

Eneretsbevilling, 627.

Engelstofts legat, 401.

Folketing:

Valg af nyt, 521.

Frue sognekald (Svendborg), embedsbolig for, 401 f.

Færøerne:

Skolevæsenet på, 549.

Gehejmearkivet, 350.

Gradmålingsarbejde, nedsættelse af kommission om, 589 f.

Holsten:

Konfirmation, nægtelse af ret til at afholde, 595 f.

Island:

Forstrandsrettigheder for Holum kirke, 588 f.

Tiendeydelse til præst og kirke, 588.

Kapellanplads, nedlæggelse af residerende, 402 f.

Kollerup og Vindelev sognekald, afhændelse af jorder tilhørende, 453.

Kommunitetsbiblioteket, ophævelse af, 253 f.

Kongelige bibliotek, 350, 450.

Krigsministeriet, 344.

Kultusministeriet:

Budget for, 349 f.

Kunstakademiet, 350.

Kunstsamlingerne, 350.

Landgilde, afløsning af, 440.

Lauenborg:

Forfatning for, 332, 397, 461.

Middelfart sognekald, embedsbolig for, 403 f.

Ministeriet for Holsten og Lauenborg, organisationen af, 198, 200.

Moltkeske legat, 400 f.

Monarkiet, fordeling af udgifter på, 251.

Naturhistorisk museum, 350.

Pensionering af:

Rosendahl, rektor, 453, 556.

Polyteknisk læreanstalt, 350, 400.

Præstegårdsjord, afhændelse af, 590, 614.

Rendsborg:

Fæstningsværker i, sløjfning af, 311.

Ridderskab, det slesvig-holstenske, 238.

Rigsdagen:

Opløsning af, 641 f.

Sindssygehospital for Sjælland m, fl. stifter, 449.

Skolelærerembede, tilladelse til at søge, 453.

Smiths legat, 404, 453.

Sognekald, oprettelse af nye, 521 f.

Sorø akademi:

Fripladser, oprettelse af, 449 f.

Skovdistrikter, omlægning af, 440 f.

Stampes legat, 523.

Suhrs legat, 401.

Tronfølgespørgsmålet, 263, 358, 641 f.

Tysk gudstjeneste på Kronborg, afholdelse af, 403.

Universitetet (København):

Afgift til kasserer- og bogholderikon-toret, 321 f.

Filosofisk prøve, dispensation fra, 491.

Kommunitetsstipendier, forøgelse af, 556.

Præliminæreksamen, fritagelse for at underkaste sig, 549, 629.

Zoologisk museum, udvidelse af, 635 f.

Ærø:

Naturaltiendens afløsning på, 475.

Sponneck, W. C. E., finansminister:**Altona:**

Overpræsident for, udnævnelse af,
497, 500.

Toldbegunstigelser for, 483–86.

Altonaer Zeitung, støtte til, 134, 567.

Amnesti for embedsmænd i Holsten,
60 ff., 68, 74, 79, 96 ff., 101, 184,
188 f., 231, 273–80, 297–300, 319,
325 f., 596.

Amnestipatent for Slesvig, 67 ff.

Apanager:

Medlemmer af kongehuset, 236.

Prins Christian, 88 f.

Augustenborgske godser:

Bankhæftelsesrenter af, 27.

Overtagelse af, 14 f., 200–04, 501.

Baden, afvisning af skrivelse fra, 170.

Bankhæftelse på skovfogedstedet Friedholz, indfrielse af, 48 f.

Bardenfleth, J. C., general, udnævnelse til chef for lokalforvaltningen i Holsten, 26.

Belejringstilstand i Sydslesvig, ophævelse af, 53.

Benådninger, 28, 30 f., 375, 621 f., 632 f.

Bisættelsesomkostninger for enkedronning Marie, 88.

Brandassurance-forening, oprettelse af, 35.

Bredfælgede hjul, indførelse af, 495.

Budget for 1853/54, 360.

Bygningsafgift, fritagelse for, 290, 587, 635.

Bøndergods, bevilling til salg af, 85.

Castorf (Lauenborg), inddragelse af toldposten ved, 337.

Classenske fideicommiss, forandret pantesikkerhed for, 487.

Dødsstraf, eftergivelse af, 363, 365–68, 600.

Dødsstraf, eksekvering af, 494.

Ejderkanalen, 605.

Faneed, ny formulering af, 129, 131 f.

Finanslove:

Finansåret 1852/53, 70.

Finansåret 1853/54, 561–66.

Finansåret, omlægning af, 447.

Folketinget:

Valg af nyt, 521.

Foreløbig indtægts- og udgiftsbevilling for 1853/54, lov om, 566 f.

Frederiks hospital, revision af regnskaber, 211 f.

Fællesforfatning, udarbejdelse af, 43 f., 47.

Færøerne:

Handelstakst for, 35 ff.

Gageforskud, bevilgelse af, 535.

Gageforskud m. m., eftergivelse af, 608.

Geheimestatsrådet:

Forelæggelse af sager i, 13.

Generalkommandoen (Kiel), bygning til, 560.

Grundlovsændring, forslag om, 23, 43 f., 47.

Græsningsret, afløsning af, 468.

Grønland:

Minedrift på, 611.

Handelen på andre verdensdele, begunstigelser for, 84, 528.

Hertugdømmerne:

Militærpersoner, understøttelse til, 242–47, 249.

Militærstyrker i, omgruppering af, 115.

Holsten:

Budget for, 226, 555, 623.

Centralkasses oprettelse i Rendsborg, 70 f.

Gensdarmekorpset i, 326, 608.

Kommunelån, gyldigheden af indgåede, 467, 480.

Konfirmation, nægtelse af ret til at holde, 594.

Konfirmation af bestallinger, privilegier m. m., 398, 512 f.

Kongens auktoritet, de ydre tegn på, 207.

- Offentlige finanser, sanering af,
 190 ff.
 Toldforholdene i, 170 f., 249.
 Toldlov for, 171.
 Udgivelse af lov- og ministerial-
 tidende for, 286.
 Hornkvæg, lov om indførelse af, 439.
 Husum:
 Hjælp til brandlidte, 232.
 Island:
 Udgifter ved udsendt troppedetache-
 ment, 270 f.
 Jernbaneanlæg på Sjælland, 34, 349.
 Kampesten, udførsel af, 361.
 Karantæneforanstaltninger, ophævelse
 af, 49.
 Karantænevæsenets henlæggelse under
 justitsministeriet, forslag om, 295 ff.
 Klasseotteriet, 336.
 Kreditbeviser, 391, 463.
 Krigsministeriet, 338 f., 341 f.
 Krigsskadeserstatning til civilpersoner,
 192.
 Kultusministeriet:
 Budget for, 350.
 Lauenborg (hertugdømmet):
 Budget for, 555.
 Centralkasses indretning i Ratzeburg,
 71.
 Forfatning for, 9 f., 331 f., 396, 460,
 533 f.
 Toldvæsenet i, 208 f., 608.
 Trigonometriske målinger i, 288.
 Lauenborg (byen):
 Havneanlæg ved, 125.
 Toldsted, inddragelse af, 361.
 Lotteri, tilladelse til afholdelse af, 95.
 Lotterigevinster, udbetaling af, 164.
 Lübeck:
 Indlemmelse i det holstenske told-
 område, 622.
 Marineministeriet:
 Budget for, 346 ff.
 Udnævnelse af betjente i, 320.
 Marinen:
 Avancementsbestemmelser for, 567-71.
 Nyorganisation af, 283 f.
 Reglement for, 64.
 Tilskud til, 280-83.
 Marksten, udførsel af, 209, 241 f.
 Ministerielle tjenestemænd, benævnelse
 af, 150.
 Ministeriet for Holsten og Lauenborg,
 organisationen af, 198 ff.
 Monarkiet:
 Fordeling af udgifter på, 20, 249 f.
 Toldenhed for, 103 ff., 208.
 Mulκτη, nedsættelse af, 486 f.
 Møllenæringen, lov om, 90.
 Nyborg:
 Postgården i, salg af, 516.
 Odense:
 Gasværk i, 35.
 Vandværk i, 35.
 Ordenstegn, fratagelse af, 215.
 Pension til bestillingsmænd, lovforslag
 om, 24, 70.
 Pensionering af:
 Derschau, major, 272.
 Engel, regeringsråd, 436 f.
 Funch, oberst, 227.
 Lüders, regeringsråd, 436 f.
 Marie, enkedronning, hendes hof-
 stat, 225, 586.
 Sachmann, overjordemoder, 144.
 Schumacher, enkefru, 314.
 Wernich, J. C. T. v., løjtnant, 273.
 Portofrihed, lovforslag om, 327, 439.
 Portolove, 70.
 Postafgifter, ophævelse af, 83 f.
 Posthus i Lübeck, indkøb af hus til, 43.
 Postkonvention med Preussen, anerken-
 delse af, 31.
 Postvæsenets kendetegn, ensartede reg-
 ler for, 289.
 Rendsborg:
 Fæstningsværker i, sløjfning af, 307 f.
 Ridderskab, det slesvig-holstenske, 238.
 Rigsdagen:
 Afslutning på, 54.
 Nødvendigheden af at forelægge et
 forslag for, 176 f.

- Opløsning af, 639 f., 646.
 Traktaters forelæggelse for, 418.
 Rigsretten, lov om, 40.
 Scheel-Plessen, Carl, udnævnelse til chef for lokalforvaltningen i Holsten, 25 f.
 Selveje, bøndergods' overgang til, 410.
 Selvejendoms indførelse på kolonisterne på heden, lov om, 83 f.
 Separate fonds, inddragelse i statskassen af, 581 f.
 Skibbrudne:
 Befordring af, 311 f.
 Skibsekspedition og afgiftsklarering, regler for, 586 f.
 Skibskøb, afgift ved, fritagelse for, 447.
 Slaveejere, erstatning til, 19 f.
 Slaverierne, udgifter til, 293.
 Slesvig (hertugdømmet):
 Budget for, 555.
 Jernbaneanlæg i, 162, 408.
 Offentlige finanser, sanering af, 190 ff.
 Portofrihed, 89, 507.
 Toldlov for, 171, 289.
 Toldvæsenet i, 607.
 Sognekald, oprettelse af nye, 522.
 Spanien, danske fordringer på, 155 f.
 Statsgælden, lovforslag om, 329.
 Stemplet papir, fritagelse for brug af, 150, 164, 314 f., 438, 455 f., 483, 506 f., 587, 608 f.
 Strandmarken (Charlottenlund skov), bortsalg af parceller i, 506.
 Søetatens militære pensionskasse, 581 f.
 Telegraflinie, anlæggelse af, 23 f., 58, 119.
 Tillægsbevilling, forslag til lov om, 18 f., 54, 70, 81 f., 626.
 Toldassistentposter, besættelse af, 516.
 Toldbegunstigelser, ophævelse af, 391 f.
 Toldgrænse, ophævelse af jysk, forslag om, 557 f.
 Toldkammerbygning i Abenrå, opførelse af, 133 f.
 Transithandel, toldfrihed for, 418.
 Transittoldsted, nedlæggelse af, 418 f.
 Tronfølgespørgsmålet, 54, 56 f., 357, 359, 639 f.
 Understøttelse til:
 Oberst W. V. C. Tronier, 587.
 Understøttelser til militærpersoner i oprørshæren, 76 f.
 Uniformsknapper, indførelse af ensartede, 336 f.
 Universitetet (Kiel):
 Budget for, 615 f.
 Konfirmation af professorers bestallinger, 179 f.
 Vagtskib på Elben, udlæggelse af, 124.
 Vestindien:
 Budget for 1853/54 for, 360.
 Erstatning til slaveejere, lovforslag om, 483, 557.
 Forpagtning af statens plantager, kontrakt om, 221 f.
 Koloniallov, stadfæstelse af, 70.
 Lægepraksis, udøvelse af, 527.
 Orlogsskib, udsendelse af, 544-47.
 Tillægsbevilling for 1853/54, 586.
 Udbetaling af forskud til planterne, 137.
 Udsalg af is, eneret på, 586.
 Øresundstolden, 174-77, 289.
 Østersfiskeriet, bortforpagtning af, 506.
 Steffensen, Oddgeir, konst. departementsdirektør:
 Færøerne, handelstakst for, 35.